

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_202165

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. K181.444
V69R
Accession No. K4545
Author విశ్వమ తిరునామం. C. M.
Title శకున్తల ప్రబంధం 1953

This book should be returned on or before the date
last marked below.

ಶ್ರೀಯ್ಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಸ್ತ ಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

ಚರಮಶ್ಲೋಕಾಧಿಕಾರಃ

ಉತ್ತರಾರ್ಧ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು

ಶ್ರೀನಾರಾಯಣ ಯೋಗೀಶ್ವರ ವರದಾರ್ಥಕೃಪಾಶ್ರಯಮ್ |
ರಂಗೇಶಸಾದವಿನತಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮುನಿಂಭಜೇ

ಇಪ್ಪಡಿ ಪೂರ್ವಾರ್ಧತ್ತಾಲೇ ಓರಧಿಕಾರವಿಶೇಷತ್ತುಕ್ಕು ಪೂರ್ವಖಂಡತ್ತಿಲೇ
ಅನುಸಂಧೇಯಮಾಯ್, ಸರ್ಮಧರ್ಮಜ್ಞಳುಕ್ಕು ಮುಳ್ಳಪ್ರಭಾವತ್ತೈಯು

ಒಂದೆ ಚರಮಶ್ಲೋಕ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿವುಣತರ
ವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸಿ ಮುಂದೆ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ
ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೋತ್ತರಾರ್ಧಗಳಿಗೆ
ಇರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. - ಸಜ್ಜತಿಹೇಗೆ ಎಂದರೆ ದ್ವಯದಲ್ಲಿ
ಪೂರ್ವಖಂಡವು ಉಪಾಯವಾಗಿ, ಉತ್ತರಖಂಡವು ಉಪೇಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸು
ತ್ತದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧವು ಉಪಾಯವಿವರಣವು ;
ಉತ್ತರಾರ್ಧವು ಉಪೇಯವಿವರಣವು.

ಇಪ್ಪಡಿ - ಒಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಪೂರ್ವಾರ್ಧತ್ತಾಲೇ -
ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಿಂದ, ಓರಧಿಕಾರವಿಶೇಷತ್ತುಕ್ಕು - ಪ್ರಪನ್ನನಾದ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ,
ದ್ವಯತ್ತಿಲ್ ಪೂರ್ವಖಂಡತ್ತಿಲೇ - ದ್ವಯಮಂತ್ರದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ
ಹಾಗೆ, ಅನುಸಂಧೇಯಮಾಯ್ - ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ
ಎಂದರೆ ಉಪಾಯಭೂತವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಮಾಡುವ ಕೃತ್ಯವಾಗಿ, ಸರ್ಮಧರ್ಮ
ಜ್ಞಳುಕ್ಕುಮುಳ್ಳ ಪ್ರಭಾವತ್ತೈ - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಜೋತಿಷ್ಠೋ
ಮಾದಿ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಪಾಪನಿವಾರಕ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ, ಸ್ವರ್ಗಕಾನೋಯ
ಜೇತ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ನಷ್ಟರಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ, ಅವತ್ತು
ಕ್ಕಿಲ್ಲಾದ - ಆ ಜೋತಿಷ್ಠೋಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿರುವ, ಸ್ವಾಸಾಧಾರಣಪ್ರಭಾವ

ಮುಡೈತ್ತಾನ ಸಕೃತ್ಕರ್ತವ್ಯೋಪಾಯತ್ವೈಯುಮ್, ಅವತ್ತಿಕ್ಕೈಲ್ಲಾದ ಸ್ವಾಸಾ
ಧಾರಣಪ್ರಭಾಸತ್ವೈಯುಮ್, ಉಡೈತ್ತಾನ ಸಕೃತ್ಕರ್ತವ್ಯೋಪಾಯವಿಶೇಷತ್ವೈ
ಅಧಿಕಾರಿನ್ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯಾದಿ ವಿವರಣ ಪೂರ್ವಕಮಾಗ ವಿಧಿತ್ತು, ಉತ್ತರಾರ್ಧ
ತ್ತಾಲೆ ದ್ವಯತ್ತಿ ಉತ್ತರಖಂಡತ್ತಿಲೇ ಫಲತ್ವೈನಮಶ್ಯಬ್ಧ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಾನಿಷ್ಠ
ನಿವೃತ್ತಿವಿವರಣ ಮುಖತ್ತಾಲೆ ಅರುಳಿಚ್ಚೈಯಾಗಿದಾನ್. ಇಡ್ನು ಪೂರ್ವಾರ್ಧ

ತ್ವೈಯುಮ್ - ಪ್ರಸತ್ತಿಯಾದ ತಲೆಗೇನೇ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ,
ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಸರ್ವಸಾಪ ನಿವಾರಕ ಮೂಲಕ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ
ಕೊಡುನ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನೂ, ಉಡೈತ್ತಾನ - ಹೊಂದಿರುವ, ಸಕೃತ್ಕರ್ತವ್ಯೋ
ಪಾಯವಿಶೇಷತ್ವೈ - ಒಂದೇಸಲ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕ ಉಪಾಯವಾದ ಭರಣ್ಯಸವನ್ನು
ಅಧಿಕಾರಿನ್ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯಾದಿ ವಿವರಣ ಪೂರ್ವಕಮಾನ-ಅಧಿಕಾರಿಯು ಉಪಾಸನೆಗೆ
ಅರ್ಹತೆಯುಂಟಾಗಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯವೈರೈರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಾದ ವೇದಾಧಿಯಾಗಿರ
ಬೇಕೆಂಬ ಅಸೇಕ್ಷೆಯೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಲ್ಲದಿರುವ ವಿವರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ,
ಇಲ್ಲಿ ಆದಿ ಪದದಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯುನ್ಮಾಜ ಮಾತ್ರವೇ ಮುಂತಾದ ಅರ್ಥಗಳು
ಸಬ್ಬಂಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು, ವಿಧಿತ್ತು-ಶರಣಂವ್ರಜವೆಂದು ವಿಧಿಸಿ, ಉತ್ತರಾರ್ಧತ್ತಾಲೆ-
ಅಹಂತ್ವಾಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯೋ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಿಂದ, ದ್ವಯತ್ತಿಲ್
ಉತ್ತರಖಂಡಿತ್ತಿಲ್ - ದ್ವಯಮಂತ್ರದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ, ಫಲತ್ವೈ - ಶರಣಾ
ಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನದ ಫಲವಾದ, ನಮಶ್ಯಬ್ಧ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ-ಶ್ರೀಮತೇನಾರಾಯಣಾಯ-
ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ನಮಶ್ಯಬ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿರುವ ಅಥವಾ ಅಡಗಿರುವ, ಅನಿಷ್ಠ
ನಿವೃತ್ತಿವಿವರಣ ಮುಖತ್ತಾಲೆ - ಅನಿಷ್ಠವು ಯಾವುದೆಂದರೆ ವಿರೋಧಿವರ್ಗ
ಗಳಾದ ಪಾಪಗಳು, ಅವುಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗಿ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ಮೋಕ್ಷಾನಂದ
ಉಂಟಾಗುವದರ ವಿವರಣೆ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಅರುಳಿಚ್ಚೈಯಾ ದಾನ್ - ಕೈವಯಾ
ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯಾದ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು
ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

ಈ ಅವತಾರಿಕೆಯಿಂದ ದ್ವಯಮನ್ತ್ರಕ್ಕೂ ಚರಮಶ್ಲೋಕಕ್ಕೂ ಇರುವ
ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ-ದ್ವಯವು ಹೇಗೆ ಪೂರ್ವಖಂಡವು ಉಪಾಯ
ಪರಮೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಚರಮಶ್ಲೋಕ ಪೂರ್ವಾರ್ಧವೂ ಉಪಾಯ ಪರವು. ಶರಣಂ
ಪ್ರಪದ್ಯೇ ಎಂದು ಅಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಪರವಾಗಿ ಉತ್ತಮವುರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.
ಚರಮಶ್ಲೋಕವೂ ಉಪಾಯಪರವಾಗಿ ಲೋಕಗುರುವಿನಿಂದ ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂದು
ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ದ್ವಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಖಂಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಸಕೃತ್ಕ

ತ್ತಾಲೇ ಅಧಿಕಾರಕೃತ್ಯತ್ವೈ ಅರುಳಿಚೆಯ್ ದಾರ್; ಉತ್ತರಾರ್ಧತ್ತಾಲೇ ಶರಣಾನಾಯ್ ಸ್ವೀಕೃತಭರನಾನ ತನಕೃತ್ಯತ್ವೈ ಅರುಳಿಚೆಯ್ ದು ಕೃತ ರ್ವವ್ಯೋಸಾಯವಿಶೇಷವು (೧) ಇದೇ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದು. ಇನ್ನೂ ಏನು ಈ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ ಎಂದರೆ ? ಸರ್ವಧರ್ಮ-ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳ ಪ್ರಭಾವವು. ಈ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪಾಪಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯು. ಇದು ಬೇಡವೆಂದು ಸಾತ್ವಿಕತ್ಯಾಗ ಹೇಳಿದರೆ ಭರಣ್ಯಸವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ, ಆ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಭಾವವಾದ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪ ನಿವೃತ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗುವ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯು. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯೋಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಕೊಡುವ ಪ್ರಭಾವವಲ್ಲವು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಸ್ವಾಸಾಧಾರಣಪ್ರಭಾವ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ದ್ವಯದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಫಲವಾದ ಉಪೇಯವು ಎಂದರೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವ ಮತ್ತು ತಕ್ಕೈಂಕರೈಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವಪಾಪಗಳ ಪರಿಹಾರ ಮೂಲಕ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ಫಲವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆಗಲಿ, ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದು ಸಾಯುಜ್ಯ ಕೈಂಕರೈಗಳೂ, ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದು ಪಾಪಪರಿಹಾರವು ; ಒಗಿರುವಾಗ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳಿರುವದರಲ್ಲಿ ಯೋಲಿಕೆ ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ ಫಲತ್ವೈನಮಶ್ಚಬ್ಧ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಾನಿಷ್ಠ ನಿವೃತ್ತಿ ಏನರಣಮುಖತ್ತಾಲೇ ಸಾಧ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆ ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನ ದಿಂದ ಹೇಳಿರುವಫಲವು ಸರ್ವಪಾಪಗಳ ಬಿಡುಗಡೆ. ಅದಾದರೇನೇ ಮೋಕ್ಷವು. ಇಂತಹ ಪಾಪಗಳ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ದ್ವಯಸುಸ್ಮದನಮಶ್ಚಬ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿರುವ ಅನಿಷ್ಠನಿವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಗೀತೆಯಲ್ಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ—“ತಮೇವ ಶರಣಂಗಚ್ಛ ಸರ್ವಭಾವೇನ ಭಾರತ! ತತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಪರಾಂಶಾನ್ತಿಂ ಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸಿಶಾಶ್ವತಮ್” ಎಂಬುದು ಅನುಸಂಧೇಯವು.

ಹೀಗೆ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಾರ್ಧಗಳಿಗಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ದರು. ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ—ಹೇಗೆಂದರೆ—ಇಬ್ಬ - ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಿಂದ, ಅಧಿಕಾರಕೃತ್ಯತ್ವೈ - ಫಲಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಶರಣಾಗತನಾದ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು, ತನ್ಮೂಲಕ ಶರಣ್ಯನನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು. ಅರುಳಿಚೆಯ್ ದಾರ್-ಕೃಪಯಾ ಹೇಳಿದನು. ಉತ್ತರಾರ್ಧದಿಂದ, ಶರಣಾನಾಯ್ - ಸರ್ವರಕ್ಷಕನಾಗಿ, ಸ್ವೀಕೃತಭರನಾನ - ಆತನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಆತ್ಮರಕ್ಷಾಭರ ಸಮರ್ಪಣವನ್ನು

ಕೃತ್ಯನಾನೆ ವಿವನೈತ್ತೇತ್ತುಗಿರಾಂ.

ಉತ್ತರಾರ್ಥೇ ಅಹಮಿತಿ ಪ್ರಥಮಪದಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನಮಾಹ

ಇನ್ನಿಡತ್ತಿಲ್ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಜ್ಜಿರ ಉತ್ತಮನಾಲೇ ನಾನೆನ್ನು ತೋತ್ತಾ ನಿರ್ದಮಿಕುತಿಯಾನ ಅಹಂ " ಎಜ್ಜಿರಪದಮ್, ಅರ್ಥಸ್ವಭಾವತ್ತಾಲೇ ಸರ್ದಪಾಪ ವಿನೋಚನತ್ತುಕ್ಕುರುಪ್ಪಾನ ಅಘಟಿತಘಟಿನಾ ಶಕ್ತ್ಯಾದಿಗಳೈ ವಿವಕ್ಷತ್ತು ಸಪ್ರಯೋಜನಮಾಗಿರದು.

ಯೋಗ್ಯವಾದುದೆಂದು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ, ತನ್ನ - ಸರ್ದೇಶ್ವರನಾದ ತನ್ನ, ಕೃತ್ಯತ್ವ - ಆತನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ತನ್ಮೂಲಕ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ತನ್ನ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಅರುಳಿಚೆಯೆಂದು - ಕೃಪಯಾಯೇಳಿ, ಅದರಿಂದ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾನವಿನೈ - ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, ತೇತ್ತುಗಿರಾಂ - ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಆತನಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡುವನು; ಯಾರೆಂದರೆ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯು.

ಉತ್ತರಾರ್ಥದಲ್ಲಿರುವ ಅಹಂ-ಮೊದಲಿನ ಪದದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ - ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತಮವುರುಷದಿಂದಲೇ ಅಹಂ - ಶರಣ್ಯನಾದ ನಾನು ಎಂಬರ್ಥ ತೋರುವಾಗ ಅಹಂ - ಎಂಬ ಅಧಿಕ ಶಬ್ದವು ನಿರರ್ಥಕವಲ್ಲವೋ? ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದರೆ ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತಮನಾಲೇ - ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತಮವುರುಷದಿಂದಲೇ, ನಾನೆನ್ನುತೋತ್ತಾನಿರ್ದ - ಶರಣ್ಯನಾದ ನಾನು ಎಂಬರ್ಥವು ತೋರುತ್ತಿರುವಾಗ, ಮಿಕುತಿಯಾನ ಅಹಂ - ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯಾದ ಅಹಂ - ಎಂಬ ಪದವು, ಇನ್ನಿಡತ್ತಿಲ್ - ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಜ್ಜಿರ - ಅರ್ಥಸ್ವಭಾವ ದಿಂದ, ಎಂದರೆ, ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸರ್ದಪಾಪವಿನೋಚನತ್ತುಕ್ಕು - ಸರ್ದಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ, ಉರುಪ್ಪಾನ - ಸಾಧನಭೂತವಾದ, ಅಘಟಿತಘಟಿನಾಶಕ್ತ್ಯಾದಿಗಳೈ - ಸರ್ದೇಶ್ವರನಲ್ಲಿರುವ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವ ಮಹತ್ತಾದ ಸತ್ಯ ಸಜ್ಜಲ್ಪರೂಪಶಕ್ತಿಯು, ಇಲ್ಲಿ ಅದಿ - ಪದದಿಂದ ಸರಜ್ಞತ್ವವೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ಅವು ಕೃಪಾದಾರ್ಯ ಮುಂತಾದವು, ವಿವಕ್ಷತ್ತು - ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವದರಲ್ಲಿ, ಸಪ್ರಯೋಜನಮಾಗಿರದು - ಅಹಂ ಶಬ್ದವು ನಿರರ್ಥಕವಲ್ಲವು, ಪ್ರಯೋಜನವಾದುದೇ.

ಅಪರಾಧಂ ಪಣ್ಣನವನೈ ವಿಲಜ್ಜಗಿಟ್ಟುವೈತ್ತ ಸಮಾಧಿಕದರಿದ್ರನಾನ ನಾನೊರು ವ್ಯಾಜತ್ತಾಲೇ ಉಲ್ಲಸಿತಕಾರುಣ್ಯನಾಯ್ ಅಪರಾಧತ್ತೈ ಪೊರುತ್ತು ವಿಡವ್ವೋದು ವಿಲಕ್ಕ ವಲ್ಲಾರಿಲ್ಲೈ.

ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮರುಪ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲವು. ತನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೇನೇ ಅಂತಹ ಅಘಟಿತಘಟಿನಾಶಕ್ತಿಯು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈಗ ಭರನ್ಯಾಸನಿಷ್ಠನ ಪ್ರಪೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳೂ ಇವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಶಕ್ತಿಯು ತನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೇ ಉಂಟು. ಅದು ಇತರರಿಗೆ ಇಲ್ಲವು, ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಎದೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಹಂ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀರಾಮಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದು ಆತನು ಯೋಗ್ಯನೆಂದು ರಕ್ಷಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವು. ಆತನಿಗೆ ಒಡನೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಸಮುದ್ರತರುಣ ರಾವಣಹನನಾದಿಗಳಿಗೆ ಮುಂದೆಯೇ ಲಂಕಾರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿಸಿ ತೃಪ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂದು ಸರಿಯಾದ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ನಡೆಸಿ ; “ಅಭಿಷಿಚ್ಯಚ ಲಂಕಾಯಾಂ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಂ ವಿಭೀಷಣಮ್ | ಕೃತ ಕೃತ್ಯಸ್ತದಾರಾಮೋವಿಜ್ಜರಃ ಪ್ರಮುಮೋದಹ” ಎಂದು ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಅಘಟಿತಘಟಿನಾಶಕ್ತಿಯು ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವನೊಬ್ಬನಲ್ಲೇ ಉಂಟೇ ವಿನಾ ಇತರರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದುದು ಜ್ಞಾನಬಲೈಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳಿಗೂ ಉಪಲಕ್ಷಣವು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಎಂದು “ನಹಿ ಪಾಲನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಯತೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರಂ ಹರಿಮ್” ಎಂದು ಹರಿವಂಶವಾಕ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಅಹಂ ಶಬ್ದವು ಸಪ್ರಯೋಜನವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದನ್ನೇ **ಅಪರಾಧಂ ಪಣ್ಣನವನೈ** - ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ—**ಅಪರಾಧಂ ಪಣ್ಣನವನೈ** - ಅಪರಾಧಮಾಡಿದವನನ್ನೂ, **ವಿಲಜ್ಜಗಿಟ್ಟುವೈತ್ತ** - ಬಂಧನವಾದ ಈ ಲೋಕದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಟ್ಟು, **ಸಮಾಧಿಕದರಿದ್ರನಾದ** - ತನಗೆ ಸಮರೂ ಅಧಿಕರೂ ಇಲ್ಲದ ನಾನ್ .. ಅಹಂ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡ ನಾನು, **ಒರುವ್ಯಾಜತ್ತಾಲೇ** - ಸಕೃತ್ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದನೆಂಬ ವ್ಯಾಜದಿಂದ, **ಉಲ್ಲಸಿತಕಾರುಣ್ಯನಾಯ್** - ಕೆಚ್ಚಾಗಿ ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಕಾರುಣ್ಯಹೊಂದಿದವನಾಗಿ, **ಅಪರಾಧತ್ತೈ ಪೊರುತ್ತು ವಿಡಂಪೋದು** - ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡುವಾಗ, **ವಿಲಕ್ಕ ವಲ್ಲಾರಿಲ್ಲೈ** - ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡಲು ಯಾರಿಗೂ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವು. ತಾನು ಶರಣಾಗತ

ಚರಮಶ್ಲೋಕಾಧಿಕಾರಃ

ನತ್ಸಲನಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಶರಣಾಗತನಾದವನು ಎಷ್ಟು ಮಹಾಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಲು ತಾನು ಉದ್ಭುಕ್ತನಾಗಿರುವಾಗ ಅವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಯಾರಿಗೂ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವು. ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ತಾನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದಾಗ ಸುಗ್ರೀವ ಜಾಂಬವಾದಿಗಳ, ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂಬ ವಾದವು ನಿಷ್ಪಲವಾದವೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಲ್ಲಾ ಅಪರಾಧಿಗಳೇ. ಅಂತಹ ಅಪರಾಧಿಯು ಸಕೃತ್ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ, “ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ನಾಯತವಾಸ್ತೀತಿ ಯಾಚತೇ | ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯೋ ದದಾಮ್ನೇ ತದ್ವ್ರತೋ ಮಮ.” ಅಂತವನಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನೀಯುವವೇ ತನ್ನ ದೃಢವಾದ ವ್ರತವೆಂದು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಭುವು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ರಕ್ಷಿಸುವವನು ತಾನೇಯಾದುದರಿಂದ ಶರಣಾಗತಿಯು ವ್ಯಾಜ ಮಾತ್ರವು. ಆದುದರಿಂದ ಒಂದು ವ್ಯಾಜವತ್ತಾಲೇ - ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಈ ವ್ಯಾಜವನ್ನು ಆತನು ಉಪಕಾರವೆಂದು ಭಾವಿಸುವನು ; ಏಕೆಂದರೆ ಅಂತಹ ಅನುಷ್ಠಾನವು ತನ್ನನ್ನು ಕೃಪಾಮಯೋದಧಿಯನ್ನಾಗಿ ತನ್ನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಚುರಗೊಳಿಸುವನಾದುದರಿಂದ. ಇದನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮಹರ್ಷಿಯು ರಘುನಂದನನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ — “ಕಥಂಚಿದುಪಕಾರೇಣ ಕೃತೇನ್ನೈಕೇನ ತುಷ್ಯತಿ | ನಸ್ಮರತ್ಯಪಕಾರಾಣಾಂ ಶತಮುಷ್ಯಾತ್ಮವತ್ತಯಾ” ಎಂದು ವಲ ಶರಣಾಗತನಾದರೆ ಅದರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಉಲ್ಲಸಿತಕಾರುಣ್ಯನಾಗಿ ಬಹುಸಂತೋಷಪಡುವನು. ಅನಂತರ ಆತನು ಎಷ್ಟು ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಆತನು ಈಗ ತನ್ನವನಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಶರಣಾಗತನ ಭರಸಮರ್ಪಣದಿಂದ “ಉಲ್ಲಸಿತಕೃಪಾ” ಪ್ರಭಾವನಾಗುವನೆಂಬ ನಿದರ್ಶನವನ್ನೂ ಮಹರ್ಷಿಯು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ, ಎಂದು ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ, ವಿಭೀಷಣನು ಬಂದು ಹತ್ತಿರ ನಿಲ್ಲಲು ; ಶ್ರೀರಾಮನು ಆತನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.— ವಚಸಾಸಾಂತ್ವಯಿತ್ವೈನಂ ಲೋಚನಾಭ್ಯಾಂ ಪಿಬನ್ನಿವ | ಆಖ್ಯಾಹಿ ಮಮತತ್ವೇನ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಬಲಾ ಬಲಮ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ “ಲೋಚನಾಭ್ಯಾಪಿಬನ್ನಿವ” ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಉಲ್ಲಸಿತಕಾರುಣ್ಯ ನೆಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

ಸಮಾಧಿಕದರಿದ್ರನು-ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಇಲ್ಲಿ ಎತಕ್ಕಂದರೆ? ರಕ್ಷಿಸು - ಎಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ “ಯಾಚಂತಂ” ಮನುಷ್ಯನು ಮಹಾಪರಾಧಿಯಾಗಿರಬಹುದು ; ಅಂತವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ತನಗೊಬ್ಬನಿಗೇಯಾದುದರಿಂದ “ಮಿತ್ರಭಾವೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ನತ್ಯಜೇಯಂ ಕಥಂಚನ | ದೋಷೋಯುದ್ಯಸಿ ತಸ್ಯ ಸ್ಯಾತ್ ಸತಾಮೇತದಗರ್ಹಿತಂ” | ಆನಯೈನಂ ಹರಿಶ್ಚೇಷ್ಯದತ್ತ

ವೇರೂರುವನಾಲೇ ಇವನೈ ಮುಕ್ತನಾಕ್ಕುವುಮ್ ಒಣ್ಣಾದೆನ್ನು ಇಜ್ಜು ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್. ಇನ್ನರ್ಥಮ್ “ಮೋಕ್ಷದೋ ಭಗವಾ ವಿಷ್ಣುಃ” “ಪತನಾ ಮಸ್ಯಾಭಯಂ ಮಯಾ | ವಿಭೀಷಣೋನಾ ಸುಗ್ರೀವ ಯದಿನಾ ರಾವಣ ಸ್ವಯಮ್.” ಮಹಾಪಾಪಿಯಾದ ರಾವಣನೂ ಶರಣಾಗತನಾದರೆ ರಕ್ಷಿಸುವ ನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವರೂಪರೂಪಗುಣ ವಿಭವೈಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲೂ ಆತನಿಗೆ ಸಮರೂ ಅಧಿಕರೂ ಇಲ್ಲವು. “ತಮೀಶ್ವರಾಷಾಂ ಪರಮಂ ಮಹೇಶ್ವ ರಮ್” “ನತತ್ಸಮಶ್ಲಾಭ್ಯಧಿಕಶ್ಚದ್ವೈಶ್ವತೇ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಇಂತಹ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲನಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿರುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುವರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಎಂದಿಗಾದರೂ ಸಾಗುವುವೇ? ಅಂಬರೀಷರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ದೂರ್ಮಾಸರ ಪ್ರಯತ್ನ ಗಳೂ, ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳು ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಸಕಲ ದುಷ್ಟಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ, ಅಸುರರು ದೇವತೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ, ರಾಕ್ಷಸರು ಋಷಿ ಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ, ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ ಹಿರಣ್ಯಕಶು ಪಿನ ಸನ್ದ್ರಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ವಿಫಲವಾದುದು, ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವನ್ನೇ ಶ್ರೀದೇಶಿಕರು ಅಭೀತಿಷ್ಠವದಲ್ಲಿ “ರಿರಕ್ಷಯತಿಯತ್ರಚ ಪ್ರತಿಭಯಂ ನ್ನಕಂಚಿತ್ಕಚಿತ್” ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದವನಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಭಯವು ಏನೊಂದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಅಹಂ - ಎಂಬುದರಿಂದ ತಾನು ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದುದರಿಂದ ನಿನ ಗೇನೂ ಭಯಬೇಡ. ಅಭಯವನ್ನು ಕೊಡಲು ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು ನಾನು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಇನ್ನೊಂದು ವಾಕ್ಯದಿಂದಲೂ ಅಹಂ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೇರೂರವನಾಲೇ - ತಾನಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾರೊಬ್ಬನಿಂದಲೂ, ಇವನೈ - ಈ ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು, ಮುಕ್ತನಾಕ್ಕುಮ್ - ಮುಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು, ಮೊಣ್ಣಾದು - ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು, ಎನ್ನು - ಎಂದು, ಇಜ್ಜು - ಈ ಅಹಂ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಮುಕುಂದ ನೆಂಬ ಹೆಸರು ಆತನೊಬ್ಬನೇ ಮುಕ್ತಿದಾಯಕನಾದುದರಿಂದ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತಾನು ಭೂತಿ ಮಿಹದಾಸ್ಯತಿಮೇ ಮುಕುಂದಃ” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ದಯಾರತಕ ದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಮುಕುಂದೋಽಮಿತ ವಿಕ್ರಮಃ—ಅಮಿತ ವಿಕ್ರಮನಾಗಿ ಅಘಟಿತಘಟನಾಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದಲೇ ಮುಕುಂದನು ಎಂದು ಸಹಸ್ರ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಪಾಶಿ ತಾಃ ಪೂರ್ವಂ ಪರಮೇಣ ಸ್ವಲೀಲಯಾ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮ್.

ಇವ್ಯರ್ಥಂ - ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, “ಮೋಕ್ಷದೋ ಭಗವಾಃ ವಿಷ್ಣುಃ - ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವವನು, ಭಗವಾಃ ವಿಷ್ಣುಃ - ಹೇಯಪ್ರತ್ಯನೀಕನಾಗಿ ದಯೆಮೊದಲಾದ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರನಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವೇ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಃ - ಸರ್ವ ವಾಕ್ಯಂ ಸಾವಧಾರಣವೆಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರ ವಿಷ್ಣುರೇವ ಎಂಬ ಭಾವವು. “ಸರ್ವಸ್ಮಾಚ್ಚ ಪರೋವಿಷ್ಣುಃ ನಸಮೋಽನೇನಕಲ್ಪನ | ಮೋಕ್ಷದೋಽಪ್ಯೇಕ ಏವಾಸೌ ಭೃತ್ಯಕೃತ್ಯಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷದಃ” ವಿಷ್ಣುವಿನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವು. ಸಮರೂ ಇಲ್ಲವು. ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯು ಆತನೊಬ್ಬನಿಗೇನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಪಶವಃ - ಜೀವಾತ್ಮರು ಪಶುಗಳು, ಪರಮೇಣ - ತನಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲದ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಸ್ವಲೀಲಯಾ - ತನ್ನ ಲೀಲೆಯಿಂದ ಅವರವರುಗಳ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ, ಪಾಶಿ ತಾಃ - ಹಗ್ಗದಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವರು; ಅದುಬ್ರಹ್ಮಗಂಟಾದುದರಿಂದ, ತೇನೈವಮೋ ಚನೀಯಾಃ - ಅವನಿಂದಲೇ ಗಂಟು ಬಿಚ್ಚಲ್ಪಡುವರಾಗಬೇಕು; ನಾನ್ಯೈರ್ಮೋ ಚಯಿತುಂಕ್ಷಮಾಃ - ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳ್ಯಾರಿಂದಲೂ ಬಿಡಸಲು ಶಕ್ತರಲ್ಲವು. ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲೇ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವು. ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ “ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಶಿತಿಕಂಠಶ್ಚ ಯಾಶ್ಚಾನ್ಯಾದೇವತಾಸ್ತುತಾಃ | ಪ್ರತಿ ಬುದ್ಧಾನಸೇವನಂತೇ ಯಸ್ಮಾತ್ಪರಿಮಿತಂ ಫಲಮ್” ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನಾಗಲಿ ರುದ್ರನನ್ನಾಗಲಿ, ಇಂದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಸೇವಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅಶಾಶ್ವತವಾದ ಪರಿಮಿತ ಫಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾದುದರಿಂದ. ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಶಾಶ್ವತಫಲವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಎಂಬ ಭಾವವು, ಎಂಬ ಇತರ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಸೂಚಿತವು.

ಆದುದರಿಂದ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಮುಕ್ತಿದಾಯಕನೆಂದು ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣಗಳು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆಂದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲವು.

ಹೀಗೆ ಮಹಾಪರಾಧಿಯಾದ ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು ಕೂಡ ಅನುಗ್ರಹಯೋಗ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸಪ್ತೇಶ್ವರನ ಯಾವಗುಣಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. (೧) ಸಹಜಕಾರುಣ್ಯವೇ? (೨) ಅಥವಾ ಭರನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದುದರಿಂದಂಟಾದ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯೇ? ಅಥವಾ (೩) ನಿರಂಕುಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ? ಬರೀ ಸಹಜಕಾರುಣ್ಯವೆಂದರೆ ಭರನ್ಯಾಸವು ಅನಾವಶ್ಯಕವೆಂದಾಗುವದಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಮುಕ್ತಿ

ಇತ್ಸಹಂ ಎಜ್ಞರಪದತ್ತಿಲ್ ಸಹಜಕಾರುಣ್ಯಾದಿಗಳ್ ಸೇರಣಿಯಾಯ್ ಪ್ರಪತ್ತಿಮಡಿಯೋಡೆವಂದ ಪ್ರಸಾದವಿಶೇಷಮ್ ಇಳನಣಿಯಾಯ್ ನಿರಂಕುಶಮಾನಸ್ವತಂತ್ರಮ್ ಸರ್ವವಿರೋಧಿ ನಿರಾಕರಣಾರ್ಥಮಾಗಮುನ್ನೇ ನಿರ್ಧರದು.

ಪ್ರಸಜ್ಞವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭರನ್ಯಾಸವು, ವೈಷಮ್ಯ ನೈರ್ಘೃಣ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಆತನಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವು. ಮತ್ತು ಅಸ್ವತಂತ್ರನಾದರೆ ಆತನ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯೂ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಮೂರೂ ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.-ಈ ಪ್ರಸನ್ನನ ಶತ್ರುಗಳಾದ ಮಹಾಪರಾಧಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಗೆಲ್ಲಲು, ಈ ಸಾಕ್ಷಾಭಾಮನಾದ ರಾಜನಿಗೆ ಸಹಜಕಾರುಣ್ಯವೇ ಮೂಲಬಲವೆಂದೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ಪೇನಾಬಲವು ಪ್ರಸನ್ನನ ಭರನ್ಯಾಸದಿಂದಂಟಾದ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯೆಂದೂ, ಮುಂದೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ನಿಂತಿರುವದು ನಿರಂಕುಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಎಂದೂ ರೂಪಕಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ-ಇತ್ಸಹಂ ಎಜ್ಞರಪದತ್ತಿಲ್ - ಈ“ಅಹಂ” ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ, ಸಹಜಕಾರುಣ್ಯಾದಿಗಳ್ - ಶ್ರೀಮನ್ನಾ ನಾರಾಯಣನ ಕಾರುಣ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು, ಆದಿ ಪದದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸತ್ಯಸಂಕಲಿತವಾದಿ “ಸಮುಚಿತ ಗುಣಜಾತಂ” ಎಂದು ಶ್ರೀಪರಾಶರಭಟ್ಟರವರು ಹೇಳಿದ ಇತರ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳೆಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ದ್ವಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸೌಶೀಲ್ಯ, ಸೌಲಭ್ಯ, ಜ್ಞಾನ, ಶಕ್ತಿ, ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಸೇರಣಿಯಾಯ್ - ಮುಖ್ಯಮೂಲಬಲವಾಗಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಮಡಿಯಾಕವಂದ - ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾದ, ಪ್ರಸಾದವಿಶೇಷಮ್-ಅನುಗ್ರಹ ವಿಶೇಷವು, ಇಳನಣಿಯಾಯ್ - ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸಹಾಯವೇನೆಯಾಗಿ, ನಿರಂಕುಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮ್ - ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು, ಅಂಕುಶ ವೆಂದರೆ ಆನೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಮಾವಟಗನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಭರ್ಜಿಯು ; ಆದುದರಿಂದ ನಿರಂಕುಶವೆಂದರೆ - ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ಎಂಬರ್ಥವು, ಇದು, ಸರ್ವ ವಿರೋಧಿನಿರಾಕರಣಾರ್ಥಮಾಗ - ಸಮಸ್ತ ವಿರೋಧಿನರ್ಗವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಮುನ್ನೇನಿರ್ಧರದು - ಮುಂದೆ ನಿಂತಿರುವದು. ಇದರಿಂದ ಈ ಮೂರೂ ಸೇರಿಯೇ ಪ್ರಸನ್ನನ ಅಪರಾಧ ನಿರಾಕರಣೆಗೆ ಹೇತುಗಳು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಸಹಜ ಕಾರುಣ್ಯವು ಮೂಲಬಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು ; ಏಕೆಂದರೆ ಕರುಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಅನುಗ್ರಹವೂ ಇಲ್ಲವು. ದಯಾಶತಕದಲ್ಲಿ, “ವೃಷಗಿರಿ ಗೃಹಮೇಧಿ ಗುಣಾ ಬೋಧ ಬಲೈಶ್ವರೈರ್ಮುಕ್ತಮುಖಾಃ | ದೋಷಾಭವೇಯು ರೇತೇ ಯಿದಿ ನಾನು ದಯೇತ್ವಯಾವಿನಾಭೂತಾಃ” ಓದಯೆಯೇ ಸ್ವಾಮಿಯು ಪಡ್ಗುಣಗಳೂ

ಅದೇ ಎಜ್ಜನೇಯೆನ್ನಿಲ್ ? ಸಹಜಕಾರುಣ್ಯ ಮಲ್ಪವ್ಯಾಜತ್ತೈ ಕೊಣ್ಣು ಅನಂತಾಪರಾಧಜ್ಜಳ್ಳಿ ಅನಾದರಿಕ್ಕುನ್ಪಡಿಯಾನ ಪ್ರಸಾದತ್ತೈ ಉಣ್ಣಾಕ್ಕಿ ರದು. ಇಪ್ಪಸಾದವಿಶೇಷಮ್ ಕಾರುಣ್ಯೋಪಶ್ಚಿಷ್ಟಮಾಯ್ ಕೊಣ್ಣುನಿರಜ್ಜು ಶಸ್ವಾತಂತ್ರೈ ಆಶ್ರಿತರುಡೈಯ ಸರ್ವವಿರೋಧಿ ನಿರಾಕರಣತ್ತುಕ್ಕು ರುಪ್ಪಾಕ್ಕಿರತು.

ನೀನೊಬ್ಬಳಿಲ್ಲದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ದೋಷಯುಕ್ತವಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಪ್ರಸನ್ನನ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಕಾರುಣ್ಯವು ಮೂಲಭೂತವಾದ ಗುಣವು; ಅದುದರಿಂದ ಪೇರಣೆ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಆ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಒಂದು ವ್ಯಾಜ ರೂಪವಾಗಿ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು “ಪ್ರಸನ್ನಾದನೈಷಾಂ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ವಿರೋಧಿನಿರಸನ ದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸ್ವಾತಂತ್ರವು ಮುಖ್ಯವು. ಕಾರುಣ್ಯವಿಲ್ಲದೆಯೂ, ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಲ್ಲದೆಯೂ ಬರಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರವಿದ್ದುದಾದರೆ ರಕ್ಷಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದು. ಅದುದರಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಇವುಗಳ ಬೆಂಬಲವೂ ಇರಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅದೂ ಮುಖ್ಯವು. ಈ ಮೂರೂ ಅಹಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆಂತಹನಾನು ಎಂಬ ಭಾವವು ತೋರಿಬಿರುತ್ತದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳೂ ಹೇಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದುವು ಎಂಬುದು “ಎಜ್ಜನೇಯೆನ್ನಿಲ್” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.— ಸಹಜಕಾರುಣ್ಯಮ್ - ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯಸಹಜಕಾರುಣ್ಯವು, ಅಲ್ಪವ್ಯಾಜತ್ತೈ ಕೊಂಡು - ಅಲ್ಪವ್ಯಾಜವಾದ ರರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕ, ಅನಂತಾಪರಾಧಗಳನ್ನು, ಅನಾದರಿಕ್ಕುನ್ಪಡಿಯಾನ - ಸ್ಮರಿಸದೇ ಇರುವಹಾಗಿ, ಪ್ರಸಾದತ್ತೈ ಉಣ್ಣಾಕ್ಕಿರದು - ಅನುಗ್ರಹವನ್ನಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇಪ್ಪಸಾದವಿಶೇಷಮ್ ಈ ಅನುಗ್ರಹವಿಶೇಷವು, ಕಾರುಣ್ಯೋಪಶ್ಚಿಷ್ಟಮಾಯ್ - ಕಾರುಣ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ, ನಿರಜ್ಜುಶಸ್ವಾತಂತ್ರವನ್ನು, ಆಶ್ರಿತರುಡೈಯ - ಶರಣಾಗತರ, ಸರ್ವವಿರೋಧಿನಿರಾಕರಣತ್ತುಕ್ಕು - ಸಮಸ್ತಪಾಪಗಳ ವಿಮೋಚನೆಗೆ, ಉರುಪ್ಪಾಕ್ಕಿರದು - ಮುಖ್ಯಸಾಧನವಾಗಿಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕಾರುಣ್ಯವು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವು. ಇದು ಆಚಾರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಭರನ್ಯಾಸಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಗೆ ಹೇತುವಾಗಿ ಆತನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಇವೆರಡೂ ಸೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ನಿರಂಕುಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾಗಿ ಸರ್ವಪಾಪವಿಮೋಚನಮೂಲಕ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು.

ಅಹಂ ಶಬ್ದೇನಿರಪೇಕ್ಷ ಕರ್ತೃತ್ವಮ್ ಅವಧಾರಣಮಸಿಫಲಿತಮ್

ಇಪ್ಪಡಿ ಸರ್ವಪಾಪವಿಮೋಚನತ್ತುಕ್ಕು ಅಪೇಕ್ಷಿತಮಾನ ಸರ್ವಕಾರತ್ತಾ
ಲುಮ್ ನಿರಿಷ್ಟನಾನ ವೀಶ್ವರನುಡೈಯ ನಿರಪೇಕ್ಷಕರ್ತೃತ್ವ ತತ್ಪರಮಾನ
“ಅಹಂ” ಶಬ್ದತ್ತಿಲೇ ಅವಧಾರಣಂ ಫಲಿತಮ್.

ಅಥ “ತ್ವಾ” ಶಬ್ದಾರ್ಥಮಾಹ

ಅಹಂ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಕರ್ತೃತ್ವವೂ ಆಕಾರಣದಿಂದ

ಅವಧಾರಣಾರ್ಥವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಇಪ್ಪಡಿ - ಮೇಲೆ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಸರ್ವಪಾಪವಿಮೋಚನ
ತ್ತುಕ್ಕು - ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ, ಅಪೇಕ್ಷಿತಮಾನ - ಬೇಕಾದ, ಸರ್ವ
ಕಾರತ್ತಾಲುಮ್ ನಿರಿಷ್ಟನಾನ ವೀಶ್ವರನುಡೈಯ - ಸಮಸ್ತ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣ
ಗಳಿಂದಲೂ ಸೇರಿರುವ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯ, ನಿರಪೇಕ್ಷಕರ್ತೃತ್ವತತ್ಪರ
ಮಾನ - ಇನ್ನು ಯಾವ ಕರ್ಮವಿನ್ ಸಹಾಯಬೇಕಾಗದೇ ಇರುವ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು
ಸೂಚಿಸುವ, ತನಗೆ ಇಷ್ಟ ಯಾರ ಸಹಾಯವೂ ಈ ಸರ್ವಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶ
ಮಾಡುವಮೂಲಕ ಪ್ರಣತರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ,
ಅಹಂಶಬ್ದತ್ತಿಲೇ - ಈ ಅಹಂ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ, ಅವಧಾರಣಂ - ಅಹಮೇವ
ಎಂಬದಾಗಿ ಅವಧಾರಣಾರ್ಥವು, ಫಲಿತಮ್ - ಫಲಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಸಿದ್ಧವು,
ಸ್ಮಾಸಿತವು. ಈ ಪಾಪವಿಮೋಚನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾನಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾರೂಮಾಡ
ಲಾರರು ಎಂಬ ನಿರಪೇಕ್ಷಕರ್ತೃತ್ವಾರ್ಥವು ಸಿದ್ಧವಾದರೆ, ಆಗ ತಾತ್ಪರ್ಯಾನುಗುಣ
ವಾಗಿ ಅವಧಾರಣಾರ್ಥವು ಫಲಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಹಂ ಎಂದರೆ ಅಹಮೇವ ಎಂದು
ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸರ್ವಪಾಪವೂ ಸಾವಧಾರಣವೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯಾನುಗುಣವಾಗಿ
ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪಂಡಿತಾಸ್ತಮದರ್ಶಿನಃ ಎಂಬ ಗೀತಾವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪ
ರ್ಯಾನುಗುಣವಾಗಿ ಪಂಡಿತಾವಿನಸಮದರ್ಶಿನಃ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಬೇಕಾ
ಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಪಂಡಿತರಿಗೆ ಆತ್ಮಸಮತ್ವ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ. ರಾಮ
ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಒಟ್ಟಿಗಿರುವಾಗ ರಾಮನು ಮಾರ್ಚಿಸಮೇಲೆ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ
ದನು ಎಂದು ವಾಕ್ಯವಿದ್ದರೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಎಂಬರ್ಥ
ದಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾದರೆ, ರಾಮವಿನ್ ಎಂಬ ಅವಧಾರಣಾರ್ಥವು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.
ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ.

ಮುಂದೆ “ತ್ವಾ” ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ತ್ವಾ” ಎನ್ನುವುದು - ತ್ವಾ ಎಂಬ ಪದವು, “ನತ್ವೇವಾಹಂ” ಮೊದಲಾದ -

“ತ್ವಾ” ಎನ್ನುದು, “ನತ್ವೇವಾಶಂ” ಮುದಲಾನ ಉಪದೇಶಪರಂಪರೆಯಾ
ಲೇ ಚಿದಚಿದೀಶ್ವರ ತತ್ವತ್ರಯ ವಿನೇಕಂ ಪಿರನ್ನು, ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥ
ಜ್ಞಳುಡೈಯವಲ್ಪತ್ವಾ ಸ್ಥಿರತ್ವಾದಿ ದೋಷಜ್ಞಕೃತೈರಿನ್ನು, ಮತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪ
ಮಾನ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥತ್ವೈಪ್ಪರವೇಣು ಮನ್ರಭಿನಿವಿಷ್ಟನಾಯ್,
ಇದುಕ್ಕು ಉಪದಿಷ್ಟಮಾನ ದುಷ್ಕರೋಪಾಯಾನ್ತರತ್ತಿಲ್ ತುಸಕ್ಕತ್ತು,
ಪ್ರಾಪ್ಯನಾಯ್ ಸರ್ವವಿರೋಧಿ ನಿರಾಕರಣಕ್ಷಮನಾನನಪಕ್ಕಲೀಲೇ ಭರ
ನ್ಯಾಸಂಪಣ್ಣ ಕೃತತ್ವತ್ಯನಾಯ್ ಕೋಲಿನಫಲಲಾಭತ್ವೈಪ್ಪತ್ತ ಇನಿಯೋರು
ಕರ್ರವ್ಯಾಂತರತ್ತಿಲ್ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲಾದ ಉನ್ನೈ ಎನ್ನಪಡಿ.

ಗೀತೋಪದೇಶ ಪ್ರಾರಂಭಶ್ಲೋಕವೇ ಮೊದಲಾದ, ಉಪದೇಶಪರಂಪರೆ
ಯಾಲೇ - ಉಪದೇಶ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ, ಚಿದ ಚಿದೀಶ್ವರ ತತ್ವತ್ರಯವಿನೇಕಂ
ಪಿರನ್ನು - ಚಿತ್ತು, ಅಚಿತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ, ಪುರುಷ ಈಶ್ವರ ಹೀಗೆ ಮೂರುತತ್ವಗಳೂ
ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದರೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ವಸ್ತುಗಳು, ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಸ್ವಭಾವಾದಿ
ಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಜ್ಞಾನವು ಹುಟ್ಟಿ, ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಜ್ಞಳಿನ್ನುಡೈಯ-
ವಹಿಕ ವಸ್ತು, ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಸ್ವರಗವೇ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಲೋಕಗಳ ಐಶ್ವರ್ಯ
ಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ಇವುಗಳ ಅವಸ್ಥಾಸ್ಥಿರತ್ವಾದಿ ದೋಷಂಗಳೈ - ಅಲ್ಪವಾಗಿ.
ಅಶಾಶ್ವತವಾಗಿ, ಆದಿಪದದಿಂದ ದುಃಖಭಾಕ್ತ್ಯ, ದುಃಖಮುಶ್ರತ್ವಾದಿದಿಗಳು ಹೇಳ
ಲ್ಪಟ್ಟವು, ಇವೈ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳುಳ್ಳವೆಂದು, ತೆಳಿನ್ನು - ತಿಳಿದು, ಮತ್ಪ್ರಾ
ಪ್ತಿರೂಪಮಾನ - ನನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇ ಫಲವಾಗಿವುಳ್ಳ, ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥತ್ವೈ-
ಸನ್ನಶ್ರೇಷ್ಠರೂಪ ಪುರುಷಾರ್ಥರೂಪವಾದ ದಿವ್ಯನೈಕುಂಠವನ್ನು, ಪರವೇಣು
ಮೆನ್ನು - ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ, ಅಭಿನಿವಿಷ್ಟನಾಯ್ - ಸ್ಥಿರಸಜ್ಜಲ್ಪಯುಕ್ತನಾಗಿ,
ಅದಕ್ಕು - ಆ ಶಾಶ್ವತಪುರುಷಾರ್ಥಕ್ಕೆ, ಉಪದಿಷ್ಟಮಾನ - ಗೀತೆ ಮತ್ತು ಉಪ
ನಿಷತ್, ವ್ಯಾಸಸೂತ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ, ದುಷ್ಕರೋ
ಪಾಯತ್ತಿಲ್ - ತುಂಬಾಕಷ್ಟವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾಯದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಕರ್ಮ
ಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಸಹಕೃತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂದರೆ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ,
ತುಸಕ್ಕತ್ತು - ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಪ್ರಾಪ್ಯನಾಗಿ, ಸರ್ವವಿರೋಧಿನಿರಾ
ಕರಣಕ್ಷಮನಾನ - ಸಮಸ್ತ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಯೋಗ್ಯತೆ
ಯಿರುವ, ಎನ್ನಪಕ್ಕಲೀಲೇ - ನನ್ನಲ್ಲಿ, ಭರನ್ಯಾಸಂಪಣ್ಣ - ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು
ಮಾಡಿ, ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿ - ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ,
ಕೋಲಿನಫಲಲಾಭತ್ವೈಪ್ಪತ್ತ - ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಮೋಕ್ಷಸುಖವನ್ನು ಕುರಿತು,
ಇನಿಯೋರುಕರ್ರವ್ಯಾಂತರತ್ತಿಲ್ - ಇನ್ನು ಬೇರೆಯಾವದನ್ನಾಗಲಿ ಮಾಡಬೇಕು

ಗರುವದರಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲಾದ - ಸರ್ವಭರವನ್ನೂ ನನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಯಾವುದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇಲ್ಲದ, ಉನ್ನೈವನ್ನಪದಿ - ಅಂತಹ ನಿನ್ನನ್ನು ಎಂಬ ಅರ್ಥವು. ತ್ವಾ ಎಂದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಎಂತಹ ನಿನ್ನನ್ನು ಎಂದರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—ಸರ್ವಪಾಪನಿವಾರಣೆಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನೂ, ಹೇಗಿದ್ದರೆ ಹಾಗೆ ಯೋಗ್ಯನು ಎಂದರೆ—

೧. ತತ್ಪತ್ರಯಗಳಾದ ಚ ದ ಚ ದೀ ಶ್ವ ರ ರ ಸ್ವರೂಪ ಸ್ವಭಾವಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕು. ತತ್ಪತ್ರಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಿರುವ ಜ್ಞಾನವರಬೇಕು.

೨. ಆಜ್ಞಾನದಿಂದ ವೈರಾಗ್ಯಹುಟ್ಟಿ ಐಹಿಕೈಶ್ವರ್ಯ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳು ಅಲ್ಪಾಸ್ಥಿರ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಯುಕ್ತವೆಂದು ಅರಿತಿರಬೇಕು.

೩. ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇ ನಿರತಿಶಯ ಸುಖರೂಪವಾದುದಾದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಸಜ್ಜಿಲ್ಪಿಸಿ ತ್ವರಾತಿಶಯನಾಗಿರಬೇಕು

೪. ಇದನ್ನು ಹೊಂದಲು “ಪ್ರಪನ್ನಾದನ್ಯೇಷಾಂ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಎರಡೇ ಉಪಾಯಗಳಾಗಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನವು ಕರ್ಮಜ್ಞಾನ ಸಹಕೃತ ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ ಬಹುದುಷ್ಕರ್ಮವಾದುದಾಗಿ ತನಗೆ ಅದನ್ನು ವಲಂಬಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಶಕ್ತನಾಗಿ ಕಾರುಣ್ಯಾದಿ ಗುಣವಿಶೇಷನಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವರು ಬೇರೆಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವನಾಗಿರಬೇಕು.

೫. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಇನ್ನು ಏನೂ ಕರ್ಮವ್ಯಾಂಶವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತಾನು ಕೃತಕೃತ್ಯನು, ನಿರ್ಭಯನು, ನಿರ್ಭರನು, ಎಂಬ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸವಿರಬೇಕು. ಇಂತಹ “ತ್ವಾ” - ನಿನ್ನನ್ನು ಎಂಬ ಭಾವವು.

“ನತ್ವೇವಾಹಂ ಜಾತುನಾಸಂ” ಎಂಬುದು ಗೀತೋಪದೇಶದ ಅರಂಭ ಶ್ಲೋಕವು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನ ಉಪದೇಶಪರಂಪರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದು ಮುಂದಿನ ೧೭ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲಾ ಸಜ್ಜಿಹೀತವು. ಸುಲಭವಾದ ೧೮-೬೬ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಲಘೂಪಾಯವಿರುವಾಗ ಈ ಉಪದೇಶ ಪರಂಪರೆಯ - ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನು ? ಎಂದರೆ ಹೃತ್ತಿಯನಾದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಧರ್ಮಯುದ್ಧವು ಫಲಾಭಿಸಂಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮವ್ಯಾಂಶವು, ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕರ್ಮೋಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಅರ್ಜುನನು ಉಪಾಸನೆಗೆ ಶಕ್ತನೇನೋ ಹೌದು. ಅದರೂ ಅತನು

ಕೃಪಾಳುವಾದುದರಿಂದ ಅಶಕ್ತರಾಗಿ ಮಂಶ್ವಾಂಚಲ್ಯಯುಕ್ತರಾಗಿ ಯಾವುದು ಉಪಾಯವೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಯಾವಾಗ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸುಲಭೋಪಾಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರೋ, ಒಡನೆಯೇ “ನಷ್ಟೋ ಮೋಹ ಸ್ಪೃತ್ತಿರ್ಲಬ್ಧಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶೃಂಜಿಸಿದ್ದ ಗಾಂಧೀವರನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಯುದ್ಧ ಸನ್ನಿಧಿ ನಾಗುತ್ತಾನೆ. “ನತ್ವೇವಾಹಂ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕನ ಉಪಪಾದನೆಗೆ ದಾಸನು ಒರೆದಿರುವ ಗೀತಾ ಸಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮರೆಲ್ಲಾ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಅನೇಕರೆಂಟೂ ಅವರುಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿತ್ಯವಾಗಿರುವರೆಂದು “ನಿತ್ಯೋನಿತ್ಯಾನಾಂ ಚೇತನಶ್ಚೇತನಾನಾಂ ಏಕೋ ಬಹೂನಾಂ ವಿದದಾತಿ ಕಾಮಾ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯ ಉಪಪಾದನೆಯು. ನಿತ್ಯರಾದ ಅನೇಕರಾದ ಚೇತನವರ್ಗಕ್ಕೆ, ನಿತ್ಯನಾದ ಒಬ್ಬನಾದ ಚೇತನನಾದ ಈಶ್ವರನು ಅವರುಗಳು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಕೊಡುವನೇ ಬೇರೆ ಪಡೆಯುವರೇ ಬೇರೆಯಾದುದರಿಂದ, ಶ್ರೀಮಚ್ಛೇಕರಾಚಾರ್ಯರವರಿಗೆ ಏಕಾತ್ಮವಾದ ವಸ್ತು ಸಾಧಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಶ್ಲೋಕವು. ಅರ್ಜುನನು ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಎಂದು ಬೇಡಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏಕಾತ್ಮವಾದವು ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಭೇದಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಈ ಉಪದೇಶವು ಸರಿಯೇ ಎಂಬ ಆಕ್ಷೇಪವು ನಿರುತ್ತರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಏಕಾತ್ಮವಾದ ಭ್ರಮವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತೊಲಗಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ತತ್ವತ್ರಯವಿವೇಕಂ ಪಿರನ್ನು - ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಜೀವನೂ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಒಂದೇ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತೊಲಗಬೇಕು. ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ಎಂದರೆ ದೇಹಕ್ಕಿಂತ ಆತ್ಮಾಬೇರೆ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವೂ, ಜೀವಾತ್ಮರುಗಿಂತ ಪರಮವುರುಷನು ಬೇರೆ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವೂ ಈ ಪ್ರಥಮೋಪದೇಶ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ತತ್ವತ್ರಯವಿವೇಕಂ ಪಿರನ್ನು - ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಮೂರು ಭ್ರಮೆಗಳೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತೊಲಗಬೇಕು:—(೧) ಪ್ರಕೃತ್ಯಾತ್ಮಭ್ರಾಂತಿ. (೨) ಸ್ವತಂತ್ರಾತ್ಮಭ್ರಾಂತಿ (೩) ಜೀವೇಶೈಕೈಕಭ್ರಾಂತಿ. ಈ ಮೂರು ತೊಲಗಿ ವಿವೇಕಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗಬೇಕು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಭೋಕ್ತಾಭೋಗ್ಯಂ ಪ್ರೇರಿತಾರಂ ಚಮತ್ಸಾ - ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಈ ಮೂರು ತತ್ವವನ್ನೂ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಗೀತೆಯೂ ಈ ಮೂರನ್ನೂ ವಿವೇಕಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.—“ಅಪರೇಯಂ ಮಿತಸ್ತ್ವನ್ಯಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ವಿದ್ಧಿಮೇ ಪರಾಂ ಜೀವಭೂತಾಂ (ಗೀ. ೭. ೫.) ಎಂಬುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಜೀವ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಪ್ರಕೃತಿಂಪುರುಷಂಚೈವ ವಿದ್ಧಿ, ನಾದಿಉಭಾವಸಿ - ಎಂದು ಪುನಃ ಸ್ಥಿರಪಡಿಸಿ, ಮಯಿಸರ್ವಮಿದಂ ಪ್ರೋತಂ - ಎಂದು ಈಶ್ವರನಾದ ತಾನು

ಸರಸ್ವತಾಪೇಭ್ಯಃ ಇತ್ಯಸ್ಯಾರ್ಥಮಾಹ

ಇಪ್ಪಡಿ ಬಂಧನೋಕ್ಷಶಕ್ತನಾನ ನೋಕ್ಷಪ್ರದನೈಯುಮ್, ಅಶಕ್ತನಾಯನನ್ ಪಕ್ಕಲೀಲೇ ನೃಸ್ತಭರನಾನ ಮುಮುಕ್ಷುವೈಯುಮ್ ಶೋಲ್ಲಿ, ಮೇಲ್ “ಸರಸ್ವತಾಪೇಭ್ಯಃ” ಎನ್ನು ಬಂಧಕಜ್ಞಳಿ ಚೆಲ್ಲಾಲ್ಗಿರದು. ಸಾಪ ಸ್ವನಿಯಾಮಕನೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗಿಂತ ತಾನು ಬೇರೆ ಎಂದು ಉತ್ತಮಃ ಪುರುಷಸ್ತ್ವನಃ ಎಂಬಲ್ಲೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅಹಂತ್ವಾ ಎಂದು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಿರುವದು ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೂ ತನಗೂ ಇರುವ ಭೇದಗಳನ್ನೂ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಪಿತಾಚರಕ್ಷಕಶ್ರೇಷ್ಠೀಭರತಾಜ್ಞೇಯೋ ರಮಾಪತಿಃ

ಸ್ವಾನ್ಯಾಧಾರೋ ಮನಾತ್ಮಾಚ ಭೋಕ್ತಾಚಾನ್ಯ ಮನಾದಿತಃ

(೧) ಪಿತಾ ಪುತ್ರ (೨) ರಕ್ಷ್ಯ ರಕ್ಷಕ (೩) ಶೇಷೀ ಶೇಷ (೪) ಭರತ ಭಾರ್ಯಾ (೫) ಜ್ಞೇಯ ಜ್ಞಾತಾ (೬) ನ್ಯಾಮಿ ಸ್ವಂ (೭) (೮) ಆಧಾರಧೇಯ (೯) ಆತ್ಮಾಶರೀರ (೧೦) ಭೋಕ್ತಾ ಭೋಗ್ಯ ಹೀಗೆ ೯ ವಿಧ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅಹಂತ್ವಾ - ಇಬ್ಬರು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೇ ಆತನು ವಿಶ್ವಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಜೀವನು ಆಸರಾಧ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು, ಆತನು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಿಧಿಯು. ಈತನು ಅಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಿಧಿಯು. ಆತನು ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರನು, ಈತನು ಹೇಯಗುಣ ನಿಧಿಯು. ಆತನು ಅಕರ್ಮವಶ್ಯನು ಈತನು ಕರ್ಮವಶ್ಯನು. ಆತನು ವಿಭುವು ಈತನು ಅಣುವು. ಆತನು ಸರ್ವಶಕ್ತನು ಈತನು ನಿತಿರಾಂ ಅಶಕ್ತನು. ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾವಗಳು ಅಹಂತ್ವಾ - ಎಂದು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತವೆ.

ಇಪ್ಪಡಿ - ಮೇಲೆ ಉಪಸಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಬಂಧನೋಕ್ಷಶಕ್ತನಾನ - ತನ್ನ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡುವದಕ್ಕೂ ಅಥವಾ ನಿತ್ಯ ವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿಡುವದಕ್ಕೂ ಶಕ್ತನಾಗಿ, ನೋಕ್ಷಪ್ರದನೈಯುಮ್ - ನಿರತಿಶಯ ಸುಖರೂಪ ನೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವವನಾದ ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಯನ್ನು, ಅಶಕ್ತನಾಯ್ ಅವಪಕ್ಕಲೀಲೇ ನೃಸ್ತಭರನಾನ - ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಆ ಸರ್ದೇಶ್ವರನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಆತನ ವಸ್ತುವಾದ ತನ್ನ ಆತ್ಮಾವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಸರ್ದಭರವನ್ನೂ ಆತನಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಸಿರುವ, ಮುಮುಕ್ಷುವೈಯುಮ್ - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯನ್ನೂ, ಶೋಲ್ಲಿ - ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಮೇಲ್ - ಅನಂತರ ಸರಸ್ವತಾಪೇಭ್ಯಃ ಎನ್ನು - ಎಂಬುದಾಗಿ, ಬಂಧಕಜ್ಞಳಿ - ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿಡುವ ಪಾಕಗಳನ್ನು, ಶೋಲ್ಲಿಗಿರದು - ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸಾಪಮಾನದಂ ? - ಸಾಪವೆಂಬುದು

ಮಾನದು? ಶಾಸ್ತ್ರವೇದ್ಯಮಾನ ಅನರ್ಥಸಾಧನಮ್. ಅನರ್ಥಮಾನದು ? ಪ್ರತಿಕೂಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಮ್, ಅನುಕೂಲ ನಿವೃತ್ತಿಯುಮ್. ಇಜ್ಜು “ಪಾಪ ಶಬ್ದಮ್ ಮುಮುಕ್ಷುವೈಪ್ರತ್ತ ಅನಿಷ್ಟಫಲಜ್ಞಳಾನ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಪುಣ್ಯಜ್ಞ ಲೈಯುಮ್ ಶೋಲುಗಿರದು.

ಯಾವುದು ? ಶಾಸ್ತ್ರವೇದ್ಯಮಾನ ಅನರ್ಥಸಾಧನಮ್ - ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯ ಬಹುದಾದ ಅನರ್ಥವನ್ನು ಅಶಾಸ್ತ್ರತಫಲವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವಂತಾದ್ದು. ಅನರ್ಥಮಾನದು - ಅನರ್ಥವು ಯಾವುದು ? ಪ್ರತಿಕೂಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಮ್ - ಪ್ರತಿ ಕೂಲಉಂಟಾಗೋಣವು ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲನಿವೃತ್ತಿಯುಮ್ - ಅನುಕೂಲ ವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗೋಣವು. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರವೇದ್ಯಮಾನ ಅನರ್ಥಸಾಧನಮ್ - ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವೇತಕ್ಕೆ ? ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬಾರದು. ಪರದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಕೂಡದು ಎಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವೇ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಶಾಸ್ತ್ರವೇದ್ಯಮಾನ - ಎಂಬುದು ಏತಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ದಿಬ್ಬಣದವರು ಯಾವ ರಸ್ತೆ ಯಲ್ಲಿ ಹೋದರೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ನಿಜವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಅನರ್ಥ ಹೇತುವಾಗಿ ಪರಿಣ ಮಿಸುವದರಿಂದ ಸುಳ್ಳನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬನು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ದುಡ್ಡಿನ ಚೀಲವನ್ನು ಬೀಳಿಸಿ ಹೋದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲವು. ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರವು ತಿಳಿಸುವದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವೇದ್ಯಮಾನ - ಎಂಬ ವಿಶೇಷ ಣವು. ಪ್ರತಿಕೂಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಮ್ ಎಂಬುದು ಹೇಗೆ ಪಾಪದಲ್ಲಿ ಸೇರಿತು ? ಎಂದರೆ ಧನ, ಐಹಿಕ ಸುಖಾದಿಗಳೂ, ಸ್ವರ್ಗಾದಿಭೋಗಗಳೂ ಉಂಟಾಗುವದು ಪ್ರತಿಕೂಲವು, ಇವು ಸುಕೃತವಿಂದ ಲಭಿಸುವವು ; ಆದುದರಿಂದ ಪುಣ್ಯವು ಬಂಧ ಕವು. ಪುಣ್ಯವು ಚಿನ್ನದ ಬೇಡಿಯು, ಪಾಪವು ಕಬ್ಬಿಣದ ಬೇಡಿಯು. ಆಮೇರಿಂದ ಮುಮುಕ್ಷುವು ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು “ಪುಣ್ಯಪಾಪೇ ವಿಧಾಯ ನಿರಂಜನಃ ಪರಮಂ ಸಾಮ್ಯಮುಪೈತಿ” ಮತ್ತು “ತತ್ಸುಕೃತ ದುಷ್ಟತೇಧಾಮತೇ” ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಉಪಸಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನುಕೂಲನಿವೃತ್ತಿಯುಮ್ - ಮೋಕ್ಷ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ, ಅನುಷ್ಠಾನ ವಿಧಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವರೆ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವು, ಅನುಕೂಲವು. ಅಂತಹ ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲದ ಶಬರ ಇತರ ಶೂದ್ರಾದಿಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲ ನಿವೃ ತ್ತಿಯು. ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲದಿರೋಣವು. ಕಣ್ಣು ಕಿವಿ ಮೊದಲಾದವು ಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯೂನತೆ ಇನೆಲ್ಲಾ ಅನುಕೂಲನಿವೃತ್ತಿಗೆ ನಿರರ್ಶನಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಇಜ್ಜು - ಈ ಪಾಪಶಬ್ದವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ, ಪಾಪಶಬ್ದಮ್ - ಪಾಪವೆಂಬಶಬ್ದವು, ಮುಮುಕ್ಷುವೈಪ್ರತ್ತ - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥವನ್ನು ಕುರಿತ, ಅನಿಷ್ಟಫಲಜ್ಞಳಾನ -

ಇಜ್ಜು ಪಾಪಶಬ್ದಮ್ ಮುಮುಕ್ಷುನ್ಯಪ್ಪತ್ತು ಅನಿಷ್ಟಫಲಜ್ಞಳಾನ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಪುಣ್ಯಜ್ಞೈಯುಮ್ ಶೋಲ್ವುಗಿರದು.

(೧) “ಏತೇವೈನಿರಯಾಸ್ತತ ಸ್ಥಾನಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಃ” ಎಜ್ಜ್ಞಿಯಾಲೇ, ಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳುಮ್ ಮುಮುಕ್ಷುವುಕ್ಕು ನರಕಮಾಗ್ನಿಯಾಲೆ, ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ಫಲಗಳನ್ನು ಎಂದರೆ ಕೆಟ್ಟಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ, ಸಾಂಸಾರಿಕ ಪುಣ್ಯಜ್ಞೈಯುಮ್ - ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೂಡ, ಶೋಲ್ವುಗಿರದು - ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇವುಗಳೂ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸುತ್ತವೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿಯೂ, ದೇಶಾಸುಕಾಲಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುವದೂ ದಾನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದೂ, ಇದರಿಂದ ತನಗೆ ಖ್ಯಾತಿ ಲಾಭವೂ ಪೂಜೆಗಳು ಉಂಟಾಗಲೆಂದು ಮಾಡುವದು ಬಂಧಕಗಳೇ. ಹಾಗಾದರೆ ಇಂತಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿಷಿದ್ಧವೇ? ತನ್ನ ದೇಹಯಾತ್ರೆಗಳಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಡವೇ? ಎಂದರೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇ; ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತನಾಗದೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು. ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಇದು “ಮಯಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸನ್ಯಾಸ್ಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಚೇತಸಾ | ನಿರ್ಮೋ ನಿರಹಂಕಾರ ನಾಗಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ, ಹಾಗಾದರೆ “ನಕರ್ಮಲಿಪ್ಯತೇನರೇ” ಕರ್ಮವು ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಫಲಾಭಿಸಂಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮಮಾಡಿದರೆ ಕರ್ಮಣ್ಯವಾಧಿಕಾರಸ್ತೇ ಮಾಫಲೀಷು ಕದಾಚನ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಕರ್ಮಮಾಡಿದರೆ “ಧರ್ಮೇಣಪಾಪಮಪನುದತಿ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಪಾಪವು ಕಳೆಯುತ್ತದೆ. ಪದ್ಮಪತ್ರದ ಮೇಲೆ ನೀರು ಬಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ಅಂಟುವದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಅಂಟುವದಿಲ್ಲವು ಫಲವನ್ನು ಕೋರಿದರೆ ಅಶಾಶ್ವತಗಳಾದ ಲೋಕದ ಭೋಗಗಳು ಉಂಟಾದರೂ ಅವೆಲ್ಲಾ ಮೋಕ್ಷಾನಂದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ನರಕಸಮಾನಗಳೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—“ಏತೇವೈ - ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಇವು ಯಾವುವು ಎಂದರೆ ಹಿಂದೆ “ಚತುರ್ಣಾಂ ಲೋಕಪಾಲಾನಾಂ ಶುಕ್ರಸ್ಯಾಥ ಬೃಹಸ್ಪತೇಃ | ಮರುತಾಂ ವಿಶ್ವದೇವಾನಾಂ ಸಾಧ್ಯಾಧಾ ಮಾಶ್ವಿನೇರಪಿ | ರುದ್ರಾದಿತ್ಯವಸೂನಾಂ ಚತಧಾನ್ಯೇಷಾಂ ದಿನೌಕಸಾಂ” ಎಂದಿರುವದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳ ಲೋಕಗಳೂ, ಸ್ಥಾನಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಃ - ಪರಮಾತ್ಮನ ಲೋಕವಾದ ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಹೇತಾತ - ಓ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೇ ನಿರಯಾಃ - ನರಕಕ್ಕೆ ಸಮಾನಗಳು; ಎಜ್ಜ್ಞಿಯಾಲೇ - ಎಂದು ಪಾಶ್ಚರಾದ ಭೀಷ್ಮರು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳುಮ್ - ಇಂದ್ರಮೊದಲಾದ ದಿಕ್ಪಾಲಕರ ಲೋಕಗಳೂ,

ಇಜ್ಜು ಸ್ವರ್ಗಹೇತುವೋಡು ನರಕಹೇತುವೋಡು ನಾಶಿಇಲ್ಲೆ. ಆಗೈಯಾ
 ಲಿರೇ ಮುಮುಕ್ಷುವುಕ್ಕು ಪಾಪಜ್ಞಳೈ ವಿಡಚ್ಚೊಲ್ಲುಗಿರವೋಲೇ (೨) ತ್ರೈವ
 ಮುಮುಕ್ಷುವುಕ್ಕು - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗೆ, ನರಕಮಾಗೈಯಾಲೇ - ನರಕ ಸಮಾನ
 ವಾದುದರಿಂದ, ಇಜ್ಜು - ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸ್ವರ್ಗಹೇತುವೋಡು - ಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳಿಗೆ
 ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೂ, ನರಕಹೇತುವೋಡು - ನರಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತ
 ವಾದ ಪಾಪಕ್ಕೂ, ನಾಶಿಇಲ್ಲೆ - ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನೂ ಇಲ್ಲವು. “ನನಾಕಪೃಷ್ಠಂ
 ನಚಸಾರ್ಥಭೌನುಂಸಸುರನೇಷ್ಯಮ್ ನರಸಾಧಿಪತ್ಯಮ್ | ನಯೇಗ ಸಿದ್ಧೀರ
 ಪುನರ್ಭವಂ ವಾಂಛಂತಿ ಯತ್ಪಾದರಜಃ ಪ್ರಪನ್ನಾಃ” ಇಂದ್ರಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯ
 ವನ್ನೂ, ಇಂದ್ರಲೋಕಸಾರಭೌಮವನ್ನೂ, ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸತ್ಯಲೋಕವನ್ನೂ,
 ಪಾತಾಳಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನೂ ಕುಬೇರಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯನ್ನೂ ಕೈವಲ್ಯವನ್ನೂ ಭರ
 ನ್ಯಾಸನಿಷ್ಕರಾದ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವದಿಲ್ಲವು.

ಆಗೈಯಾಲಿರೇ - ಅದುದರಿಂದವಲ್ಲವೇ. ಮುಮುಕ್ಷುವುಕ್ಕು - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗೆ
 ಪಾಪಜ್ಞಳೈವಿಡಚ್ಚೊಲ್ಲುಗಿರವೋಲೇ - ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರ
 ದೆಂದು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ “ತ್ರೈವರ್ಗಿಕಾಂಸ್ತ್ಯಜೇದ್ಧರ್ಮಾ - ಧರ್ಮ ಅರ್ಥಕಾಮವು
 ದಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು, ವಿಧಿಕ್ತರದು - ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವುರಾಣದಲ್ಲಿ
 ವಿಧಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ತಾವು ಉಪಪಾದಿಸಿದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಯನ್ನು
 ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ-ಈ ಪೂರಾಪಾಠವು ಯಾವುದೆಂದರೆ—

“ಶಾರ್ಙ್ಗವಿರುನಲ್ವಿನೈಕಳು ಇ್ಜರಿತ್ತು ಮಾಯ ಪ್ರತ್ತರುತ್ತು
 ತೀರನ್ದು ತನ್ನಾನ್ ಮನಮ್ ವೈಕ್ಕತ್ತಿರುತ್ತು ವೀಡುತ್ತಿರುತ್ತರ್ನಾ
 ಆರ್ ನ್ಡ ಜ್ಞಾನ ಚ್ಚೊಡರಾಗಿಯ ಕಲಜ್ಜೀಳ್ ಮೇಲಳವಿರುನ್ನು
 ನೇರ್ ನ್ಡ ವುರುವಾಯರುನಾಕು ಮಿನತ್ತಿನುಯಿರಾ ನೆಡುಮಾಲೇ”

ಅರ್ಥವು. ಶಾರ್ಙ್ಗವಿರುನಲ್ವಿನೈಕಳುಮ್ - ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬಿಡವೇ
 ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ, ಪುಣ್ಯಪಾಪವೆಂಬ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಬಲಿಷ್ಠಗಳಾದ ಪಾಪ
 ಗಳನ್ನೂ, ಶರಿತ್ತು - ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಮಾಯಂಪತ್ತು ಆರುತ್ತು - ಅಜ್ಞಾನಾ
 ಕಾರವಾದ ವಿಷಯ ಸಂಗವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ, ತೀರನ್ದು - ವಿರೋಧಿವರ್ಗವನ್ನು
 ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿ, ತನ್ನಾಲ್ - ತನ್ನಲ್ಲಿ, ಮನಮ್ ವೈಕ್ಕತ್ತಿರುತ್ತು -
 ಮನಸ್ಸು ಬೇರೇ ಕಡೆ ಹೋಗದೆ ತನ್ನಲ್ಲೇ ಇಡುವಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ವೀಡುತ್ತಿರು
 ತ್ತರ್ನಾ - ಪರಮಪದವು ಅತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದುವಹಾಗೆ ಮಾಡುವನು.
 ಯಾರೆಂದರೆ ಆರ್ ನ್ಡ ಜ್ಞಾನಶುಡರಾಗಿಯೇ - ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶ

ಗಿರಿಕಾಂಕ್ಷುಜೇದ್ಧರ್ಮಾ” ಎನ್ನುವಿಧಿಕ್ರರದು (೧) “ಇರುವಲ್ ವಿನೈಗ ಳುಮ್ ಶರಿತ್ತು” ಎಜ್ಜಿರಪಡಿಯೇ ಸುಕೃತದುಷ್ಕೃತಜ್ಞಿರಣ್ಣುಮ್ ಮುಮುಕ್ಷುವುಕ್ಕು ನಿರಾಕರಣೀಯಜ್ಞಿಳಾಕ ಎರಿಶ್ರುತಿಸ್ತೃತಿಗಳ್ ಶೊಲ್ಲುಗಿರದು. ಇಪ್ಪಡಿ ಪುಣ್ಯಸಾಪರೂಪಮಾನ ಬಂಧಕಾರಣತ್ವೈ “ಸಾಪ” ಶಬ್ದತ್ತಾಲೇ ಶೊಲ್ಲಿ, ಬಹುವಚನತ್ತಾಲೇ ಪುಣ್ಯಸಾಪಜ್ಞಿಳಿನುಡೈಯ ವಾನಂತೈವೈ ವಿನಕ್ಷಿಕ್ರರದು.

ವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ನಾವು ಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯುವಹಾಗೆ ಸರ್ದಜ್ಜ ನಾದ, ಅಗಲುಮ್ ಕೀಳ್ ಮೇಲಾ ವಿರನ್ನು - ಸುತ್ತಲೂ, ಕೆಳಗೆ ಮೇಲೆ ಹೀಗೆ ೧೦ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದು, ಅಳವಿರನ್ನು - ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಸ್ವರೂಪನಾಗಿ, ನೇರನ್ನ - ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ, ಪುರುನಾಯ್ ಅರವಾಗುಂ - ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷ ರಾಗಿದುವ, ಇವತ್ತಿನ್ ಉಯಿರಾಮ್ - ಇವುಗಳಿಗೆ ಸತ್ತಾದಾಯಕನಾಗಿ ಅಂತ ರಾತ್ಯವಾಗಿರುವ, ನೆಡುಮಾಲಾ - ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿರತಿಶಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯವಿಟ್ಟಿರುವ ಮಹಾ ನುಭಾವನು. ಪಾಪಗಳಲ್ಲೇ ಪುಣ್ಯವೂ ಸೇರಿ ಪಾಪಗಳುಎರಡು ವಿಧವೆಂದು ಶಾರಾನ್ವ ವಿರುವಲ್ಲಿನೊ ಎಂದಿರುವ ಈ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ ಪಾಶುರವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದರು.

ಎಜ್ಜಿರಪಡಿಯೇ - ಎಂದು ಈ ಮೇಲಿನ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ಸುಕೃತದುಷ್ಕೃತಗಳೆರಡೂ ಮುಮುಕ್ಷುವುಕ್ಕು - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗೆ, ನಿರಾಕರ ಣೀಯಜ್ಞಿಳಾಗವಿರೆ - ನಿರಾಕರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದವುಗಳೆಂದು, ಸ್ತೃತಿಸ್ತೃತಿಗಳ್ ಶೊಲ್ಲುಗಿರದು - ಶ್ರುತಿಸ್ತೃತಿಗಳು ಹೇಳುವುವು. ಹಿಂದೆಯೇ ಶ್ರುತಿಸ್ತೃತಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಸ್ವಾಮಿ ನಿಗಮಾಸ್ತಮಹಾದೇಶಿಕರವರು ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಮೊದಲಾದವರಿಗಾಗಿ ಬರೆದಿರುವದರಿಂದ ಶ್ರುತಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೇ ವಿನಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಉದಾಹರಿಸಿಲ್ಲವು.

ಇಪ್ಪಡಿ - ಹೀಗೆ ಎಂದರೆ ಈಗ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಪುಣ್ಯಸಾಪ ರೂಪ ವಾದ, ಬಂಧಕಾರಣತ್ವೈ . ಸಂಸಾರ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾದ, ಸಾಪ ಶಬ್ದ ದಿಂದ, ಶೊಲ್ಲಿ - ಹೇಳಿ, ಬಹುವಚನತ್ತಾಲೇ - “ಸಾಪೇಭ್ಯಃ” ಎಂದು ಬಹುವಚನದಿಂದ ಅನಂತೈವೈ - ಗಣನೆಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಭಾವವನ್ನು ವಿನಕ್ಷಿಕ್ರರದು - ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಮೊದಲುಗೊಂಡು ಇದುವರಿವಿಗೂ ಎಷ್ಟು ಜನ್ಮಗಳಾದವೋ ತಿಳಿಯದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಈತನು ಬಂಧಕ ರೂಪಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಾದ ಸುಕೃತದುಷ್ಕೃತಗಳು ನಡೆದವೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಲೆಖ್ವ ಮಾ

ಸಾಪೇಭ್ಯಃ ಇತಿ ಬಹುವಚನೇನ “ಸರ್ವ” ಶಬ್ದಸ್ಯ ಕಿಂಪ್ರಯೋಜನಮ್ ?

ಇನಿ ಸರ್ವಶಬ್ದತ್ತಾಲೇ ವಿಶೇಷತ್ವಿರದೇನ್ನಿನ್ನಿಲ್ ? ಪ್ರಾಪ್ತಿ ವಿರೋಧಿ ಯಾನ. ಕರ್ಮತ್ತುಕ್ಕು ಕಾರಣಮಾಯ್, ಕಾರಮುಮಾಯ್, ವರುಗಿರ ಅವಿದ್ಯೆಯುಮ್, ವಿಪರೀತವಾಸನೈಯುಮ್ ವಿಪರೀತ ರುಚಿಯುಮ್, ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧತ್ವೈಯುಮ್, ಸಾಪರಾಶಿಯಿಲೇ ಶೇರ್‌ಕ್ಕೈಕ್ಕಾಗ.

ಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಪೇಭ್ಯಃ ಎಂಬ ಬಹುವಚನದಿಂದ ಇವುಗಳ ಆನಂತ್ಯವು ಸೂಚಿತವೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಸಾಪೇಭ್ಯಃ ಎಂದು ಬಹುವಚನವಿರುವಾಗ ಇನ್ನು ಸರ್ವ ಎಂಬ ಪದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ?

ಸಾಪೇಭ್ಯಃ ಎಂಬ ಬಹುವಚನದಿಂದಲೇ ಸರ್ವಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರ್ಥವಾದರೆ ಇನಿ - ಇನ್ನು ಸರ್ವಶಬ್ದತ್ತಾಲೇ - ಸರ್ವಶಬ್ದದಿಂದ ವಿಶೇಷಿತ್ವಿರದು ಎನ್ನಿನ್ನಿಲ್ ? - ಆ ಸಾಪೇಭ್ಯಃ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸರ್ವ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣದಿಂದ ತೋರುವ ಅರ್ಥವು ಯಾವುದು ಎಂದರೆ ? ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿವೆಲ್ಲವು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶಬ್ದಪ್ರಯೋಜನವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸಾಪ ಪುಣ್ಯ ಸಂಬಂಧವಾದವೆಲ್ಲಾ ತೊಲಗಿದ ಹೊರ್ತು ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ತತ್ಸಂಬಂಧವರ್ಗವೆಲ್ಲಾ ತೊಲಗುತ್ತವೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಸರ್ವಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಜನವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧಿಯಾನ - ದಿವ್ಯವೈಕುಂಠಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವಿರೋಧವಾದ, ಕರ್ಮತ್ತುಕ್ಕು - ಪುಣ್ಯಪಾಪರೂಪ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ (ಜಾತ್ಯೈಕವಾಚಷಃ) ಕಾರಣಮಾಯ್ - ಕಾರಣವಾಗಿಯೂ, ಕಾರ್ಯಮುಮಾಯ್ - ಕಾರ್ಯವಾಗಿಯೂ, ವರುಗಿರ - ಬರುವ, ಅವಿದ್ಯೆ ಅಜ್ಞಾನ, ಜ್ಞಾನತಿರೋಹಿತತ್ವ, ಈ ಜ್ಞಾನವು ಈತನು ಮಾಡುವ ಪುಣ್ಯಪಾಪರೂಪ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಈ ಪಾಪಗಳು ಕಾರ್ಯವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಕರ್ಮವಿದ್ಯಾದಿ ಚಕ್ರೇ ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. (ರಹಸ್ಯ. ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ; ಈ ಕಾರಣ ಕಾರ್ಯಸಂಬಂಧವು ಚಕ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆಂಬುದಕ್ಕೆ “ಸಾಪಃ ಪ್ರಜ್ಞಾನಾಶಯತಿ, ನಷ್ಟಪ್ರಜ್ಞಃ ಸಾಪಮೇವ ನಿತ್ಯನಾರಭತೇ ನರಃ” ಎಂಬುದು ಅನುಸಂಧೇಯವು. ವಿಪರೀತವಾಸನೈಯುಮ್ - ವಿಷಯೋಪಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ದುರಾಶೆಯುಂಟಾಗುವ ವಾಸನೆಯೂ, ವಿಪರೀತರುಚಿಯುಮ್ - ದುಷ್ಪ್ರಸಹವಾಸದ ಮೂಲಕ ಕೆಟ್ಟ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ, ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮ

ಅಭೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರ್ಯರಪ್ಯಭೋವರ್ಣಿತ ಇತ್ಯಾದ

ಇಪ್ಪಡಿ “ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯಃ” ಎಚ್ಚಿರ ವಿರೋಧಿ ವರ್ಗತ್ರೈಯೆಲ್ಲಾನ್ಮಾ
“ಮನೋವಾಕ್ಯಾಭ್ಯಃ” ಎನ್ನು ತುಡಚ್ಚಿ ಮೂನ್ನು ಚೂರ್ಣಕೆಯಾಲೇ
ಶಾಬ್ದಮಾಗುವುಮ್ ಅರ್ಥಮಾಗುವುಮ್ ಅರುಳಿಚ್ಚಿ ಯಾದಾರ್.

ರೂಪಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧತ್ರೈಯಮ್ - ಜನ್ಮಉಂಟಾಗುವಾಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ
ಸ್ಥೂಲರೂಪಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ನಿರ್ಮಾಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಭೂತಸೂಕ್ಷ್ಮ ಇಂದ್ರಿ
ಯಾದಿಗಳು, ಈ ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವು ಈತನಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿ
ಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಿ ಬಂದುದು ; ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ರೂಪರೂಪದಲ್ಲಿ
ಅಂಟಿದುದು. ಈ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಹೋಗಿ
ಸೇರಬೇಕಾದರೆ ಈ ಐದೂ ಬಿಟ್ಟುತೊಲಗಬೇಕು. ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿ
ದರೆ, ಅರ್ಚಿರಾದಿಮಾರ್ಗವು ನಿರ್ಮಾಣಾನಂತರ ದೊರೆತು ವಿರಜಾನಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅವ
ಗಾಹನಾನಂತರ ಇವೆಲ್ಲಾ ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ತೊಲಿದುಹೋದನಂತರ ದಿವ್ಯವೈಕುಂಠ
ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ, ಪಾಪರಾಶಿ ಯಲ್ಲಿ ಶೇರ್‌ಕ್ಕೈಕ್ಕಾಗಿ - ಸೇರಿಸುವ
ದಕ್ಕಾಗಿ, ಸರ್ವಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗವು. ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧ, ಕರ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸ, ವಾಸನಾ
ರುಚಿ ಇವುಗಳು ಚಕ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತಾ ಬಂಧ ದೇಯಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿ
ಕೊಂಡಿವೆ. ಇವನ್ನೂ ತೊಲಗಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸರ್ವಶಬ್ದವು.

ಸರ್ವಧರ್ಮಾ - ಎಂಬಿರುವ ಸರ್ವಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಇದೀಗ ವ್ಯುತ್ಪಾದವು. ಅಲ್ಲಿ
ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲಾ ಎಂಬರ್ಥವಲ್ಲವು. ಅಲ್ಲಿ ಪಾಪಪರಿಹಾರಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಧರ್ಮಗಳು
ಯಾವುವೋ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಎಂಬರ್ಥವು ; ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳು ಅಲ್ಲವು ; ನೈವಿಕ
ತ್ತಿಕ ನಿತ್ಯಧರ್ಮಗಳು ಸೇರಲಿಲ್ಲವು. ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೆ
ಉಪಾಯಗಳಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಧರ್ಮಗಳು ಮಾತ್ರವೇ
ಎನಾ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಅರ್ಥವಲ್ಲವು. ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯಃ
ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶಬ್ದವು ಪುಣ್ಯಪಾಪ ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳು ತತ್ಕಾರಣಕಾರ್ಯರೂಪ
ತತ್ಸಂಬಂಧಿಗಳೆಲ್ಲಾ ತೊಲಗಬೇಕು ಎಂಬ ಅರ್ಥವು. ಈ ಸರ್ವಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾರ
ಣಾನುಗುಣವಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವು.

ಮುಂದೆ ತಾವು ಅರ್ಥಮಾಡಿರುವಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ

ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಇಪ್ಪಡಿ - ಈಗ ತಾವು ಸರ್ವಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ
ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯಃ - ಎನ್ನುವ, ವಿರೋಧಿವರ್ಗತ್ರೈ - ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವಿರೋಧಿಗ

ಳಾದ ಪುಣ್ಯಪಾಪರೂಪಸಮೂಹವನ್ನೆಲ್ಲಾ, “ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯೈಃ” ಎನ್ನು ತುಡಬ್ಬಿ-ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಮೂನ್ನು ಚಾರ್ಣಿಕೆಯಾಲೇ-ಮೂರು ಸಾಧನಭೂತ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ, ಶಾಬ್ದವಾಗಿಯೂ, ಆರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ಅರುಳಿಚೈಯ ದಾರ್ - ದಯಮಾಡಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಯಾರು ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು ಮನೋವಾ ಕ್ಯಾಯೈ-ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಹೇಳಿದ ವಾಕ್ಯಗಳು ಸರ್ವಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ ವಾದುದರಿಂದ ಗೌರವಾತಿಶಯದಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು. ಆ ಮೂರು ಸಾರಭೂತವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೂ ನಾವು ಶ್ರೀಯಃಪತಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನೆಸಗುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಅಪರಾಧಗಳ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತೇವೆ. ರರಣಾಗತಿಕದ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ

(೧) ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯೈರನಾದಿಕಾಲ ಪ್ರವೃತ್ತಾಂತಾ ಕೃತ್ಯಕರಣ ಕೃತ್ಯಕರಣ ಭಗವದಪಚಾರ ಭಾಗವತಾಪಚಾರಾ ಸಹ್ಯಾಪಚಾರರೂಪ ನಾನಾವಿಧಾನಂತಾಪಚಾರಾ ನಾರಬ್ಧಕಾರ್ಯಾ ನಾರಬ್ಧಕಾರ್ಯಾಕೃರ್ತಾ ಕ್ರಿಯ ಮಾರ್ಣಾ ಕರಿಷ್ಯಮಾರ್ಣಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಾನಶೇಷತಃಕ್ಷಮಸ್ವ.

(೨) ಅನಾದಿ ಕಾಲಪ್ರವೃತ್ತ ವಿಪರೀತಜ್ಞಾನಮ್ ಆತ್ಮವಿಷಯಂ ಕೃತ್ನಂ ಜಗದ್ವಿಷಯಂ ವಿಪರೀತವೃತ್ತಂಚಾ ಶೇಷವಿಷಯ ಮದ್ಯಾಪಿ ವರ್ತ ಮಾನಂ ವರ್ತಿಷ್ಯಮಾರ್ಣಂ ಚ ಸರ್ವಂ ಕ್ಷಮಸ್ವ.

(೩) ಮದೀಯಾನಾದಿ ಕರ್ಮಪ್ರವಾಹ ಪ್ರವೃತ್ತಾಂತಂ ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪ ತಿರೋಧಾನಕರೀಂ ವಿಪರೀತಜ್ಞಾನಜನನೀಂ ಸ್ವವಿಷಯಾಯಾಶ್ಚಭೋಗ್ಯ ಖುದ್ವೇಜನನೀಂದೇಹೇಂದ್ರಿಯತ್ವೇನ ಭೋಗ್ಯತ್ವೇನ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪೇಣ ಚಾವಸ್ಥಿತಾಂ ದೈವೀಂಗುಣಮಯೀಂ ಮಾಯಾಂದಾಸಭೂತ ಶ್ವರಣಾಗ ತೋಸ್ಥಿತವಾಸ್ಥಿತಾಸ ಇತಿನತ್ತಾರಂ ಮಾಂತಾರಯ” ಇವಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿದೇಶಿಕರ ವರೇ ೭ ಪುಟ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ—ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು. “ಯದ್ವ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ವಾದವು; ಆದುದರಿಂದ ಅನಂತವಾದವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಕ್ರೂರವಾದ ಅಪರಾಧಗಳು ಐದುವಿಧ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅಕೃತ್ಯಕರಣ - ಶಾಸ್ತ್ರ ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸರ್ವಾರ್ಥಮಗಳಿಗೆ ನಿಸಿದ್ವಾಚರಣೆಯು, ಕೃತ್ಯಕರಣ— ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸ್ವವರ್ಣಾಚಿತ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸದೇ ಇರೋಣವು. ಭಗವದಪಚಾರಗಳು - ೩೨ ವಿಧ ಅಪರಾಧಗಳೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ವಿವರಣೆಮಾಡಿದೆ. ಭಗವಂತನದೇ ಎಲ್ಲಾವಸ್ತುಗಳು ಅವುಗಳು ತನ್ನದೆಂದೂ ಅರ್ಪಾವಿಗ್ರಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಕಲ್ಪು ಬೆಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದ ಭ್ರಮೆಗಳೂ ಇವೆಲ್ಲಾ

“ಆರಬ್ಧಕಾರ್ಯಾಕ್ಷಮಸ್ವ” ಇತಿಪ್ರಾರ್ಥನಮ್ ನಾನು ಪಪನ್ನನಿತಿಧರ್ತಯತಿ

(೧) ಕ್ಷಮಯಿತ್ವಾಧಿಕಾರಾರ್ಥ (ತಾರ್) ಸ್ವಾರ್ಥ ಶಶ್ವತ್ಕಾಲೇನ ಭೂಯಸಾ

ಭಗವದಪಚಾರಗಳೇ, ಭಾಗವತಾಪಚಾರ - ತದೀಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪಚಾರ ಪಡುವದು “ಬಾಹ್ಯಾಣೇಭ್ಯೋವಿಶೇಷತಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದೂಷಣ, ಅವಮಾನ ಮೊದಲಾದವು. ಅದರಲ್ಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪರಿವ್ರಾಜಕರಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವು ಇನ್ನೂ ಕ್ರೂರವಾದುದು. ಅಪಹ್ಯಾಪಚಾರದಲ್ಲಿ ಗುರು ಮತಾ ಸಿತ್ರಾದಿ ದ್ರೋಹಗಳು ಸೇರಿವವು. ಮಿತ್ರದ್ರೋಹವೂ ಇದರಲ್ಲೇ ಸೇರಿತು. ಆರಬ್ಧಕಾರ್ಯಾ - ಹಿಂದಿನ ಕರ್ಮಪಾಪಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಆರಂಭಿಸಿದ ಬಂಧಕ ಕರ್ಮಗಳು, ಅನಾರಬ್ಧಕಾರ್ಯಾ - ಬುದ್ಧಿ ಪೂರೈಪ್ಪಾತ್ರಾರಾಘಗಳೇ, ಅವಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರೋಣವು. ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕ್ಷಮಿಸು ಎಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣಮುಮಾಯ್ ಕಾರ್ಯಮಾಯ್ ವರುಗಿರಿ ಅವಿದ್ಯೆಯ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾದವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೆಲ್ಲಾ ವಿಸರೀತ ವಾಸನಾರುಚಿಗಳಿಂದುಂಟಾದ ಜ್ಞಾನತಿರೋಹಿತತ್ವ ರೂಪಾವಿದ್ಯೆಯಿಂದುಂಟಾದವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಮೂರನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದು ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧದಿಂದುಂಟಾದವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅರ್ಥವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತೋರಿಸಿರುವೆವು.

ಆರಬ್ಧಕಾರ್ಯಾಕ್ಷಮಸ್ವ ಎಂಬ ಶ್ರೀಯತಿಸರ್ದರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೂ
ಉಪಪನ್ನವಾದುದೇ

ಆರಬ್ಧಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಜನ್ಮ, ದೇಹಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮೊದಲಾದವು ಸರೈಶ್ವರ ಸಿಂದುಂಟಾದುದು. ಅಭ್ಯುಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾನುಭವಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ದೇಹಪ್ರಾಪ್ತಿಯು; ಯೋಗನಿಷ್ಕರಿಗೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕಳೆದರೇನೆ ಮೋಕ್ಷವು. ಅನಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನು ಅನುಭವಸಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳ ಅವರುಗಳ ಅಧಿಕಾರ ಮುಗಿದ ನಂತರವೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಹೇಳಿರುವಾಗ ಈ ಆರಬ್ಧಕಾರ್ಯಾಕ್ಷಮಸ್ವ ಎಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಹೇಗೆ ಸರಿಯು ? ಎಂಬಾಕ್ಷೇಪವನ್ನು ತರಬಹುದು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀದೇಶಿಕರವರೇ ಯಾವ ಯಾವ ಅಪರಾಧಗಳು ಪ್ರಪದನದಿಂದ ಕಳೆಯುತ್ತವೆ. ಎಂದು ಅಪರಾಧ ಪರಿಹಾರಾಧಿ ಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧೇತರ ಪೂರ್ದಸಾಪಮುಖಿಲಂ ಕಳೆಯುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ದುದು ಹೇಗೆ ? ಇತ್ಯಾದ್ಯಾಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಮೊದಲು

(೧) ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರ್ಮ ೧೭-೧೮

ವೇಧಸೋಯತ್ರ ಮೋದಂತೇ ಶಙ್ಕರಾಸ್ತಪುರಂದರಾಃ |” ಎನ್ನುಮ್ (೨)
ಯಾವದಧಿಕಾರ ಮವಸ್ಥಿತಿ ರಾಧಿಕಾರಿಕಾಣುಮ್” ಎನ್ನುಶೊಲ್ಲುಗಿರ
ಪಡಿಯೇ ಶಿಲರ್ಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರಾವಸಾನತ್ತಿಲೇ ಮೋಕ್ಷಮಾಯಿರುನ್ನದು.
ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಾದಾರ್ಕ್ಕು (೩) “ಅನಾರಬ್ಧಕಾರ್ಯೇ

ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ:—ಅಧಿಕಾರಾರ್ (ತಾರ್) ಸ್ವಾರ್ - ತಮ್ಮ
ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ಎಂದರೆ ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲೂ, ಕ್ಷಪಯಿತ್ವಾ-
“ಭೋಗಾದೇವಕ್ಷಯಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಭೋಗದಿಂದ ಕಳೆದು
ಕೊಂಡು, ವೇಧಸಃ - ಪ್ರತಿ ಅಂಡದ ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಚತುರ್ಮುಖ
ಬ್ರಹ್ಮರುಗಳೂ, ಸ್ತಪುರಂದರಾಃ - ಇಂದ್ರರುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಶಂಕರಾಃ-
ಶಂಕರರೂ, ಯತ್ರ - ಯಾವ ನಿತ್ಯವಿಭಾತಿಯಲ್ಲಿ ಮೋದಂತೆ - ಪರಿಪೂರ್ಣ
ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವರೋ, ಇವರುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಅವರುಗಳ ಅಧಿಕಾರ
ಸಮಾಪ್ತಿಯಲ್ಲೇ ಮೋಕ್ಷವಾಗಿರುವಾಗ, ಅರಬ್ಧಕಾರ್ಯಾಕ್ಷಮಸ್ವವೆಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥ
ನೆಯು ಅನುಪಪನ್ನವಲ್ಲವೋ? ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಯೋಗಿನಿಷ್ಠರಿಗೆ ದೇಹಸಾತ
ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಶೇಷವಿರುವದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಬರೀ ಅರ್ವಿರಾದಿಗತಿಗಾಗಿ
ಮಾತ್ರ ಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರ ಉಂಟು; ಸುಖದುಃಖಗಳ ಅನುಭವವೂ ಇಲ್ಲವು; ಎಂದು
ಸೂತ್ರಕಾರರು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ; ಇದು ಸರಿಯಾಗಿ ತೋರುವದಿಲ್ಲವು, ಎಂದು
ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವು. ಏಕೆಂದರೆ ವಸಿಷ್ಠಾದಿಗಳು ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳಾದರೂ, ಕರ್ಮಫಲ
ರೂಪ ದೇಹಾಂತರಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಉಂಟು; ಮತ್ತು ಪುತ್ರಜನ್ಮ ವಿಪತ್ತುಗಳಿಂದ
ಸುಖದುಃಖಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಉಂಟು. ಅದಕ್ಕೆ “ಯಾವದಧಿಕಾರಂ” ಎಂಬ
ಸೂತ್ರವು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ:—ವಸಿಷ್ಠಾದಿಗಳಿಗಾದರೂ ಅಧಿಕಾರಿ
ಕಾಣಾಂಯಾವತ್ - ಅಧಿಕಾರ ಸಮಾಪ್ತಿಯಾಗುವವರೆಗೂ, ಅರ್ವಿರಾದಿಗತಿ
ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಇಲ್ಲವು. ಮತ್ತೇನೆಂದರೆ ಅಧಿಕಾರ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಅವಸ್ಥಿತಿಃ
ಅರಬ್ಧಕಾರ ನಿರ್ವಾಹದಲ್ಲೇ ಇರತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದರೂ ಅರಬ್ಧ
ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯೇತೀರಬೇಕು. ಭೋಗಾದೇವಕ್ಷಯಃ : ಎಜ್ಞರ
ಪಡಿಯೇ - ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಅರಬ್ಧಕಾರ್ಯಾ - ಅರಬ್ಧ
ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು ಎಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಇನ್ನೊಂದು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವನ್ನು ಉಪ
ಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಪೂರ್ವಾಘದ
ವಿನಾಶವೂ ಉತ್ತರಾಘದ ಅಶ್ಲೇಷವೂ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಥಮಪಾದ

ವಿನತಪೂರ್ದೇತದವಧೇಃ ಎಜ್ಜರಪಡಿಯೇ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ
ಭೋಗಾವಸಾನತ್ತಲೇಯಾಯಿರನ್ನದು. ಇಪ್ಪಡಿಇರುಕ್ಕು,
ಇವ್ವಿಡತ್ತಿಲ್ ಅರಚ್ಚಕಾರ್ಯತ್ವೈಕ್ಷಮಿಕ್ಕೈಯಾವದೆನ್ನಿಲ್ ; ಫಲಪ್ರದಾನ
 ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ, ಮೇಲಿನಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳು
 ವಸಿಷ್ಠರು ಮೊದಲಾದವರುಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ಯಾವಾಗ ಎಂಬುದು ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪ
 ಟ್ಪಿತು. ಅಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲದವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ? ಎಂಬ ಚರ್ಚೆಯು.
 ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಇದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ವಿನಾಶವೂ
 ಅಶ್ಲೇಷವೇ ? ಅಥವಾ ಅರಬ್ಧಕರ್ಮವೃತ್ತಿಕ್ರಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿನಾಶ
 ಅಶ್ಲೇಷಗಳೇ ? ಎಂಬ ಸಂಶಯವು. ಏಕೆಂದರೆ ಸರ್ವೇಷಾಸ್ಥಾನಪ್ರದೂಯಂತೇ
 ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳೂ ದಹಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಸರ್ವಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಧಕರ್ಮಗಳೂ
 ಸೇರಿರುವದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ತೊಲಗುತ್ತವೆಯೇ ? ಎಂದರೆ ಹಾಗಲ್ಲವು. ತು ಶಬ್ದವು
 ಸಂಶಯವನ್ನು ಛೇದಿಸುತ್ತದೆ, ಪೂರ್ದೇ-ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಮಾಡಿದ, ಅನಾರಬ್ಧ
 ಕಾರ್ಯೇ - ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಅರಬ್ಧಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ವೃತ್ತಿಕ್ರಗಳಾದವು ನಷ್ಟ
 ವಾಗುವುವು. ಏಕೆಂದರೆ **ತದವಧೇಃ** - “ತಸ್ಯತಾವದೇವಚಿರಯೋವನ್ನು
 ವಿನೋಕ್ಷೈಅಥಸಂಪತ್ಯೇ” ( ) ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ
 ಮಾಡಿದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಕೃತಶರೀರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದನಂತರ
 ಮೋಕ್ಷಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರಕೂಡ
 ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಗಮನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲವಾಗುವದರಿಂದಲೂ, ಅನಾ
 ರಬ್ಧಕಾರ್ಯಗಳಾದ ಸಂಚಿತಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅಶ್ಲೇಷವು. ಸರ್ವೇಷಾಸ್ಥಾನಪ್ರದೂ
 ಯಂತೇ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಹೇಗೆಂದರೆ ? ಪ್ರಾರಬ್ಧವೃತ್ತಿಕ್ರವಾದುದು
 ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. **ಎಜ್ಜರಪಡಿಯೇ** - ಎಂದು ಈ ಮೇಲಿನ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ
 ರುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಭೋಗಾವಸಾನತ್ತಲೇ - ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಫಲಾನುಭ
 ವಾನಂತರವೇ, **ಇರನ್ನದು** - ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ಆದುದರಿಂದ
 ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವು ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಪ್ಪಡಿ ಇರುಕ್ಕು - ಹೀಗಿರುವಾಗ
 ಅರಬ್ಧಕಾರ್ಯಕ್ಷಮಸ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಿದುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವು. ಇದಕ್ಕೆ
 ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ-**ಇವ್ವಿಡತ್ತಿಲ್** - ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, **ಅರಬ್ಧಕಾರ್ಯತ್ವೈ**
 ಅರಬ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸೋಣವು, **ಯಾವದೆನ್ನಿಲ್** - ಯಾವದು ಎಂದರೆ ?
ಫಲಪ್ರದಾನವೃತ್ತಕರ್ಮಜ್ಞಃ - ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆರಂಭಿಸಿದ
 ಕರ್ಮಗಳು, ಈಗ ಚೇತನನಿಗೆ ಉಂಟಾಗಿ ಅಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳು,
ಜನ್ಮಾಂತರ - ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದ (ಅನಭ್ಯುಪಗತಪ್ರಾರಬ್ಧ

ಪ್ರವೃತ್ತನಾನ ಕರ್ಮತ್ತಿಲುಮ್ ಜನ್ಮಾಂತರ, ದಿವಸಾಂತರ ಸ್ಥಿತ್ಯಾದಿಗಳುಳ್ಳು
ಅರಂಭಕನಾನ ಅಂಶಮುಮ್ ಇ ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನುಳ್ಳು ಅನಿಷ್ಠ
ಮಾಯ್, ಅತ್ತೈಯುಮ್ ಪತ್ತ ಇವಣೋಕಕ್ಕಿಲ್, ಅವ್ವಂಶತ್ತೈಯುಮ್
ಈಶ್ವರಕ್ಷಮಿಕ್ಕುಮ್.

ಕರ್ಮ) ದಿವಸಾಂತರ - ಮುಂದಿನ ದಿನದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ, ಪ್ರಾರಬ್ಧದಲ್ಲೇ ಮುಂದೆ
ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದುದು, ಸ್ಥಿತ್ಯಾದಿಗಳುಳ್ಳು - ವರ್ಮಾನಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದ
ಲಾದವುಗಳಲ್ಲೇ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದುದು, ಅರಂಭಕನಾನಅಂಶಮುಮ್ -
ಇಂತಹ ಅರಬ್ಬ ಕರ್ಮಗಳೂ, ಇಸ್ವತಂತ್ರನಿಷ್ಠನುಳ್ಳು-ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನಿಗೆ, ಅನಿಷ್ಠ
ಮಾಯ್ - ಇಷ್ಟವಲ್ಲದ ಫಲಪ್ರದವಾದುದಾಗಿ, ಅತ್ತೈಯುಮ್ - ಅಂತವು
ಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ, ಈಶ್ವರಕ್ಷಮಿಕ್ಕುಮ್ - ಈಶ್ವರನು ಕ್ಷಮಿಸುವನು. ದೃಷ್ಟ
ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಭರನ್ಯಾಸಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅರಬ್ಬ ಕರ್ಮಗಳು ಹೋಗುತ್ತವೆಯೇ? ಇಲ್ಲ
ವೇ? ಪ್ರಾರಬ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಶರೀರಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ತದನುಭವಮಾಡಿಯೇ ತೀರಬೇಕೇ
ಹೇಗೆ? ಪ್ರಾರಬ್ಧವೂ ಕೂಡ ಕಳೆಯುತ್ತದೋ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬವೂ ಕಳೆಯಲಿ
ಎಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಅನುಪಪನ್ನವಾದುದು ಇಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ—“ಸಾಧ್ಯ
ಭಕ್ತಿ ಸ್ತು ಸಾಹಸ್ರೀಪ್ರಾರಬ್ಧ ಸ್ಯಾಪಿಭೂಯಸೀ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವೇ ಇರುತ್ತದೆ.
ಸಾಧ್ಯಭಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಶರಣಾಗತಿಯು. ಸಾಧ್ಯಭಕ್ತಿಯುಯಾಸಾ ಎಂಬ
ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯು ಮೂಲಕ. ಕ್ಷಮಾಪೋಡಶಿಯ ದೇವತ್ವಾಂಶರಣಂ ಪ್ರಪನ್ನ
ಮುಪಿನಾಂ ದುಃಖಾನನನ್ಯಾಶ್ರಯಂ ಬಾಧನೇಯದಿ ಸರ್ವಪಾಪನಿವಹಾನ್ಮೋ
ಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮ್ಯಹಮ್ | ಇತ್ಯುಕ್ತಂ ತನವಾಕ್ಯಮರ್ಥವಿಧುರಂ ಜಾಯೇತ
ಯದ್ವಾಭಶಾಂಸ್ರತಾಶಕ್ತ ಇತಿ ಪ್ರಭೇತಹಿ ತತೋ ಮಾಂ ರಕ್ಷತು ತ್ವತ್ಕೃ
ಮಾ|| ತಾವು ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ನುಷ್ಠಿಸಿ ಪ್ರಪನ್ನರಾಗಿದ್ದರೂ ಅರಬ್ಬ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ
ಪಾಪಮೂಲಕದುಃಖಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, ನೀನು ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಪಾಪ
ಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುವೆನು ಅಳಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದ ಅಮೋಘೋತ್ತಿಯು ನಿರರ್ಥಕ
ವಾದುದಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ಹೇಳಬಹು
ದೇನೆಂದರೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಬಿಡಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಮಹಾ
ಪಾಪಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆನ್ನುತ್ತೀಯೇ? ಆಗ ನೀನು ಮಹಾ
ಪಾಪಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಶಕ್ತನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಶಕ್ತನು,
ಅಘಟಿತಘಟಿನಾಶಕ್ತಿಯುತನು ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ನಿನಗೆ ಸಲ್ಲುವದಿಲ್ಲವು.
ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಕ್ಷಮಾಗುಣವು ನನ್ನನ್ನು ದುಃಖ
ಗಳಿಂದ ಕಾಪಾಡಲಿ ಎಂಬುದು ಶ್ಲೋಕತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅದುದರಿಂದ ಪ್ರಾರಬ್ಧವೂ

ಕಳೆಯಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೊಂದೂ ಆಯಾಧಾರ್ಥವಾದುದೇನೂ ಇಲ್ಲವು.

ಇದು ಗೀತೆಯಲ್ಲೂ ಉಪಪಾದಿತವು.—ಎಲ್ಲಿ? ಎಂದರೆ—ಬಹಳ ದೂರ ಉಪದೇಶಮಾಡಿದರೂ ಅರ್ಜುನನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗದಿರಲು, ಸ್ವಾಮಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—**ನಯೋತ್ಕ್ರೇ -** ನಾನು ಯುದ್ಧಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲವೇ ನಿನ್ನ ಸಜ್ಜಲ್ಪವು - ಅದು ಸಾಗುವಹಾಗೆ ಇಲ್ಲವು ; ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯುವಹಾಗೆ ಮಾಡುವೆನು ; **ಸ್ವಭಾವಸ್ತುಂನಿಯೋಕ್ಷ್ಯಸಿ -** ನಿನ್ನ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸ್ವಭಾವವೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಯುದ್ಧಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಸುವದು. ನೀನು ಯಾವಾಗ ಯುದ್ಧ ರಂಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಹೋಗುವೆಯೋ, ಆಗ ದುರ್ರೋಧನನು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ, ಹೇಡಿಯು ಚೆನ್ನುತೋರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆಂದು ಒಯಾಳಿಸುವನು, ಆಗ ಯಾರೋ ಹೇಡಿ? ಎಂದು ಹೇಳಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ವುಸುಹೋಗಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಲ್ಲುವ; ಇದೇತಕ್ಕೆಂದರೆ? “**ಈಶ್ವರಸ್ವರ್ದಭೂತಾನಾಂ ಹೃದೈಶೀಜುರ್ನ ತಿಷ್ಠತಿ | ಭ್ರಾತುರ್ಯ ಸರ್ದಭೂತಾನಿ ಯನ್ತ್ರಾರಾಧಾನಿ ಮಾಯಯಾ**” - ನಿನಗೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಸಾರಶರೀರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಆರಬ್ಧಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಹಾಗೆ ಮಾಡುವೆನು ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದನು. ಆರಬ್ಧಕರ್ಮಫಲವು ಎರಡು ವಿಧವು - ಸುಕೃತಫಲವಾಗಿ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುವು ; ದುಷ್ಕೃತಫಲವಾಗಿ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುವು. ಸುಕೃತಫಲವಾಗಿ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಕುಚೇಲರ ಹಾಗೆ ಲಿಪ್ತನಾಗದೇ ಅನುಭವಿಸಿ ಬಿಡಬಹುದು ; ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಆರಬ್ಧವು ತೊಲಗುತ್ತದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾನ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - “**ತಮೇವಶರಣಂ ಗಚ್ಛಸರ್ದಭಾವೇನ ಭಾರತ**” ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದುದಾದರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧವೂ ಕಳೆಯುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವು - ಆದುದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು **ಕ್ಷಮಸ್ವ** ಎಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುವುದಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವು ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮುಂದೆಮಾಡಿದ ಸಂಚಿತದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಆರಬ್ಧಕರ್ಮದ ಫಲವು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯು. ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನ ಕಾಲವು ಅತ್ಯಲ್ಪವು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ದುಷ್ಕೃತಿಯೂ ಸಂಭವಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಅನುಷ್ಠಾನದ ಉತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಆರಬ್ಧಕರ್ಮವಾದರೆ ತಚ್ಛಾಂತಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ವುನಶ್ಯರಣಾಗತಿಯಿಂದ ನಿವಾರಣವು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಅಪರಾರ್ಥಪರಿಹಾರಾಧಿ ಕಾರದ ಕೊನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವು. ಪರಾಂಬರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧೇತರ ಪೂರ್ದಸಾಪಮುಖಿಲಮ್ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಲ್ಲವೋ? ಎಂದರೆ ಅಲ್ಲವೆನ್ನುವೆವು. ಈ ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನು

ಆರ್ದ್ರಪ್ರಪನ್ನ ವಿಷಯೇಽಪಿ “ಆರಬ್ಧಕಾರ್ಯಾಕ್ಷಮಸ್ವೇ”ತ್ಯುಕ್ತಿಃ ಯುಕ್ತಾ.

ಅಪ್ಪೋದೇ ನೋಕ್ಷಮ್ ಪತ್ತನ್ನಿ ಧರಿಕ್ಕಮಾಟ್ಟಾದ ಆತ್ಮತೀತಯ ಮುಡ್ಭಯಾರ್ಕ್ಕು ಅಕ್ಷಣತ್ತಿಲೇ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕಾರ್ಯಮಾನ ಕರ್ಮತ್ವೈ ನಿಶ್ಯೇಷ ಮಾಗಕ್ಷಮಿಕ್ಕು ಮಾಕ್ಕಯಾಲ್, ಆರಬ್ಧ ಕರ್ಮತ್ವೈಕ್ಷಮಿಕ್ಕವೇಣುಮೆನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಕ್ಕ ಕುರೈಯಿಲ್ಲೈ.

ಅನುಭವಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈತನಿಗೆ ಜನ್ಮ, ಶರೀರಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮೊದಲಾದವು ಬಂದಿರುವದರಿಂದ ಸಾಯುವ ತನಕ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವಾದುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಗವು. ಸಂಸಾರ ಬಂಧನವು ಸಾಯುವ ತನಕ ದೃಪ್ತಶರಣಾಗತನಿಗೆ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಹೀಗೆ ದೃಪ್ತಶರಣಾಗತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗದ ಸಾಮಂಜಸ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಆರ್ದ್ರ ಶರಣಾಗತನ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಆರಬ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಕ್ಷಮಸ್ವ ಎಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೂ ಉಪಪನ್ನವಾದುದೇ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—

ಆರ್ತಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ “ಆರಬ್ಧಕಾರ್ಯಾಕ್ಷಮಸ್ವ” ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯೂ ಯುಕ್ತವಾದುದೇ

ಅಪ್ಪೋದೇ - ಆಗಲೇನೆ, ನೋಕ್ಷಮ್ ಪತ್ತನ್ನಿ - ನೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದಲ್ಲದೆ, ಧರಿಕ್ಕಮಾಟ್ಟಾದ - ತನಗೆ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದ, ಆತ್ಮತೀತಯ ಮುಡ್ಭಯಾರ್ಕ್ಕು - ಸಂಸಾರ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವದು ಉರಿಯುವ ಬೆಂಕಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವಹಾಗೆ ಹೆಚ್ಚಾದ ದೈನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರಿಗೆ, ಅಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ, ಪ್ರಾರಬ್ಧ ರೂಪವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು, ನಿಶ್ಯೇಷಮಾಗ ಕ್ಷಮಿಕ್ಕುಂ - ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಒಡನೆ ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡುವನು, ಅಗೈಯಾಲ್ - ಆದುದರಿಂದ, ಆರಬ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು, ಕ್ಷಮಿಕ್ಕವೇಣುಮೆನ್ನು - ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವದರಲ್ಲಿ, ಕುರೈಯಿಲ್ಲೈ - ಏನೊಂದೂ ನ್ಯಾಯತೆಯಿಲ್ಲವು, ಎಂದರೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಉಪಪನ್ನವಾದುದೇ. ಆರ್ದ್ರಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವನು ಹಾಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವದು ಸರಿಯಾದುದೇ: ಆತನು ಒಡನೇ ಶರೀರದ ವಿಯೋಗವನ್ನು ತದ್ವಾರಾ ಸರ್ವಾರಬ್ಧಕರ್ಮಗಳ ನಿವಾರಣೆಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವನು. ಅಂತಹ ಆರ್ದ್ರಪ್ರಪನ್ನನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಒಡನೆ ದೇಹವಿಯೋಗ ಉಂಟಾಗುವಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ನಡೆಸಿಕೊಡುವನು. ಅಥವಾ ಅಂತಹ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ಶರಭಂಗ ಮಹಾಮುಷಿಯು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದಹಾಗೆ ಅಗ್ರಿಪ್ರವೇಶಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಶರೀರತ್ಯಾಗಮಾಡಲು ಅನುಮತಿಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಂಟು. ತತೋಗ್ನಿಂ ಸುಸಮಾಧಾಯ ಹುತ್ವಾಚಾಚ್ಯೇನ ಮನ್ತ್ರವಿತ್ | ಶರಭಂಗೋ ಮತೇಜಾಃ ಪ್ರವೇಶದುತಾಶನಮ್” (ರಾ. ಅರಣ್ಯ. ಖ. ೨೯.) ಎಂದು ಇದೆ.

ಥ “ಕ್ರಿಯಮಾರ್ಣಾ ಕರಿಷ್ಯಮಾರ್ಣಾ ಕ್ಷಮಸ್ವ” ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಾತಿ
ತಾತ್ಪರ್ಯಮಾಹ

ಇಂದ್ರಿಡತ್ತಿಲ್ ಪ್ರಪತ್ತಿಕಾಲತ್ತುಕ್ಕು ಮುನ್ನುಳ್ಳವತ್ತೈ ಕೃತಾನೆನ್ನು
ಡುತ್ತುಪಿನ್ನುಳ್ಳವತ್ತೈ ಕರಿಷ್ಯಮಾರ್ಣಾನೆನ್ನು ಶೋಲ್ಲಾನಿನ್ನದು—ಪ್ರಪತ್ತಿಕಾಲ
ತ್ತಿಲೇ ಪಣ್ಣುವನ ಶಿಲಸಾಪಜ್ಜಳ್ ಕಾಜ್ಗಿರಲೋಮ್. ಇಪ್ಪಡಿ ಇರುಕ್ಕ
ಮುಂದೆ “ಕೃತಾಕರಿಷ್ಯಮಾರ್ಣಾ ಕ್ಷಮಸ್ವ” ಎಂಬುದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು
ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ

ಇಂದ್ರಿಡತ್ತಿಲ್ - ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಶರಣಾಗತಗಡ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು
ಕ್ಷಮಿಸು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಪತ್ತಿಕಾಲತ್ತುಕ್ಕು ಮುನ್ನುಳ್ಳ
ವತ್ತೈ - ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಇರುವ, ಕೃತಾನೆನ್ನ
ಡುತ್ತಿ - ಕೃತಾ ಎಂದು ಆರಿಸಿ ಹೇಳಿ, ಪಿನ್ನುಳ್ಳವತ್ತೈ - ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅನಂತರ
ಮಾಡುವವಗಳನ್ನು, ಕರಿಷ್ಯಮಾರ್ಣಾನೆನ್ನು - ಕರಿಷ್ಯಮಾರ್ಣಗಳೆಂದು, ಶೋಲ್ಲಾ
ನಿನ್ನದು - ಹೇಳಿರುವುದು ಯಾವುವೆಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಪ್ರಸದನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠ
ಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಪಣ್ಣುವನ - ಮಾಡುವ, ಶಿಲಸಾಪಜ್ಜಳ್ - ಕೆಲವು ಪಾಪಗ
ಳನ್ನು, ಕಾಜ್ಗಿರಲೋಮ್ - ನಾವು ಕಂಡದು ಇಲ್ಲವು. ಈ ಭರನ್ಯಾಸಾನುಷ್ಠಾನ
ದಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರಯೋಜನವು, ಹಿಂದಿನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ನಾಶವಾಗಬೇಕೆಂದು
ಮುಂದಿನ ಪ್ರಾಮಾದಿಕ ಪಾಪಗಳು ಲೇಸಿಸದೆ ಇರುವದಕ್ಕಾಗಿ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಆ
ಅನುಷ್ಠಾನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಸಗುವನೇ ? ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.
ಇದನ್ನೇ ಹಿಂದೆ ಅಪರಾಧಪರಿಹಾರಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ “ಫೀಪೂರ್ವೋತ್ತರಪಾಪಮಂಜನ
ನಾತ್” ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಪನ್ನನು ಮುಂದಕ್ಕೇ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ
ದನಂತರ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೇ ? ಎಂಬ ಭಾವವು. ಹಾಗೆಯೇ
ಆ ಅಧಿಕಾರದ ಆ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ “ಮಾಧವದಯೆ ಎಂಬ ಮಂದಾಕಿನಿಯಲ್ಲಿ ಭರ
ನ್ಯಾಸವೆಂಬ ಅವಗಾಹನ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಕೊಂಡವನು
ಎಂದಿಗಾದರೂ ಪುನಃ ಕೆಸರುಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಕಳಂಕವನ್ನು ಹೊಂದುವನೇ ?
ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದವನನ್ನು ಪ್ರಪನ್ನರಾದ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಹತ್ತಿರ ಸೇರಿಸುವದಿಲ್ಲ,
ಎಂದು ಅಪ್ಪಣಿಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ”. ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲೂ
ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಲ್ಲದ ಅಪರಾಧಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಬಹುದು. ಈತನನ್ನು ಯಾವು
ದಾದರೂ ಕೀಟವು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಬಹುದು. ಅದರ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ, ಈತನು
ಅದರಿಂದ ನಿವಾರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅದನ್ನು ನಾಶಮಾಡಬಹುದು.

ಕ್ರಿಯಮಾಣಜ್ಞಳೈ ಕ್ಷಮಿಕ್ಯೈ ಯಾವ ತೆನ್ನೆನ್ನಿಲ್ ? “ಪ್ರಾರಬ್ಧೋಪರಿಸಮಾಪ್ತಶ್ಚವರ್ದಮಾನಃ” ಎಜ್ಜಿರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೈಯಾಲೇ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಮುನ್ನೇತೊಡಜ್ಜಿಪಿನ್ನೇತಲೈಕ್ಕಟ್ಟಿವೇನ್ನುವ್ವಡಿ. ಚಿರಕಾಲಸಾಧ್ಯಮಾಯಿರುಕ್ಕು ಮನತ್ತೈಯುಮ್, ತಕ್ಷಣತ್ತಿಲ್ ಪ್ರಾಮಾದಿಕಜ್ಞಳೈಯುಮ್, ಇಜ್ಜೇಕ್ರಿಯಮಾಣಮೆಜ್ಜಿರದು.

ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸು ಯಾವುದೋ ಒಂದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಅಪರಾಧಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಇನೆಲ್ಲಾ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾಃ - ಎಂಬುದರಲ್ಲೇ ಅಂತರ್ಗತವು.

ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಶರೀರವಾದುದರಿಂದ ಆರಬ್ಧಕಾರ್ಯಾ ಎಂಬುದೇನೋ ಸರಿ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆರಬ್ಧವಲ್ಲದೆ ಅನಾರಬ್ಧವಾದುವು ಎರಡು ವಿಧವು ಎಂದು ಕ್ರಿಯಾ ಕರಿಸ್ಯಮಾಣಾಃ ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಇದಲ್ಲದೆ ಅನಭ್ಯುಪಗತಪ್ರಾರಬ್ಧ ಬೇರೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅಶೇಷತಃ ಕ್ಷಮಸ್ವ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಳಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದನ್ನು ನಿಧಿಸಿರುವದರಿಂದ ಅವು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಲಿಲ್ಲವು. ಈ ವಿಷಯವು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲೂ ವ್ಯಕ್ತವು. ಆದುದರಿಂದ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾಃ ಎಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಮಾದಿಕವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಡೆಯದೇ ಇರುವ ಪಾಪಗಳೇ ಕರಿಸ್ಯಮಾಣಾಃ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—ಇಪ್ಪಡಿ ಇರುಕ್ಕೆ - ಪ್ರಪನ್ನನು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇಗುವಾಗ, ಕ್ರಿಯಮಾಣಜ್ಞಳೈಕ್ಷಮಿಕ್ಯೈ - ಕ್ರಿಯಮಾಣಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸೋಣವೆಂಬುದು, ಯಾವುದೆನ್ನಿಲ್ - ಯಾವುದೆಂದರೆ ? ಕ್ರಿಯಮಾಣಾಃ, ಕರಿಸ್ಯಮಾಣಾಃ ಎಂಬುವಗಳಿಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಃ ಎಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಆರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಗಿಯೂ, ಅಪರಿಸಮಾಪ್ತಶ್ಚ - ಅವು ಇನ್ನೂ ಮುಗಿಯದೇ ಇರುವದಾಗಿಯೂ ಇರುವುವೆ ವರ್ತಮಾನಃ - ಈಗಿನವು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು” ಎಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೈಯಾಲೇ-ಹೇಳಿರುವ ನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಪತ್ತಿಕೃತ್ಯಾ ಮುನ್ನೇತೊಡಜ್ಜಿ - ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಮುಂದೆಯೇ ಆರಂಭಿಸಿ, ಪಿನ್ನೇತಲೈಕ್ಕಟ್ಟಿವೇನ್ನುವ್ವಡಿ - ಅನಂತರವೂ ಅಂಟದವು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಚಿರಕಾಲಸಾಧ್ಯಮಾಯಿರುಕ್ಕು ಮನತ್ತೈಯುಮ್ - ಬಹುಕಾಲವನುಸರಿಸಿ ಬರುವುವುಗಳನ್ನೂ, ಇಜ್ಜು - ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಕ್ರಿಯಮಾಣಜ್ಞಳೈಜ್ಜಿರದು - ಕ್ರಿಯಮಾಣಾಃ ಕ್ಷಮಸ್ವ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುವದು. ಇವೂ ಪ್ರಾರಬ್ಧದಲ್ಲೇ ಸೇರಿದವು, ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ

ಮುಂದೆಯೇ ಆರಂಭಿಸಿದವುಗಳಾಗಿ, ಬಹುಕಾಲವನುಸರಿಸಿ ಬಂದು ಮುಂದೆ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿರುವದನ್ನೇ ಕ್ರಿಯಮಾಣವೆಂದು ಹೇಳಿದರು ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಈ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾರ್ಥ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಲ್ಲೇ ಮುಂದೆ ಪ್ರಾಮಾದಿಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಅಪರಾಧಗಳೂ ಸೇರಿದವು ಎಂದೇ ತಕ್ಷಣತ್ತಿಲ್ ಪ್ರಾಮಾದಿಕ ಜ್ಞಳೈಯುಮ್ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ಖಂಡದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ್ಯಸಜ್ಜಲ್ವವೂ ಪ್ರಾತಿಕೂಲವರ್ಜನೆಯೂ ಅಜ್ಗಳೂ, ಆದುದರಿಂದ ತಕ್ಷಣತ್ತಿಲ್ - ಆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾದಿಕಜ್ಞಳೈಯುಮ್ - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವವಲ್ಲದ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೂ, ಇಜ್ಞೇ - ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಮಾಣಮೆಜ್ಜಿರದು - ಕ್ರಿಯಮಾಣವೆಂದು ಹೇಳಿರುವದು, ಕೆಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವಹಾಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಾಪರಾಧಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಯರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ (೪. ೧. ೧೩) “ತದಧಿಗಮೇ” ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣಿಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ “ತದಿದಂ ಅಶ್ಲೇಷವಾಚನಂ ಪ್ರಾಮಾದಿವಿಷಯಂ ಮನಸ್ತವ್ಯಮ್. ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಮುಂದೆ ಮಾಡುವ ಅಪರಾಧವು ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಪ್ರಾಮಾದಿಕ ಅಪರಾಧಗಳು ಮಾತ್ರ ವಿಷಯವಾದುದೆಂದು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ—ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಪುನಶ್ಚರಣಾಗತಿಯು ವಿಧಿಸಿರುತ್ತದೆ ಇದನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಆಚಾರ್ಯರವರು “ಧೀಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಮಜನಸಾತ್ ಜಾತೇಸಿತ ತನ್ನಿಷ್ಠತೇ ಕಾಟಿಲೈಸತಿಶಿಕ್ಷಯಾ ಪ್ಯನಘಯನ್ಮೋಡೀಕರೋತ್ರಿ ಪ್ರಭುಃ” ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಪನ್ನನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಅಪರಾಧಗಳು ಭರನ್ಯಾಸದಿಂದ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದಿಲ್ಲವು ಪುನಶ್ಚರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಪರಿಹಾರವು. ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಪುನಶ್ಚರಣಾಗತಿಯಿಂದ ತತ್ಪರಿಹಾರವು ಈ ಲೋಕದ ನ್ಯಾಯಾಧಿಪತಿಗಳಲ್ಲದ ಗುಣವು ಅದೂ ಕೂಡ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ದಯಾ ಪ್ರೇರಿತಕ್ಷಮಾಗುಣ ಫಲವೇ. ಅಶ್ಲೇಷತಃ ಕ್ಷಮಸ್ವ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದು ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಬಹುವಾದ ಶಕ್ತಿಗಳುಂಟೆಂಬುದು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನತಿರೋಧಾನವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಪುನಃ ಅಪರಾಧ ನಡೆಸೋಣವು, ಸತ್ಕಾರ್ಯಮಾಡಲು ಅವಕಾಶಕೂಡದೇ ಇರೋಣವು, ಕೆಟ್ಟದ್ದರಲ್ಲಿ ರುಚಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡೋಣವು, ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ವಾಸನಾಸಂಬಂಧ ಉಂಟು. ಕ್ಷಮಸ್ವ ಎಂಬುದರಿಂದ ಪಾಪಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ನಿಗ್ರಹ

ಕರಿಷ್ಯಮಾಣಜ್ಞಳಾವನ ? ಸಿನ್ನುತುಡಜ್ಞಮವೈ. ಇಪ್ಪಡಿ ಕ್ರಿಯಮಾಣೈಕ
ಜೇಶಜ್ಞಳಾಯುಮ್, ಕರಿಷ್ಯಮಾಣಜ್ಞಳಾಯುಮುಳ್ಳೆ, ಉತ್ತರಾಘಾತ್ತಿಲ್
ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಮಲ್ಲಾದವೈ ಈಶ್ವರಃ ಕ್ಷಮಿಕ್ಕೈ, ಶ್ಲೇಷಿಯಾದೇ ಪೋಮ್.

ನಿವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ, ಕರುಣೆಯಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಕ್ಷಮಾಗುಣ ಮೂಲಕ ಕ್ಷಮಿ
ಸೋಣವು.

ಅಪರಾಧವು ಭಾಗವತಾಪಚಾರರೂಪವಾದರೆ ಆ ಭಾಗವತ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯ
ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಕ್ಷಮಿಸೋಣವು, “ನಾಭಾಗತನಯಂ ಶರ
ಣಾಂಯಾಹಿ ಅಹಂ ಭಕ್ತಸರಾಧೀನಃ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಂಬರೀಷೋವಾ
ಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ದುರ್ವಾಸ ಋಷಿಯು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸೋಣವು. ಶ್ರೀ
ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಹಾಗೆಯೇ ಪರಮ ಭಾಗವತನಾದ ಸುಗ್ರೀವನ ಮೂಲಕ ಕ್ಷಮಾಪಣೆ
ಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ—“ಮಯಾ ತ್ವಂ ಪುರುಷಾಣ್ಯುಕ್ತಃ ತಚ್ಚ ತ್ವಂ
ಕ್ಷಂತುಮರ್ಹಸಿ” ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ಷಮಿಸುವನು ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ.

ಮುಂದೆ ಕರಿಷ್ಯಮಾಣಾಃ ಕ್ಷಮಸ್ವ ಎಂದು ಹೇಳಿದರಲ್ಲಾ, ಅವು
ಯಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—ಕರಿಷ್ಯಮಾಣಜ್ಞಳಾವನ - ಕರಿಷ್ಯಮಾಣ
ಗಳು ಯಾವುವು ? ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ-ಸಿನ್ನುತುಡಜ್ಞಮವೈ - ಪ್ರಪತ್ತಿ ಕಾಲಕ್ಕೆ
ಮುಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಮಾಡುವ ಅಪರಾಧಗಳು. ಇವು ಎರಡುವಿಧ
ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದವು, ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದವು ಎಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಇಪ್ಪಡಿ ಕ್ರಿಯಮಾಣೈಕಜೇಶಜ್ಞಳಾಯುಮ್ - ಹೀಗೆ ಹಿಂದೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ
ರಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪದನದ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಭಾಗ
ವಾಗಿ ಇದ್ದ ಸಂಚಿತ ಅಪರಾಧಗಳು ; ಇವುಗಳ ವಿನಾಶವುಂಟು ಪ್ರಪತ್ತಿಯ
ಮೂಲಕವೆಂದು “ತದಧಿಗಮೇ” ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ; ಮತ್ತು
ಕರಿಷ್ಯಮಾಣಜ್ಞಳಾಯುಮುಳ್ಳೆ - ಪ್ರಪತ್ತ್ಯನುಷ್ಠಾನವಾದನಂತರ ಮಾಡಬಹು
ದಾದ ಉತ್ತರಾಘಾತ್ತಿಲ್ - ಉತ್ತರಾಪರಾಧಗಳಲ್ಲಿ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಲ್ಲಾದವೈ-
ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಮಾಡದೇ ಇರುವವು. ಈಶ್ವರಃ ಕ್ಷಮಿಕ್ಕೈ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಕ್ಷಮಿಸ
ಲಾಗಿ, ಶ್ಲೇಷಿಯಾದೇಪೋಮ್-ಲೇಪಿಸದೆ ಹೋಗುವವು.

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಜ್ಞಾನವೈ ಪ್ರಪನ್ನನುಕ್ಕು (೧) “ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಿರಿಯಂ ಸಾತ್ರಯತ್ಪುನ ಶ್ವರಣಂವ್ರಜೇತ್” ಎಜ್ಞಿಯಾಲೇ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾಲೇ ಶಮಿಕ್ಕುಮ್,

ಇದರಿಂದ “ತದಧಿಗಮ ಅಶ್ಲೇಷವಿನಾಶೌ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಾಯೋಃ” ಎಂಬ (ಬ್ರ. ಸೂ. ೪. ೧. ೧೩) ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳಿದರು.

ಅಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕಗಳಾದ ಅಪರಾಧಗಳು ಮಾತ್ರ ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀ ಯತಿವದ್ಯರು ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳಿರುವದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನಾನಂತರ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಗಳು ತೊಲಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಅಪರಾಧ ಸರಿಹಾರಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದನ್ನೇ ಪುನಃ ಅನುವಾದ ಮುಖೇನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಜ್ಞಾನವೈ - ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಪದನದ ಉತ್ತರ ಕಾಲದ ಪಾಪಗಳನ್ನು, ಪ್ರಪನ್ನನುಕ್ಕು - ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ಯತ್ಪುನಶ್ವರಣಂವ್ರಜೇತ್ - ಪುನಃ ಪಾಪ ಸರಿಹಾರ ಕ್ರೋಸ್ತರವೇ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಮಾಡುವ ಶರಣಾಗತಿಯು ಯಾವುದುಂಟೋ ಅದೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಿರಿಯಂ - ಈ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು” ಎಜ್ಞಿಯಾಲೇ, ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾಲೇ - ಪುನಃ ಅಚಾರ್ಯರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವದರಿಂದ, ಶಮಿಕ್ಕುಮ್ - ಶಮನವಾಗುತ್ತದೆ, ನಿವಾರಣವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. (೧೩೩ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ). ಹಾಗೆ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘ ಶಮನಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸದೇ ಹೋದರೆ “ಲಘುರ್ದಂಡಃ : ಪ್ರಪನ್ನಸ್ಯ ರಾಜಪುತ್ರಪರಾಧವತ್” ಲಘುವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ರಾಜಪುತ್ರನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಪಪಾದಿಸಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ “ಕೌಟಿಲ್ಯೇಷತಿ ಶಿಕ್ಷಯಾಪ್ಯನಘರ್ಯ ಕ್ರೋಡೀಕರೋತಿಪ್ರಭುಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ (೧೩೦೬ ನೆಯ ಪುಟ ನೋಡಿ)

ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಾರದೀಪಿಕೆಯವರು ಈ ಅವತಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆಯೆಂದರೆ “ಅನನಿವಶೈಪೈರನಿನ್ನೈಕ್ಕುನ್ಮೋದುಸಾತ ಕಮು ಏಲಕನ್ಯು ಎಜ್ಞರ ಪಾಶುರರ್ತ್ತಿ ಆಸಾತ ಪ್ರತೀತಾರ್ಥತ್ವೈನಿರಸಿಕ್ಕರಾಶ್” ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪಾಶುರದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ತೋರುವ ಅರ್ಥವು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಆ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿರಸನೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲೆ ತೋರುವ ಅರ್ಥವು ಎಲ್ಲಾ

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಜ್ಞಾನವೈ ಪ್ರಸನ್ನನುಕ್ತು (೧) “ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಿರಿಯಂ ಸಾತ್ರಯತ್ಪುನ ಶ್ವರಣಂವ್ರಜೇತ್” ಎಜ್ಜಿಯಾಲೇ ಪುನಃ ಪ್ರಸತ್ತಿಯಾಲೇ ಶಮಿಕ್ಕುಮ್,

ಇದರಿಂದ “ತದಧಿಗಮ ಅಶ್ಲೇಷವಿನಾಶೌ ಪೂರೋತ್ತರಾಘಾಯೋಃ” ಎಂಬ (ಬ್ರ. ಸೂ. ೪. ೧. ೧೩) ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳಿದರು.

ಅಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕಗಳಾದ ಅಪರಾಧಗಳು ಮಾತ್ರ ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರು ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳಿರುವದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಪ್ರಪದನಾಸುಷ್ಮಾನಾನಂತರ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಗಳು ತೊಲಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಅಪರಾಧ ಪರಿಹಾರಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದನ್ನೇ ಪುನಃ ಅನುವಾದ ಮುಖೇನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಜ್ಞಾನವೈ - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಸದನದ ಉತ್ತರ ಕಾಲದ ವಾಪಗಳನ್ನು, ಪ್ರಸನ್ನನುಕ್ತು - ಪ್ರಸನ್ನನಿಗೆ, ಯತ್ಪುನಶ್ವರಣಂವ್ರಜೇತ್ - ಪುನಃ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರ ಕ್ರೋಧಸ್ವರವೇ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಮಾಡುವ ಶರಣಾಗತಿಯು ಯಾವುದುಂಟೋ ಅದೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಿರಿಯಂ - ಈ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು” ಎಜ್ಜಿಯಾಲೇ, ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಪುನಃ ಪ್ರಸತ್ತಿಯಾಲೇ - ಪುನಃ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವದರಿಂದ, ಶಮಿಕ್ಕುಮ್ - ಶಮನವಾಗುತ್ತದೆ, ನಿವಾರಣವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. (೧೩೩ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ). ಹಾಗೆ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಬುದ್ಧಿ ಪೂರೋತ್ತರಾಘ ಶಮನಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸದೇ ಹೋದರೆ “ಲಘುರ್ದಂಡಃ. ಪ್ರಸನ್ನಸ್ಯರಾಜಪುತ್ರಾಪರಾಧವತ್” ಲಘುವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ರಾಜಪುತ್ರನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಪಪಾದಿಸಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ “ಕೌಟಿಲ್ಯೇಸತಿ ಶಿಕ್ಷಯಾಪ್ಯನಘಯೇ ಕ್ರೋಧೀಕರೋತಿಪ್ರಭುಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ (೧೬೦೬ ನೆಯ ಪುಟ ನೋಡಿ)

ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಾರದೀಪಿಕೆಯವರು ಈ ಅವತಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ “ಅವನಿವನೈಪೈರನಿನ್ನೈಕ್ಕುನ್ಮೋದುಸಾತ ಕಮು ವಿಲಕನ್ಯು ಎಜ್ಜರ ಪಾಶುರತ್ತಿ ಆಸಾತ ಪ್ರತೀತಾರ್ಥತ್ತೈನಿರಸಿಕ್ಕರಾಶ್” ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪಾಶುರದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ತೋರುವ ಅರ್ಥವು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಆ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿರಸನೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲೆ ತೋರುವ ಅರ್ಥವು ಎಲ್ಲಾ

ಪ್ರಿಯತಮೈ ಯುಡಂಬಿ ಅಳಕ್ಕುಮ್, ವತ್ಸತ್ತಿನ್ ವಳಮ್ಮನ್ನೋಲೆ
ಪ್ರಪನ್ನನುಡೈಯ ದೋಷಮೆಜ್ಜಿರ ವಾರ್ತೈಯುಮ್ ಶರಣಾಗತರಾನಾಲ್
ವೀಶ್ವರ್ ಕೈವಿಡಾದೇತ್ತಿರುತ್ತ ಮೆನ್ನಪಡಿ.

ವಾಗುವದರಿಂದ ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಿಯತಮೈ
ಯುಡಂಬಿ ಅಳಕ್ಕುಮ್ - ಪ್ರಿಯತಮಳಾದ ಹೆಂಡತಿಯ ಶರೀರದ ಕೊಳೆಯು
ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಭೋಗ್ಯವೋ, ವತ್ಸತ್ತಿನುಡೈಯ ವಳಮ್ಮಮ್ ಪೋಲೆ - ಆಗ
ತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಕರುವಿನ ಮೈಮೇಲಿರುವ ಗರ್ಭಚೀಲದ ಕೊಳೆಯು ತಾಯಿಯಾದ
ಹಸುವಿಗೆ ಹೇಗೆ ಭೋಗ್ಯವಾಗಿ ನೆಕ್ಕುತ್ತದೋ ಹಾಗೆಯೇ, ಪ್ರಪನ್ನನುಡೈಯ
ದೋಷಮೆಜ್ಜಿರ - ಪ್ರಪನ್ನನ ಅಪರಾಧಗಳೂ (ಪರೈಶ್ವರನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಭೋಗ್ಯ
ವಾದುವು) ಎನ್ನುಮ್ - ಎನ್ನುವ ಮಾತೂ ಸಹ, ಎಂದು ಇತರರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ
ಪಡುವ ಹಾಗಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರವರು ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ದುಷ್ಟರುಮ್ ಶರಣಾಗತರಾನಾಲ್ - ದುಷ್ಟರೂ
ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಸುಸ್ಥಿಸಿದರೆ, ಈಶ್ವರನು ಕೈವಿಡಾದೆ - ಈಶ್ವರನು
ಆತನು ದುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಕೈಬಿಡದೆ ತ್ಯಜಿಸದೇ, ತಿರುತ್ತಮೆನ್ನಪಡಿ-ಮುಂದಕ್ಕೆ
ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವನು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಶ್ರೀ
ರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ:—ಆನಯೈನಂ ಹರಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ
ದತ್ತಮಸ್ಯಾಭಯಂಮಯಾ| ವಿಭೀಷಣೋನಾ ಸುಗ್ರೀವ ಯದಿ ವಾ ರಾವಣ
ಸ್ಸಯಮ್” ಈಗ ವಿಭೀಷಣನೇನೋ ಸುಕೃತಿಯು, ಆತನಿಗೆ ಅಭಯವು
ನ್ಯಾಯವು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಪರಮದುಷ್ಟತಿಯಾದ ರಾವಣನೇ ಶರಣಾಗತನಾದರೋ
ಆತನಿಗೂ ಅಭಯವನ್ನೇ ಕೊಡತಕ್ಕವನು ತಾನು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.
ಈಶ್ವರ್ ಕೈವಿಡ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಶರಣಾಗತನು
ಮಿತ್ರಭಾವದಿಂದ ಬಂದವನು | ಅಂತವನನ್ನು “ಮಿತ್ರಭಾವೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ
ನತ್ಯಜೇಯಂ ಕಥಂಚನ | ದೋಷೋಯದ್ಯಪಿ ತಸ್ಯ ಸ್ಯಾತ್ ಸತಾಮೇತದಗ್
ರ್ಹಿತಮ್” ಎಷ್ಟೇ ದೋಷಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಆತನು ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ಬಂದನೇ
ಎಂಬ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಆತನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಾರನೆಂದೂ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಕರುವಿನ
ಶರೀರದ ಕೊಳೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದೇ ಹಸುವು ಅದನ್ನು ನೆಕ್ಕುವದು ವತ್ಸಲತ್ವವು.
ಹಾಗೆ ಶರಣಾಗತನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯವೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದ
ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೀಕೃತಾರಾಧದ ವಿಷಯವಲ್ಲವು. ಸಂಚಿತ ಎಲ್ಲಾ
ಪೂರ್ವಾರ್ಥಗಳ ವಿಷಯವೆಂದು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೀಕೃತಾರಾಧಗಳನ್ನು ಪ್ರಪನ್ನನು ಮಾಡಿದರೂ ಅವೂ

ಇಜ್ಞನನ್ನಿಕ್ಕೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರೋತ್ತರಾಘಮುಮ್ ಈಶ್ವರನುಕ್ಕು
ಭೋಗ್ಯಮಾಮೆನ್ನು ವಿನಕ್ಷಿತಮಾಗಿಲ್ ಪ್ರಪನ್ನನುಕ್ಕುದುನೇ ಯಥಾಶಕ್ತಿ
ಸಂಪಾದ್ಯಮಾಮ್.

ಕೂಡ ಸರ್ದೇಶ್ವರನಿಗೆ ಭೋಗ್ಯವೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿದರೆ ಅಪಾರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆಂದು
ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿಪುಣತರವಾಗಿ ವಿಸ್ತರವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವ
ವ್ಯವಸ್ಥಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ (೨೬೯೭ ನೆಯ ಪುಟದಿಂದ
ಪರಾಂಬರಿಸಬಹುದು, ಹಾಗಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಏತಕ್ಕೆ? ಪುನರುಕ್ತಿಯಲ್ಲವೋ, ಅಲ್ಲಿ
ಉಪಪಾದಿಸಿರುವುದು ಸರ್ದ ಧರ್ಮ ಎಂಬರ್ಥದ ಉಪಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ದ
ಪಾಪೇಭ್ಯಃ ಎಂಬುದರ ಉಪಪಾದನೆಯಾದುದರಿಂದ ಪುನರುಕ್ತಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲ.
ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬ ಮಹನೀಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು
ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಇಜ್ಞನನ್ನಿಕ್ಕೇ - ಈಗ ತಾವು ಆ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಗ್ರಹಿಸಬೇಡಿ,
ಬುದ್ಧಿಪೂರೋತ್ತರಾಘವೂ ಕೂಡ, ಈಶ್ವರನುಕ್ಕು - ಸರ್ದೇಶ್ವರನಿಗೆ,
ಭೋಗ್ಯಮಾಮೆನ್ನು - ಭೋಗ್ಯವಾದುವಾಗುವವು ಎಂದು ವಿನಕ್ಷಿತಮಾಗಿಲ್ -
ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬುದು ಭಾವನೆಯಾದರೆ, ಪ್ರಪನ್ನನುಕ್ಕು - ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ,
ಇದುನೇ - ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರಕವಾಗಿ ಅಪರಾಧ ಮಾಡುವದೇ, ಸಂಪಾದ್ಯ
ಮಾಮ್ - ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಭೋಗ್ಯವಾಗಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ನಿಗ್ರಹ ಸಜ್ಜಲ್ಪ
ಉಂಟಾಗದೇ ಇರುವದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿ - ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಸುಗುಣ
ವಾಗಿ ಸಂಪಾದ್ಯಮಾಮ್ - ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಹೇತುವಾಗಬಹುದು, ಅನುಕೂಲ
ವಾಗಬಹುದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಉತ್ತರಾಘಗಳು ಸರ್ದೇಶ್ವರನಿಗೆ ಭೋಗ್ಯವಾದುದರಿಂದ,
ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಉತ್ತರಾಘಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ
ವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಪೀಡಿಸಿ ಪ್ರವೃತ್ತವನ್ನು ಕಸಕೊಂಡು ಜೀವನ
ಮಾಡಬಹುದೆಂದಾಗುತ್ತದೆ.

ಬುದ್ಧಿಪೂರೋತ್ತರಾಘವು ಸಂಭವಿಸಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ
ವುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ರಾಜಸ ತಾಮಸ ಸ್ವಭಾವಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ
ಅಂತವರನ್ನು ಕೂಡ, ತನ್ನನ್ನು ಒಂದು ಸಲ ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೇ ಎಂಬ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ
ಅವರುಗಳನ್ನು ನರಕಭಾಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡದೆ ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು
ಕಾಪಾಡುವದೂ ಕೂಡ ಸರ್ದೇಶ್ವರನ ಕ್ಷಮಾಗುಣ ಮಹಿಮೆಯೇ ಎಂದು
ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಶೇಷಸ್ವಭಾವತ್ತಾಲೇ - ದೇಹದ
ರಾಜಸ ತಾಮಸ ಗುಣಗಳಿಂದ, ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ತ್ರಿಗುಣವೆಂದು ಹೆಸರು; ತ್ರಿಗುಣವು

ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಕೇಷಸ್ವಭಾವತ್ತಾಲೇ ಅಪರಾಧಜ್ಞಂ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗ
ವನ್ನಾಲುಮ್ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪಣ್ಣಾದಾರ್ ಪಕ್ಕಲಿಲುಮ್ “ (೧) ದೇವಂ
ಶಾರ್ಙ್ಗಧರಂ ವಿಷ್ಣುಮ್ ಯೇ ಪ್ರಪನ್ನಾಃ ಪರಾಯಣಮ್ | ನತೇಷಾಂ
ಯಮ್ ಸಾಲೋಕ್ಯಂ ನಚತೇ ನರಕಾಕಸಃ ||” (೨) “ಯಸ್ಮಿಂಕಸ್ಮಿಂ
ಕುಲೇಜಾತಾ ಯತ್ರಕುತ್ರ ನಿವಾಸಿನಃ | ವಾಸುದೇವರತಾ ನಿತ್ಯಂ ಯಮು
ಲೋಕಂನಯಾಂತಿತೇ ||” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರ್ ಪಡಿಯೇ ನರಕಾದಿಗಳ್ ವಾರಾದ
ಪಡಿಸಣ್ಣೆ ರಾಜಪುತ್ರಾದ್ಯಪರಾಧತ್ರಿರ್ ಪೋಲೇ ಲಘುಪ್ರತ್ಯವಾಯತ್ತಾಲೇ
ಕಣ್ಣಿಳಿಕ್ಕಿರುದುವುಮ್ ಕ್ಷಮಾವಿಕೇಷಮ್.

ಯಾವುದು ? ಸಾತ್ವಿಕ ರಾಜಸ ತಾಮಸಗುಣಗಳು ; ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕವು ತಲೆ
ಎತ್ತಿದ್ದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರೋತ್ತರಾಘಕ್ಕೆ ಮನಗೊಡನು ; ಒಂದು ವೇಳೆ ಏನೋ
ಅತಿಕ್ರಮದಿಂದ ನಡೆದು ಹೋದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು
ಯತ್ನಿಸುವನು ; ಹಾಗೆ ಯತ್ನಿಸದೇ ಇರುವ ಸ್ವಭಾವ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದ
ಹಾಗೇ ಅರ್ಥವು ; ಅಪರಾಧಜ್ಞಂ - ಅಪರಾಧಗಳು, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗ
ವಂದಾಲುಮ್, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೂ, ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪಣ್ಣಾ
ದಾರ್ - ಅವುಗಳ ನಿನಾರಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು
ಅನುಷ್ಠಿಸದೇ ಇರುವ, ಪಕ್ಕಲಿಲೇ-ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ದೇವಂ-ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿ
ಕ್ರೀಡಿಸುವ, ಶಾರ್ಙ್ಗಧರಂ-ರಾರ್ಙ್ಗವೆಂಬ ಧನಸ್ಸನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ, ವಿಷ್ಣುವನ್ನು
ಪರಾಯಣಮ್ - ಶೇಷನಾದ ಆಧಾರ ಗತಿ ಎಂದು ಪ್ರಪನ್ನನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆ
ತೇಷಾಂ-ಅವರಿಗೆ, ಯಮುಸಾಲೋಕ್ಯಂ-ಯಮನೊಂದಿಗೆ ಆತನ ಲೋಕವನ್ನು
ಹೊಂದೋಣವು, ನ - ಇಲ್ಲವು. ಮತ್ತು ತೇ - ಅವರಿಗೆ ನರಕಾಕಸಃ - ನರಕ
ವಾಸವು, ನ - ಇಲ್ಲವು” (೩) ಇದು ಒಂದೆಯೇ ಉದಾಹೃತವು ಗುಳಂ ನೆಯ
ಪುಟ ನೋಡಿ. ಯಸ್ಮಿಂಕಸ್ಮಿಂಕುಲೇಜಾತಾಃ - ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕುಲ
ದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರಾದರೂ, ಯತ್ರಕುತ್ರನಿವಾಸಿನಃ - ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ,
ಮೂಲಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವರಾದರೂ, ನಿತ್ಯಂವಾಸುದೇವರತಾಃ - ನಿತ್ಯವೂ
ವಾಸುದೇವನಲ್ಲೇ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರೆ, ಯಮುಲೋಕಂ ನಯಾಂತಿತೇ - ಅವರು
ಗಳು ಯಮುಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋಗುವದಿಲ್ಲವು” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರ್ ಪಡಿಯೇ-
ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ನರಕಾದಿಗಳ್ - ನರಕ
ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಶಿಕ್ಷೆಗಳು, ಇಲ್ಲಿ ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ನಾನಾ ವಿಧ ಜನ್ಮಗಳು ಹೇಳ
ಲ್ಪಟ್ಟವು. ವಾರಾದಪಡಿಸಣ್ಣೆ - ಬಾರದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ರಾಜಪುತ್ರಾದ್ಯಪರಾ

ಪಾಪಜ್ಞಳುಕ್ಕು ದೃಷ್ಟಪ್ರತ್ಯವಾಯಜ್ಞಳುಮ್, ನರಕಾದಿಪ್ರತ್ಯವಾಯಜ್ಞಳುಂ, ಉಣ್ಣಾಯಿರುಕ್ಕು ನರಕಾದಿಗಳ್ ಇವನುಕ್ಕಿಲ್ಲೇ ಎನ್ನು ವಿಶೇಷವಚ ಧತ್ತಿರ್ ಪೋಲೇ - ರಾಜಪುತ್ರನೇ ಮೊದಲಾದವರು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧದ ಹಾಗಿ, ರಾಜನ ಬಂದು ಮಿತ್ರ ಸಹೋದರರೂ ಮತ್ತು ಆತನ ಮಂತ್ರಿಪ್ರೇಷ್ಠ ಮೊದಲಾದವರು ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು. ಲಘುಪ್ರತ್ಯವಾಯತ್ತಾಲೇ-ಕಂಜಾ ಭವಂತಿ, ಕಾಣಾ ಭವಂತಿ ಅವಿಧೇಯಪುತ್ರಾ ಭವಂತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಲಘುಶಿಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕ, ಕಣ್ಣಿಕ್ಕಿರದುವುಮ್ - ಕಣ್ಣುಸಂಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯನ್ನು ಕೊಡುವದೂ ಕೂಡ ಕ್ಷಮಾವಿಶೇಷಮ್ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಪ್ರಪನ್ನಾನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ತೋರಿದ ಕ್ಷಮಾಗುಣವಿಶೇಷವೇ.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ನರಕ ಬಾಧೆಯೂ ಇಲ್ಲವು. ಜನ್ಮಾಂತರವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ಇದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಪೂರ್ವ ಸಕ್ಷವನ್ನು ವಾದರೂಪದಲ್ಲಿ ತರಬಹುದೇನೆಂದರೆ? ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಕ್ಷಮಿಸಿದನಂತರ, ಈ ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದಲೂ ಕ್ಷಮಿಸಲಾರನೋ. ಆದುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಲಘುಶಿಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೇನೆ ಕ್ಷಮಿಸುವನು ಎಂದು ಏಕೆ ಹೇಳಿಕೊಡದು? ಎಂದಾಕ್ಷೇಪತಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಲಘುಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕುಂಟನಾಗುವುದು, ಕುರುಡನಾಗುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರಲಿಲ್ಲವು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವದೂ, ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಯುಂಟು ಹೇಳುವದು ಯಾವ ನ್ಯಾಯವು ಎಂದಾಕ್ಷೇಪತಂದರೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಪಪಾದಿಸಿ, ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಇಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಶಿಕ್ಷೆಯೂ ಮತ್ತು ನರಕಾದಿಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ನರಕಾದಿಗಳಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಶಿಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಏಕೆ ಹೇಳಿಕೊಡದು? ಎಂಬ ವಾದ ನ್ಯಾಯತಂದರೆ “ನಹಿವಚನವಿರೋಧೇ ನ್ಯಾಯಃಪ್ರವರ್ತತೇ” ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯಪ್ರಕಾರ ವಾದರೂಪನ್ಯಾಯವು ಪ್ರಮಾಣವಚನಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯಲಾರದು ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪಾಪಜ್ಞಳುಕ್ಕು - ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಎಂದರೆ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ದೃಷ್ಟಪ್ರತ್ಯವಾಯಜ್ಞಳುಮ್ - ನಮಗೆ ತೋರಿಬರುವ ಕ್ಷೇಪಗಳೂ ಮತ್ತು ನರಕಾದಿಪ್ರತ್ಯವಾಯಜ್ಞಳುಮ್ - ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರತ್ಯವಾಯಗಳು ಎಂದರೆ ಶಿಕ್ಷೆಗಳು, ಉಣ್ಣಾಯಿರುಕ್ಕು - ಉಂಟಾಗಿರುವಾಗ ನರಕಾದಿಗಳ್-

ನಜ್ಜಳ ಶೊನ್ನಾಲ್, ದೃಷ್ಟಪ್ರತ್ಯನಾಯಜ್ಜಳುಕ್ಕು ಬಂಧಕರಿಲ್ಲೆ; ವಚನ
ವಿರೋಧತ್ತಿಲ್ ನ್ಯಾಯಮ್ ಪ್ರವರ್ತಿಯಾದು. ಸಾಪರಾಧರುಮಾಯ್
ಅನುತಾಪಮನ್ನಿಕ್ಕೇ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯುಮ್ ಪಣ್ಣಾದೇ ಇರುಪ್ಪಾರ್ ಶಿಲ
ನರಕವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು, ಇವನುಕ್ಕು - ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥವನ್ನು
ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ಇಲ್ಲೆ ಎನ್ನು - ಇಲ್ಲವೆಂದು, ವಿಶೇಷವಚನ
ಜ್ಜಳ ಶೊನ್ನಾಲ್ - ವಿಶೇಷ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ, ದೃಷ್ಟಪ್ರತ್ಯನಾಯ
ಜ್ಜಳುಕ್ಕು - ನಮಗೆ ಕಾಣುವ ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಗಳಿಲ್ಲವೆಂಬ, ಬಾಧಕರಿಲ್ಲೆ - ಪ್ರಮಾಣ
ವಚನಗಳಿಗೆ ಬಾಧೆಯನ್ನು ತರುವಿಲ್ಲವೆಂದು ನರಕಾದಿಗಳಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ದೃಷ್ಟಪ್ರತ್ಯ
ನಾಯಗಳೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವು. ದೃಷ್ಟಪ್ರತ್ಯನಾಯಗಳೂ
ಉಂಟೆಂಬ ಪ್ರಮಾಣವಚನಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ತರಲು ಸಾಧ್ಯ
ವಿಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. - ವಚನವಿರೋಧತ್ತಿಲ್ - ಪ್ರಮಾಣವಚನದ ವಿರೋಧವಾಗಿ
ನ್ಯಾಯಮ್ - ವಾದನ್ಯಾಯವು; ಪ್ರವರ್ತಿಯಾದು - ಪ್ರವರ್ತಿಸಲಾರದು.
ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೂ ವಾದಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧ ತೋರಿದರೆ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ
ವೇವಿನಾ ವಾದಕ್ಕಲ್ಲವು. ಇದು ಹಿಂದೆಯೂ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ತಾವು
ಪ್ರಮಾಣರರಣರೆಂದೂ, ಇದುದರಿಂದ ಬರೀ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ತಾವು ಗಮನ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ
ವೆಂದೂ, ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ತರ್ಕಕ್ಕೆ ರಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣವಚನ ಬಲವಿದ್ದರೆ
ಅಂತಹ ತರ್ಕವು ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗಿ ಸತ್ತರ್ಕವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಸ್ತ್ರವಚನಕ್ಕೆ ಪಿರು
ವು ಕುತರ್ಕವು. ಇದು “ತರ್ಕ್ಕಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಾತ್” ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲೂ ಉಪ
ಪಾದಿತವು. “ಆರ್ಷಂಧರ್ಮೋಪದೇಶಂ ಚ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾಽವಿರೋಧಿನಾ |
ಯಸ್ತರ್ದೇಶಾನುಸಂಭತ್ತೇ ಸಧರ್ಮಂ ವೇದ ನೇತರಃ” ಎಂಬುದು ಅನು
ಸಂಧೇಯವು. ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಜಾಭವಂತಿ ಕಾಣಾಭವಂತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೂ
ಅವು ಕೆಲವು ಪ್ರಪನ್ನರ ಅಪರಾಧದಲ್ಲಿ ಕಾಣದೇ ಹೋದರೂ, ಅಂತಹ ಅಪರಾಧ
ಗಳು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಭೋಗ್ಯವಾಗಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಿಸನು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯ
ವಿಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ದೃಷ್ಟಪ್ರತ್ಯನಾಯಗಳು ನಾನಾ ವಿಧ ಕ್ಷೇಪಗಳ ರೂಪ
ದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂದು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಪರಾಧರುಮಾಯ್ -
ಪ್ರಪತ್ತಾನಂತರ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದವರಾದರೂ, ಅನುತಾಪ
ಮನ್ನಿಕ್ಕೇ - ಅಯ್ಯೋಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನೇ ಕೆಟ್ಟುಹೋದನೇ ಎಂಬ ಅನುತಾಪ
ವಿಲ್ಲದೆಯೂ, ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯುಮ್ ಪಣ್ಣಾದೇ ಇರುಪ್ಪಾರ್ - ಅದಕ್ಕೆ
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸದೇ ಇರುವ, ಶಿಲಪ್ರಪ
ನ್ನರಕ್ಕು - ಕೆಲವು ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೆ, ಉಪಕ್ಷೇಪಜ್ಜಳಾಗ ಚೊನ್ನ - ದುಃಖಪ್ರಾಪ್ತಿ

ಪ್ರಪನ್ನರಾಕ್ಕು ಉಪಕ್ಷೇಶಜ್ಞಳಾಗ . ಚೋನ್ನಕಾಣತ್ವಾದಿ ದೃಷ್ಟಪ್ರತ್ಯವಾ
ಯಜ್ಞಳ್, ಕಾಣಾದಿರಾ ನಿನ್ಮೋಮೆನ್ನೈಮನ್ನಚೋದ್ಯಮ್. ಅವರಾಳು
ಕ್ಕುಮ್ ಅಪರಾಧಾದಿ ತಾರತಮ್ಯತ್ವಕ್ಕೀಡಾಗ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ತಾಪತ್ರ
ಯಾನುಭವಮ್, ಉಪಯುಕ್ತ ಜ್ಞಾನಮಾಂದ್ಯಮ್, ಇಜ್ಜುಳ್ಳಭಗವ

ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು, ಕಾಣತ್ವಾದಿ - ಕಣ್ಣುಕಾಣದೆ ಹೋಗೋಣ,
ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಕುಂಟಾಗೋಣ, ಅವಿಧೇಯಪುತ್ರಗಳೇ ಮೊದಲಾದವು ಹೇಳ
ಲ್ಪಟ್ಟವು, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ, ದೃಷ್ಟಪ್ರತ್ಯವಾಯಜ್ಞಳ್ - ಕಣ್ಣಿಗೆ ತೋರಿಬರುವ
ಕ್ಷೇಶಗಳು, ಕಾಣಾದಿರಾನಿನ್ಮೋಃ - ಕಾಣಬರುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ, ಎಜ್ಜಿ - ಎಂದು
ವಾದವನ್ನು ತರುವದು, ಮನ್ನಚೋದ್ಯಮ್ - ಜ್ಞಾನ ಶೂನ್ಯರ ಪೂರೈಪಕ್ಷವು.
ಪ್ರಪನ್ನರು ಅಪರಾಧಿಗಳೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುವದು; ಅವರುಗಳಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಹೋಗಿಲ್ಲಾ
ಕಾಲಾ ಕುಂಟಿಲ್ಲಾ ಸುಖಾವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನರು ಅನಂತರ
ಅಪರಾಧಿಗಳಾದರೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರು ಮನ್ನಿಸಿ ಬಿಡುವನು; ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಮೊದಲಾದವು
ಗಳು ಯಾವುವೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ ಪೂರೈಪಕ್ಷವು ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯರ
ಮಾತು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಅವರುಗಳು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧ ತಾರತಮ್ಯಕ್ಕೆ
ನುಗುಣವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ಉಂಟುಮಾಡುವನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಅನುತಾಪಮನ್ರಿಕ್ಕೇ ಎಂದು ಏತಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದರು? ಎಂದರೆ “ಅನುತಾಪಾದು
ಪರಮಾತ್ ಸ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತೋನ್ಮುಖಾತ್ತತಃ | ತತ್ಪೂರಣಾಚ್ಛಾಪರಾಧಾಸ್ಸರೈ
ನತ್ಯನ್ರಿ ಸಾದತಃ (ಗರ್ಹ ನೆಯ ಪುಟನೋಡಿ) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಬುದ್ಧಿ
ಪೂರೈತ್ತರಾಘಮಾಡಿದ ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ
ಮಾಡಿದನೇ ಎಂಬ (೧) ಅನುತಾಪ ಪ್ರಥಮತಃಬೇಕು, (೨) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ
ಇಂತಹ ಪಾಪಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ನಿರ್ಧರವು (೩) ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡಿ
ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಸಜ್ಜಲ್ಪ (೪) ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಪೂರಣವಾಗಿ ಶರಣಾ
ಗತಿಯು; ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಶಿಕ್ಷೆ ತಪ್ಪುತ್ತೆ. ಕಾಲು ಕಾಲು ಭಾಗವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆಯು
ತೊಲಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಅಂತಹ ಮಂದ್ಯಚೋದ್ಯಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ
ಅವರಾಳುಕ್ಕುಮ್ - ಆ ಸಾಪರಾಧಿಗಳಾದ ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೂ, ಅಪರಾಧಾದಿ ತಾರ
ತಮ್ಯಕ್ಕೀಡಾಗ - ಅಪರಾಧವೇ ಮೊದಲಾದ ತರತಮ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ
ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ತಾಪತ್ರಯಾನುಭವಮ್ - ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ತಾಪತ್ರಗಳ
ಅನುಭವವೂ, ಉಪಯುಕ್ತ ಜ್ಞಾನ ಮಾಂದ್ಯಮ್ - ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಬೇಕಾದ
ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಕೋಚವೂ ಇಜ್ಜುಳ್ಳಭಗವದನುಭವರಸ ಸಂಕೋಚವಿಚ್ಛೇದ
ಜ್ಞಳ್ - ಇಲ್ಲಿಯೇ ತನಗಿದ್ದ ಭಗವದಾರಾಧನಾನುಭವ ಅನಂದ ಸಂಕೋಚ ಮತ್ತು

ಸಂಕೋಚ ವಿಚ್ಛೇದಜ್ಞಾನ್ ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೃಂಕರ್ಮರಸ ವಿಚ್ಛೇದಮ್, ಭಗವದಪಚಾರ ಭಾಗವತಾಪಚಾರಾದಿಗಳ್, ಶಿಷ್ಟ ಬಹಿಷ್ಕಾರಾದಿಗಳ್, ಸುಕೃತ ವಿಶೇಷನಾಶಮ್, ಸಾತ್ವಿಕಾನಾದರಮ್, ಮನೋರಥ ಭಂಗ ಕ್ಲೇಶಮ್, ಎನ್ರಿಪ್ಪುಡೈಗಳಿಲ್ ಏದೇನುಮೊರು ಉಪಕ್ಲೇಶರೂಪಮಾನ ಪ್ರತ್ಯವಾಯ್ ಕಾಣಲಾಮ್.

ಅಕೃತ್ಯಕರಣ ಕೃತ್ಯಾಕರಣ (ಣಾದಿ) ರೂಪಜ್ಞಾನ ನಾನಾ ವಿಧ

ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಗೋಣ (ಇದು ಈತನ ಇಂದ್ರಿಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯಾದಿ, ವ್ಯಾಧಿ, ಆಶೌಚ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗಬಹುದು) ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೃತ್ಯಾಕರ್ಮವಿಚ್ಛೇದಮ್ - ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೃಂಕರ್ಮದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ವಿಚ್ಛೇದವೂ ಭಗವದಪಚಾರ ಭಾಗವತಪಚಾರಾದಿಗಳ್-ಭಗವದ್ಭಾಗವತಾಪಚಾರಾದಿಗಳೂ, ಶಿಷ್ಟಗರ್ಹಾ ಬಹಿಷ್ಕಾರಾದಿಗಳೂ - ಶಿಷ್ಟರಾದ ಜನರು ಹೀಯಾಳಿಸುವದೂ ಮತ್ತು ಪುನಃ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಾರದ ಹಾಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರಹಾಕೋಣವೂ, ಅದಿಲ್ಲದಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಬರಬಹುದು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಕೂಡದು ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವದೂ, ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು., ಸುಕೃತವಿಶೇಷನಾಶಮ್ - ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಸುಕೃತ ಫಲರೂಪವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಸುಖದ ನಾಶವು, ಸಾತ್ವಿಕಾನಾದರಮ್ - ಸಾತ್ವಿಕರಾದ ದೊಡ್ಡವರು ಅನಾದರದಿಂದ ಕಾಣೋಣವು, ಮನೋರಥಭಂಗಕ್ಲೇಶಮ್ - ತನಗೆ ಉಂಟಾಗತಕ್ಕ ಮನೋರಥವು ತಪ್ಪಿ, ಅದರಿಂದ ಕ್ಲೇಶವೂ, ಎನ್ರಿಪ್ಪುಡೈಗಳಿಲ್ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ, ಏದೇನುಮೊರು ಉಪಕ್ಲೇಶರೂಪಮಾನ - ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಖೇದರೂಪವಾದ, ಪ್ರತ್ಯವಾಯ್, ಕಾಣಲಾಮ್ - ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. “ಇಹೈವೇಷಾಂ ಕೇಚಿದುಪಪ್ಲವಾ ಭವಂತೀ” ಎಂದು ಹೇಳಿದುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಖಂಜಾಭವಂತಿ ಕಾಣಾ ಭವಂತಿ ಒಂದೆರಡು ನಿರ್ದರ್ಶನವಾಗಿ ತೋರಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅಪರಾಧಗಳು ನಾನಾವಿಧವು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಉಪಕ್ಲೇಶಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮುಂದೆ ಖಂಜಾಭವಂತೀ ಇತ್ಯಾದಿ ಗೃತ್ಯಫಲವನ್ನು ಹೇಳಿದುದು ಉಪಲಕ್ಷಣರೂಪದಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಹಾಗೆ ಕುಂಟ ಕುರುಡರಾಗದಿದ್ದರೆ ಸ್ವಾಮಿಯು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೂ ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿದನೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವು. ಅನೇಕ ವಿಧ ಶಿಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವದಾದರೂ ಒಂದು ವಿಧ ಕ್ಲೇಶವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಕೃತ್ಯಕರಣ - ಮಾಡಬಾರದಾದ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡೋಣವು, ಕೃತ್ಯಾಕರಣ - ಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಮಾಡದಿರುವದು, ರೂಪಜ್ಞಾನ ನಾನಾ ವಿಧ ಪಾಪಗಳಿಗೆ, ಇಪ್ಪಡಿ - ಮೇಲೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ನಾನಾವಿಧ ದೃಷ್ಟಿ

ಸಾಪೇಕ್ಷಳಿಕ್ಕಿಪ್ಪಡಿ ನಾನಾವಿಧ ದೃಷ್ಟಿ ಪುತ್ಯನಾಯ ಕರತ್ವಮುಮ್, ಶ್ರುತಿ
ಗಳಿಲುಮ್ ಮನ್ನಾದಿ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಳಿಲುಮ್, ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣ, ಭಗವ
ಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಿಲುಮ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಾಗ್ಯಾಲೇ ಕಾಣತ್ವಾದ್ಯುಪ ಕ್ಲೇಶ
ವಿಶೇಷೋದಾಹರಣಂ ಉಪಲಕ್ಷಣಮೆನ್ನು ವಾಕ್ಯೋಪಕ್ರಮತ್ತಿಲ್ ಸಮು
ವಾಕ್ಯೋಪಕ್ರಮತ್ತಿಲ್ ಸಮುದಾಯನಿರ್ದೇಶಗಳಾಲೇ ಸಿದ್ಧಮ್. ವಚನ

ಪುತ್ಯನಾಯ ಕರತ್ವಮುಮ್ - ನಾನಾವಿಧ ತೋರಿಬರುವ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನಂಟು
ಮಾಡೋಣವು, ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲೂ ಮನುಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲೂ, ಇತಿ
ಹಾಸ, ಪುರಾಣ, ಭಗವಚ್ಛಾಸ್ತ್ರವೆಂದರೆ ಪಾಂಚರಾತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ
ಮಾಗ್ಯಾಲೇ - ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಕಾಣತ್ವಾದಿ ಉಪಕ್ಲೇಶೋ
ದಾಹರಣಂ - ಕಣ್ಣುಕಾಣದೇ ಹೋಗೋಣ ಮೊದಲಾದ ಉದಾಹರಣವು,
ಉಪಲಕ್ಷಣಮೆನ್ನು - ಇವೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಉದಾಹರಣೆ
ಯಾಗಿ, ಮೆನ್ನುಮಿಡಂ - ಎಂದು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ವಾಕ್ಯೋಪಕ್ರಮ
ತ್ತಿಲ್ - ಶ್ರುತಿಯು ಆರಂಭಿಸಿ ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸಮುದಾಯನಿರ್ದೇಶ
ತ್ತಾಲ್ - ಇಂತಹ ಉಪಕ್ಲೇಶಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಗೆಂದರೆ “ಕೇಚಿ
ದುಪಕ್ಲೇಶಾ ಭವಂತಿ” ಕೆಲವು ಉಪಕ್ಲೇಶಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ
ವಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಅನಂತರ ಖಂಜಾಭವಂತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದಲೂ, ಇದನ್ನೇ
ಉಪಬ್ರಹ್ಮಣಮಾಡಿ “ತಸ್ಯಾಯುರ್ಕೀರ್ತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ಚವಿದ್ಯಾಪ್ರಜ್ಞಾಚನಶ್ಚತಿ”
ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರವಾಗಿ ಪಾಪಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನ ಆಯುಸ್ಸು, ಕೀರ್ತಿ, ಸಂಪತ್ತು,
ವಿದ್ಯಾ, ಪ್ರಜ್ಞಾ ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಸಿದ್ಧಮ್ -
ಖಂಜತ್ವಗಳು ಉಪಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಉಕ್ತಿ ಎಂಬುದು, ಸಿದ್ಧಮ್ - ಸಿದ್ಧವು,
ಹಾಗೆ ಉಪಲಕ್ಷಣವಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಸಮುದಾಯನಿರ್ದೇಶವಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ
ಖಂಜಾಭವಂತಿ ಕಾಣಾಭವಂತಿ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ
ಹೇಳದಿರುವದರಿಂದ ಉಪಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಭಾವವು.

ಮುಂದೆ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಗಳು ಹೇಳಬಹುದೇನೆಂದರೆ—ಹಾಗೆ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ
ಪ್ರಸದನಾನಂತರಂ ಉಪಕ್ಲೇಶಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, ಅವು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತ
ರಾಘಗಳ ಫಲವೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವಿಶೇಷಫಲವೆಂದು
ಏಕೆ ಹೇಳಕೂಡದು ? ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಶರಣಾಗತವತ್ಸ
ಲನು ಮನ್ನಿಸಿಬಿಡಬಹುದು.

ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿದೇಶಿಕರವರು ಕೇಳುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ. ಅದು
ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಫಲವೇ ಎಂಬದಾಗಿ ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲು ನಿಮಗೆ ಸಾಧನವೇನಿದೆ ? ಅದು

ಬಲಸಿದ್ಧನಾಯ್ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥ ಫಲಮಾನ ಉಪಕ್ಲೇಶ
ವರ್ಗತ್ವೈ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ವಿಶೇಷ ಫಲಮೆನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಕ್ಕ ನಿರಗಿಲ್ಲೈ. ಇವೈ
ಯಥಾಸಂಭವಂ ಉಭಯವಿಧ ಕರ್ಮತ್ತಾಲುಮ್ ವರುಮ್. ಆಗೈಯಾಲಿರೇ
ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥತ್ತುಕ್ಕು ಸಾತ್ವಿಕರ್ ಅಇಚ್ಛಿ ಪೋರುಕಿರದು.

ರಿಂದ ಅಂತಹ ಉಪಕ್ಲೇಶಗಳು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥಫಲವಾಗಿ ಯಾದರೂ
ಉಂಟಾಗಬಹುದು, ಅಥವಾ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವಿಶೇಷಫಲವಾಗಿ ಯಾದರೂ ಹೀಗೆ
ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂದು ಮುಂದಿನ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸು
ತ್ತಾರೆ.—ವಚನಬಲಸಿದ್ಧನಾಮ್ - ಪ್ರಮಾಣವಾಕ್ಯದ ಬಲದಿಂದಂಟಾದ,
ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥಫಲಮಾನ-ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಮಾಡಿದ ಅಪರಾರ್ಥಫಲವಾಗಿ,
ದಪಕ್ಲೇಶವರ್ಗಕ್ಕೆ-ನಾನಾವಿಧ ದುಃಖಸಮೂಹಕ್ಕೆ, “ತಸ್ಯಾಯುಃಕೀರ್ಮಿ”ನೊದ
ಗುವವುಗಳ ನಾಶರೂಪದುಃಖಗಳಿಗೆ ಎಂಬ ಭಾವವು, ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವಿಶೇಷವೆಂದೇ
ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಕ್ಕು - ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಿ ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ, ನಿರಗಿಲ್ಲೈ - ನಿಮಗೆ ಸಾಧನವೇನೂ
ಇಲ್ಲವು. ಇವೈ - ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ದುಃಖಗಳು, ಯಥಾ ಸಂಭವಂ-
ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಉಭಯವಿಧಕರ್ಮತ್ತಾಲುಮ್ - ಎರಡು ವಿಧಗ
ಳಾದ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ, ವರುಮ್ -
ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಆಗೈಯಾಲಿರೇ - ಆದುದರಿಂದಲ್ಲವೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತ
ರಾರ್ಥತ್ತುಕ್ಕು - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಮಾಡುವ ಅಪರಾರ್ಥಗಳಿಗೆ, ಅಂಜಿ - ಭಯಪಟ್ಟು,
ಸಾತ್ವಿಕರ್ - ಸಾತ್ವಿಕರು, ಪೋರುಕಿರದು - ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವದು. ಬುದ್ಧಿ
ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆಯುಂಟೆಂಬುದನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾತ್ವಿಕರ ನಡತೆಯಿಂದ
ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಅವರ ನಡತೆಯೇ ಮುಖ್ಯಹೇತು
ವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸಾತ್ವಿಕರು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಭಯಪಟ್ಟು ನಡೆದು
ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಅವರು
ಭಯಪಡುವದೇತಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಸುಗ್ರೀವನು ತನ್ನ ಭಾಷೆಗೆ ತಪ್ಪಿದನೆಂದು
ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಕೋಪಿಸಿದನು. ಸುಗ್ರೀವನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು,
ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಭಾಗವತಾಪಚಾರ ಉಂಟಾಯಿತೆಂದು ಭಯಪಟ್ಟು ಸುಗ್ರೀವನನ್ನು
ಕುರಿತು ಕ್ಷಮಿಸೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥದಿಂದ ಭಯವಿ
ಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ “ತ್ವಂಕ್ಷಂತುಮರ್ಹಸಿ” ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯು ನಿರರ್ಥಕವು
ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಉತ್ತರಾರ್ಥದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯನಾಯವಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಪಾಠಕವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ
ಇಜ್ಞನಲ್ಲಾದಪೋದು - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ

ಉತ್ತರಾಘಾತೃತ್ಯವಾಯಾನಂಗೀಕಾರೇ ಬಾಧಕಮಾಹ

ಇಜ್ಜನಲ್ಲಾದಪೋದು ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿವಿಧಾಯಿಕಶಾಸ್ತ್ರಮುಮ್, ಅಪ್ಪ
ಡಿಕ್ಕು ಶಿಷ್ಯಾನುಷ್ಠಾನಮ್, ಪೂರ್ದಸಂಪ್ರದಾಯಮುಮ್ ನಿರೋಧಿಕ್ಕುಮ್.

ಶರಣಾಗತಿಯೂ, ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸದಿದ್ದರೆ ಶಿಕ್ಷೆಯೂ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು
ಅಂಗೀಕರಿಸದೇ ಹೋದರೆ, ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿವಿಧಾಯಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಮುಮ್ -
“ಅಭಿಪ್ರಾಯಸಂಪ್ಲವೇಸಧ್ಯಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಚರೇತ” “ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿ
ರಿಯಂ ಸಾತ್ರ ಯತ್ಪುನಶ್ಚರಣಂವ್ರಜೇತ್” ಇತ್ಯಾದಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾ
ಘಾತೃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ, (೨) ಅಪ್ಪಡಿಕ್ಕು - ಹಾಗೆ ಹೇಳ
ವದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ಶಿಷ್ಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ - ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಮಾಡಿದ ಅ
ಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ, ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ದೂರವಾಸರು ಅಂಬರೇಷನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶರಣ
ಗತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಸುಗ್ರೀವನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯೂ ಇತ್ಯಾದಿ ನಿದರ್ಶ
ಗಳು, (೩) ಪೂರ್ದಸಂಪ್ರದಾಯಮ್ - ಪೂರ್ದದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ನಡೆಸಿ
ದಕ್ಕೂ ನಿರೋಧಿಕ್ಕುಮ್ - ನಿರೋಧಿಸುವದು. ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರು, ತಮ್ಮ
ಪತ್ತಿಯು ಆಚಾರ್ಯರಾದ ಪೆರಿಯ ನಂಬಿಯ ಪತ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅಪ
ರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಪೆರಿಯನಂಬಿಯಕ್ಕಪ್ಪಾಪಣೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತಿರು
ಕ್ಕೋಟೈಯಾರ್ ನಂಬಿಯನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ
ಗುರುವಾದ ತಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರೆ
ಲ್ಲರೂ ದ್ವಯಮಂತ್ರಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲರ್ಹರೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟ
ಿಸಿದುದರಿಂದ ಪೂರ್ದಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ನಿದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳ
ಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಉತ್ತರಾಘಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಯತಿ
ವರ್ಮರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ನಿರರ್ಥಕವಾದುವುಗಳೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.—

ಪೂರ್ದಪಕ್ಷಿಯು ಪುನಃ ಹೇಳಬಹುದು ಏನೆಂದರೆ; ನಂಜೆಯರು, ಶ್ರೀ ಯತಿ
ವರ್ಮರ ಮುಖ್ಯ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಕೂರೇಶರ ಪುತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರಭಟ್ಟ
ರವರ ಶಿಷ್ಯರು. ಅವರು ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ, ಅಪಚಾರಗಳನ್ನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ದಕ
ನಡೆಸಿದರೂ ಅನುತಾಪವುಂಟಾಗದಿದ್ದರೆ ಆತನು ಪ್ರಪನ್ನನೇ ಅಲ್ಲವು, ಆತನಿಗೆ
ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನದ ಜ್ಞಾನವೇ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು
ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಅವರು ಹೇಳಿರುವದು ಪ್ರಪನ್ನನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ದಕವಾಗಿ ನಡೆಸಿದ
ವಿಷಯವೇ ಅಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಪನ್ನನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ದಕವಾಗಿ
ಅಪರಾಧ ನಡೆಸಿದರೂ ಎಂದಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಿಸನು ಎಂದು ಪೂರ್ದಪಕ್ಷತಂದರೆ, ಶ್ರೀ

“ಅಪರಾಧಾನಂತರ ಅನುತಾಪಂ ಪಿರನ್ನದಿಲ್ಲಿಯಾಗಿಲಾ ಜ್ಞಾನಮ್ ಪಿರನ್ನದಿಲ್ಲಿಯಾಗಕ್ಕೆಡವದೆ” ನ್ತುನಜ್ಞಾನಯರಾ ವಾರ್ತೈಕ್ಕುಮ್ ಅನುತಾಪಂ ಪಿರನಾದಾರುಡೈಯ ಜ್ಞಾನಮಾಂದೈತ್ತಿಲೇ ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್.

ನಂಜೀಯರ ಉಕ್ತಿಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಅಪರಾಧಾನಂತರ - ಪ್ರಪನ್ನನಾದವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿದನಂತರ, ಅನುತಾಪಂ ಪಿರನ್ನದಿಲ್ಲಿಯಾಗಿಲಾ - ಅಯ್ಯೋ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟನೇ ಕೆಟ್ಟು ಹೋದನೆ ಎಂಬ ಪರಿತಾಪ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲವಾದರೆ, ಜ್ಞಾನಮ್ ಪಿರನ್ನದಿಲ್ಲಿ - ಜ್ಞಾನವು ಹುಟ್ಟಿಲಿಲ್ಲವೆಂದು, ಆಗಕ್ಕೆಡವದು - ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ.” ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿದ, ನಂಜೀಯರ ವಾರ್ತೈಕ್ಕುಮ್ - ನಂಜೀಯರ ಹೇಳಿಕೆಗೂ, ಅನುತಾಪಪಿರನಾದಾರುಡೈಯ - ಅನುತಾಪವುಂಟಾದೆ

ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿರುವವರ ಜ್ಞಾನಮಾಂದೈತ್ತಿಲೇ - ಜ್ಞಾನನೊಕೋಚ ಉಂಟಾಗಿದೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್. ನಂಜೀಯರು ಹೇಳಿರುವದೂ ಪ್ರಪನ್ನನಾಗಿ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಪರಾಧಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅನುತಾಪವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಶಿಕ್ಷೆಸುವನು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದುದೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಇದನ್ನೇ ಸ್ವಾಮಿದೇಶಿಕರವರು “ಧೀಪೂರ್ವೋತ್ತರಸಾಪ್ತನಾಮಜನಸಾತ್ ಜಾತೇಸಿ ತನ್ನಿಪ್ಪತೇಃ ಕೌಟಿಲ್ಯೇಸತಿ ಶಿಕ್ಷಯಾಪ್ಯನಘಯಕ್ರೋಡೀಕರೋತಿ ಪ್ರಭುಃ ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ನಂಜೀಯರು ಜ್ಞಾನಂ ಪಿರನ್ನದಿಲ್ಲಿ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವನ್ನೇ ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರವರು ಕೌಟಿಲ್ಯೇಸತಿ - ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಯು ಇದು ಅಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದುದು ಎಂದು ವಾದಿಸುವನು. ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರು ಇದೂ ಪ್ರಪನ್ನನ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥದ ವಿಷಯವೇ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಉತ್ತರಾರ್ಥಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ

ಉಪಸಾದಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನಿಗಮನಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಗೆ ನಿಗಮನಮಾಡಿ ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಪನ್ನರನ್ನು ಉತ್ತಮ ಮಧ್ಯಮಾಧಮ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತಮರು ಯಾರೊಂದರೆ ಸೋಪಾಧಿಕಜ್ಞಳಾನ - ಇಲ್ಲಿ ಉಪಾಧಿಯಾವುದೆಂದರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವು. ಇದು ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತರೂಪವಾಗಿ ಎರಡುವಿಧವು. ಇಂತಹ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದಿಂದ ಸೇರಿದ,

ಧೀಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘನಿಷಯೇ ಉಪಸಾದಿತಾಥಾ ನಿಗಮಯತಿ.

ಸೋಪಾಧಿಕೃತಾಘನ ಭಗವದಭಿಪ್ರಾಯ ಭೇದತ್ವಕ್ಕೀಡಾಗವರುಮ್ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪಚಾರಮ್ ಶಿಲರ್ಕ್ಕು ಪಿರನಾದು. ಶಿಲರ್ಕ್ಕು ಪಿರನ್ನು ಅನುತಾಪಾದಿಗಳಾಲೇ ಕಳಿಯುಮ್. ಕಠಿನ ಪ್ರಕೃತಿಗಳುಕ್ಕು ಅನುತಾಪಮುಂ ಪಿರನಾದು. ಶಿಲರ್ಕ್ಕು ಪಿರನ್ನು ಅನುತಾಪಾದಿಗಳಾಲೇ ಕಳಿಯುಮ್. ಕಠಿನ ಪ್ರಕೃತಿಗಳುಕ್ಕು, ಅನುತಾಪಮುಮ್ ಪಿರನಾದು. ಆಗೈಯಾಲಾ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಂ ಪಿರನ್ನಾಲ್ ಅನುತಪ್ತನಾಯ್ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿ

ಭಗವದಭಿಪ್ರಾಯಭೇದತ್ವ ಕ್ಕೀಡಾಗ - ಭಗವಂತನ ಸಜ್ಜಲ್ಪಭೇದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವರುಮ್ - ಬರುವ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಪಚಾರವು ; ಶಿಲರ್ಕ್ಕು ಪಿರನಾದು - ಕೆಲವರಿಗೆ ಅವರು ಯಾರೆಂದರೆ ಸುಕೃತಿಗಳಾದ ಸಾತ್ವಿಕರಿಗೆ, ಪಿರನಾದು - ಹುಟ್ಟುವದೇ ಇಲ್ಲವು. ಉತ್ತಮ ಪ್ರಪನ್ನರು ಇವರು. ಇವರ ವಷಯವಾಗಿಯೆ ಹಿಂದೆ ಸಾಷ್ಟಾನಾಮಜನಸಾತ್ - ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಸಾರಸಂಗ್ರಹಾಚಾರ್ಯರು ಭಗವಂತನ ಸಜ್ಜಲ್ಪ ಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಾಮೃಜಸ್ರಂ" (ಗೀ) ಎಂಬುದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಆ ಪ್ರಪನ್ನನಾದ ಆಸುರಸ್ವಭಾವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭವಾದರೋ ಪ್ರಪನ್ನನ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಶಿಕ್ಷಾರೂಪಸಂಕಲ್ಪವು, ಖಂಜನಾಗಿ ಕಾಣನಾಗಿ ಅವಿಧೇಯವುತ್ರನುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಸಾತ್ವಿಕರಿಂದ ತೃಜಪಟ್ಟವನಾಗಿರುವ ಭಗವತ್ಸಜ್ಜಲ್ಪಭೇದವು. ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರಪನ್ನರು ಯಾರೆಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಕೃತಾಂಶವೂ ಇದ್ದರೆ ಭಗವಂತನ ಸಜ್ಜಲ್ಪಾನುಗುಣವಾಗಿ, ಶಿಲರ್ಕ್ಕು - ಕೆಲವರಿಗೆ, ಅನುತಾಪಾದಿಗಳಾಲೇ - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಪಚಾರವು ಅನುತಾಪಾದಿಗಳಾಲೇ ಅನುತಾಪ, ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಉಪರಮ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಸಜ್ಜಲ್ಪಾನುಷ್ಠಾನಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ಇವುಗಳಿಂದ, ಕಳಿಯುಮ್ - ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಜಾತೇಪಿ ತನ್ನಿಷ್ಠತೇಃ - ಎಂಬ ವರ್ಗವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಪನ್ನರಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ಯಾರೆಂದರೆ - ಕಠಿನ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಕ್ಕು - ಬುದ್ಧಿಮಾಂದ್ಯದಿಂದ ಕಠಿನ ಸ್ವಭಾವದವರಿಗೆ ಅನುತಾಪಾದಿಗಳು ಪಿರನಾದು - ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಇವರಿಗೆ ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ ಕೌಟಿಲ್ಯೇಸತಿ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಪ್ಯನಘಯೇ ಕ್ರೋಡಿಕ್ಕರೋತಿಪ್ರಭುಃ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಉಪಸಾದಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗೈಯಾಲಾ - ಆ ಕಾರಣದಿಂದ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಂ ಪಿರನ್ನಾಲ್ - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಸಂಭವಿಸಿದರೆ,

ಪಣ್ಡಾದ ಪೋದು ಉಪಕ್ಷೇಪಂ ಶೋಲುಗಿರ ಶ್ರುತ್ಯಾದಿಗಳಿನ್ ಕಟ್ಟಿಲೈ
ಯಿಲೇ ಲಘುಪ್ರತ್ಯನಾಯತ್ತಾಲೇ ತೀರುಮ್.

ವಿನೇಕಿನಾಂ ಪ್ರಪನ್ನಾನಾಂ ಧೀಪೂರ್ವಾಗಮ್ಯನುತ್ಯಮಃ |

ಮಧ್ಯಾನಾ ಮನುತಾಸಾದಿ ಶಿಕ್ಷಾಕಠಿನ ಚೇತಸಾಮ್ ||

ಅನುತಪ್ತನಾಯ್ - ಅನುತಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು
ಪಣ್ಡಾದಪೋದು - ಮಾಡಬೇ ಹೋದರೆ, ಉಪಕ್ಷೇಪಂ ಶೋಲುಗಿರ - ಲಘು
ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದಂಟಾಗುವ ದುಃಖ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳುವ, ಶ್ರುತ್ಯಾದಿಗಳಿಫ - ಶ್ರುತಿ
ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ, ಕಟ್ಟಿಲೈಯಿಲೇ - ವಿಧಿಗಳಿಗನುಗುಣ
ವಾಗಿ, ಲಘುಪ್ರತ್ಯನಾಯತ್ತಾಲೇ - ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದ, ತೀರುಮ್ - ಬುದ್ಧಿ
ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಗವು ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟುದೂರ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು
ಚಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವದರಿಂದ, ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕರ್ಷಾರ್ಥವು
ಆವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದ ಒಂದು ಕಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—
ಪೂರ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸೇ ಉಂಟಾಗು
ವದಿಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. **ವಿನೇಕಿನಾಂ ಪ್ರಪನ್ನಾನಾಂ** - ತಿಳುವಳಿಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವ
ಪ್ರಪನ್ನರಿಗೆ, ವಿನೇಕಿ ಯಾರೆಂದರೆ ಇದು ಯುಕ್ತ ಇದು ಅಯುಕ್ತವೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ
ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿದವನು, ಅಂತವರಿಗೆ, **ಧೀಪೂರ್ವಾಗಮಿ** - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಾಪರಾರ್ಥ
ದಲ್ಲಿ **ಅನುತ್ಯಮಃ** - ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರಯತ್ನವಿರುವದೇ ಇಲ್ಲವು. “**ಪಾಪಾನಾ
ಮಜನಸಾತ್**” ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವದರ ಅರ್ಥವು. ರಾಜ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯು
ಭರತನಿಗೆ ಅಪರಾರ್ಥ ಹೇತುವು. ತಾಯಿಯು ಅದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ
ದರೂ ಆತನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಾಪಹಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯು ಉದಿಸಲೇ ಇಲ್ಲವು.
ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಿಗಮಾಂತ ಮಹಾದೇಶಿಕರು “**ಭರತಾಯ ಪರಂ ನನೋಸ್ತು
ತಸ್ಯೈಪ್ರಥಮೋದಾಹರಣಾಯ ಭಕ್ತಿಭಾಜಾಮ್**” ಎಂದು ಪಾಡುಕಾ ಸಹಸ್ರ
ದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಶ್ಲೋಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. **ಮಧ್ಯಮ** ಪ್ರಪನ್ನನು ಯಾರೆಂದರೆ—
ಮಧ್ಯಾನಾಮನುತಾಸಾದಿ - ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರಪನ್ನರಿಗಾದರೋ **ಅನುತಾಸಾದಿ**
ಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ, ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಉಪರಮ, ಶರಣಾಗತಿ ಸಂಕಲ್ಪಾನುಷ್ಠಾನ
ಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಇದು ದೂರವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. **ಅಥಮ**
ಪ್ರಪನ್ನನು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಮೂರನೆಯ ವರ್ಗದವರು ಯಾರೆಂದರೆ
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—**ಕಠಿನಚೇತನಾಂ** - ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪುನಶ್ಚರಣಾಗತಿ ರೂಪ
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಆವಶ್ಯಕವು, ತಪ್ಪು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲೇ ಎಂಬ ಅನುತಾಪವಿಲ್ಲದ ಕಠಿನ

ಆನ ಪಿನ್ನು ಒರುಪಡಿಯಾಲುಮ್ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಮ್ ವಾರಾಮೈಕ್ಕಾಗ
ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧಮ್ ಪರಿಹರಣೀಯಮ್.

ಪ್ರೀತಿಮೇವ ಸಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಸ್ವತಂತ್ರಾಜ್ಞಾನುಪಾಲನೇ |

ನಿಗ್ರಹಾನುದಯೇಷ್ಯ ನಾಂತರೀಯಕೇ ಮೇವ ವಾ ||

ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರಿಗೆ, ಶಿಕ್ಷಾ-ಶಿಕ್ಷೆಯು. ಆದುದರಿಂದ ಉಪದೇಶಮುಖೇನ ನಿಗಮನ ಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—ಆನ ಪಿನ್ನು - ನಾವು ಮೇಲೆ ಕಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದನಂತರ, ಒರುಪಡಿಯಾಲುಮ್ - ಒಂದು ಕಾರಣದಿಂದಲೂ, ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹವು, ವಾರಾಮೈಕ್ಕಾಗ ಬಾರದೇ ಇರುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧವು, ಪರಿಹರಣೀಯಮ್ - ಪರಿಹರಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಬಾರದಹಾಗೆ ಜಾಗರೂಕ ರಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಪನ್ನನ ಉತ್ತರಾಘವೂ ಕೂಡ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಭೋಗ್ಯವಾದುದೇ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹವೆಲ್ಲವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನೂ ಪುನಃ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನೂ, ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ ಹಾಗೆ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಲಘುಶಿಕ್ಷೆಯುಂಟೆಂದೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವವರ ಇನ್ನೊಂದು ಸರಿಯಲ್ಲದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನಗಳು ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬುದು. ಇದನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಖಂಡಿಸಿ, ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು. ಹಾಗೆ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕರೂಪವಾದ ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಉತ್ತರಾಘಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಮವು ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲು ಹೊರಟು, ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಹಿಂದೆ ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿಯೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು ಎಂದು ಎಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸುವರೋ ಎಂಬ ಶಂಕಾದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ—ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೇ ನಡೆಸಿದರೂ ಸ್ವತಃಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹ ಉಂಟಾಗುವ ಉತ್ತರಾಘದ ಸಂಭವವಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಪ್ರೀತಿಮೇವ ಸಮುದ್ದಿಶ್ಯ - ಶೇಷಿಯಾದ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಯೇ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವಾಗಿ, ಸ್ವತಂತ್ರಾಜ್ಞಾನುಪಾಲನೇ - ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಯ ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲೇ” ಅಸ್ಯ - ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ನಿಗ್ರಹಾನುದಯಃ - ಉತ್ತರಾಪರಾಧಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವ ನಿಗ್ರಹದ ಸಂಭವವೂ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನಾಂತರೀಯಕೇಮೇವವಾ - ಅದು ಉಂಟಾಗುವದು ಇನ್ನು ಯಾವುದರ ಆಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೇನೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ

ಇಷ್ಟು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಅಪರಾಧಜ್ಞಕ್ಕೆ ಪರಿಹರಿತ್ತುಕೊಂಡು ಪೋರಾ ನಿನ್ರಾಲ್ ಭಾಗವತಾಪಚಾರಮುಮ್ ಅದುಡೈಯಾರೋಡು ಸಂಸರ್ಗ ಮುಮ್ ಪೋರ ಪರಿಹರಣೆಯಮ್.

ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳು ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಗೀತಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹದ ೩೦ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕ ದಲ್ಲಿ “ಕುರ್ಯಾತ್ತೀತ್ಯೇನ ಕಾರಿತಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳೂ ಕೂಡ ಭಗವತ್ತೀತಿಗಾಗಿಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ೩ ನೆಯ ಪಟ್ಟದ ೨ ನೆಯ ಸಂಪುಟದ ೨೬೪೮ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. ಭಗವತ್ತೀತಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದರೂ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಯೋಜನವಾದ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಲಭಿಸಲಾರದು. ಅದು ಸ್ವತಸ್ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಕುಚೇಲರು ಪ್ರಪನ್ನರು ; ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದುದು ಮೋಕ್ಷವು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಐಹೈಶ್ವರ್ಯ ಮೂಲಕ ಸುಖಾದಿಗಳು ಸ್ವತಸ್ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾದವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳಿಂದ ಭಗವತ್ತೀತಿಯುಂಟಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರಾಧಗಳ ಮೂಲಕ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹ ಉಂಟಾಗುವ ಸಂಭವವು ತಪ್ಪುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ನಾಂತರೀಯಕಮೇವನಾ - ಇನ್ನೊಂದರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಸ್ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನಾ - ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ವಿಕಲ್ಪವಲ್ಲವು. ಅವಧಾರಣಾರ್ಥವನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಆದುದರಿಂದ, ನಾವು ಈಗ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು, ಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆಜ್ಞಾಕ್ರೇಂಕರಗಳಾಗಿ ಆತನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾ ವಹಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ, ಯಥಾಶಕ್ತಿ - ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ಅಪರಾಧಜ್ಞಕ್ಕೆ - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು, ಪರಿಹರಿತ್ತುಕೊಂಡು-ಸಂಭವವಾಗದ ಹಾಗೆ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು, ಪೋರಾ ನಿನ್ರಾಲ್ - ಹೋಗುವುದಾದರೆ, ಭಾಗವತಾಪಚಾರಮುಮ್ - ಆ ಅಪರಾಧಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಕ್ರೂರವಾದ ಭಾಗವತಾಪಚಾರವೂ ಅದುಡೈಯಾರೋಡು ಸಂಸರ್ಗಮುಮ್ - ಭಾಗವತಾಪಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುವ ರೊಂದಿಗೆ ಸಂಸರ್ಗವೂ, ಸ್ನೇಹವೂ, ಪೋರಪರಿಹರಣೆಯಮ್ - ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಪ್ರಾಸಜ್ಞಿಕವಾಗಿ ಭಾಗವತಾಪರಾಧಕ್ಕೆ ಭಯಪಟ್ಟು ಜಾಗರೂಕರಬೇಕೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವದನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ತ್ರೈಪ್ರಹ್ಮಾವಿದಾಗಸಃ ಎಂದು ತಿಂಗಳ ಭೂಪಲನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪದೇಶವು. ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಿಗೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡದೆ ಭಯದಿಂದಿರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಈ ಭಾಗವತಾಪಚಾರಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೂ ತಟಸ್ಥನಾಗಿರು

ಉತ್ತಾರಾಫಾಕಾರಿಕೈಸ್ಸಂಗ್ರಹಾತಿ

ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಾಪನರ್ಗಾಣಾ ಮನಂತಾನಾಂ ಮಹೀಯಸಾಮ್ |

ತದ್ವೇಷಿ ಸಂಕ್ರಮಂ ಜಾನೇ ತ್ರಸ್ಯೇತ್ತದಪರಾಧತಃ ||

ಮನು. ನೀನು ನನ್ನ ಭತ್ತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಿಯು ; ಅಹಂಭಕ್ತಪರಾಧೀನಃ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಿರುವನು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೂ ಆಭಾಗವತನಲ್ಲೇ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಬೇಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆತನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

**ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾಕಾರಿಕಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.**

ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಉತ್ತರಾಫ ಸಂಭವಿಸದೇ ಇರುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಭಯಪಟ್ಟು ಜಾಗರೂಕನಾಗಿ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿಗಳನ್ನು ಭಗವತ್ತೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮುಂದೆ ಆ ಉತ್ತರಾಫಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಬಲವಾದುದು ಭಾಗತಾಪಚಾರವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಸಹೇತುಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. **ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಾಪನರ್ಗಾಣಾಂ - ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತುಗಳಿಗೆ ಎಂದರೆ ಭಾಗವತರಿಗೆ ಮಾಡುವ ಅಪರಾಧಗಳು, ಅನನ್ತಾನಾಂ - ಎಷ್ಟು ಅನುಭವಿಸಿದರೂ ತೀರದೇ ಇರುವ, ಮಹೀಯಸಾಂ - ಕ್ರೌರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿರುವ, ಎಂದರೆ ಸುರಾಪಾನ, ಬ್ರೂಣಹತ್ಯ, ಮಾತಾ ಪಿತೃಹತ್ಯ ಗುರುತಲ್ಪಗಮನ ಇತ್ಯಾದಿ ಪಾಪಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದವೆಂದೂ, ತದ್ವೇಷಿ ಸಂಕ್ರಮಂಜಾನೇ - ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಿಗೆ ದ್ವೇಷಿಯೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಎಂದರೆ ಸಂಸರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದುವನಿಗೆ, ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ದುರ್ದೇಶಿಯನ್ನೂ ತಿಳಿದವನಾಗಿ, ತದಪರಾಧತಃ - ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಿಗೆ ಮಾಡುವ ಅಪರಾಧಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ, ತ್ರಸ್ಯೇತ - ಭಯಪಟ್ಟಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಇದು ವಿಧಿಯೆಂದೇ ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂಜಿ ಭಾಗವತಾಪಚಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳಿದೆ ಎಂದರೆ ; ತಸ್ಯಪುತ್ರಾದಾಯಮುಪಯನ್ತಿ ಸುಹೃದಸ್ಸಾಧುಕೃತ್ಯಾಂದ್ರಿಷಂತಃ ಸಾಪಕೃತ್ಯಾಂ” ಎಂದಿರುವದರಿಂದ (ಶಾಖ್ಯಾಯನೋಕ್ತಿ) ಭಾಗವತನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿದರೆ ಆ ಪ್ರಪನ್ನನ ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳು ಈತನನ್ನು ಬಂದು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ ವರಿಸತಕ್ಕದು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.**

ಸಾಪರಾಧೇಷು ಸಂಸರ್ಗೇಷು ಪರಾರ್ಥಾ ವಹತ್ಯಸಾ |

ವೋಢುಮೀಶ್ವರ ಕೃತ್ವಾ ನಿ ತದ್ವಿರೋಧಾದಭೀಕ್ಷತಿ ||

ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವು ಉದಿಸಬಹುದು ; ಏನೆಂದರೆ “**ಸರ್ವೇಸಾಷ್ಟಾನಃ ಪ್ರಮೂಯಂತೇ**” (ಭಾಂ ೫. ೧೭. ೫) ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಾಗ ಇನ್ನು ದ್ವೇಷಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೇರುವ ಪಾಪಗಳು ಎಲ್ಲಿಯದು ? ಎಂದರೆ, ಇದು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿ ಗಳಿಂದಂಟಾಗುವ ಫಲವು. ಉಪಾಯಾಸುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳಾದ ಪಾಪ ಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಳೆಯುತ್ತವೆ. ಉಪಾಯಾಸುಷ್ಠಾನಾನಂತರ ಉಂಟಾಗುವ ಪಾಪಗಳಿರ ಬಹುದು. ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಪೂರ್ವಾಘಗಳ ನಾಶವೂ ಉತ್ತರಾಘಗಳ (ಅಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕ) ಆ ಲೇ ಪವೂ ಹೇಳಿರುವಾಗ ಪುನಃ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಿಯದು ? ಎಂದರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾನುಭವಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶರೀರ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗುವ ಪಾಪಗಳು ಇದ್ದೇ ಇವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವ ಪಾಪಗಳು ಕಳೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ **ಪ್ರಾರಬ್ಧೇತರ ಪೂರ್ವ ಪಾಪಮುಖಿಲಂ** ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದುದರಿಂದ ಆರಬ್ಧ ಕಾರ್ಯಾಕ್ರಿಯಾ ಕರಿಸ್ಯಮಾಣಾ ಎಂಬ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರು ತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಗಳು ಯಾವುವೂ ಸರಿಯಾದವಲ್ಲವು. ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಎಲ್ಲಿಯವರಿಗೂ ಉಂಟು ಎಂದರೆ “**ಯಾವನ್ನನಿಮೇಕ್ಷ್ಯೇ ಅಥ ಸಂಸತ್ಸೇ**” ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಶರೀರವಿರುವ ತನಕ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನ ದ್ವೇಷಿಗೆ ಪ್ರಪನ್ನನ ಪಾಪಗಳು ಬಂದು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅನು ಪ್ರಪನ್ನವಾದುದೂ ಯಾವುದೂ ಇರುವದಿಲ್ಲವು. ಈ ಮೇಲಿನ ರ್ತುತಿಯನ್ನು ಉದಾ ಹರಿಸಿರುವದರಿಂದ, ಪ್ರಾಸಜ್ಞಕವಾಗಿ ಅಯಥಾರ್ಥವಾದ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಯುಂಟೆಂಬ ವಾದವೂ ನಿರಸ್ತವು. ಉಪಾಸಕನಿಗೆ ಸರರೀರವಾಗಿಯೇ ಮುಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಜೀವ ನ್ಮುಕ್ತಿಯುಂಟೆಂದೂ ಅದು ಗೀತಾ ದ್ವಿತೀಯಾಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎನ್ನುವರು. ಸಶರೀರನಾಗಿ, ಶರೀರದ ಮೂಲಕ ಜ್ಞಾನ ತಿರೋಹಿ ತತ್ವವೂ ಇರುವಾಗ ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. “**ತನೇವಂ ವಿದ್ವಾ ಅಮೃತ ಇಹಭವತಿ**” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ ಉಪಾಸನಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಆನಂದವು ಮೋಕ್ಷಾನಂದಕ್ಕೆ ತುಲ್ಯವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಿತು. ಉಪಾಸನಾ ಮುಗಿದನಂತರ ಹೇಯುತ್ತವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವು.

ಸಾಪರಾಧೇಷು - ಹಾಗೆ ಭಾಗವತಾಪಚಾರನನ್ನೂ ಹೊಂದಿದವರುಗಳಲ್ಲಿ, **ಸಂಸರ್ಗೇಷು** - ಸಂಸರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಸೇರಿದ್ದರೂ ಎಂಬ ಭಾವವು, **ಅಸಾ** - ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು, **ಅಪರಾರ್ಥಾ** - ಆತನ ಅಪರಾರ್ಥಗಳನ್ನು, **ವಹತಿ** - ನಹಿಸುವನು. ಫಲವು, ಯಾವನು ಕರ್ತಾವೋ “**ಪ್ರಯೋಕ್ತರಿ**” ಅವನಲ್ಲಿಯಲ್ಲವೇ

ಸೇರಬೇಕು. ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದವನು ಬೇರೆ, ಆ ಅಪರಾಧವು ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅಂಟುತ್ತೇ ಎಂದರೆ ಈತನು ಸಹಾಯಕಗೋಷ್ಠಿಗೆ (abettor) ಸೇರಿ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ದುಷ್ಟ ದುರೋದನನೊಂದಿಗೆ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣರೂ ದೋಷಿಗಳಾಗಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಸಹಾಯದಿಂದ ಪಾಂಡವರಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟರು. ಹಾಗೆ ಫಲ ಉಂಟಾಗುವದಕ್ಕೆ ಹೇತುವನ್ನು ಉತ್ತರಾರ್ಥದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. **ತದ್ವಿರೋಧಾತ್** - ಯಾವಾಗ ಭಾಗವತ ದ್ವೇಷಿಯಾದನೋ, ಹಿಂದೆ **ಈಶ್ವರ** ಶಬ್ದವಿರುವದರಿಂದ, **ತದ್ವಿರೋಧಾತ್** ಎಂದರೆ ಅಂತಹ ಸಂಸರ್ಗಿಯು ಈಶ್ವರವಿರೋಧಿಯಾಗುವದರಿಂದ, ಆತನ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ, ಆಗ **ಅಸೌ** - ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಈ ಸಂಸರ್ಗಿಯೂ ಕೂಡ, **ಈಶ್ವರಕೃತ್ಯಾನಿ** - ಆ ದ್ವೇಷಿಗೆ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಈಶ್ವರಕೃತ್ಯಗಳಾದ ದಂಡನೆಗಳನ್ನು, **ವೋಡುಮುಖೇಶ್ವತಿ** - ಹೊಂದಲು ಅವೇಕ್ಷಿಸುವನಾಗುವನು. ಭಾಗವತ ದ್ವೇಷಿಯು ಭಗವಂತನಿಗೂ ದ್ವೇಷಿಯು, ಅಂತವನ ಸಂಸರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ದಂಡನೆಯೋ, ಆ ಸಂಸರ್ಗಿಗೂ ಕೂಡ ಅದೇ ದಂಡನೆಯು. ಹೀಗೆ ಸಾರದೀಪಸಾರ ವಿವರಣೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಗಳು ಅರ್ಥಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾರಾ ಸ್ವಾದಿನಿ ಸಾರ ಪ್ರಕಾಶ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಗಳ ಅರ್ಥ ಹೇಗೆಂದರೆ ? ಭಾಗವತ ದ್ವೇಷಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಸರ್ಗ ಬೇಡವೆಂದೇನೋ ಹೇಳಿದುದು ಸರಿಯೇ. ಆಗಲಿ ಅಂತಹ ದ್ವೇಷಿಯ ಸಂಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಇವನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ ದಂಡನೆಯನ್ನು ಮಾಡಹುದೋ ? ಎಂದರೆ ಅವರವರ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ದಂಡನೆ ಮಾಡುವವನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಈಶ್ವರನು ; ಪರತಂತ್ರನಾದ ಇವನು ದಂಡನೆ ವಹಿಸುವದು ಈತನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪವಿರುದ್ಧವೆಂದು ಹೇಳಿ ಅದಕ್ಕೆನುಗುಣವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ? **ಅಯಂ** - ಈತನು, **ತದ್ವಿರೋಧಾತ್** - ಆ ಭಾಗವತ ದ್ವೇಷಿಯ ವಿರೋಧದಿಂದ, ಈಶ್ವರಕೃತ್ಯಾನಿ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಈಶ್ವರನ ಕೃತ್ಯಗಳಾದ ದಂಡನೆಗಳನ್ನು **ವೋಡುಮುಖೇಶ್ವತಿ** - ತಾನು ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವನು. ಇದು ಸ್ವರೂಪ ವಿರೋಧವೆಂಬ ಭಾವವು. ಸಾರಸಂಗ್ರಹ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.— ಭಾಗವತದ್ವೇಷಿ ಸಂಸರ್ಗವೇನೋ ಬೇಡ ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದುದೇನೋ ಸರಿಯೇ. ಆತನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ನೀನು ಮಾಡುವದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂಬ ಸದುಪದೇಶವು ಕೂಡದೋ ? ಎಂದರೆ “**ಆತ್ಮದ್ರೂಹಮನುರೂಪಂ**” ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಆತನು ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಸುತರಾಂ ಅಯೋಗ್ಯನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಆತನಲ್ಲಿ ದಯೆಯು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ತಟಸ್ಥನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಉತ್ತರಾರ್ಥದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. **ತದ್ವಿ**

ತನ್ನಿನೈವಿಲ್ ನಿಲಕ್ಕಿನಿತ್ತನ್ನೈ ವಣ್ಣಾದಾರ್ ನಿನ್ನೆವನ್ನೆತ್ತುನ್ ವಿಳೈತು ನಿಲಕ್ಕುನಾರ್ಥ್ | ಎನ್ನಿನೈವೈಯಿಪ್ಪವತ್ತಿಲಿನ್ ಮಾರ್ತಿಯಿಣ್ಣೆಯಡಕ್ಕಿ ಮಡೈ ರೋಧಾತ್ - ಭಾಗವತ ವಿರೋಧವು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ತುಂಬಾ ಬಾಧಕ ವಾಗಿರುವದರ ದೆಸೆಯಿಂದ, ಈಶ್ವರಕೃತ್ಯಾನಿ - ಆತನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಉಪದೇಶ ದಂಡನೆಗಳನ್ನು, ಮೋಡುಮುಭಿಃಸ್ವ್ಯತಿ - ತಾನು ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವನು. ಇದು ಸ್ವರೂಪ ವಿರುದ್ಧವಾದುದೆಂಬ ಭಾವವು.

ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದರ ಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಿ ಉತ್ತರಾರ್ಧವು ಪ್ರಯುಕ್ತ ವೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡುವದೇ ಯುಕ್ತವಾದುದಾದ ಮೊದಲು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅರ್ಥವೇ ಗ್ರಾಹ್ಯವು.

ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದ ಮೂರನೆಯಪಾದವಾದ “ ಅ ಹಂ ತ್ವಾ ಸರ್ವ ಸಾಪೇಭ್ಯಃ ” ಅರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒಂದು ಪಾಠವಾದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸು ತ್ತಾರೆ. ತಾನು, ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನು ಸರ್ವಜ್ಞನು, ಸರ್ವಕಾರಣಭೂತನು ಸರ್ವನಿಯನ್ತಾ ನಿರಕುಂತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಯುಕ್ತನು, ನಿರವಧಿಕಕಾರುಣ್ಯಜಲಧಿಯು, ಅ ಪಾರ ಸಾಲಭ್ಯ ಸೌಖೀಲ್ಯಾದಿರಾಜ್ಯಾನಂತ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಣ ಮಹೋದಧಿಯು, ಸರ್ವಶೇಷ ಯಾದ ಅಹಂ-ನಾನು, ಅನಾದಿ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಬದ್ಧನಾಗಿ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಸುಖ ದುಃಖಾದಿಗಳನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಅನಂತ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಕಾರ್ಪಾಸ ಬೀಜವು ತಂತು ಗಳಿಂದ ಪರಿವೃತವಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನನ್ನು ಕಂಡು ಪರಿತಾಪದಿಂದ ತನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದನೆಂಬ ವ್ಯಾಜದಿಂದ, ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಮುಮುಕ್ಷುವಾದ ನಿನ್ನನ್ನೂ (ತ್ವಾ ಎಂಬುವರರ್ಥವು) ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡಿಸಿ, ಯಾವಾಗ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಗೆ ಬರಲು ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವೆ ? ಅನುಮತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಲೀಲಾಸಾರತಿಯು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಏಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಥವು - ತನ್ ನಿನ್ನೆವಿಲ್-ಸತ್ಯ ಸಜ್ಜಲ್ಪನಾದ ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ, ನಿಲ ಕ್ಕುಇನ್ನಿ - ಯಾವಮೊಂದು ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆಮಾಡಿ, ತನ್ನೈವಣ್ಣಾದಾರ್ - ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸದೇ ಇರುವವರ, ನಿನ್ನೆವು ಅನ್ನೆತ್ತುಮ್ - ಮನೋರಥಗಳೆ ಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾನ್ ವಿಳೈತ್ತು - ತಾನೇ ಉಂಟಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ನಿಲಕ್ಕುಮ್ - ಅನಂತರ ಶ್ರಮಮಾಡುವ, ನಾರ್ಥ್ - ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ವಾಸುದೇವನು ನನ್ನಿ ನನ್ನೆ-ನನ್ನ ಸಜ್ಜಲ್ಪವನ್ನು, ಇಭವತ್ತಿಲ್-ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ, ಇನ್ನುಮಾರ್ತಿ - ಯಾವು ದೋ ಒಂದು ಸುಕೃತವನ್ನು ಮೂಲಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಭೋಗ್ಯಬುದ್ಧಿ ಯನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡಿ, ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಇನ್ಮೆ ಅಡಿಕ್ಕೀಳ್-ನಿನ್ನ ಚರಣ ದ್ವಂದದ ಕೆಳಗೆ ಎನ್ನೈ ಅಡೈಕ್ಕಿಲುಂ ಎನ್ನುವೆತ್ತು - ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಯೋಗ್ಯ

ಕೈಲಮನೈನ್ನೈನ್ಯತ್ತು ಮೂನ್ನಿನೈಪಾಲಾ ಯಾನ್ ಮುಯನ್ತ್ರ ನಿನೈಯಾಲಾ
ವನ್ನಮುನಿವಯರಾನ್ದು ಮುತ್ತಿತರಮುನ್ನೇ ತೋನ್ನಿ | ನನ್ನಿನೈ ವಾನಾಮಿಶೈ
ಯುನ್ ಕಾಲಮಿನೋನಾಳೈಯೋವೆನ್ರು ನಕ್ಕೈಶೆಯಾಗಿನ್ರಾನೇ || || ೪೯ ||

ವಾದ ವಸ್ತುವೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, ಮುನ್ನಿನವಾಲಾ ಮುಂದೆ ಇದ್ದ ನನ್ನ ತಪ್ಪಾದ
ಮನೋರಥಗಳಿಂದ, ಯಾನ್‌ಮುಯನ್ತ್ರ ನೈಯಾಲಾ - ನಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮ
ಗಳಿಂದ, ವಂದ ಮುನಿವು - ಬಂದಂಥಾ ನಿಗ್ರಹವು. ಅಯರಾನ್ದು - ಮರೆತು
ಬಿಟ್ಟು, ಮುತ್ತಿತರ - ಮುತ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ, ಮುನ್ನೈ - ನಾನು ಕೇಳು
ವದಕ್ಕೆ, ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಅಥವಾ - ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು (ಅರ್ಜುನ
ನಿಗೆಯಾದರೆ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನಿಂತು,) ನನ್ನಿನವಾಲಾ - ನನ್ನ
ಒಳ್ಳೆ ಜ್ಞಾನದಿಂದ, ನಾಮಿಶೈಯುಂಕಾಲ - ನಾನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಕಾಲವು,
ಇನ್ನೋನಾಳೆಯೋ - ಅದ್ದನಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಕಾಲವು ಈವತ್ತೋ ಅಥವಾ
ನಾಳೆಯೋ, ಎಂದರೆ ದೃಷ್ಟನಾಗಿ ದೇಹಾವಸಾನಾನಂತರವೋ, ಎನ್ರು - ಎಂಬ
ದಾಗಿ, ನಕ್ಕೈಶೆಯಾಗಿನ್ರಾನ್ - ನಗುವ ಮುಖವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆ, ಸ್ಮಿತ
ವಕ್ತ್ರನಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬ ಭಾವವು.

ಉಪಪಾದನೆ - ಈ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿಗಮಾನ್ತ ಮಹಾದೇಶಿಕರವರು
ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಪ್ರಪನ್ನವದನನಾಗಿ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಮುಗುಳುನಗೆ
ಯಿಂದ ತೋರಿದ ಸ್ಮಿತವಕ್ತ್ರವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವರಾಗಿ, ಅಂತಾ ಬಂಧುಗಳು
ಮತ್ತು ಗುರುಗಳಾದ ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣಾದಿಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಲಾರೆನೆಂದು
“ಸೀದಮಾನ”ನಾಗಿರುವಾಗ “ಪ್ರಹರ್ಷಣ” ನಗುವನ ಹಾಗಿ ಉಪದೇಶವನ್ನು
ಸ್ವಾಮಿ ತೊಡಗಿದನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಪಗಳು ಹೋಗುವ
ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಉಪಾಸನವು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಗದೇ ಎಂದು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವವನಿಗೆ
ಪಾಪ ನಿವಾರಕವಾದ ಅನೋಘಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ನಿತ್ಯ ವಿಭೂತಿಗೆ ಯಾವಾಗ
ಬರಲು ಇಷ್ಟವೆಂದು ನಗುತ್ತಾ ಕೇಳುವಹಾಗೆ ಇದೆ ಎಂದು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವ
ತಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗಾದರೋ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ನಮಗೆ ಅರ್ಚಾವತಾರಿಯಾಗಿ
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಅರ್ಚಾವತಾರಿಯು ಸ್ಮಿತವಕ್ತ್ರನಾಗಿ ಸೇವೆಯ
ನ್ನೀಯುವದರಿಂದ, ಮುಮುಕ್ಷುವೂ ಕೂಡ ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಅನುಭವಿಸಬ
ಹುದೆಂಬುದೂತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು **ಅಹಂ** - ಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ಉಪ
ಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಾನು ಎಂತವನೆಂದರೆ; **ತನ್ನಿನೈವಿಲಕ್ಕನ್ನಿ** - ತನ್ನ ಸತ್ಯ
ಸಜ್ಜಲ್ಪತೆಗೆ ಎನೊಂದೂ ಎಷ್ಟೆವಿಲ್ಲವು.

ತನ್ನ ಸಜ್ಜಲ್ಪವು ಎಂತಾದ್ದೆಂದರೆ ಶಿಷ್ಟಪರಿಗ್ರಹ, ರಕ್ಷಣೆ; ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ ಇವೆರಡರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಮಾಡುವವರಿಲ್ಲವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಅಮೋಘವಾಗಿ ಭಯನಿವಾರಕ ಸ್ತೋತ್ರವೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯುಳ್ಳ ಅಭೀತಿಪ್ತವದ “ವಿಭಿಷ್ಟಿಪುರಮಾರ್ಧನ” ವೆಂಬಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವು. ದಾಸನು ಅದಕ್ಕೆ ಬರೆದಿರುವ ಉಪಪಾದನೆಯನ್ನು ಕಟಾಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ಶಿಷ್ಟಪರಿಪಾಲನೆಯ ಸಜ್ಜಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಘ್ನಗಳೂ ಉಪಯೋಗವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಅಂಬರೀಷನಿಗೆ ದುರ್ರ್ವಾಸರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪಿನಿಂದಲೂ ರುದ್ರನಿಗೆ ಭಸ್ಮಾಸುರನಿಂದಲೂ, ಪಾಂಡನಿಗೆ ದುರ್ರ್ವಾಧನಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವು ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಾಮಿಯು ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಥಾ ಮಾಡಲು ಯಾರಿಗೂ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವು. ವಿಭೀಷಣನ ರಕ್ಷಣಾ ಸಜ್ಜಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರೀಹ, ಜಾಂಬವ ಅಂಗದಾದಿಗಳ ವಾದಗಳು ನಿರರ್ಥಕಗಳಾದವು.

ತನ್ನೈನ್ ಣ್ಣಾ ದಾರ್....ನಿಲಕ್ಕುಮ್-ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸದೇ ಇರುವವರ ಮನೋರಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಾಳುಮಾಡುವನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಪಾಂಡ್ರಕವಾಸುದೇವ, ರಾವಣ ಕುಂಭಕರ್ಣ, ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ದುರ್ರ್ವಾಧನಾದಿಗಳ ವೃತ್ತಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು-**ಎನ್ನಿನವೈ ಇಬ್ಬವತ್ತಿಲ್ ಇತ್ಯಾದಿ**-ಸರ್ದೇಶ್ವರನು ತುಂಬಾ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಶರೀರೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಆತನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಬಂದು ಸೇರಲಿ ಎಂಬದಾಗಿ. ನಾವು ಅಂತಹ ಸುಸಮಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಉಪಭೋಗಾ ಸಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಸರ್ದೇಶ್ವರನು ನಮಗೆ ನಾಥನು ನಾವು ಆತನಿಗೆ ಅಧೀನರು ; ಅದುದರಿಂದ ಆತನೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ, ಒಂದು ಸುಕೃತವನ್ನು ವ್ಯಾಜಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಭೋಗ್ಯಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ತನ್ನ ಅಣೈ ಅಡಕ್ಕೀಳ್ ತನ್ನ ಚರಣಾರವಿಂದದ್ವಯವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ತನ್ನೂಲಕವಾಗಿ ನಮ್ಮಗಳ ಪಾವರಾಶಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಆರ್ದನಾಗಿ ಒಡನೆಯೇ ಈವತ್ತೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ನಡಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ, ಧೃಪ್ತನಾಗಿ ದೇಹಾವಸಾನಾಂತರ ಬೇಕೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಬದ್ಧನಾಗಿ, ಈ ಪ್ರಿಯನಾದ ಪ್ರಪಂಚನು ಯಾವಾಗ ಬರುವನೆಂದು ಅವಸರ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಮಾಡುತ್ತಾ ಮುಗುಳನಗೆಯಿಂದ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯು ಅರ್ಜುನನ ಶೋಕವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಸೇವೆಯನ್ನಿತ್ತನೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಈ ಪಾಶುರವು **ಅಹಂತವ್ವಾಸರ್ದವಾಪೇಭ್ಯಃ** ಎಂಬುದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ಹೇಳಿದನಂತರ, ಮುಕ್ತಿತರವೆಂದು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುವ

ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಶಬ್ದಾರ್ಥಮಾಹ

“ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ” ಎಂದದು ಉನಕ್ಚಿಷ್ಟಮಾನಪೋತು ಮುಕ್ತನಾಕ್ಕುವೆನೆ ನ್ರಪಡಿ. ಶಿಲರ್‌ಪಾಪಜ್ಞಕ್ಕೆ “ನಕ್ಷಮಾಮಿ” ಎಜ್ಜಿಯುಮ್, ಇಚ್ಛೇ ಸರ್ವ ಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಜ್ಜಿಯುಮ್, ವಿರುದ್ಧಮನೋ? ಆಗೈಯಾಲಾ ಇದು ಉಪಚ್ಛಂದ ನಮಾಮತ್ತ ನೈಯನೋ? ವೆನ್ನಿಲ್, ಇವೈಯರಣ್ಣುಮ್ ಭಿನ್ನವಿಷಯಮಾಗೈಯಾಲೇ ವಿರೋಧಮಿಲ್ಲೆ.

ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಹಿಂದಿನ ಉಪಪಾದನೆಯನ್ನು ಸಜ್ಜುಹಿಸಿ ಪಾಠ ರಗಳಿಂದಾಗಲಿ ಶ್ಲೋಕದಿಂದಾಗಲಿ ಹೇಳುವಾಗ ಮುಂದಿನ ಭಾಗದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಸಂಗತಿಗಾಗಿ ಸೂಚಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿಮಾಶುಚಃ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮುಂದೆ ಉಪ ಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನೋ ನಾಳೈಯೋ ವಿನ್ತುನಗೈಶೆಯಗಿನ್ತಾನ್, ಎಂದದು - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದು ಉನಕ್ಚಿಷ್ಟಮಾನಪೋದು ಮುಕ್ತನಾಕ್ಕುವೆ ಎನ್ನಪಡಿ - ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದಾಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಮಾಡುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಶರಣಾಗತಿಯ ಉತ್ತರ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೋ ಅಥವಾ ನಾಳೆಯೇ? ದೇಹಾವಸಾನಾನಂತರ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ. ಪ್ರಪನ್ನ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಜಲನಿಧಿಯಾಗಿರುವ ಸ್ವಾಮಿಯು ಶರಣಾಗತ ನಾದ ಕ್ಷಣವೇ ಮುಕ್ತಿ ಕೊಡಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ ಮುಮುಕ್ಷುವಿನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ನಡೆಯುವದು ನ್ಯಾಯವಾದುದು ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಇನ್ನೊಂದು ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯೇನೆಂದರೆ? ವರಾಹಾವತಾರಿಯಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ಭೂಮಿದೇವಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ ಅಪರಾಧಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ “ಪದ್ಮಪತ್ರ ಶತೇನಾಸಿ ನಕ್ಷಮಾಮಿ ವಸುಂಧರೇ | ಉಪಚಾರ ಶತೇನಾಸಿ ನಕ್ಷಮಾಮಿ ವಸುಂಧರೇ” ನೂರು ಕಮಲಗಳನ್ನು ತಂದು ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತರೂಪದಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಿಸಿದರೂ, ಅಥವಾ ನೂರು ವಿಧ ಅಥವಾ ನೂರು ಸಾರಿ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ನಾನು ಅಂತಹ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗೀತೆಯಲ್ಲೂ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಸಂಸಾರ ದಲ್ಲೇ ಮುಳಗಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತಾನಹಂ ದ್ವಿಷತಃ ಕ್ರೂರಾ ಸಂಸಾರೇಷು ನರಾಧರ್ಮಾಃ ; ಕ್ಷಿಪಾಮ್ಯಜಸ್ರ ಮಾಸುರೇಷ್ಯವ ಯೋನಿಷು | ಎಂಬದಾಗಿ.

“ನಕ್ಷಮಾಮಿ” ಎನ್ನದು “ಪದ್ಮಪತ್ರಶತೇನಾಪಿ ನಕ್ಷಮಾಮಿ ವಸುಂಧರೇ | ಉಪಚಾರಶತೇನಾಪಿ ನಕ್ಷಮಾಮಿ ವಸುಂಧರೇ” ಎನ್ನಾರಾ ಪೋಲೆ ಶೂಲ್ಕು ಗಿರ ಪೋಲಿಯಾನ ಸ್ತ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾನ್ತರಜ್ಞಳಾಲ್ ಕ್ಷಮಿಯೋಃ ಎನ್ನಪಡಿ, ಇಜ್ಞು ಸರ್ವಪಾಪಸ್ತ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಯಿರುಪ್ಪದೊರು ಉಪಾಯ ವಿಶೇಷ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ - ಹೀಗೆ ಅಪರಾಧಿಗಳಿಗೆ ನಿಗ್ರಹವೇ ಎಂದು ಹೇಳಿರು ವಾಗ, ಇದು ಜಾಲಾತುರಾದ್ಯುಪಚ್ಛಂದನತುಲ್ಯಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಉಪಚ್ಛಂದನಕ್ಕಾಗಿ ಮೇಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದಲ್ಲವೋ ? ಎಂದರೆ, ಇವೆರಡೂ ಭಗವದ್ವಾಕ್ಯವು. ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವು. ಭಿನ್ನ ಸಂದರ್ಭ ಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದವೆಂದು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—ಶಿಲರ್ - ಕೆಲವರು, ಇವರು ಯಾರೆಂದರೆ ಶರಣಾಗತಿಯು ಉಪಾಯವೇ, ಅಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವವರು ಶಾಂಕರರು, ಮಾಧ್ವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರೂ ಸಹ, ಪಾಪಗಳನ್ನು, “ನಕ್ಷಮಾಮಿ” - ನಾನು ಸಹಿಸುವನಲ್ಲವೆಂದು, ಎಜ್ಞಿಯುಮ್ - ವರಾಹಾ ವತಾರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದುದೂ, ಇಜ್ಞೇ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯಃ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಜ್ಞಿಯುಮ್ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದೂ, ವಿರುಧಮನ್ಯೋ - ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೋ ? ಅಗ್ನಿಯಾಲ್ - ಆ ಕಾರಣದಿಂದ, ಇದು ಉಪಚ್ಛಂದನ ಮತ್ತನೈಯನ್ಯೋ - ಅರ್ಜುನನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ವುಸಲಾಯಿಸಿ ಹೇಳಿದುದಲ್ಲವೋ ? ಕಹಿಯಾಗಿರುವ ಔಷಧವನ್ನು ಬಾಲನು ಕುಡಿಯದೇ ಇದ್ದರೆ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಗೆ ಸಿಹಿಯಾಗಿದೆ ಕುಡಿದುನೋಡು ಎಂದು ಸುಳ್ಳು ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡಿದಹಾಗೆ ಅಲ್ಲವೋ ? ಎಂದಾಕ್ಷೇಪಣೆ ತಂದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ-ಇವೈಯಿರಣ್ಣಾಮ್ - ಇವೆರಡೂ ಭಗವದುಕ್ತಿಗಳು, ಭಿನ್ನ ವಿಷಯಮಾಗ್ಯಯಾಲೇ - ಭಿನ್ನ ವಿಷಯ ವಾದುದರಿಂದ ವಿರೋಧಮಿಲ್ಲ - ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲವು. ಅದು ಹೇಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ನಕ್ಷಮಾಮಿ” ಎನ್ನದು - ನಕ್ಷಮಾಮಿ ಎನ್ನುವ ಶ್ರೀವರಾಹಾವತಾರಿಯ ವಾಕ್ಯವು, ಓ ಭೂಮಿದೇವಿಯೇ ಶತಕಮಲಪತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡ ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸುವನಲ್ಲವು ; ಎಂದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಅರ್ಚನೆಮಾಡಿದರೂ ಕ್ಷಮಿಸುವನಲ್ಲವು. ಮತ್ತು ಶತೋಪಚಾರಗಳಿಂದಲೂ ಕ್ಷಮಿಸುವನಲ್ಲವು, ಎನ್ನಾರಾ ಪೋಲೆ - ಶೂಲ್ಕು ಗಿರ ಪೋಲಿಯಾನ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಇರುವ, ಸ್ತ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾನ್ತರಜ್ಞಳಾಲ್ - ಬೇರೆ ಸ್ತ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳಿಂದ, ಒಂದೊಂದು ಸ್ತ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಒಂದೊಂದು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳು ಕಳೆಯದೇ ಇರುವದರಿಂದ, ಕ್ಷಮಯೋಃ - ಕ್ಷಮಿಸುವನಲ್ಲವು, ಎನ್ನಪಡಿ - ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು,

ಶ್ವಾಲೆ ಎಲ್ಲಾಶ್ವೆಯುಮ್ ಕ್ಷಮಿಪ್ಪೇನೆನ್ನಿರದು. “ಯದಿವಾ ರಾವಣಸ್ವಯಂ” ಎಂದರೆ ಶರಣ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯ ಮಿರುಪ್ಪದು. ಇಪ್ಪಡಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ವಿಷಯಮಾಗೆ ವಚನಶ್ಲೋಕ ತಾನೇ ಕಾಟ್ಟುಗೈಯಾಲೇ ವಿರೋಧಮಿಲ್ಲಾ ಮೈಯಾಲೇ ಉಪಚ್ಚಂದನ ಮಾತ್ರವನ್ನು. ಇಷ್ಟುನಲ್ಲಾಕ ಪೋದುಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿರೂಪ ಇಷ್ಟು - ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಾದರೂ, ಸರ್ವಪಾಪಪಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಯಿರುಪ್ಪದು - ಸಮಪ್ರ ಪಾಪಗಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಪಾಯಶ್ಚಿತವಾಗಿರುವ, ಒಂದು ಉಪಾಯವಿಶೇಷ ಶ್ವಾಲೇ - ಶರಣಗತಿಯಾದ ಒಂದು ಉಪಾಯವಿಶೇಷದಿಂದ, ಯೆಲ್ಲಾಶ್ವೆಯುಮ್ - ಎಲ್ಲಾ ಆಪರಾಧಗಳನ್ನು, ಕ್ಷಮಿಪ್ಪೇನೆನ್ನಿರದು - ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದು, “ಯದಿವಾ ರಾವಣಸ್ವಯಂ” ಎಂಬದಾಗಿ ‘ಎಂದರೆ ಮಹಾಪರಾಧಿಯಾದ ಆ ರಾವಣನೇ ಶರಣಾಗತನಾದರೂ ಗ್ರಾಹ್ಯನೇ, ಎಂದಿರೇ - ಎಂದಲ್ಲವೇ: ಶರಣ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯಮಿರುಪ್ಪದು - ಶರಣ್ಯನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವನ ಆಭಿಪ್ರಾಯವು. ನರಾಹಾವತಾರಿಯ ಆಭಿಪ್ರಾಯವು ಶತಪದ್ಯಪತ್ರ ದ್ವಿಪದಲೂ ಶತೋಪಚಾರದಿಂದಲೂ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದೊಂದುಪಾಪವು ಕಳೆಯಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪವೂ ಕಳೆಯದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ “ನಕ್ಷಮಾಮಿ” ಎಂದರು. ಈ ಶರಣಾಗತಿಯಾದರೂ ಸರ್ವಾಪರಾಧಗಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪವಾದುದು ಭರಣ್ಯಸವು; ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಯದಿವಾರಾವಣಸ್ವಯಂಮ್ ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕ ಅನೇಕ ಸಲ ಉದಾಹೃತವು; “ಆನಯ್ಯೇನಂ ಹರಿಶ್ಚೇಷ್ಠದತ್ತಮಸ್ತಾಭಯಂಮಯಾ | ವಿಭೀಷಣೋ ವಾ ಸುಗ್ರೀವ ಯದಿವಾ ರಾವಣ ಸ್ವಯಂಮ್” - ರಾವಣನಿಗಿಂತ ಆಪರಾಧಮಾಡಿದವರಿಲ್ಲ. ಅಂತವನೂ ಕೂಡ ಶರಣಾಗತನಾದರೆ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದು ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವನು. ವಿಭೀಷಣನೇನೋ ಸುಕೃತಿಯು; ವಿಭೀಷಣನಾದರೆ ಏನು? ರಾವಣನಾದರೆ ಏನು? ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳು ಕಳೆಯುವದರಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವರೆಂಬ ಭಾವವು. ಮುಂದೆ ಇಪ್ಪಡಿಯೆಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬುದು ಉಪಚ್ಚಂದನ ವಾಕ್ಯವೆಂದು ನಿಗಮನಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಪ್ಪಡಿ - ಹೀಗೆ, ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಿಷಯಮಾಗೆ - ನಕ್ಷಮಾಮಿ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಹಾಗೆ, ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬುದರ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಹೀಗೆ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ವಿಷಯ ಭೇದವೆಂದು, ವಚನಗಳುತಾನೇ, ಕಾಟ್ಟುಗೈಯಾಲೇ - ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಸುವದರಿಂದ, ವಿರೋಧ ಮಿಲ್ಲಾಮೈಯಾಲೇ - ಈ ಎರಡು ವಚನಗಳಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಉಪಚ್ಚಂದನ ಮಾತ್ರವನ್ನು ಉಪಚ್ಚಂದನಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯೋಗವಲ್ಲವು. ಇಷ್ಟುನಲ್ಲಾಕಪೋದು-ಹೀಗೆ

ಪಾಪಮೋಕ್ಷಣ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ತತ್ತ್ವಕಾರಾಂಶ್ವಹ

ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಜ್ಞಫಲ ವಿಧಿಕ್ತರ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಫಲಶ್ಲಾಘಾನ್ ವ್ಯಾಕುಲಜ್ಞಫಲಾನ್. ಇಜ್ಞಾಪಾಪಜ್ಞಫಲಾನಿ ನುನುಮ್ ವಿಡುವಿಕ್ತ್ಯ ಯಾನದು ? ಅನಾದಿಯಾನ ವಿಪರೀತಾನುಷ್ಠಾನತ್ತಾಲೇ ಸಿರಸ್ತನಿಗ್ರಹಾಭಿಪ್ರಾಯತ್ಯೈ ಈಶ್ವರಃ ತಾನೇ ವಿಡುಗೈ. ಇನ್ನಿಗ್ರಹನಿವೃತ್ತಿಯಾಲೇ ನಿಗ್ರಹಕಾರ್ಯಜ್ಞಫಲಾನ ಅವಿದ್ಯಾದಿಗ ಫಲಶ್ಲಾಘಾನ್ ನಿವೃತ್ತಜ್ಞಫಲಾನ್, ಈಶ್ವರನುಡೈಯ ನಿಗ್ರಹನಿವೃತ್ತಿಯಾನದು ? ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಪಚನವು, “ರಾಮೋದ್ವಿರ್ನಾಭಿಭಾಷತೇ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ಹಾಗೆ ವಂಚಿಸುವವಾಕ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿರೂಪಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಂಗಳೈ - ಈ ಎರಡು ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಗಳನ್ನು, ವಿಧಿಕ್ತರ, ವಿಧಿಸಿದನ, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಫಲಶ್ಲಾಘಾನ್-ಉಪನಿಷತ್ತಾ, ವ್ಯಾಸಸೂತ್ರ, ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣಫಲಶ್ಲಾಘಾನ್, ವ್ಯಾಕುಲಜ್ಞಫಲಾನ್ - ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧ ಉಳ್ಳವುಗಳಾಗುವುವು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಐಕ್ಯಕಂಠ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗುವುವು. ಆಗ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವು ಉಪಚ್ಛಂದನ ವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉಪಚ್ಛಂದನವಲ್ಲದುದು ಯಾವುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು

ಪಾಪಮೋಕ್ಷಣ ಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನೂ ಅವು ಕಳೆಯುವ ಬಗೆಯನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಜ್ಞಾ-ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಪಾಪಮೋಕ್ಷಣ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಪಾಪಜ್ಞಫಲಾನಿ ನುನುಮಿಡುವಿಕ್ತ್ಯ ಯಾನದು? ಪಾಪಗಳದೆಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸೋಣವೆಂದರೆ ಏನು? ಅನಾದಿಯಾನ-ಅನಾದಿಯಾಗಿ ಬಂದ, ವಿಪರೀತಾನುಷ್ಠಾನತ್ತಾಲೇ-ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞಾರೂಪಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದರಿಂದ, ಸಿರಸ್ತ-ಹುಟ್ಟಿದ, ನಿಗ್ರಹಾಭಿಪ್ರಾಯತ್ಯೈ-ಅಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದನಾದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸಜ್ಜಲ್ಪವನ್ನು ಈಶ್ವರನು ತಾನೇ, ವಿಡುಗೈ-ಬಿಡೋಣವು-ಇವನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಭರನ್ಯಾಸದಿಂದ ಮುಪ್ರೀತನಾಗಿ ಈತನ ಅಧರ್ಮಚರಣೆಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡೋಣವು-ಇನ್ನಿಗ್ರಹನಿವೃತ್ತಿಯಾಲೇ-ಈ ನಿಗ್ರಹಸಜ್ಜಲ್ಪವನ್ನು ಬಿಡೋಣದರಿಂದ, ನಿಗ್ರಹಸಜ್ಜಲ್ಪಜ್ಞಫಲಾನ - ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಸಜ್ಜಲ್ಪದಕಾರ್ಯಗಳಾದ, ಅವಿದ್ಯಾದಿಫಲಶ್ಲಾಘಾನ್ - ಅಜ್ಞಾನವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಾದ, ವಾಸನಾ, ರುಚಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ಇವೆಲ್ಲವೂ, ನಿವೃತ್ತಜ್ಞಫಲಾನ್-ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುವು ಈಶ್ವರನ ನಿಗ್ರಹನಿವೃತ್ತಿಯು ಯಾವುದು ? “ಮತ್ಸಸಾದಾತಾ” ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಎಜ್ಞರ-ಎಂಬಂತೆ ಹೇಳಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರೇಷಮ್-ಸಂಕಲ್ಪರೂಪ ವಿರೇಷವು. “ಮತ್ಸಸಾದಾತಾರಾಂಶಾನ್ತಿ ಮುಚರೇಣಾಧಿಗಚ್ಛತಿ” ಎಂದು ;

ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಎಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಶೇಷಮ್. ಜೀವನುಕ್ಚು ಅವಿದ್ಯಾ ದಿಗಳುಡೈಯ ನಿವೃತ್ತಿಯಾವದು ; ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸಾದಿಗಳ್. ಇ(ಜ್ಞೇ) ವನುಕ್ಚುಪ್ಪಡಿ ಪುಣ್ಯಸಾಪ ರೂಪಮಾನಸಂಸಾರ ಕಾರಣಮ್ ಕಳಿಯುಮ್ ಕ್ರಮಮೇದೇನ್ನಿಲ್ ? ಉಪಾಯ ವಿರೋಧಿಗಳ್ ಮುನ್ನೈ ಸ್ವಹೇತುಕ್ಕಳಾಲೇ ಕಳಿನ್ನಾಲ್, ಪ್ರಾರಬ್ಧೇತರಜ್ಞಳಾಯ್ ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧಜ್ಞಳಾಗವಲ್ಲ ಪೂರ್ದ ಪುಣ್ಯ ಸಾಪಜ್ಞಳ ಉಪಾಯಾರಂಭತ್ತಿಲೇ ನಿಶ್ಚೇಷಮಾಕ ಕಳಿಯುಮ್.

ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲೂ, ತತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಪರಾಂಶಾಂತಿಂಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಸಿ ಶಾಶ್ವ ತಮ್ ಎಂದೂ, ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಯತಿನರ್ಯರೂ ಸಹ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವನ್ನೇ ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾದೇವ ಎಂದರಾಂಭಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿಯು, ಈ ನಿಗ್ರಹ ನಿವೃತ್ತಿ ಯಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಶರಣಾಗತಿಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಜೀವನುಕ್ಚು-ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ, ಅವಿದ್ಯಾದಿಗಳುಡೈಯ-ಅಜ್ಞಾನಮೊದಲಾದವುಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಯಾವದು ? - ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದು ಯಾವುದು ? ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸೈ - ಹಿಂದೆಇದ್ದಜ್ಞಾನ ತಿಲೋಹಿತತ್ವವುಕಳೆದುಹೋಗಿ ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸಾದಿ ಉಂಟಾಗೋ ಣವು. ಶ್ರುತಿ ಯು “ ಸ್ವೇನರೂಪೇಣಾಭಿನಿಷ್ಪದ್ಯತೆ ”, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವು “ ಸಂಪದ್ಯಾವಿರ್ಭಾವಸ್ವೇನಶಬ್ದಾತ್ ” ಎಂಬಲ್ಲೂ ಇದು ಉಪಪಾದಿತವು. ಇಲ್ಲಿ ಆದಿಪದದಿಂದ ದೇಶವಿಶೇಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಕೈಂಕರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳು ಹೇಳಲ್ಪ ಟ್ಟವು. ಅಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅವಶ್ಯಕವೂ, ಪಾಪಗಳ ನ್ನೇಸಗುವ ಸಂಭವವೂ, ಇಲ್ಲವು.

ಇಜ್ಞೇನನಕ್ಚು - ಈ ಆತ್ಮನಿಗೆ, ಇಪ್ಪಡಿ - ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ, ಪುಣ್ಯಸಾಪ ರೂಪವಾದ, ಸಂಸಾರಕಾರಣಮ್ - ಸಂಸಾರಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದುದಾಗಿರು ವುದು, ಕಳಿಯುಮ್ ಕ್ರಮಮೇದೇನ್ನಾಲ್-ಕಳಿಯುವಕ್ರಮವು ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ ಉಪಾಯ ವಿರೋಧಿಗಳ್ - ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಲು ವಿರೋ ಧಿಗಳಾದ ಪಾಪಗಳು, ಮುನ್ನೇ - ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ, ಸ್ವಹೇತು ಕ್ಕಳಾಲ್ - ಈ ಮುಮುಕ್ಷುವಿನ ಸುಕೃತವಿಶೇಷಗಳ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾದ ಭಗವ ನ್ನಿಗ್ರಹ ನಿವೃತ್ತಿಯಮೂಲಕ, ಕಳಿನ್ನಾಲ್ - ಕಳೆದು ಹೋದರೆ, ಪ್ರಾರಬ್ಧೇತ ರಜ್ಞಳಾಯ್ - ಈಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಶರೀರ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾದ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ, ಪ್ರಾಪ್ತಿ ವಿರೋಧಜ್ಞಳಾಗವಲ್ಲ - ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧ ಪಾಪಗಳಾದ, ಪೂರ್ದಪುಣ್ಯ ಸಾಪಜ್ಞಳ - ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮ ಈ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ, ಉಪಾಯಾರಂಭತ್ತಿಲೇ - ಉಪಾಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ದಾಗಲೇ, ನಿಶ್ಚೇಷಮಾಗ ಕಳಿಯುಮ್ - ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ಈ ಉಪಾಯವಾದ ಭರ

ತ್ತಾಲೆ ಎಲ್ಲಾ ತ್ವೈಯುಮ್ ಕ್ಷಮಿಪ್ಪೇನೆನ್ನಿರದು. “ಯದಿವಾ ರಾವಣಸ್ವಯಂ” ಎನ್ನಿರೆ ಶರಣ್ಯಾಭಿಸ್ರಾಯ ಮಿರುಪ್ಪದು. ಇಪ್ಪಡಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ವಿಷಯಮಾಗ ವಚನಜ್ಞಳ ತಾನೇ ಕಾಟ್ಟುಗೈಯಾಲೇ ವಿರೋಧಮಿಲ್ಲಾ ಮೈಯಾಲೇ ಉಪಚ್ಚಂದನ ಮಾತ್ರವನ್ನು. ಇಜ್ಜಿನಲ್ಲಾದ ಪೋದುಭಕ್ತಿ ಪ್ರಪತ್ತಿರೂಪ ಇಜ್ಜಿ - ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲಾದರೋ, ಸರಸ್ವತಾಪಸಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಯಿರುಪ್ಪದು - ಸಮಸ್ತ ವಾಸಗಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಪಾಯಶ್ಚಿತವಾಗಿರುವ, ಒರು ಉಪಾಯವಿಶೇಷ ತ್ತಾಲೇ - ರರಣಗತಿಯಾದ ಒಂದು ಉಪಾಯವಿಶೇಷದಿಂದ, ಯೆಲ್ಲಾ ತ್ತಾಯುಮ್ - ಎಲ್ಲಾ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು, ಕ್ಷಮಿಪ್ಪೇನೆನ್ನಿರದು - ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು, “ಯದಿವಾರಾವಣಸ್ವಯಮ್” ಎಂಬದಾಗಿ ಎಂದರೆ ಮಹಾಪರಾಧಿಯಾದ ಆ ರಾವಣನೇ ಶರಣಾಗತನಾದರೂ ಗ್ರಾಹ್ಯನೇ, ಎನ್ನಿರೇ - ಎಂದಲ್ಲವೇ ಶರಣ್ಯಾಭಿಸ್ರಾಯಮಿರುಪ್ಪದು - ಶರಣ್ಯನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ವರಾಹಾವತಾರಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಶತಪವ್ಯಸತ್ರ ದಿಂದಲೂ ಶತೋಪಚಾರದಿಂದಲೂ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದೊಂದುಪಾಪವು ಕಳೆಯಬಹುದು ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪವೂ ಕಳೆಯದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ “ನಕ್ಷಮಾಮಿ” ಎಂದರು. ಈ ಶರಣಾಗತಿಯಾದರೋ ಸರ್ವಾಪರಾಧಗಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಸ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪವಾದುದು ಭರನ್ಯಾಸವು; ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಾಪೇಭ್ಯೋಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಯದಿವಾರಾವಣಸ್ವಯಮ್ ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕ ಅನೇಕ ಸಲ ಉದಾಹೃತವು; “ಅನಯೈನಂ ಹರಿಶ್ಚೇಷ್ಠದತ್ತಮಸ್ಯಾಭಯಂನುಯಾ | ವಿಭೀಷಣೋ ವಾ ಸುಗ್ರೀವ ಯದಿವಾ ರಾವಣ ಸ್ವಯಮ್ - ರಾವಣನಿಗಿಂತ ಅಪರಾಧಮಾಡಿದವರಿಲ್ಲ. ಅಂತವನೂ ಕೂಡ ಶರಣಾಗತನಾದರೆ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದು ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವನು. ವಿಭೀಷಣನೇನೋ ಸುಕೃತಿಯು; ವಿಭೀಷಣನಾದರೆ ಏನು? ರಾಜಾಣನಾದರೆ ಏನು? ಎಲ್ಲಾ ವಾಸಗಳು ಕಳೆಯುವದರಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವರೆಂಬ ಭಾವವು. ಮುಂದೆ ಇಪ್ಪಡಿಯೆಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬುದು ಉಪಚ್ಚಂದನ ವಾಕ್ಯವೆಂದು ನಿಗಮನಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಪ್ಪಡಿ - ಹೀಗೆ, ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಿಷಯಮಾಗ - ನಕ್ಷಮಾಮಿ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಹಾಗೆ, ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬುದರ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಹೀಗೆ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ವಿಷಯ ಭೇದವೆಂದು, ವಚನಗಳುತಾನೇ, ಕಾಟ್ಟುಗೈಯಾಲೇ - ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಸುವದರಿಂದ, ವಿರೋಧ ಮಿಲ್ಲಾಮೈಯಾಲೇ - ಈ ಎರಡು ವಚನಗಳಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಉಪಚ್ಚಂದನ ಮಾತ್ರವನ್ನು ಉಪಚಂದನಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯೋಗವಲ್ಲವು. ಇಜ್ಜಿನಲ್ಲಾದಪೋದು-ಹೀಗೆ

ಪತ್ತಿಲ' ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಂಗಳ' ಸ್ವಾಧಿಕಾರಾನುಗುಣ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಶೇಷತ್ತಾಲೇಯಾದಲ', ಶಿಕ್ಷಾರ್ಥಮಾಗ ಲಘುಫಲವಿಶೇಷತ್ತಾಲೇಯಾದಲ', ತೀರುಮ'.

ಪ್ರಪನ್ನನುಳ್ಳು ಪ್ರಾರಬ್ಧಪತ್ತಿಲ' ಇತ್ಯನ್ತಕಾಲತ್ತುಳ್ಳುಳ್ಳೀ ವಿಪಕ್ಷಮಾಯ' ಕರ್ಮಾಂಶಮ' ಅನುಭವತ್ತಾಲುಮ' ಅವಾಂತರ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತತ್ತಾಲುಮ' ನಾಶ್ಚಂ. ಮೇಲುಳ್ಳಿತುಮ' ಉಪಾಯಮಾಹಾತ್ಮ್ಯತ್ತಾಲೇ ಕಳಿಯುಮ'.

ಕಹೋಳರ ಹಾಗಿ ಶೂದ್ರಪಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವದು; ಇವುಗಳು ಲೇಖಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಅನಾಪತ್ತಿಲ' - ಆಪತ್ತು ಇಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಂಗಳು, ಸ್ವಾಧಿಕಾರಾನುಗುಣ - ತನಗೆ ಉಪಾಸನದಲ್ಲೋ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಲ್ಲೋ ಅಧಿಕಾರವೆಂಬುದನ್ನರಿತು, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಶೇಷತ್ತಾಲೇ - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಶೇಷದಿಂದ, ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಾದರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನಮಾಡಿ, ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಾದರೆ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಪ್ರಪದನದಿಂದ, ಎಂಬ ಭಾವವು; ಕನಿಸ್ವಭಾವನಾಗಿ ಈ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಘಕ್ಕೆ ಪುನಶ್ಚರಣಾಗತಿ ಮಾಡಲಾದವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಶಿಕ್ಷಾರ್ಥಮಾಗ - ಶಿಕ್ಷೆಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ, ಲಘುಫಲವಿಶೇಷತ್ತಾಲೇ - ಅಲ್ಪಫಲವಾದ ದಂಡನೆಯ ವಿಶೇಷದಿಂದ ತೀರುಮ' - ಕಳೆದುಹೋಗುವುವು. ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದುದು ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯಿಂದಲೇ ಲೇಖಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದುದು ಪುನಶ್ಚರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಕಳೆಯುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದೇ ಹೋದರೆ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯೆಂಬ ಭಾವವು. ಅನಾಪತ್ತಿಲ' ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘಂ ಎಂದು ಏಕೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದರೆ ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಅಪರಾಧವು ಅಪರಾಧವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಮುಂದೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧರೂಪವಾಗಿ ಬಂದ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳು ಕಳೆಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—ಪ್ರಪನ್ನನುಳ್ಳು - ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ಇತ್ಯನ್ತಕಾಲತ್ತುಳ್ಳುಳ್ಳೀ - ಆತನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಕಾಲದೊಳಗೇನೇ, ಆರ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ ಒಡನೆ, ದ್ವಪ್ರನಾಗಿದ್ದರೆ ದೇಹಾಪಸಾನಾನಂತರ ಎಂಬ ಬಾವವು, ವಿಪಕ್ಷಮಾಯ' - ಫಲಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ, ಕರ್ಮಾಂಶಮ' - ಕರ್ಮಭಾಗವು, ಅನುಭವತ್ತಾಲುಮ' - ಅನುಭವಿಸಿಯಾದರೂ, ಅವಾಂತರ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತತ್ತಾಲುಮ' - ಅದು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವಾಗುವದರಿಂದ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಪ್ರಪತ್ತನ್ನು ಮಾಡದಿರಲೂ, ಮೇಲುಳ್ಳಿದವುಮ' - ಅನುಭೂತಗತಪ್ರಾರಬ್ಧವೂ, ಉಪಾ

ಪುಣ್ಯಸ್ಯನಿವೃತ್ತಿಪ್ರಕಾರಮಾಹ

ಉಭಯ ಭಾವ(ನ)ನಾ ಕ್ರಮತ್ತಾಲೇವಂದ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರೋತ್ತರ ಪುಣ್ಯ ಜ್ಞಳಿಲ', ಪ್ರತಿಬಂಧಕಮಿಲ್ಲದಮೈಯುಮು', ಉಪಾಸನುಕ್ಲವಿದ್ಯಾನುಗುಣ ಪೂರೋತ್ತರ ಪುಣ್ಯಜ್ಞಳುಮು', ಫಲಪ್ರದಾನತ್ತಾಲೇ ಕಳೆಯುಮು'.

ಯನಾಹಾತ್ಮ್ಯತ್ತಾಲೇ - ಪ್ರಪದನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯಿಂದ, ಕಳೆಯುಮು' - ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದೆ ಯಾವಯಾವ ಪಾಪಗಳು ಸಕೃತ್ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಿಂದ ಕಳೆಯುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧೇತರವೆಂದು ಆರಂಭಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಹಾಗಾದರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕಳೆಯುತ್ತದೆ? ಇಲ್ಲವೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಕಳೆಯುತ್ತೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾರಬ್ಧವು ಎರಡು ವಿಧವು ಅಭ್ಯುಪಗತ, ಅನಭ್ಯುಪಗತವೆಂಬದಾಗಿ, ಅನಭ್ಯುಪಗತವು ದೇಹಾನ್ತರದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ದೇಹಾನ್ತರಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಮೇಲುಳ್ಳದುವುಮು' ಉಪಾಯಮಾಹಾತ್ಮ್ಯನಾಲೇ ಕಳೆಯುಮು' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆ ಅಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧದಲ್ಲಿ ವಿಸಕ್ವಾಂಶವು ಅನುಭಾವ್ಯಂ, ವಿಸಕ್ವವಲ್ಲದ ಕರ್ಮಾಂಶನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಸಜ್ಜಲ್ಪಿಸಿ ಪುನಃ ಪ್ರಪದನಮಾಡಿದರೆ ಆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾಂಶವೂ ಕಳೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ " ಸಾಧ್ಯ ಭಕ್ತಿ ಸ್ತುತಾಹನ್ತ್ರಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧಸ್ಯಾಪಿ ಭೂಯಸೀ ಎಂಬುದು ಉದಾಹೃತವು. ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯೂಕೂಡಾ ಅಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾಂಶವೂ ಕಳೆಯುವದಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗತಿರೂಪ ಸಾಧನವನ್ನೇ " ತಮೇವತರಣಂಗಚ್ಛ ಸರ್ವಭಾವೇನಭಾರತ " ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವಭಾವೇನ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಸಾರ್ಥವಾದುದು.

ಹಿಂದೆ ಪೂರೋತ್ತರಾರ್ಥಗಳ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಪುಣ್ಯಗಳನಿವೃತ್ತಿ ಹೇಗೆಂಬುದು ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಪುಣ್ಯದ ನಿವೃತ್ತಿಪ್ರಕಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಉಭಯ ಭಾವನಾಕ್ರಮತ್ತಾಲೇ - ಕೆಲವು ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಉಭಯ ಭಾವನೆಗಳುಂಟು:-ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಇವೆರಡರ ಕ್ರಮದಿಂದ, ಹೀಗೆ ಎರಡು ಭಾವನೆ ಇರುವವರು ದೃಢಪ್ರಪನ್ನರು. ಭಾವನಾಯುಕ್ತರು ಮೂರು ವಿಧ (೧) ಬ್ರಹ್ಮಭಾವಾತ್ಮಿಕ (೨) ಕರ್ಮಭಾವಾತ್ಮಿಕ (೩) ಉಭಯ ಭಾವಾತ್ಮಿಕವೆಂದು ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ ಷಷ್ಠಾಂಶ ಸಪ್ತಮೋಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಭಾವಾತ್ಮಿಕರು ಸನಕಸನಂದನಾದಿಗಳು ;

ನಿದ್ಯೈಕ್ಯ ಅನುಪಯುಕ್ತ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಪುಣ್ಯಜ್ಞಳಿಲ್ ಪ್ರತಿಬದ್ಧ
ಕರ್ಮಭಾವಾತ್ಮಿಕರು ದೇವಾದಿಗಳೂ ಸ್ವಾವರಗಳೂ; ಉಭಯ ಭಾವಾತ್ಮಿಕರು ಹಿರ
ಣ್ಯಗರ್ಭಾದಿಪ್ರಪನ್ನರು.

“ ತ್ರಿವಿಧಾಭಾವನಾ ಭೂಪ ನಿಶ್ಚ ಮೇತ ನಿಭೋಧತಾಮ್ |

ಬ್ರಹ್ಮಾಪ್ನಾಕರ್ಮಸಂಜ್ಞಾಚ ತಥಾಚೈವೋಭಯಾತ್ಮಿಕಾ ||

ಕರ್ಮಭಾವಾತ್ಮಿಕಾಏಕಾ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವಾತ್ಮಿಕಾ ಪರಾ |

ಉಭಯಾತ್ಮಿಕಾ ತಥೈವಾನ್ಯಾ ತ್ರಿವಿಧಾಭಾವಭಾವನಾ ||

ಸನಂದನಾದಯೇಯೇತು ಬಹುಭಾವನಯಾಯುತಾಃ |

ಕರ್ಮಭಾವನಯಾಚಾನ್ಯೇ ದೇವಾದ್ಯಾಸ್ಥಾ ಪರಾಪರಾಃ |

ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾದಿಷುಚ ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮಾತ್ಮಿಕಾದ್ವಿಧಾ ||೫೦||

ಎಂಬೀಶ್ಲೋಕಗಳು ಅನುಸಂಧೇಯವು. ಆದುದರಿಂದ ಉಭಯ ಭಾವನಾಕ್ರಮ
ತ್ತಾಲೇ ಎಂದರೆ ಮೋಕ್ಷಸುಖ ಸಂಸಾರಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆಂಬ ಭಾವ
ನಾ ಇರುವ ಕ್ರಮದಿಂದ ಎಂಬರ್ಥವು, ನಂದ - ಉಂಟಾದ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾ
ದಉತ್ತರಪುಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಬಂಧಕಮಿಲ್ಲದವೈಯುಮ್ - ಫಲಕ್ಕಾಗಿಪುಣ್ಯ
ಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೆ ಬಂಧಕಗಳು. ಅದೇಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ
ಸರ್ವೇಶ್ವರಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಲೀ, ಆತನಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಬಂಧಕಗಳಲ್ಲವು.
ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಿಲ್ಲದವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳು ಮತ್ತು
ಪರೋಪಕಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡಿದವುಗಳು, ಇವುಗಳನ್ನು ಫಲತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಅನು
ಷ್ಠಿಸಿದವು, ಮತ್ತು ಉಪಾಸನಕ್ಕು - ಭಕ್ತಿಯೋಗ ನಿಷ್ಠನಿಗೆ, ಪೂರ್ವೋತ್ತರ
ಪುಣ್ಯಜ್ಞಳುಮ್ - ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕರ್ಮಯೋಗಾ
ದಿಗಳು ಉತ್ತರಪುಣ್ಯಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದರೆ ಶ್ರವಣ, ಕೀರ್ತನ ಮೊದಲಾದವು
ಗಳು ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು, ಫಲಪ್ರದಾನತ್ತಾಲೇಕಳಿಯುಮ್ - ಇವು
ಗಳಿಂದ ಪ್ರೀತನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ದೇಹಾವಸಾನಪರಂತರವೂ
ಫಲವನ್ನು ಎಂದರೆ ಐಹಿಕಸುಖಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದರ ಮೂಲಕ, ಕಳೈಯುಮ್
ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ವಿದ್ಯೈಕ್ಯ - ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗೆ, ಇದು ಭಕ್ತಿಯೋಗವು, ಉ
ಪಾಸನವು; ಇದಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಪುಣ್ಯಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ
ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳು, ಅನುಪಯುಕ್ತವಾದವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ದೇವಾಲಯನಿರ್ವಾ
ಣ, ಬಡಹುಡುಗರಿಗೆ ಅನ್ನಹಾಕುವದು, ಕೆರೆ, ಸ್ಕೂಲು, ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ
ನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವದು ಆಂತಹ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಪುಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಬದ್ಧಫಲಜ್ಞ
ಳುಮ್ - ಇನ್ನೂ ಅವು ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡದೇ ಇರುವವು, ಇವು ಹಿಂದಿನಜನ್ಮಗಳ

ಫಲಜ್ಞಳುಮ್, ವಿದ್ಯೋಪಯುಕ್ತ ಪೂರೋತ್ತರ ಪುಣ್ಯಜ್ಞಳಿಠ್ ಅನುಕೂಲಪ್ರತಿಕೂಲ ಪ್ರಬಲಕರ್ಮಾಂತರಫಲಜ್ಞಳಾಲೇ ನಿರುದ್ಧಾವಸರಜ್ಞಳಾಯ್, ಫಲಮ್ ಕೊಡುಕ್ಕಪ್ಪೇರಾದೆ ಮಿಕುತಿಯಾಯ್ ನಿನ್ರನ್ನೆಯುಮ್ ಅನ್ರಿಮಕಾಲತ್ತಿಲೇ ಕಳಿಯುಮ್.

ದ್ವಾಗಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಅನಭ್ಯುಪಗತ ಪುಣ್ಯಗಳಾಗಿರಬಹುದು; ವಿದ್ಯೋಪಯುಕ್ತ ಪೂರೋತ್ತರಪುಣ್ಯಜ್ಞಳಿಠ್ - ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದವುಗಳಾಗಿ, ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಪೂರೈವಾಗಿಯೂ, ಉತ್ತರಕಾಲದಲ್ಲೂ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಇವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ದೈವಮೇವಾಪರೇ ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಕರ್ಮಯೋಗದ ಅಜ್ಞಗಳೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಜ್ಞಗಳಾದ ನಿತ್ಯನೈಮತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನಗಳೂ, ಅನುಕೂಲ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪ್ರಬಲಕರ್ಮಾಂತರ ಫಲಜ್ಞಳಾಲೇ - ಇವುಗಳ ಫಲಕರ್ಮತ್ವಾದಿತ್ಯಾಗಗಳಮೂಲಕ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ್ದರೆ ಅನುಕೂಲ ಫಲ, ಸಾತ್ವಿಕ ತ್ಯಾಗದೇಳೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ್ದರೆ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಭೋಗವನ್ನು ಕೊಡುವದಾಗಿ ಬಂಧಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕೂಲಫಲ, ಈಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಶರೀರಮೂಲಕ ಪ್ರಬಲವಾದಪುಣ್ಯ ಫಲಕೊಡುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುಹುದು, ಇವುಗಳಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸಮಯವಿಲ್ಲದೆ ನಿರುದ್ಧಾವಸರಜ್ಞಳಾಯ್ - ತತೆಯಲ್ಲುಟ್ಟ ಕಾಲವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಫಲಂಕೊಡುಕ್ಕಪ್ಪೇರಾದೆ - ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕೆಆಗದೆ, ಮಿಕುದಿಯಾಯ್ ನಿನ್ರನ್ನೆಯುಮ್ - ಅನುಭವಿಸಲು ಆಗದೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವವುಗಳು, ಅನ್ರಿಮಕಾಲತ್ತಿಲೇ - ದೇಹಾವನಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಕಳಿಯುಮ್ - ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಪುಣ್ಯದವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಹೇಳಿದ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ನಾಥನವೇನಾದರೂ ಉಂಟೋ? ಎಂದರೆ ಪುಣ್ಯವೂ ಪಾಪದಹಾಗೆಯೇ ಬಂಧಕವು. ಅವುಗಳೂ ಕಳೆದುಹೋಗದಯೊರತು ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಸಸೂತ್ರ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಉದಹರಿಸುತ್ತಾರೆ—ಬ್ರ. ಸೂ. ೪. ೧. ೧೪ ಪಾಪವೇನೋ ದುಃಖಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವದಾದುದರಿಂದ ಪಾಪಪರಿಹಾರಮಾರ್ಗವೇನೋ ನ್ಯಾಯವು. ಪುಣ್ಯವು ಅನುಕೂಲಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವದರಿಂದ ಅದು ಏತಕ್ಕೆಪರಿಹರಣೀಯವು? ಎಂದರೆ ಪುಣ್ಯವೂ ಬಂಧಕವಾದುದರಿಂದ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳೆರಡೂ ತೊಲಗಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ಈ ಸೂತ್ರವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇತರಸ್ಯಾಪಿ-ಪಾಪಗಳಿಗಿಂತ ಇತರವಾದ ಪುಣ್ಯಗಳೂ ಏವಂ - ಪಾಪಗಳಹಾಗಿ, ಅಶ್ಲೇಷವನಾಶದಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾದವುಗಳು. ಪುಣ್ಯಫಲವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳೂ ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟವಾದುದರಿಂದ ಅಘ್ನಂ ವೆಂಬ ೧೩ ನೆಯ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ

ಇವೃರ್ಥಮ್ “ಇತರಸ್ಯಾಪ್ಯೇವ ಮಸಂಶ್ಲೇಷಃಪಾಶೇತು” ಎಜ್ಜರ ಸೂತ್ರ
ತ್ರಲೇ ಅಭಿಪ್ರೇತಮ್. ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಸೂತ್ರಮೇ ಫಲಮಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿತ್ತ
ಕೇವಲಕೃತ್ಯರೂಪ ಸುಕೃತಜ್ಞಃ ಅಪ್ಪೋಡು ದತ್ತಫಲಂಗಳಾಕ್ಶಯಾ
ಲೇ ಯವತ್ತುಕ್ಕು ಅಶ್ಲೇಷತೊಲ್ಲವೇಣ್ಣಾ. ಲೋಕಸಂಕ್ರಾಂತಾರ್ಥ ವಿಧಿಯಾ
ಲ್ ಅನುಷ್ಠಿಕ್ತೈಕ್ಕುಮವೈಯುಮ್ :ತನಕ್ತಪ್ರದಿಯೇ ಭಗವದಾಜ್ಞಾ
ಳಾಗ್ಯಯಾಲೇ, ಯವೈಯುಮ್ ಇವನುಕ್ಕು ಕೇವಲ ಕೃತ್ಯರೂಪಗಳಾಯ್
ದತ್ತಫಲಜ್ಞಃ.

ಋನ ಶಬ್ದದಲ್ಲೇ ಪುಣ್ಯಗಳೂ ವೇರಿದವು. ಪಾಶೇತು - ವಿದ್ಯಾನುಗುಣವಾದ
ಪುಣ್ಯದಿಂದಂಟಾಗುವ ವೃಷ್ಟಿ ಅನ್ನ. ಆರೋಗ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಶರೀರಾವಸಾನ
ಉಂಟಾದನಂತರ, ಅಸಂಶ್ಲೇಷಃ - ಲೇಪವಲ್ಲದಿರೋಣವು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ತುಶ
ಬ್ದದಿಂದ ಶರೀರವಿರುವಾಗ ವಿದ್ಯಾನುಗುಣ ಪುಣ್ಯಫಲವು ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತ
ವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಯೇ, ಫಲವಾಗಿ, ಅನುಷ್ಠಿತ - ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಕೇವಲ
ಕೃತ್ಯರೂಪ ಸುಕೃತಗಳು, ಅಪ್ಪೋಡು - ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದಕಾಲ
ದಲ್ಲೇ, ದತ್ತಫಲಜ್ಞಳಾಕ್ಶಯಾಲೇ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಂದ ಸ್ವಯಂಪ್ರಯೋಜನ
ವಾಗಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಫಲಗಳುಳ್ಳವು ಆದುದರಿಂದ, ಅವತ್ತುಕ್ಕು - ಅಂತಹಸುಕೃತ
ಗಳು ಬಂಧಕಗಳಾಗಲಾರವಾದುದರಿಂದ, ಅಶ್ಲೇಷತೊಲ್ಲವೇಣ್ಣಾ - ಅವುಗಳಿಗೆ
ಅಶ್ಲೇಷ ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವು ಲೋಕಸಂಕ್ರಾಂತಾರ್ಥವಿಧಿಯಾಲ್ - ಗೀತೆ
ಯಲ್ಲಿ “ ಲೋಕಸಂಕ್ರಾಂತಮೇವಾಪಿಸಂಪರ್ಶ್ಯಕರ್ಮಮರ್ಹಸಿ ” ಎಂಬಲ್ಲಿ
[೧೬.೩.೨೦] ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯು, ಅಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕಮಾಡಬೇಕಾಗಿ
ರುವ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಲೋಕಸಂಗ್ರಹ ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲಾ
ದರೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಎಧಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಅನುಷ್ಠಿಕ್ತೈಕ್ಕುಮವೈಯುಮ್ - ಅನು
ಷ್ಠಿಸಬೇಕಾದವನ್ನು, ತನಕ್ತು-ಪ್ರಸನ್ನನಾದತನಗೆ, ಅಪ್ರದಿಯೇ-ಹಾಗೆಯೇ, ಭಗ
ವದಾಜ್ಞಾ ಸಿದ್ಧಜ್ಞಳಾಗ್ಯಯಾಲೇ-ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದವಾನು
ದರಿಂದ, ಇವನುಕ್ಕು ಕೇವಲಕೃತ್ಯರೂಪಗಳಾಯ್-ಇವನು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಯೋಜನ
ವಾಗಿ ಫಲಕರ್ಮತ್ತಾದಿಗಳನ್ನು ಆಪೇಕ್ಷಿಸದೇ ಅನುಷ್ಠಿಸುವುದರಿಂದ, ದತ್ತಫಲಜ್ಞಃ
- ಸ್ವಾಮಯುತಾನಾಗಯೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ, ಆರೋಗ್ಯ, ಅನ್ನ ಮೊದಲಾದ ರೂಪ
ದಲ್ಲಿ, ದತ್ತಫಲಜ್ಞಃ - ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಫಲಗಳನ್ನುಳ್ಳವು. ಲೋಕಸಂಕ್ರಾಂತಾರ್ಥ
ವಿಧಿಸಿದವುಗಳಲ್ಲಿ, ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಆಲ್ಲವು. ಕರ್ಮಯೋಗದ
ದೈವಮೇವಾಪಶೇ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದವೂ ಮತ್ತು ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಾದ ಭಗವ

ಇವತ್ತಿಲ್ ಅನವಧಾನತ್ತಾಲೇ ಸಾತ್ವಿಕತ್ಯಾಗರಹಿತಮಾನ ಅನುಷ್ಠಿತಜ್ಞಃ ಉಂಡಾಗಿಲ್ ಅವೈಯುಮ್ ಎಲ್ಲಾಮ್ “ತಾನ್ಮೇವ ಭಾವೋಪಹತಾನಿಕಲ್ಮಃ” ಎಜ್ಜರಪಡಿಯೇ ಪಾಪತುಲ್ಯಜ್ಞಳಾಯ್ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿಕ್ಕು ವಿಷಯಮಾಮ್.

ದ್ವಾಗವತಕೈಂಕರ್ಯಗಳೂ, ದೇಹಯಾತ್ರೇಗೇಕಾದ ಕರ್ಮಗಳೂ ಎಲ್ಲವೂ ಸೇರಿದವು. ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಸ್ಮಿಮಿತ್ತಿಕಾನುಷ್ಠಾನಗಳು ಸೇರಿದವು. ಗೋಬಲೀವರ್ಧನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ನಿತ್ಯಸ್ಮಿಮಿತ್ತಿಕಗಳನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಸಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಮಿಕ್ಕವುಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಹೇಳಿದವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು.

ಇವತ್ತಿಲ್ - ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಸುಕೃತಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ, ಅನವಧಾನತ್ತಾಲೇ - ಜಾಗರೂಕತೆ ಇಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ, ಸಾತ್ವಿಕತ್ಯಾಗರಹಿತಮಾನ ಅನುಷ್ಠಿತಜ್ಞಃ ಉಂಡಾಗಿಲ್ - ಸಾತ್ವಿಕತ್ಯಾಗಹೇಳದೆ ಅನುಷ್ಠಿತಗಳಾದವಾದರೆ, ಅವೈಯುಮ್ - ಅಂತಹ ಸುಕೃತಜ್ಞಳೆಲ್ಲವೂ, ತಾನ್ಮೇವಭಾವೋಪಹತಾನಿಕಲ್ಮಃ (ಭಾರ. ಆದಿಸರ್ವವ ಪ್ರಥಮ ಸರ್ಗದ ಕೊನೆಯಶ್ಲೋಕ) ಆ ಯಜ್ಞದಾನ ತಪಸ್ಸುಗಳಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲಾ, ಭಾವೋಪಹತಾನಿ ಭಗವತ್ತೀತಿಗಾಗಿ ಸ್ವಯಂಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿ ಅಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವ ಮಮತಾ ಫಲಗಳನ್ನು ಬಿಡದೆ, ಅನುಷ್ಠಿಸಿದುದಾದರೆ ಕಲ್ಮಃ ಪಾಪಹೇತು; ಎಂದರೆ ನಿಸಿದ್ದವು, ಎಂದರೆ ಹಾಗೆಫಲಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಎಜ್ಜಿರಪಡಿಯೇ - ಎಂಬಲ್ಲಿಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ಪಾಪತುಲ್ಯಜ್ಞಳಾಯ್ - ಇದು “ಕಲ್ಮಃ” ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವು; ಪಾಪಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿ, ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿಕ್ಕು - ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ, ವಿಷಯಮಾಮ್ - ಸೇರಿದುದಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಳೆಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವೂ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತವೆಂಬ ಭಾವವು. ಆ ಪೂರ್ವಾ ಶ್ಲೋಕವು ಯಾವುದೆಂದರೆ—

“ತಪೋನಕಲೋಽಧ್ಯಯನಂ ನಕಲ್ಮಃ ಸ್ವಾಭಾವಿಕೋವೇದವಿಧಿರ್ನಕಲ್ಮಃ | ಪ್ರಸಹ್ಯ ವಿತ್ತಾಹರಣಂ ನಕಲ್ಮಃ ತಾನ್ಮೇವ ಭಾವೋಪಹತಾನಿಕಲ್ಮಃ ||

ಕೃಭ್ರಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದಿ ತಪಸ್ಸುಗಳು ಭಗವತ್ತೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಫಲಾಭಿ ಸಂಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ತ್ಯಾಗ ಹೇಳಿ ನಡೆಸಿದರೆ ನಿಸಿದ್ದವಾದವಲ್ಲವು ಬಂಧಕವಲ್ಲವು. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ವೇದವಿಧಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿರುವ ಸಂಘ್ಯಾದಿ ಕರ್ಮಗಳೂ ದೋಷಯುಕ್ತವಾದವಲ್ಲವು. ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿ ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಜ್ಞರ್ಮಗಳಿಗೂ ಪಂಚ ಮಹಾ ಯಜ್ಞಗಳಾಗಿಯೂ ಧನಾರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದೂ

ಫಲಾನುರಾರ್ಥಮಾಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆನ ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಂತರಜ್ಞಳುಮ್ ದತ್ತಫಲಜ್ಞಳಾಯ್ ಪೋಮ್. ಪೂರ್ಮಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಕೋಲಿನ ಫಲತ್ತೈ ಪ್ರತ್ತ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪಣ್ಣುಗೈ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸತ್ತೋರೇ ಕೂಡ ಅನುಷ್ಠಿತ ಪೂರ್ಮಪ್ರಪತ್ತಿ ಪ್ರತಿ ಸಂಧಾನತ್ತಾಲೇ ಕೂಡಾದು.

ದೋಷವಲ್ಲವು. “ಮುಕ್ತಸಜ್ಜಸ್ಸಮಾಚರ” ಎಂದು ಅನುಜ್ಞೆಯುಂಟು. ಇವುಗಳನ್ನೇ ಇಂತಹ ಭಾವನೆಯಲ್ಲದೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದುದಾದರೆ ದುಷ್ಟವಾಗುವವು. ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಭಾರತವು ಮಹತ್ತಾದುದು, ವೇದಕ್ಕನುಮಾನವಾಗಿ ಪಂಚಮವೇದವೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಮಹಾಶ್ವೇತಿ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವರ್ಣನೆ, ಐಹಿಕಗಳಾದ ಅಶಾಶ್ವತ ಫಲಗಳುಂಟಾಗುವ ಕ್ರಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಇರುವಾಗ ಹೇಗೆ ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥ ವೆಂಬಾಕ್ಷೇಪಣೆಯುಂಟಾಗಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅಂತವುಗಳೂ ಕೂಡ ಭಗವತ್ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಫಲಾಭಿಸಂಧಿಯಿಲ್ಲದ ಭಾವವಿದ್ದರೆ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆಂದೂ ಅಂತಹ ಭಾವವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವೇ ದೋಷಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರಬಹುದೂ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

ಫಲಾನುರಾರ್ಥಮಾಗೆ - ಮೋಕ್ಷವಲ್ಲದೆ ಬೇರೇ ಫಲಗಳಿಗಾಗಿ, ಮಗ, ಬಂಧುವರ್ಗಮೊದಲಾದವರುಗಳ ಐಹಿಕ ತೊಂದರೆ ನಿವಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಥವಾ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ, ಪಣ್ಣಿನ - ಮಾಡಿದ, ಪ್ರಪತ್ತ್ಯಂತರಜ್ಞಳುಮ್ - ಬೇರೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳೂ (ಅಂತಹ ಸುಕೃತಗಳೂ ಸಹ) ಧತ್ತಫಲಜ್ಞಳಾಯ್ ಪೋಮ್ - ಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದತ್ತಫಲಗಳಾಗಿ ಕಳೆಯಬಹುದು. ಪೂರ್ಮಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಕೋಲಿನ ಫಲತ್ತೈ - ಮೊದಲು ಆಚಾರ್ಯರ ಮೂಲಕ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಫಲವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ, ಪತ್ತ - ಕುರಿತು, ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪಣ್ಣುಗೈ - ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸತ್ತೋರೇ ಕೂಡ - ಅಂಗವಾದ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸವೊಂದಿಗೆ, ಅನುಷ್ಠಿತ - ಹಿಂದೆ ಮೊದಲು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಪೂರ್ಮಪ್ರಪತ್ತಿ - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ, ಪ್ರತಿಸಂಧಾನತ್ತಾಲೇ - ವಿರೋಧವಾಗುವದರಿಂದ, ವಿರೋಧ ಮಹಾಶ್ವೇತಿಯುಳ್ಳದೆಂದು ಭಾವನೆಯುಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಎಂಬರ್ಥವು, ಕೂಡಾದು - ಅಂತಹ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಸರಿಯಲ್ಲವು ಹಿಂದೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದುದು ಕಳೆದುಹೋಗಿ ಈಗ ಆ ಪ್ರಪದನದ ಮಹಾಶ್ವೇತಿಯಲ್ಲಿ ಶಂಕಾ ಉಂಟಾಗಿ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆಯಾದುದರಿಂದ ಪುನಃ ಪ್ರಪದನವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಕೂಡ ಬೆಂಬ ಭಾವವು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಮಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ ಅಂಜನೇಯನ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ

ಇನ್ವರ್ಥಮ್ “ಇತರಸ್ಯಾಪ್ಯೇವ ಮಸಂಶ್ಲೇಷಃಪಾತೇತು” ಎಜ್ಜರ ಸೂತ್ರ
ತ್ತಿಲೇ ಅಭಿಪ್ರೇತಮ್. ಭಗವತ್ತೀತಿಮಾತ್ರಮೇ ಫಲನಾಗ ಅನುಷ್ಠಿತ
ಕೇವಲಕೃಜ್ಞ್ಯರೂಪ ಸುಕೃತಜ್ಞಃ ಅಪ್ಪೋದು ದತ್ತಫಲಂಗಳಾಕೃಯಾ
ಲೇ ಯವತ್ತುಕ್ಕು ಅಶ್ಲೇಷಶೂಲ್ಪವೇಣ್ಣಾ. ಲೋಕಸಂಕ್ರಾಂತಾರ್ಥ ವಿಧಿಯಾ
ಲ್ ಅನುಷ್ಠಿತೈಕ್ಕುಮವೈಯುಮ್ ತನಕ್ಕಪ್ಪಡಿಯೇ ಭಗವದಾಜ್ಞಾ
ಳಾಗೈಯಾಲೇ, ಯವೈಯುಮ್ ಇವನುಕ್ಕು ಕೇವಲ ಕೃಜ್ಞ್ಯರೂಪಗಳಾಯ್
ದತ್ತಫಲಜ್ಞಃ.

ರುವ ಶಬ್ದದಲ್ಲೇ ಪುಣ್ಯಗಳೂ ಸೇರಿದವು. ಪಾತೇತು - ವಿದ್ಯಾನುಗುಣವಾದ
ಪುಣ್ಯದಿಂದಂಟಾಗುವ ವೃಷ್ಟಿ ಅನ್ನ, ಆರೋಗ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಶರೀರಾವನಾಸ
ಉಂಟಾದಂತರ, ಅಸಂಶ್ಲೇಷಃ - ಲೇಪವಿಲ್ಲದಿರೋಣವು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ತುಶ
ಬ್ದದಿಂದ ಶರೀರವಿರುವಾಗ ವಿದ್ಯಾನುಗುಣ ಪುಣ್ಯಫಲವು ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತ
ವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಗವತ್ತೀತಿಯೇ, ಫಲನಾಗಿ, ಅನುಷ್ಠಿತ - ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಕೇವಲ
ಕೃಜ್ಞ್ಯರೂಪ ಸುಕೃತಗಳು, ಅಪ್ಪೋದು - ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದಕಾಲ
ದಲ್ಲೇ, ದತ್ತಫಲಜ್ಞಗಳಾಕೃಯಾಲೇ - ಸದ್ವೇಶ್ವರನಿಂದ ಸ್ವಯಂಪ್ರಯೋಜನ
ವಾಗಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಫಲಗಳನ್ನು ಅವುರಿಂದ, ಅವತ್ತುಕ್ಕು - ಅಂತಹಸುಕೃತ
ಗಳು ಬಂಧಕಗಳಾಗಲಾರವಾದುದರಿಂದ, ಅಶ್ಲೇಷಶೂಲ್ಪವೇಣ್ಣಾ - ಅವುಗಳಿಗೆ
ಅಶ್ಲೇಷ ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವು ಲೋಕಸಂಕ್ರಾಂತಾರ್ಥವಿಧಿಯಾಲ್ - ಗೀತೆ
ಯಲ್ಲಿ “ಲೋಕಸಂಕ್ರಾಂತಮೇವಾಪಿಸಂಪಶ್ಯತುರ್ಮಹತಮ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ
(೧೬.೩.೨೦) ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯು, ಅಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕಮಾಡಬೇಕಾಗಿ
ರುವ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಲೋಕಸಂಗ್ರಹ ಪ್ರಯೋಜನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲಾ
ದರೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಅನುಷ್ಠಿತೈಕ್ಕುಮವೈಯುಮ್ - ಅನು
ಷ್ಠಿಸಬೇಕಾದವನ್ನು, ತನಕ್ಕು - ಪ್ರಸನ್ನನಾದತನಗೆ, ಅಪ್ಪಡಿಯೇ - ಹಾಗೆಯೇ, ಭಗ
ವದಾಜ್ಞಾ ಸಿದ್ಧಿಜ್ಞಗಳಾಗೈಯಾಲೇ - ಭಗವಂತನ ಅಜ್ಞೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದವಾದುದ
ರಿಂದ, ಇವನುಕ್ಕು ಕೇವಲಕೃಜ್ಞ್ಯರೂಪಗಳಾಯ್ - ಇವನು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಯೋಜನ
ವಾಗಿ ಫಲಕರ್ಮತ್ವಾದಿಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೇ ಅನುಷ್ಠಿಸುವುದರಿಂದ, ದತ್ತಫಲಜ್ಞಃ
- ಸ್ವಾನುಯುತಾನಾಗಿಯೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ, ಆರೋಗ್ಯ, ಅನ್ನ ಮೊದಲಾದ ರೂಪ
ದಲ್ಲಿ, ದತ್ತಫಲಜ್ಞಃ - ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಫಲಗಳನ್ನುಳ್ಳವು. ಲೋಕಸಂಕ್ರಾಂತಾರ್ಥ
ವಿಧಿಸಿದ್ದವುಗಳಲ್ಲಿ, ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲವು. ಕರ್ಮಯೋಗದ
ದೈವಮೇವಾಪರೇ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದವೂ ಮತ್ತು ಅನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಾದ ಭಗವ

ಉದಿಯಾದೊಳಿಗೈ. ಇಪ್ಪಡಿ ಸರೈಕರೈಜ್ಜಳು ಜ್ಜಳಿಯಾನಿರೈ ಸುಹೈತ್ತು ಕೈಳುಮ್ ದ್ವಿಪತ್ತಕ್ಕೈಳುಮ್ ಕೊರಿಟ್ಟುಕ್ಕೊಳುಮ್ ಅವೈಯವೈ ಎನಿಲ್ ? ಅಶ್ಲೇಷವಿನಾಶ ವಿಷಯಜ್ಜಳುಮ್ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಪುಣ್ಯಜ್ಜಳಿಲ್ ಕರ್ಮಾ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಕರ್ಮಫಲಪ್ರದಾನಾಭಿಸಂಧಿ - ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಜ್ಜಲ್ಪವು, ಉದಿಯಾದೊಳಿಗೈ - ಉಂಟಾಗದೇನೇ ಇರೋಣವು.

ಇಪ್ಪಡಿ - ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಸರೈಕರೈಜ್ಜಳು ಕಳಿಯಾನಿರೈ - ಸಮಸ್ತ ಪುಣ್ಯಪಾಪಕರ್ಮಗಳೂ ಕಳೆದು ಹೋದನಂತರ, ಸುಹೈತ್ತು ಕೈಳುಮ್ ದ್ವಿಪತ್ತ ಕೈಳುಮ್ - “ಸುಹೃದಃ ಸಾಧುಕೃತ್ಯಾಂ ದ್ವಿಷಂತಃ ಸಾಪಕೃತ್ಯಾಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಾಧುಕೃತ್ಯಗಳು ಸುಹೃತ್ತಗಳನ್ನೂ ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳು ದ್ವೇಷಗಳಲ್ಲೂ ಹೋಗಿ ಸೇರುತ್ತವೆ ಎಂದು ( ) ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೊರಿಟ್ಟುಕ್ಕೊಳುಮ್ - ವಿಭಾಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ, ಅವೈ - ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳು ಯೆವೈ - ಯಾವುವು ? ಎನಿಲ್ - ಎಂದರೆ, ಸರೈಕ್ಕೂ ಅಶ್ಲೇಷ ವಿನಾಶಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನಂತರ, ಇನ್ನು ಸುಹೃತ್ ದುಷ್ಕೃತರನ್ನು ಹೋಗಿ ಸೇರಲು ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳು ಎಲ್ಲಿವೆ ಎಂಬ ಚೋದ್ಯವು; ಇದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ (೧) **ಅಶ್ಲೇಷ ವಿನಾಶ ವಿಷಯಜ್ಜಳುಮ್** - ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿತಗಳಾದ ಆರೋಗ್ಯ ಅನ್ನಪಾನ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೇತುವಾದ ಸುಕೃತಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸದೇ ಇರುವುವು; (೨) ಮತ್ತು **ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಪುಣ್ಯಜ್ಜಳಿಲ್, ಕರ್ಮಾಂತರ ಪ್ರತಿಬದ್ಧ ಫಲಜ್ಜಳುಮ್** - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಕರ್ಮಾಂತರ ಪ್ರತಿಬದ್ಧ ಫಲಜ್ಜಳುಮ್ - ಬೇರೇ ಪ್ರಬಲಕರ್ಮಗಳ ಅನುಭವದಿಂದ ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಫಲಗಳಾಗಿರುವುವು; ಇವುಗಳು ಸುಹೃದಸ್ಸಾದು ಕೃತ್ಯಾಂ ಎಂಬ ವಚನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಇದು ವ್ಯಾಸಸೂತ್ರ (೮. ೧. ೧೭) ವಾದ “ಅನ್ಯಾಪಿಹೈಕೇಷಾಮುಭಯೋಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವು. ಆದರೆ ಕರ್ಮಾಂತರದಿಂದ ಸುಕೃತಫಲಪ್ರತಿಬದ್ಧವಾಗಿರುವದುಂಟೋ ? ಎಂದರೆ ಉಂಟೆಂದು ಮುಂದಿನ ಸೂತ್ರವಾದ “ಯೇದೇವವಿದ್ಯಯಾ ಇತಿಹಿ (೮. ೧. ೧೮.) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವು.

ಆಗಲಿ, ವಿದ್ಯಾರಂಭಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವವಾದ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳು ನಾಶವಾಗುವವೆಂದೂ ಅನಂತರ ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕಗಳು ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟನಂತರ **ಸುಹೃದಸ್ಸಾದುಕೃತ್ಯಾಂ** ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳು ಸುಹೃತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುವು ಯಾವುವು ? ಎಂದರೆ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಕೆಲವು ಸುಕೃತಗಳು ವೃಷ್ಟಿ ಪಶ್ಚನ್ನಾರೋಗ್ಯಾದಿ ರೂಪದಿಂದ ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡುವವಲ್ಲದೆ ಅನುಭವಿಸದೇ ಇರುವ ಪುಣ್ಯಗಳುಂಟು, ಅವೂ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಪುಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಬದ್ಧವಾಗಿ

ಫಲಾಂತರಾರ್ಥಮಾಗ ಪ್ಪಣ್ಣಿನ ಪ್ರಪತ್ಯಂತರಜ್ಞಳುಮ್ ದತ್ತಫಲಜ್ಞಳಾಯ್ ಪೋಮ್. ಪೂರ್ವಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಕ್ಷೋಲಿನ ಫಲತ್ವೈ ಪ್ಪತ್ತ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪಣ್ಣಿಗೈ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸತ್ತೋಡೇ ಕೂಡ ಅನುಷ್ಠಿತ ಪೂರ್ವಪ್ರಪತ್ತಿ ಪ್ರತಿ ಸಂಧಾನತ್ತಾಲೇ ಕೂಡಾದು.

ದೋಷವಲ್ಲವು. “ಮುಕ್ತಸಜ್ಜಸ್ಸಮಾಚರ” ಎಂದು ಅನುಜ್ಞೆಯುಂಟು. ಇವುಗಳನ್ನೇ ಇಂತಹ ಭಾವನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದುದಾದರೆ ದುಷ್ಟವಾಗುವವು. ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಭಾರತವು ಮಹತ್ತಾದುದು, ವೇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಪಂಚಮವೇದವೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಮಹಾತ್ಮೈ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವರ್ಣನೆ, ಐಹಿಕಗಳಾದ ಅಶಾರ್ವತ ಫಲಗಳುಂಟಾಗುವ ಕ್ರಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಇರುವಾಗ ಹೇಗೆ ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥವೆಂಬಾಕ್ಷೇಪಣೆಯುಂಟಾಗಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅಂತವುಗಳೂ ಕೂಡ ಭಗವತ್ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಫಲಾಭಿಸಂಧಿಯಿಲ್ಲದ ಭಾವವಿದ್ದರೆ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆಂದೂ ಅಂತಹ ಭಾವವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವೇ ದೋಷಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತೆಂದೂ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

ಫಲಾಂತರಾರ್ಥಮಾಗ - ಮೋಕ್ಷವಲ್ಲದೆ ಬೇರೇ ಫಲಗಳಿಗಾಗಿ, ಮಗ, ಬಂಧುವರ್ಗಮೊದಲಾದವರುಗಳ ಐಹಿಕ ತೊಂದರೆ ನಿವಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಥವಾ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ, **ಪಣ್ಣಿನ** - ಮಾಡಿದ, **ಪ್ರಪತ್ಯಂತರಜ್ಞಳುಮ್** - ಬೇರೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಗಳೂ (ಅಂತಹ ಸುಕೃತಗಳೂ ಸಹ) ದತ್ತಫಲಜ್ಞಳಾಯ್ **ಪೋಮ್** - ಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದತ್ತಫಲಗಳಾಗಿ ಕಳೆಯಬಹುದು. **ಪೂರ್ವಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಕ್ಷೋಲಿನ ಫಲತ್ವೈ** - ಮೊದಲು ಆಚಾರ್ಯರ ಮೂಲಕ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಫಲವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ, **ಪತ್ತ** - ಕುರಿತು, **ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪಣ್ಣಿಗೈ** - ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು, **ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸತ್ತೋಡೇ ಕೂಡ** - ಅಂಗವಾದ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸದೊಂದಿಗೆ, **ಅನುಷ್ಠಿತ** - ಹಿಂದೆ ಮಾಡಲು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ **ಪೂರ್ವಪ್ರಪತ್ತಿ** - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ, **ಪ್ರತಿಸಂಧಾನತ್ತಾಲೇ** - ವಿರೋಧವಾಗುವುದರಿಂದ, ವಿರೋಧ ಮಹಾತ್ಮೈಯುಳ್ಳದೆಂದು ಭಾವನೆಯುಂಟಾಗುವುದರಿಂದ ಎಂಬರ್ಥವು, **ಕೂಡಾದು** - ಅಂತಹ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಸರಿಯಲ್ಲವು. ಹಿಂದೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದುದು ಕಳೆದುಹೋಗಿ ಈಗ ಆ ಪ್ರಪದನದ ಮಹಾತ್ಮೈಯಲ್ಲಿ ಶಂಕಾ ಉಂಟಾಗಿ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆಯಾದುದರಿಂದ ಪುನಃ ಪ್ರಪದನವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಕೂಡದೆಂಬ ಭಾವವು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ ಆಂಜನೇಯನ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ

ವುಮ', ಆಶ್ರಿತರ' ಪಕ್ಕಲಿಲ' ಪಣ್ಣಿನ ಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯತ್ತುಕ್ಕು ಮೇಲ' ಕ್ಷಮೈ
 ಕ್ಕೊಳ್ಳಿ ಅವಸರಮ' ಕೊಡುಕ್ಕೈಕ್ಕಾಗವುಮ', ಇವ್ವಾಶ್ರಿತರುಡೈಯ ಅನ್ನಿಮ
 ಶರೀರ ವಿಶ್ಲೇಷತ್ತಳವುಮ' ಇವರ'ಗಳುಡೈಯ ಪುಣ್ಯಪಾಪಜ್ಞಳಿ ಅಶಲ,
 ಪಿಳೆನ್ನೇರಿಡಾದೊಳಿಗಿರಾರ್.

ಅಂತವನನ್ನು ಹೋಗಿ ಸೇರುವದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವಾದುದರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು
 ಆಶ್ರಿತರ ಪಕ್ಕಲಿಲ' - ಆಶ್ರಿತರಾದ ಪ್ರಪನ್ನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಪಣ್ಣಿನ ಪ್ರಾತಿ
 ಕೂಲ್ಯತ್ತುಕ್ಕು - ಆಗ ದ್ವೇಷಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಕೂಲಾಚರಣೆಗೆ, ಮೇಲ' -
 ಅನಂತರ, ಕ್ಷಮೈಕ್ಕೊಳ್ಳಿ ಅವಸರಮ' ಕೊಡುಕ್ಕೈಕ್ಕಾಗವುಮ' - ತಾನು ಹಿಂದೆ
 ನಡೆದುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಆತನ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವದರ
 ಮೂಲಕ ಸುಹೃತ್ತಾಗಿ ನಡೆಯುವದಕ್ಕೆ ಅವಸರವನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ,
 ಇವ್ವಾಶ್ರಿತರುಡೈಯ - ಈ ಪ್ರಪನ್ನರ, ಅನ್ನಿಮಶರೀರ ವಿಶ್ಲೇಷತ್ತಳವುಮ' -
 ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶರೀರ ಪರಿತ್ಯಾಗಕಾಲದವರೆಗೂ, ಇವರ'ಗಳುಡೈಯ ಪುಣ್ಯಪಾಪ
 ಜ್ಞಳ' - ಈ ಪ್ರಪನ್ನರ ಪುಣ್ಯವಾಪಗಳು, ಅಶಲ' ಪಿಳೆನ್ನ - ಬೇರೊಬ್ಬನಿಂದ
 ತೆಗೆದು ವಿಭಾಗಿಸಿ, ಏರಿಡಾದೊಳಿಗಿರಾರ್ - ಸುಹೃತ್ತು ದ್ವೇಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಆರೋಪಿಸದೆ
 ದೇವಾವಸಾನದವರೆಗೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಪ್ರಪನ್ನನ ಸುಹೃತವು ಆತನ ಸುಹೃತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅನ್ನಿಮದಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ
 ಸೇರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತಲ್ಲ, ಯಾವನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಸೇರಿತೋ ಅವನೇನು
 ಅಪ್ರಪನ್ನನೇ, ಪ್ರಪನ್ನನೇ, ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು ಹೋಗಿ ಸೇರುತ್ತ
 ದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಸುಹೃತವು ಸ್ವರ್ದ್ಯಾಶಾಶ್ವತಸುಖವನ್ನುಂಟು
 ರಿಂದಲೂ, ಅಂತಹ ಸುಖವು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯವಾಗಿ ದುಃಖರೂಪವಾದುದು
 ಮಾಡುವದರಿಂದಲೂ, ಅಮುಮುಕ್ಷು ವಿಷಯವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವರ್ದ್ಯಾರ್ಥ
 ಸುಹೃತಮ' - ಸ್ವರ್ದ್ಯಾದಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸುಹೃತವು, ಅದಿಪದದಿಂದ ಇತರ
 ದೇವಲೋಕಸುಖವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮುಮುಕ್ಷುವುಕ್ಕು - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗೆ, ಪಾಪ
 ಸಮಾನಮಾಗೈಯಾಲ' - ಪಾಪಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದುದರಿಂದ, ಅದುಮ' - ಆ
 ಪ್ರಪನ್ನನ ಸುಹೃತವೂ, ಮುಮುಕ್ಷುವಾನ ಸುಹೃತ್ತಿನ' ಪಕ್ಕಲ' - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿ
 ಯಾದ ಸುಹೃತ್ತನ್ನು ಕುರಿತು, ಸಂಕ್ರಮಿಯಾದು - ಹೋಗಿ ಸೇರುವದಿಲ್ಲವು.
 ಪ್ರಪನ್ನನ ಸುಹೃತವು ಹೋಗಿ ಸೇರುವದು ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಲ್ಲದ ಸುಹೃತ್ತನ್ನೇ
 ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ಶಂಕಾಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಮಾಡಿ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ
 ಪುಣ್ಯವಾಪಗಳು ಮಾಡಿದ ಒಡನೆಯೇ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆಂದೂ ಭಗವಂತನ

ಸ್ವರ್ದ್ಯುತ್ಸುಕೃತಮ್ ಮುಮುಕ್ಷುವುಕ್ತು ಸಾಪ (ಸಮಾನ) ಮಾಗ್ನಿ
ಯಾಲೇ, ಯದುವುಮ್ ಮುಮುಕ್ಷುವಾನ ಸುಹೃತ್ತಿನ್ ಪಕ್ಕಲ ಸಂಕ್ರಮಿ
ಯಾದು. ಆರೇನುಮ್ ಪಣ್ಣಿನ ಕರ್ಮಜ್ಞಃ ವೇರೇ ಶಿಲರ್ ಪಕ್ಕಲಿಲೇ
ಸಂಕ್ರಮಿಕ್ಕೆಯಾವದನ್ನೇನಿಲ ! ಕರ್ಮವೈಪತ್ತ ಈಶ್ವರನುಕ್ಕುವರುಮ್
ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹಜ್ಞಳೋಡು ಸಮಾನಮಾಗ ಇವನುಡೈಯ ಶತ್ರುಮಿತ್ರಂ
ಗಳ ಪಕ್ಕಲಿಲೇ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹಂಗಳ ಉದಿಕ್ಕೈ. ಆರೇನುಮ್

ಅನುಗ್ರಹ ನಿಗ್ರಹಾನುರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಆದುದರಿಂದ
ಅದ್ರವ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ತೀತ್ಯಪ್ರೀತಿದೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು ಅದ್ರವ್ಯ ಸಂಕ್ರಮಿಸುವುವು
ಎಂದರೇನು ? ಮತ್ತು ಒಬ್ಬನು ಮಾಡಿದ ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತಗಳು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ
ಸಂಕ್ರಮಿಸುತ್ತವೆಂಬುದು ನ್ಯಾಯವಾದ ಹೇಳಿಕೆಯೇ ? ಎಂದು ಶಂಕಿಸಿ ಉತ್ತರ
ವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—ಆರೇನುಮ್ ಪಣ್ಣಿನ ಕರ್ಮಜ್ಞಃ - ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು
ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳು, ವೇರೇ ಶಿಲರ್ ಪಕ್ಕಲಿಲೇ - ಬೇರೆ ಕೆಲವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ಸಂಕ್ರಮಿಕ್ಕೆಯಾವುವದನ್ನೇನಿಲ - ಹೋಗಿ ಸೇರುವದು ಎಂಬುದು ಎಂತಾದ್ದು ?
ಕರ್ಮವೈಪತ್ತ - ಪ್ರಪನ್ನನಾದ ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮವನ್ನು
ಕುರಿತು, ಈಶ್ವರನುಕ್ಕುವರುಮ್ - ಈಶ್ವರನಿಗುಂಟಾಗುವ, ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹಂಗಳ
ಳೋಡು - ನಿಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಅನುಗ್ರಹಗಳೊಂದಿಗೆ, ಸಮಾನಮಾಗ - ಸಮಾನ
ವಾಗಿರುವ, ಇವನುಡೈಯ - ಪ್ರಪನ್ನನ, ಶತ್ರುಮಿತ್ರಂಗಳ ಪಕ್ಕಲಿಲೇ -
ಶತ್ರುಮಿತ್ರರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹಂಗಳ ಉದಿಕ್ಕೈ - ನಿಗ್ರಹಾನು
ಗ್ರಹಂಗಳು ಉದಿಸೋಣವು. ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತಗಳು ದ್ರವ್ಯವಲ್ಲವು, ಅದ್ರವ್ಯವು.
ಎನೊಂದು ದ್ರವ್ಯಗಳೂ ಶತ್ರುಮಿತ್ರರನ್ನು ಹೋಗಿ ಸೇರುವದಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಇದು
ಅದ್ರವ್ಯವು. ಇವು ಏನು ಮಾಡುತ್ತವೆ ? ಎಂದರೆ ಭಗವತ್ತೀತಿ ಮತ್ತು ಅಪ್ರೀತಿ
ಯನ್ನು ಈ ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತಗಳು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಪ್ರಪನ್ನ
ನಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಆ
ಸಂಕಲ್ಪವು ಶತ್ರುಮಿತ್ರರುಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.
ಆನಂದ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಶಬ್ದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸುವದ
ಕ್ಕಾಗಿ ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ, ರಾ - ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸಲು
ಬಾಯಿಯನ್ನು ತೆಗೆದರೆ ಉಚ್ಚರಿಸಿದವನಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತ
ವೆಂದೂ, ಅನಂತರ ಮ - ಶಬ್ದೋಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಬೇಕಾಗುವದರಿಂದ
ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೊರಗೇನೇ ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇದು
ಚಮತ್ಕಾರ ಹೇಳಿಕೆಯಾದರೂ, ಪಾಪಗಳು ಏನೋ ಒಂದು ವಿಧದ್ರವ್ಯವೆಂದೂ ಗಾಳಿ

ಅನುಷ್ಠಿತ ಕರ್ಮಜ್ಞಗಳುಳ್ಳು ಆರೇನುವುಕ್ಕಲಿಲೇ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹ ಹಂಗಳೆ ಸಿರನ್ನಾಲೆ ಅತಿಪ್ರಸಂಗಮಾ ವಾರಾದೋಽವೇಂದ್ರಿಲೆ? ಇದುವುಮು ಮುಮುಕ್ಷು ವಿಷಯತ್ತಿಲೆ ಅನುಕೂಲ ಪ್ರತಿಕೂಲರ್ದು ಉಪಚಾರಾಪಚಾರ ರೂಪಮಾನ ಕರ್ಮಮಡಿಯಾಗವರುಗಿರತಾಗ್ಯೆಯಾಲೇ ಅತಿಪ್ರಸಂಗಮಿಲ್ಲೆ.

ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಅಲ್ಲೇ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ ಎಂಬ ತಪ್ಪು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬಹುದು. ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳು ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತ್ಯಪ್ರೀತಿಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ನಷ್ಟವಾಗುವುವು. ಈ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಪ್ರಪನ್ನನ ಸುಕೃತಫಲವೂ ಸೇರುವದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಹುದೆಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವಾದುದ ರಿಂದ ಯಾವುದೊಂದು ಶಂಕಾವಿಗೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವು. ಪಾಪಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಗ್ರಹವು ಸೇರುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು.

ಆಗಲಿ, ಅದ್ರವ್ಯವೆಂದು ಉಪಪಾದಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೋ ಒಪ್ಪಿದೆವು. ಇನ್ನೊಂದು ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯಾದ ಒಬ್ಬನು ಮಾಡಿದ ಕೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಜನರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹಫಲಗಳು ಎಂಬುದು ಅತಿ ಪ್ರಸಂಗವಲ್ಲವೋ? ಹಾಗೆ ಈಶ್ವರನು ಮಾಡುವುದು ವಿಹಿತವೋ? ಎಂದರೆ ಸರಿಯಾದುದೇ ಎಂದು ತಿಳಿಸು ತ್ತಾರೆ. ಇದುವುಮು - ಹೀಗೆ ಪ್ರಪನ್ನನ ಸುಹೃತ್ತುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಪನ್ನನ ಸುಕೃತ ಸೇರಿದ ಅನುಗ್ರಹವೂ, ಪ್ರಪನ್ನನ ದುಷ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಪನ್ನನ ದುಷ್ಕೃತಫಲವಾಗಿ ನಿಗ್ರಹವೂ, ಮುಮುಕ್ಷುವಿಷಯತ್ತಿಲೆ - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಮಹಾಭಾಗವತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಅನುಕೂಲಪ್ರತಿಕೂಲರ್ದು - ಮಿತ್ರಶತ್ರುಗಳಿಗೆ, ಉಪಚಾರಾಪಚಾರರೂಪವಾದ, ಕರ್ಮಮಡಿಯಾಗ-ಇವರು ಗಳುಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಮೂಲಕವಾಗಿ, ವರುಗಿರದಾಗ್ಯೆಯಾಲೇ - ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ ಯಾದುದರಿಂದ ಅತಿಪ್ರಸಂಗಮಿಲ್ಲೆ - ವಿಪರೀತಾಚರಣೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದವನು, ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯನು. ಜ್ಞಾನೀ ತತ್ವತ್ವೈಯಮೇ ಮತಂ ಎಂದೂ ಆತನನ್ನು ಸುಹೃತ್ತಾಗಿ ಭಾವಿಸುವನು. ಅಂತವನಿಗೆ ಅನುಕೂಲನಾಗಿ ಹಿತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಅಂತವನು ತನಗೆ ಬಹು ಇಷ್ಟವಾಗಿ, ಆ ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ಮಾಡಬೇ ಕಾಗಿದ್ದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಈ ತನ್ನವನಿಗೆ ಅನುಕೂಲನಾಗಿರುವವನಿಗೆ ತೋರಿಸು ವದೇ ನ್ಯಾಯವೇ ವಿನಾ ವಿಪರೀತವಾದುದೇನೂ ಅಲ್ಲವು. ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಆಂಜನೇಯನು ಅನುಕೂಲನಾಗಿ ಪರಮ ಸುಹೃತ್ತಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ವಿಭೀಷ ಣನಿಗೆ ಮುತ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ, ಆತನ ಸುಕೃತಗಳಿಗಾಗಿ ಆಂಜನೇಯನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಅನುಕೂಲನಾಗಿದ್ದನೇ ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು

ಆಗೈಯಾಲೇಯಿರೇ ಉದಾಸೀನರ್ದಕ್ಕಲ' ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತಗಳಿರುಣ್ಣುಮ' ಸಂಕ್ರಮಿಕಕ್ಕೆ ಮೆನ್ನಾದೊಳಿಗಿರದು. ಫಲಸಾರೂಪ್ಯಮಾತ್ರತ್ತಾಲೆ ಇಜ್ಜು ಸಂಕ್ರಮಣೋಪಚಾರಮ'.

ಅನುಗ್ರಹ ತೋರುವದರಲ್ಲಿ ಅಸಂಭಾವಿತವಾದುದೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವರು ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರಾದುದರಿಂದ, ಪಾಂಡವರ ಶತ್ರುಗಳಾದ ದುರ್ರೋಧನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರೈಕೆತ್ತರಾಘದ ನೆಪಮಾಡಿಕೊಂಡು ದುರ್ರೋಧನಾದಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ನಿಗ್ರಹ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡುವದು ನ್ಯಾಯವೇ ಸರಿ, ಹಾಗೆಯೇ, ದುರ್ರೋಧನಾತಿಥ್ಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ 'ದ್ವಿಷದನ್ತಂ ನಭೋಕ್ತವ್ಯಂ ದ್ವಿಷಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಅನ್ನವು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಪಾಂಡವರಾದ್ದಿಷಸೇರಾರ್ಜುನಮಪ್ರಾಣಾಹಿ ಪಾಂಡವಾಃ - ಭಕ್ತರಾದ ಪಾಂಡವರು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯತಮರು, ಪಾಂಡವರ ದ್ವೇಷಿಯಾದ ನೀನೂ ನನಗೂ ದ್ವೇಷಿಯು ಎಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದುದರಿಂದ ವಿಶೇಷ ನಿಗ್ರಹ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ದುರ್ರೋಧನನು ಅರ್ಹನೆಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ— ಮಹಾಭಾಗವತೋತ್ತಮರಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವರ ಸುಹೃತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಾ ನುಗ್ರಹವೂ, ತದ್ವೇಷಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷನಿಗ್ರಹವೂ ಯುಕ್ತವಾದುದ್ದೇ! ಸರಿ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅತಿಪ್ರಸಂಗವಲ್ಲವು. ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯಪ್ರಕಾರ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳ ಸಂಕ್ರಮಣವು ಅದ್ರವ್ಯವೇ; ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಪ್ರಪನ್ನನ ಸುಹೃತ್ತು ದುಷ್ಕೃತಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹ ನಿಗ್ರಹ ಸಂಕಲ್ಪವೆಂದೂ; ಪ್ರಪನ್ನನು ಮಹಾಭಾಗವತನು, ಅಂತವನಿಗೆ ಸಾಧುಕೃತ್ಯವನ್ನು ಎಸಗಿದ್ದ ಮಿತ್ರನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾದ ಅನುಗ್ರಹವೂ, ದ್ವೇಷಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾದ ನಿಗ್ರಹವೂ ಸಾಧುವಾದುದೇವಿನಾ ಅತಿವ್ರಸಜ್ಜನವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುವದಿರದು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನ ಮಿತ್ರನು ಪುಣ್ಯಕೃತ್ಯಗಳ ಅನುಗ್ರಹಫಲವನ್ನು ಈಶ್ವರಾನುಗ್ರಹರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊಂದುವವನೂ, ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳಕ್ಕಾಗಿ ನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಹೊಂದುವವನೂ ಮುಮುಕ್ಷುವೋ? ಅಮುಮುಕ್ಷುವೋ? ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಮುಮುಕ್ಷು ವಿಷಯವೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದರು. ಹಾಗಾದರೆ ಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರತೆಯಾಗಲಿ ದ್ವೇಷವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಉದಾಸೀನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ, **ಆಗೈಯಾಲೇಯಿರೇ -** ಅದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲವೇ, **ಉದಾಸೀನರ' ಪಕ್ಕಲ'** ಮಿತ್ರನೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಶತ್ರುವೂ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನರಾಗಿರುವವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತಗಳಿರಡೂ, **ಸಂಕ್ರಮಿಕಕ್ಕೆ ಮೆನ್ನಾದೊಳಿಗಿರದು -** ಹೋಗಿ ಸೇರುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ ಇರುವದು. ಪ್ರಪನ್ನನ

ಇಸ್ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಶೋಲುಗಿರ ಶ್ರುತಿಯಾಲೇ ಈಶ್ವರನುಕ್ಕು
ಅತ್ಯರ್ಥಪ್ರಿಯನಾನ ಜ್ಞಾನಿಯ ವಿಷಯತ್ತಿರ್ದಣ್ಣನ ಉಪಚಾರಾಪಚಾರ
ಜ್ಞಳಾಲ್ ವರುಮ್ ಪ್ರೀತಿಕೋಪಜ್ಞಳನುಡೈಯ ತೀವ್ರಶಮತ್ವಂ ಸೂಚಿತ
ಮಾಯತ್ತು.

ಸ್ನೇಹಿತನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನೂ ದ್ವೇಷಿಯಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರಹವನ್ನೂ, ಈಶ್ವರನು ತೋರಿಸು
ವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವುಂಟು; ಏನೆಂದರೆ ಮಹಾಭಾಗವತನಾದ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸ್ನೇಹಿ
ತನು ಉಪಚಾರವನ್ನೆಸಗಿರುವದೂ, ದ್ವೇಷಿಯು ಅಹಿತವಾದ ಅಪಚಾರವನ್ನು
ಮಾಡಿರುವದೂ, ಕಾರಣಗಳು. ಉದಾಸೀನರಲ್ಲಿ ಈ ಪುಣ್ಯವಾಸಗಳ ಸಂಕ್ರಮ
ಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು
ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಪ್ರಪನ್ನನ ಮಿತ್ರದ್ವೇಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತಗಳ ಸಂಕ್ರ
ಮಣಗಳು ಸಕಾರಣಗಳಾಗಿ ಯುಕ್ತವಾದುವೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಹೇಳಿದರು.

ಮುಂದೆ ಸಂಕ್ರಮಣವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಸಂಕ್ರಮಣವೆಂದರೆ ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆತನ ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತಗಳು, ಮಿತ್ರದ್ವೇ
ಷಿಗಳನ್ನು ಹೋಗಿ ಸೇರುವದು ಎಂದರೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದ್ರವ್ಯವು ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ಇತರರನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಲ್ಲವು. ಸಂಕ್ರಮಣ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ
ಮುಖ್ಯಾರ್ಥ ಹೇಳಿಕೂಡದು. ಔಪಚಾರಿಕಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ
ಫಲಸಾರಾಪ್ಯಮಾತ್ರತ್ತಾಲೇ - ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಯಾವ ಫಲವನ್ನು ಆ ಸುಕೃತ
ದುಷ್ಕೃತಗಳಿಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಫಲವೇ ಶತ್ರುಮಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ
ಭಗವತ್ಪಜ್ಞಲ್ಪದಿಂದಂಟಾಗುವದರಿಂದ; ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ವೈಷಮ್ಯನೈ
ರ್ಘುಣ್ಯ ಹೇಳಲಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಈ “ಸುಹೃದ ಸ್ನಾಧುಕೃತ್ಯಾಂ
ದ್ವಿಪಂತಃ ಸಾಪಕೃತ್ಯಾಂ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ತೋರುವ ಮಹತ್ತಾದ ಅರ್ಥವೇ
ನೆಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಇಸ್ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಶೋಲುಗಿರ ಶ್ರುತಿಯಾಲೇ - ಮೇಲೆ
ಉದಾಹರಿಸಿರುವ, “ಸುಹೃದಸ್ನಾಧುಕೃತ್ಯಾಂ” ಎಂದು ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತಗಳು
ಪ್ರಪನ್ನನ ಮಿತ್ರ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಹೋಗಿ ಸೇರುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳುವ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ,
ಏನು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ:- ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಅತ್ಯರ್ಥಪ್ರಿಯ
ನಾನ - ಇಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವ, ಜ್ಞಾನಿ
ವಿಷಯತ್ತಿಲ್ - ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳಾದ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿ
ಸಿರುವ ಪ್ರಾಜ್ಞನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಪಣ್ಣಿನ - ಮಾಡಿದ, ಉಪಚಾರಾಪಚಾರಜ್ಞ
ಳಾಲ್ - ಮಿತ್ರನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಉಪಚಾರವೇನು, ಶತ್ರುವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಅಪ

ಚಾರವೇನು, ಇವುಗಳಿಂದ, ವರುಮ್ - ಉಂಟಾಗುವ, ಪ್ರೀತಿಕೋಪಂಗಳನು
 ಡೈಯ - ಈಶ್ವರನ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಕೋಪಗಳ, ತೀವ್ರತಮತ್ವಂ - ಅತ್ಯಂತ
 ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಭಾವವು, ಸೂಚಿತಮಾಯ್ತು - ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದುದ
 ರಿಂದಲೇ ಅಪಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ತೀವ್ರತಮವಾದುದು, ತುಂಬಾ ಕ್ರೂರವಾ
 ದುದು ಭಾಗವತಾಪಚಾರವೆಂದೂ, “ತೃಪ್ಯಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಗಸೇ” ಎಂದೂ ಶ್ರೀ
 “ವಿಷ್ಣೋರ್ಮನಮಾನಸಾತ್ ಗುರುತರಂ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವೋಲ್ಲಂಘನಮ್” ಎಂದೂ
 ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.—ಪರಮ ಭಾಗವತರಾದ ಜಡಭರತರನ್ನು ತನ್ನ
 ಆದಿಮೋಳನವನ್ನು ಹೊರುವದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಕಡೆಯವರು ನೇಮಿಸಿದುದರಿಂದ
 ಭಾಗವತಾಪಚಾರ ಬಂತೇ ಎಂದು ದೇಹಕಂಪನದಿಂದ ರಹೋಗಣನೆಂಬರಾಜನು
 ಹೇಳುತ್ತಾನೆನೆಂದರೆ—“ನಾಹಂವಿಶಂಕೇ ಸುರರಾಜವಜ್ರಾತ್ ನತ್ಯಕ್ಷ
 ಶೂಲಾತ್ ನಯಮಸ್ಯಪಾಶಾತ್ | ನಾಗ್ನೈರ್ಯಸೋಮಾನಿಲಿ ವಿತ್ತಪಾಸ್ತ್ರಾತ್
 ಶಂಕೇಭೃಶಂ ಬ್ರಹ್ಮಕುಲಾವಮಾನಾತ್” ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧಕ್ಕಾಗಲಿ
 ರುದ್ರನ ಶೂಲಕ್ಕಾಗಲಿ ಯುಮನ ಪಾಶಕ್ಕಾಗಲಿ ಅಗ್ನಿ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ವಾಯು
 ಕುಬೇರರ ಅಸ್ತ್ರಕ್ಕಾಗಲಿ ನಾನು ಭಯಪಡುವನಲ್ಲವು. ಬ್ರಹ್ಮಕುಲಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿ ಅವ
 ಮಾನಮಾಡಿದನೋ ಎಂಬ ಶಙ್ಕಾ ನನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತದೆಂದು ರಾಜನು ಹೇಳಿರು
 ತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪನ್ನರ ಮಿತ್ರರಲ್ಲೂ ಸರೈಶ್ವರನಿಗೆ ವಿಶೇಷ
 ಪ್ರೀತಿಯು. ಇದನ್ನು ಮಹರ್ಷಿಯು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಬಹು ನಿವುಣ
 ತರವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾವಾಗ ವಿಭೀಷಣನು ತನ್ನ
 ಭ್ರಾತಾವಿನಿಂದ ಅವಮಾನಿತನಾದನೋ, ಆಗಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ
 ಹೊರಟನೋ, ಆಗ ಆತನೊಂದಿಗೆ ಭಕ್ತರಾದ ನಾಲ್ಕು ಅನುಚರರೂ ಜೊತೆ
 ಯಲ್ಲೇ ಹೊರಟುಬಂದರು. ಶ್ರೀರಾಮಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭೀಷಣನು ಯೋಗ್ಯನೇ ?
 ಸೇವಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ ? ಎಂಬ ಚರ್ಚೆಯು ನಡೆಯಿತೇ ಎನಾ, ಈ ನಾಲ್ಕುಜನರ
 ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯೇ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಸಜ್ಜಲ್ಪ
 ವನ್ನು “ದತ್ತ ಮಸ್ಯಾಭಯಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆನಯ್ಯೆನೆ- ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ
 ಎಂದು ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನೋ, ಒಡನೆ ವಿಭೀಷಣನು “ಖಾತ್ವಪಾತಾವ
 ನೀಂ ಹೃಷ್ಟೋಭಕ್ತೈರನುಚರೈಸ್ಸಹ | ಸ ತು ರಾಮಸ್ಯಧರ್ಮಾತ್ಮಾನಿಪಸಾತ
 ವಿಭೀಷಣಃ | ಪಾದಯೋಶ್ಚರಣಾನ್ವೇಷೀ ಚತುರ್ದಿಸಹರಾಕ್ಷಸೈಃ, ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು
 ಜನ ಅನುಚರರಾಗಿ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನೆಸಗಿದ ನಾಲ್ಕುಜನರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮ
 ಚಂದ್ರನ ಪಾದಕಮಲಕ್ಕೆ ರಿಗಿದನೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ವಿಭೀಷಣನು ಗ್ರಾಹ್ಯ
 ನಾದುದರಿಂದ, ಈ ನಾಲ್ಕು ಜನರೂ ಪರಮಗ್ರಾಹ್ಯರಾದರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯರಿತಿಪ್ರಯೋಗೇ ಸರ್ವಶಬ್ದಾರ್ಥನಾಥ

“ಸುದುಷ್ಕರೇಣಶೋಚೇದ್ಯಃ” ಎಜ್ಜರಶೋಕತ್ತಿರ್ ಚೊನ್ನಯೋಜನೈಯಿಲ್
 ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯಃ ಎನ್ನದು ಅಧಿಕಾರಿಯುಡೈಯ ಅಪೇಕ್ಷೈಕ್ಕೇಡಾಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿ
 ವಿರೋಧಿಗಳೈಯುಮ್ ಉಪಾಯವಿರೋಧಿಗಳೈಯುಮ್ ಪ್ರತಿಕೂಲಾನು
 ಭವಹೇತುಕ್ಕೈಯುಮ್, ಸಜ್ಜುಹಿಕ್ಕಿರದು. ಇಜ್ಜುಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧಿಯಾ
 ವದು? ಸಾಪರಾಧನಾನ ಇವನ್ ನಮ್ಮ ಅನುಭವಿಕ್ಕೇಕಡವನಲ್ಲ ಎಜ್ಜರ

ಈ ನಾಲ್ಕು ಜನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೃಪಾನಿಧಿಯ ಅನುಗ್ರಹವು ಅಷ್ಟು ನಿರತಿಶಯ
 ವಾದುದೆಂಬ ಭಾವವು.

ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯಃ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ

ಸುದುಷ್ಕರೇಣಶೋಚೇದ್ಯಃ - ಎಂಬ ಚರಮಶ್ಲೋಕ ಸಜ್ಜುಹಾ
 ರ್ಥವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀನಿಗಮಾನ್ತ ದೇಶಿಕರವರು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದುದು, ಯಾವು
 ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವನು ಸುದುಷ್ಕರೇಣ - ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಶೋಕಿಸು
 ತಾನೋ ಎಂದು ಸುದುಷ್ಕರ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ
 ನವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕತ್ತಿರ್ ಚೊನ್ನಯೋಜನೆಯಿಂದ -
 ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ, ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯಃ ಎನ್ನದು -
 ಎಂಬುದು, ಅಧಿಕಾರಿಯುಡೈಯ ಅಪೇಕ್ಷೈಕ್ಕೇಡಾಗ-ಅಧಿಕಾರಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಗೆ
 ಅನುಗುಣವಾಗಿರುವ, ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧಿಗಳುಮ್ - ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವಿರೋಧ
 ವಾಗಿರುವ ಪಾಪಗಳೂ, ಉಪಾಯವಿರೋಧಿಗಳುಮ್ - ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ
 ವಿರೋಧಿಗಳಾದ ಪಾಪಗಳೂ, ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕೂಲಾನುಭವಹೇತುಕ್ಕೈಯುಮ್-
 ದುಃಖಾನುಭವಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಗಳೂ, ಸಜ್ಜುಹಿಕ್ಕಿರತು - ಇವ
 ನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿಸಿ ಸರ್ವಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಮೂರುವಿಧ ಪಾಪಗಳೂ
 ಸಜ್ಜುಹಿಸಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಆ ಮೂರೂ ಯಾವುವೆಂಬುದನ್ನು ವಿಶದೀ
 ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಇಜ್ಜು - ಈ ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯಃ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿ
 ರೋಧಿ ಪಾಪಗಳು ಯಾವುವು ? ಸಾಪರಾಧನಾನ ಇವನ್-ಅಪರಾಧಯುಕ್ತ
 ನಾದಈ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯು, ನಮ್ಮ - ಸರೈಶ್ವರನಾದ ನನ್ನನ್ನು, ಅನುಭವಿಕ್ಕೇ
 ಕ್ಕೇಕಡವನಲ್ಲ - ಸೇರಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದವನು, ಎಜ್ಜಿರ ಸಜ್ಜು
 ಲ್ಲವು - ಎಂಬ ಭಗವತ್ಸಜ್ಜುಲ್ಪರೂಪವಾದುದು. ಹಿಂದೆ ಪಾಪವು ಏನು ಮಾಡುತ್ತದೆ
 ಎಂದರೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರಹ ಸಜ್ಜುಲ್ಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತಾದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿರುವ

ಭಗವತ್ಸಜ್ಜಲ್ಪಮ್. ಉಪಾಯ ವಿರೋಧಿಯಾವುದು ? ನಮ್ಮ ಇವನ್ ತೆಳಿನ್ನು ವಶೀಕರಿಕ್ಕಕ್ಕಡವನಲ್ಲ ವೆಜ್ಜಿರ ಸಜ್ಜಲ್ಪಮ್. ಪ್ರತಿಕೂಲಾನುಭವ ಹೇತುವಾವುದು ? ಅವೋ ಪ್ರತಿಕೂಲಾನುಷ್ಠಾನಜ್ಞಳಾಲೇ ವನ್ದ ಅವೋ ಫಲಪ್ರದಾನ ಸಜ್ಜಲ್ಪಮ್.

ದರಿಂದ ತದನುಗುಣವಾಗಿ ನಿಗ್ರಹಸಜ್ಜಲ್ಪವೆಂದೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ವಿರೋಧಿಪಾಪವಾದುದರಿಂದ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನೊಂದಿಗೆ ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಆತ ನನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದವನೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪವೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು. ಉಪಾಯವಿರೋಧಿಯಾವುದು ? - ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಪಾಪವೆಂದರೆ ಯಾವುದು ? ನಮ್ಮ-ನನ್ನನ್ನು, ತೆಳಿನ್ನು - ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾದ ಪರಮ ಸುಹೃತ್ತಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಎಂದು ತಿಳಿದು, ವಶೀಕರಿಕ್ಕಕ್ಕಡವನಲ್ಲ - ತಸ್ಯಚವಶೀಕರಣಾಂ ತಚ್ಚರಣಾಗತಿರೇವ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದವನು. ತಾನೇ ಕೃಪಾಳುವಾದ ಉದಾರಿಯು, ಅಘಟಿತಘಟಿನಾಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು, ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವನು ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಲ್ಲದವನಾಗಿರುವನು ಎಂಬ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಸಜ್ಜಲ್ಪವು. ಪ್ರತಿಕೂಲಾನುಭವಹೇತುವಾವುದು ? - ಪ್ರತಿಕೂಲಾನುಭವವು, ಪುನಸ್ಸಂಸಾರವು ; ಅಂತಹ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪಾಪವು ಯಾವುದು ? ಅವೋ ಪ್ರತಿಕೂಲಾನುಷ್ಠಾನಜ್ಞಳಾಲೇ - ಆಯಾ ಬಂಧಕಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ, ಅವೋ ಫಲಪ್ರದಾನ ಸಜ್ಜಲ್ಪಮ್ - ಆಯಾ ಫಲಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಭಗವತ್ಸಜ್ಜಲ್ಪರೂಪವಾದುದು.

ಇಲ್ಲಿ ಸುದುಷ್ಕರೇಣ ಶೋಚೇದ್ಯಃ - ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವು “ಚತುರ್ವಿಧಾ ಭಜಂತೇ ಮಾಂ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಆರ್ತ, ಅರ್ಥಾರ್ಥಿ ಜಿಜ್ಞಾಸು ಜ್ಞಾನೀ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಜನರೂ ಮಾಡುವ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವದರಿಂದ, ಯೇನಯೇನೇಷ್ಟಹೇತುನಾ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೂ, ಐಹಿಕ ಸ್ವರ್ಗ, ಕೈವಲ್ಯ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಹಾಗೆ, ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧಿ ಉಪಾಯವಿರೋಧಿ, ಪ್ರತಿಕೂಲಾನುಭವಹೇತು ಇತರ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದು ಸ್ವಾಮೀಶಿಕವರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಅಧಿಕಾರಿಯುಡೈಯೆಡಾಗ ವೆಂದು ಹೇಳಿರುವದರಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲ್ಕುವಿಧ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆಯು ಶರಣಾಗತಿಯೆಂಬಂತಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದರಿಂದ ಸರ್ವನಿಗ್ರಹ ನಿವೃತ್ತಿಸಜ್ಜಲ್ಪ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ

ಮುಮುಕ್ಷು ವೈಪತ್ತ ಸರ್ವನಿಗ್ರಹಜ್ಞಳುಮ್ ನಿವೃತ್ತಜ್ಞಳಾನಾಲ್, ನಿಗ್ರಹಕಾರ್ಯಜ್ಞಳಾನ ಅಚಿತ್ಸಂಬಂಧಾದಿಗಳ್ ನಿಗ್ರಹನಿವೃತ್ತಿರೂಪ ಪ್ರಸಾದತ್ತಾಲೇ ನಿವೃತ್ತಜ್ಞಳುಮ್. ಸಿನ್ಹು ಕಾರಣಾಭಾವತ್ತಾಲೇ ಕಾರ್ಯಮಾನ ಪ್ರತಿಕೂಲಜ್ಞಳೊನ್ಮುಮ್ ವಾರಾದು.

ಇದು “ಅನಾವೃತ್ತಿಶಬ್ದಾತ್” ಎಜ್ಜರಸೂತ್ರತ್ತಿಲೇ ನಿವಕ್ಷಿತಮ್. ಇನ್ದ್ರಾಪ್ರವಾಗುವ ಅಮೋಘಫಲವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—ಮುಮುಕ್ಷು ವೈಪತ್ತ - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಯನ್ನು ಕುರಿತ, ಸರ್ವನಿಗ್ರಹಜ್ಞಳುಮ್ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಸಮಸ್ತ ನಿಗ್ರಹ ಸಜ್ಜಲ್ಪವೂ, ನಿವೃತ್ತಜ್ಞಳಾನಾಲ್ - ನಿವರ್ತಿಸಿ ಹೋದರೆ, ನಿಗ್ರಹಕಾರ್ಯಜ್ಞಳಾನ - ಆ ನಿಗ್ರಹಸಜ್ಜಲ್ಪದಿಂದಂಟಾದ ಅಚಿತ್ಸಂಬಂಧಾದಿಗಳ್ - ದೇಹಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪ ಅಚಿತ್ಸಂಬಂಧಾದಿಗಳು, ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅದಿವ್ಯಾಕರ್ಮವಾಸನಾರುಚಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ನಿಗ್ರಹನಿವೃತ್ತಿರೂಪ ಪ್ರಸಾದತ್ತಾಲೇ - ನಿಗ್ರಹವು ತಪ್ಪಿ ಅನುಗ್ರಹರೂಪಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ, ನಿವೃತ್ತಜ್ಞಳುಮ್ - ಅರ್ಜಿರಾದಿಮಾರ್ಗ ದೊರೆತು ವಿರಜಾವಗಾಹನದಿಂದ ಆ ಅಚಿತ್ಸಂಬಂಧಾದಿಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದಿರುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಭಗವನ್ನಿಗ್ರಹಸಜ್ಜಲ್ಪವು. ಆ ನಿಗ್ರಹ ಸಜ್ಜಲ್ಪವು ಹೋಗಿ ಯಾವಾಗ ಅನುಗ್ರಹ ಸಜ್ಜಲ್ಪವುಂಟಾಯಿತೋ, ಆಗ ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ದೇಹಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದಂಟಾಗುವ ಕಾರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಿನ್ಹು - ಅನಂತರ, ಕಾರಣಾಭಾವತ್ತಾಲೇ - ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಕಾರ್ಯಮಾನ - ಅದರ ಕಾರ್ಯವಾದ ಪ್ರತಿಕೂಲಜ್ಞಳೊನ್ಮುಮ್ - ಪ್ರತಿಕೂಲಗಳಾದ ಪುನಃಸಂಸಾರಪ್ರಾಪ್ತಿ ತನ್ಮೂಲಕ ದುಃಖಮೊದಲಾದವು ಯಾವುವೂ, ವಾರಾದು - ಬರುವುದಿಲ್ಲವು. ಪರಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾದನಂತರ ಪುನಃಸಂಸಾರಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಇದು - ಕಾರಣವಾದ ಅಚಿತ್ಸಂಬಂಧವು ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಯಾವಾಗ ತೊಲಗಿತೋ ಆಗ ಅದರ ಕಾರ್ಯವಾದ ಯಾವ ಪ್ರತಿಕೂಲಗಳು ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು, “ಅನಾವೃತ್ತಿಶಬ್ದಾತ್” ಎನ್ನುವ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ, ನಿವಕ್ಷಿತಮ್ - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ; ಯಾರಿಂದವೆಂದರೆ ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ. ಈ ಸೂತ್ರಾರ್ಥವೇನೆಂದರೆ—ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಹೋಗಿ ಸೇರಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಿಗೆ ಪುನಃ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಗೆ ಬಂದು ಸಂಸಾರಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವು. ಆಗಲಿ, ಜೀವಾತ್ಮನು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅಧೀನನು ಶೇಷಭೂತನು, ನಿಯಾಮಕನು, ಸತ್ತಾಸ್ಥಿತಿಗಳೂ ಆತನಿಂದಲೇ, ಹೀಗೆ ಆನೇಕ ಪ್ರಮಾಣ

ಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ “ಯತೋನಾ ಇಮಾನಿಭೂತಾನಿ ಜಾಯಂತೇ”
 “ಅಂತರೋ ಯಮಯತಿ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಆತನು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನಂತರ ಪುನಃ ಸಂಸಾರಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಕಳುಹಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಅಂತಹ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಯಾವುವು? ಎಂದರೆ “ಏತೇನ ಪ್ರತಿಪದ್ಯಮಾನಾಃ ಇಮಾಂ ಮಾನವಂ ಅವರ್ತಂ ನಾವರ್ತಂತೇ” (ಭಾಂ. ೪. ೧. ೬) “ಸಖಿತ್ವೇನಂ ವರ್ತಯನ್ ಯಾನದಾಯುಷಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಅಭಿಸಂಪದ್ಯತೇ ನಚಪುನರಾವರ್ತತೇ” (ಭಾಂ. ೮. ೧೫. ೧) “ಮಾಮುಪೇತ್ಯಶು ಪುನರ್ಜನ್ಮದುಃಖಾಲಯ ಮಶಾಶ್ವತಮು’ ನಾಪ್ನುವಂತಿ ಮಹಾತ್ಮನಃ ಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಮಾಗತಾಃ (ಗೀ. ೮. ೧೫. ೧೬) “ಇದಂ ಜ್ಞಾನ ಮುಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ಮಮಸಾಧರ್ಮ್ಯಮಾಗತಾಃ | ಸರ್ಗೀಸಿನೋಪಜಾಯಂತೇಪ್ರಳಯೇ ನವ್ಯಥನಿಜ” (ಗೀ.೧೪.೨) ಇತ್ಯಾದಿ. ಹೀಗೆ ಶಬ್ದಾತ್ - ವೇದಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದಲೂ ಅವುಗಳ ಉಪಬ್ರಹ್ಮಣದಿಂದಲೂ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ಅತ್ಯರ್ಥಪ್ರಿಯನು ಬಂದು ಸೇರುವನೇ ಎಂದು ಕಾದಿದ್ದು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆತನನ್ನು ದುಃಖಾನುಭವಕ್ಕೆ ಈ ಹೇಯ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಎಂದಿಗಾದರೂ ಕಳುಹಿಸುವನೇ? ಅಥವಾ ಈ ಜೀತನನು ದುಃಖಗಂಧವೇ ಇಲ್ಲದ ಶಾಶ್ವತಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದನಂತರ ಇಲ್ಲಿನ “ಸಂಸಾರಸಾಗರಂ ಘೋರಂ ಅನಂತಕ್ಷೇಶಭಾಜನಮು’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಈ ಘೋರ ಕ್ಷೇಶಾನುಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಒಪ್ಪಿ ಬರುವನೇ? ಎರಡೂ ಇಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಅನಾವೃತ್ತಿಶಬ್ದಾತ್ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಕ್ಷೇಶಾನುಭವಗಳಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ಸ್ವಾಮಿ ಪರವಾಸುದೇವನು ಕೆಲವು ನಿತ್ಯಮುಕ್ತರುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಅಮೋಘ ಕೆಲಸಗಳಿಗಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾದ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸವು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿದೆ. ಅನೇಕ ಪ್ರಪನ್ನರು ರಾಮಾವತಾರ ಸಮಾಪ್ತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಸರಯೂ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದರು ವಿಭೀಷಣನು ತಾನೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬರಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುರಾಮಚಂದ್ರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೇನೆಂದರೆ? “ಶಾಸಿತಸ್ತಂ ಸಖಿತ್ವೇನ ಕಾರ್ಯಂ ತೇ ಮಮ ಶಾಸನಮು’ | ಪ್ರಜಾ ಸ್ವಂರಕ್ಷಧರ್ಮೀಣ ನೋತ್ತರಂ ವಕ್ತು ಮರ್ಹಸಿ” ಅಧರ್ಮಿಗಳಾದ ರಾಕ್ಷಸರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಹಾಗೆ ನೀನೂ ಧರ್ಮದಿಂದ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡು. ನಿನ್ನಿಂದ ಈ ಕೆಲಸ ಆಗತಕ್ಕದ್ದಾಗಿ ನಾನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವೆನು. ನಿನ್ನ ಮನೋಗತಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬರಬೇ

ನಿಷ್ಕರ್ಷಜ್ಞಳಿಲ್ಲಾಮ್ ಭಾಷ್ಯತ್ತಿಲೇ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯತ್ತೋಡೇ ಕೂಡ
ಚಿರಪರಿಶ್ರಮಮ್ ಪಣ್ಣನ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರುಕ್ಕು ನಿಲಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್.

ಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುವದು. ಆದರೂ ನಿನ್ನಿಂದ ಮಹತ್ತಾದ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಬೇಕಾ
ಗಿರುವದರಿಂದ ನೋತ್ತರಂವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲು ಹೇಳಬೇಡ ಎಂದು
ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮಹತ್ತಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವದಕ್ಕಾಗಿ
ಪರವಾಸುದೇವನು ನಿತ್ಯರನ್ನೂ ಮುಕ್ತರನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಬಹುದು
ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಸೂಚಿತವು.

ಇನ್ನ ನಿಷ್ಕರ್ಷಜ್ಞಳಿಲ್ಲಾ - ಹೀಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೆಲ್ಲಾ
ಭಾಷ್ಯತ್ತಿಲೇ - ಶ್ರೀ ಯತಿನರ್ಥರು ವ್ಯಾಸಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ
ಭಾಷ್ಯವೆಂಬ ವಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ, ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯತ್ತೋಡೇ - ಅವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ
ನಾಲ್ಕು ಭಾಷ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು
ಗುರುಗಳನ್ನಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ತಿಳಿದ, ಹೀಗೆ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿ ಬಂದ ಚಿರಪರಿ
ಶ್ರಮಂ ಪಣ್ಣನ - ಬಹುಕಾಲ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಾದಿಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿ
ವಿವೇಕಿಸಿ ತಿಳಿದ, ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರುಗಳಿಗೆ - ನಿಲಮಾಯಿರುಕ್ಕುಮ್ - ಸ್ಥಿರ
ವಾಗಿರುವುವು. ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶ್ರಮ ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಅಲ್ಪಕಾಲ
ಸಾಲದು. ಪುನಃ ಪುನಃ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕ
ರವರೇ ಎಲ್ಲಾದರೂ ೨೦ ಸಲ ಆವರಿಸಿ ತಿಳಿದಿರುವದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯ ಮುಖೇನ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುವ ಸುಕೃತವು
ಬಹು ಮಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಪರಿತಾಪಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಮಾತ್ರ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯು
ಹೇಳಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ ಸಮಾಧಾನವು

ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯೋ ನೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಸುಕೃತ
ದುಷ್ಟತಗಳೂ ಅನಿಷ್ಟವಾದವಾದುದರಿಂದ ಅವೆಲ್ಲವೂ ತೊಲಗುತ್ತವೆ ಎಂದು
ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೇ ವಿನಾ, ದಿವ್ಯವೈಕುಂಠಪ್ರಾಪ್ತಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ
ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವ, ಕೈಂಕರ್ಯಾದಿ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಹೇಳಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ, ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾ
ಧಾನವೇನು? ಎಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ತತ್ತ್ವಸಾದಾತ ಪರಾಂಶಾಂತಿಂ ಗೀ. ೧೮. ೬
ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಅಪರಾಧಪರಿಹಾರವೇನೋ ನಿಪುಣತರವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪ
ಟ್ಟಿತು. ಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಸಿ ಶಾಶ್ವತಮ್ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೂ, ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ
ಮನ್ತ್ರದ್ವಯಮನ್ತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವಲ್ಲೂ ಹೇಳ

ಇತ್ಥಮನಿಷ್ಠ ನಿವೃತ್ತಿರುಕ್ತಾ ನತು ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿರಿತ್ಯತ್ರಾಹ.

ಇಪ್ಪಡಿ “ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ” ಎನ್ನು ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ರೂಪ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರತಿಬಂಧ ಪ್ರವಾಹ ನಿವೃತ್ತಿಯೈ ಚೋಲ್ಲ, ಸ್ವತಃ ಪ್ರಾಪ್ತಮಾನ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಭಗವದನುಭವಾವಿರ್ಭಾವಮು’ ಶೂಲ್ಲಿ

ಬೇಡವೇ ಎಂದಾಕ್ಷೇಪಣೆ ತಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯ ದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಯಾವಾಗ ಸರ್ವಾಪರಾಧಗಳೂ, ಮುಕ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸರ್ವ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳೂ, ಇವುಗಳನ್ನು ಕಾರಣರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು ಕಾರ್ಯವಾಗಿ ಉಂಟುಮಾ ಡುವ ಹೇಯವಾದ ಅಚಿತ್ಸಂಬಂಧವೂ, ತೊಲಗಿದನಂತರ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನು ಭವಾದಿಗಳು ಸ್ವತಃಪ್ರಾಪ್ತವಾದುವಾಗಿ ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ—

ಇಪ್ಪಡಿ - ಹೀಗೆ, ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ ಅವರೇ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ:-ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎನ್ನು-ಎಂಬದಾಗಿ; ಕಾರ್ಯಕಾರಣರೂಪ ವಾದ, ಸಮಸ್ತ ಪ್ರ ತಿಬಂಧ ಪ್ರವಾಹದ -ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಚೋಲ್ಲ-ಹೇಳಲಾಗಿ, ಸ್ವತಃಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಭಗವದನುಭವದ, ಅನಿರ್ಭಾವಮು’ - ಉಂಟಾಗೋಣವೂ ಸಹ ಅದರಿಂದ ಶೂಲ್ಲಿತ್ತಾಯಿತ್ತು-ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಿತು. ಯಾವಾಗ ಹೇಯಶರೀರವೂ ಕೂಡ ನಿವೃತ್ತಿಸಿ ಹೋಯಿತೆಂಬುದು, ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ, ಆಗ ಸ್ವತಃ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಅದರಿಂದಲೇ ಹೇಳ ದಂತಾಯಿತು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮುಂದೆ ಶೌನಕ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಮೂಲಮನ್ತ್ರಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತ ಗಳು. ಇವುಗಳ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ೩೩೫೭ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. ಸತ್ಖ್ಯಾತಿವಾದವನ್ನು ಬಹು ನಿವೃಣಿತರವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸುವುವು. ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನೆಂದರೆ ರತ್ನದ ಮೇಲಿನ ಕೊಳೆಯನ್ನು ತೊಳೆಯುವದರಿಂದ ಮೊದಲಿದ್ದ ಪ್ರಕಾಶವೇ ಹೇಗೆ ಬೆಳಗುತ್ತದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾನವೂ ಕೂಡ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ತಿರೋಹಿತವಾದುದ್ದು ಹೋಗಿ, ನೈಜಸ್ವರೂಪವು ಉಂಟಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೊಳೆಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡುವದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲೇ ಇದ್ದ ನೀರೂ ಆಕಾಶವೂ ಸಹ ತೋರಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇರುವದೇ ಯಾವಾಗಲೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೇ ವಿನಾ, ಇಲ್ಲದಿರುವದಕ್ಕೆ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲವು. ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧವು ಯಾವಾಗ ಕಳೆಯಿತೋ, ಆತನ ಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳು ಮರೆಸಿ ಹೋಗಿದ್ದವು ತೋರಿಬರುತ್ತವೇ ವಿನಾ ಹೊಸದಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲವು, ಎನ್ನು -

ತ್ತಾಯಿತ್ತು. “ಯಥಾನ್ನಿನಕ್ರಿಯತೇ ಜ್ಯೋತಾ ಮಲಪ್ರಕ್ಷಳನಾನ್ಮಣೇಃ |
ದೋಷಘಹಾಣಾನ್ನ ಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ಮನಃ ಕ್ರಿಯತೇ ತಥಾ | ಯಥೋ
ದಪಾನಕರಣಾತ್ ಕ್ರಿಯತೇ ನಜಲಾಂಬರಮು | ಸದೇವ ನೀ
ಯತೇ ವ್ಯಕ್ತಿಂ ಅಸತ ಸ್ತಂಭನಃ ಕುತಃ | ತಥಾ ಹೇಯಗುಣಧ್ವಂಸಾತ್
ಅನಭೋದಾದಯೋ ಗುಣಾಃ | ಪ್ರಕಾಶ್ಯಂತೇ ನಜನ್ಯಂತೇ ನಿತ್ಯಾ ಏವಾ
ಆತ್ಮನೋ ಹಿ ತೇ” ಎನ್ನು ಶ್ರೀ ಶೌನಕ ಭಗವಾನ್ ಅರುಳಿಚ್ಛೆಯು ದಾಫ.
ಜ್ಞಾನದ್ರವ್ಯಮುಮು’ ಇದನುಡೈಯ ಸರ್ವವಿಷಯ ವಿಕಾಸತ್ತುಕ್ಕು ಸ್ವರೂ
ಪಯೋಗ್ಯತಾರೂಪೈಯಾನ ಶಕ್ತಿಯುಮು’ ನಿತ್ಯಜ್ಞಳಾಗೈಯಾಲೇ ಯನ

ಎಂಬದಾಗಿ, ಶ್ರೀಶೌನಕ ಭಗವಾನ್ - ಪೂಜ್ಯರಾದ ಶೌನಕ ಭಾಗವತರು, ಅರುಳಿ
ಚ್ಛೆಯು ದಾಫ - ಕೃಪಯಾ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾವಾಗ ಪ್ರಕೃತಿ
ಸಂಬಂಧವು ತೊಲಗಿತೋ, ಆಗ ಅದರ ಕಾರ್ಯರೂಪಗಳಾದ ಅವಿದ್ಯಾಕರ್ಮಾದಿಗಳು
ತೊಲಗಿದುದರಿಂದ, “ಸಂಪದ್ಯಾವಿರ್ಭಾವ ಸ್ವೇನ ಶಬ್ದಾತ್” ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲೂ,
ಸ್ವೇನರೂಪೇಣಾಭಿವಿಷ್ಟದೈತೇ ಎಂದೂ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲೂ, ನಿತ್ಯವಾದ ಮೊದಲಿನ
ಸ್ವರೂಪದ ಅವಿರ್ಭಾವವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ
ಯಾವುವು ಅವಿರ್ಭವಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—

ಜೀವಾತ್ಮನು ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪನೂ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಗುಣಕನೂ, ಅದುದರಿಂದ
ಆತನನ್ನು ಜ್ಞಾನದ್ರವ್ಯಮುಮು’ ಎಂದು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಜ್ಞಾನದ್ರ
ವ್ಯವೂ, ಮತ್ತು ಇದನುಡೈಯ ಸರ್ವವಿಷಯ ವಿಕಾಸತ್ತುಕ್ಕು - ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತಿ
ಸಂಬಂಧವು ತೊಲಗುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಹೊಂದು
ವದಕ್ಕೂ, ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧವಿರುವತನಕ ಈ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವಿಭುತ್ವವು ತೋರುತ್ತಿರ
ಲಿಲ್ಲವು, ಯಾವಾಗ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧತೊಲಗಿತೋ, ಆಗ ಅದು ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿ,
ಧರ್ಮಭೂತಜ್ಞಾನವೂ ವಿಕಾಸಹೊಂದಿತೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ಸ್ವರೂಪ
ಯೋಗ್ಯತಾರೂಪೈಯಾನ ಶಕ್ತಿಯುಮು’ - ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯವನ್ನೂ ವಿಕಕಾಲ
ದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ, ಸರ್ವವಿಷಯವಿಕಾಸಮು’ - ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ
ಆಗ ಉಂಟಾಗುವ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ ಸತ್ಯಸಂಪೂರ್ಣತ್ವಾದಿಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿತವು; ನಿತ್ಯ
ಜ್ಞಳಾಗೈಯಾಲೇ - ನಿತ್ಯಗಳಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವುದಾದುದರಿಂದ, ಅವ
ತ್ತಿಲ - ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಅವಿರ್ಭಾವಃ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು,
ಮುಖ್ಯಮು’ - ಮುಖ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲೇ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅವಿ
ರ್ಭಾವಃ ಎಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಮರೆಸಿ ಹೋಗಿದ್ದದ್ದು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬರ್ಥವಾದುದು
ದರಿಂದ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥವೇ, ಗೌಣ ಅಥವಾ ಔಪಚಾರಿಕಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸ

ತ್ತಿಲ' ಅವಿರ್ಭಾವ ಶಬ್ದಮು' ಮುಖ್ಯಮು'. ಸರ್ವನಿಷಯ ವಿಕಾಸಮುಮು' ದುಃಖನಿವೃತ್ತಾದಿಗಳುಮು', ಸಂಕಲ್ಪಾದಿಗಳುಮು', ಆಗಂತುಕಜ್ಞಳಾಯಿರುಕ್ಕು, ಇವೈ ನಿವೃತ್ತಪ್ರತಿಬಂಧ ಸ್ವರೂಪೋಪಾಧಿಜ್ಞಳಾಗೈಯಾಲೇ ಮೇಲ್ ಮುಳಕ್ಕನಡಕ್ಕನ್ನುಡಿ ತೋತ್ತುಗೈಕ್ಕಾಕ, ಇವತ್ತಿಲ' "ಅವಿಸ್ಮರ್ಮಮು ಸಹಜ ಕೈಂಕರ್ಯನಿಧಯಃ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಾಲೇ "ಅವಿರ್ಭಾವ" ಶಬ್ದಮು" ಪ್ರಯುಕ್ತನಾಗಿರದು.

ಸ್ವದಲಿಲ್ಲನೆಂಬ ಭಾವವು. ಸಂಪದ್ಯಾವಿರ್ಭಾವಃ ಎಂದೇ ಸೂತ್ರದಲ್ಲೂ ಪ್ರಯೋಗವು. ಅವಿರ್ಭಾವ ವೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನದ ತಿರೋಧಾನ ನಿವೃತ್ತಿಯೇ.

ಆಗಲಿ, ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು ಆಗಂತುಕಗಳಾಗಿ ಎಂದರೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಉಂಟಾದವುಗಳು ಇವೆಯಲ್ಲ, ಅವಿರ್ಭಾವ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗವು ಔಪಚಾರಿಕವಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—ಆಗಂತುಕಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—ಸರ್ವನಿಷಯವಿಕಾಸಮುಮು' - ಧರ್ಮಭೂತಜ್ಞಾನದ್ವಾರಾ ಸಮಸ್ತವಸ್ತು ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ವಿಷಯೀಕರಿಸುವದೂ, ದುಃಖನಿವೃತ್ತಾದಿಗಳುಮು' - ದುಃಖದ ನಿವೃತ್ತಿ, ಮೊದಲಾದವುಗಳು, ಸಂಕಲ್ಪಾದಿಗಳುಮು' - ಪಿತೃಲೋಕ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪಾದಿಗಳೂ "ಸಜ್ಜಲ್ಪಾದೇನಾಸ್ಯ" ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ, ಕೈಜ್ಞರ್ಮಗಳೂ - ಶ್ರಿಯಃಪತಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸರ್ವನಿಧ ಕೈಜ್ಞರ್ಮಗಳೂ, ಆಗಂತುಕಜ್ಞಳಾಯಿರುಕ್ಕು - ಹಿಂದೆ ಯಿಲ್ಲದ ಈಗ ಹೊಸದಾಗಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ, ಇವೈ - ಇವುಗಳೂ, ನಿವೃತ್ತಪ್ರತಿಬಂಧಸ್ವರೂಪೋಪಾಧಿಜ್ಞಳಾಗೈಯಾಲೇ - ಪ್ರತಿಬಂಧವು ನಿವೃತ್ತಿಸಿ ಹೋಗಿ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಸ್ವರೂಪಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ, ಮೇಲ್ ಮುಳಕ್ಕ - ಅನಂತರ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾಲಚಕ್ರವಿರುವವರೆಗೂ, ನಡಕ್ಕನ್ನುಡಿ - ನಿತ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬದಾಗಿ, ತೋತ್ತುಗೈಕ್ಕಾಕ - ತೋರಿಬರುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಇವತ್ತಿಲ' - ಇವುಗಳಲ್ಲಿ "ಅವಿಸ್ಮರ್ಮಮು ಸಹಜ ಕೈಂಕರ್ಯನಿಧಯಃ" ಎಂದು (ಅಷ್ಟಶ್ಲೋಕಿ. ೩) ಶ್ರೀ ಪರಾಶರಭಟ್ಟರವರು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಾಲೇ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿರ್ಭಾವ ಶಬ್ದವು, ಪ್ರಯುಕ್ತನಾಗಿರದು - ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಪರಾಶರಭಟ್ಟರವರು ಶ್ರುತಿಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರಯೋಗವಾದ ಅವಿರ್ಭಾವ ಶಬ್ದವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಅವಿಸ್ಮರ್ಮ ಅವಿಧ್ವಂಸಲಿ ಎಂದು ಪೂರ್ವಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವುವು ಸಹಜ ವಾದವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆತನು ಶೇಷಿಯು, ಸ್ವಾಮಿಯು ; ತಾವು ಶೇಷ ಭೂತರು ದಾಸರು. ಕಂಕರನಿಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯವು ನಿತ್ಯವೂ ಸಹಜವಾದುದೇ. ಈ

ಸ್ವರೂಪಯೋಗ್ಯತ್ವತ್ತಾಲೇ ಕರೋಪಾಧಿಕಮಾನ ಬಹುವಿಧರೂಪ ಅನು
ಕೂಲ್ಯಪ್ರಾತಿಕೂಲಜ್ಞಃ ನಡನ್ವ ಭಗವದ್ವಿಭೂತಿಯಾನ ವಸ್ತುಗಳುಳ್ಳು
ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಮು' ಮೋಕ್ಷದಶೈಯಿಲ' ಅನುಕೂಲ್ಯಮೇ ಸ್ವರೂಪಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಗ್ನಿ

ಅನೋಘಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ - ಹೇಗೆಂದರೆ "ಕುರು
ಷ್ವಮಾ ಮನುಚರಂ ವೈಧರ್ಮ್ಯಂನೇಹ ವಿದ್ಯತೇ." ಯಾವಾಗಲೂ ದಾಸಭೂತ
ನಾದವನು ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮಾಡುವ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ವೈಧರ್ಮ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು
ಹೇಳಿದುದರಿಂದ, ಸಹಜ ವಾದುದು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳು ತೊಲಗಿ
ಮೊದಲಿದ್ದ ಸ್ವರೂಪಾವಿರ್ಭಾವವು ಯಾವಾಗ ಉಂಟಾಯಿತೋ, ಆಗ ಅದ
ರಿಂದಂಟಾದ ಕಾರ್ಯ ರೂಪವಾದವುಗಳನ್ನು ಆವಿರ್ಭಾವ ಶಬ್ದದಿಂದ
ಪ್ರಯೋಗಿಸುವದೇನೂ ತಪ್ಪಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಯದ್ಯಪಿ ಅವು ಆಗಂತುಕ
ಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿರುವುದು ಎತರಿಂದ? ಎಂದರೆ ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರತಿಬಂಧ
ಸ್ವರೂಪೋಪಾಧಿಕಜ್ಞಗಳಾಗ್ಯಾಲೇ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅನಂತರ ಅವು ಯಾವಾ
ಗಲೂ ಸತ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆಯಾದುದರಿಂದ "ಆವಿಸ್ಯುಃ" ಎಂದು ಅಭಿಯುಕ್ತರ
ಪ್ರಯೋಗವು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆವಿಸ್ಯುಃ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ
ಯಾವಾಗಲೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ಇರಲಿ ಎಂಬುದು. ಅವರು ಆವಿಸ್ಯುಃ
ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಏನಾ ಉತ್ಪಾದ್ಯಂತಾಂ ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬ
ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಈ ಲೀಲಾ ವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಚೇತನನು ಇರುವತನಕ ಹೇಯ ಅಚಿತ್ಸಂಸ
ರ್ಗವು ದೇಹರೂಪದಲ್ಲಿತ್ತು. ಆಗ ಈ ಚೇತನನಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಅಲ್ಪಾನುಕೂಲ
ವಾಗಿಯೂ ವಿಶೇಷ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿಯೂ ಇತ್ತು. ಈಗ ಮುಕ್ತದೇಶಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿ
ಕೂಲ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದು ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ತೋರುವದನ್ನು ಆವಿ
ರ್ಭಾವ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಬಹುದೋ ಎಂಬ ಶಂಕಾದಲ್ಲಿ, ಹಾಗೆ ಹೇಳುವದರ
ಲ್ಲೇನೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. - ಸ್ವರೂಪಯೋಗ್ಯತ್ವತ್ತಾಲೇ -
ಈಗ ಮುಕ್ತದೇಶಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪವೂ ಕಳೆದು ಹೋಗಿ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಪ್ರಕಾಶ
ಉಂಟಾಗುವದರ ಮೂಲಕ ಸ್ವರೂಪಯೋಗ್ಯತೆಯುಂಟಾಗಿ, ಕರೋಪಾಧಿ
ಯಿಂದ, ಬಹುವಿಧವಾದ ಅನುಕೂಲ್ಯಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯಗಳು, ನಡನ್ವ - ಉಂಟಾದ
ಭಗವದ್ವಿಭೂತಿಯಾನವಸ್ತುಗಳುಳ್ಳು - ಭಗವಂತನ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯ ವಸ್ತು
ಗಳಿಗೆ, ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಮು' - ಅನಂತರ ಎಲ್ಲವೂ, ಮೋಕ್ಷದಶೆಯಲ್ಲಿ, ಅನು
ಕೂಲ್ಯಮೇ ಸ್ವರೂಪಪ್ರಾಪ್ತಮಾಗ್ಯಾಲೇ-ತನಗೆ ಈಗ ಬಂದಿರುವ ಪರಿಶುದ್ಧ
ಪ್ರಕಾಶರೂಪವನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ, ಅದಿಲುಮು' - ಆ ಲೀಲಾ

ಯಾಲೇ, ಆದಿಲುನು' ಆವಿರ್ಭಾವ ಶಬ್ದತ್ತುಕ್ಕು ನಿರೋಧಮಿಲ್ಲೆ. ಆಗ್ನೆಯಾಲ' ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯೋ ನೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎನು ಇವ್ವನುಕೂಲಾನ ಸಾಂತ್ವರನು' ಸಿದ್ಧಮಾಯಿತ್ತು.

ವಿಭೂತಿಯ ಸರ್ವವಸ್ತುವಿನಲ್ಲೂ, ಆವಿರ್ಭಾವ ಶಬ್ದತ್ತುಕ್ಕು - ಆವಿರ್ಭಾವ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವದರಲ್ಲಿ, ನಿರೋಧವೇನೋ ಇಲ್ಲವು. ಆಗ್ನೆಯಾಲ' - ಆದುದರಿಂದ "ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯೋನೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ" - ಎನು - ಎಂದು ಹೇಳುವದರಿಂದ, ಇವ್ವನುಕೂಲಾನಸ್ಥೆಯುನು' - ಈ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯೂ ಸರ್ವನೂ ಕೂಡ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವ ಈ ನೂತನವಾದ ಅವಸ್ಥೆಯೂ, ಸಿದ್ಧಮಾಯ'ತ್ತು- ಸಿದ್ಧವಾದುದಾಯಿತು. ಈ ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯೋನೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಸರ್ವಾಪರಾಧ ನಿವೃತ್ತಿಯೂ, ಸ್ವಾಮಿಯ ನಿಗ್ರಹ ಸಜ್ಜಲ್ಪನಿವೃತ್ತಿಯೂ, ಅಚಿತ್ಸಂಸರ್ಗ ನಿವೃತ್ತಿಯೂ ಮೋಕ್ಷಾನಂದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಹೇಗೆ ಬೋಧಿತವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯು ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳ ಅನುಕೂಲ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಆರ್ಥವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಮೂಲಮುದ್ರದ್ವಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳೆರಡೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲದೆ ಆರ್ಥವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಒಂದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವನ್ನು ಪವಾದಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದ ಒಂದಿನ ಶ್ಲೋಕವಾದ "ಮನ್ಮನಾನುದ್ಭಕ್ತೋ ಮದ್ಯಾಜೀ ಮಾಂನಮಸ್ಕುರು | ಮಾನೇವೈಷ್ಯಸಿ ಸತ್ಯಂತೇ ಪ್ರತಿಜಾನೇಪ್ರಿಯೇಸಿಮೇ" ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತದಂಗವಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸು ಎಂದು ಏಕಾಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು ಎಂದು ಏಕೆ ಗ್ರಹಿಸಕೂಡದು? ಗೀತೆ ಎಲ್ಲವೂ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದೇ ಎಂದೂ, ಶ್ರೀ ಯತಿವದ್ಯರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ತೋರುತ್ತದೆಂದೂ, ಅವರ ಶರಣಾಗತಿಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಭಕ್ತಿ ಪರಜ್ಞಾನ ಪರಮಭಕ್ತಿಯುತಂ ಮಾಂಕುರುಷ್ವ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದಲೂ ಶರಣಾಗತಿಗದ್ಯವು ಅಂಗಶರಣಾಗತಿವಿಷಯವೆಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವರು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕವು ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಂಗಪ್ರಸತ್ತಿಬೋಧಕವೆಂದು ಏಕೆ ಹೇಳಿಕೂಡದೆಂಬ ಪಕ್ಷವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯೋ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಯು

ಚರಮ ಶ್ಲೋಕೋಯಂ ಅಂಗಪ್ರಪತ್ತಿವಿಧಾಯಕಃ ಕಿಂನಸ್ಯಾದಿತ್ಯತ್ರಾಹ.

ಏಕ ಶಬ್ದತ್ತು ಕ್ಕು ಉಪಾಯ ಫಲೈಕ್ಯಮ್ ಪೂರುಳಾನಪೋದು, ಇನ್ನಿಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಮ್ ಇ ಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲೇ ಸುವ್ಯಕ್ತವಾಗ ಚೊಲ್ಲುತ್ತಾಮ್. ಆಗ್ನಿಯಾಲ್ “ನಾಮೇವೈಷ್ಯಸಿ” ಎನ್ನು ಕೀಳಿಲ್ ಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲೇ ವಿಶದವಾಗ ಚೊನ್ನ ಅರ್ಥಮ್ ಇಜ್ಜು ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧಿಯೈಕ್ಯಳಿಕ್ಯೆಯಾಲುಮ್, ಏಕ ಶಬ್ದತ್ತಿಲ್ ವಿನಕ್ವಾವಿಶೇಷತ್ತಾಲುಮ್ ಶೊಲ್ಲುತ್ತಾಮ್. ಆನಪಿನ್ನು ಇದು ಸಾಪೇಕ್ಷಮಾಯ್ ಕ್ಷಾಂಡು ಕೀಳಿಲ್ ಶ್ಲೋಕತ್ತು ಕ್ಕು ಶೇಷವಾಗಿರದನ್ನು.

ಸುವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಯಾವಾಗ ಹೇಳಿತೋ ಆಗ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಅರ್ಥವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈಗ ಆ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುವ್ಯಕ್ತವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ನಾಮೇಕಂ ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಏಕ ಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಏಕಶಬ್ದತ್ತು ಕ್ಕು - ಪೂರ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿರುವ ಏಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ, ಉಪಾಯ ಫಲೈಕ್ಯಮ್ ಪೂರುಳಾನಪೋದು - ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನವಾದ ಉಪಾಯವಾದ ಫಲವಾಗಿ ಉಪೇಯವು, ಉಪಾಯೋಪಾಯವಿಕ್ಯವು, ಅರ್ಥವಾದಾಗ, ಇನ್ನಿಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಮ್ - ಪ್ರಾಪ್ಯದ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಸುವ್ಯಕ್ತವಾಗ - ವ್ಯಷ್ಟವಾಗಿ, ಶೊಲ್ಲುತ್ತಾಮ್ - ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆಗ್ನಿಯಾಲ್ - ಆದುದರಿಂದ, “ನಾಮೇವೈಷ್ಯಸಿ” ಎನ್ನು ಕೀಳಿಲ್ ಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲೇ - ನಾಮೇವೈಷ್ಯಸಿ ಎಂದು ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ವಿಶದವಾಗಿ ಚೊನ್ನ - ಹೇಳಿದ, ಅರ್ಥಂ - ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, ಇಜ್ಜು ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿರೋಧಿಯೈಕ್ಯಳಿಕ್ಯೆಯಾಲುಮ್ - ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವಿರೋಧಿಯಾದ ಸರ್ವಸಾಪಗಳೂ ಕಳೆದುಹೋಗುವದರಿಂದಲೂ, ನಾಮೇಕಂ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ, ಏಕಶಬ್ದತ್ತಿಲ್ ವಿನಕ್ವಾವಿಶೇಷತ್ತಾಲುಮ್ - ತಾನೊಬ್ಬನೇ, ಉಪಾಯವೂ ಉಪೇಯವೂ ತಾನೇ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದಲೂ, ಶೊಲ್ಲುತ್ತಾಮ್ - ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದೂ ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಆನಪಿನ್ನು - ಹೀಗಾದನಂತರ, ಹೇಗಾದನಂತರವೆಂದರೆ ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯಕ್ಕೆ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಹೇಳಿರುವ ಶರಣಾಗತಿರೂಪ ಉಪಾಯಕ್ಕು ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಎರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಾದುದರಿಂದ, ಇದು - ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕವು, ಸಾಪೇಕ್ಷಮಾಯ್

ಕೊಂಡು - ಹಿಂದಿನ ಭಕ್ತೃಪಾಯ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅಂಗವಾಗಿ, ಕೀಳಿಲ' ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೃ-ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಶೇಷವಾಗಿರದು - ಅಂಗವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು ಎಂಬ ಕೆಲವರ ಹೇಳಿಕೆಯು, ಅನ್ಯ - ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲವು. ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸದೆ, ಹಿಂದಿನ ಉಪಾಸನಾರೂಪೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದೆಂದೂ ಆ ಭಕ್ತೃಪಾಯಕ್ಕೆ ಅಂಗವೆಂದೂ ಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು. ಅದು ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವೆಂದು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ಎರಡರಲ್ಲೂ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಹೇಳುವದರಿಂದ ಎರಡು ಅನುಷ್ಠಾನಗಳೂ ಉಪಾಯಗಳೇ. ಅರ್ಜುನನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಐಕಾನ್ತ್ಯ ಭಕ್ತೃಪಾಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಶರಣಾಗತಿಯು ಉಪಾಯವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಇದು ಒಂದೇ ಉಪಾಯವಾದರೆ ತನ್ನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೋಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ, ಪಾಪಗಳು ಕಳೆಯದೇ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಶೋಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಕೃಪಾಪಿಯೂ ಷಜಲಧಿಯು ನೀನು ಶೋಕಿಸಬೇಡ ಲಘೂಪಾಯವೂ ಉಂಟು. ಅದು ಶರಣಾಗತಿಯು ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಶೋಕವನ್ನು ನೀಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ “ನಷ್ಟೋನೋಹಸ್ತೈಶ್ಚಿರ್ಲಭಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶರಣಾಗತಿ ಗದ್ಯವೂ ಅಂಗಶರಣಾಗತಿಗದ್ಯವಿವಯವಲ್ಲವು. ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಅನುಷ್ಠಿಸಿರುವದು ಶರಣಾಗತಿಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದು ಅಂಗಿಶರಣಾಗತಿಯೇ. ಪರಭಕ್ತಿ ಪರಜ್ಞಾನ ಪರಮಾಭಕ್ತಿರೂಪ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರವರಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಹಾಗೆ ಭರನ್ಯಾಸದಲ್ಲೂ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದುದು ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರಾದ ಯಾಮುನಮುನಿಗಳಹಾಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯೇ ವಿನಾ ಉಪಾಸನವಲ್ಲವು.

ಆಗಲಿ, ಸರ್ವಪಾಪಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸ್ವತಸ್ಸಿದ್ಧವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಕೆಲವರಿಗೆ ಸ್ವಾತ್ಮಾನುಭವರೂಪ ಕೈವಲ್ಯ ಉಂಟಾಗುವದು ಹೇಗೆ ? ಸರ್ವಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಕೈವಲ್ಯ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎರಡೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ ? ಎಂಬ ಶಂಕಾವನ್ನು ಅನುವದಿಸಿ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತುಂಬಾ ಉಪಪಾದನೆ ವಾದಗಳಿಂದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—ನಂದರೆ “ಆಗ್ನಿಯಾಲ' ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದು (ಕೇವಲರಿಗೆ ಎಂಬ ಭಾವವು) ಇ ಶ್ಲೋಕತಿಲ' ಚ್ಯೋಲ್ಲುಗಿರ ಸರ್ವಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲೆ. ಸರ್ವಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಯುಡೈಯಾರ್ಕು ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವ ಸಂಕೋಚಮಿಲ್ಲೆ” ಎಂಬದಾಗಿ ನಿಗಮನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದರಿಂದ ಕೈವಲ್ಯಾನುಭವ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಸರ್ವಪಾಪನಿವೃತ್ತಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಕೈವಲ್ಯೇ ಸರ್ವಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಸ್ತುನಾಸ್ತೀತ್ಯಾಹ

“ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋನೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ” ಎನ್ನು ಇವ್ವಳನಾಲ’ “ಮಾನೇ ವೈಷ್ಯಸಿ” ಎನ್ನು ಶೋನ್ವ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸಿದ್ಧಿಕ್ಕುಮೇ ? ಸರ್ವಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಯುಂಡಾಯೇ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಯನ್ನಿಕ್ಕೇ ಸ್ವಾತ್ಮ ಮಾತ್ರಾನುಭವರೂಪ ಮಾನ ಕೈವಲ್ಯಮು’ ಪೆರುವಾರು ಮಿಲ್ಲೆಯೋ ? ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಕಾಟ್ಟಿಲ’ನೇರ’ಪಟ್ಟ ಕೈವಲ್ಯಮು’ “ಐಹಲೌಕಿಕ ಮೃತ್ವರ್ಯಂ ಸ್ವರ್ಗಾದ್ಯಂ

ಕೈವಲ್ಯದಲ್ಲಾದರೋ ಸರ್ವಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಯು ಇಲ್ಲವು. ಅದುದರಿಂದ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲವು. ಬರೀ ಆತ್ಮಾನುಭವವೇ.

ಮೊದಲು ಆತ್ಮಾನುಭವವೆಂದು ಕೈವಲ್ಯ ರಬ್ಬದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವಂತಾದ್ದು ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾದುದು ಒಂದು ಅನುಭವ ಉಂಟೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಚರ್ಚಿಸಿ, ಅಂತಾದೊಂದು ಅನುಭವ ಉಂಟೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಶ್ರೀ ನಾರದ ಭಗವಾಽರವರೂ, ಆಳವಂದಾರ್ವರೂ, ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಯರೂ ಗೀತಾ ಚಾರ್ಯನೂ, ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿ ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲಾ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಸಾತ್ವಾನುಭವರೂಪವಾದ ಒಂದು ಕೈವಲ್ಯವೆಂಬುವದು ಒಂದುಂಟೆಂದು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಪ್ರಥಮತಃ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ.—

“ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋನೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ” ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ, ಇವ್ವಳನಾಲ’ - ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಉಕ್ತಿಯಿಂದ, “ಮಾನೇವೈಷ್ಯಸಿ” ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ, ಶೋನ್ವ - ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು, ಸಿದ್ಧಿಕ್ಕುಮೋ ? - ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆಯೇ ? ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸಿದ್ಧವೋ ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆಯಾದ ಕೈವಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಸಿದ್ಧಿಸಲಾರದೋ ? ಎಂಬುದು ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಆಶಯವು. ಅದನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ—ಸರ್ವಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಯುಂಡಾಯ್ - ಸರ್ವಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗಿಯೂ, ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನಿಕ್ಕೇ - ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲದೆ, ಸ್ವಾತ್ಮಮಾತ್ರಾನುಭವರೂಪಮಾನ ಕೈವಲ್ಯಂ - ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಆತ್ಮಾನುಭವಮಾತ್ರರೂಪವಾಗಿ ಕೈವಲ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದನ್ನು, ಪೆರುವಾರುಮು’ ಇಲ್ಲೆಯೋ ? - ಹೊಂದುವರೂ ಇಲ್ಲೆಯೋ ? ಸರ್ವಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗಿದ್ದರೆ ಕೈವಲ್ಯಾನುಭವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯು. ಹಾಗಾದರೆ ಕೈವಲ್ಯವೆಂಬ ಅನುಭವ ಏಂಟೋ ? ಎಂದರೆ ಉಂಟು ಎಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ—

ಪಾರಲೌಕಿಕಮ್ | ಕೈವಲ್ಯಂಭಗವಂತಂ ಚ ಮನ್ಮೋಯಂ ಸಾಧಯಿ
ಷ್ಯತಿ” ಎನ್ನು ನಾರದಾದಿಗಳಾಲೇ ಶೊಲ್ಲಪ್ಪಟ್ಟದಿರೇ. ಆಳವಂದಾರುಮ್
(೧) “ಐಶ್ವರ್ಯಾಕ್ಷರ ಯಾಥಾತ್ಮ್ಯ ಭಗವಚ್ಚರಣಾರ್ಥಿನಾಮ್” ಎನ್ನುಮ್,
“ಸಂಸೃತ್ಯಕ್ಷರ ವೈಷ್ಣವಾಧ್ಯಮ್” ಎನ್ನುಮ್ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ದಾರ್.

ಐಹಲೌಕಿಕವೈಶ್ವರ್ಯಂ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ,
ಪಾರಲೌಕಿಕಂ - ಬೇರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿಂಟಾಗುವ, ಸ್ವರ್ಗಾದ್ಯಮ್ - ಸರ್ಗಲೋ
ಕವೇ ಮೊದಲಾದವನ್ನೂ, ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅಗ್ನಿ, ಯಮ ವರುಣ ಕುಬೇರಾದಿ
ಲೋಕಗಳ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುಲೋಕಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ಕೈವಲ್ಯಂ-ಕೈವಲ್ಯವನ್ನೂ,
ಭಗವಂತಂಚ - ವೈಕುಂಠಲೋಕವನ್ನೂ, ಮನ್ಮೋಯಂ - ಈ ಮನ್ತ್ರವು
ಸಾಧಯಿಷ್ಯತಿ - ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ, ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ, ನಾರದರೇ ಮೊದ
ಲಾದವರುಗಳಿಂದ, ಶೊಲ್ಲಪ್ಪಟ್ಟದಿರೇ - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಯಷ್ಟೇ ಈ ಪ್ರಮಾಣ
ವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುವದು ಕೈವಲ್ಯವೇ ಬೇರೆ, ವೈಕುಂಠಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇ ಬೇರೆ,
ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲವು. ಆಳವಂದಾರವರು, ಅವರು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುವ ಗೀ
೮ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಸಂಕ್ಷರ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ “ಐಶ್ವರ್ಯ - ಈ ಶಬ್ದದಿಂದ ಆರ್ತನೂ
ಆರ್ಥಾರ್ಥಿಯೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಐಹಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಪಾರಲೌಕಿಕ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಹೇಳ
ಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ಅಕ್ಷರಯಾಥಾತ್ಮ್ಯ - ದಿಂದ ಜಿಜ್ಞಾಸುವು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಕೈವಲ್ಯ
ವನ್ನೂ, ಭಗವಚ್ಚರಣಾರ್ಥಿನಾಂ - ಜ್ಞಾನಿಯು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಮೋಕ್ಷವೂ,
ಎನ್ನುಮ್ - ಎಂಬದಾಗಿಯೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಆಳವಂದಾರವರು ಅವರು ಅನುಗ್ರಹ
ಿಸಿರುವ ಚತುಶ್ಲೋಕಿಯಲ್ಲೂ “ಸಂಸೃತ್ಯಕ್ಷರ ವೈಷ್ಣವಾಧ್ಯಮ್” - ಸಂಸೃತಿ ಎಂಬು
ದರಿಂದ ಆರ್ತನೂ ಆರ್ಥಾರ್ಥಿಗೂ ಉಂಟಾಗಿ ಪುನರ್ಜನ್ಮ, ಅಕ್ಷರ ಶಬ್ದದಿಂದ ಜಿಜ್ಞಾ
ಸುವಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಕೈವಲ್ಯ, ವೈಷ್ಣವಾಧ್ಯಮ್ - ಭಗವತ್ಪ್ರಪನ್ನನಾದ ಜ್ಞಾನಿಗೆ
ಉಂಟಾಗುವ ಮುಕ್ತಿ, ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ದಾರ್ - ಕೃಪಯೂ
ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಕೈವಲ್ಯವೂ ಮುಕ್ತಿಯೂ
ಒಂದೇ ಅಲ್ಲವು. ಎರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಆತ್ಮಾನುಭವವು,
ಎರಡನೆಯದು ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವೆಂಬ ಭಾವವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣ
ಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದರು.

ಮುಂದೆ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದು
ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸು

ಗದ್ಯಪ್ರಿಯಮ್ “ಸರ್ವಕಾಮಾಂಶ್ಚ ಸಾಕ್ಷರಾಫ” ಎಜ್ಜರನಾಕೈಮ್ ಉಪಾತ್ತಮಾಯ್ ತ್ತು. ಶ್ರೀಗೀತಾ ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳಿಲುಮ್ ಇವ್ವರ್ಥಂ ಪ್ರಪಂಚಿತಮ್. ಆಗೈಯಾಲೇ “ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯೋನೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ” ಎಜ್ಜರ ಸರ್ವಸಾಪನಿವೃತ್ತಿ ಕೈವಲ್ಯತ್ತುಕ್ಕೈಮ್ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಕ್ಕೈಮ್ ಪೋದುವನೋ ವೆನ್ನೈತ್ತಾರೆ—ಸರ್ವಕಾಮಾಂಶ್ಚ - ಸರ್ವಧರ್ಮಾಂಶ್ಚ ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ಸರ್ವಕಾಮಾಂಶ್ಚ ಸಾಕ್ಷರಾಫ ಲೋಕನಿಕ್ರಾಂತ ಚರಣೌ ಶರಣಂ ತೇವ್ರಜಂ ವಿಭೋ ಎಂಬುದು ಪೂರ್ವಾಶ್ಲೋಕವು, ಸರ್ವಧರ್ಮಾಂಶ್ಚ - ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ ಸಹಕೃತ ಉಪಾಸನಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ವಾಪಸರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ವ್ರತಗಳನ್ನೂ, ಸಂತ್ಯಜ್ಯ - ಚನ್ನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಇದರಿಂದ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿ ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಂಬರ್ಥವಲ್ಲವು, ಸರ್ವಕಾಮಾಂಶ್ಚ - ಸಮಸ್ತ ಆಶಾಶ್ಚತಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಈಯುವ ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಎಹಿಕಸ್ವರಗಾದಿ ವಿಶ್ವರೈಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಸಾಕ್ಷರಾಫ - ಆತ್ಮಾನುಭವರೂಪ ಕೈವಲ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಸಂತ್ಯಜ್ಯ - ತ್ಯಜಿಸಿ, ಹೇವಿಭೋ - ಓ ಸರ್ವಸಮರ್ಥನಾದ, ಅಘಟಿತಘಟಿನಾಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ತೇ - ನಿನ್ನ ಲೋಕನಿಕ್ರಾಂತ ಚರಣೌ - ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಅಳಿದ ಚರಣ ದ್ವಂದವನ್ನು, ಶರಣಂ - ಉಪಾಯವನ್ನಾಗಿ, ಅವ್ರಜಂ - ಹೊಂದಿರುವೆನು. ಎಜ್ಜರನಾಕೈಮ್ - ಎನ್ನುವ ನಾಕೈವು, ಉಪಾತ್ತಮಾಯ್ ತ್ತು - ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇವರೂ ಕೈವಲ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಾಜ್ಯವರ್ಗದಲ್ಲೇ ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ಎಂದು ಸೇರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಗೀತಾ ಭಾಷ್ಯಪ್ರಿಯಮ್ - ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಧರು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ, ಶ್ರೀಗೀತಾ ಭಾಷ್ಯಪ್ರಿಯಮ್ - ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲೂ ಸಹ, ಇವ್ವರ್ಥಂ - ಈ ಕೈವಲ್ಯವು ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ಇಷ್ಟವಲ್ಲದುದು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, ಪ್ರಪಂಚಿತಮ್ - ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ “ಯಸ್ಸ ಸರ್ವೇಷು ನಶ್ಚತ್ಸು ನನಿವಶ್ಯತಿ” (ಗೀ. ಲ. ೨೦) ಎಂಬುದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಸಾರಪ್ರಕಾಶಿಯವರು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅವತಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತವು. “ಅಥಕೈವಲ್ಯಂಪ್ರಾಪ್ತಾನಾಮಸಿ ಪುನರಾವರ್ತಿನವದಿತ್ ಇತ್ಯಾಹ” ಎಂದು ಅವತಾರಿಕೆಯು. ಹೀಗೆ ಕೈವಲ್ಯಕ್ಕೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೂ ಪುನರಾವರ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅವು ಆತ್ಮಾನುಭವ ಪರಮಾತ್ಮಾನುಭವರೂಪವಾಗಿ ಎರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾದರೂ, ಎರಡಕ್ಕೂ ಸರ್ವಸಾಪನಿವೃತ್ತಿಯು ಸಮವು ಎಂಬುದು ಪೂರೈಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಇದುದು ಮಂದ ಚೋದ್ಯವೆಂದು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—ಆಗೈಯಾಲೇ - ಅದುದರಿಂದ, “ಸರ್ವ ಸಾಪೇಭ್ಯೋನೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ,

ಮಂದಚೋದ್ಯಮ'. ಎಜ್ಞನೇ ಯೆನ್ನಿಲ' - ಸರ್ವಸಾಪಜ್ಞಳುಮ' ಕಳಿ
ನ್ದಾಲ' ಸ್ವತಃಪ್ರಾಪ್ತಮಾನ ಭಗವದನುಭವತ್ವೈಯಿಳನ್ನು ಕೆಡೈಕ್ಕಕ್ಕಾರಣ
ಮಿಲ್ಲಾವೈಯಾಲೇ ಅಪ್ಪೋದುಭಗವದನು ಭವರಹಿತಮಾನ ನಾತ್ಮನಾ
ತ್ರಾನುಭವಮ್, ಘಟಿಯಾದು. ಆಗೈಯಾಲ್ ಅನ್ವವಸ್ಥೈಯಿಲ' ಐಶ್ವರ್ಯ
ಮುಮ್' ಜರಾನುರಣಾದಿ ದುಃಖಗಳುಮ್' ವರುಗೈಕ್ಕೇಡಾನ ಕರ್ಮಜ್ಞಳ್

ಎಜ್ಞರ - ಎನ್ನವ, ಸರ್ವಸಾಪ ನಿವೃತ್ತಿಯೂ, ಕೈವಲ್ಯತ್ತುಕ್ಕಮ್ - ಕೈವ
ಲ್ಯಕ್ಕೂ, ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೂ, ಪೊದುವನ್ನೋ - ಸಮಾನವಲ್ಲವೋ, ಎನ್ನೈ -
ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯು, ಮಂದ ಚೋದ್ಯಮ' - ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವು.
ಕೈವಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗೂ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲವು. ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೂ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯು
ಇಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಎರಡರ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಸರ್ವಸಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯು
ಆವಶ್ಯಕವು ಎಂಬುದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವು. ಚೋದ್ಯವು ಮಂದವು ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ
ಸರ್ವಸಾಪನಿವೃತ್ತಿಯಾದರೆ ಮೋಕ್ಷ ಉಂಟಾಗುವಾಗ ಕೈವಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಹೇಗೆ
ಎಂದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ನಿರುತ್ತರವಾಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಸಾಪನಿವೃತ್ತಿ
ಯಾದರೆ ಮೋಕ್ಷವೇ ಉಂಟಾಗುವಾಗ ಕೈವಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎತರಿಂದ ಎಂಬುದು
ಸ್ವತಃತಾನೇ ಯೋಚಿಸ ಬೇಕಾದ ವಿಷಯವು. ಹಾಗೆ ಯೋಚಿಸದೇ ಹೋದುದ
ರಿಂದ ಮಂದ ಚೋದ್ಯವು - ಅದು ಹೇಗೆ ಮಂದ ಚೋದ್ಯ ವೆಂಬುದನ್ನು
ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಎಜ್ಞನೇಯೆನ್ನಿಲ' - ಅದು ಹೇಗೆ ಮಂದ ಚೋದ್ಯವೆಂದರೆ ? - ಸರ್ವಸಾಪ
ಜ್ಞಳುಮ' ಕಳಿನ್ದಾಲ' - ಎಲ್ಲಾ ಸಾಪಗಳೂ ಕಳೆದು ಹೋದರೆ, ಸ್ವತಃಪ್ರಾಪ್ತ
ಮಾನ - ಯಾವಾಗ ಅನಿಷ್ಟವು ತೊಲಗಿತೋ ಆಗ ಸ್ವತಃ ಉಂಟಾಗುವ ಇಷ್ಟ
ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ, ಭಗವದನುಭವ ರಹಿತಮಾನ - ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವ
ವಿಲ್ಲದಿರುವ, ಆತ್ಮಾನುಭವ ರೂಪವಾದ ಕೈವಲ್ಯವು, ಘಟಿಯಾದು - ಉಂಟಾ
ಗಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲವು. ಅದು ಯಾವಾಗ ಸರ್ವಸಾಪನಿವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಯಿತೋ,
ಆಗ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವೇ ಲಭಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಆತ್ಮಾನುಭವವಾದ ಕೈವಲ್ಯವು
ಲಭಿಸಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲವು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಆದುದರಿಂದ ಕೈವಲ್ಯ ಉಂಟಾಗ
ಬೇಕಾದರೆ ಸರ್ವಸಾಪಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ
ಕೈವಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳ ವಿನಾಶವೂ ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳ
ವಿನಾಶವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಇರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ—ಆಗೈಯಾಲೇ - ಆ
ಕಾರಣದಿಂದ, ಅನ್ವವಸ್ಥೈಯಿಲ' - ಆ ಕೈವಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಐಶ್ವರ್ಯಮುಮ್' -
ಐಶ್ವರ್ಯವೂ, ಜರಾನುರಣಾದಿ ದುಃಖಜ್ಞಳುಮ್' - ವಾರ್ತೆಕ್ಕೈಮರಣ ಮೊದಲಾದ

ಕಳಿಸ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಭಗವದನುಭವತ್ತುಕ್ಕು ಪ್ರತಿಬಂಧಕಮಾನ ಕರ್ಮಂ ಕಳಿಯಾದೇ ಕಿಡಕ್ಕಿರವಳಿವಿಲೇ (೧) “ಯಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಚಾಪರಂ ಲಾಭಂ ಮನ್ಯತೇ ನಾಧಿಕಂ ತತಃ” ಎನ್ನುವುದು ಯಿರುಪ್ಪದೊರು ಸ್ವಾತ್ಮಾನುಭವಾನಂದವಿಶೇಷಮ್. (೨) “ಆತ್ಮಾರ್ಥೀಚೇತ್ ತ್ರಯೇಷ್ಯೇತೇ ತತ್ಕೈವಲ್ಯಸ್ಯ ಸಾಧಕಾಃ” ಎನ್ನು ಶೋಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ, ತನಕ್ಕು ಶಕ್ಯಮಾಯ್ ಇರುಪ್ಪದೊರು ಉಸಾಯ ವಿಶೇಷತ್ತಾಲೇ ಸಿದ್ಧಿತ್ತ ಇವ್ವಾನುಭವತ್ತೇ

ದುಃಖಗಳು, ವರುಗೈಕ್ಕೇಡಾನ ಕರ್ಮಜ್ಞಳಮ್ - ಬರುವದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಕರ್ಮಗಳು, ಕಳಿಸ್ತು - ಕಳೆದುಹೋಗಿ, ಪರಿಪೂರ್ಣಭಗವದನುಭವತ್ತುಕ್ಕು - ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವಕ್ಕೆ, ಪ್ರತಿಬಂಧಮಾನ - ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗಿರುವ, ಕರ್ಮಮ್ ಕಳಿಯಾದೇ - ಕರ್ಮವು ಕಳೆದು ಹೋಗದೆ, ಕಿಡಕ್ಕಿರವಳಿವಿಲೇ - ಇರುವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, (೧) “ಯಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ....” ಯಾವ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾನುಭವಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಾದ ಪ್ರಯೋಜನವು ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೋ” ಎನ್ನುವುದು - ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಇರುಪ್ಪದೊರು - ಇರುವ ಒಂದು ಸ್ವಾತ್ಮಾನುಭವವಿಶೇಷವು ಕೈವಲ್ಯವು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಯೋಗ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಜನ್ಮಜರಾಮರಣಗಳ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸಂಸಾರಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಕರ್ಮಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗಿರುವದರಿಂದ ಈ ಕೈವಲ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾನುಭವಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆನಂದವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ತೋರಿ ಅನುಭವಿಸುವನು. ಆದರೆ ಭಗವದನುಭವಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳು ಕಳೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು. (೨) ಆತ್ಮಾರ್ಥೀಚೇತ್ - ಆತ್ಮಾನುಭವದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿದ್ದುದಾದರೆ, ತ್ರಯೇಷ್ಯೇತೇ - ಈ ಕರ್ಮಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳಾದ ಈ ಮೂರೂ, ಅಸಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ಏಕೆಂದರೆ ಉಪಾಸನದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಭಕ್ತರಾದ ಆರ್ತ, ಅರ್ಥಾರ್ಥಿ ಜಿಜ್ಞಾಸು (ಈತನೇ ಕೇವಲನು) ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅಚಿದನುಭವ, ಆತ್ಮಾನುಭವ, ಭಗವದನುಭವಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರಹೊಂದಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಮೂಲಕ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತತ್ಕೈವಲ್ಯಸಾಧಕಾಃ - ಆತ್ಮಾನುಭವರೂಪ ಕೈವಲ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವುಗಳಾಗುವುವು,” ಎನ್ನು ಶೋಲ್ಲುಗಿರಪಡಿಯೇ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ತನಕ್ಕು ಶಕ್ಯಮಾಯ್ ಇರುಪ್ಪದೊರು ಉಸಾಯ ವಿಶೇಷತ್ತಾಲೇ - ತನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿರುವ ಯಾವದಾದರೂ ಒಂದು ಉಪಾಯ ವಿಶೇಷದಿಂದ, ಉಪಾಸ

ಅಚಿದನುಭವತ್ತೋಡುಮ್, ಭಗವದನುಭವತ್ತೋಡುಮ್, ತುವಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಪಡಿಯಾಲೇ ಕೈವಲ್ಯಮೆನ್ನು ಪೇರಿಟ್ಟಾರ್‌ಗಳ್. ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ ಕೈವಲ್ಯಶಬ್ದಮ್ ಸರ್ವೋಪಾಧಿನಿವೃತ್ತಿಯೈ ನಿನಕ್ಕಿರದು. ಆತ್ಮಾನಾತ್ರಾ

ನಮೋ ಇಲ್ಲವೇ ಪ್ರಪತ್ತಿಮೂಲಕವಾಗಿಯೋ ಎಂಬ ಭಾವವು, ಸಿದ್ಧಿತ್ತಾಲೇ-ಸಿದ್ಧಿ ಸಿದರೆ, ಇವ್ವನುಭವತ್ತೈ - ಕೈವಲ್ಯವೆಂಬ ಈ ಅನುಭವವನ್ನು, ಅಚಿದನುಭವ ತ್ತೋಡು - ಆದ್ದು ಮತ್ತು ಅರ್ಥಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾಗಿ ಅಚಿತ್ತಿನ ಅನುಭವ ದೊಂದಿಗೂ, ಭಗವದನುಭವತ್ತೋಡು - ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷದೊಂದಿಗೂ, ತುವಕ್ಕಿಲ್ಲದಪಡಿಯಾಲೇ - ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ, ಅವುಗಳಿ ಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಕೈವಲ್ಯಮೆನ್ನುಪೇರಿಟ್ಟಾರ್‌ಗಳ್ - ಈ ಆತ್ಮಾನುಭವಕ್ಕೆ ಕೈವಲ್ಯವೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ಕೈವಲ್ಯವೆಂದರೆ ಮೋಕ್ಷವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ಸಮಾನ ಪದಗಳಾಗಿ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರಲ್ಲಾ ಅದು ಏಕೆ ಎಂದರೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್-ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ಕೈವಲ್ಯಶಬ್ದವು, ಸರ್ವೋಪಾ ಧಿನಿವೃತ್ತಿಯೈ - ಸಂಸಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸಮಸ್ತವಾದ ಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ವಾಗಿ ತೊಂದರೆ ಏನೂ ಆಗುವೆಂಬುದನ್ನು, ನಿನಕ್ಕಿರದು - ಸ್ಮರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೇವಲನಿಗೆ ಪುನಸ್ಸಂಸಾರಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಭಾಂದೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ “ತದ್ಯ ಇತ್ಥಂವಿದುಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಿಯ ಹಾಗೆಯೇ ಈತನಿಗೂ ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಯೂ, “ಯಂಪ್ರಾಪ್ಯನನಿವರ್ತನೈ ತದ್ವಾನುಪರಮಂಮಮು” ಅವುನರಾವರಿಯೂ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ಈತನಿಗೂ ಮೋಕ್ಷ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ, ಸರ್ವೋಪಾಧಿನಿವೃತ್ತಿಯೈ ನಿನಕ್ಕಿ ರದು - ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಕ್ರಮೇಣ ಮೋಕ್ಷವೇ ವಿನಾ ಪುನಸ್ಸಂಸಾರವಿಲ್ಲದು ದರಿಂದಲೇ, ಅರ್ಜುನನೂ ಸಹ ೧೨ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಥಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಐಕಾಂತ್ಯ ಭಕ್ತಿಯು ಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅಂತಹ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಚಿತ್ರಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಬೇಕೇ, ಇಲ್ಲವೇ ಜಿಜ್ಞಾಸುವಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸಲೇ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೇವಲನ ಉಪಾಸನೆ ಕ್ಲೇಶೋಧಿಕವಾದುದರಿಂದ ಅದು ಬೇಡ; ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸುವನೇ ಪ್ರಾಜ್ಞನು; ನೀನು ಚಿತ್ರಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವದು ಕಷ್ಟವೆಂದಲ್ಲವೇ ಪೇಚಾಡುತ್ತೀ. ಅದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಲಭಿಸಲು ಉಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅರ್ಜುನನೇ ಎರಡು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವಾದುದರಿಂದ ಯಾವುದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲಿ ಎಂದು ಕೇಳಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಿರು

ನುಭವ ವಿಷಯವಾಗ (೧) “ಸ್ವಾತ್ಮಾನುಭೂತಿ ರಿತಿ ಯಾಕಿಲ ಮುಕ್ತಿ ರುಕ್ತಾ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ಲ’ ಪ್ರಯುಕ್ತಮುಕ್ತಿ ಶಬ್ದಮುಮು’ (೨) “ವಿಗತೇಚ್ಛಾ ಭಯಕ್ರೋಧೋ ಯ ಸ್ವದಾ ಮುಕ್ತ ಏವ ಸಃ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರ’ಪೋಲೆ

ವಾಗ ಸಾರದೀಪಿಕೆಯವರು “ಕೇವಲರ’ ದ್ವಿವಿಧರ’:- ಕ್ರಮೇಣ ಮುಕ್ತಿ ಪದ್ಯಂತ ಭಾಗಗಳಿನ್ನುಮ’, ಪುನಸ್ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಭಾಗಗಳಿನ್ನುಮ’” ಎಂದು ಬರೆಯಲು ಪ್ರಮಾಣವ್ಯಾವುದೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವು. ಗೀತೆಯಲ್ಲೂ, ಭಾಂದೋಗ್ಯ ದಲ್ಲೂ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅರ್ಚರಾದಿಗತಿಯು ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ.

ವರದರಾಜಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಆತ್ಮಾನುಭವವನ್ನೂ ಮುಕ್ತಿ ಎಂದೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರಲ್ಲಾ ಅದು ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಆತ್ಮಾನುಭವದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯು ಲಭಿಸುವದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಶ್ಲೋಕ ಯಾವುದೆಂದರೆ “ಭೋಗಾ ಇಮೇ ವಿಧಿರಿವಾದಿ ಪದಂಚ ಕಿಂಚ ಸ್ವಾತ್ಮಾನು ಭೂತಿ ರಿತಿಯಾಕಿಲ ಮುಕ್ತಿರುಕ್ತಾ | ಸದ್ವಿತ್ತದೂ ಷಜಲ ಜೋಷ ಮಹಂ ಜುಷೇಯ ಹಸ್ತದ್ರಿನಾಥ ತವದಾಸ್ಯ ಮಹಾರಸಜ್ಜಃ” ಏಹಿ ಕೈಶ್ವರ್ಯಗಳ ಭೋಗಗಳೂ ಮತ್ತು ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಮೇಲಾದ ಚತುರ್ಮುಖ ರುದ್ರ ಆದಿ ಶಬ್ದ ದಿಂದ ಸ್ವರಗನಾದಲಾದ ಲೋಕಗಳ ಭೋಗಗಳೂ, ಅವುಗಳಿಗಿಂತ ಮೇಲಾದ ಆತ್ಮಾನುಭವರೂಪವಾದ ಕೈವಲ್ಯವೆಂಬ ಮುಕ್ತಿಯೂ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಉಷರ ಜಲವನ್ನು ಸೇವೆಮಾಡಿದಹಾಗೆ ; ಯಾರಿಗೊಂದರೆ ಹಸ್ತಗಿರನಾಥನಾದ ಶ್ರೀ ವರದ ರಾಜನೇ ನಿನ್ನ ದಾಸ್ಯವೆಂಬ ಮಹತ್ತಾದ ಅಮೃತರಸಪಾನ ಮಾಡಿದ ಪರಮ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಏಹಿ ಕೈಶ್ವರ್ಯ, ಸ್ವರಗದಿಭೋಗ ಕೈವಲ್ಯ ಇವೆಲ್ಲಾ ಉಷರಜಲಪಾನದ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಹಾಗೆಯೇ ಗೀತೆಯಲ್ಲೂ ಪ್ರಯೋಗ ಉಂಟೆಂದು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ :- ಆತ್ಮನಾತ್ರಾನುಭವವಿಷಯವಾಗ - ಕೇವಲ ಆತ್ಮಾನುಭವ ವಿಷಯವಾಗಿಯೇ “ಸ್ವಾತ್ಮಾನುಭೂತಿರಿತಿ ಯಾಕಿಲ ಮುಕ್ತಿರುಕ್ತಾ - ತನ್ನ ಆತ್ಮ ವಿಷಯವಾದ ಅನುಭವವೆಂದು ಯಾವ ಮುಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ಲ’ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಯುಕ್ತ ಮುಕ್ತಿ ಶಬ್ದ ಮುಮು’ - ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮುಕ್ತಿ ಶಬ್ದವೂ ಕೂಡ, “ವಿಗತೇಚ್ಛಾ - ನಶ್ವರ ಗಳಾದ ಏಹಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆ ಎಂದರೆ ಕಾಮನೆಯು ಇಲ್ಲದೆ ಇರೋಣವು, ಹಾಗೆಯೇ ಭಯ, ಕೋಪ, ವಿಲ್ಲದಿರುವನೂ ಸದಾ - ಯಾವಾಗಲೂ, ಆತನು ಮುಕ್ತ ಏವ ಸಃ - ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನ ಹಾಗೆಯೇ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರ’ಪೋಲೆ-

ನಿರ್ವಾಹ್ಯಮ್' (೧) “ಜರಾಮರಣಮೋಕ್ಷಾಯ” ಎನ್ನದುವುಮ್ ದೇವರ' ಗಳುಡೈಯ ಅನುರತ್ನವ್ಯಪದೇಶಮ್ಪೋಲೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತಮ್. ಕ್ರಮೇಣ ಮುಕ್ತಿ

ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ನಿರ್ವಾಹ್ಯಮ್ - ನಿರ್ವಾಹಸತಕ್ಕ ದ್ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಮಕ್ರೋಧಮೋಹಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವರೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೆ ಮುಕ್ತರೇ ಅಲ್ಲವೋ, ಹೇಗೆ ಕ್ರಮೇಣ ಮುಕ್ತರಾಗುವ ಸಂಭವ ಉಂಟೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಆತ್ಮಾನುಭವ ಶೀಲನೂ ಕ್ರಮೇಣ ಮುಕ್ತನಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸಮರ್ಪನೆಗಾಗಿಯು ಪೂರಾ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥಕ್ಕೂ ದಾಸನು ಬರೆದಿರುವ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ೬೦ ನೆಯ ಪುಟ ನೋಡಿ. “ಜರಾಮರಣಮೋಕ್ಷಾಯ - ಮುಂದೆ ಮುಪ್ಪು ಮರಣಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ಗೀತಾ ಸಪ್ತಮಾಧ್ಯಾಯಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೂ, ದೇವರ' ಗಳುಡೈಯ - ದೇವತೆಗಳ, ಅನುರತ್ನವ್ಯಪದೇಶ ಮ್ಪೋಲೆ - ಅವರಿಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ಅನುರತ್ನವನ್ನು ಹೇಳುವಹಾಗೆ, ಅಪೇಕ್ಷಿ ತಮ್ - ಮುಂದಕ್ಕೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದುದು ಎಂಬ ಭಾವವು. “ಜರಾಮರಣ ಮೋಕ್ಷಾಯ ಮಾನಾಶ್ರಿತ್ಯಯತಸ್ತಿಯೇ | ತೇಬ್ರಹ್ಮಾತದ್ವಿದುಃ ಕೃತ್ಸ ಮಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಕರ್ಮ ಚಾಖಿಲಮ್” ಎಂಬುದು ಪೂರಾ ಶ್ಲೋಕವು. ದಾಸನು ಬರೆದಿರುವ ೮೮೫-೭ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದವು ೨ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ವಾಣಮೃಚ್ಛತಿ ಎಂಬಲ್ಲೂ ಹೇಳಿ ರುವ ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಯುಕ್ತ ಆತ್ಮಾ ಮಹಾಪರಿುದ್ದನಾಗಿ ಜ್ಞಾನೈಕಾಕಾರತೆಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಮುಂದೆ ಜರಾಮರಣ ಮೋಕ್ಷವು ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಉಪಾಸನದ್ವಾರಾ ಲಭಿಸುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪಂಚಾಗ್ನಿ ವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠನಾದ ಕೇವಲನು ಕ್ರಮೇಣ ಹೊಂದುವನೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅನುರರು ಎಂದು ಹೆಸರು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಮರಾಃ ಎಂದರೆ ನಖ್ರ ಯಂತೇ ಅಥವಾ ನಾಸ್ತಿ ಮರೋವಿಷಾಂ ತೇ ಎಂಬ ವೃತ್ತತಿಯಿಂದಲೂ ಅವರಿಗೆ ಮರಣವಿಲ್ಲವೆಂಬಾರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಲಯಾದಿ ಗಳಿಂದಲೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡವರೆಂಬ ಅಪಾರ್ಥ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅನುರತ್ನವು ಅಪೇಕ್ಷಿತವೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವರುಗಳು ನಮ್ಮಹಾಗೆ ಜೀವಕೋಟಿಗೆ ಸೇರಿರುವರಾಗಿ ಅರ್ಥತ್ವನಾಮಧ್ಯಗಳು ಇರುವದರಿಂದ “ತದು ಪರೈಸಿ ಬಾದರಾಯಣ ಸ್ಸಂಭವಾತ್” ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ

ಪರ್ಮಂತನಾಯ್ ವಿಷಯತ್ವೈ ಪ್ವತ್ತ ಚೋಲ್ಲುಗಿರದಾಗವುಮಾನು'. ಇಪ್ಪಡಿ ನಿಭವ ವ್ಯಾಹ ಸಾಲೋಕ್ಯಾದಿ ಮಾತ್ರತ್ತಿಲ್ ಮುಕ್ತಿಶಬ್ದಮುಮ್ ನಿರವ್ಯಾಹಮ್. (೧) “ಲೋಕೇಷುವಿಷ್ಣೋರ್ನಿವಸನ್ನಿಕೇಚಿ ತ್ಸಮೀಪ ವ್ಯುಚ್ಛನ್ನಿ ಚ ಕೇಚಿದನ್ಯೇ | ಅನ್ಯೇತುರೂಪಂ ಸದೃಶಂ ಭಜನ್ತೇ ಸಾಯುಜ್ಯಮನ್ಯೇ ಸತುಮೋಕ್ಷಉಕ್ತಃ” ಎನ್ನು ನಿಯಮಿಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಿದಿರೇ.

ಉಪಾಸನಮಾಡಿದರೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಮೋಕ್ಷ ಉಂಟೆಂಬ ಭಾವವು. ಕ್ರಮೇಣ ಉಂಟೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—ಕ್ರಮೇಣ ಮುಕ್ತಿಪರ್ಮಂತ ಮಾನು' ವಿಷಯತ್ವೈ - ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯವರೆಗೂ ಫಲವೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನೂ, ಪ್ವತ್ತ - ಕುರಿತು, ಚೋಲ್ಲುಗಿರದಾಗವುಮಾನು' - ಹೇಳುತ್ತದೆಂದಾದರೂ ಅಗಬಹುದು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಕೈವಲ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿದವರಿಗೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಭಗವದುಪಾಸನಾ ಅಥವಾ ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತಿಯಾದುದರಿಂದ, ಕೈವಲ್ಯ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಿಯೆಂದು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಕೆಲವರು ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದರೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಲೋಕ್ಯ, ಸಾರೂಪ್ಯ, ಸಾಮೀಪ್ಯ ಶಬ್ದಗಳೂ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಸಾಯುಜ್ಯವಾದ ಮುಕ್ತಿಯೇ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಸುಭವಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾರೆ—“ಲೋಕೇಷುವಿಷ್ಣೋಃ - ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ ಉಪಪಾದನಗಳಿಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಸುಭವಾಧಿಕಾರದ ೧೮೭೩-೧೮೮೦ ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಅಲ್ಲಿ ಸಾಲೋಕ್ಯ, ಸಾರೂಪ್ಯ, ಸಾಮೀಪ್ಯಾದಿ ಮೋಕ್ಷವಲ್ಲವೆಂದು, ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಸಾಯುಜ್ಯ ಸಮಾನವೆಂದೂ, ಸಾಯುಜ್ಯವೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಮೋಕ್ಷವೆಂದೂ, ಇದು ಜಿನಂತಾ ಸ್ತೋತ್ರ ಶ್ಲೋಕವಾದ “ಮೋಕ್ಷಮ್, ಸಾಲೋಕ್ಯ ಸಾರೂಪ್ಯಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇ ನ ಕದಾಚನ | ಇಚ್ಛಾಮ್ಯಹಂ ಮಹಾಭಾಹೋ ಸಾಯುಜ್ಯಂ ತವ ಸುವ್ರತ.” ಎಂಬಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವೆಂದೂ, ಇದು ಮುಕ್ತಾನಂದ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ ಅಲ್ಲಿ ಉಪದಿಷ್ಟವು; ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ, ನಿಯಮಿಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಿದಿರೇ - ಎಂದಲ್ಲವೇ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಸತುಮೋಕ್ಷ ಉಕ್ತಃ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದಲೂ, ತು ಶಬ್ದವು ಮಿಕ್ಕೆ ಮೂರನ್ನೂ ವ್ಯಾಪ್ತಿಸಿ ಹೇಳುವದರಿಂದಲೂ, ಆ ಮೂರೂ ಮೋಕ್ಷವಲ್ಲವೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವು. ಅವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ ಶಬ್ದವು ಕ್ರಮೇಣ - ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಔಪಚಾರಿಕವು.

ಕೇವಲಾತ್ಮಾನುಭವಮ್ ನಿತ್ಯಮನೈನ್ಮು ಮಿಡಮುಮ್, ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮೋಕ್ಷಮನೈನ್ಮು ಮಿಡಮುಮ್, (೧) ಚತುರ್ದಿಧಾ ಮಮಜನಾಭಕ್ತಾ ಏವಹಿ ತೇ ಶ್ರುತಾಃ | ತೇಷಾ ಮೇಕಾನ್ತಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಸ್ತೇಚೈವಾ ನನ್ಯದೇವತಾಃ | ಅಹಮೇವ ಗತಿಸ್ತೇಷಾಂ ನಿರಾಶೀಃ ಕರ್ಮ ಕರ್ಮಿಣಾಮ್ | ಯೇತು ಶಿಷಾ ಸ್ತುಯೋ ಭಕ್ತಾಃ ಫಲಕಾಮಾ ಹಿ ತೇ ಮತಾಃ | ಸರ್ದೇಚ್ಯವನ ಧರ್ಮಾಣಿ ಪ್ರತಿಬುದ್ಧಸ್ತು ಮೋಕ್ಷಭಾಕ || ” ಎಜ್ಜರ ವಚನತ್ತಾಲೇ ಸಿದ್ಧಮ್.

ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಕೈವಲ್ಯ ಶಬ್ದದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಹೇಳುವುದೂ ಸಹ ಔಪಚಾರಿಕವು. ಕೈವಲ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮೋಕ್ಷದ ಹಾಗೆ ನಿತ್ಯವಲ್ಲವೆಂಬುದಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮೋಕ್ಷವಲ್ಲವೆಂಬುದಕ್ಕೂ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಮುಂದೆ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.—(೧) ಈ “ಚತುರ್ದಿಧಾ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಹಿಂದೆ ಉಪಾಯ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವು. ಇವುಗಳ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ ಉಪಾದನೆಗೆ ೮೮೨-೨ ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಿ. ಈ ಅನು ಗೀತಾ ವಾಕ್ಯಗಳು ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಶ್ಲೋಕಗಳಾದ “ಚತುರ್ದಿಧಾ ಭಜನೇ ಮಾಂ” ಎಂಬುವುಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು. ಯಾವಾಗ ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೋ ಆಗ ಮಮ ಜನರು. ತವಾಸ್ತೀತಿಚ ಯಾಚತೇ, ಆದುದರಿಂದ ಮಮಜನಾಃ - ಆದರೆ ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯೇ ಪ್ರಾಪ್ಯನಾದ ತನ್ನನ್ನೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಅನನ್ಯಗತಿಕರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಉಪಾಸಿಸಿ ಸರ್ದ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸುವವನು. ಇವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೋಕ್ಷವೇ ವಿನಾ ಇನ್ನೂ ಮೂರು ಜನರಾದ ಆರ್ತ ಅರ್ಥಾರ್ಥಿ ಜಿಜ್ಞಾಸು ಇವರುಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ತನ್ನನ್ನಲ್ಲದೆ, ಇತರ ಫಲಕಾಮರು, ಅದುದರಿಂದ ಚ್ಯವನ ಧರ್ಮರು. ಆರ್ತನಿಗೂ ಅರ್ಥಾರ್ಥಿಗೂ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲನೆ ಪುನಸ್ಸಂಸಾರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದುದರಿಂದ ಚ್ಯವನ ಧರ್ಮರು. ಕೇವಲರಿಗೆ ಪುನಸ್ಸಂಸಾರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಇರುವಾಗ ಚ್ಯವನ ಧರ್ಮರು ಹೇಗೆ? ಎಂಬುದು ಅಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಜಾರಿದವರಾದುದರಿಂದ ಚ್ಯವನ ಧರ್ಮರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇವರುಗಳು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಐಕಾಂತ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಪಾಸಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಯಾರು ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನಿಯು. ಏಕೆಂದರೆ ಐಕಾಂತ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಹೊಂದುವನಾದುದರಿಂದ ಎಂಬುದು ಸಜ್ಜಹಾರ್ಥವು. ” ಎಜ್ಜರವಚನತ್ತಾಲೇ - ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ, ಸಿದ್ಧಂ - ಸ್ಥಾಪಿತವು. ಕೈವಲ್ಯವು ಅನಿತ್ಯವಾದುದು ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷವಲ್ಲವು ಎಂಬುದು ಸ್ಥಾಪಿತವು.

(೧) ಭಾರತಾ ಶಾನ್ತಿ ೩೫೦-೨೪. ೫.

ಕೈವಲ್ಯ ನಿಷ್ಕೋಪಿ ಕ್ರಮೇಣ ಮುಕ್ತೋಭವತೀತ್ಯಾಹ.

(೧) “ಮುಚ್ಛೇತಾರ್ಹಸ್ತಥಾರೋಗಾತ್ ಶ್ರುತ್ವೇತನಾ ಮಾದಿತ ಕಥಾಮ್ | ಜಿಜ್ಞಾಸುರ್ಲಭತೇ ಭಕ್ತಿಂ ಭಕ್ತೋ ಭಕ್ತಗತಿಂ ಲಭೇತ್ ಎನ್ನೈಯಾಲೇ ಶ್ರೀ ಗೀತೆಯಿಲ್ “ಜಿಜ್ಞಾಸುಃ” ಎಜ್ಞಗ ಆತ್ಮಾನಿಷ್ಠನುಮ್ ಜ್ಞಾನಿಯಾ ಮೆನ್ನು ಉಕ್ತಮಾಯ್ ತ್ತು.

ಕೇವಲನು ಕ್ರಮೇಣ ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಹೊಂದುವನು.

(೧) ಇದು ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯಿಂದ ಶ್ರೀ ನಾರದರಿಗೆ ಉಪ ದಿಷ್ಟವಾದ ತಮ್ಮ ದಶಾವತಾರ ಚರಿತ್ರೆಯ ಕಥನವು ಇದನ್ನು ಶ್ರೀ ಭೀಷ್ಮರು ಯುಧಿಷ್ಠಿರಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳುವ ಪ್ರಕರಣವು. ಈ ದಶಾವತಾರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳುವವನಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಫಲ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ— ತಥಾ - ಹಾಗೆಯೇ ಆರ್ತಃ - ರೋಗಪೀಡಿತನಾಗಿ ದೈನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು (ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ) ಆದಿತಃ - ಮೊದಲಿನಿಂದ, ಇಮಾಂ ಕಥಾಮ್ - ಈ ದಶಾವತಾರ ಕಥೆಯನ್ನೂ, ಶ್ರುತ್ವಾ - ಕೇಳಿ, ರೋಗಾತ್ - ರೋಗದಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅರೋಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು, ಜಿಜ್ಞಾಸುಃ - ಆತ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಿಷ್ಠನು, ಭಕ್ತಿಂ ಲಭತೇ - ಉಪಾಸನ ಮೂಲಕ ಐಕಾಂತ ಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠ ನಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವನು; ಭಕ್ತಃ - ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಉಪಾಸಕನು, ಭಕ್ತಗತಿಂ - ಭಕ್ತರಿಗುಂಟಾಗುವ ಗತಿಯನ್ನು ಎಂದರೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು, ಲಭೇತ್ - ಹೊಂದುವನು” ಎನ್ನೈಯಾಲೇ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಶ್ರೀ ಗೀತೆಯಿಲ್ - ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ, “ಜಿಜ್ಞಾಸುಃ” ಎಜ್ಞಗ ಆತ್ಮಾನಿಷ್ಠನುಮ್ - ಜಿಜ್ಞಾಸು ಎಂಬ ಆತ್ಮೋಪಾಸಕನು ಎಂದರೆ ಪರಿಶುದ್ಧ ಆತ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಭಗವ ದುಪಾಸನವನ್ನು ಮಾಡುವವನು, ಕ್ರಮೇಣ - ಕಾಲಕ್ರಮದಿಂದ, ಜ್ಞಾನಿಯಾ ಮೆನ್ನು ಉಕ್ತಮಾಯ್ ತ್ತು - ಅಲ್ಲಿ ಭಗವದುಪಾಸನಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠ ನಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ನಿತ್ಯವಾಗಿರುವದು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವೂ ಮತ್ತು ಅದನಿಗೆ ಮಾಡುವ ದಾಸ್ಯವು. ಇದೇ ಮುಕ್ತಿ ಎಂಬುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಪತ್ತ - ಏಷಯ ಸಂಬಂಧವು ಅತ್ತದ ನಿಲ್ - ಬಿಟ್ಟುಹೋದರೆ, ಉಯಿರ್ - ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಜ್ಞಾನೈಕಾಕಾರದಿಂದ

(೧) ಭಾರತ ಶಾಸ್ತ್ರೀ ೩೪೮-೪೧,

ಭಗವದನುಭವಂ ನಿತ್ಯಮ್ ; ಕೈವಲ್ಯ ಮನಿತ್ಯ ಮಿತಿ
ನಮ್ರಾಳ್ವಾರ್ ಸಾಶುರ ಮುದಾಹರತಿ.

(೧) “ಮನ್ನೂರಿಲ್” ಎನ್ನು ಭಗವದನುಭವತ್ತೈ ನಿತ್ಯಮನ್ನೈಯಾಲಮ್
ಭಗವದನುಭವವು ನಿತ್ಯವು ಕೈವಲ್ಯ ಮನಿತ್ಯವು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ
ನಮ್ರಾಳ್ವಾರ್ ಸಾಶುರವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

(೧) ಈ ಪೂರಾ ಸಾಶುರವು ಯಾವುದೆಂದರೆ ?

ಅತ್ತದು ಪತ್ತೆನಿಲ್ | ಉತ್ತದು ನೀಡುಯಿರ್ |

ತೆತ್ತದು ಮನ್ನೂರಿಲ್ | ಅತ್ತಿರೆ ಪತ್ತೇ || ೫ ||

ಶೋಭಿಸುವ ಆತ್ಮತತ್ವವು. ನೀಡು - ಕೈವಲ್ಯವೆಂಬ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಉತ್ತದು -
ಹೊಂದುವದು. ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧದಿಂದ ಜ್ಞಾನತಿರೋಹಿ ತತ್ವವನ್ನು ಐಶ್ವರ್ಯಾನು
ಭವದಲ್ಲೇ ಮಮತೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಐಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಮನೆಯುಂಟಾಗು
ತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ—“ದರಿದ್ರಃ ಸ್ವಾರ್ಥಯತ್ಯರ್ಷ ಮರ್ಥವಾ ರಾಜ
ಮಿಚ್ಛತಿ | ರಾಜಾ ಚ ಪೃಥೀವೀಶತ್ವಂ ಪೃಥ್ವೀಶಚಕ್ರವರ್ತಿತಾಮ್
ಇನ್ದ್ರತ್ವಂ ಚಕ್ರವರ್ತೀ ಚ ಸ ಚಾಸ್ಮಾದ್ಭ್ರಹ್ಮಣಃ ಪದಮ್ | ತಸ್ಮಾದಸಿ
ಪುನಸ್ತಾಸ್ಮಾತ್ ತಸ್ಮಾದಸಿ ಪುನಃ ಪುನಃ | ತಸ್ಮಾದುರನ್ತಾಂ ದುಷ್ಪಾರಾಂ
ತ್ವಜ ತೃಣಾ ಮಿಮಾನ್ವಿಜ||” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಐಹಿಕೈಶ್ವರ್ಯ
ಸ್ವರ್ಗೈಶ್ವರ್ಯ ಪುನಃ ಪುನಃ ಸಂವಾರಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹೀಗಾಗುವದರಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ನೀಗಿ
ಕೊಂಡರೆ, ಕೈವಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು ; ಅದು ಶೆತ್ತು - ಆ
ಕೈವಲ್ಯವೆಂಬ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಎಂದರೆ ಆ ಆತ್ಮಾನುಭವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ
ಶಾಶ್ವತ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಉಂಟೆಂಬ ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾದಕೆ, ಮ್ ಉರಿಲ್ - ಅಂತಹ
ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ, ಅತ್ತು -
ಎಲ್ಲಾ ಸಂಗವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ಇರೈ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನೇ, ಪತ್ತೇ - ಆಶ್ರಯಿಸತಕ್ಕ
ದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ, ಮನ್ನೂರಿಲ್ - ಸ್ಥಿರವಾದ ಪದವು, ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ,
ಅತ್ತು - ತಾನು ಶೇಷಭೂತನೆಂಬ ದೃಢನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಇರೈ - ಈಶ್ವರ
ನನ್ನು, ಪತ್ತಿ - ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಅರು - ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಸುರಾಗವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ
ಹಾಕು” ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ, ಎಂಬಲ್ಲಿ, ಭಗವದನುಭವತ್ತೈ - ಭಗವ
ದನುಭವವನ್ನು, ನಿತ್ಯಮನ್ನೈಯಾಲಮ್ - ಶಾಶ್ವತವಾದ ಅತಿಶಯಿತವಾದ

(೧) ವರು, ೧. ೨. ೫.

ಇದುಕ್ಕು ವ್ಯವಚ್ಛೇದ್ಯಮಾಗ ಚೋಲ್ಲುಮ್ ಆತ್ಮಮಾತ್ರಾನುಭವಮ್ ನಿತ್ಯಮನೈನ್ನು ಮಿಡಂ ವ್ಯಂಜಿತಮ್ .

ತರ್ಹಿನಾಶರಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಸಾದಕಗಾಧಾ ನಿರೋಧ ಇತ್ಯತ್ರಾಹ

ಇದುಕ್ಕು (೧) “ಇರುದಿಕೊಡಾ” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ ನಾಶಮಿಲ್ಲೇ ಎಜ್ಜರ ಸಾಶುರನುಮ್, ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯಾದಿ ಕರ್ಮಫಲ ವಿಶೇಷಜ್ಞಳಿಲ್ ಅಕ್ಷಯ್ಯ ತ್ವೋಕ್ತಿ ಪೋಲೇ (೨) “ಎನ್ನೆಯೂಳಿ” ಎಜ್ಜರ ಅತಿಚಿರಕಾಲಸ್ಥಾಯಿತ್ವಾ ಭಿಪ್ರಾಯಮ್ .

ಪುರುಷಾರ್ಥಸೇಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದಲೂ, ಇದಕ್ಕುವ್ಯವಚ್ಛೇದ್ಯಮಾಗ ಚೋಲ್ಲುಮ್ - ಭಗವದುನುಭವಕ್ಕಿಂತ ಕೇಳಾದುದೆಂದು ವ್ಯವಚ್ಛೇದ್ಯಮಾಡಿ ಹೇಳಿರುವ ಆತ್ಮಾನುಭವಮ್ - ಕೈವಲ್ಯವು, ನಿತ್ಯಮನ್ನೆನ್ನುಮಿಡಮ್ - ನಿತ್ಯವಲ್ಲವೆಂಬ ಸ್ಥಳವು, ವ್ಯಂಜಿತಮ್ - ವ್ಯಕ್ತವಾದುದು ಆಯಿತು.

ಹಾಗಾದರೆ ಕೈವಲ್ಯಕ್ಕೆ ನಾಶರಾಹಿತ್ಯ ಹೇಳುವ ಸಾಶುರಾರ್ಥನಿರೋಧವೋ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ—

ಇದಕ್ಕು - ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಈ ಸಾಶುರಕ್ಕೆ, (೧) “ಇರುದಿಕೊಡಾ” - ನಾಶವು ಇಲ್ಲವು” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಾಶುರಗಳಲ್ಲಿ, ನಾಶಮಿಲ್ಲೇ - ಕೈವಲ್ಯಕ್ಕೆ ನಾಶವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಾಶುರವೂ, ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯಾದಿ ಕರ್ಮಫಲವಿಶೇಷಜ್ಞಳಿಲ್ - ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಯಜ್ಞಫಲವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ, ಅಕ್ಷಯತ್ವ - ನಾಶರಹಿತತ್ವ ಉಕ್ತಿಪೋಲೇ - ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ “ಎನ್ನೆಯೂಳಿ” ಅನೇಕ ಕಾಲವರ್ದಿ, ಎಜ್ಜಿರ - ಎಂದು ಹೇಳುವ, ಅತಿಚಿರಕಾಲಸ್ಥಾಯಿತ್ವಾಭಿಪ್ರಾಯಮ್ - ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಕೈವಲ್ಯದಲ್ಲಿರುವನು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರರವರು ಇರುದಿಕೊಡಾ ಎಂದರೆ ನಾಶರಹಿತ್ಯವು ಕೈವಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿದುದು ಬಹುಕಾಲ ಅಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಹೇಳಿದರೇ ವಿನಾ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಇದ್ದುಬಿಡುವನೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಹೇಳಿಲ್ಲವು. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ದುಷ್ಟಾಂತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರು; ಏನೆಂದರೆ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ಕರ್ಮಫಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ ? “ಅಕ್ಷಯಂಹವ್ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯಯಾಜಿನ ಸ್ತುಕೃತಂ ಭವತಿ” ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ಯಜ್ಞಾನುಷ್ಠಾತೃಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಸುಕೃತವು ಅಕ್ಷಯವಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ.

ಅಕ್ಷಯಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಆ ಸುಕೃತವು ತುಂಬಾ ಕಾಲವನುಸರಿಸಿ ಬರುವಂತಾದ್ದು ಎಂದು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿರುತ್ತಾರೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ವರವರಿಗೆ ಕೈವಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತ್ಮಾನುಭವವು ಚರಕಾಲವಿರುವಂತಾದ್ದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. “ಇರುದಿಕೊಡಾ” ಎಂಬ ಪೂರಾಸಾಶುರವು ಯಾವುದೆಂದರೆ ?

“ಕುರುಕಾ ನೀಳಾ ವಿರುತಿಕೊಡಾ ವೆನ್ನೆಯೋಳಿ | ಚ್ಚಿರುಕಾ ಪೆರುಕಾ ನಳವಿನ್ನೆ ಇಷ್ಟೀರನ್ನಾಲುಮ್ | ಮರು ಕಾಲಿನಿನಿಮಾಯೋ ನುನಕ್ಕೇಯಾಳಾಗು | ಇಷ್ಟಿರುಕಾಲತ್ತೆಯುರುಮೋ ವೆನ್ನೋ” ಎಂಬುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೈವಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಆನಂದಕ್ಕೂ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಕ್ಕೂ ಇರುವ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ನಿಫುಣತರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಏಕಶರಣಗಳು, ಅಶಾಶ್ವತವೆಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಬೇಡವೆಂಬಾಯಿತು. ಹೋಗಲಿ, ಆತ್ಮಾನುಭವಾನಂದವು ಏಕೆ ಕೊಡದು ? ಅದು ಒಂದು ವೇಳೆ ಕುರುಕಾ ನೀಳಾ - ಸಂಕೋಚವಿಕಾಸಗಳು ಮತ್ತು ವಿರುತಿ - ನಾಶವು ಕೊಡಾ - ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೂ, ಎನ್ನೆಯೋಳಿ - ಬಹುಕಾಲ ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವವಿದ್ದರೂ ಶಿರುಕಾ ಪೆರುಕಾ - ಸದಾಕ್ಷಯ ವೃದ್ಧಿಗಳು ಇಲ್ಲದೆ, ಅವಧಿರಹಿತವಲ್ಲದೆಯೂ ಇದ್ದರೂ ಇನ್ನೆಮ್ - ಆತ್ಮಾನುಭವವು (ಕೈವಲ್ಯವು) ಚೇರನ್ನಾಲುಮ್ - ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಇಂತಹ ಆತ್ಮಾನುಭವವನ್ನು ಅನೇಕ ಕಾಲ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಇಂತಹ ಆನಂದವು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲದ ದಾಸ್ಯರಸಕ್ಕೆ ಸಮನಾದೀತೇ ಎಂದು ಕೈವಲ್ಯವನ್ನು ಜರಿಯುತ್ತಾರೆ. ತೆರಿಯಿಲ್ - ಚನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ಮರು ಕಾಲಯಿನಿ - ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಉನಕ್ಕೇ ಅಳಾಗುಮ್ - ನಿನಗೇ ಶೇಷಭೂತನಾಗಿ ದಾಸವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸುವ, ಶಿರುಕಾಲತ್ತೆ - ಅತ್ಯಲ್ಪಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಂದೋ - ಅಯ್ಯೋ, ಉರುಮೋ - ಸಮಾನವೇ ? ಎಂದಿಗಾದರೂ ಸಮಾನವಾದೀತೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅದೇನು ಹಾಗೆ ಎಂದರೆ ನೀನು ಮಾಯೋರ್-ನೀನು ಆಶ್ಚರ್ಯಕಲ್ಪಾಣಗುಣ ವಿಭಾಷಣನು, ಪರಮಾನಂದಕರವಾದ ಲಾವಣ್ಯ ಶೋಭಾಯುಕ್ತನು. ನಿನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳವಿಗ್ರಹಯುಕ್ತಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಇರುವವನು, ಇಂತಹ ಕ್ಷಣಕಾಲಾನುಭವವಾದರೂ ಆ ಆತ್ಮಾನುಭವ ಸುಖವೂ ಬಹುಕಾಲ ಏನೊಂದೂ ಸಂಕೋಚಾದಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಅನುಭವಿಸಿದರೂ ಇಂತಹ ಶ್ರೀಯಃಪತಿಗೆ ಶೇಷಭೂತನಾಗಿ ದಾಸ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದದ ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಡಾದೀತೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಪಾಶುರದಲ್ಲಿ ಎನ್ನೆಯೋಳಿ - ಎಂಬುದರಿಂದ ಕೈವಲ್ಯಾನಂದವು ನಿತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವು. ಬಹುಕಾಲ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷದ ಅನುಭವವೂ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವದ ಕ್ಷಣಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಮವಾಗಲಾರದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಕೇವಲಾನಾಂ ಸ್ಥಾನಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸಕಾನಾಂ ಸ್ಥಾನಂ ಭಿನ್ನಮಿತಿ
ಪ್ರಮಾಣಂ ದರ್ಶಯತಿ

(೧) “ಯೋಗಿನಾ ಮನ್ಯತಂ ಸ್ಥಾನಂ ಸ್ವಾತ್ಮಸಂತೋಷ ಕಾರಿಣಾಮ್”
ಎನ್ನು ಇವ್ವಾತ್ಮಾನುಭವಸ್ಥಾನವಿಶೇಷಮುಮ್ ಶೂಲ್ಕಪ್ಪಟ್ಟಿದು. ಇ ಸ್ಥಾನ
ವಿಶೇಷಮ್ ಪರಮಪದ ಮನೈನ್ನು ಮಿಡಮ್ ಇ ಪ್ರಕರಣಂ ತನ್ನಿಲೇ (೨)
ಏಕಾಂತಿ ನ ಸ್ವದಾ ಬ್ರಹ್ಮಧ್ಯಾಯಿನೋ ಯೋಗಿನೋ ಹಿ ಯೇ | ತೇಷಾಂ

ಕೈವಲ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸಕರ ಸ್ಥಾನವು ಭಿನ್ನವಾದುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ
ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತೋರುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಪರಾಶರರು ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೈವಲ್ಯವನ್ನು ಅನ್ಯತಂ ಸ್ಥಾನಮ್
ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಅದೂ ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯಲ್ಲೇ ಸೇರಿದ ಒಂದು ಸ್ಥಾನವೋ
ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಲ್ಲಿ, ಅದು ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಗೆ ಬಹಿಯಲ್ಲೇ ಒಂದು ಸ್ಥಾನವೆಂದೂ,
ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಿಗೂ ಮುಕ್ತರಿಗೂ ದೃಶ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನವೆಂದೂ, ಆ ಮಹರ್ಷಿಯೇ
ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದು ಅವರ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. (೧) “ಯೋ
ಗಿನಾಂ - ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸುವ ಕೇವಲರಿಗೆ, ಅವರು ಎಂತವ
ರೆಂದರೆ, ಸ್ವಾತ್ಮಸಂತೋಷಕಾರಿಣಾಮ್ - ತನ್ನ ಆತ್ಮಾವಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನಂಟು
ಮಾಡುವವರಿಗೆ, ಅನ್ಯತಮ್ ಸ್ಥಾನಮ್ - ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಒಂದು
ಸ್ಥಾನವು. ಹಾಗೆಯೇ ಗೀತೆಯಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ಛಾಂದೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೇವಲರಿಗೆ
ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅನ್ಯತಂ ಸ್ಥಾನಮ್ ಎಂದು
ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಆ ಸ್ಥಾನವು ನಿತ್ಯವಿಭೂತ್ಯಂತರ್ಗತವಾದುದಲ್ಲವೆಂದು
ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದೇನೆಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ -
ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ, ಇವ್ವಾತ್ಮಾನುಭವಸ್ಥಾನ ವಿಶೇಷಂ ಶೂಲ್ಕಪ್ಪಟ್ಟಿದು -
ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ತತ್ಕೃತುನ್ಯಾ
ಯದ ಪ್ರಕಾರ ಈತನಿಗೆ ಒಂದು ಸ್ಥಾನವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾನುಭವದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ
ಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇ ಸ್ಥಾನವಿಶೇಷಮ್ - ಈ ಕೈವಲ್ಯವೆಂಬ ಸ್ಥಾನವಿಶೇಷವು”
ಪರಮಪದ ಮನೈನ್ನು ಮಿಡಮ್ - ಪರಮಪದವಲ್ಲವೆಂಬುದಕ್ಕೆ, ಇಪ್ರಕರಣಂ
ತನ್ನಿಲ್ - ಇದೇ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲೇ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೇ ಆ ಮಹರ್ಷಿಯೇ
ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—ಏಕಾಂತಿ ನಃ - ಏಕಾಂತಿ ಭಕ್ತಿಯುತರಾಗಿ,

ತತ್ಪರಮಂ ಸ್ಥಾನಂ ಯದ್ವೈ ಪಶ್ಯಂತಿಸೂರಯಃ" ಎನ್ನು ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕಾಮನಾನ ಪರಮೈಕಾಂತಿಕ್ಕು ಸೂರಿದೃಶ್ಯಮಾನ ಸ್ಥಾನಾಂತರಮ್ ಶೋಲ್ಲು ಕೈಯಾಲೇ ಸಿದ್ಧಮ್.

ಸದಾ - ಯಾವಾಗಲೂ, ಬ್ರಹ್ಮಧ್ಯಾಯಿನಃ - ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವವರಾಗಿ, ಯೇ - ಯಾವ, ಯೋಗಿನೋಹಿ - ಯೋಗಿಗಳಿದ್ದಾರೋ, ತೇಷಾಂ - ಅಂತವರಿಗೆ, ತತ್ಪರಮಂ ಸ್ಥಾನಮ್ - ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದು ಇಲ್ಲದಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸ್ಥಾನವು, ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯು ಎಂಬರ್ಥವು. ಅದು ಎಂತಾದ್ದೆಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದರೆಯದ್ವೈ ಪಶ್ಯಂತಿಸೂರಯಃ - "ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂ ಪದಮ್" ಸದಾ ಪಶ್ಯಂತಿಸೂರಯಃ ದಿವೀವ ಚಕ್ಷುರಾತತಮ್ ತದ್ವಿಪ್ರಾಸೋ ವಿಪನ್ನೋ ಜಾಗ್ರವಾಗ್ ಸಮಿಂಧತೇ ವಿಷ್ಣೋರ್ಮತ್ಪರಮಂ ಪದಮ್" ಅಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳು ಮುಕ್ತರೂ ಪರವಾಸುದೇವ ರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಆ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳು ಎಂತವರೆಂದರೆ ವಿಸ್ತಾಸಃ - ಮೇಧಾವಿಗಳಾಗಿ, ಜಾಗ್ರವಾಂಸಃ - ಭ್ರಮಜ್ಞಾನಗಳಿಂದೂ ಇಲ್ಲದವರು ಇಂತವರು, ಯಾವ ಪರಮಪದವೋ ಅದನ್ನು ವಿಪನ್ಯವಃ - ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವವರಾಗಿ ಸಮಿಂಧತೇ - ಪ್ರಕಾಶಿಸುವರೋ ಅದು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪರಮಪದವು, ಎನ್ನು - ಎಂಬುದಾಗಿ, ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಕಾಮನಾನ - ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳ, ಪರಮೈಕಾಂತಿಗೆ - ಸೂರಿದೃಶ್ಯಮಾನ - ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಿಂದ ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ, ಸ್ಥಾನಾಂತರಮ್ - ಕೈವಲ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ಸ್ಥಾನವು ವೈಕುಂಠವೆಂದು, ಶೋಲ್ಲುಗೈಯಾಲೇ - ಈ ಪ್ರಮಾಣವು ಹೇಳುವದರಿಂದ, ಸಿದ್ಧಮ್ - ಕೈವಲ್ಯವೇ ಬೇರೆ ಪರಮ ಪದವೇ ಬೇರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಥಾಪಿತವು. ಇ ಸ್ಥಾನವಿಶೇಷಮ್ ಪರಮಪದ ಮನೈನ್ನು ಮಿಡಮ್ ಎಂಬುದು ಇದಕ್ಕೆ ಕರ್ತೃಪದವು.

ಜಿಜ್ಞಾಸು ಶಬ್ದದಿಂದ ಬೋಧಿತ ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠಕೇವಲನಿಗೆ ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿ ಅಪುನರಾವೃತ್ತಿ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರೋಕ್ತಿಯು ಇರುವಾಗ ಕೈವಲ್ಯವು ಅನಿತ್ಯವು ಹೇಗೆ ?

ಜಿಜ್ಞಾಸುವೆಂದು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕೇವಲನು ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠನು. ಆತನು ಸ್ವಾತ್ಮಶರೀರಕ ಪರಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸಕನು. ಆತನಿಗೆ, ಗೀತೆಯಲ್ಲೂ, ಛಾಂದೋಗ್ಯದಲ್ಲೂ ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಹೇಳಿರು

ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠಾನಾಂ ಕೇವಲಾನಾಂ ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಂ ಅಪುನರಾ
ವೃತ್ತಿಂ ಚ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರೋಕ್ತೇಃ, ಕಥಮ್ ಕೃವಲ್ಯಾ ಮನಿತ್ಯಶ್ಚ
ಮಿತ್ಯತ್ರಾಹ.

ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯಾದಿಗಳಿಗ್ ಚೋನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವಕ ಸ್ವಾತ್ಮಾನುಸಂಧಾನಮ್
ಪಣ್ಣವಾರ್ಯ ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳಿಲೇ ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಯುಮ್ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ
ಯುಮ್ ಶೂಲ್ಪಪಟ್ಟದು. ಆಗೈಯಾಲ' ಇ ಪ್ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠಾರ್ಯ ಅತ್ಮ
ಮಾತ್ರಾನುಭವರೂಪಮಾನ ಅನಾಂತರ ಫಲಮ್ ವನ್ದಾಲುಮ್ ಮಧು
ವಿದ್ಯಾನ್ಯಾಯತ್ರಾಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ ಪರೈತ್ತಮಾಯ್ ವಿಡುಮ್.

ತ್ತದೆ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಯರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಈಗ
ಕೃವಲ್ಯವು ಅನಿತ್ಯವೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವೋ ಎಂದರೆ ಎಂದಿಗೂ
ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠನಿಗೂ ಒಂದು ಸ್ಥಾನವಿಶೇಷ
ದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತ್ಮಾನುಭವವೂ, ಮಧುವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠನಿಗೆ ವಸ್ತಾದಿಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹೇಗೋ
ಮತ್ತು ಪ್ರತರ್ಧನ ವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಇಂದ್ರಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ, ಅನಂತರ ಕ್ರಮೇಣ ಅರ್ಚಿರಾದಿ ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ
ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಕೃವಲ್ಯವು ಅನಿತ್ಯವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.
ಅಥವಾ ಅರ್ಚಿರಾದಿ ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನಿಂತು ಸ್ವಾತ್ಮಾನುಭವ
ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಯುಂಟಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ
ಚಂದ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯಾದಿಗಳಿಲೇ - ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯಾ, ಅದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಮಧು
ವಿದ್ಯಾ, ಪ್ರತರ್ಧನ ವಿದ್ಯೆಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು; ದಹರ ವಿದ್ಯಾ ಮೊದಲಾದ
ಜ್ಞಾನಿಯು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೆ, ಇವುಗಳಿಂದ ನೆಟ್ಟಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲದೆ
ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ; ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಉಪಾಸನಗಳಲ್ಲಿ
ನೆಟ್ಟಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಇಲ್ಲವು; ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಬೇರೆ ಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ,
ಅಲ್ಲಿಂದ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಶೂಲ್ಪ
ಪಟ್ಟದು-ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಆಗೈಯಾಲ' - ಆದುದರಿಂದ, ಇ ಪ್ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯಾನಿ
ಷ್ಠಾರ್ಯ - ಜಿಜ್ಞಾಸು ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠರಿಗೆ, ಅತ್ಮ ಮಾ
ತ್ರಾನು ಭವರೂಪಮಾನ ಅನಾಂತರ ಫಲಮ್ - ಅವರುಗಳು ತಮ್ಮ ಅತ್ಮ ಪರ
ಮಾತ್ಮ ಶರೀರವೆಂದು ತಿಳಿದು ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸುವ
ದರಿಂದ ತತ್ಕೃತುನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಆತ್ಮಾನುಭವರೂಪವಾದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೂಂಟಾ

ಗುವ ಫಲವು, ವನ್ಮಾಲುಮ' - ಉಂಟಾದರೂ, ಮಧುವಿದ್ಯಾನ್ಯಾಯತ್ತಾಲೇ - ಮಧುವಿದ್ಯಾನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಎಂದರೆ ಮಧುವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠನಿಗೆ ವಸ್ವಾದಿಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಉಂಟಾಗಿ ಅನಂತರ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ, ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ ಪರೈತ್ತಮಾಯ' ವಿಡುಮ' - ಕ್ರಮೇಣ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಸುಭವದವರೆಗೂ ಸಿದ್ಧಿ ಉಂಟಾಗುವದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾದ ಉಪಪಾದನೆಗೆ ದಾಸನು ಭಗವದ್ಗೀತಾದ್ವಿತೀಯಾಷಟ್ಕದ ೯೮೪-೯೯೪ ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಿ. ಅಲ್ಲಿ ಈ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಪಂಚಾಗ್ನಿ ವಿದ್ಯೆ ಎಂದು ಏಕೆ ಹೆಸರು ಎಂಬುದೂ ಉಪಪಾದಿತವು. ಶ್ರೀ ಯತಿವರೈರೂ ಕ್ರಮೇಣ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂದೇ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಸ್ವಾತ್ಮಾನು ಸಂಧಾನವುಳ್ಳ ಕೈವಲ್ಯವು ಅನಿತ್ಯವೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಗೀತಾ ೧೨ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಥಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ಅರ್ಜುನನು ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ದಹರ ವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠನಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಂದು ಸೇರಲೋ? ಐಕಾಂತ್ಯವು ತನಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಜಿಜ್ಞಾಸುನಾಗಿ ಪಂಚಾಗ್ನಿ ವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರಲೋ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ವಿಳಂಬಯುಕ್ತವಾಗಿ ಕ್ಲೇಶಾಧಿಕವುಳ್ಳದ್ದಾದುದರಿಂದ ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲದೆ ಬಂದು ಸೇರುವ ದಹರಾದಿವಿದ್ಯಾ ನಿಷ್ಠನಾಗು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಧುವಿದ್ಯಾನ್ಯಾಯ - ಮಧುವಿದ್ಯೆಯು ಭಾಂ. ೩. ೧ ರಿಂದ ೧೧ ರವರೆಗೆ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠನಿಗೆ ವಸ್ವಾದಿಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಿ ಅನಂತರ ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಸಶಿಷ್ಯರು ಜೈಮನ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ವಸುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರುವ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಈಗಲೇ ವಸುಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿರುವದರಿಂದ ಮಧುವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದು ಊಹಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬಿಂಡಿಸಿ, ಹಾಗೆ ಮಧುವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠರಾದವರಿಗೆ ಕಲ್ಪಾಂತವಾದ ಮೇಲೆ ವಸ್ವಾದಿಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ಅನಂತರ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. (ಬ್ರ. ಸೂ. ೧. ೩. ೩೦-೨). ಇದಕ್ಕೆ ಮಧುವಿದ್ಯೆ ಎಂದು ಏಕೆ ಹೆಸರು ಎಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಐದು ವಿಧ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸುಖಕರವಾಗಿ ಮಧುವಿನ ಹಾಗೆ ಭೋಗ್ಯವಾದುದರಿಂದ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೌಷೀತೀಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಪ್ರತರ್ಧನ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಶರೀರಕ ಪರಮಾತ್ಮೋಪಾಸನೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಇಂದ್ರಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸು ಎಂದರೆ ಮಚ್ಚರೀರಕ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಬ್ರ. ಸೂ. ೧. ೧. ೨೯. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತರ್ಧನ ವಿದ್ಯೆ ಎಂದು ಏಕೆ ಹೆಸರು

ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಸ್ಕೃಷ್ಟಮಾಯಾದಲ್, ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಯುಕ್ತಮಾಯಾದಲ್, ಇರು
ಕ್ಕುಮ್ ಆತ್ಮವಸ್ತುವೇ ಬ್ರಹ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಾಲೇ ಯಾದಲ್ ಪಣ್ಣುಮ್ ಅನು
ಸಂಧಾನಜ್ಞಳ್ ನಾಲುಕ್ಕುಮ್ ನಾಮಾದ್ಯುಪಾಸನಜ್ಞಳುಕ್ಕುಪ್ಪೋಲೆ ಅರ್ಚಿ
ರಾದಿಗತಿಯುಮ್ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಮ್ ಇಲ್ಲಿಯೆನ್ನು ಮಿಡತ್ತೈ

ಎಂದರೆ ಪ್ರತರ್ಧನ ಋಷಿಯು ಇಂದ್ರನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಹಿತತಮವಾದ
ಉಪಾಯವು ಯಾವುದು, ದಯಮಾಡಿ ತಿಳಿಸಿ ಎಂದು ಕೇಳುವ ಸಂದರ್ಭವಾದುದ
ರಿಂದ ಹಾಗೆ ಹೆಸರು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಬರೀ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ
ದರೆ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರತೀಕಾಲಂಬನವಾಗಿ
ವದರಿಂದ, ಅಂತವನಿಗೆ ಕೈವಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಅನಂತರ ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಯೂ
ಮೋಕ್ಷವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಮುಂದೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ—

ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಸ್ಕೃಷ್ಟಮಾಯಾದಲ್ - ಶರೀರ ಸಂಬಂಧವಿರುವಹಾಗೆ
ಯಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಯುಕ್ತಮಾಯಾದಲ್ - ಶರೀರದಿಂದ ಬಿಡ
ಲ್ಪಟ್ಟ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ ಯಾಗಲಿ, ಇರುಕ್ಕುಮ್ - ಇರುವ, ಆತ್ಮವಸ್ತುವೈ -
ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು, ಸ್ವರೂಪೇಣಯಾದಲ್ - ಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೇ ಯಾಗಲಿ, ಆತ್ಮ
ನನ್ನು ಮಹಾ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ತೇಜೋಮಯವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನಗುಣ
ವುಳ್ಳದ್ದೆಂದಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಾಲೇ ಯಾದಲ್ - ಅದೇ ಬ್ರಹ್ಮ
ವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದಾಗಲಿ, ಪಣ್ಣುಮ್ - ಮಾಡಿದ, ಅನುಸಂಧಾನಜ್ಞಳ್ -
ಧ್ಯಾನ ಅಥವಾ ಉಪಾಸನೆ, ನಾಲುಕ್ಕುಮ್ - ನಾಲ್ಕುಕ್ಕೂ, ನಾಲ್ಕೂ ಹೇಗೆಂದರೆ

(೧) ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಸ್ಕೃಷ್ಟ ಆತ್ಮಾವಸ್ಥೆ ಸ್ವರೂಪತಃ ಅನುಸಂಧಾನವು

(೨) ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಸ್ಕೃಷ್ಟ ಆತ್ಮಾವಸ್ಥೆ ಬ್ರಹ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನುಸಂಧಾನವು

(೩) ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಯುಕ್ತ ಆತ್ಮಾವಸ್ಥೆ ಸ್ವರೂಪತಃ ಅನುಸಂಧಾನವು

(೪) ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಯುಕ್ತ ಆತ್ಮಾವಸ್ಥೆ ಬ್ರಹ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನುಸಂಧಾನವು.

ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಉಪಾಸನೆಗಳು, ನಾಮಾದ್ಯುಪಾಸನಜ್ಞಳುಕ್ಕು

ಪ್ಪೋಲೆ - ನಾಮ ಮೊದಲು ಪ್ರಾಣದವರೆಗೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅಚಿತ್ತು ಚಿತ್ತುಗಳ
ಧ್ಯಾನದ ಹಾಗೆ, ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಯುಮ್, ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಮಿಲ್ಲಿ -
ಪರಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲವು ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು (೧) “ಅಪ್ರತೀಕಾಲಂಬ
ರ್ನಾ ನಯತೀತಿ ಬಾದರಾಯಣಃ ಇತ್ಯಾದಿ” ಎಜ್ಜಿರ ಸೂತ್ರತ್ತಿಲೇ - ಎನ್ನುವ
ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ, ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯೆ’ದಾರ - ಕೃಪಯಾ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.
ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಉಪಾಸನೆಗಳೂ ಕೈವಲ್ಯೋಪಾಸನೆಯಾಗುವ

(೧) “ಅಪ್ರತೀಕಾಲಂಬನಾನ್ನಯತೀತಿ ಬಾದರಾಯಣಃ ಉಭಯಥಾಚ ದೋಷವಚ್ಛ, ತತ್ಕೃತುತ್ವ” ಎಜ್ಞಾರ ಸೂತ್ರತ್ತಿಲೇ ಯರುಳಿಚ್ಛೆಯು‘ದಾರ’.

ದಿಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಇವುಗಳು ಪ್ರತೀಕಾಲಂಬನಗಳು. ಆಲಂಬನವೆಂದರೆ ಉಪಾಸನೆಯು. ಇವು ಪ್ರತೀಕೋಪಾಸನೆಗಳು. ಪ್ರತೀಕಾಲಂಬನರು ಯಾರೆಂದರೆ “ನಾಮಾದಿಪ್ರಾಣ ಶಬ್ದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪ ಪರ್ಮಂತಂ ಸರ್ವಂ ಸದಸದ್ವಸ್ತುಜಾತಂ ಬ್ರಹ್ಮದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಸ್ವರೂಪೇಣ ವಾ ಯೇ ಉಪಾಸತೇ ತೇ ಪ್ರತೀಕಾಲಂಬನಾಃ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರು ವೇದಾಂತ ಸಾರದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅಚಿದ್ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಲಿ ಚಿದ್ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಲಿ ಸ್ವರೂಪತಃ ಆಗಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬ ಭಾವದಿಂದಾಗಲಿ ಉಪಾಸಿಸಿದರೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಅಂತಹ ಉಪಾಸನೆಕ್ಕೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯೇ ಏನಾ ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಯೂ ಇಲ್ಲವು, ಮೋಕ್ಷವೂ ಇಲ್ಲವು. ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಉಪಾಸಕರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಅರ್ಥಪಂಚಕಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ (೪೦೦ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಿ) ಇನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ? ಎಂದರೆ ಅಪ್ರತೀಕಾಲಂಬನರಿಗೆ ಇವರುಗಳು ಪರಮಪುರುಷನ ದಿವ್ಯ ಮಜ್ಜಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವರು. ಇವರುಗಳು ಎರಡು ವಿಧವು. (೧) ಸರ್ಮೇಶ್ವರನ ದಿವ್ಯ ಮಜ್ಜಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವರು. ಇವರುಗಳು ಸರ್ಮೇಶ್ವರನು ಉಭಯ ವಿಭಾತಿನಾಯಕನು, ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರನು, ಸರ್ವಕಾರಣನು, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ, ಉಪಾಯೋಪೇಯನು ಎಂದು ಉಪಾಸಿಸುವರು (೨) ಆತ್ಮ ಶರೀರಕ ಪರಮಾತ್ಮೋಪಾಸಕರು. ಯಾರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ಎಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಂ ಬಾದರಿರಸ್ಯಗತಿ ರುಪಪತ್ತೇಃ (ಬ್ರ. ಸೂ. ೪. ೩. ೬) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ (೧) ಬಾದರಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನುಕಾರ್ಯವು, ಆತನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಿದರೆ ಅವಿದ್ಯಾ ನಿವೃತ್ತಿಯು, ಅದೇ ಮೋಕ್ಷವು; ವಿಭವಾದ ಈಶ್ವರ ನೊಂದಿಗೆ ಇರುವದು ನಿತ್ಯವಾದುದೇ. ಆದುದರಿಂದ ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಯು ಅವಿದ್ಯಾ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇದು ಅದ್ವೈತಿಗಳ ಮತವು.

(೨) ಜೈಮಿನ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸ್ಪೃಶ್ಯಶರೀರಕ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯ ಮಜ್ಜಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನುಪಪಾದಿಸಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸದ್ವಿದ್ಯಾಹರ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಯೂ ಮೋಕ್ಷವೂ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇವೆರಡು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ತಪ್ಪೆಂದು ಶ್ರೀ ಬಾದರಾಯಣರು (ವ್ಯಾಸರು) ಅಪ್ರತೀಕಾಲಂಬನಾ ನಯತೀತಿ (ಬ್ರ. ಸೂ. ೪. ೩. ೧೪) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ

(೧) “ಶ್ರುತೋಪನಿಷತ್ಕಗತ್ಯಭಿದಾನಾಚ್ಚ” ಎಜ್ಜರ ಸೂತ್ರತ್ತಿಲುಮ್ ಒರು

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೋ ಅಪ್ರತೀಕಾಲಂಬನಾ ನಯ ತೀತಿ - ಪ್ರತೀಕೋಪಾಸನೆ ಮಾಡದೇ ಪರಮಾತ್ಮ ದಿವ್ಯ ಮಜ್ಜಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವರಿಗೇ ಮೋಕ್ಷವು. ಇವರು ಎರಡು ವಿಧವು (೧) ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ ಗಾಗಿ ಜೀವಾತ್ಮನು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶರೀರವೆಂದು ಪರಮಾತ್ಮೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು; ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯಾ, ಪ್ರತರ್ಧನವಿದ್ಯಾ ಮೊದಲಾದವರು (೨) ಸರ್ವಾತ್ಮ ಶರೀರಕ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ದಿವ್ಯ ಮಜ್ಜಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವರು ಸದ್ವಿದ್ಯಾದಹರ ವಿದ್ಯಾ ನಿಷ್ಠರು. **ಉಭಯತಾಸಿದೋಷವಚ್ಚ**-ಬಾದರಿ ಮತ್ತು ಜೈಮಿ ನ್ನಾಚಾರ್ಯನರ ಇಬ್ಬರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೂ ದೋಷವಿರುವದರಿಂದ; ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ **ಬಾದರಿ** ಮತದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತೀಕಾಲಂಬನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿ ಮೋಕ್ಷವೂ ಇಲ್ಲವು. ಜೈಮಿನ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಮತದ ಪ್ರಕಾರ ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯಾ ನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವಿ ಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಇದು ತಪ್ಪು. ಛಂದೋಗ್ಯವು “ತದ್ಯಇತ್ಯಂವಿದುಃ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠರಿಗೂ ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿ ಮೋಕ್ಷ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ **ತತ್ಕೃತುಶ್ಚ** - ತತ್ಕೃತುನ್ಯಾ ಯದಪ್ರಕಾರ ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯಾ ನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಸ್ವಾತ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕೈವಲ್ಯವು. ಸದ್ವಿದ್ಯಾದ ಹರ ವಿದ್ಯಾನಿಷ್ಠರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯು. ಇದರಿಂದ ಬಾದರಿ ಜೈಮಿನಿಯನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವು ಎಂಬುದು ಸೂತ್ರಾರ್ಥವು.

ಆದುದರಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಉಪಾಸಕರೂ ಪ್ರತೀಕಾ ಲಂಬನ ಮಾಡುವವರಾದ ಕಾರಣ ಇವರು ಕೇವಲರಲ್ಲವು. ಇವರಿಗೆ ಅರ್ಚಿರಾದಿ ಮಾರ್ಗ ಮೋಕ್ಷಗಲ್ಲವು. ಇವರಿಗೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯೇ ಫಲವೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ದರು. ಹೀಗೆ ಜೀವಮಾತ್ರೋಪಾಸನೆಗೆ ಫಲವೆಂಬುದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರವಾದ “ಶ್ರುತೋಪನಿಷತ್ಕಗತ್ಯಭಿದಾನಾಚ್ಚ (ಬ್ರ. ಸೂ. ೧. ೨. ೧೭) ಎಂಬುದರಿಂದಲೂ ಸಿದ್ಧವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ—

(೧) ಶ್ರುತೋಪನಿಷತ್ಕಗತ್ಯಭಿದಾನಾಚ್ಚ ಎಜ್ಜರ - ಎನ್ನುವ, ಸೂತ್ರ ದಲ್ಲಿ, ಒರುವಿದ್ಯಾವಿಶೇಷತ್ತಿಲೇ - ಒಂದು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ, ಅದು ಯಾವು ದೆಂದರೆ ಅಂತರಧಿಕರಣದ ಅಕ್ಷ್ಯಾಧಾರ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ, ಉಪಾಸ್ಯನ್ಯೈ - ಉಪಾಸಿ ಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ ಅಕ್ಷ್ಯಾಧಾರನು, ಪರಮಾತ್ಮಾವನ್ನೈಕ್ಕು - ಜೀವಾತ್ಮನೇ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮನಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸರಿ ಎಂದು

(೧) ಬ್ರ. ಸೂ. ೧. ೨. ೧೭

ವಿದ್ಯಾ ವಿಶೇಷತ್ತಿಲ' ಉಪಾಸ್ಯನ್ತೆ ಪರಮಾತ್ಮಾವನ್ನೈಕ್ಯ ಅರ್ಪಿರಾದಿಗತಿ
ಬೊನ್ನತ್ತೈ ಹೇತುವಾಗಕ್ಕೊಂಡು ಸಾಧಿಕ್ಕೈಯಾಲೇ ಜೀವಮಾತ್ರೋಪಾ
ಸನತ್ತುಕ್ಕು ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಯಿಲ್ಲೈ ಎನ್ನು ಮಿಡಮು' ಸಿದ್ಧಮಾಯ'ತ್ತು.

ಹೇಳಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸುವದಕ್ಕೆ, ಅರ್ಪಿರಾದಿಗತಿಯುಂಟೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ, ಹೇತು
ವಾಗಕ್ಕೊಂಡು, ಸಾಧಿಕ್ಕೈಯಾಲೇ - ಸಾಧಿಸುವದರಿಂದ, ಜೀವಮಾತ್ರೋ
ಪಾಸನಕ್ಕು - ದಿವ್ಯ ಮಜ್ಜಳ ವಗ್ರಹವಿಲ್ಲದಿರುವ ಪ್ರತೀಕೋಪಾಸನೆಗೆ, ಅರ್ಚಿ
ರಾದಿಗತಿಯಿಲ್ಲೈ, ಎನ್ನು ಮಿಡಮು' - ಎನ್ನುವ ಸಂದರ್ಭವು, ಸಿದ್ಧಮಾ
ಯ'ತ್ತು - ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. ಆ ಸೂತ್ರಾಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ಶ್ರುತೋಪ
ನಿಷತ್ಯ - ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಯಾಧಾರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿ
ದವರಿಗೆ, ಗತ್ಯಭಿದಾನಾಚ್ಚ - ಅರ್ಪಿರಾದಿಗತಿಯು ಮುಂದಿನ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ
(ಛಾಂ. ೪. ೧೫. ೫. ೬) ಹೇಳಿರುವ ಹೇತುವಿನಿಂದ ಅಕ್ಷ್ಯಾಧಾರನು ಜೀವನಲ್ಲ
ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸರಿ ಎಂಬುದು ಸೂತ್ರ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಇಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದೇ
ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೇತುವೇನು ಎಂದರೆ ಅಂತಹ ಅಕ್ಷ್ಯಾಧಾರೋಪಾಸಕನಿಗೆ
ಅರ್ಪಿರಾದಿಗತಿ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ. ಆದುದರಿಂದ ಅಕ್ಷ್ಯಾಧಾರನು ಜೀವನಾದರೆ,
ಜೀವಾತ್ಮೋಪಾಸಕನಿಗೆ ಅರ್ಪಿರಾದಿಗತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸ್ಥಾಪಿತವು. ಆ ಜೀವಾ
ತ್ಮನೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶರೀರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ತತ್ತ್ವಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮೋಪಾಸ
ಕನಾದ ಪಂಚಾಗ್ನಿವಿದ್ಯಾ ನಿಷ್ಠನಿಗಾದರೋ, ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿ ಮತ್ತು ಕ್ರಮೇಣ
ಮೋಕ್ಷವೂ ಉಂಟು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಸೂತ್ರದ ಮುಂದಿನ ಸೂತ್ರವಾದ
“ಅನವಸ್ಥಿತೇರ ಸವ್ಭವಾಚ್ಚ ನೇತರಃ” - ಈ ಅಕ್ಷ್ಯಾಧಾರನು, ನೇತರಃ -
ಇನ್ನೊಬ್ಬನಾದ ಜೀವಾತ್ಮನಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಜೀವನು ಅಕ್ಷಿಯಲ್ಲಿ ನಿಯಮೇನ
ಇರುವದಿಲ್ಲವು. ನಿಯಮೇನ ಇರುವವನು ಪರಮಾತ್ಮನೇ; ಮತ್ತು ಅಸಂಭ
ವಾಚ್ಚ - ಆನಂದತ್ವಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರತ್ವಾದಿಗಳು ಜೀವನಲ್ಲಿ ಅಸಂಭವವಾದುದ
ರಿಂದ, ಎಂದು ವಿಶದವಾಗಿ ಜೀವಾತ್ಮನಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭ
ದಲ್ಲಿ ಶಾಸಕ ಮಹರ್ಷಿಯ ವಾಕ್ಯವು ಅನುಸಂಧೇಯವು.—

ಆ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಂಬ ಪರ್ಮಂತ ಜಗದಂತ ರ್ಜ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ |

ಪ್ರಾಣಿನಃ ಕರ್ಮಜನಿತ ಸಂಸಾರ ವಶವರ್ದಿನಃ ||

ಯತಸ್ತತೋ ನತೇ ಧ್ಯಾನೇ ಧ್ಯಾನಿನಾ ಮುಪಕಾರಕಾಃ |

ಅವಿದ್ಯಾಂತರ್ಗತಾ ಸ್ವರ್ದೇ ತೇ ಹಿ ಸಂಸಾರಗೋಚರಾಃ ||

ಯಸ್ಮಾತ್ತದಮಲಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿಸರ್ಗಾದೇವ ಬೋಧವತ' |

ಧ್ಯೇಯಂ ಧ್ಯಾನವಿದಾಂ ಸನ್ಮುಕ್ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂ ಪದಮ' ||

ಕೈವಲ್ಯೇನಹಿ ಸರ್ವಸಾಪನಿವೃತ್ತಿ ಇತಿ ಅನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕಾಭಾಷಾಂ
ನಿಗಮಯತಿ.

ಆಗೈಯಾಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲತಾರ್ಕು ಇ ಶ್ಲೋಕತ್ತಿರ' ಚೋಲ್ಲುಗಿರ
ಸರ್ವಸಾಪ ನಿವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲೆ. ಸರ್ವಸಾಪ ನಿವೃತ್ತಿಯುಡೈಯಾರ್ಕು ಬ್ರಹ್ಮಾನು
ಭವ ಸಂಕೋಚಮಿಲ್ಲೆ.

ಅನಿಷ್ಟ ನಿವೃತ್ತಾ ಇಷ್ಟಸ್ರಾಪ್ತಿ ಸಿದ್ಧಿ ರಿತಿ ಉಪಸಂಹಾರಃ

ಇಪ್ಪಡಿ ಇಜ್ಜು ಸರ್ವಸಾಪನಿವೃತ್ತಿಯೈ ಚೋಲ್ಲುಗೈಯಾಲೇ ಕೇವಲಾನುಭವ

ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಜಗತ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಕರ್ಮಮೂಲಕ
ಜನಿಸಿದವರಾಗಿ ದಿವ್ಯ ಮಂಜಳ ಎಗ್ರಹ ಯುಕ್ತರಲ್ಲವು. ಅದುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷ
ಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಾಸ್ಯರಲ್ಲವು. ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ ಧೈಯವು. ಆತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ
ದರೇನೆ ಪರಮಪದವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಕೈವಲ್ಯಕ್ಕೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಸರ್ವಸಾಪನಿವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬ
ದನ್ನು ಅನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿಗಮನಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—

ಆಗೈಯಾಲ' - ಇಷ್ಟ'ದೂರ ಪ್ರಮಾಣ ಬಲಗಳ ಮೂಲಕ ಉಪಪಾದಿಸಿ
ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಬ್ರಹ್ಮಸ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲತಾರ್ಕು - ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ
ಕೇವಲ ಆತ್ಮಾನುಭವ ಸ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾದವರಿಗೆ, ಇ ಶ್ಲೋಕತ್ತಿರ' ಚೋಲ್ಲುಗಿರ -
ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ, ಸರ್ವಸಾಪನಿವೃತ್ತಿಯು ಇಲ್ಲವು, ಸರ್ವಸಾಪ
ನಿವೃತ್ತಿ ಯುಡೈಯಾರ್ಕು - ಸರ್ವಸಾಪನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ, ಬ್ರಹ್ಮ
ನುಭವ ಸಂಕೋಚಮಿಲ್ಲೆ-ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲವು.
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದ ಮೋಕ್ಷಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಆನಂದ ತಾರ
ತಮ್ಯ ಉಂಟೆಂಬುದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದದು. ನಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಕಾರ ಆನಂದದಲ್ಲಿ
ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು "ಪರಮಂ ಸಾಮ್ಯ ಮುಖ್ಯೈತಿ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯದಿಂದ
ಸಿದ್ಧವು.

ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಇಷ್ಟಸ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸಿದ್ಧಿಯು ಎಂಬುದನ್ನು
ನಿಗಮನಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—

ಇಪ್ಪಡಿ - ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಇಜ್ಜು - ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಸರ್ವಸಾಪ

ಕಾರಣಮಾಯ' ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವತ್ತುಕ್ಕು ಪ್ರತಿಬಂಧಕಮಾನ ಕರ್ಮನಿಶೇಷಮುಮ' ಕಳಿಗೈಯಾಲೇ "ಮಾಮೇವೈಷ್ಯಸಿ" ಎನ್ನು ಕೀಳ' ಶ್ಲೋಕತ್ತಿರ' ಚೊನ್ನ ಅರ್ಥಮ' ಸಿದ್ಧಮಾಯ'ತ್ತು.

ನಿವೃತ್ತಿಯೈ ಚ್ಚೊಲ್ಲುಗೈಯಾಲೇ - ಸರ್ವಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವದರಿಂದ, ಕೇವಲಾನುಭವತ್ತುಕ್ಕು - ಕೈವಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾನುಭವಕ್ಕೆ, ಕಾರಣಮಾಯ' - ಕಾರಣವಾಗಿಯೂ, ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಮಾನ - ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದ್ದ ಕರ್ಮನಿಶೇಷಮ' - ಪಾಪರಬ್ಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕರ್ಮನಿಶೇಷವೂ ಕೂಡ, ಕಳಿಗೈಯಾಲೇ - ನಿವೃತ್ತಿಸಿ ಹೋಗುವದರಿಂದ, ಮಾಮೇವೈಷ್ಯಸಿ - ನನ್ನ ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನೇ ಹೊಂದುವಿ, ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ, ಕೀಳ' ಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲ' ಚ್ಚೊನ್ನ - ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ, ಅರ್ಥಮ' - ಅಭಿ ಪ್ರಾಯವು, ಸಿದ್ಧಮಾಯ'ತ್ತು - ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಕೈವಲ್ಯಕ್ಕೆ ಒಡನೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದೇ ಇರುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಸ್ವಲ್ಪ ಪಾಪರೂಪವಾದ ಕರ್ಮವು ಕಳಿ ಯದೇ ಇರೋಣವು. ಇದೂ ಯಾವಾಗ ಕಳೆಯಿತೋ ಆಗ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳೂ ಕಳೆದು ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಯಿತು. ಆಗ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ಪರಿ ಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವನ್ನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಿತು. ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ "ಮಾಮೇವೈಷ್ಯಸಿ ಸತ್ಯಂತೇ ಪ್ರತಿಜಾನೇ ಪ್ರಿಯೋಸಿಮೇ" ಇದಷ್ಟನ್ನು ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಹಿಂದೆ ೬೫ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗುರೂಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳಿದನಂತರವೂ, ಅರ್ಜುನನು ಗುರೂಪಾಯವು ಅನೇಕರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಶೋಕಿಸಿದರಿಂದ ಲಘೂಪಾಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಫಲವನ್ನು ಹೇಳದೇ ಇರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ಫಲವು ಲಘೂಪಾಯಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಎಂಬುದು ವಿಕಲ್ಪೋಽ ವಶಿಷ್ಟಫಲತ್ವಾತ್ ಎಂಬ ಬೃ. ಸೂ. ದ ಪ್ರಕಾರ ಏರ್ಪ ಡುವದರಿಂದ, ಇಲ್ಲಿಯೂ "ಮಾಮೇವೈಷ್ಯಸಿ ಸತ್ಯಂತೇ ಇತ್ಯಾದಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಾವವು. ಇದು ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವದರಿಂದ ಕಾಕಾಕ್ಷಿನ್ಯಾದ ಪ್ರಕಾರ ಅನ್ವಯಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇಂತಹ ಅನ್ವಯವನ್ನು ಹಿಂದೆ ೧೯ತಾ ಸಪ್ತಮಾಧ್ಯಾಯ ೧೫-೧೬ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. "ನಮಾಂ ಮುಷ್ಯತಿನೋ ಮೂಡಾಃ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನ ದುಷ್ಕೃತಿಗಳು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಪದನ ಮಾಡುವದಿ ಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ೧೬ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ವಿಧಾಃ - ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಸುಕೃತಿಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವದರಿಂದ ಈ ಚತುರ್ವಿಧಾಃ ಎಂಬುದನ್ನು

“ಮಾನೇನ್ಯೈಷ್ಯಸಿ” ಎಜ್ಜಿರ ಸ್ತಾಪ್ತಿಯಾವುದು ? ಪರಿಪೂರ್ಣಾನುಭವನು. ಇಪ್ಪಡಿ ಪೂರ್ಣಾನುಭವ ಸಿದ್ಧಿಕ್ಕಾಕ ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಯುನು’ ದೇಶವಿಶೇಷಸ್ತಾಪ್ತಿಯು ಮುಣ್ಣಾಗಿರದು.

ಕಾಕಾಪ್ತಿಯಾದಿಂದ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯವು ಹೇಗೋ, ಹಾಗೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಪ್ರಪದ್ಯನೇ ಎಂಬುದರಿಂದ ಶರಣಾಗತಿಗೂ ಭಜನೇ ಎಂಬುದರಿಂದ ಉಪಾಸನೆಯೂ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ ಹಾಗೆಯೇ ೬೫ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನೆಯೂ, ೬೬ ನೆಯ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪದನವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಮುಂದೆ ಮಾನೇನ್ಯೈಷ್ಯಸಿ ಎಂಬುದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ **“ಮಾನೇನ್ಯೈಷ್ಯಸಿ” ಎಜ್ಜಿರ -** ಎಂದು ಹೇಳುವ, ಸ್ತಾಪ್ತಿಯು ಯಾವುದು ? **ಪರಿಪೂರ್ಣಾನುಭವನು** - ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವು, ಅದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಆನಂದವು. ಇಪ್ಪಡಿ - ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವು ಸಿದ್ಧಿಕ್ಕಾಗ - ಸಿದ್ಧಿಪ್ರಸಾದಕ್ಕಾಗಿ, ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಯು ದೇಶವಿಶೇಷಸ್ತಾಪ್ತಿಯೂ - ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ, ಉಣ್ಣಾಗಿರದು - ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿ ಒಂದುಂಟೆಂದು ಒಪ್ಪಿದರೆ ಆದ್ವೈತಾಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಒಪ್ಪುವದಿಲ್ಲವು, ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ, ದೇಶವಿಶೇಷಸ್ತಾಪ್ತಿ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಹಾಗೆಯೇ ಗೀತಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ—

“ತಮೇವ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛ ಸರ್ವಭಾವೇನ ಭಾರತ |

ತತ್ಪ್ರಸಾದಾ ತ್ವರಾಂ ಶಾಂತಿಂ ಸ್ಥಾನಂ ಸ್ತಾಪ್ತಸಿ ಶಾಶ್ವತಮು ||

ಆ ಸ್ಥಾನವೇ ಸಾಯುಜ್ಯವಾದುದರಿಂದ, ಮೋಕ್ಷವು ಸಾರೂಪ್ಯಸಾಮೀಪ್ಯದಿರೂಪವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ನಿರಸ್ತವು, ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾಂತದೇಶಿಕರವರ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಿ.

ಹಾಗಾದರೆ ಇಂತಹ ಪರಿಪೂರ್ಣಾನುಭವವು, ಧ್ಯಾನಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಾಗ ಇಲ್ಲವೋ ? “ತಮೇವಂ ವಿದ್ವಾನ್ ಅಮೃತ ಮಿಹಭವತಿ” ಎಂದು ಶ್ರುತಿ ಹೇಳುತ್ತದಲ್ಲಾ ? ಈ ಶ್ರುತಿಬಲದಿಂದ ಕೆಲವರು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರಲ್ಲಾ ? ಇವು ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವೋ ? ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಗುರುಗಳ ಮೂಲಕ ಸದ್ವೀಶ್ವರನ ಸ್ವರೂಪಸ್ವಭಾವಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ಕೇಳಿತಿಳಿಯುವಾಗಲೂ ಇಲ್ಲವೋ ? ಆತನ ದಿವ್ಯ ಜೇಷ್ಠತೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಅತಿಮಾನುಷವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸುವಾಗಲೂ ಇಲ್ಲವೋ ? ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳು ಹೋಗಿ ಸ್ವಾಮಿ

ಇಕ್ಶ್ವಾಮತ್ತಿಲೇ ಇವ್ವನುಭವಮ್ ಕೊಡುಪ್ಪದಾಗ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅನಾದಿ
ಯಾಗ ನಿಯಮಿತ್ತು ವೈತ್ತಾನೆನ್ನುಮಿಡಮ್, ಇಗ್ಗತಿವಿಶೇಷಾದಿಗಳೈ ಪ್ರತಿ
ಪಾದಿಕ್ಕಿರ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಳಾಲೇ ಸಿದ್ಧಮ್. ಇಗ್ಗತಿವಿಶೇಷತ್ತುಕ್ಕು ಮುನ್ನು
ಶಾಸ್ತ್ರತ್ತಾಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪತ್ವೈ ಯರುಗಿರಪೋದುಮ್, ಯೋಗತ್ತಾಲೇ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಕ್ಕಿರಪೋದುಮ್, ವಿಭವಲೋಕಾದಿಗಳಿಲ' ಪ್ರಾಪಿಕ್ಕುಪೋದು

ಯನ್ನು ಕಂಡು ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟರೆಂದೂ, ಕೆಲವರು ಆ ವಸ್ತು
ಲೋಕವನ್ನು ಹೋಗಿಸೇರುವರೆಂದೂ ಹೇಳಿರುತ್ತದಲ್ಲಾ, ಅಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಪೂರ್ಣ
ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವಿಲ್ಲವೋ? ಎಂದರೆ ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನು
ಭವವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಪರಿಮಿತವಾದುದಾಗಿಯೂ ವಿಶ್ಲೇಷಯುಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತ
ದೆಂದೂ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಇಕ್ಶ್ವಾಮತ್ತಿಲೇ - ಈ ಅರ್ದಿರಾದಿಗತಿಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ, ಇವ್ವನುಭವ
ಮ್ - ಈ ಮೋಕ್ಷರೂಪವಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವದಿಂದಂಟಾಗುವ ಆನಂ
ದವನ್ನು ಕೊಡುಪ್ಪದಾಗ - ಕೊಡುವದಾಗಿ, ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು -
ಅನಾದಿಯಾಗ ನಿಯಮಿತ್ತುವೈತ್ತಾನ' - ಒಂದು ದೇಶವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ
ಮೋಕ್ಷಸುಖವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದನು, ಎನ್ನುಮಿಡಮ್ - ಎನ್ನುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು,
ಇಗ್ಗತಿವಿಶೇಷಾದಿಗಳೈ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸು' ಶ್ರುಜ್ಞಳಾಲೇ ಛಾಂದೋಗ್ಯಬೃಹ
ದಾರಣ್ಯಕಾದಿ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಂದ ಸಿಕ್ಕುಮ್ - "ತತ್ಪುರುಷೋಽಮಾನವಸಃ
ಏರ್ನಾ ಬ್ರಹ್ಮಗಮಯತಿ" (ಛಾಂದೋಗ್ಯ), ಅಮಾನವನೆಂಬುವನು ಈ ಮೋ
ಕ್ಷಾರ್ಥಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಪರವಾಸುದೇವನ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸುವನು
ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಮ್ - ಸ್ಥಾಪಿತವು.

ಇಗ್ಗತಿವಿಶೇಷತ್ತುಕ್ಕು ಮುನ್ನು - ಸ್ಥೂಲದೇಹನಿರ್ವಾಣವುಂಟಾಗಿ ಈ ಅರ್ದಿ
ರಾದಿಗತಿಯುಂಟಾಗುವದಕ್ಕಿಂತಮುಂಚೆ, (೧) ಶಾಸ್ತ್ರತ್ತಾಲೇಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪತ್ವೈ
ಯರಿಗಿರಪೋದು - ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯಮೂಲಕವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯಮುಖೇನ ಪರಬ್ರಹ್ಮ
ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವಾಗಲೂ, (೨) ಯೋಗತ್ತಾಲೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಕ್ಕಿರ
ಪೋದುಮ್ - ಭಕ್ತಿಯೊಗವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ವಿಕಾನ್ತ್ಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಮ
ಪುರುಷನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಾಗಲೂ, (೩) ವಿಭವಲೋಕಾದಿಗಳಿಲ' - ವಿಷ್ಣು
ಲೋಕಾದಿಗಳಲ್ಲಿ, ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖ ರುದ್ರಲೋಕಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು
ಪ್ರಾಪ್ತಿಕ್ಕುಮ್ ಪೋದು-ಆ ಲೋಕಾನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದುವಾಗಲೂ, ಪಿರಕ್ಕು
ಮ್ ಪ್ರಕಾಶಮ್-ಉಂಟಾಗುವ ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸವೂ, ತನ್ನೂಲಕ ಸುಖವೂ (ಆನಂ
ದವೂ) ಸುಕೃತಾಧೀನಮಾಯುಮ್-ತಾನು ಹಿಂದೆಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಫಲಕ್ಕೆ ಅಧೀನ

ಮ', ಪಿರಕ್ಕುಂ ಪ್ರಕಾರಮ' ಸುಕೃತಾಧೀನಮಾಯ' ಕರಣಾಯತ್ತಮಾಯ', ವರುಗಿರದಾಗ್ಯೆಯಾಲೇ ಪರಿಮಿತಮುಮಾಯ', ವಿಚ್ಛೇದವತ್ತಮಾಯ' ಇರುಕ್ಕುಮ'. ಮುಕ್ತದಶೈಯಿಲ' ಪಿರಕ್ಕಿರ ಪ್ರಕಾಶಮ' ಸಂಕೋಚ ವಿಚ್ಛೇದಜ್ಞಳುಕ್ಕು ಕಾರಣಮೊನ್ನು ಮಿಲ್ಲಾವೈಯಾಲೇ ಪರಿಪೂರ್ಣ ವಿಷಯಮುಮಾಯ', ಪುನರ್ದಿಚ್ಛೇದರಹಿತಮುಮಾಯ', ಯಿರಕ್ಕುಮ'.

ನಾಗಿಯೂ, ಕರುಣಾಯತ್ತಮಾಯುಮ್ - ದೇಹದೊಂದಿಗೆ ಇರುವದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಅಧೀನವಾಗಿಯೂ, ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಸುಕೃತಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ವಶವಾಗಿ ವರುಗಿರದಾಗ್ಯೆಯಾಲೇ - ಬರುವಂತಾದ್ದಾದುದರಿಂದ, ಪರಿಮಿತಮುಮಾಯ' - ಆ ಸುಖವು ಪರಿಮಿತವಾದುದಾಗಿಯೂ, ವಿಚ್ಛೇದವತ್ತಮಾಯ' - ನಿತ್ಯವಲ್ಲದೆ ಅಶಾಶ್ವತವಾಗಿಯೂ, ಇರುಕ್ಕುಮ' - ಇರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೂರು ದಶೈಯಲ್ಲೂ ಕರ್ಮಜನಿತ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಸುಕೃತಕರ್ಮಶೇಷಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಯದ್ಯಪಿ ಆನಂದ ಉಂಟಾದರೂ, ಅದು ಪರಿಮಿತವಾಗಿ ಅಶಾಶ್ವತವಾದುದರಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವದ ಹಾಗೆ ನಿರತಿಶಯವಾದ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಆನಂದವಲ್ಲವು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಯದ್ಯಪಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಕಾಲದಲ್ಲೂ, ಯೋಗದಶೈಯ ಉಪಾಸನಕಾಲದಲ್ಲೂ, ವಿಷ್ಣುಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವಾಗಲೂ ಮತ್ತು ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ್ವೈತತಾರ ಮಾಡಿದದೇಶವಿಶೇಷದಲ್ಲೂ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದಿಗಳೇ ಪರತತ್ತ್ವವೆಂಬ ಜ್ಞಾನಸುಕೃತ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾದಾಗಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆನಂದವೇ ಉಂಟಾದರೂ ಅವು ಪರಿಮಿತವಾಗಿಯೂ ಅಶಾಶ್ವತವಾದವು. ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಯೂ ಇಂತಾದ್ದೇ. ಆದುದರಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣಾನುಭವವಲ್ಲವು, ಹಾಗಾದರೆ ಪರಿಪೂರ್ಣಾನುಭವವು ಎಂತಾದ್ದೆಂದರೆ ಮುಂದಿನವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ - ಮುಕ್ತದಶೈಯಿಲ' - ಮೋಕ್ಷದಶೈಯಲ್ಲಿ, ಪಿರಕ್ಕಿರವಿಕಾಶಮ' - ಸ್ವೇನರೂಪೇಣಾಭಿನಷ್ಟದೈತೇ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಜ್ಞಾನತಿರೋಹಿತತ್ವವು ಕಳೆದು ಉಂಟಾಗುವ ಜ್ಞಾನವಿಕಾಶವು ಎಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಆನಂದವು ಸಂಕೋಚವಿಚ್ಛೇದಜ್ಞಳುಕ್ಕು ಕಾರಣಮೊನ್ನು ಮಿಲ್ಲಾವೈಯಾಲೇ - ಜ್ಞಾನತಿರೋಹಿತತ್ವವು ಅಶಾಶ್ವತ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವದೇ ಕಾರಣವು, ಅವು ವಿರಜಾವಗಾಹನ, ಅಮಾನವಕರಸ್ಪರ್ಶಗಳಿಂದ ತೊಲಗುವದರಿಂದ ಅಂತಹ ಕಾರಣವು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಪರಿಪೂರ್ಣವಿಷಯಮುಮಾಯ' - ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವರೂಪವಾಗಿಯೂ, ಪುನರ್ದಿಚ್ಛೇದರಹಿತಮಾಯುಮ್ -

ಇವ್ವನುಭವಪರೀನಾಹನಾಯ' (೧) "ಕ್ರಿಯತಾಮಿತಿಮಾಂವದ" ಎಜ್ಞರಪ್ಪಡಿಯೇ ಶೇಷಿಯುಕನ್ನಪರಿಪೂರ್ಣಕೈಂಕರ್ಯಮ' ವರುಗಿರದು.

ಆನಂದಕ್ಕೆ ಪುನಃ ವಿಚ್ಛೇದಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಿತ್ಯವಾಗಿ, ಇರುಕ್ಕೈಮ್-ಇರುತ್ತದೆ. ಇವ್ವನುಭವವು ಕೈಂಕರ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಆತನು ಶೇಷಿಯು, ಮುಕ್ತನು ಶೇಷನು. ಆದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಗೆಮಾಡುವ ಕೈಂಕರ್ಯಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೇ ತನಗೆ ನಿರತಿಶಯಾನಂದಕರವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೂ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಂತರ್ಗತವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂಬಭಾವವು.

ಇವ್ವನುಭವಪರೀನಾಹನಾಯ' - ಈ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವದಪ್ರವಾಹವಾಗಿ, **"ಕ್ರಿಯತಾಮಿತಿಮಾಂವದ"** - ಇಂತಾದ್ದನ್ನುಮಾಡು ಎಂಬುದಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತುಹೇಳು" ಎಜ್ಞರಪ್ಪಡಿಯೇ - ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, **ಶೇಷಿಯುಗನ್ನ -** ಶೇಷಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ, **ಪರಿಪೂರ್ಣಕೈಂಕರ್ಯಮ' -** ಸಮಸ್ತಕೈಂಕರ್ಯವೂ, **ವರುಗಿರದು -** ಉಂಟಾಗುವದು. ಸರ್ವವಿಧಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಿ ನಿರತಿಶಯವಾದುದು ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ, ಇಂತವುಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದಸ್ವಾಮಿಗೆ ಶೇಷಭೂತನು ಮಾಡುವದು ಕಿಂಕರತ್ವಾಧಿರಾಜ್ಯವು. ಇಂತಹ ಕೈಂಕರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವದಪರೀನಾಹವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ದುಡ್ಡಿಗೋಸ್ಕರ ಉಂಟಾದಸ್ವಾಮಿ ಭೃತ್ಯನ್ಯಾಯದಹಾಗೆ ಅಲ್ಲವು. ಅಂತಹ ಕೈಂಕರ್ಯವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಲೇಶಭಾವನೆ ಇರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿಯಾದರೋ ಕೈಂಕರ್ಯವು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಂಟಾದುದಾಗಿ ಶೇಷಿಯುಪ್ರಸನ್ನನಾದರೆ ಸಾಕೆಂಬಭಾವನೆಯು; ಆದುದರಿಂದ ಶೇಷಿಯುಗದ್ದ ಕೈಂಕರ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. **ಪರಿಪೂರ್ಣ** ವೆಂದು ಏಕೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದರೆ ಒಬ್ಬರು ಒಂದು ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರೆ, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಇರುವರೆಲ್ಲಾ ಆ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲೇ ಅನ್ವಯಿಸಿದಹಾಗೆ ಭಾವನೆಯು. ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಅಂತಹ ಭಾವನೆಯುಂಟು, ಹೇಗೆಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನುಭಾವರಿಗೆ ಒಂದು ಪಂಗಡದವರು ಹಾರವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವಾಗ ಇತರರು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಇತರರೂ ಸಹ ಹಾರವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಭಾವನೆಯು. ಹಾಗೆಯೇ ದಿವ್ಯವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಮುಕ್ತರೂ ಪರಿಪೂರ್ಣಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದಹಾಗೆ ಭಾವನೆಯು.

ಕ್ರಿಯತಾಂಇತಿಮಾಂವದ ಎಂಬ ಪೂರಾಶ್ಲೋಕವು ಯಾವುದೆಂದರೆ **"ಪರವಾನಸ್ಮಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥತ್ವಯಿ ವರ್ಮಶತಂ ಸ್ಥಿತೇ | ಸ್ವಯಂತು ರುಚಿರೇ ದೇಶೇ**

“ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ” ಎಚ್ಚರ ಗದ್ಯವಾಕ್ಯತ್ತಿರ್ದೊನ್ನ ಫಲಪರಪರಂಪರೆಯೆಲ್ಲಾ ಮ’ ಇಚ್ಛಾ ಯಥಾಪ್ರಮಾಣಮ’ ಎನಪ್ಪಕ್ಕಪಡುಗಿರದು.

ಕ್ರಿಯತಾ ಮಿತಿನಾಂಪದ” ಇದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನವಾಕ್ಯವು, ಪಂಚವಟಿ ತುಂಬಾರಮ್ಯವಾದ ಪ್ರದೇಶವಾದುದರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಭುವು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವುಕಾಲ ಇರುವದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಜಲ, ಪುಷ್ಪ, ಸಮಿತಾಕುಶ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ನಿನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ರಚಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಲು ; ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ತಾನು ಶೇಷನಾದುದರಿಂದ ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ, ತಾನು ಮಾಡುವ ಕೈಂಕರ್ಯವು ದ್ವಯ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸೀತಾಸಮೇತನಾದ ರಾಮನಿಗಾದುದರಿಂದ “ಸೀತಾಸಮಕ್ಷಂ” ಹೇಳುತ್ತಾನೇನೆಂದರೆ ? ಪರವಾನಸ್ಮಿ - ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಸ್ವತಂತ್ರನು, ನಿನಗೆ ಅಧೀನನು ಮೂಲಮಂತ್ರದ ಪ್ರಣವಾರ್ಥದಲ್ಲೇ ತಿಳಿಸುಕೊಂಡೆನು, ನಿಶ್ಚಿತ್ಯತ್ವದದೀನತಾಮ’ . ನಿನೊಂದಿಗೆ ಸದಾ ಇರುವಂತಾವನು, ಶೇಷಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟವೋ ಅಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸು ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ತನ್ನ ಸೌಕರ್ಯ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಎಲ್ಲಿನಿರಿಸಲಿ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಸುಸ್ಪೀತನಾಗಿ ಬಹುರಮ್ಯವಾದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಗೋದಾವರಿತೀರದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದುದರಿಂದ ಶ್ರಿಯೇಪತಿ ಯುಗನ್ದ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನೆಸಗುವದೇ ಮುಕ್ತನಿಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಕೈಂಕರ್ಯವು.

ಇಲ್ಲಿ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಎಂದು ಏಕೆಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂದರೆ ರಾಜಸತಾಮಸ ಗುಣಾಧಿಕೃದಿಂದ ಅಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾಗಿಯೇ ತಿಳಿಯುವದೇ ಸಾಧಾರಣವೆಂದೂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಗ್ರಹಣೆಯು ದುಸ್ತರವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅಲ್ಲಿಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಹೇಳಿರುವ ಫಲಪರಂಪರೆಯೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲೂ ಎನಪ್ಪಿತವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ನಿತ್ಯಕೈಂಕರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಸೇಕ್ಷಯಾ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕೀ ಭಗವಚ್ಚರಣಾರವಿಂದ ಶರಣಾಗತಿಯರ್ಥವಸ್ಥಿತಾ ನಿರತಾಸ್ತುಮೇ - ಅಸ್ತುತೇತಯೈವ ಸರ್ವಂಸಂಪತ್ಸ್ಯತೇ ಎಂಬುದರಿಂದ ಶರಣಾಗತಿಫಲವು ಸಿದ್ಧಿಸಲಿ ಎಂದು ಭಗವಂತನನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನಪ್ರತಿವಚನವು .. ಅಸ್ತುತೇ ತಯೈವ ಸರ್ವಂಸಂಪತ್ಸ್ಯತೇ. ಈ ಫಲಪರಂಪರೆಯಾವುದೆಂದರೆ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಭಕ್ತ್ಯಾದಿ ಕೃತತ್ವ, ಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವ, ಅನವರತತ್ವ, ನಿತ್ಯತ್ವ, ವಿಶದತಮತ್ವ, ಅನನ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನತ್ವ, ಅವನಧಿಕಾತಿಶಯ ಪ್ರಿಯತ್ವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಗವದನುಭವ

ಇನಿಮೇಲ' ಮಾಶುಚಃ ಎಜ್ಞರವಿತ್ತಾಲೇ ಕೀಳ' ಅರುಳಿಚೆಯ'ದ ಅರ್ಥ ತ್ರಿಲ' ತೀರ್'ವು ಪ್ರಕಾಶಿತಮಾಗಿರದು.

ಜನಿತತ್ವ, ಅನನಧಿಕಾತಿಶಯ ಪ್ರೀತಿಕಾರಿತತ್ವ, ಅಶೇಷಾವಸ್ಥಿತೋಚಿತತ್ವ, ಅಶೇಷಶೇಷತ್ವೈಕರತಿರೂಪತ್ವ, ನಿತ್ಯತ್ವ, ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಫಲಪರಂಪರೈಯುಳ್ಳ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಭಾಗ್ಯವು ನನಗೆ ಒದಗಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಸಿದ್ಧವೆಂದು, ಸ್ವಾಮಿಯು ಹಾಗೆ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ, ತಯೈವ ಎಂಬಲ್ಲಿನವಿವಕಾರದಿಂದಲೂ ಸರ್ವಂಸಂಪತ್ಯತೇ ಎಂಬಲ್ಲಿನ ಸಾರಶಬ್ದದಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಶರಣಾಗತಿಯು ಅಂಗಿಶರಣಾಗತಿಯೇ ಏನಾ ಕೆಲವರು ಹೇಳುವಹಾಗೆ ಅಂಗಶರಣಾಗತಿಯು ಎಂಬುದಾದವು ನಿರಸ್ತವು. ಇಲ್ಲಿ ಯಥಾಪ್ರಮಾಣಮ್ ಎಂಬುದರಿಂದ ಮೇಲೆ ತಾವೇ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಕ್ರಿಯತಾಂಮಿತಿನಾಂನದ ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಬಹುದು. ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಇತರ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಬಹುದು. ಗುಹ, ಅಂಜನೇಯ, ಶಬರಿ ಭರದ್ವಾಜ ಮೊದಲಾದವರು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಭುವಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ವಿದುರ, ಅರ್ಜುನ, ಕುಬ್ಜ ಮೂಲಾಕಾರಂದಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಇನುಮೇಲ' - ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ, **“ಮಾಶುಚಃ” ಎಜ್ಞರವಿತ್ತಾಲೇ -** ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ, **ಕೀಳ' ಅರುಳಿಚೆಯ'ದ -** ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ **ತೀರ್'ವು -** ನಿಷ್ಕರ್ಷಾರ್ಥವು, **ಪ್ರಕಾಶಿತಮಾಗಿರದು -** ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ನಿಷ್ಕರ್ಷಾರ್ಥವು ಯಾವುದು ಎಂದರೆ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಮೂಲಕ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯು. ಯಾವುದು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ? ಎಂದರೆ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ದಾಡ್ಯದಮೂಲಕ ಪರಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಡಬಹುದೆಂಬ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ. ಅರ್ಜುನನಶೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಯಾವುದು ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಪಾಪರಾಶಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೋಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ತನಗೆ ಉಪಾಸನಮಾಡಲು ಐಕಾಂತ್ಯಭಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದು. ಈಗ ಶರಣವ್ರಜ ಸದ್ವಿಶ್ವಾಸೋಪಭೋಗಮಾಡಲು ಸ್ವಾಮಿ ಎಂದು ಯಾವಾಗ ಹೇಳಿದರೋ ಆಗ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಕಳೆದು ಹೋಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ **ಮಾಚುಶಃ** ಎಂಬುದನ್ನು ಅನುವಾದರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೆಂಬ ಭಾವವು. ಆದುದರಿಂದ ಪುನರುಕ್ತಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಅನುವಾದರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದುತಾನೇ ಎಕೆ? ಎಂದರೆ ಈ ಅನುವಾದವಾಕ್ಯದಿಂದ ವಿಶ್ವಾಸದ ದೃಢೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಮಾತುಚೇತಿಸ್ತಬ್ಧಸ್ಯಾರ್ಥಮಾಹ

ಶಿಲರ್ “ ಮಾತುಚೇ ” ಎಜ್ಞರ (ವಿದು) ವಿಧಿ (ಯಾಗ್ಯ) ಯಾಲೇ ಪ್ರಪನ್ನ
ನಾನ ಸಿನ್ನು ಶೋಕಕ್ಕೆ ವಿಧ್ಯತಿಲಂಘನಮಾಯ ಇವನೈ ಉಪಾಯಭೂ
ತನಾನ ಶರಣ್ಯನ ನೆಗಳನ್ನು ತನ ಕಾರ್ಯತ್ತುಕ್ಕುತಾನೇ ಕಡವನಾಗ್ಯಯಾಗಿರ

ಶೋಕಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದವನನ್ನು ಕಂಡು ಶೋಕನಿವೃತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿ ಇನ್ನು
ಶೋಕಸಬೇದವೆಂಬುದು ಫಲಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಕೆಲವರು
ಮಾತುಚೇ ಎಂಬುದು ವಿಧಿಪರವಾಕ್ಯವೆಂದೂ ತಾವು ವಿಧಿ ಎಂದು ಮಾಡಿರುವ
ಅರ್ಥವೇ ಉಚಿತವಾದುದೆಂದೂ ಭಾವಿಸುವರು. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ವಿಧಿಯಾದರೆ
ಸರ್ವಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲೇ ಎಂದು ನಂಬಿ ಸುಖವಾಗಿರುವನು. ಹಾಗಿಲ್ಲ
ದಿಹೋದರೆ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರಿದುದೂ ಅಲ್ಲದೆ,
ಸರ್ವರಕ್ಷಕನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಮರೆತು, ಏನು ಉಪಾಯವು
ನಾಪಸರಹಾರಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಶೋಕವು ಇರುತ್ತದೇ ವಿನಾ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲವು.
ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ವಿಧಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವದೇ ಉಚಿತ
ವೆನ್ನುವರು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಿರಸನಮಾಡಿ ಸ್ವವಾಕ್ಯ ವಿರೋಧವಾಗುತ್ತ
ದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—

ಮಾತುಚೇ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ :- ಮೊದಲು
ಮಾತುಚೇ ಎಂಬುದೇನು ಅನುವಾದವೇ ಅಥವಾ ವಿಧಿಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು
ಚರ್ಚಿಸಿ ಅನುವಾದವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಕೆಲವರ ವಿಧಿ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಶಿಲರ್ - ಕೆಲವು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಗಳು, “ಮಾತುಚೇ” ಎಜ್ಞರವಿದು
ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು, ವಿಧಿಯಾಗ್ಯಯಾಲೇ - ವಿಧಿಯಾಗುವದರಿಂದ, ಪ್ರಪನ್ನ
ನಾನಸಿನ್ನು - ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದ ನಂತರ, ಶೋಕಕ್ಕೆ - ಶೋಕಿಸಿದರೆ
ವಿಧ್ಯತಿಲಂಘನಮಾಯ - ಈ ವಿಧಿಯನ್ನು ಮೀರಿದುದಾಗಿ, ಇವನೈ - ಈ ಪ್ರಪ
ನ್ನನನ್ನು, ಉಪಾಯಭೂತನಾನಶರಣ್ಯ - ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಲು
ಕಂಕಣ ಬದ್ಧನಾದ ಶರಣ್ಯನನ್ನು, ನೆಗಳನ್ನು - ಉವೇಕ್ಷಿಸಿ, ತನ ಕಾರ್ಯತ್ತುಕ್ಕು
ತಾನೇ ಕಡವನಾಗ್ಯಯಾಗಿರ ಪ್ರತ್ಯವಾಯಂ - ತನ್ನಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಗೊತ್ತು
ಗಾರನು ಎಂದರೆ ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವು, ಉಂಡಾಮ್-ಉಂಟಾ
ಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುಚೊನ್ನಮಿಡಮ್ - ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಈ ಪ್ರಕರಣವು. ಇದರಿಂದ
ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಯಾದವು ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ವಿಧಿಯಲ್ಲವಾದರೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ
ನಾದ ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ, ತಾನೇ ಶೋಕಿಸುತ್ತಾಇದ್ದರೆ ತಾನೇ

ಪ್ರತ್ಯಯಮುಂಡಾನುನ್ಮು ಚೋನ್ನವಿಡಂ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘತ್ತೈಯು
ಮು' "ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯಃ" ಎಜ್ಜರವಿಡತ್ತಲೇ ಕೂಟ್ಟಿತಾಜ್ಞಳೇ ಪಣ್ಣನ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನತ್ತುಕ್ಕುಮು', ಪ್ರಪನ್ನನೈ ಶರಣ್ಯಾ ಒರುಪಡಿಯಾಲುಮು' ಕೈವಿ
ಡಾನೆಜ್ಜರ ವಾಕ್ಯತ್ತುಕ್ಕುಮು' ವಿರುದ್ಧಮಾಮು'.

ಆಗೈಯಾಲ ಇವ್ವುಸಾಯತ್ತಿಲಿ ಳಿಯುವನುಕ್ಕು ಶೋಕಹೇತು
ಉಪಾಯವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ;
ಇದು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಅಹಂಕಾರರೂಪವಾದುದು; ಆತನಿಗೆ ತಾನು ಶೇಷಭೂತನು
ಅಧೀನನು ಎಂಬ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಸ್ವರೂಪವೇ ಇಲ್ಲವಾಗು
ತ್ತದೆ. ವಿಧಿಯನ್ನು ಅತಿಲಂಘನಮಾಡಿ ಶೋಕಿಸಿದರೆ ಪ್ರಪದನವು ಸಿದ್ಧಿಸದೇ
ಪ್ರತ್ಯುತಪ್ರತ್ಯವಾಯವೇ ಉಂಟಾಗಬಹುದು; ಆದುದರಿಂದ ಮಾಶುಚಃ-ಎಂಬುದು
ವಿಧಿಯೇ ಎಂಬ ಪೂರ್ವ ಪಕ್ಷವು. ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಯು ಹಿಂದೆ ಬುದ್ಧಿಪೂ
ರ್ವೋತ್ತರಾಘವೂ ಕೂಡ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಲೇಪಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದುದಾಗಿ ಸ್ವವ
ಚನ ವಿರೋಧ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಯಾದುದರಿಂದ ವಿಧಿವಾದವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸ್ಸ
ತ್ತಾರೆ— ಚೋನ್ನ ವಿಡಂ - ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಆರೋಪಣೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು
ಹೇಳುವ ಪ್ರಕರಣವು, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘತ್ತೈಯುಮು' - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ
ವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಅವರಾರ್ಥಗಳನ್ನು, ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯಃ ಎಜ್ಜರ ವಿಡತ್ತಿಲೇ -
ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯಃ ಎನ್ನುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಕೂಟ್ಟಿ - ಸೇರಿಸಿ, ತಾಜ್ಞಳೇ ಪಣ್ಣನ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನತ್ತುಕ್ಕುಮು' - ತಾವೇ ಮಾಡಿದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೂ, ಮತ್ತು ಪ್ರಪನ್ನನೈ-
ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದವನನ್ನು, ಒರುಪಡಿಯಾಲುಮು' -
ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಕೈವಿಡಾರ್ - ಮಿತ್ರಭಾವೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ನ ತ್ಯಜೇ
ಯಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಕೈಬಿಡುವದಿಲ್ಲ, ಎಜ್ಜರ ವಾಕ್ಯತ್ತುಕ್ಕುಮು' -
ಎನ್ನುವ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೂ ವಿರುದ್ಧಮು' - ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯಃ
ಎಂಬಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವೂ ಕೂಡ ಸೇರಿತು ಎಂದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಿಗಳೇ ಹೇಳಿ
ರುವದರಿಂದ, ಅವುಗಳಿಂದಲೂ ನೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂದಾದನಂತರ ಇನ್ನೂ
ಮಾಶುಚಃ ಎಂಬ ವಿಧಿಯು ನಿರರ್ಥಕವಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು
ಶರಣ್ಯನು ಎಂದಿಗೂ ಕೈಬಿಡುವದಿಲ್ಲವು. ಒಗಿರುವಾಗ ಶೋಕಿಸಬೇಡ ಎಂದು
ತಾನೇ ಶರಣ್ಯನು ಏಕೆ ಹೇಳಬೇಕು. ಆಮಾ ನಿರರ್ಥಕವಲ್ಲವೋ ? ಆದುದರಿಂದ
ಮಾಶುಚಃ ಎಂಬುದು ವಿಧಿಯಲ್ಲವು.

ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದ ಅನುವಾದವೆಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ ನಿಗ
ಮನಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗೈಯಾಲೇ - ವಿಧಿ ಎಂಬ ವಾದವು ಸರಿಯಲ್ಲ

ಕೃತಿಲಗ್ನಮ್ ಕಳಿಗೈಯಾಲೇ ಶೋಕಕ್ಕೆ ವೇಣ್ಣಾಮೆನ್ನು ಮಿಡತ್ತೈ ಚ್ಚೊಲ್ಲಿ ಕ್ಕೊಂಡು ವಿಶ್ವಾಸತ್ತೈ ದೃಢೀಕರಿಕ್ಕೈಯಿಲೇ ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್.

ವಾದುದರಿಂದ, ಇವುಪ್ರಸಾಯತ್ತಿಲ' ಇಳಿಯುವನಕ್ಕು - ಈ ಲಘುಪ್ರಸಾಯವಾದ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವವನಿಗೆ, ಶೋಕಹೇತುಗಳಿಲ್ಲಾ - ಶೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದವುಗಳೆಲ್ಲಾ, ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಗುರೂಪ್ರಸಾಯವಾದ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಕರ್ಮಯೋಗ ಸಹಕೃತ, ಐಕಾಂತ್ಯ ಭಕ್ತಿಯು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ, ಅದು ತನಗೆ ದುರ್ಲಭವಾಗಿ, ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಪರಾಧ ಪರಂಪರೆಗಳು ಕಳಿಯುವ ಬಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಯಿರುವ ಈ ಶೋಕಹೇತುಗಳೆಲ್ಲಾ, ಕಳಿಗೈಯಾಲೇ - ಹೋಗುವದರಿಂದ, ಶೋಕ ಕೃವೇಣ್ಣಾಮೆನ್ನು ಮಿಡತ್ತೈ - ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಶೋಕಿಸಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು, ಶೊಲ್ಲಿಕ್ಕೊಂಡು - ಹೇಳಿ, ವಿಶ್ವಾಸತ್ತೈ - ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವದಕ್ಕೆ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು, ದೃಢೀಕರಿಕ್ಕೈಯಿಲೇ - ದೃಢೀಕರಿಸಿ ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ, ತಾತ್ಪರ್ಯಮ್ - ಮಾತುಚಃ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಮಾತುಚಃ - ಶೋಕಿಸಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಆತನು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿರಬೇಕೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವು. ಶೋಕಹೇತುಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದರೆ ತನಗೆ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವು, ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಚಿತ್ತೈಕಾಂತ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟು ಉಪಾಸಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ; ಆದುದರಿಂದ ಪಾಪಗಳು ಹೋಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಸಿರುವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸೋಣವೆಂದರೆ ಪಾಪಗಳ ಆನಂತ್ಯವು, ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳು ಹೇಗೆ ಕಷ್ಟವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾನುಷ್ಠಾನಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಶರಣ ಹೊಂದಿದರೆ ಸರ್ವಪಾಪರೂಪಗಳಾದ ಅನಿಷ್ಟವೆಲ್ಲಾ ತೊಲಗಿ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ಮೋಕ್ಷಸುಖ ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಮಾತುಚಃ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಇಡಬಹುದೆಂಬ ದಾರ್ಢ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತಾದುದರಿಂದ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲವು; ಅನುವಾದವು, ಎಂದು ನಿಗಮನಮಾಡಿ ಹೇಳಿದರು. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಗುರೂಪ್ರಸಾಯವನ್ನೇ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದುದರಿಂದ ಆ ಉಪಾಯವು ದುಷ್ಕರವೇ ಎಂಬ ಶೋಕವು ಉಂಟಾಗಿ ಆಗ ಲಘುಪ್ರಸಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಮಾತುಚಃ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆದುದರಿಂದ ಈಗಿನ ಅರ್ಜುನನ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಎರಡು ಕಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈಗಿನ ಶೋಕವು ಗೀತೋಪದೇಶಾದಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಬಂಧು ನಾಶವಾಗು

ಕಾ. ಬಂಧು ನಾಶಾದಯಃ ಬಹವ ಶ್ಲೋಕ ಹೇತವಃ |

ತತ್ತತ್ಸ ಮುಚಿತ್ಯ ಸನ್ಯು ಗುಪದೇಶೈ ರಪೋದಿತಾಃ ||

ತ್ತಲ್ಪಾ, ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾರನೆಂಬ ಶೋಕವಲ್ಲವೆಂದು ಮೊದಲು ಹೇಳಿ, ಅನಂತರ ಎರಡನೆಯ ಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ಈಗಿನ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—ಮೊದಲು ಉಂಟಾದವು ಬಹವಃ ಶ್ಲೋಕಹೇತವಃ - ಶೋಕಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳು, ಅವು ಯಾವುವು ವೆಂದರೆ ಬಂಧು ನಾಶಾದಯಃ - ಬಂಧುಗಳ ನಾಶವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು, ತತ್ತತ್ಸ ಮುಚಿತ್ಯಃ - ಆ ಕಾರಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಉಪದೇಶೈ - ದೇಹಾತ್ಮ ವಿನೇಕ ಮೊದಲಾದ ಸದುಪದೇಶಗಳಿಂದ, ಸನ್ಯುಕ್ - ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚನ್ನಾಗಿ, ಅನಂತರ ಶೋಕವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲದಹಾಗೆ, ಅಪೋದಿತಾಃ - ಹೋಗಲಾಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಬಂಧುನಾಶಾದಯಃ - ಎಂಬಲ್ಲಿನ ಬಂಧು ಶಬ್ದವು, ಗುರು, ಗಜ, ಅಶ್ವ, ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೂ ಉಪಲಕ್ಷಣವೆಂದೂ, ಆದಿ ಶಬ್ದವು ಆಸುರ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದಂಟಾಗುವವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದೂ ಕಾರಿಕಾದರ್ಪಣ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿರುತ್ತದೆ. ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಹೇತುಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ.—

೧. ಸ್ವಜನಂ ಕೃಷ್ಣ ಯುಯುತ್ಸುಂ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಮ್ - ಸ್ವಜನ ರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ ? ಎಂಬುದು.

೨. ಧರ್ಮೇ ನಷ್ಟೇ ಕುಲಂ ಕೃತ್ಸುಂ ಅಧರ್ಮೇ ಭಿಭೆವತ್ಯತ, ಎಂದೂ, ಆ ಅಧರ್ಮದಿಂದ ಪ್ರದುಷ್ಯಂತಿ ಕುಲಸ್ತ್ರೀಯಃ ಎಂಬುದರಿಂದ ಶೋಕವು.

೩. ಜಾಯತೇ ವರ್ಣಸಂಕರಃ ಎಂಬುದು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುವದರಿಂದ ವರ್ಣಸಂಕರವು ಎಂಬ ಶೋಕವು,

೪. ಉತ್ಸಾದ್ಯಂತೇ ಜಾತಿಧರ್ಮಾಃ ಕುಲಧರ್ಮಾಶ್ಚ ಶಾಶ್ವತಾಃ” ಎಂಬ ದಾಗಿಯೂ ಶೋಕವು.

೫. ತನಗೆ ನರಕೇ ನಿಯತಂ ವಾಸಃ ಎಂದೂ ಶೋಕವು.

೬. ಕಥಂ ಭೀಷ್ಮ ಮಹಂ ಸಂಖ್ಯೇದ್ರೋಣಂ ಚ ಮಧುಸೂದನಂ ಎಂದು ಪೂಜಾರ್ಹರಾದವರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯುತ ಕೊಲ್ಲುವುದು ಹೇಗೆ ? ಎಂಬದಾಗಿಯೂ ಶೋಕವು. ಹೀಗೆ ಆದಿ - ಈ ಶೋಕ ಹೇತುಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಇವುಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಶೋಕವನ್ನು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಪುನಃ ವಿಶ್ವರೂಪ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ವೃಥೆಯುಂಟಾಯಿತು, ಘೋರರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ವ್ಯಾಕುಲಚಿತ್ತನಾಗಿರುವಾಗ “ಮಾತೇ ವೃಥಾ” (ಗೀ. ೧೧. ೪೯.) ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸುದುಷ್ಕರತ್ನಾದ್ಧರ್ಮಾಣಾ ಮಸಾರ ತ್ವಾದ್ವಿರೋಧಿನಾಮು' |

ಸಿದ್ಧಫಲ ವಿಳಂಬಾಚ್ಚ ಶೋಕೋ ದ್ಯ ವಿನಿವಾರ್ಯತೇ ||

ಪುನಃ ದೈವಾಸುರ ವಿಭಾಗಮಾಡಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದಾಗ, ತಾನು ಎಲ್ಲಿ ಆಸುರ ಸ್ವಭಾವನೋ ಎಂದು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾದಾಗ “ಮಾಶುಚಿ ಸ್ತಂಪದಂ ದೈವೀ ಮುಖಿ ಜಾತೋಸಿ ಪಾಂಡನ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.—(ದಾಸನು ಬರೆದಿರುವ ಗೀತೆಯ ೨೫೧ ನೆಯ ಪುಟ ನೋಡಿ). ಹೀಗೆ ಬಹುವ ಶ್ಲೋಕಹೇತವಃ ಈ ಆದಿ ಪದದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಮ್ಯಕ್ಯುಪದೇಶಗಳಿಂದ ಹೋಗಲಾಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ದೇಹವು ಅನಿತ್ಯವೆಂದೂ ಅದು ಎಂದಿಗಿದ್ದರೂ ವಿನಾಶೀ ಎಂದೂ, ಹುಟ್ಟಿದವನಿಗೆ ಮರಣವು ಎಂದಿಗೂ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆತ್ಮನಿತ್ಯವಾದುದರಿಂದಲೂ, ಅಣುವಾದುದರಿಂದಲೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಂದು ನಾಶಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಜೀತನನಿಗೆ ಒಂದು ದೇಹವು ಹೋದರೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ದೇಹವು ಬರುತ್ತದೆಂದೂ, ಧರ್ಮಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದರೂ ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟೆಂದೂ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ತನ್ನ ಸ್ವಧರ್ಮನಾದ ಧರ್ಮಯುದ್ಧ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಪಾಪ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದೂ, ಈಗ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದರೆ ಲಾಘವವನ್ನು ಶತ್ರುವಿನಿಂದ ಪರಾಭವವನ್ನು ಹೊಂದುವಿ ಎಂದೂ, ಸ್ವಧರ್ಮಸಾಲನೆಯಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವಿ ಎಂದೂ, ಹೇಳಿ, “ತತೋ ಯುದ್ಧಾಯ ಯುಜ್ಯಸ್ಯ ನೈವಂ ಪಾಪಮವಾಪ್ಯಸಿ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಉಪದೇಶಗಳಾದುದರಿಂದ ತತ್ತತ್ಸಮುಚಿತೈಃ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ಆ ಶೋಕವು ಹೀಗೆ ನಿವಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಮಾಶುಚಿ - ಎಂದು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಭಗವಾಃ ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಈಗ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ — ಧರ್ಮಾಣಾಂ - ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಧರ್ಮಗಳ, ಸುದುಷ್ಕರೀಣಾ - ಅನುಷ್ಠಾನವು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದಲೂ, ವಿರೋಧಿನಾಂ - ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಪಾಪಗಳ, ಅಸಾರಶ್ವಾತ್ - ಮಿತಿಮೀರಿರುವದರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳಿಂದ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದುದರಿಂದಲೂ, ಸಿದ್ಧಫಲವಿಳಂಬತ್ವಾತ್ - ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲೇ ಉಂಟಾಗದ ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಲು ಇದ್ದು, ಹೀಗೆ ಎಳೆಂಬ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದುದರಿಂದಲೂ, ಹೀಗೆ ಈ ಮೂರು ವಿಧ ಶೋಕಕಾರಣಗಳೂ, ಅದ್ಯ - ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಂಟಾದವು, ವಿನಿವಾರ್ಯತೇ - ಮಾಶುಚಿ ಎಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಎಂಬ ಹಿತವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ

ಅಭಿಮತಫಲತ್ತುಕ್ಕು ದುಷ್ಕರ ಸಾಧನಮು ಮುನಿಕ್ಕೇ ಸರ್ವವಿರೋಧಿ ನಿವರ್ದ
ನಕ್ಷಮಮುಮಾಯ', ಫಲವಿಳಂಬಮುಮುನಿಕ್ಕೇ ಇರುಕ್ಕಿರ ಇವ್ವುಪಾಯ
ವಿಶೇಷಮ' ಉಪದಿಷ್ಟಮಾನ ಪಿನ್ನು, ಉಪಾಯ ದೌಷ್ಟರ್ಯಾದಿಗಳಡಿಯಾಕ
ಉನಕ್ಕು ಶೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲೆ. ಇವ್ವುಪಾಯ ಮನುಷ್ಠಿತ್ತಾಲೇ ಉನ'
ಕಾರ್ಯಂ ಎನಕ್ಕು ಭರಮಾಯ', ನಾನೇ ಫಲಿಯುಮಾಯ', ಉನ್ನೈರಕ್ಷಿ

ಹೋಗಲಾಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳು ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ
ಭಕ್ತಿಯೋಗ ರೂಪಧರ್ಮಗಳ ಸದುಷ್ಕರತ್ವ ದಿಂದಲೇ, ಸದ್ಭಕ್ತಿ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟಿ ನ ಚಾತ್ಮ
ವೇದೀಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಕಂಚಿವ್ಯದಿಂದ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿರುತ್ತಾರೆ—ಶ್ರೀ
ಯತಿವರ್ಮರೂ ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲೇ ಪಾಪಗಳ ಆನಂತ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ
ವಾರಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನಂತವನ್ನು ಉಪಸಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಶ್ರೀ ನಮ್ನಾಳ್ವಾರ್,
ವರು ವಿಳಂಬಾ ಸಹನತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಸಕ್ತಿಸಿರುತ್ತಾರೆ—ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಾತುಚಿ
ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಶೋಕ ಹೇತುಗಳು ಈ ಮೂರೂ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಈ ಎರಡು ಕಾರಿಕೆಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಾವೇ ಉಪಸಾದಿಸಿ ವಿಶದೀಕರಿ
ಸುತ್ತಾರೆ.—ಅಭಿಮತ ಫಲತ್ತುಕ್ಕು - ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಫಲಕ್ಕೆ, ದುಷ್ಕರ
ಸಾಧನಮುಮುನಿಕ್ಕೇ - ಕರ್ಮಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದಿಗಳ ಹಾಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವೂ
ಅಲ್ಲದೆ, ಸರ್ವವಿರೋಧಿ ನಿವರ್ದನಕ್ಷಮಮುಮಾಯ' - ಸಮಸ್ತ ವಿರೋಧಿವರ್ಗ
ವಾದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಯೂ, ಫಲವಿಳಂಬಮು
ಮುನಿಕ್ಕೇ - ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಜನ್ಮಾಂತರವಿಳಂಬಬೇಕಿಲ್ಲವೆಯಿರುವ, ಇರುಕ್ಕಿರ-
ಇರುವ, ಇವ್ವುಪಾಯವಿಶೇಷಂ - ಈ ಭರವ್ಯಾಸರೂಪ ವಿಶೇಷವು (ಪ್ರಪದನವು)
ಉಪದಿಷ್ಟಮಾನ ಪಿನ್ನು - ಉಪವೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತರ, ಉಪಾಯ ದೌಷ್ಟರ್ಯಾದಿ
ಗಳಡಿಯಾಗ - ಉಪಾಸನರೂಪ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಮೊದಲಾದ
ವುಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಉನಕ್ಕು - ನಿನಗೆ, ಶೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲೆ - ಶೋಕಿಸ
ಬೇಕಾದ ಸಂಭವವಿಲ್ಲವು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾಯವಾದ
ಉಪಾಸನವು ದುಷ್ಕರವಾದುದೆಂದೂ, ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಸರ್ವವಿರೋಧಿ ನಿವರ್ದಕವಲ್ಲ
ವೆಂದೂ, ಫಲದಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವುಳ್ಳದ್ದೆಂದೂ ಹೇಳಿದಂತೇ ಆಯಿತು. ಈ ಲಘೂಪಾ
ಯವಾದ ಭರವ್ಯಾಸವನ್ನು ಉಪವೇಶಿಸುವ ಚರಮಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ ಶಾಬ್ದವಾಗಿ
ತೋರುವ ಅರ್ಥವು ಇದೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಮಾತುಚಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಪರಮ
ವಿಶ್ವಾಸದಾರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಅರ್ಥವಾಗಿ ತೋರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯ
ದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದೇನೋ ಹೋಗಬಹುದು. ತನ್ನ ಇಷ್ಟ
ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಯಾವುದು ಎಂದರೆ? ಶ್ರಿಯೇಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಾಯುಜ್ಯವು. ಅದು

ಯಾದ ಪೋದು ಎನಕ್ಕೇ ಅವದ್ಯಮಾನ್ವುಡಿ ಯಿರುಕ್ಕಮ್ ದಶೈಯಿಲುಮ್
 ಧನಾದಿತುಲ್ಯನಾನ ವುನಕ್ಕು ಶೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಡೋ ನೆನು ತಿರುವು
 ಉಂಟಾಗದೆ ಎನಾದರೂ ಶೋಕವೋ? ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವೆಂದು
 ಉಪಸಾದಿಸುತ್ತಾರೆ—ಇವ್ವುಪಾಯಮನುಷ್ಠಿತ್ತಾಲ' - ಈ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು
 ನೀನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ, ಉನಕಾರ್ಯಂ - ನೀನು ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋಗ
 ಬೇಕೆಂಬ ಕಾರ್ಯವು, ಎನಕ್ಕು ಭರಮಾಯ' - ನನಗೆ ಸೇರಿ ಭಾರವಾಗಿ, ನಾನೇ
 ಫಲಿಯಮಾಯ' - ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕ್ಲೇಶದ
 ಭಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಿರತಿರಯಾನಂದದಲ್ಲಿರುವವನನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವದು ನನಗೆ ಪರಮ
 ಭೋಗ್ಯವಾಗಿ, ಉನ್ನೈರಕ್ಷಿಯಾದ ಪೋದು - ಶರಣಾಗತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು
 ರಕ್ಷಿಸದೇ ಇದ್ದಾಗ, ಅವದ್ಯಮಾನ್ವುಡಿಯಿರುಕ್ಕಮ್ - ದೋಷಯುಕ್ತವಾಗಿ
 ರುವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಧನಾದಿತುಲ್ಯನಾನ - ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ನನಗೆ ಧನಧಾನ್ಯಗಳಿಗೆ
 ಸಮಾನವಾದ ಎಂದರೆ ಸ್ವತ್ವಮಾತ್ಮನಿ ಸಂಜಾತಂ ಸ್ವಾಮಿತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಥಿ
 ತಮ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ನೀನು ನನ್ನ ಧನಧಾನ್ಯಗಳ ಹಾಗೆ ಸ್ವತ್ತಾಗಿ,
 ನಾನು ನಿನಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದುದರಿಂದ ಅಂತಹ; ಉನಕ್ಕು - ಶೇಷನಾದ ನಿನಗೆ,
 ಶೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಡೋ - ಎಲ್ಲಾದರೂ ಶೋಕಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ ವುಂಟೋ ?
 ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ, ತಿರುವುಳ್ಳಮ್ - ಅಭಿಮತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. "ತವಾ
 ಸ್ತೀತಿಚಯಾ ಚತೇ | ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇ ಭ್ಯೋದದಾಮ್ಯೇತತ್ಕ್ಷಮತಂ
 ಮಮ" ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಶರಣಾಗತ ರಕ್ಷಣೆಯ ಭರವು ತನಗೆ
 ಸೇರಿದುದು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಶರಣಾಗತನು ಎಂತವನೇ
 ಆಗಲಿ ರಕ್ಷಿಸದೇ ಹೋದರೆ ತನಗೆ ಅವದ್ಯಮಾಯ' ಇರುಕ್ಕಮ್ ಎಂದು
 ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಭುವು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ—ಆರ್ದ್ರಾನಾ ಯದಿನಾ
 ದೃಪ್ತಃ ಪರೇಷಾಂ ಶರಣಾಗತಃ | ಅರಿಃ ಪ್ರಾಣಾನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ರಕ್ಷಿತವ್ಯಃ
 ಕೃತಾತ್ಮನಾ | ಸಚೇದ್ಭಯಾ ದ್ವಾ ಮೋಹಾದ್ವಾ ಕಾಮಾದ್ವಾಪಿ ನರಕ್ಷತಿ |
 ಸ್ವಯಾ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಯಥಾ ಸತ್ವಂ ತತ್ಪಾಪಂಲೋಕಗರ್ಹಿತಮ್ | ವಿನಷ್ಟಃ
 ಪಶ್ಯತ ತಸ್ಯಾ ರಕ್ಷಣ ಶರಣಾಗತಃ | ಆದಾಯ ಸುಕೃತಂ ತಸ್ಯ ಸರ್ವಂಗಚ್ಛೇ
 ದರಕ್ಷಿತಃ | ಏವಂ ದೋಷೋ ಮಹಾನ್ ಅತ್ರ ಪ್ರಪನ್ನಾನಾಮರಕ್ಷಣೇ
 ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟೇ ಶ್ರೀ ಮದಾಚಾರ್ಯರು ಅವದ್ಯಮಾನ್ವುಡಿಯಿರು
 ಕ್ಕಮ್ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಥ ಬರಿಯುತ್ತು ಹೋದರೆ
 ಗ್ರಂಥವು ಅಗಾಧವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಶೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಡೋ ?
 ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಉದಾರರಾಗಿ ಕೃಪಾಶೀಲಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ ಮಹಿಮೆ

ಳ್ಳೆಮು'. ಇಚ್ಛು ಕಳಿಕ್ಕಿರ ಶೋಕಮು' ಯಥಾವಸ್ಥಿತಾತ್ಮೋಪದೇಶಾದಿ
ಗಲಾಲೇ ಕಳಿನ್ತ ಬಂಧು ವಧಾದಿ ನಿಮಿತ್ತಮಾನ ಪಳಿಯ ಶೋಕಮನ್ತು ;
ಪ್ರಕರಣಾನುಗುಣಮಾನ ಶೋಕಾಂತರಮು' ; ಎಚ್ಚನೇ ಯೆನ್ನಿಲ್ ? “ದೈವೀ
ಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನಾನು ಶರಣಾಗತರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ?
ಆದುದರಿಂದಲೇ “ನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ಸತ್ಯಜೇಯಂ ಕಥಂ ಚನ”
ಎಂದು ತನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಭಾವವು.

ತಾವು ಹಿಂದೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಕಾರಿಕೆಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ವಿಸ್ತಾರ
ವಾಗಿ ಅನುವಾದಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—ಇಚ್ಛು - ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಕಳಿಕ್ಕಿರ
ಶೋಕಮು' - ಮಾತುಚಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಶೋಕವು, ಯಥಾ
ವಸ್ಥಿತೋಪದೇಶಜ್ಞಳಾಲ್ - ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ಪ್ರಮಾ
ಣಗಳ ಉಪದೇಶದ ಮೂಲಕ, ದೇಹಕ್ಕೂ ಚೇತನನಿಗೂ ಇರುವ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯದ
ಉಪದೇಶದಿಂದ, ಕಳಿನ್ತ - ನಿವರ್ತಿಸಿಹೋದ, ಬಂಧುವಧಾದಿ - ಭಿಷ್ಣುದ್ರೋ
ಣಾದಿ ಬಂಧುಗಳ ವಿನಾಶವೇ ನೊದಲಾದವುಗಳ, ನಿಮಿತ್ತಮಾನ - ಮೂಲಕ
ವಾದ, ಪಳಿಯ ಶೋಕಮನ್ತು - ಹಿಂದಿನ ಶೋಕವಲ್ಲವು. ಅಲ್ಲಿ ಸೀದಮಾನಂ
ಇದಂ ವಚಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಬರುವ ಶೋಕವಲ್ಲವು. ಅದು ಆಗಲೇ ದೇಹಾತ್ಮ
ಭ್ರಮೆಯಿದ್ದು ದನ್ನು ಸದುಪದೇಶದ ಮೂಲಕ ನಿವರ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.
ಪ್ರಕರಣಾನುಗುಣಮಾಗ ಶೋಕಾಂತರಮು' - ಈ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕನುಗುಣವಾದ
ಬೇರೇ ಶೋಕವು. ಪ್ರಕರಣವು ಯಾವುದು? ಎಂದರೆ ತನಗೆ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಐಕಾನ್ತ್ಯ
ಭಕ್ತಿಯು ಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾನರು ಗಗನೇಯಅಧ್ಯಾಯದ ೫೪ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕ
ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ನೊದಲುಗೊಂಡು ಉಂಟಾದ ಶೋಕವು ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸಲು
ಐಕಾನ್ತ್ಯ ಭಕ್ತಿಯು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಚಿತ್ತಸಮಾಧಾನವು
ತನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆ ಐಕಾನ್ತ್ಯ ಭಕ್ತಿಯು ಜಿಜ್ಞಾಸುವಿನ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ
ಬೇಡದಿದ್ದರೆ, ಜಿಜ್ಞಾಸುವಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸಲೇ ಎಂದು ೧೨ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ
ಪ್ರಥಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು ಕೇಳಿದ್ದನು, ಅದೂ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ಲೇಶವು,
ಬೇಡ, ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿಯೇ ಉಪಾಸಿಸು; ಅಥಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಾತುಂ ನಶಕ್ನೋಷಿ
ಮಯಿಸ್ಥಿರಂ ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಚಿತ್ತಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ ಉಪಾಯಗಳೂ
ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಅಸಮಾಧಾನವುಇದ್ದೇ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ೬೫
ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪುನಃಗುಹ್ಯಕಮವಾಗಿ ಕಷ್ಟವಾದ ಉಪದೇಶವನ್ನೇ ಮನ್ಮನಾ
ಭವಎಂದು ಹೇಳಿ, ನೀನುನಮಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯನು, ಇಷ್ಟನಾದುದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು
ಸಲ ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂಬ ಪೂರ್ದಪೀಠಿಕೆಯಿಂದ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದರೋ ಆತನಿಗೆ ಉಪಾ

ಸಂಪದ್ವಿನೋಕ್ತಾಯಾ ನಿಬಂಧಾಯಾ ಸುರೀಮತಾ" ಎನ್ನು ಸಿರಿತ್ತು ಚೆಲ್ಲಾ ನ್ನು ವಾರೇ ನಾನು' ಆಸುರ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಾಗಿರ' ಚೆಯ್ವದೆನ್ನೆನ್ನು ಶೋಕಿತ್ತ ಅರ್ಜುನನೈಪ್ಪತ್ತ, ಮಾತುಚೆ ಸ್ವಂಪದಂ ದೈವೀ ಮಭಿಜಾತೋಸಿ ಸಾಂಡವ" ಎನ್ನಾರ್ ಪೋಲೇ ಇಜ್ಜು, ಶೀರಿಯ ಫಲತ್ತಿಲ' ತೀವ್ರ ಸಂಗಮ್ ನಡವಾ ನಿರ್ದ ಚಿರಕಾಲ ಸೇವ್ಯಮಾಯ್, ಅಂತರಾಯ ಬಹುಳಮಾಯ್', ಅತ್ಯಂತಾ

ಸನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಕಷ್ಟವೇ, ಪಾಪಗಳು ಹೋಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಹಾಗಾದರೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವೋ? ಎಂಬ ಪ್ರಕರಣಾನುಗುಣವಾದ ಶೋಕಾನ್ತರವು.

ಎಜ್ಜನೇ ಯೆನ್ನಿಲ' - ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ? ಹಿಂದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಶೋಕವನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಅದನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಮೂಲಕ ಈ ಪ್ರಕರಣದ ಶೋಕವನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಒಂದು ಮಹಾ ವಾಕ್ಯದ ಮೂಲಕ ಉಪವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ - "ದೈವೀ ಸಂಪದ್ವಿನೋಕ್ತಾಯಾ - ಸತ್ಪುಣ್ಯಾಧಿಕೃವಿರುವ ಸುಕೃತಿಗೆ ದೈವೀ ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳ ದೇಹವು ಆತನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆಗೆ ಸಹಾಯವು, ರಜೋಗುಣ ತಮೋಗುಣಾಧಿಕೃವಿರುವ ಆಸುರ ಸ್ವಭಾವವಾದ ದುಷ್ಕೃತಿಗೆ, ಬಂಧಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾಗುತ್ತದೆ," ಎನ್ನು ಸಿರಿತ್ತು - ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ, ಚೊನ್ನವಾರೇ-ದೈವಾಸುರವಾಗಿ ಎರಡು ವಿಧವೆಂದು ಯಾವಾಗ ಹೇಳಿದರೋ, ಆಗ ನಾನು - ನಾವು, ತಾನೂ ತನ್ನ ಹಾಗೆ ಇತರರೂ, ಶೆಯ್ವದೆನ್ನೆನ್ನು ಶೋಕಿತ್ತ - ಮಾಡುವದೇನು ಎಂದು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಅರ್ಜುನನೈಪ್ಪತ್ತ - ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕುರಿತು, ದೀನಬಂಧುವಾದ ಕೃಷ್ಣನು, "ಮಾತುಚೆ-ಓಸಾಂಡವ-ಓ ಅರ್ಜುನನೇ ನೀನು ಶೋಕಿಸುವ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲವು, ಏಕೆಂದರೆ, ನೀನು ಆಸುರ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲವು, ದೈವೀಂ ಸಂಪದಂ - ದೈವೀ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕುರಿತು, ಅಭಿಜಾತೋಸಿ - ಹುಟ್ಟಿರಿವಿ, ಓಸಾಂಡವ-ಓಧಾರ್ಮಿಕಾಗ್ರೀಸರನಾದಪಾಂಡುವಿನ ತನಯನೇ, ಎನ್ನಾರ್ ಪೋಲೇ - ಹಿಂದೆ ಶೋಕಿಸಿದವನನ್ನು ಕುರಿತು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಇಜ್ಜು - ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ, ಶೀರಿಯ ಫಲತ್ತಿಲ' - ಅಮೋಘವಾದ ಮೋಕ್ಷ ಫಲದಲ್ಲಿ, ತೀವ್ರಸಂಗಮ್ ನಡವಾನಿರ್ದ - ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಅಭಿಲಾಷೆಯು ಇರಲಾಗಿ, ಚಿರಕಾಲಸೇವ್ಯಮಾಯ್ - ಬಹುಕಾಲ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಾಧನವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ, ಅಂತರಾಯಬಹುಳಮಾಯ್ - ವಿಘ್ನಗಳ ಬಾಹುಳ್ಯವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ, ಅತ್ಯಂತವ ಹಿತರ್ದುಂ - ತುಂಬಾ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರುವವರಿಗೂ ಕೂಡ, ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯಮಾನ-ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ, ಉಪಾಯತ್ತೈಯುಮ್ - ಉಪಾಯವಾದ ಉಪಾಸನವನ್ನು ತಲೆಕಾಟ್ಟಿ - ಭಾರ ಹೊರಸಿ, ಎಜ್ಜೇ ಇಪ್ಪಲಿಸಿದ್ದಿ ಯುಂಡಾಗಪುಗುಗಿರದೆನ್ನು

ವಹಿತರ್ಮುಂ, ಕೃಭ್ರಸಾಧ್ಯಮಾನ ಉಪಾಯತ್ತೈಯುಮ್ ತನ್ನಳನ್ನೈಯುಮ್ ಕಣ್ಣು, ಸಮಕ್ಶಿವ್ವುಪಾಯಮ್ ತಲೈಕಟ್ಟಿ ಯೆಜ್ಜೀ ಇಷ್ಟಲ ಸಿದ್ಧಿಯುಂಡಾಗ ಪುಗುಗಿರನೆನ್ನು ಶೋಕತ್ತ ವರ್ಜುನನಕ್ಕು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸಾಧ್ಯಮಾಯ್, ಸರ್ವಾಂತರಾಯರಹಿತಮಾಯ್, ಸುಕರಮಾನ ಉಪಾಯತ್ತೈಕಾಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತ ಅಮ್ಬುಖತ್ತಾಲೇ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯಿಲೇ ನಿರ್ಭದನುಮಾಯ್, ನಿಸ್ಸಂಯನುಮಾವ್ವಡಿ “ಮಾ ಶು ಚಃ” ಎನ್ನು ಶೋನಾಲ್ ಇದು ಉಪಾಯಂತರ ದೌಷ್ಟ್ಯರ್ಮಾದಿಗಳ ಅಡಿಯಾಗ ಸಿರನ್ನ ಶೋಕತ್ತೈಕಳುಕ್ಕರದಿತ್ತನೈಯಿರೇ.

ಎಲ್ಲಿ ಈ ಮೋಕ್ಷ ಸಿದ್ಧಿಯು ಹೇಗೆ ಲಭಿಸುವ ಹಾಗೆ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೋ ಎಂಬ ಶಂಕಾವಿಷ್ಣುನಾಗಿ, ಮೋಕಿತ್ತ - ಶೋಕಿಸಿದ, ಅರ್ಜುನನಿಗೆ, ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ, ಸರ್ವಾಂತರಾಯರಹಿತಮಾಯ್ - ಸಮಸ್ತ ವಿಘ್ನೆಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲದ, ಸುಕರಮಾನ - ಒಂದುಸುಲಭವಾಗಿರುವ, ಉಪಾಯವನ್ನು - ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾಯವಾದ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಕಾಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತ - ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಅಮ್ಬುಖತ್ತಾಲೇ - ತನ್ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಫಲಸಿದ್ಧಿಯಿಲ್ - ಮೋಕ್ಷಫಲಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ, ನಿರ್ಭರನುಮಾಯ್ - ಭಾರವಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಎಂದರೆ ಪೂರ್ಣನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ನಿಸ್ಸಂಶಯನುಮಾಯ್ - ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿ ಅವ್ವಡಿ - ಅಗುವಹಾಗೆ, ಮಾಶುಚಃ ಎನ್ನುಶೋನಾಲ್ - ದೋಷವಿರೇದವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಇದು - ಈ ಶೋಕವು, ಉಪಾಯಂತರದೌಷ್ಟ್ಯರ್ಮಾದಿಗಳಿಲ್ - ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಾದ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕರ್ಮದೋಗ ಜ್ಞಾನದೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳ, ದೌಷ್ಟ್ಯರ್ಮಾದಿಗಳಿಲ್ - ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷಕಷ್ಟಗಳೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳ, ಅಡಿಯಾಗ - ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಸಿರನ್ನ ಶೋಕತ್ತೈ - ಮುಟ್ಟಿದ ಶೋಕವನ್ನು ಕಳುಕ್ಕರದಿತ್ತನೈಯಿರೇ - ಮೋಗಲಾದಿಸುವದು ಈ ಮಾಶುಚಃ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು, ಇತ್ತನೆಯಿರೈ - ಇಷ್ಟೇ ತಾನೇ ಅನುಷ್ಠಾನವುಳ್ಳದು.

ಅರ್ಜುನನು ಗೀತೋಪದೇಶಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಒಂಭುಗಳನ್ನೂ ಗುರುಗಳನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲುವದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ದೇಹಾತ್ಮ ಭ್ರಮದಿಂದ ಶೋಕಿಸಿದನು. ಆ ಶೋಕವನ್ನು ದೇಹಾತ್ಮವಿವೇಕೋಪದೇಶದಿಂದ ನಿವಾರಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಪುನಃ ತಾನೇ ನಾದರೂ ಆಸುರಪ್ರಕೃತಿಯೋ ? ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೋ ? ಎಂದು ಪುನಃ ಶೋಕಿಸಿದನು. ನೀನು ಆಸುರ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲವು, ಸರಕಾದಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಭಯವು ನೀನಿಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲವು. ನೀನು ವೈವ್ರಹೃತಿಯು, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾದ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ತಮಾಷಾಸ ಮಾಡಿದರೋ

ಹಾಗೆಯೇ, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅರ್ಜುನನ ಮೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ—ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಹಿಂದಿನ ಮೋಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ “ಸದ್ವಿಗುಹ್ಯತಮಮ್ ಭೂಯಃ” ತುಂಬ ಗುಹ್ಯತಮವಾದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಎರಡು ಸಲ ಪ್ರಕರಣಾನುಗುಣವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಸಲ ಅದು ಸರೋತ್ತಮಷ್ಟು ಉಪಾಯವಾದುದರಿಂದ ನೀನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವೆನು, ನೀನು ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನಾದುದರಿಂದ, ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಕೇಳಿ ಅನುಷ್ಠಿಸು ಎಂಬ ಪೀಠಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ “ಮನ್ಮನಾಭವದ್ಭಕ್ತೋ ಮದ್ಯಾಜೀಮಾಂ ನಮಸ್ಕರು | ಮಾಮೇವೈಷ್ಯಸಿ ಸತ್ಯಂತೇ ಪ್ರತಿಜಾನೇ ಪ್ರಿಯೋಸಿನೋ” ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ ಸಹಕೃತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾದ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಮುಗಿಸಿ ಹೇಳಿದರೋ, ಆಗ ಈತನಿಗೆ ಪುನಃ ಮೋಕ್ಷವುಂಟಾಯಿತು. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಮನಶ್ಚಾಂಚಲ್ಯವೇ “ಚಂಚಲಂಹಿ ಮನಃ ಕೃಷ್ಣ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ನ್ಯಾಮಿ ಕೃಷ್ಣಭಗವಾಃ ರವರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳ ವಾಷ್ಪದ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಗತ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಥಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸಲೇ, ಅಥವಾ ಜಿಜ್ಞಾಸುವಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸಲೇ ? ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸಲು ಐಕಾಂತ್ಯ ಭಕ್ತಿಯು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಿ ; ಅದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವು, ಅದುದರಿಂದ ಜಿಜ್ಞಾಸುವಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸಲೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ, ಜಿಜ್ಞಾಸುವಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸುವದು ಇನ್ನೂ ಕ್ಲೇರೋಧಿಕವಾದುದರಿಂದ, ಅದು ಹೇಡ ; ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿಯೇ ಉಪಾಸಿಸು ; ಚಿತ್ತೈಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಕಷ್ಟವೆಂದಲ್ಲವೇ ನೀನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದುದು, “ಅಥ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಾತುಂ ನಶಕ್ನೋಷಿ ಮಯಿ ಸ್ಥಿರಮ್” ಚಿತ್ತೈಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವದು ಕಷ್ಟವೆಂದಲ್ಲವೇ ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯು. ಅದು ಲಭಿಸುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು, ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮೂರು ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವು ದುಷ್ಕರವೆಂದೇ ಅರ್ಜುನನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ಕೊನೆಗೆ ನೀನು ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯನು ; ಅದುದರಿಂದ ಪರಮಗುಹ್ಯವಾದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ತಿಳಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಾದನೋ, ಆಗ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಪುನಃ ವಿಷಾದ ಉಂಟಾಯಿತು.

ಈ ಉಪಾಸನದ ವಾಷ್ಪದ್ಯದಿಂದ ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ತನಗಿಲ್ಲವೇ ? ಅದುದರಿಂದ ಸರಸ್ವತಾಸನಗಳೂ ಹೋಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ? ಯಾವಾಗ ಪಾಪಗಳು ತೊಲಗಲಿಲ್ಲವೋ, ಆಗ ಮೋಕ್ಷವುಂಟಾಯಿದು ? ಮೋಗಲಿ, ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳೋಣವೇ ಎಂದರೆ, ಅದು ಸಾಧ್ಯವೇ ? ಪಾಪಗಳ ಆನಂತ್ಯದಿಂದ ಒಂದು ಪುರುಷಾಯಸ್ಥಿನಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳು,

ವದು ಸಾಧ್ಯವೇ ? ಈ ಯತ್ನವು ಉಪಾಸನಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಿಂತ ಕಷ್ಟತರವಾದುದು ಯಾವಾಗ ಆಯಿತೋ ? ಹಾಗಾದರೆ ತನಗೆ ದೋಷವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಪ್ರಕೃತ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ತುಂಬಾ ವಿಷಾದವಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪರಿಯಾದುದು ಲೋಕವು, ಅದನ್ನು ದೋಷಗಲಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು **ಮಾಶುಚಃ** ಎಂಬುದರಿಂದ, ಅಸಿಷ್ಟ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎರಡೂ ಉಂಟೆಂದು ಸಮಾಧಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೆಂದಿರಿಸಿದರು.

ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಹೇಳಿರುವುವು ಯಾವುವೆಂದರೆ—

೧. **ಚಿರಕಾಲಸೇವ್ಯಮಾನು'** - ಈ ಉಪಾಸನವು ಜೀವಮಾನವಿರುವ ವರೆಗೂ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು. **"ಯಾವಜ್ಜೀವಂತು ತತ್ಪುರ್ಯಾತ್ ಯೇನ ಪ್ರೇತ್ಯಸುಖಂ ವಸೇತ್"** ಎಂದು ಶ್ರೀ ವಿದುರೋಕ್ತಿಯು. ಈಗ ತಾವು ಉಪ ದೇಶಿಸಿರುವ ರರಣಾಗತಿಮಾರ್ಗವು **ಕ್ಷಣಕಾಲಸಾಧ್ಯವಾದುದು**

೨. **ಅಂತರಾಯಬಹುಳಮಾಯ'** - ಉಪಾಸನವು ದೇಹಾನವಾನದ ವರೆಗೂ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆ ದೀರ್ಘಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಘ್ನಗಳುಂಟಾಗಬಹುದು. ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಐಹಿಕಾನಂದ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರವೃತ್ತಿಸುವುದರಿಂದ ಅಂತರಾಯ ಬಾಹುಳ್ಯವು. ಈ ಪ್ರಪದನವು ಸತ್ಯತ್ವ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸಿದ್ಧಿಮವುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಮದಾಚಾರ್ಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಐಹಿಕ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರವೃತ್ತಿಸದೇ ಇರಬಹುದು.

೩. ಕರ್ಮಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಚಿರಕಾಲ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಉಪಾಸನದ **ದೌಷ್ಟರ್ಯವು**. ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವುದು **ಸುಕರವು**.

೪. ಈಗ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ **ನಿರ್ಭರ**ನಾಗಿರಬಹುದು. ಉಪಾಸನ ದಲ್ಲಿ ಇದು ಸಿದ್ಧಿಮವದು ಕಷ್ಟ. ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಉಪಾಯ ಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕಂಠಯ ಉಂಟು. ಉಪಾಸನದಲ್ಲಾದರೋ ಸಂಶಯವು. ತಾನು ಕೃತಕತ್ಯುನೇಬ ನಿರ್ಭರ ತ್ವವು ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಉಂಟು. ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲವು. ಶ್ರೀ ಭರತರ ಇತಿ ಹಾಸವು ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವು. ಹಾಗೆಯೇ ತ್ಯಾಭಿವೃತ್ತಾಂತವೂ ನಿದರ್ಶನವು.

ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾನ್ತ ದೇಶಿಕರವರು, ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಈಗ ಉಂಟಾದ ಲೋಕವು ಹಿಂದಿನ ಬಂಧು ಜನ ನಿವಾರದ ಲೋಕವಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅದೇ ಆಗಲೇ ನಿವಾರತ ವೆಂದೂ, ಅನಂತರ ತಾನೇನಾದರೂ ಆಸುರ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಎಂಬ ವಿಷಾದವು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಂಟಾಗಿದ್ದು ದನ್ನು ಆಗಲೇ **ಮಾಶುಚಃ ಸಂಪದಂ ದೈವೀಂ** ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಿವಾರಿಸಿದರೆಂದೂ, ಅದರ ಹಾಗೆಯೇ ಈಗ ಭಕ್ತಿದೌಷ್ಟರ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಲೋಕವೆಂದೂ **ತನ್ನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ "ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾಶುಚಃ"** ಎಂದು

ಹೇಳಿದರೆಂದೂ, ಈ ಪ್ರಕರಣಾನುಗುಣವಾಗಿ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಪುನಃ ೧೧ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಶೋಕ ಉಂಟಾಗಿ ದ್ದುದನ್ನು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ನಿವಾರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಕರಣವೇನೆಂದರೆ ? ದುರಾ ಯೋಗೇನ್ಯವನಾದ ಪರವಾನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಭಕ್ತನಾದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ತಮ್ಮ ವಿಭೂತಿ ಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನೇತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದಾಗ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದುರೋಧನಾದಿಗಳು ಹತರಾಗುವರೆಂಬುದನ್ನು ವಿಶ್ವ ರೂಪಿಯ ಹಲ್ಲೆನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ದ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ತುಂಬಾ ಭಯಾ ಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ರರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಈ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿದುದು ಸಾಕು; “ಭಯೇನ ಚ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ತಂ ಮನೋಮೇ” ತನಗೆ ತೋರಿರುವ ಈ ರೂಪದಿಂದ ಭಯಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿದ್ದೇನೆ, ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಹೇದವೂ ಉಂಟಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ನೀನು ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಮೂರಿಗಳಿಗೂ ಮುಕ್ತರಿಗೂ ಯಾವಾಗಲೂ ತೋರು ತ್ತಿರುವ ಪರವಾಸುದೇವ ರೂಪವಾದ “ತದೇವ ಮೇ ದರ್ಶಯ ದೇವ ರೂಪಂ ಪ್ರಸೀದ ಎಂದು ಅರ್ಜುನನು ಬೇಡುತ್ತಾನೆ. ತತ್, ಶಬ್ದವು ಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮಾಪಾಚಕವು. “ತಂ ದುರ್ದರ್ಶಂ” “ತತ್ತ್ವಮಸಿ ಶ್ವೇತ ಕೇತೋ” “ತಮೇವಂವಿದ್ವಾಃ” “ತಸ್ಯಧೀರಾಃ ಪರಿಚಾನಂತಿ ಯೋನಿಸು” “ತದೈಕ್ಷತ ಬಹುಸ್ಯಾನು” “ತದ್ವೃಹ್ಮ ತದಮೃತಮು” “ತತ್ತೇಜೋ ಅಸೃಜತ” “ತಮೇ ತಂ ನೇದಾನುವಚನೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ” “ತಮೀಶ್ವರಾಣಾಂ ಪರ ಮಂ ಮಹೇಶ್ವರಮು” ಇತ್ಯಾದಿ - ಶ್ರೀ ಯತಿವಸ್ಯರು “ಓಂತತ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ರುವ ತತ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ “ಬ್ರಹ್ಮವಾಚಿನಾ ತದಿತಿಶಬ್ದೇನನಿರ್ದೇಶ್ಯಾಃ” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. (ಭ. ಗೀ. ೨೨೦೧ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ) ರರಣಾಗತ ವತ್ಸಲನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯು ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆಸಿ, ಪರವಾಸುದೇವ ರೂಪವನ್ನು ಒಡನೆ ತೋರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. “ಮಯಾ ಪ್ರಸನ್ನೇನ ತವಾರ್ಜುನೇ ಹಂ ರೂಪಪರಂ ದರ್ಶಿತಮಾತ್ಮ ಯೋಗಾತ್” ಎಂಬುದಾಗಿ; ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪರರೂಪ ವನ್ನು ತೋರಿ, ಕಡೆಗೆ “ಮಾತೇವ್ಯಥಾ ಮಾಚಿ ವಿನೂಢಭಾನಃ” ಎಂದೂ, “ವ್ಯಸೇತಭೀಃ ಪ್ರೀತಮನಾಃ ಪುನಸ್ತ್ವಂ ತದೇವ ಮೇ ರೂಪ ಮಿದಂ ಪ್ರಪಶ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆಶ್ರಿತ ವತ್ಸಲನು ಭಕ್ತನು ಕೋರಿದ ನಿತ್ಯವಿ ಭೂತಿಯ ಪರವಾಸುದೇವ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಇದು ಪರರೂಪವೆಂದ ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಜಯರು “ಇತ್ಯರ್ಜುನಂ ವಾಸುದೇವ ಸ್ತುಭೋಕ್ತಂ ಸ್ವಕಂರೂಪ ದರ್ಶಯಾ ಮಾಸ ಭೂಯಃ” ಎಂದು ಶ್ಲೇಷೆಯಿಂದ ವಾಸುದೇವ ಶಬ್ದವಿರುವದರಿಂದಲೂ ಅದೇ ಸ್ವಕಂ-ತನ್ನ ಅಸಾಧಾರಣರೂಪವಾದುದರಿಂದಲೂ

ಸ್ವೇನ ಸಮರ್ಥಿತ ಮರ್ಥಂ ಅದಿತಃ ಗೀತಾರ್ಥ ಪರಾನುಶಾತ್ ದೃಢಯತಿ

ಇಬ್ಬಗವದ್ಗೀತೆಯಿಲ್ (೧) ಮುರ್ದಡ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾತ್ಮವಿವೇಕತ್ತೈಯುಂ
ಡಾಕ್ಕಿ (೨) ಪಿನ್ನು ಪರಂಪರಯಾ ಮೋಕ್ಷಕಾರಣಜ್ಞಳಾನ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನ
ಯೋಗಜ್ಞಳೈಯುಮ್, ಸಾಕ್ಷಾನ್ನೋಕ್ಷ ಸಾಧನಮಾಗ ವೇದಾನ್ತ್ರವಿಹಿತ
ಮಾನ ಭಕ್ತಿಯೋಗತ್ತೈಯುಮ್, ಸಪರಿಕರಮಾಗ ಉಪದೇಶಿತ್ತು (೩)
ವ್ಯಕ್ತವು. ಕೃಷ್ಣರೂಪ ಸ್ವಕಂ ರೂಪವಲ್ಲವು. ಬದುಕು ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾನ್ತ್ರದೇಶಿ
ಕರವರು ಈ ಶ್ಲೋಕನಿವಾರಣೆಯು ಅವಸ್ತುತವಾದುದೆಂದು ಬಿಚ್ಚಿರಬಹುದು.

ತಮ್ಮ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಗೀತಾ ಅದಿಯಿಂದ ನಿರೂಪಿಸುವ ಮೂಲಕ
ಒಂದು ಮಹಾ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಈ ಮಹಾ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾದರೆ ೧. ೨. ೩. ಎಂದು
ಗುತ್ತಿಸಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲವಾಕ್ಯಗಳಾಗಿ ಬರಗವಬುದು:—ಹೇಗೆಂದರೆ
ಯುಂಡಾಕ್ಕಿ, ಎಂಬಲ್ಲಿ ಯುಂಡಾಕ್ಕಿನಾಂ ಎಂದು ಪೂರ್ವವಾಕ್ಯವಾಗಿ ಇಟ್ಟು
ಕೊಂಡು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. (೧) ೧೦ ವಾಕ್ಯಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ
ಕೊಂಡರೆ ಅರ್ಥವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ.

ಇಬ್ಬಗವದ್ಗೀತೆಯಿಲ್ - ಈ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಿಲ್, ಮುರ್ದಡ - ಸ್ತುಢಮತಃ,
ಮೊದಲು ಪ್ರಕೃತ್ಯಾತ್ಮವಿವೇಕತ್ತೈಯುಂಡಾಕ್ಕಿ - ವೇದವೇ ಆತ್ಮಾ ಎಂಬ
ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಬಂಧುಗನನ್ನೂ ಗುನುಗನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲುವುದು ಹೇಗೆ
ಎಂದು ಕೋಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಅರ್ಜುನಿಗೆ ಜಡವೇನಲ್ಲಾ ಬೇತನನಾಗಿ ಜ್ಞಾನವಿವೇ
ಕಗಳುಳ್ಳ ಅಕ್ಕನಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನೇ ಭ್ರಮೆಯೋಗುವ ಹಾಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ
ತಿಳಿಸಿ, ಪಿನ್ನು - ಅಂತರ, ಪರಂಪರಯಾ - ಬಂದಾದಂತರ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿ,
ಕ್ರಮೇಣ, ಮೋಕ್ಷಕಾರಣಜ್ಞಳಾನ - ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ವ್ಯವಹಿತಸಾಧನಗಳಿಂದ,
ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳನ್ನೂ, ಸಾಕ್ಷಾನ್ನೋಕ್ಷಸಾಧನಮಾಗ -
ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಪ್ಯವೇಶನುಸಾಯವೆಂದು, ವೇದಾನ್ತ್ರವಿಹಿತ ಮಾನ-
ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ, ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು, ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಸಾಕ್ಷಾ
ತ್ತಾದ ಉಪಾಯವೆಂಬುದರಿಂದ, ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳು ಸಾಕ್ಷಾ
ತ್ತಾದ ಉಪಾಯವಲ್ಲವು. ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿ ಅಂಗಗಳೆಂದು ವಿಚಾರ
ಪಟ್ಟು ; ಉಪದೇಶಿತ್ತು - ಹೀಗೆ ಅಪ್ಯವೇಶನಯೋಗವಾದ ಉಪಾನಿಷತ್ ಕ್ರಮವನ್ನು

“ಇತಿ ತೇ ಜ್ಞಾನಮಾಖ್ಯಾತಂ ಗುಹ್ಯಾತ್ಗುಹ್ಯತರಂ ಮಯಾ | ನಿಮ್ನಶ್ಚೇತ
ದಶೇಷೇಣ ಯಥೇಚ್ಛಸಿ ತಥಾ ಕುರು” ಎನ್ನು ಅರುಳಿಚೆಯ್ದವಾರೇ
(೪) ಅರ್ಜುನನುಡೈಯ ಮುಖತ್ತಿಲಾರಾವು ತಲೈಕ ಣ್ಣರುಳಿ ಯಿರುಕ್ಕ
ಚ್ಚೆಯ್ ದೇ ಕಡುಗ ಲಘೂಪಾಯತ್ತೈ ಯರುಳಿ ಚ್ಚೆಯ್ ದೇ (೫) “ಪರೀ
ಕ್ಷಾಂ ಚ ಜಗನ್ನಾಥಃ ಕರೋತ್ಯ ದೃಢ ಚೇತನಾಮ್” ಎಜ್ಜಾರ ಕಟ್ಟಿಳಿಯೈ
ಕಣ್ಣರುಳಿ, ನಾಮ್ ಇನ್ನದುನಕ್ಕು ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮೋಕ್ಷಸಾಧನಮಾನ ಪರಮ
ಹಿತಮ್, ಇತ್ತೈ ಪ್ರಧಾನಮಾಗ ಕಣಿಶಿತ್ತು, ಇದಕ್ಕು ಅನುರೂಪಮಾಗ
ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಭಗವಾಃರವರು ನಿಗಮನದಲ್ಲಿ “ಇತಿ - ಈ
ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ “ನಶ್ವೇನಾಹಂ ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಇದುವರೆಗೂ, ಜ್ಞಾನಂ -
ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯವನ್ನು ಅನುಸ್ಥಿಸಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವ ಜ್ಞಾನವು,
ಮಯಾ - ಭಕ್ತ ವತ್ಸಲ ನಾಗಿ ಕರುಣಾಮಯನಾದ ನನ್ನಿಂದ ಆಖ್ಯಾತಂ -
ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದು ಎಂತಾದ್ದೆಂದರೆ:-ಗುಹ್ಯಾದ್ಗುಹ್ಯತರಂ - ಎಲ್ಲಾ
ರಹಸ್ಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿರಹಸ್ಯವಾದುದು. ಏತತ್ - ಈ ಎಲ್ಲಾ ಉಪ
ದೇಶವನ್ನು, ಅಶೇಷೇಣ - ಒಂದನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಮು
ರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿದು, ಯಥೇಚ್ಛಸಿ - ಪ್ರಾರ್ಥನಾದ ನಿನಗೆ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿ
ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗಬೇಕೋ, ತಥಾಕುರು - ಹಾಗೆ ಮಾಡು,”
ಎನ್ನು ಎಂಬದಾಗಿ, ಅರುಚ್ಚೆಯ್ ದವಾರೇ - ಯಾವಾಗ ಕೃಪಯಾ
ಅಪ್ಪಣಿಕೊಡಿಸಿದರೋ, ಆಗಲೇ, ಅರ್ಜುನನ ಮುಖದಲ್ಲಿ, ಉರಾವುತಲೈ-ದೈವ್ಯ
ವನ್ನು, ಮನಃ ಬೇದದಿಂದ ಮುಖ ಬಾಡಿ ಹೋಗಿರೋಣವನ್ನು, ಕಣ್ಣು - ನೋಡಿ
ಅರುಳಿಯಿರುಕ್ಕ ಚ್ಚೆಯ್ ದ-ಕೃಪಯಾ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಕಡುಗ - ಒಡನೆಯೇ,
ಶಿಫ್ರವಾಗಿ, ಲಘೂಪಾಯತ್ತೈ-ಅದು ಗುರೂಪಾಯವೇ, ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು
ಪೇಚಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಒಡನೆಯೇ, ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಲಘೂಪಾ
ಯವನ್ನು ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ದೇ-ಕೃಪಯಾ ಉಪದೇಶಿಸದೆ, “ಅದೃಢ ಚೇತಸಾಂ-
ದೃಢವಾದಮನಸ್ಸು ಇಲ್ಲದವರನ್ನು, ಜಗನ್ನಾಥನು ಪರೀಕ್ಷಾಂ ಚ ಕರೋತಿ -
ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುವನು, ಪರೀಕ್ಷಿಸುವನು ಎಂಬರ್ಥವು, ಎಜ್ಜಾರ ಕಟ್ಟಿಳಿಯೈ
ಕಂಡರುಳಿ,-ಎಂಬನ್ಯಾಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದವರಾಗಿ, ನಾಮ್-ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಾದ
ತಾನು, ಇನ್ನದು - ಈಗ, ಉನಕ್ಕು - ಅರ್ಜುನನಾದ ನಿನಗೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್
ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವಾದ, ಪರಮಹಿತಂ - ಪರಮಹಿತವಾದ ಉಪದೇಶವು ಈ
ಶರಣಾಗತಿಯು; ಇತ್ತೈ - ಇದನ್ನು, ಪ್ರಧಾನಮಾಗ ಕಣಿಶಿತ್ತು - ತುಂಬಾ
ಮುಖ್ಯವಾದುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅಂಗೀಕರಿಸಿ, ಈ ಶರಣಾಗತಿಯಾದ ಉಪಾಯವು

ವರ್ತಿ ಎನ್ನು ನಿಗಮಿಯಾದ (೬) “ಏಷಪಂಥಾ ವಿದರ್ಭಾಣಾ ಮೇಷ
ಯಾಸ್ಯತಿಕೋಶಲಾಃ” ಎನ್ನು ಮಾಪ್ಪೋಲೇ, ಉಪೇಕ್ಷಕತ್ವ ಶಂಕೈಪಣ್ಣ
ಲಾನ್ವುಡಿ, “ಯಥೇಚ್ಛಸಿ ತಥಾಕುರು” ಎನ್ನು ಶೊಲ್ಲಿ ತ್ರೈಕಟ್ಟಿನೋಮ್,
ಎನ್ನು ಇದು ವ್ಯಾಜಮಾಗ ಶೋಕಿತಾನೆನ್ನು ಭಾವಿತ್ತು (೭) ಇನ್ನು ಮೊರು

ಪರಮ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯುಳ್ಳದ್ದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಇದಕ್ಕು ಅನುರೂಪವಾಗಿವರ್ತಿ -
ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸು, ಎನ್ನು ನಿಗಮಿಯಾದೇ -
ಎಂದು ಪೂರೈಸಿ ಹೇಳಿದೆ, “ಏಷ ಪನ್ಥಾ ವಿದರ್ಭಾಣಾಮ್” - ಇದೇ ಹೋಗಲು
ಮಾರ್ಗವಿದರ್ಭರಿಗೂ, ಕೋಸಲರಿಗೂ ಇದೇ ಮಾರ್ಗವು” ಎನ್ನು ಮಾಪ್ಪೋಲೇ-
ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಹಾಗಿ, ಉಪೇಕ್ಷಕತ್ವ ಶಂಕೈಪಣ್ಣಮಾನ್ವುಡಿ - ಉಪೇಕ್ಷೆ
ಮಾಡಿ ಏನಾದರೂ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದರೋ ಎಂಬ ಶಂಕಾ ಉಂಟಾಗುವಹಾಗಿ,
ಯಥಾ ಇಚ್ಛಸಿ ತಥಾಕುರು - ಹೇಗೆ ಇಷ್ಟವೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡು, ಎನ್ನು ಶೊಲ್ಲಿ
ತ್ರೈ ಕಟ್ಟಿನೋಮ್ - ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಶಿರಸಾ
ವಹಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು ; ಇಲ್ಲಿ ಉಪೇಕ್ಷಕತ್ವಶಂಕಾ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗ
ದಿಂದ ಹಾಗೆ ಆವಾತತಃ ತೋರುತ್ತದೇ ಏನಾ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ
ಅಂತಹ ಶಬ್ದಾ ಏನೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ
ಸಾರ ವಿವರಣೆ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣಿಕೊಡಿಸಿರುವದು
ಏನೆಂದರೆ : “ಯೇನ ಮಾರ್ಗೇಣ ಗಂತ್ಯನ್ಯ ಮಿತಿ ರೋಚತೇ ತೇನ
ಮಾರ್ಗೇಣ ಗಚ್ಛ” ಎಂದರೆ ಓ ಅರ್ಜುನನೇ ನೀನು ವಿವೇಕಸ್ಥನು ; ಈಗ ಉಪ
ದೇಶವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿರುತ್ತೀಯೇ ; ಅಂತವನು ಯಾವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸ
ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸು ಎಂಬದಾಗಿ. ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ “ಯಥೇಚ್ಛಸಿ
ತಥಾಕುರು” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕೋಪವಾಗಲಿ ಉಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವು. ಮುಂದೆ
ಪ್ರಿಯೋದಿಸಿಮೇ ಎಂದಿರುವದರಿಂದ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥ ಹೇಗೆಂದರೆ “ಯಥಾ
ಪ್ರಾಜ್ಞಸ್ತಂ ಇಚ್ಛಸಿ, “ಯಥಾತ್ಮಂ ಪರಾಂ ಶಾಂತಿಂ ಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಸಿ
ಶಾಶ್ವತಂ, ತಥಾಕುರು” ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಆದುದರಿಂದ ಅರ್ಜುನನು ವ್ಯಾಜಮಾಗ
ಶೋಕಿತಾರ್ತ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಎನ್ನು ಶೊಲ್ಲಿತಲೆಕಟ್ಟಿನೋಮ್ ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ, ಇದು ವ್ಯಾಜ
ಮಾಗ ಈ ಯಥೇಚ್ಛಸಿ ತಥಾಕುರು ಎಂಬ ತಮ್ಮ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಾಜಮಾಗ
ಶೋಕಿತಾನೆನ್ನು ಕಾರಣವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅರ್ಜುನನು ಶೋಕಿಸಿದನು ಎಂದು,
ಭಾವಿಸಿ, - (ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಂ) ಭಾವಿಸಿ, ಇನ್ನುಮ್ ಒರು ನಿಲೈ - ಇನ್ನೂ
ಒಂದು ಸಲ, ಪ್ರಧಾನಮಾನ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗ

ಸ್ವೇನ ಸಮರ್ಥಿತ ಮರ್ಥಂ ಆದಿತಃ ಗೀತಾರ್ಥ ಪರಾನುರ್ಶಾತ್ ದೃಢಯತಿ

ಇಬ್ಬಗವದ್ಗೀತೆಯಿಲ್ (೧) ಮುರ್ದಡ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾತ್ಮ ನಿವೇಕತ್ರೈಯುಂ
ಡಾಕ್ಯ(೨)ಪಿನ್ನು ಪರಂಪರಯಾ ಮೋಕ್ಷಕಾರಣಜ್ಞಳಾನ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನ
ಯೋಗಜ್ಞಳೈಯುಮ್, ಸಾಕ್ಷಾನೋಕ್ಷ ಸಾಧನಮಾಗ ವೇದಾಂತ ವಿಹಿತ
ಮಾನ ಭಕ್ತಿಯೋಗತ್ರೈಯುಮ್, ಸಪರಿಕರಮಾಗ ಉಪದೇಶಿತ್ತು (೩)
ವ್ಯಕ್ತವು. ಕೃಷ್ಣ ರೂಪ ಸ್ವಕಂ ರೂಪವಲ್ಲವು. ಬಹುಶಃ ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾಂತದೇಶಿ
ಕರವರು ಈ ಲೋಕನಿವಾರಣೆಯು ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾದುದೆಂದು ಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದು.

ತಮ್ಮ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಗೀತಾ ಆದಿಯಿಂದ ವಿರುದ್ಧಿಸುವ ಮೂಲಕ
ಒಂದು ಮಹಾ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಈ ಮಹಾ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾದರೆ ೧. ೨. ೩. ಎಂದು
ಗುರುತಿಸಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣವಾಕ್ಯಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಬಹುದು:—ಹೇಗೆಂದರೆ
ಯುಂಡಾಕ್ಯ, ಎಂಬಲ್ಲಿ ಯುಂಡಾಕ್ಯನಾ ಎಂದು ಪೂರ್ಣವಾಕ್ಯವಾಗಿ ಇಟ್ಟು
ಕೊಂಡು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹೀಗೆ ೧೦ ವಾಕ್ಯಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ
ಕೊಂಡರೆ ಅರ್ಥವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ.

ಇಬ್ಬಗವದ್ಗೀತೆಯಿಲ್ - ಈ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಮುರ್ದಡ - ಪ್ರಥಮತಃ,
ಮೊದಲು ಪ್ರಕೃತ್ಯಾತ್ಮ ನಿವೇಕತ್ರೈಯುಂಡಾಕ್ಯ - ದೇಹವೇ ಆತ್ಮಾ ಎಂಬ
ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಬಂಧುಗಳನ್ನೂ ಗುರುಗಳನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲುವುದು ಹೇಗೆ
ಎಂದು ಲೋಕಿಸುತ್ತಿರುವ ಅರ್ಜುನಿಗೆ ಜಡದೇಹಕ್ಕೂ ಜೀತನನಾಗಿ ಜ್ಞಾನವಿವೇ
ಕಗಳುಳ್ಳ ಆತ್ಮನಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಭ್ರಮಮೋಗುವ ಹಾಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ
ತಿಳಿಸಿ, ಪಿನ್ನು - ಅನಂತರ, ಪರಂಪರಯಾ - ಒಂದಾದಂತರ ಇನ್ನೊಂದು ಹೀಗೆ
ಕ್ರಮೇಣ, ಮೋಕ್ಷಕಾರಣಜ್ಞಳಾನ - ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ವ್ಯವಹಿತಸಾಧನಗಳಿಂದ,
ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳನ್ನೂ, ಸಾಕ್ಷಾನೋಕ್ಷಸಾಧನಮಾಗ -
ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅವ್ಯವಹಿತ ಉಪಾಯವೆಂದು, ವೇದಾಂತವಿಹಿತಮಾನ-
ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ, ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು, ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಸಾಕ್ಷಾ
ತ್ತಾದ ಉಪಾಯವೆಂಬುದರಿಂದ, ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳು ಸಾಕ್ಷಾ
ತ್ತಾದ ಉಪಾಯವಲ್ಲವು, ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿ ಅಂಗಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪ
ಟ್ಟಿರು ; ಉಪದೇಶಿತ್ತು - ಹೀಗೆ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗವಾದ ಉಪಾಸನ ಕ್ರಮವನ್ನು

ಪ್ರತಿ ಅರುಳಿಚೆಯ್ಯ ಪುದುಗಿರ ಶೀರಿಯೆ ಲಘೂಪಾಯತ್ತುಕ್ಕು ಪ್ರಶಂಸಾ ರೂಪಮಾನ ಒರುಕಾಲಕ್ಷೇಪಂ ಪಣ್ಣಾದೆ, ಕಡುಗ ಸಕಲ ಫಲಸಾಧನಮಾನ ಸ್ವನಿಷಯತರಣಾಗತಿಯೈ ಉಪದೇಶಿತ್ತು, ಇವನುಡೈಯ ಮನೋರಥತ್ತುಕ್ಕುಮ್ ಸಾರಥಿಯಾಯ್ ಸರ್ವಶೋಕತ್ತೈಯುಮ್ ಕಳಿಕ್ಕಿರನಾಗೈ ಯಾಲೇ, ಇಜ್ಜು ನಿವಾರಿಕ್ಕಿರ ಶೋಕಮ್, ಪಳಿಯ ಶೋಕಜ್ಜಳಿಲ್ ವೇರು ಪಟ್ಟಿದೆನ್ನುಮಿಡಮ್ ಪ್ರಕರಣ ಪರಾಮರ್ಶತ್ತಾಲೇ ಸುನ್ಯಕ್ತಮ್.

ರುವ, ಲಘೂಪಾಯತ್ತುಕ್ಕು - ಲಘೂಪಾಯವಾದ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ, ಪ್ರಶಂಸಾ ರೂಪಮಾಗ - ಅದರ ಮಹಾತ್ಮೈಯರೂಪದಲ್ಲಿ, ಒರುಕಾಲಕ್ಷೇಪಂ ಪಣ್ಣಾದೆ - ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಎನನ್ನೂಹೇಳದೆ, ಅದರಪರಿಕರಗಳು ಯಾವುವು ? ಇದರ ಮಹಾತ್ಮೈಯೇನು ? ಇದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಕ್ರವವು ಹೇಗೆ ? ಎಂದು ಯಾವದನ್ನು ಹೇಳದೆ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಆಗಲೇ ವಿಳಂಬವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲವಿಳಂಬಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ಎಂಬರ್ಥವು, ಕಡುಗ - ಶೀಘ್ರವಾಗಿ, ಒಡನೆಯೇ ಸಕಲಫಲಸಾಧನಮಾನ - ಚತುರ್ವಿಧಾಭಜನೈವಮಾಂ ಎಂಬುದು ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಕುರಿತೇ ಹೇಳಿದುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದಾಗಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ವಿಧವಾದ ಸಕಲ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವ, ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಇವನುಡೈಯ-ಈ ಅರ್ಜುನನ, ಮನೋರಥತ್ತುಕ್ಕು - ಮನಸ್ಸಿನ ಅಭಿಲಾಷೆಗೆ, ಸಾರಥಿಯಾಯ್ - ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ತಾನೇ ನಿಂತು, ಸರ್ವಶೋಕತ್ತೈಯುಮ್ - ಆತನ ಶೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ, ಕಳಿಕ್ಕಿರನಾಗೈಯಾಲೇ-“ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವನಾದುದರಿಂದ, ಉಪಾಸನವು ಕಷ್ಟವೇ ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೇ, ಇನ್ನು ಪಾಕಗಳುಹೋಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ? ಎಂದು ಶೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವದರಿಂದ ಎಂಬ ಭಾವವು, ಪಳಿಯ ಶೋಕಜ್ಜಳಿಲ್ - ಹಿಂದಿನ ಶೋಕಗಳಾದ ಬಂಧು ವಿನಾಶಶೋಕ, ತಾನೇನಾದರೂ ಅಸುರ ಸ್ವಭಾವನೋ ಎಂಬ ಶೋಕ, ಸ್ವಾಮಿಯು ಶತ್ರುಹನನರೂಪ ಘೋರದರ್ಶನ ಶೋಕ, ಈ ಮೂರು ಶೋಕಗಳಿಗಿಂತ, ವೇರುಪಟ್ಟಿದು - ಬೇರೆಯಾದುದು, ಎನ್ನುಮಿಡಮ್ - ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭವು, ಪ್ರಕರಣಪರಾಮರ್ಶತ್ತಾಲೇ - ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವದರಿಂದ, ಸುನ್ಯಕ್ತಮ್ - ಬೇರೆ ಸಂದೇಹವಾದ ಅಂಗಶರಣಾಗತಿ ಇದು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ನಿವೃತ್ತಿ ಯೊಂದಿಗೆ, ಇನ್ನೂ ಯಾವ ಪೂರೈ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ, ಸುನ್ಯಕ್ತವು.

ಮೂಲವನ್ನು ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಬಂಡಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿದೆವು. ಅವುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡೋಣ.

೧. ಇಬ್ಬಗವದ್ಗೀತೆಯುಲ್....ಯುಂಡಾಕ್ತಿ—ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಪ್ರಥಮತಃ ಶೋಕವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ್ದೂ ಸರ್ದೇಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೇ. ಸೇನಯೋರುಭಯೋರ್ಮಧೈರಥಂಸ್ಥಾಪಯ ಎಂದು ಅರ್ಜುನನು ಹರ್ಷದಿಂದಲೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೂ ಹೇಳಿರುತ್ತಾನೆ. ಬಂಧುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಇತರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದು ಅಧರ್ಮವೇ ಎಂಬ ಶಂಕಾಶೋಕಗಳು ಉಂಟಾಗುವ ಹಾಗೆ ಹೃಷೀಕೇಶನು ಮಾಡಿ, ಅವತಾರೋದ್ದೇಶಗಳಾದ ಶಿಷ್ಯಪರಿಪಾಲನ, ಅನಿಷ್ಟಾಂಗ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ, ಲೋಕೋಪಕಾರವಾಗಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗಳಿಗೆ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ದೇಹಾತ್ಮಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾತ್ಮವಿವೇಕತ್ರೈಉಂಡಾಕ್ತಿ ಶೋಕವನ್ನು ಆಗಲೆ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದರು. ಈ ವಿವೇಕವನ್ನು ದ್ವಿತೀಯಾಧ್ಯಾಯದ ಆದಿಯಲ್ಲೇ ಉಂಟುಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆತನ ಶೋಕವನ್ನು ಕಲ್ಪವೆಂದೂ, ಅಸ್ವರ್ಗ್ಯಂ ಅಕೀರ್ತಿಕರಂ ಎಂದೂ ಸಾಧಿಸಿ, ವಿವೇಕವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ—ಆಗ ಅರ್ಜುನನು ತನಗೆ ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲವು; ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳ ಸರಿಯಾದಜ್ಞಾನವನ್ನು ಶಿಷ್ಯನಾದ ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸು ಎಂದು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾನೆ—ಆಗ ಸರ್ದೇಶ್ವರನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ:—ನೀನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಂಧುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕಾಗುತ್ತದಲ್ಲವೆಂದರೆ ದೇಹಕ್ಕೆ ವಿನಾಶವೇ ಆತ್ಮಾವಿಗೆ ವಿನಾಶವೇ ಎಂದು ಎಕಲ್ಪಿಸಿ, ದೇಹವು ಪರಿಣಾಮವುಳ್ಳದ್ದು, ಯುದ್ಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತಾನೇ ಕಾಮಾರಾದಿ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವಿಕಾರಯಾದ ಜಡವ್ರವ್ಯವು (18 ನೆಯ ಶ್ಲೋಕ). ಆತ್ಮಾ ಹಾಗಲ್ಲವು, ಆತನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವು, ಆತನು ಅಜನು, ನಿತ್ಯನು (೨೦), ಕರ್ಮದಿಂದ ಆತ್ಮನಿಗೆ ದೇಹಪ್ರಾಪ್ತಿಯು, ಒಂದು ದೇಹ ಹೋದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ದೇಹವು ಬರುತ್ತದೆ. (೨೧) ದೇಹವನ್ನು ಕೊಂದರೂ ಆತ್ಮನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು (೨೩) ಈತನು ಅಣು ನಾಮದರಿಂದ (೨೪) ಆತ್ಮಾ ಅಷ್ಟೇದ್ಯನು ಅದಾಹ್ಯನು, ಅಕ್ಷೇದ್ಯನು, ಅಶೋಷ್ಯನು. ಆದುದರಿಂದ ಅವಿಕಾರ್ಯನು (೨೫) ಇತ್ಯಾದ್ಯುಪದೇಶಗಳಿಂದ ದೇಹಾತ್ಮವಿವೇಕವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿ “ನತ್ವಂ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ” ಎಂದು ಶೋಕವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ದೇಹಕ್ಕೆ ಮರಣವೆಂಬುದು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ದೇಹಿಯು ದುಷ್ಟನಾದರೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ಅಂತವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದೇ ಆತನಿಗೆ ಧರ್ಮವು, ಅದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗವುಂಟು, ಲೋಕೋಪಕಾರವು. ನಿನಗೆ ಧರ್ಮಯುದ್ಧದಿಂದ ಪಾಪ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವು; ಅದು ನಿನಗೆ ಸ್ವಧರ್ಮವು; ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆನೇ

ಪಾಪವನ್ನು ಹೊಂದುವಿ ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದುದರಿಂದ ಶೋಕವು ನಿವಾರಿತವು.

೨. **ಸಿನ್ನು ಪರಂಪರಿಯಾ....ಉಪದೇಶಿತ್ತು** - ಈ ಪರಂಪರಿಯು ಉಪದೇಶವನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ೪೭ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಹಿಡಿದು ೫೩ ರ ವರಗೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ-ಅನಂತರ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ವಿಷಯವನ್ನು ಜ್ಞಾನಯೋಗಿಯ ೪ ಅವಸ್ಥಾಭೇದಗಳನ್ನೂ ೪ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ (೫೫ ರಿಂದ ೫೮) ಇವು ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾದ ಸಾಕ್ಷಾದುಪಾಯಕ್ಕೆ ಅಂಗಗಳು. ಈ ಬರೀ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಲೇ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ೧೧ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ “ನಾಹಂವೇದ್ಯಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಂಗಗಳಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನ ಗಳು. ಕರ್ಮಯೋಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯು ೩ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು, ಕರ್ಮತ್ವ ಮಮತಾಫಲಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿ ಈಶ್ವರನಾದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸಮ ಪಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು (೩.೩೦) ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ನಿನಗೆ ಜ್ಞಾನಯೋಗವು ಕಷ್ಟವಾದುದ ರಿಂದ ಜನಕಾದಿಗಳಹಾಗೆ ಕರ್ಮಯೋಗಮಾತ್ರವೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾಗಬಹುದೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ (೩-೩೫) ಬರೀ ಕರ್ಮಯೋಗಮಾತ್ರವೇ ಸಾಕ್ಷಾನೋಕ್ಷ ಸಾಧನವಲ್ಲವು. ಭಕ್ತಿಯೋಗವೇ ಸಾಕ್ಷಾನೋಕ್ಷ ಸಾಧನವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಎಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ೧೧ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ೨೩, ೨೪ನೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ- ದಾಸನು ಬರೆದಿರುವ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ೨೩-೨, ೧೫೧೧ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಭಕ್ತಿಯೋಗವೇ ಸಾಕ್ಷಾನೋಕ್ಷದಾಯಕವಾದುದರಿಂದ, ಕರ್ಮಯೋಗಾನುಗೃ ಹೀತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ ೨ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿ ಪುನಃ ೧೧ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ್ಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

(೩) “ಇತಿತೇಜ್ಞಾನಮಾಖ್ಯಾತಂ”—ಈ ೬೩ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಅಪಾತತಃ ನೋಡಿದರೆ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಅರ್ಜುನನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಯುದ್ಧಾ ರಂಭವು ಇನ್ನೂ ಇಷ್ಟವಾಗದಿರಲು, ಕೋಪದಿಂದಾಗಲಿ, ಉಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಾಗಲಿ, ನೀನು ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ, ನಿನ್ನ ಮನಬಂದಹಾಗೆ ಮಾಡು ಹೋಗು ಎಂದರ್ಥವಾಗುವುದರಿಂದ ಅರ್ಜುನನು ಹಾಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಕೊಂಡು, ಅರ್ಜುನನಮುಖಪ್ರತಿ ಉರಾವ್ ಉಂಟಾಯಿತು, ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಒಡನೆಯೇ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಒಡನೆ ಆತನ ಶೋಕವನ್ನು ನಿವಾರಣ ಮಾಡಿ ಲಘುಪಾಯವನ್ನು (66) ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಪರೀಕ್ಷಿಸೋಣವೆಂದು ಮುಂದೆ ೬೪-೬೫ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ವೂ ಗುರೂಪಾಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಈ ೬೩ನೆಯ ಶ್ಲೋಕವು ಅರ್ಜುನನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಹಾಗೆ ಅರ್ಥವಲ್ಲವು.

ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವು, ಏತದಶೇಷೇಣವಿಮೃತ್ಯು - ಈಗ ನಿನಗೆ “ನಶ್ವೇನಾಹಂ” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಇದುವರೆವಿಗೂ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ, ಯಥೇಚ್ಛಸಿ - ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ನೀನು ಹಿಂದೆ ೬೨ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಯಥಾ-ಪರಾಂಶಾಂತಿಯನ್ನೂ ಸರ್ವಾಪರಾಧಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನೂ, ಶಾಶ್ವತಂಸ್ಥಾನಂ - ದಿವ್ಯವೈಕುಂಠವನ್ನೂ ಹೇಗೆ ಹೊಂದಬೇಕೋ ಹಾಗೆ, ವರ್ರಸು ಎಂಬರ್ಥವು. ಇದೇ ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಏಕೆಂದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಯತಿವರೈರು ಭಾಷ್ಯಬರೆದಿರುವದು ಏನೆಂದರೆ, ಕರ್ಮಯೋಗಂ ಜ್ಞಾನಯೋಗಂ ಭಕ್ತಿಯೋಗಂ ವಾ ಯಥೇಷ್ಟಮಾಶಿಷ್ಟ ವೆಂಬದಾಗಿ. ಇಲ್ಲಿ ವಾ ಎಂಬುದರ ಮೂರರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅವಧಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ--ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಯಥೇಚ್ಛಸಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಥೇಷ್ಟಂ ಎಂಬ ಭಾಷ್ಯದಿಂದ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಯೂ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇ ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಯೋಗಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದ್ದರೆ, ಹಾಗೆಯೂ, ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೀಗೆ ಯಥೇಷ್ಟಮಾಶಿಷ್ಟ ಎಂದರ್ಥ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ, ದಾಸನು ಬರೆದಿರುವ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ೨೬೫-೬೦ ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ.

(೫) “ಪರಿಕ್ಷಾಂಚ ಜಗನ್ನಾಥಃ....ನಿಗಮಿಯಾದೇ ಅರ್ಜುನನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ದೈನ್ಯವನ್ನೂ ಗ್ಲಾನಿಯನ್ನು ಯಾವಾಗ ಕಂಡರೋ ಆಗ ವಾತ್ಸಲ್ಯಾತೀರಕದಿಂದ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು, ಹಾಗೆಮಾಡದೆ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದುದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡೋಣವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮುಂದೆಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಮೂಲಕ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಲಭ್ಯವಾಯಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಗಗಳು ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವ, ಆಕಿಂಚನ್ಯ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಇವುಗಳು ಉಂಟೋ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶೋಕವು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಈ ಅಂಗಗಳು ಉಂಟೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಪೂರ್ಣಾಧಿಕಾರಿಯಾದನೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದೆಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳು ನಧರ್ಮನಿಷ್ಠಾಸ್ಥಿ ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳಿಗೆ ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ, ತಾವು ಆಕಿಂಚನೋನನ್ಯಗತಿಕನು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಲ್ಲಿವೇ ಅವರು ತರಣಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ಎಂದು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

(೬.೭) ಏಷಪಂಥಾ ವಿದರ್ಭಾಣಾಂ....ಇದು ವ್ಯಾಜಮಾಗ ಶೋಕಿತ್ತಾನೆನ್ನುಭಾವಿತ್ತು....ನಿಷ್ಕರ್ಷಿತಾನಿಯಮಿಕ್ಕ-ಮಹನೀಯರಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಸರ್ರರೂ ಭಕ್ತಿಯೋಗೋಪಾಯವನ್ನೇ ಸಾಧುವಾದುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಿಸತ

ಕೃದ್ವು ಎಂದು ಹೇಳಿ ನೋಡೋಣವೆಂಬ ಲೀಲಾ ವಿನೋದವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು, ೬೪ ನೆಯದಾದ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. “ಸರ್ವಗುಹ್ಯತಮಂ ಭೂಯಃ” ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ವಾದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ, ಶೃಣುಮೇಪರಮಂವಚಃ - ಪರಮ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯುಳ್ಳ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಗಮನಿಸಿಕೇಳು ಎಂದು ಉಪಚ್ಛಂದನವೇನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅದೇನು ಅಷ್ಟು ತಮವು ಒತ್ತಿಹೇಳುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತೀಯೋ? ಪ್ರಿಯೋಸಿಮೇದೃಢ ಇತಿವಕ್ಷ್ಯಾಮಿತೇಹಿತಮು - ನೀನು ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯನಾದವನೆಂಬುದು ಸತ್ಯ ವಾದುದು, ಅದುದರಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಪರಮಹಿತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳೆಂದು ಅವತಾರಕೆಯಿಂದ ಮುಂದಿನ ೬೫ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗೋಪಾಯವನ್ನೇ ಫುನಃ ನಿಗಮನದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ? 65 ನೆಯ ಶ್ಲೋಕವು:—“ಮನ್ಮನಾಭವಮದ್ಭಕ್ತೋ ಮದ್ಯಾಜೀ ಮಾಂನಮಸ್ಕುರು | ಮಾಮೇವೈಷ್ಯಸಿ ಸತ್ಯಂತೇ ಪ್ರತಿಜಾನೇ ಪ್ರಿಯೇಸಿಮೇ” ಆ ಕರ್ಮಯೋಗ ಸಹ ಕೃತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನೇ ಅಂಗಶರಣಾಗತಿಯೊಂದಿಗೆ ನೀನು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇದೇ ಪರಮ ಹಿತೋಪದೇಶವು, ನೀನು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಉಪ ದೇಶಿಸಿದನು ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾರಸ್ಯವು ಬೇಕೆಂ ಬುವರು ದಾಸನು ಬರೆದಿರುವ ಗೀತಾ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಉಪಪಾದನಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಬಹುದು. ಅವುಗಳೆವು? ಇವನು ಶೋಕಂ....ಶರಣಾಗತಿಯೈ ಉಪದೇಶಿತ್ತು - ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಮಹಾತ್ಮ್ಯಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಅದನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸು, ನೀನು ಪ್ರಾಪ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವಿ ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ ಹೇಳಿದರೂ ಈತನಿಗೆ ಆ ಗುರೂಪಾಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಚಿತ್ತೈಕಾಗ್ರತೆಯು ತನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದು ದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಶೋಕವು ಹೆಚ್ಚಿತೇ ಎನಾ ನಿವಾರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲವು. ತನ್ನಮಾತು ಹಾಗಿರಲಿ, ಅನೇಕರು ಉಪಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಶಕ್ತರಾಗಿರು ವರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವೇ ಇಲ್ಲವು. ಇವರುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಮೋಕ್ಷವೇ ಇಲ್ಲವೇ? ಎಂಬ ಶೋಕವು ಅರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಮಿತಿ ಮೀರಿತು. ಇದನ್ನು ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯು ಕಂಡು ಈಗ ಈ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೇ? ಪಾಪಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಪರಿತಾಪ ಹೆಚ್ಚಿ, ಅನನ್ಯಗತಿತ್ತು, ಅಕಿಂಚನ್ಯ ಉಂಟಾಗಿರುವದ ರಿಂದ ಈತನು ಲಘೂಪಾಯೋಪದೇಶಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮಾಮೇಕಂಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂದು ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಇದು

ಶೀರಿಯಲಘೂಪಾಯವು - ಸರೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಉಪಾಯವು. ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿತಕ್ಕದ್ದು. **ನಜಾತಿಭೇದಂನಕುಲಂ ನಲಿಂಗಂನಗುಣ ಕ್ರಿಯಾಃ | ನದೇಶಕಾಲಂ ನಾವಸ್ಥಾಂ ಯೋಗೋಹ್ಯಯಮುಪೇಕ್ಷತೇ** ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಯಾವುದನ್ನೂ ಈ ಲಘೂಪಾಯವು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ ನೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಭರನ್ಯಾಸ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡದೇನೇ ಉಪದೇಶಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ ಅದೇನು ? ಎಂದರೆ ಅದು ಈಗ ಅಪ್ರಸ್ತುತವಿಷಯವು - ಹಾಗೆ ಒಂದು ಲಘೂಪಾಯವೂ ಉಂಟು, ಎಲ್ಲರೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರ ತಿಳಿದರೆ ಅರ್ಜುನನು ತೃಪ್ತನಾಗಿ **ನಷ್ಟೋ ನೋಹಸ್ಸ್ಮೃತಿರ್ಲಜ್ಞಾ** ಎಂದು **“ಗತಸಂದೇಹಃ”** ಎಂದು ಹೇಳಿ, **ಕರಿಷ್ಯೇವಚನಂತವ** ಎಂದು ಒಪ್ಪಿ, ಯುದ್ಧ ಸನ್ನದ್ಧನಾದನು. ಆದರೆ ಈ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದುಪಾಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿಯುದ್ಧ ಸನ್ನದ್ಧನಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಸಾಕಾಗಿತ್ತಲ್ಲಾ ಎಂದಾಕ್ಷೇಪ ತಂದರೆ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಕರ್ಮಯೋಗವು ಅಂಗವು. ಅರ್ಜುನನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹವು ಆತನ ಇತಿ ಕರ್ತವ್ಯತೆಯಲ್ಲೇ ಸೇರಿದುದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕಾಗಿಬಂತೆಂಬುದು ಸಮಾಧಾನವು.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವೇನೆಂದರೆ ? ಹಾಗೆ ಲಘೂಪಾಯೋಪದೇಶಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದರೆ ಆ ಉಪಾಯೋಪೇದಶವನ್ನು ಒಂದು ಅನುಷ್ಟುಪಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿ, ಒಂದು ಪ್ರಶಂಸಾರೂಪ ಮಾನ ಕಾಲಕ್ಷೇಪಂಪಣ್ಣಾದೆ ಹೇಳಿರುವುದು ನ್ಯಾಯವೇ ? ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವಕ್ರಮ ಹೇಗೆ ? ಪರಿಕರಗಳು ಯಾವುವು ? ಅದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಯಾರು ? ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಹೇಳದಿರುವುದು ಸರಿಯೇ ? ಎಂದರೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಅಪ್ರಸ್ತುತವಿಷಯವು. ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಇತಿಕರ್ತವ್ಯತೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಆವಶ್ಯಕವು. ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ ಶಿಷ್ಟಪರಿಪಾಲನೆಯ ರೂಪವಾದ ಧರ್ಮಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ಮಯೋಗವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಿದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ್ವಾರಾ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧಕವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಉಪದೇಶಮಾಡಬೇಕಾಗಿಬಂತು. ಆದರೆ ಶರಣಾಗತಿಯ ಮಾ ಹಾತ್ಮೆಯು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಪಸಾದಿತವು. ಮಾಮೇವಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ಮಾಯಾಮೇತಾಂತರಸ್ಥಿತೇ ಎಂಬಲ್ಲಾ, “ಮಾಂಹಿಸಾರ್ಥವ್ಯ ಸಾತ್ರಿತ್ಯಯೇಪಿಸ್ಯುಃ ಪಾಪಯೇನಯಃ | ಸ್ತ್ರಿಯೋ ವೈಶ್ಯಾನ್ತಧಾ ಶೂದ್ರಾಃ ತೇಪಿ ಯಾನ್ತಿಪರಾಂಗತಿಮ್” ಎಂಬಲ್ಲಾ ಈ ಪ್ರಪದನವು ಉಪಸಾದಿತವು.

ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಶೂದ್ರರಿಗೂ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ. ಇದರ ಮಹಾತ್ಮೆಯು ಸದ್ಯಃ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವದರಲ್ಲೆಂಬುದೂ ವಿಧಿತವು. ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ೭ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು “ಶಿಷ್ಯಸ್ತೇಹಂ ಶಾಧಿನಾಂತ್ವಾಂ ಪ್ರಪನ್ನಮ್” ಎಂದು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದುದರ ಫಲವಾಗಿ ಒಡನೆಯೇ ಗೀತೋಪದೇಶವೆಲ್ಲಾ ದೊರಕಿತು. ಪುನಃ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ “ತದೇವಮೇದರ್ಶಯದೇವರೂಪಂ ಪ್ರಸೀದ ದೇವೇಶ ಜಗನ್ನಿವಾಸ” ಎಂದು ಪುನಃ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಪರರೂಪವನ್ನು ದರ್ಶಿಸು ಎಂದು ಬೇಡುತ್ತಾನೆ. ಒಡನೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅದನ್ನುತೋರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—ಮಯಾ ಪ್ರಸನ್ನೇನ ತನಾರ್ಜುನೇದಂ ರೂಪಪರಂದರ್ಶಿತ ಮಾತ್ಮಯೋಗಾತ್” ಇಲ್ಲಿ ಪರರೂಪವೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಯಿ ವಿಷಯವಿರುವಾಗ ಸ್ವಾಮಿದೇಶಿಕರವರು ಒಂದು ಪ್ರಶಂಸಾರೂಪವಾಗೆ ಕಾಲಕ್ಷೇಪಂಪಣಾದೇ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಮಹಾತ್ಮೆ ಉಪಪಾದನೆ, ಪ್ರಶಂಸಾ ಇವುಗಳು ನಡೆದಹಾಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಹೇಳಿದರೆ ಎನಾ, ಶರಣಾಗತಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಇನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವಲ್ಲವು. ಸಾರಥಿರೂಪನಾನ ಸರ್ವೇಶ್ವರ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅವನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ಅವನೇ ಕೃಷ್ಣಂಧರ್ಮಸನಾತನಮ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಆಗಬೇಕೇ ಎನಾ ಅನ್ಯಥಾ ಅಲ್ಲವು. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಶ್ರೀ ನಾಲ್ಕಿಂಕಮಹರ್ಷಿಯು “ಅಗ್ರತಃಪ್ರಯಯಾರಾಂನೋಸೀತಾಮಧ್ಯೇ ಸುಮಧ್ಯಮಾ | ಪೃಷ್ಟತಸ್ತು ಧನುಷ್ಪಾಣಿಃ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋನುಜಗಾಮಹ” ಉಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಪ್ರಣವಾರ್ಥವು ಮಹಾರವಾಚ್ಯಃ ಜೀವಃ ಆಯೈವ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇವನುಡೈಯ ಮನೋರಥತಿಕ್ಕ್ಮಮ್ ಸಾರಥಿಯಾಯ್ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಭಿಲಾಷೆಗೆ ಸಾರಥಿಯು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ; ರಥವು ಸಾರಥಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಚಲಿಸಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಯಾವಸ್ಥಳವನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ಹೊಂದಬೇಕೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲಾರದೆಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯಾರ್ಥವು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಆತನು ಸಾರಥಿಯಾಗಿಯೇ ವಿದಧಾತಿ ಕಾಮಾರ್ ಎಂಬ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಸರ್ವಶೋಕಂ ಕಳಿಕ್ಲಿರಾಫ - ಶರಣಾಗತನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧ ಶೋಕವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂಬುದೇ ಸಜ್ಜುಹವಾದ ಚರಮಶ್ಲೋಕ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಹಿಂದೆಯೇ ಕಾರಿಕೆಯನ್ನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. “ಸುದುಷ್ಕರೇಣ ಶೋಚೇದ್ಭಯೇನ ಯೇ ನೇಷ್ಟಹೇತುನಾ|ಸಸ ತಸ್ಯಾಹ ಮೇವೇತಿಚರಮ

ಚರಮಶ್ಲೋಕೇ ನಿರ್ಭರತ್ವ, ನಿರ್ಭಯತ್ವ, ನಿಷ್ಕಂಶಯತ್ವಾದಿಫಲಿತಮ್

ಉಪಾಯಾನ್ತರ ರಹಿತವಾನವನೈಕ್ಕುರಿತ್ತು “ನಾಮೋಕಂ ಶರಣಂವ್ರಜ” ಎನ್ನು ವಿಧಿತ್ತಕಟ್ಟಿಳ್ಳಿಯಿಲೇ ಅಶಕ್ತನಾನವನ್ ಶಕ್ತನ್ ಕೈಯಿಲೇ ಭರಸಮ

ಶ್ಲೋಕಸಂಖ್ಯೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದು ಕಾರಕೆಯು. ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶೋಕ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಮೋಕ್ಷಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗಿದ್ದ ಪೂರ್ವಾರ್ಥಗಳೂ ಉತ್ತರಪ್ರಾಮಾದಿಕಾಗಳೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕೋತ್ತರಾಫವು ಸೇರಲಿಲ್ಲವು. ಇದೂ ಕಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ಪುನಃಪ್ರಪದನವನ್ನು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಕರಣಪರಾಮರ್ಶತ್ತಾಲೇ - ಉಪಾಸನೆಗೆ ತನಗೆ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲವು, ಆದುದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರು ಉಪಾಸನೆಗೆ ಅನಧಿಕಾರಿಗಳು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ತಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಗತಿಯೇನು ? ಎಂಬುದು ಪ್ರಕರಣವು. ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಈ ಶೋಕವು ಹಿಂದಿನ ಶೋಕಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾದುದು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವು. ಪರಾಮರ್ಶ ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ ಅರ್ಜುನನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿಸ್ತೀಕೃಷ್ಣನು ಮಾತುಚೇ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಶೋಕವಿತ್ತೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವು. ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ, ಮಾತುಚೇ - ಶೋಕಿಸಬೇಡವೆಂದರೆ, ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆಯು ಹೇಗೆ ? ಉಪಾಸನೆಗೆ ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದು ಪರಾಮರ್ಶೆಯು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅದರಿಂದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆಯಿದ್ದ ಈ ಶೋಕವು ಹಿಂದಿನ ಶೋಕಗಳು ಯಾವುವೂ ಅಲ್ಲವು. ಅವುಗಳಿಗೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದುದು. ಉಪಾಸನೆಮಾಡಲೂ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲವು ಎಂದರೆ ಚಿತ್ತೈಕಾಗ್ರತೆಯು ತನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು ; ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳಿಂದ ಕಳಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಳೆಯುವವಗೆ ಹೇಗೆ ? ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದು ಹೋದರಲ್ಲವೇ ಮೋಕ್ಷವು ? ಎಂಬದಾಗಿ ಶೋಕವು. ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಉತ್ತರವು **ನಾಮೋಕಂ ಶರಣಂವ್ರಜ** ಎಂಬದಾಗಿ.

ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭರತ್ವ, ನಿರ್ಭಯತ್ವ, ನಿಷ್ಕಂಶಯತ್ವಾದಿ ಫಲಗಳು ತೋರಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಅನೋಘವಾದ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದ ಪೂರ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ನಿರ್ಭರತ್ವವೂ, ಉತ್ತರಾರ್ಥದಿಂದ ನಿರ್ಭಯತ್ವವೂ ಪೂರಾಶ್ಲೋಕದಿಂದ ನಿಷ್ಕಂಶಯತ್ವವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತವೆಂದು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ (೧) **ಉಪಾಯಾನ್ತರ ರಹಿತವಾನೈಕ್ಕುರಿತ್ತು -** ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ ಸಹಕೃತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗ (ಉಪಾಸನೆ) ವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಮುಮುಕ್ಷುವನ್ನು ಕುರಿತು **“ನಾಮೋಕಂ ಶರಣಂವ್ರಜ” ಎನ್ನು -** ಎಂಬದಾಗಿ, **ವಿಧಿತ್ತಕಟ್ಟಿಳ್ಳಿಯಿಲೇ -**

ಪರ್ಣಂ ಪಣ್ಣಗೈಯಾಲೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾರುಣಿಕನಾನ ಶೇಷೀ ಭರಸ್ವೀಕಾರಂ ಪಣ್ಣಗೈಯಾಲುವಾ ಇಪ್ಪಪನ್ನನುಕ್ಕು ಇಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲ ಪೂರ್ವಾರ್ಧತ್ತಾಲೇ ನಿರ್ಭರತ್ವಮುಮ್ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯಾಯ್ ಸ್ವೀಕೃತಭರನಾಯ್ ಆಶ್ರಿತವಿಷಯತ್ತಾಲ ಸತ್ಯವಾದಿಯಾನ ಶೇಷೀ “ಅಹಂತ್ವಾ ಸರ್ವಸಾಪೇಭ್ಯೋಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ” ಎನ್ನು ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ಗೈಯಾಲೇ ನೈಸ್ತಭರನಾನ ಇವನುಕ್ಕುನಿ ಆಗಾಮಿ ನರಕಾದಿ ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಶಂಕಾ ಪ್ರಸಂಗ ಮಿಲ್ಲಾಮೈಯಾಲೇ ನಿರ್ಭಯತ್ವಮುಮ್, ಇ ಶ್ಲೋಕಮ್ ಶೆಮ್ಮೈಯುಡೈಯ ತಿರುವರಂಗರ್ ತಾಮ್ ಪಣಿತ್ತ ಮೆಯೈ ಪೆರುವಾರ್ ತೈ ಯಾಗೈಯಾಲೇ ನಿಸ್ಸಂಶಯತ್ವಮುಮ್ ಫಲಿತಮ್.

ವಿಧಿಸಿದಕ್ರಮದಲ್ಲಿ, ಅಶಕ್ತನಾದವನೇ - ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನು, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನು. ಶಕ್ತೀಕೈಯಿಲೇ ಭರಸಮರ್ಪಣಂ ಪಣ್ಣಗೈಯಾಲ - ಶಕ್ತನಾದವನಲ್ಲಿ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತನಾದ ಪರಮಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮರಕ್ಷಾ ಭರಸಮರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡುವದರಿಂದ, ಸ್ವತಂತ್ರಕಾರುಣಿಕನಾದ ಶೇಷಿಯಾದ ಪರಮಪುರುಷನು ಭರಸ್ವೀಕಾರಂ ಪಣ್ಣಗೈಯಾಲೇ - ಭರಸ್ವೀಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವದರಿಂದ, ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ - ನಿರ್ಭರತ್ವಮುಮ್ - ಮುಂದೆ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗುವದರಿಂದ ಯಾವ ಹೊಂದು ಭರವಿಲ್ಲದಿರೋಣವೂ, (೨) ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯಾಯ್ - ಸಮಸ್ತಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ, ಸ್ವೀಕೃತಭರನಾಯ್ - ಪ್ರಪನ್ನನ ಆತ್ಮರಕ್ಷಾಭರವನ್ನು ವಹಿಸಿದವನಾಗಿ, ಆಶ್ರಿತವಿಷಯತ್ತಿಲ - ತನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಸತ್ಯವಾದಿಯಾನ - ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯತೆಯುಳ್ಳ “ಅಹಂತ್ವಾ ಸರ್ವ ಸಾಪೇಭ್ಯೋಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ” ಎಂದು ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ್ ಗೈಯಾಲೇ - ಕೃಪಯಾ ಅಪ್ಪಣಿಕೊಡಿಸಿರುವದರಿಂದ, ನೈಸ್ತಭರನಾನ ಇವನುಕ್ಕು - ಸಮಸ್ತಭಾರವನ್ನೂ ಪರಮಪುರುಷನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಈ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗೆ, ಆಗಾಮಿನರಕಾದಿ ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ಶಂಕಾ - ಮುಂದಕ್ಕೆ ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ತೊಂದರೆಯ ಸಂದೇಹದ, ಅದಿ - ಪುನಸ್ಸಂಸಾರಬಂಧ, ತಿರ್ಯಕ್ ಜಂತು ಮೊದಲಾದ ಜನ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ಪ್ರಸಂಗಮಿಲ್ಲಾಮೈಯಾಲೇ - ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ನಿರ್ಭಯತ್ವವೂ (೩) ಇಶ್ಲೋಕಮ್ - ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವು, ಶೆಮ್ಮೈಯುಡೈಯ - ಅರ್ಜವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ, ತಿರುವರಂಗರ್ - ಶ್ರೀರಂಗನಾಥರಾದ, ತಾಮ್ - ತಾವೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ, ಪಣಿತ್ತ - ದಯಮಾಡಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದ, ಮೆಯೈ ಪೆರುವಾರ್ ತೈ ಯಾಗೈಯಾಲೇ -

ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಆ ಮೋಃಘನಾದ ಮಾತಾದುದರಿಂದ, ನಿಸ್ಸಂಶಯತ್ವ ಮುಮು' ಘಲಿತಮು' - ನಿಸ್ಸಂಶಯವೂ ಫಲವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ನಿರ್ಭರತ್ವವು ಪೂರ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲೂ, ನಿರ್ಭಯತ್ವವೂ ಉತ್ತರಾರ್ಥದಲ್ಲೂ, ಆ ಪೂರಾಶ್ಲೋಕದಿಂದ ನಿಸ್ಸಂಶಯತ್ವವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಭರನ್ಯಾಸಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿದವನು ನಿರ್ಭರನಾಗಿ, ನಿರ್ಭಯನಾಗಿ ನಿಸ್ಸಂಶಯನಾಗಿ ತಾನು ಕೃತಕೃತ್ಯನೆಂದೂ ಹೃಷ್ಯಮನಸ್ಸನೆಂದೂ, ಭಾವಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ನಿರ್ಭರತ್ವ ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ, "ಸಕೃದೇನ ಪ್ರಪನ್ನಾಯ ತವಾಸ್ತೀತಿ ಚ ಯಾಚತೇ | ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಾ ದದಾಮ್ಯೇ ತದ್ವ್ರತಂ ಮಮು" ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಶರಣಾಗತಿ ರಕ್ಷಣೆಯ ಸಜ್ಜಲ್ಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವುದರಿಂದ ನಿರ್ಭರತ್ವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಪುನಃ "ಅಪ್ಯಹಂ ಜೀವಿತಂ ಜಹ್ಯಾಂ ತ್ವಾಂವಾ ಸೀತೇ ಸುಮಧ್ಯಮಾಮು | ನಹಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ಸಂಸೃತ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ವಿಶೇಷತಃ" ಎಂಬ; ಮತ್ತು "ತ್ವಯಿಕಿಂಚಿತ್ಸವಾ ಸನ್ನೇಕಿಕಾರ್ಯಂ ಸೀತಯಾ ಮಮು" ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಣ ವನ್ನಾದರೂ ಬಿಟ್ಟೇನು, ನಿನ್ನನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಸಹ ಬಿಟ್ಟೇನು; ಶರಣಾಗತರಿಗೆ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡೆನು; ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾದುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಭಾಷೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎಂಬ, "ಮಿತ್ರಭಾವೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ನತ್ಯಜೇಯಂ ಕಥಂಚನ" ಎಂಬ, ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಇದು ಏನಾದರೂ ಉಪಚ್ಛಂದನ ರೂಪೋಕ್ತಿಗಳೋ ಎಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ರಾನೋದ್ವಿರಾಭಿಭಾಷ್ಯತೇ" ಎಂದೂ "ಅನ್ಯತಂ ನೋಕ್ತು ಪೂರ್ವಂ ಮೇ ನ ಚ ವಕ್ಷ್ಯೇಕದಾಚನ" ಎಂದೂ "ದ್ಯೌಃ ಪತೇತ' ಪೃಥಿವೀಶೀರೈದ್ಧಿ ಮರ್ವಾತಕಲಿಭವೇತ' | ಶುಷ್ಕೇಶ್ವೋನಿಧಿ ಕೃಷ್ಣೇ ನಮೇ ಮೋಘಂ ವಜೋ ಭವೇತ'" ಎಂದೂ "ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಬಹುದು; ಭೂಮಿಯು ಶೀಳ ಹೋಗಬಹುದು; ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತವು ಚೂರು ಚೂರಾಗಬಹುದು; ಓ ದ್ರೌಪದಿಯೇ, ಸಮುದ್ರವು ಒಣಗಿ ಹೋಗಬಹುದು; ನನ್ನ ಮಾತಾದರೋ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಲಾರದು" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಉಪಚ್ಛಂದನವಾಕ್ಯ - ಆಗುವದಿಲ್ಲವು. ಇದರಿಂದ (೨) ನಿರ್ಭಯತ್ವವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಆತನು ಅಘಟಿತಾಘಟಿನಾಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಶರಣಾಗತನಾದನೋ, ಆಗ ದುರತ್ಯಯನಾದ ಮಾಯೆಯಿಂದಲೂ ದುರ್ನಿವಾರ್ಯವಾದ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದೂ ಸರ್ವಶಾಪೇಭ್ಯೋಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಸಿದ್ಧವು. ಗಜೇಂದ್ರ, ಅಂಬರೀಷ, ಪುಹ್ಲಾದ ವೃತ್ತಾಂತಗಳಿಂದ ಇದು ಸಿದ್ಧವು. "ಪ್ರತಿಭಘ್ನುಂ ನ ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರಚಿತ್" ಎಂದು ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಭೀತಿಪ್ತವದ್ದಲ್ಲ.

ಭಕ್ತಿಯೋಗ ದೌಷ್ಟ್ಯಾದಿ ನಿಮಿತ್ತಕ ವಿವ ಶೋಕೋತ್ರ ಮಾತುಚ ಇತಿ ನಿವಾರ್ಯತೇ

ಆಗ್ನಿಯಾಲಿಜ್ಞ ಉಪಾಯ ವಿಶೇಷ ಶ್ರವಣಾನುಷ್ಠಾನಜ್ಞಃ ವಸ್ತ್ರಾಲ್
ಉಪಾಯಾನು ಬಂಧಿಯಾಯುಮ್, ಫಲಾನುಬಂಧಿಯಾಯುಮ್,
ವರುಮ್ ಶೋಕತ್ತಿಲ್ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲೆ ಯೆನ್ನಿರದು.

ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿಷ್ಕಂಶಯತ್ವವೂ ಫಲಿತವು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಆತನು ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ ಅಲ್ಲದೆ ಸತ್ಯಸಜ್ಜಲ್ಪನು. ಆತನು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪ ವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲವು. ಯಾವಾಗ ಭರಸ್ವೀಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದನೋ, ಆಗ ರಕ್ಷಿಸುವೆನು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲವು. ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಪನ್ನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯೇ ತನಗೆ ವ್ರತವೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೊಂದು ಪ್ರತಿಭಯವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಿ, ಮಾತುಚಃ ಎಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯಬೇಡವೆಂದೇ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

ಭಕ್ತಿಯೋಗ ದೌಷ್ಟ್ಯ ಮೂಲಕವಾದ ಶೋಕವು ಮಾತುಚಃ ಎಂಬುದರಿಂದ ನಿವಾರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಆಗ್ನಿಯಾಲ್ - ಆ ಕಾರಣದಿಂದ, ಎಂದರೆ ಈಗ ಅರ್ಜುನ ಶೋಕವು ಬಂಧುವಧೆಯನಿಮಿತ್ತವಾದುದಲ್ಲದೆ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಉಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ದೌಷ್ಟ್ಯದಿಂದಂಟಾಗಿ ಸರ್ವಪಾಪನಿವಾರಣೆಗೆ ಮಾರ್ಗ ಯಾವುದು ಎಂದು ಶೋಕವಾಗಿ, ಅಂತಹ ಶೋಕ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಭರತ್ವವು ಸಿದ್ಧಿಸುವದರಿಂದ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಉಪಾಯ ವಿಶೇಷ - ಭರನ್ಯಾಸರೂಪವಾದ ಉಪಾಯದ, ಶ್ರವಣಾನುಷ್ಠಾನಜ್ಞಃ - ಉಪದೇಶ ಶ್ರವಣ ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಿಸೋಣವು, ವಸ್ತ್ರಾಲ್ - ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, ಉಪಾಯಾನುಬಂಧಿಯಾಯು - ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದಾಗಿಯೂ, ಫಲಾನುಬಂಧಿಯಾಯುಮ್ - ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಾಗಿಯೂ, ವರುಮ್ - ಉಂಟಾಗುವ, ಶೋಕತ್ತಿಲ್ - ಶೋಕದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲೆ ಯೆನ್ನಿರದು - ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲಾ ಎಂದು ಹೇಳುವದು ; ಇದೀಗ ಮಾತುಚಃ ಎಂಬುದರರ್ಥವು. ಈ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಪ್ರಥಮತಃ ಉಪದೇಶ ಶ್ರವಣವು ಅವಶ್ಯಕವು ; ಈ ಬರೀ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಶೋಕನಿವೃತ್ತಿಯು ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಅಡಿಗೆಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹೇಗೆ ಕ್ಷುನ್ನಿವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲವೋ, ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಊಟಮಾಡಿದರೇನೇ ಹೇಗೆ ಕ್ಷುನ್ನಿವೃತ್ತಿಯೇ ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಶೋಕನಿವೃತ್ತಿಗೆ ಶ್ರವಣ, ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಿರಡೂ ಅವಶ್ಯಕವು. ಶರಣಂವ್ರಜ

ಪ್ರಪದನೇ ಶೋಕೋಭೀತಿಶ್ಚ ಅಧಿಕಾರ:

ಇತ್ತಾಲೇ ಶೋಕವಿಶೇಷಾವಿಷ್ಟ್ವ ಪ್ರಪತಿಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು
ತೋತ್ತಾನಿರ್ದ "ಅಹಂ ಭೀತೋಸ್ಮಿ" ಎನ್ನುಮ್, (೨) "ಪಾವಿ:

ಎಂಬುದು ಉಪದೇಶವು. ಆಚಾರ್ಯ ವೈಶ್ಣವೇಶ್ವರರಾಮಾಲಕವಾಗಿ
ಅನುಷ್ಠಾನವೂ. ಇವೆರಡೂ ಸೇರಿದರೆನೇ ಶೋಕನಿವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ನಿಭೀರತ್ವವೂ
ನಿರ್ಭಯತ್ವಾದಿಗಳು ಫಲಿಸುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಉಪಾಸನದ ದೌಷ್ಟರ್ಯ ಮೂಲ
ಕವಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತು ಸದ್ಭಾವನಿನಿವೃತ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಹೇಗೆ
ಎಂದೂ ಶೋಕವುಳ್ಳವನೇ ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ
ದಂತಾಯಿತು.

ಪ್ರಪದನದಲ್ಲಿ ಶೋಕವೂ ಮತ್ತು ಭೀತಿಯೂ ಅಧಿಕಾರವು

ಇಲ್ಲಿ ಶೋಕಾವಿಷ್ಟನು ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂದೇನೋ ಒಪ್ಪಬಹುದು.
ಪಾಪಗಳಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ತಿಕ್ಷೆಯೋ ಎಂದು ಭೀತನೂ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯೇ
ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಭೀತನೂ ಅಧಿಕಾರಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲೆ
ಅನಿವೃತ್ತಿಯಾದರೆ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಉಪಪಾದಿ
ಸಿದ ನ್ಯಾಯದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಪಾಪಗಳ ನಿವೃತ್ತಿ
ಗಾಗಿ ಉಪಾಸನ ದೌಷ್ಟರ್ಯದಿಂದ ಯಾವಾಗ ಶೋಕ ಉಂಟಾಯಿತೋ, ಆಗ
ಪಾಪಗಳಿರುವದರಿಂದ ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸಂಸಾರಬಂಧಕ್ಕೆ ಶಾದಿಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಉಂಟಾ
ಗುತ್ತೋ ಎಂಬ ಭಯವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಶೋಕವಿದ್ದರೆ ಭಯವಿರುತ್ತದೆಂದೂ,
ಭಯವಿದ್ದರೆ ಶೋಕವಿರುತ್ತದೆಂದೂ, ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ನರಕ, ಸಂಸಾರ
ಗಳಿಂದ ಭೀತನಾದವನೂ ಅಧಿಕಾರಿಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಇತ್ತಾಲೇ -
ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದುದರಿಂದ, ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು
ಮುಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶೋಕವಿಶೇಷಾ ವಿಷ್ಟ್ವ - ಉಪಾಸನೆಗೆ ನನಗೆ
ಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರ ಎಲ್ಲವೇ, ಪಾಪಗಳು ಕಳೆಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ? ಎಂಬ
ಶೋಕಾಕುಲನಾದವನು, ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರಿ ಎನ್ನು ತೋತ್ತಾನಿರ್ದ - ಪ್ರಪ
ದನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಚನ್ನಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರುವಾಗ "ಅಹಂ ಭೀತೋಸ್ಮಿ
ದೇವೇಶ ಸಂಸಾರೇಸ್ಥಿ ಭಯಾನಹೇ" (ಜಿತನ್ತಾ) ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿ
ಯಾದ ಭಗವಂತನೇ ಈ ಭಯಂಕರವಾದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಭೀತನಾಗಿರು

ತಳವನ ನೊಳಿವತರ್ದಿ ಇನ್ ನಮ್ಮನೇವನ್ನುನ್ ತಿರುವಡಿ ಯಡೈನ್ನೇನ್” ಎನ್ನುಮ’, ಭೀತನಾನವನ್ ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರಿ ಎನ್ನು ಶೋಲುಗಿರ ಪಡಿ ಎನ್ನೆನ್ನಿಲ್’ ? ಕೀಳ್. ಅಭಿಮತಂ ಸಿದ್ಧಿಯಾದೆ ನಿನ್ನನಿಲೈಯೈ ಪಾರ’ತ್ತು

ತ್ತೇನೆ, ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತು “ಪಾವೀ - ಓ ಪಾಪಿಷ್ಠನೇ, ತಳ ವನ - ತಾಮ್ರದಿಂದ ಮಾಡಿ ಕೆಂಪಗೆ ಕಾದಿರುವ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಆಲಂಗಿಸು ಎಂದು ಮೊಳಿವುದಕ್ಕು - ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ, ಅಂಜಿ - ಭಯಪಟ್ಟು, ನಮ್ಮನೇವನ್ನು - ವಿಶ್ವಸನೀಯನಾದ ಪರಮಪುರುಷನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ತಿರುವಡಿ ಅಡೈನ್ನೇನ್ - ವಾದ ದಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದೆನು” ಎನ್ನುಮ’ - ಎಂದೂ, ಭೀತನಾನವನ್ - ಹೀಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಭಯಪಟ್ಟವನು, ಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರಿ ಎನ್ನು - ಶರಣಾ ಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯು, ಎನ್ನು-ಎಂಬದಾಗಿ, ಶೋಲುಗಿರಪಡಿ-ಹೇಳುವ ಪ್ರಕಾರವು ಎನ್ನೆನ್ನಿಲ್’ - ಹೇಗೆ ? ಎಂದರೆ-ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ-

ಪೆರಿಯತಿರುಮೊಳಿ ಪೂರಾಪಾಶುರವು ಯಾವುದೆಂದರೆ-

ವಂಬುಲಾನ್ ಕೊನ್ನನ್ ಮನ್ನೈ ವಿಯೈ ತುರನ್ನು ಪಿರರ್ ಪೊರುಳ್ ತಾರ ಮನ್ ರಿವತ್ತೈ ನಂಬನಾ ರಿರನ್ನಾಲ’ ನಮಿವ್ರವರ್ ಪತ್ತಿ ಎತ್ತಿನ್ನೈ ತ್ತೆರಿಯೆಳು ಕಿನ’ರ | ಶೆಂಬನಾಲಿಯನ್ನ ಪಾವೈಯೈ ಪಾವೀ ತಳುವನ ಪೊಳಿವತರ್ದಂಜಿ | ನಂದನೇ ವನ್ನುನ್ ತಿರುವಡಿ ಅಡೈನ್ನೇನು ನೈಮಿಶಾರಣ್ಯತ್ತುಳಿಂದಾಯ್’

ಇದರ ಅರ್ಥವು. ವಂಬು ಉಲಾಂ ಕೊನ್ನಲ್ - ಪರಮಳಯುಕ್ತ ವಾದ ಕೂದಲುಗಳುಳ್ಳ, ಇದು ಲಾವಣ್ಯವುಳ್ಳ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಉಪಲಕ್ಷಣವು, ಮನೆ ವಿಯೈ - ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡ ಭಾರ್ಯಾವನ್ನು, ತುರನ್ನು - ತ್ಯಜಿಸಿ, ಪಿರರ್ ಪೊರುಳ್ ದಾರಂ - ಇತರರ ಸ್ವತ್ತಾದ ಮಡದಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ಇತರರ ಸ್ವತ್ತು ಮತ್ತು ಹೆಂಡತಿ ಹೀಗೆ ಎನ್ನು ಇವತ್ತೈ - ಆಗಿರುವ ಇವುಗಳನ್ನು ಎಂದರೆ ಇತರ ಪರದ್ರವ್ಯವನ್ನು, ನಂಬಿನಾರ್ - ಬಯಸಿದವರು, ಇರನ್ನಾಲ’ - ಇದ್ದು ಹೋದರೆ ಎಂದರೆ ಮರಣಹೊಂದಿದರೆ, ನಮನ್ ತಮರ್ - ಯಮಭಟರು, ಪತ್ತಿ - ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಎತ್ತಿ - ಶಿಕ್ಷಿಸಿ, ಪೈತ್ತಿ - ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿ ಇಟ್ಟು ಎಲೆ ಪಾವೀ - ಇತರರ ಭಾರ್ಯಾಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಅಪರಾಧಗೃಹವನೇ, ಶೆಂಬಿನಾಲ’ ಇಯೆನ್ನ - ತಾಮ್ರದಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಎರಿ ಎಳುಹಿನ್ನ ಕೆಂಪಗೆ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಾದು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪಾವಿಯೈ ತಳವು - ಪ್ರೀತಿಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಆಲಂಗಿಸು ಎನಮೊಳಿವುದರಕ್ಕು - ಎಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ, ಅಂಜಿ - ಭಯಪಟ್ಟು, ನಂಪನೇ - ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ರಕ್ಷಿಸುವನು ಎಂಬ ಎಶ್ವಾಸ ವಿಡಲು ಯೋಗ್ಯನೇ, ಮತ್ತು ನೈಮಿಶಾರಣ್ಯತ್ತುಳಿ-ನೈಮಿಶಾರಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ

ಶೋಕಮುಮ್, ಮೇಲಭಿಮತತ್ತುಕ್ಕು ಪ್ರತಿಬಂಧಕಜ್ಞಳಾನ್ ಪ್ರೇಚಲ
ವಿರೋಧಿಗಳೈ ಸಾರಂತ್ಯು ಭಯಮುಮ್, ಸಡೈಯಾಡುಗಿರಹಾಗ್ಯಯಾಲೀ
ಮುಮುಕ್ಷುವುಕ್ಕು ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಯಿಲಾಮ್ ಇಷ್ಟಸಾಸ್ತಿಯಿಲಾಮ್ ಒನ್ನೈ
ಚ್ಚೊಲ್ಲಇರಣ್ಣಾಮ್ ವರುಮಾಪ್ಪೋಲೆಅಧಿಕಾರತ್ತಿಲಾಮ್, ಒನ್ನೈಚ್ಚೊಲ್ಲಇರ

ರುವ, ಎನ್ನಾಯ್ - ನಮ್ಮಪುನೇ, ಉನ್ ತಿರುವಡಿವನ್ನು ಅರ್ಥೈದೇನ್ -
ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲವನ್ನು ಬಂದು ಸೇರಿದೆನು. ತಾತ್ಪರ್ಯವು-ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ
ಪ್ರಥಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾಗ್ಯಥಃ ಕಸ್ಯಚಿದ್ವನಮ್ - ಪರದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತಿಯು
ಕೂಡದೆಂದು ನಿಷೇಧಿಸಿರುತ್ತದೆ. ತಾನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ಹಣವನ್ನು ತಾನು
ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೇ ವಿನಾ ಇತರರ ಧನವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಕೂಡದು. ಅಪಹರಿಸಿ
ದರೆ ಯಮನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವನೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದುದರಿಂದ “ಪರಧನೇ ಪರಯೋಃ
ಸಿತಿ ಚ ಸ್ವಹಾ” ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟದು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಯಮ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವರ್ಡಿಸಿ,
ಅಂತಹ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುವದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ನೈಮಿಶಾರಣ್ಯ
ದಲ್ಲಿ ಬಿಜಮಾಡಿಸಿರುವ ನಮ್ಮಪುನ ಪಾದಕಮಲವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು
ಹೇಳಿದರು. ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತ
ರರ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವದು ಬಹಳ ಹೀನವಾದ ಪಾಪವು. ಇಂದ್ರನು
ಗೌತಮ ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಕೆಟ್ಟನು. ರಾವಣನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದು
ಕೊಂಡು ಸಂಹೃತನಾದನು. ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ನಿದರ್ಶನ ಉಂಟು. ಅದುದ
ರಿಂದ ಪರದಾರ ವಷಯದಲ್ಲಿ ಎವೇಕಿಯು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ, “ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಾಯಃ
ಪರದಾರ ಸಜ್ಜಿತವಿಧಾ” (ಸಚ್ಚಲ್ಪ. ೪೮.) ಎಂಬಲ್ಲಾ “ಪರದಾರೇಷ್ಟವುಂ
ಸಕಾಃ” ಎಂಬಲ್ಲಾ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಇರಬೇಕು. ಕೌರವರು ಇತರರ ರಾಜ್ಯ
ವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಹೆತರಾದರು. ತಮ್ಮ ದಾಯಾದರಾದ ಪಾಂಡವರ ಪಂಚ
ಗ್ರಾಮಗಳ ಅಪಹರಣವು ಅವರಿಗೆ ಮೃತ್ಯುವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಹಾಗೆ ಪರ
ದಾರಗಮನ ಮಾಡಿ ಪಾತಕಿಗೆ ಏನು ಶಿಕ್ಷೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ ಅಂತಹ ಪಾತಕಕ್ಕೆ
ಅಂಜಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿರುವದಾಗಿ ಆಳ್ವಾರವರು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ—

ಆದುದರಿಂದ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಶೋಕಿಸುವವನೂ ಮತ್ತು ಭೀತನಾದವನೂ
ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ-ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಪಾಪಗಳು ಕಳೆಯುವ ಬಗೆ
ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಶೋಕ ಉಂಟಾದರೆ, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಅತನಿಗೆ ಭಯವೂ ಉಂಟಾಗಿದೆ
ಎಂಬುದೂ ಶೋರಿಬರುವದರಿಂದ ಒನ್ನೈ ಶೋಲ್ಲ ಇರಣ್ಣಾಮ್ ಸಿದ್ಧಿಕ್ಕಾಮ್ ..
ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದರು. ಶೋಕವು ಏತಕ್ಕೆ ? ಎಂದರೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಸಾಪ
ಸಮೂಹ ವಿದೆಯಲ್ಲಾ ಅವು ಹೋಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ? ಎಂಬದಾಗಿ ಶೋಕವು.

ಣ್ಣಾಮ' ಸಿದ್ಧಿಕ್ಕುಮ್'. ಅತ್ಯಂತಾಕಿಂಚನನುಕ್ಕುಭಯಶೋಕಜ್ಞಳಿರಣ್ಣಾಮ' ವಿಂಚಿ ಇರುಕ್ಕುಮ್', ಅಗ್ರಯಾಲ' ಇಜ್ಜು ಅತಿತಯಿತ ಶೋಕಾನಿಷ್ಟನಾನ

ಹೀಗೆ ಶೋಕವಿದೆ ಎಂದು ಯಾವಾಗ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ, ಆಗ ಭಯವನ್ನೂ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಿತು. ಭಯವೇತಕ್ಕು ? ಎಂದರೆ, ಹೀಗೆ ಪ್ರಬಲಗಳಾದ ಪಾಪರಾಶಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ಎಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರಹಿಸುವನೋ ಎಂಬದಾಗಿ ಭಯವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ಒಂದನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಎರಡನ್ನು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ನಿರರ್ಶನವನ್ನು ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಯಾದಾಗ ಆಯಿತೇ ಆಗ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬುದು ಹೇಗೋ ಹಾಗೇ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಸ್ವಾಮಿ ದೇಶಿಕರವರು ಸಜ್ಜಲ್ಯಸೂರ್ಯೋದಯದಲ್ಲಿ ಸುಂದರಕಾಂಡಾರ್ಥವನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಪರವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಸೀತೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಂಸಾರ ಸಾಗರ ಮಧ್ಯೆ ಶಿಲುಕಿ ಭಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ ಶೋಕಿಸುವ ಜೀವಾತ್ಮಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ "ದರೋದಗ್ರದತೇಂದ್ರಿಯಾನನ ಮನೋ" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಸೀತೆಯು ರಾಕ್ಷಸಗಳ ತರ್ಜನಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಭಯವೂ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಸೇರುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಶೋಕವೂ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಈ ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೂ ಉಂಟು. ಹಾಗೆ ಶೋಕಭಯಗಳು ಎರಡೂ ಆಕೆಗೆ ಇತ್ತೆಂದು ಮಹರ್ಷಿಯು ಅನೇಕ ಕಡೆ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಭ್ರಾಂತಚಿತ್ತೇನಶೋಚತಿ, ಭರ್ಮಮಾನಾಸುದಾರಣಮ್" ಉನಾಚಪರಮತ್ರಸ್ತಾಭಾಷ್ಯಗದ್ಗದಯಾಗಿರಾ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಹಾಗಾದರೆ ಎಂದರೆ, ಶೋಕ ಭಯಗಳು ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವೆಂದು ಹೇಳಿದುದಾದರೆ ಇವು ಉಪಾಯಾಂತರವಾದ ಉಪಾಸನಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಇಲ್ಲವೋ ? ಎಂದರೆ ಉಪಾಯಾಂತರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಲು ಶಕ್ತನಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗೂ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಗಳು ಸಂಭವಿಸಬಹುದೆಂಬ ಶೋಕವೂ, ತುಂಬಾ ಅಯಾಸ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಮೂಲಕ ಭಯವೂ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಆಕಿಂಚನನಾದ ಭರನ್ಯಾಸನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಉಪಾಸನೆಗೆ ತನಗೆ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಶೋಕಭಯಗಳು ಭಕ್ತಿಯೋಗ ನಿಷ್ಠನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆಂದು ಮುಂದೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅತ್ಯಂತಾಕಿಂಚನನುಕ್ಕು - ತುಂಬಾ ಆಕಿಂಚನವಿರುವ ಪ್ರಪತ್ತಿನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಭಯಶೋಕಗಳಿರುನ್ನುಮ್ - ಭಯಶೋಕಗಳಿರದೂ, ವಿಂಚಿರುಕ್ಕುಮ್ -

ಅಧಿಕಾರಿ ವಿಶೇಷ ಮತ್ತು ಕೃತು ಅನುಗುಣಮಾನ ಉಪಾಯವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಕಾಟ್ಟಿ, ಇವನೈ ನಿಸ್ಸಂಶಯನುಮಾಯ ನಿರ್ಭರನುಮಾಯ, ನಿರ್ಭಯನುಮಾಯ, ಹೃಷ್ಟಮನಾವು ಮಾಕ್ಕಿತಲೈ ಕಟ್ಟಿಗಿರದು.

ಉಪಾಸಕನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಕಿಂಚನ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಉಪಾಯಾಂತರವಾದ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಅಂಗಗಳಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳು ಕಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೂ ಕಷ್ಟತರವಾಗಿಯೂ ಇರುವದರಿಂದ ಇರುವದದರಿಂದ, ಶ್ರೀಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳು ಇದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ—ನಧರ್ಮ ನಿಷ್ಕಾಸ್ಮಿನ ಚಾತ್ವವೇದೀನಭಕ್ತಿನಾರ್ತಚ್ಛರಣಾರವಿಂದೇ ; ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಆಕಿಂಚನೋಽನನ್ಯಗತಿಶ್ಚರಣ್ಯತ್ವತ್ಪಾದಮೂಲಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಭರನ್ಯಾಸನಿಷ್ಠನು ಭಕ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠನ ಹಾಗೆ ಎಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದವನಾದುದರಿಂದ ಪಾಪಗಳು ಕಳೆಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಈತನಿಗೆ ಶೋಕಭೀತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇರುವುವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಆಗೈಯಾಲ—ಹೀಗೆಭೀತಿ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಭರನ್ಯಾಸಾನಿಷ್ಠನಾಗಬೇಕೆಂದಿರುವ ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಇಜ್ಜು - ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, **ಅತಿಶಯತ ಶೋಕಾವಿಷ್ಣುನಾನ ಅಧಿಕಾರಿವಿಶೇಷತುಕ್ತು**—ಹೆಚ್ಚಾದ ಶೋಕದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರಿಗೆ, **ಅನುಗುಣಮಾನ**—ಯೋಗ್ಯವಾದ, **ಉಪಾಯ ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ**—ಆತ್ಮರಕ್ಷಾಭರಸಮರ್ಪಣ ರೂಪವಾದ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನು, **ಕಾಟ್ಟಿ** - ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿ, **ಇವನೈ** - ಈ ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು, **ನಿಸ್ಸಂಶಯನುಮಾಯ** - ಸರ್ವಾಪರಾಧಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಮೂಲಕ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದವನೂ ಆಗಿ, **ನಿರ್ಭರನುಮಾಯ** - ತನ್ನ ಆತ್ಮಾವಿನ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಎನೊಂದೂ ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಇಲ್ಲದವನಾಗಿಯೂ, **ನಿರ್ಭಯನುಮಾಯ** - ನರಕಾದಿಯೋಗಭಯ, ವೈಕುಂಠಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಭಯ, ಇವು ಯಾವುವು ಇಲ್ಲದವನಾಗಿ, ಆಕಾರಣದಿಂದ **ಹೃಷ್ಟಮಾನಾವುಮಾಕ್ಕಿ** - ಸಂತೋಷಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, **ತಲೈಕಟ್ಟಿಗಿರದು** - ಕೃತಜ್ಞತಾಯುಕ್ತನಾಗಿ ಈ ಉಪಾಯ ವಿಶೇಷವು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಮುಮುಕ್ಷುವಾಗಿರುವ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಶೋಕವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ **ಮಾತುಚೇ** - ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಇದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಯವೂ ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ತಾವು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ **ತಿರುಚ್ಚಿನ್ನಮಾಳ್ಳಿ** - ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ವಿಶದೀಕರಿಸಿರುವದಾಗಿ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—

ಇವ್ವತಿಶಯಿತಭಯತ್ಪ್ರಪ್ತ “ಅಇಚ್ಛಿನ ನೀಯೆನ್ನೈಯಡೈ ಎನ್ನಾರ್ ವನ್ನಾರ್,” ಎನ್ನು ಶೊನ್ನೋಮ್.

ಇವ್ವತಿಶಯಿತಭಯತ್ಪ್ರಪ್ತ - ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ಶೋಕದೊಂದಿಗೆ ಭಯವೂ ಉಂಟೆಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತು “ಅಇಚ್ಛಿನ ನೀಯೆನ್ನೈಯಡೈ ಎನ್ನಾರ್ ವನ್ನಾರ್” “ಭಯಪಟ್ಟ ನೀನು ನನ್ನ ಶರಣಹೊಂದು ಎಂದು ಹೇಳಿದವರು ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾನರು ಬಂದರು” ಎನ್ನು ಎಂಬ ದಾಗಿ, ಶೊನ್ನೋಮ್ - ಹೇಳಿದೆವು.

ಆ ಪಾಶುರವು ಯಾವುದೆಂದರೆ—

ತರುಮ್‌ವಿಡಿತ್ತಾ ತೂದು ಪೋನಾರ್ ವನ್ನಾರ್. ತರಣಿಪೋರಾತ್ತಿಣ್ಣಾರಮ್ ತನಿರ್‌ತ್ತಾರ್ ವಂದಾರ್ | ಅರುಮರೈಯಿ ಪೊರುಳನ್ನೈತ್ತುಮ್ ವಿರಿತ್ತಾರ್ ವನ್ನಾರ್. ಅಇಚ್ಛಿನ ನೀಯೆನ್ನೈಯಡೈಯೆನ್ನಾರ್ ವನ್ನಾರ್ |

ಅರ್ಥವು - ತರುಮ್‌ವಿಡಿತ್ತಾ ತೂದು ಪೋನಾರ್ ವನ್ನಾರ್ - ಧರ್ಮ ಪುತ್ರನು ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಸಂಧಿಗಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದರೆ ತಾವೇ ದೂತನಾಗಿ ಬಂದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾನ್‌ರವರು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಸಂಧಿಯು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವು. ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳು ನಾಶವಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಶಯವು. ಗೋವಿಂದೇತಿ ಯದಾಕ್ರಂದತ್ಕೃಷ್ಣಮಾಂದೂರ ವಾಸಿನಂ | ಋಣಂ ಪ್ರವೃದ್ಧಮಿವ ಹೃದಯಾನ್ನಾಪಸರ್ದತಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ತೋರಿದ ಎಶ್ವರಾಪ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಈ ದುಷ್ಟ ಕಾರವರೆಲ್ಲಾ ಎಶ್ವರಾಪಿಯ ಹಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ನಾಶವಾಗುವ ಹಾಗೆ ತೋರಿಸಿರುವದರಿಂದಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ದೂತನಾಗಿ ಹೋದುದು. ಧರಣಿ ಪೋರಾ - ಭೂದೇವಿಯ ಧರಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ, ತಿಣ್ ಭಾರಂ - ಅತಿಶಯಿತ ಭಾರವನ್ನು ತನಿರ್‌ತ್ತಾರ್ ವಂದಾರ್ - ಇಳಿಸಿದ ಮಹನೀಯರು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ದುಷ್ಟತಿಗಳಾದ ರಾಕ್ಷಸರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವದು ಭೂಮಿಗೆ ಭಾರವು. ಅವರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯವತಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯತಿವರ್ಧರು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಂದು ಭೂಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಭೂಭಾರವು ದುಷ್ಟರಿರುವುದರಿಂದ. ಅವತಾರದ ದ್ವಿತೀಯೋದ್ದೇಶವು ಅಂತಹ ದುಷ್ಟರ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ಅರುಮರೈಯಿ-ಸೂಕ್ಷ್ಮಾರ್ಥಗಳುಳ್ಳ ವೇದಗಳ, ಪೊರುಳನ್ನೈತ್ತುಂ-ಅರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ, ವಿವರಿತ್ತಾರ್ ವನ್ನಾರ್ - ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಎತ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾನರು ಬಂದರು. ವೇದಗಳಿಗೂ ವೇದಾಂತಗಳಿಗೂ ಸರಿಯಾದ

ಅರ್ಥ ಹೇಳುವೆನು ಕಷ್ಟವು. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀನಿಗಮಾಂತರೇ ಸಜ್ಜಲ್ಪ ಸೂರ್ಯೋ
 ದಲ್ಲಿ ತ್ರಯ್ಯಾಪಿ ವೈಯ್ಯಾಕುಲೀ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥಗೊತ್ತಾ
 ಗದೇ ವ್ಯಾಕುಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ
 ತಾನೇ, ಶ್ರೀ ಭಗವದ್ಗೀತಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೇ ಶರ
 ತ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭೀಷ್ಮರು ಧರ್ಮಪುತ್ರರಿಗೆ ಉಪಪಾದಿಸಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮವಾಗಿ ಹೇಳುವ
 ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ಆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೇ ಧೃಢಪಡಿಸಿ ಅನಂತರ ಉದ್ಧವರಿಗೆ ಅದನ್ನೇ
 ಉಪಪಾದಿಸಿ, ಹೀಗೆ ಅವತಾರದ ಪ್ರಯೋಜನವಾದ ಮೂರನೆಯ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾ
 ಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ—ವೇದ ವೇದಾಂತಗಳೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿಯ ವಾಕ್ಯೇ.
 ಅವುಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಉಪದೇಶಿಸಿದರೆ ಸರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆಂದು ಶ್ರೀ ಭಗವದ್ಗೀತೆ
 ಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಅದನ್ನೂ ಕೂಡ ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ
 ಹಾಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಜಿನ ನೀಯೆನ್ನೈಯಡೈ ಯೆನ್ರಾರ್
 ವಂದಾರ್ - ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೋಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಭಯಪಟ್ಟ, ನೀ -
 ಅರ್ಜುನನಾದ ನೀನು ಹೀಗೆ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಲಿ ಭಯಪಟ್ಟವರು ಯಾರೇ
 ಆಗಲಿ, ಅಂತವರೆಲ್ಲಾ ಎಂಬುದೂ ಉಪಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ; ಅಡೈ
 ಎನ್ರಾರ್ - ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಶೋಕನಿವೃತ್ತಿಯ
 ನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದ ಪಾರ್ಥಸಾರಥಿಯು ಬಂದರು. ಇಲ್ಲಿ ಭೀತಿ ವಿತಕ್ತೆಂದರೆ
 ತಮಗೆ ಭತ್ತಿಯೋಗನಿಷ್ಠೆಯು ಕಷ್ಟವಾಗಿ, ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸದೆ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ
 ನಷ್ಟವಾಗಲಾರದು ; ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಪಾಪಫಲಗಳಾದ ನರಕಾದಿಗಳ ಅನುಭವವು
 ಎಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ ಎಂಬ ಭೀತಿಯು. ತರುಮುಮೆಲ್ಲಾಂ ತಾಮಾಕಿ ನಿನ್ರಾರ್
 ವಂದಾರ್ - ಧರ್ಮವೇ ಮೂರ್ತಿಭವಿಸಿ ನಿಂತ ಎಂದರೆ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯವು,
 “ಕೃಷ್ಣಂ ಧರ್ಮಂ ಸನಾತನಮ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ನಿಂತಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ
 ಭಗವಾನ್, ವಂದಾರ್ - ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ತಾಮೇ ನಮ್ ವಿನೈ ಅನೈತ್ತಮ್
 ತವಿರ್ ಪಾರ್ ವನ್ರಾರ್ - ಹಾಗೆ ಸರ್ವಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಧನವು ತಮ್ಮ ಪಾದದಲ್ಲಿ
 ಮಾಡುವ ಭರನ್ಯಾಸವೆಂದು ಹೇಳಿ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯವಾದರೋ, ಅಂತಹ ಧರ್ಮ
 ವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ನಿಂತು, ಇನ್ನೇನೂ ಸಾಧನಬೇಕಾ
 ಗಿಲ್ಲದೆ ಆ ಭರನ್ಯಾಸ ನಿಷ್ಠನ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿಶ್ಶೇಷವಾಗಿ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದ
 ಮಹಾನುಭಾವರು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಪರಮನದು - ಶರಣಾಗತನ ಆತ್ಮ ರಕ್ಷಾ
 ಭರವೆಲ್ಲಾ ತನಗೆ ಸೇರಿದುದು, ಪರಂ ಎಂದರೆ ಭರವು, ನೀಪುಲವ್ವು ಅ ಎನ್ರಾರ್
 ವಂದಾರ್ - ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾತುಚ್ಚ! ನೀನು ಶೋಕಿಸ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲವೆಂದು
 ಅಭಯವನ್ನಿತ್ತವರು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಪಾರ್ತನುಕ್ಕು - ಅರ್ಜುನನಿಗೆ, ತೇರೂ

ಇಪ್ಪಡಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾನ ಇವನುಕ್ಕು “ಕರ್ಮತತ್ತುಸಮಾಚರೀತ್” ಎನ್ನು
ರಾವನ್ನಾರ್ - ರಥ ನಡೆಸುವ ಸಾರಥಿಯಾದವರು, **ಪನ್ನಾರ್** ತಾಮೇ - ತಾವೇ
 ಸ್ವತಃ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ತಾಮೇ ಎಂಬುದನ್ನು ತೇರೂರ್ ನ್ನಾರ್ ಎಂಬ
 ತಾಮೇ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಜುನನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದು ನೀವೇನೂ
 ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಕೆಲಸವಿಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವೂ ಬೇಡವು. ನೀವು ಸುಮ್ಮನೆ
 ಬಂದರೆ ಸಾಕು ಎಂದಿಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದನೇ ಎನಾ ಸಾರಥಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು
 ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಿಲ್ಲವು. ಅರ್ಜುನನು ತನ್ನನ್ನು ನಂಬಿದ ಶರಣಾಗತನಾದುದರಿಂದ
 ತನ್ನ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯಾದರೆಂಬ ಭಾವವು.
 ರಕ್ಷಣವು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ ಸರ್ವವಾಪವಿಮೋಚನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣವು. ಅರ್ಜುನ
 ಸಾರಥಿಯಾಗಿರುವ ಮುಖ್ಯೋಪದೇಶವೇನೆಂದರೆ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಹೇಗೆ
 ತಾವು ರಕ್ಷಕರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಣನದ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರವಾದ ಅಕಾರ ವಾಚ್ಯನಾದ
 ವಿಷ್ಣುವು ಮುಂದಾಳಾಗಿ ರಕ್ಷಕನಾಗಿ ತಾನು ಸ್ವತಃ ಇರುವದಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡಿ
 ರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ರಾಮಾನವತಾರದಲ್ಲೂ “ಅಗ್ರತಃ ಪ್ರಯಯೌ ರಾಮಃ
 ಎಂಬಲ್ಲೂ ತೋರಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಈತನು ಮಾತುಚಿಃ ಎಂದು ಸ್ವಾಮಿಯು ಹೇಳಿದನಂತರ ಪ್ರಪನ್ನ
 ನಾದ ಮೇಲೆ ಕೃತಕೃತ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಿದನಂತರ ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಮಾಡತಕ್ಕ
 ದ್ದುಂಟೋ? ಎಂದರೆ ವಾಪವಿನಾಶ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳಿಗಾಗಿ ಏನೂ ಮಾಡತಕ್ಕ
 ದ್ದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಈತನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಅಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಾದ ನಿತ್ಯ
 ನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೆಯೂ ಮುಂದೆಯೂ
 ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಿರುವದಾಗಿ, ಹೀಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರೆ,
 ಈತನು ಹೃಷ್ಟಮನಸ್ಸನೆಂದು ಹೇಳಲು ಏನೊಂದೂ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು
 ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಇಪ್ಪಡಿ - ಈ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯು ಶರಣಾಗತಿ
 ಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದನಂತರ ನಿರ್ಭರನಾಗಿಯೂ ನಿರ್ಭಯನಾಗಿ ಅಗುವದರ
 ಮೂಲಕ **ಕೃತಕೃತ್ಯನಾನ ಇವನುಕ್ಕು** - ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೋ
 ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದವನಿಗೆ “ಕರ್ಮತತ್ತುಸಮಾಚರೀತ್” ಅ ಅಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳ
 ನ್ನಾದರೇ ಚಿನ್ನಾಗಿಯೇ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು”, **ಎನ್ನು** - ಎಂಬದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ತು -
 ಶಬ್ದವು ಏನೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.
ವಿಹಿತಮಾನ - ಬೇರೇ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, **ಕರ್ತವ್ಯಾಂತರಮಃ** -
 ಮಾಡಿಯೇ ತೀರಬೇಕಾದ ಬೇರೆ ಕರ್ಮವನ್ನು, **ಕೈಂಕರ್ಯಾನುಪ್ರ**

ವಿಹಿತವಾನ ಕರ್ತವ್ಯಾಂತರಮ್ ಕೈಂಕರ್ಯಾನು ಪ್ರವಿಷ್ಟ ಸದಾಚಾರ ವಿಶೇಷ
(ವಿಷಯ)ಮೆನ್ನು ಮಿಡಮ್ ಪೂರ್ವಾಪರ ಗ್ರಂಥಜ್ಞ ಳಾಲುಮ್ ಇಶ್ಲೋಕಮ್

ವಿಷ್ಟ - ಆಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯವಾಗಿ ಎದ್ದು ಬಿಟ್ಟು, ಸದಾಚಾರವಿಷಯಮೆನ್ನು - ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿಷಯವು, ಎನ್ನು ಮಿಡಮ್ - ಎಂಬುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಪೂರ್ವಾಪರ ಗ್ರಂಥಜ್ಞ ಳಾಲುಮ್ - ಹಿಂದೆಯೂ ಮತ್ತು ಮುಂದೆಯೂ ಹೇಳುವ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ, ಇಶ್ಲೋಕತನ್ನಿಲ-ಈ “ಕರ್ಮತತ್ತ್ವ ಸಮಾಚರೇತ್” ಎಂಬೀ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೇ “ಅಕ್ರಿಯಾವದನರ್ಥಾಯ” - ಮಾಡದೇ ಹೋದರೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವುಂಟು ಎನ್ನೆಯಾಲುಮ್ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಸಿದ್ಧಮ್ - ಸಿದ್ಧವು.

ಉಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೇನೂ ಮಾಡತಕ್ಕದಿಲ್ಲವೆಂದು, ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವು, ಕೃತಕೃತ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಜ್ಞ ಳೂ ನೀನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದೂ ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿಯೇ ತೀರಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಇವೆ ಹೇಗೆಂದರೆ “ಮನೀಷೀವೈದಿಕಾಚಾರಂ ಮನಸಾಪಿ ನಲಿಂಘಯೇತ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಈ ವೈದಿಕಾಚಾರವು ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಆಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಾದುದರಿಂದ ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಬೇರೆ ಪ್ರಮಾಣಮೂಲಕ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪ್ರಮಾಣವಾದ ಪೂರಾಶ್ಲೋಕವು ಯಾವುದೆಂದರೆ-“ಕ್ರಿಯಮಾಣಂ ನಕಸ್ಯೈಚಿದ್ವದರ್ಥಾಯ ಪ್ರಕಲ್ಪತೇ | ಅಕ್ರಿಯಾವದನರ್ಥಾಯ ತತ್ತ್ವ ಕರ್ಮಸಮಾಚರೇತ್” ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನು ಇಲ್ಲವಾದರೂ, ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು ಭಗವದಾಜ್ಞಾಪಾಲನರೂಪವಾಗಿ, ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯವಾಗಿ, ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯರೂಪವಾದುದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಯಾವುದನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯುಂಟೋ ಅದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಆಜ್ಞಾರೂಪಕೈಂಕರ್ಯಗಳಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು.

ಹೀಗೆ ಆಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾಗಿರುವಾಗ ಮತ್ತು ಪಾರಬ್ಧಕರ್ಮರೀತ್ಯಾ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಕರ್ಮಗಳೂ ಅಪರಾಧಗಳೂ ಸಹ ಇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈತನು ಹೃಷ್ಟಮನಸ್ಸನು ಹೇಗಾಗುವನು? ಮಾತುಚಿಃ ಎಂದು ಸ್ವಾಮಿಯು ಹೇಳಿದರಲ್ಲವೇ? ಅದು ಹೇಗೆ ಕೂಡುತ್ತದೆ? ಎಂದರೆ ಉಪಸಾದಿಸುತ್ತಾರೆ ಮುಂದಿನ ಆಗೈಯಾಲ’ ಎಂದಾರಂಭಿಸಿದವಾಕ್ಯದ ಮೂಲಕ.— ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಹೃಷ್ಟಮನಸ್ಸತ್ವವು ಹೇಗೆ? ಎಂಬ ಶಂಕಾವಿನ ಪರಿಹಾರವು.

ಆಗೈಯಾಲ’ - ಫಲದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕಂಶಯನಾಗಿ, ನಿರ್ಭರನಾಗಿ, ನಿರ್ಭಯನಾಗಿ

ತನ್ನಿಲಾ “ಅಕ್ರಿಯಾದನರ್ಥಾಯ” ಎಚ್ಚಿ ಯಾಲುಮ್ ಸಿದ್ಧಮ್ .
ಪ್ರಪನ್ನಸ್ಯಹೃಷ್ಯಮನಸ್ಸತ್ಯಮ್ ಕಥಮಿತಿಶಂಕಾಪರಿಹಾರಃ

ಅ ಗೈ ಯಾ ಲ್ ಮೇಲಃ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯಿಲಃ ಸಂಶಯಮಿಲ್ಲಾತಮೈಯಾ
ಲುಮ್ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಮಾಗಬರುಕರ್ತವ್ಯಶೇಷಮಿಲ್ಲಾ ಮೈಯಾಲುಮ್,
ಇವನು ಕ್ಕುಳ್ಳ ಕರ್ತವ್ಯಮ್ ಅಜ್ಞಾನುಪಾಲನರೂಪಮಾನಸ್ವಯಂಪ್ರಯೋಜ
ನಮಾಗೈಯಾಲುಮ್, ಅಪರಾರ್ಥಮ್ ಪ್ರಸಕ್ತಮಾನಾಲಃ ಅಧಿಕಾರಾಂತರತ್ತಿ
ರಚೊನ್ನಕಟ್ಟಿಳ್ಳಿಯಿಲೇ “ಅನುತಾಪಾದಿ”ಗಳಾಲೇ ಸುಪರಿಹರಮಾಗೈಯಾ
ಲುಮ್ ಇವನ್ ಹೃಷ್ಯಮನಾನಾಕ ಕ್ಕುರೈಯಿಲ್ಲೈ.

ರುವದರಿಂದ, ಇದರರ್ಥವನ್ನು ತಾವೇ ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ—ಎಕೆಂದರೆ ಮೋಕ್ಷ
ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಎನನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೋ ಅದನ್ನು ಯಾವಾಗ ಮಾಡಿ ಆಯಿತೋ ಅಗ
ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ; ಆದರೂ (೧)
ಮೇಲಃ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯಿಲಃ ಸಂಶಯಮಿಲ್ಲದಮೈಯಾಲುಮ್—ಮುಂದೆ ಫಲಸಿದ್ಧಿ
ಯಾದಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದುದರಿಂದಲೂ, (೨) ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯ
ಮಾನ ಬರುಕರ್ತವ್ಯವಿಶೇಷಮಿಲ್ಲಾ ಮೈಯಾಲುಮ್—ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದು
ವವಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಸಾಧನಾಂತರವು ಯಾವುದು ಇಲ್ಲದ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದುದರಿಂದಲೂ,
ಇವನು ಕ್ಕು....—ಇವನಿಗಿರುವ ಕರ್ತವ್ಯವು ಆತನಿಂದ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೈಂಕ
ರ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದಲೂ
(೩) ಅಪರಾರ್ಥಮ್ ಪ್ರಸಕ್ತಮಾನಾಲಃ—ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥವು ಏನಾದರೂ
ಉಂಟಾದರೆ, ಅಧಿಕಾರಾಂತರತ್ತಿಲಃ ಚೊನ್ನಕಟ್ಟಿಳ್ಳಿಯಿಲೇ—ಅಪರಾರ್ಥ ಪರಿಹಾ
ರರೂಪವಾದ ಬೇರೆ ಅಧಿಕಾರ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿಹೇಳಿರುವಹಾಗಿ, “ಅನುತಾಪಾದಿಗ
ಳಾಲೇ” - ಅನುತಾಪಾದುಪರಮಾತ್ ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕ್ರಮ
ಗಳಿಂದ (೧೫೯ನೆಯ ಪುಟನೋಡಿ ಪಾಪಮಾಡಿದನೇ ಎಂಬ ಅನುತಾಪ, ಮುಂದೆ
ಇಂತಹ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಉಪರಮ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ
ಸಜ್ಜಲ್ಪ, ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ, ಹೀಗೆ ಕಾಲುಕಾಲು ಭಾಗಗಳು
ಅಪರಾರ್ಥಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ) ಹೀಗೆ ಸುಪರಿಹರಮಾಗೈಯಾಲುಮ್ -
ಹೀಗೆ ಅಪರಾರ್ಥಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದರಿಂದ, ಇವನ್ - ಈ ಭರ
ನ್ಯಾಸನಿಷ್ಠನು ಹೃಷ್ಯಮನಾನಾಕ ಕ್ಕುರೈಯಿಲ್ಲೈ - ಹೃಷ್ಯಮನಸ್ಸುನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ
ಏನೊಂದೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲವು.

ಹೃಷ್ಯಮನಸ್ಸುನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು:—

ಇನ್ನೆ ಹರ್ಷಮು' ವಿವೇಕಿಯುಮಾಯ' ಹೇಯಮಾನ ಶರೀರಾದಿ ಗಳೋಡೇತುವಕ್ಕು ಚ್ಚುರುಕ್ಕರ ವಿವನುಕ್ಕು ನಿರ್ದೇದ ಮಿತ್ರಮಾಯ' ನಡ ತ್ತಿಲೇ ಯಾಗಿಲುಮ', ನಿರ್ದೇದಮುಮ' ಶೋಕನಿವೃತ್ತಿಯುಮ' ಭಿನ್ನ ವಿಷಯಜ್ಞಕಾಗ್ಯಯಾಲೇ ವಿರೋಧಮಿಲ್ಲು.

೧. ಫಲಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಶಯತ್ವವು, ರಾಮಾದ್ವಿರಾ ಭಿಭಾಷತೇ ಎಂದೂ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಭುವು ಎರಡು ಮಾತನ್ನು ಆಡುವರಲ್ಲವೆಂದೂ, "ನಮೋ ಮೋಕ್ಷಂ ವಚೋಭವೇತ್" ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಾದ ನನ್ನ ಭಾಷೆಯು ವೃಥವಾಗುವ ದಿಲ್ಲ, ಇತ್ಯಾದಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಟುಮಾಡುವ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಗ್ರಾಹ್ಯವು.

೨. ಪ್ರಪದನನನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದನಂತರ ಬೇರೇ ಸಾಧನಾಂತರ ಬೇಕಿಲ್ಲವು. "ನ ಜಾತಿ ಭೇದಂ ನ ಕುಲಂ ನಲಿಜ್ಞಂ ನಗುಣಾಂಕ್ರಿಯಾಃ | ನದೇಶಕಾ ಲಾ ನಾವಸ್ಥಾಂ ಯೋಗೋಹ್ಯಯಮಸೇಕ್ಷತೇ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಅದಕ್ಕೇನು ಯಾವುದೂ ಸಹಾಯಕರಸಾಧನಗಳು ಬೇಕಿಲ್ಲವು.

೩. ೪. ಅದರೆ ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಯಂಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕೋತ್ತರಾಘದಿಂದ ತೊಂದರೆಯುಂಟಾದೀತು, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಪ್ರಸತ್ತಿಯು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. "ಅನುತಾಸಾತ" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಲು ಕಾಲುಭಾಗವಾಗಿ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಹೃಷ್ಯಮನಸ್ಸುತೆಗೇನೂ ಅಭ್ಯಂತರವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಹೃಷ್ಯ ಮನಸ್ಸುನೇ ಹೌದು. ಮಾಶುಚಃ ಶೋಕಿಸಬೇಡ ಎಂದು ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಹೇಳಿದುದಿಲ್ಲವು. ಸಂತೋಷಚಿತ್ತನೂ ಆಗುವ ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಆಗಲಿ, ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಹೇಯ ದೇಹ ಸಂಬಂಧವೂ ಸಂಸಾರಾನು ವೃತ್ತಿಯೂ ಇರುವದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ನಿರ್ದೇದ ರೂಪದುಃಖವು ಪದೇ ಪದೇ ಉಂಟಾಗಿರುವದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿರುವೆವು. ಈತನು ಹೃಷ್ಯಮನಸ್ಸನು ಎಂದು ಹೇಳಿದುದು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ ದೇಹವು ಸಾಯುವ ತನಕ ಸಂಬಂಧಿಸಿಕೊಂಡಿರುವದರಿಂದ ದುಃಖಕ್ಕೇ ಕಾರಣವುಂಟೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—ಇನ್ನೆ ಹರ್ಷಮು' - ಈ ಸಂತೋಷವು, ವಿವೇಕಿಯುಮಾಯ' - ದುಃಖವೇನಾದರೂ ಉಂಟಾದರೆ ಅದರಲ್ಲೇ ಮುಳಗಿ ಹೋಗದೆ ಅದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೇ ಇರಲು ವಿವೇಕವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನಾಗಿರುವ, ಹೇಯ ಮಾನ ಶರೀರಾದಿ ಗಳೋಡೇ - ಹೇಯಗಳಾಗಿ ದುಃಖಕೊಡುವ ಶರೀರಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ, ಅದಿ ಶಬ್ದ ದಿಂದ ಅವಯವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಅವುಗಳ ದುರವಸ್ಥೆಗಳೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ತುವ ಕ್ಕು ಚ್ಚುರುಕ್ಕರ - ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ, ಇವನುಕ್ಕು - ಈ ಪ್ರಪನ್ನ

“ಮಾತುಚಃ” ಎಚ್ಚಿರುದುನೇ ಶೋಕನಿವೃತ್ತವಾಸವೈಯಲ್ಲಾ ಮ್
ನೋಚನೀಯಮಾಗ್ಯಕ್ಕು ನಿಯಾಮಕ ಮಾಗ್ಯಯಾಲೇ, ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮತ್ವ
ಲುಮ್ ಶೋಕ ನಿಮಿತ್ತಾಂಶಮಲ್ಲಾ ಮ್ ಕಳಿಗೈಯಾಲೇ ಅರ್ದ್ಯತೀತಯ
ಮುಡೈಯವನುಕ್ಕು ಅಪ್ಪೋದೇ ಮೋಕ್ಷಂ ಸಿದ್ಧಮ್.

ನಿಗೆ, ನಿರ್ದೇದ ಮಿತ್ರಮಾಯ್ - ದುಃಖ ಮಿಶ್ರವಾಗಿ, ನಡತ್ತಿ ಲೀಯಾಗಲುಮ್ -
ಈ ಹರ್ಷವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದಾದರೂ, ನಿರ್ದೇದಮುಮ್ - ಈ ಶರೀರ ವಿಷಯ
ವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ದುಃಖವೂ, ಶೋಕ ನಿವೃತ್ತಿಯುಮ್ - ಸದ್ವಿವಾಸಗಳೂ
ಕಳೆದು ಉಂಟಾಗುವ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ಭರವಸೆಯಿಂದ ಶೋಕ ನಿವೃತ್ತಿಯೂ, ಭಿನ್ನ
ವಿಷಯಜ್ಞಳಾಲೇ - ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯ
ಗಳಾದುದರಿಂದ, ವಿರೋಧ ಮಿಲ್ಲೈ - ವಿರೋಧವೇನೂ ಇಲ್ಲವು. ದೇಹಪ್ರಯುಕ್ತ
ವಾಗಿ ಖಾಯಿಲೆಯಿಂದ ದುಃಖವಿದ್ದರೂ, ತನಗೆ ಕೊನೆಗೆ ಮೋಕ್ಷಫಲ ಉಂಟೆಂಬ
ಹರ್ಷವು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಇದು ದೃಢ ಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ಹೇಳಿದುದು. ಆಯಾ ಹೇತುಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರ್ದೇದ ಮತ್ತು ಹರ್ಷಗಳು ಉಂಟಾಗ
ಬಹುದು. ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಮತ್ತು ದೇಹ ಮೂಲಕ ನಿರ್ದೇದವುಂಟಾಗಿ ದುಃಖಿಸಬಹುದು.
ಹೀಗೆ ದುಃಖಪಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಾಮಿಯು ದೇಹವನಾನವನ್ನಂಟುಮಾಡಿದರೆ
ಒಳ್ಳೇದೆಂದು ಮೃತ್ಯುವು ತನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಅತಿಥಿಯು ದಿವ್ಯವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಕರೆದು
ಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಒಳ್ಳೇದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಈ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ವಿನೇಕಿಯು ಹೃಷ್ಯ
ಮನಸ್ಸನಾಗಬಹುದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಷಯದಲ್ಲಾದರೂ, ಆತನು
ಭರನ್ಯಾಸವಾದ ಒಡನೆಯೇ ದೇಹತ್ಯಾಗವನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಕರುಣೆಯಿಂದಲೋ,
ಅಥವಾ ಆತನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನನಿಗೆ
ದೇಹಸಂಬಂಧ ನಿರ್ದೇದವೂ ಸಹ ಕ್ಷಣಿಕವೇ ಎಂದು ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ
ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. “ಮಾತುಚಃ” ಎನ್ನುವ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದ ಮೂಲಕ.—

ಮಾತುಚಃ ಎಚ್ಚಿರುದುನೇ - ಮಾತುಚಃ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದೇ, ಶೋಕ
ನಿಮಿತ್ತವಾನವೆಯೆಲ್ಲಾ ಮ್ - ಶೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದನೆಲ್ಲವೂ, ನೋಚ
ನೀಯಮಾಗ್ಯಕ್ಕು - ಬಿಡಿಸಲ್ಪಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗುವಹಾಗೆ, ನಿಯಾಮಕ
ಮಾಗ್ಯಯಾಲೇ - ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ, ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮತ್ವ
ಲುಮ್ - ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲೂ ಕೂಡ, ಶೋಕನಿಮಿತ್ತಾಂಶಮಲ್ಲಾ ಮ್ - ಶೋಕಕ್ಕೆ
ಕಾರಣವಾದ ಭಾಗವೆಲ್ಲಾ, ಕಳಿಗೈಯಾಲೇ - ಕಳೆದು ಹೋಗುವದರಿಂದ,
ಅರ್ದ್ಯತೀತಯಮುಡೈಯವನುಕ್ಕು - ಅದ್ದರಿಂದ ತುಂಬಾ ದೈವ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ
ರುವ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ಅಪ್ಪೋದೇ - ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದ ಉತ್ತರ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ

(೧) “ಮರಣಮಾನಾಲ” ವೈಗುಂದಂ ಕೊಡುಕ್ಕಂ ಪಿರಾ” ಇತ್ಯಾದಿ ಗಳಿರ್ ಪಡಿಯೇ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮತ್ತಿಲ್ ಮೇಲುಳ್ಳದೆಲ್ಲಾಮ್ ಕಳಿನ್ನು ಶರೀರಾವಸಾನತ್ತಿಲೇ ಮೋಕ್ಷಮನ್ನಿಶ್ಚಯ ವೇಣ್ಣಯತ್ತಾಲ್ ಇತ್ಯರೀ ರಮ್ ತನ್ನಿಲುಮ್ ಆಯುಶ್ಯೇಷಮ್ ಅನಿಷ್ಟಮಾನ ಪೋದು ಪ್ರಪತ್ತಿ ವಶೀಕೃತ ಸರ್ಮತತ್ತಿ ಸಜ್ಜಲ್ಪತ್ತಾಲೇ ಕಳಿಯಕ್ಕುರೈಯಿಲ್ಲೆಯಿರೇ.

ಮೋಕ್ಷವು ಸಿದ್ಧವು. ತುಂಬಾ ಆರ್ದ್ರನಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದವನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ದೇಹವಿಯೋಗ ಉಂಟಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವು ಅಭಿದುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಆತನಿಗೆ ಶೋಕ ನಿಮಿತ್ತವಾದುದು ಪ್ರಾರಬ್ಧಾಂಶವು. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಮಾತುಚೇ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಹೋಗುವದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವು ಒಡನೆಯೇ ಸಿದ್ಧವು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಇದನ್ನೇ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಉಪಪಾದಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—

“ಮರಣ ಮಾನಾಲ....ಪಿರಾ” ಮರಣವಾದರೆ ಮಹೋಪಕಾರಕನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಕೊಡುವನು ಎಂಬ ಪಾಶುರವು ಹಿಂದೆ ನಿರ್ಯಾಣಾದಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವು. ಪೂರಾ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ೧೭೦೬-೭ ನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಇಲ್ಲಿ ಮರಣಮಾನಾಲ - ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಈ ಭರನ್ಯಾಸ ನಿಷ್ಕನಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ಉಪಾಯನು. ಈ ಹೇಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ವಾಮಿ ತಿರುವಡಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಮರಣವಾದ ಒಡನೆಯೇ ಹೊಂದುವನೆಂಬ ಭಾವವು. ಮರಣವು ಸ್ವಾಮಿ ಸಜ್ಜಲ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆಂದೂ ಪುನಃ ಆತನಿಗೆ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ ನೆಂಬ ಭಾವವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಆರ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ, ಆತನಿಗೆ ಒಡನೆಯೇ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯ ಸಜ್ಜಲ್ಪದಿಂದ ಮರಣವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ದೃಷ್ಟನಾಗಿದ್ದರೆ ಅನಂತರ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವಗಳು ತೋರಿಬರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಮರಣ ವುಂಟಾದರೆ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರ್ ಪಡಿಯೇ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸೂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗಿ, ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮತ್ತಿಲ್ - ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮೇಲುಳ್ಳದೆಲ್ಲಾಮ್ ಕಳಿನ್ನು - ಉತ್ತರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದದೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದು ಹೋಗಿ, ಶರೀರಾವಸಾನತ್ತಿಲೇ - ಈ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನಂತರ, ಮೋಕ್ಷಮನ್ನಿ ಶ್ಚಯವೇಣ್ಣಯತ್ತಾಲ್ - ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಆಶೆಯನ್ನುಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ, ಈ ಆರ್ದ್ರ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ಇತ್ಯರೀರಮ್ ತನ್ನಿಲುಮ್ - ಈ ತನ್ನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ, ಆಯುಶ್ಯೇಷಮ್ - ಮಿಕ್ಕ ಆಯುಸ್ಸು, ಅನಿಷ್ಟಮಾನ ಪೋದು - ಅನಿಷ್ಟ

ವಾದಾಗ, ಪ್ರಪತ್ತಿವಶೀಕೃತ ಸರ್ವಶಕ್ತಿ ಸಜ್ಜಲ್ಪತ್ತಾಲೇ - ಈ ಭರನ್ಯಾಸದಿಂದ ತನ್ನ ಇಷ್ಟದಂತೇ ನಡೆಯುವ ಅಘಟಿತ ಘಟನಾಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸ್ಥಿರ ಸಜ್ಜಲ್ಪದಿಂದ, ಆತನು ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಜ್ಜಲ್ಪಕ್ಕೆ ಯಾವದೊಂದು ತಡೆಯೂ ಇಲ್ಲವು, ಆದುದರಿಂದ ಅಂತವನ ಸಜ್ಜಲ್ಪದಿಂದ, ಕಳಿಯಕ್ಕುರೈ ಯಿಲ್ಲೈ - ಮಿಕ್ಕ ಆಯುಸ್ಸು ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎನೊಂದೂ ನ್ಯೂನತೆಯಿಲ್ಲವು. ಆದ್ದರಿಗೆ ಇರುವ ಮಿಕ್ಕ ಆಯುಸ್ಸು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವು. ಆತನು ಪ್ರಾಜ್ಞನು. ಈ ಭರನ್ಯಾಸದಿಂದ ತನಗೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲವು. ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವನ್ನೂ ಆತನಿಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡುವ ದಿವ್ಯ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವೆನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಾಮಿ ಯಾದರೋ ಆಶ್ರಿತ ಭಕ್ತ ಪರಾರ್ಥಿನನು, ಸರ್ವಶಕ್ತನು, ಸ್ಥಿರಸಜ್ಜಲ್ಪನು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಆರ್ದ್ರಪ್ರಪನ್ನನ ಮಿಕ್ಕಾಯುಸ್ಸು ಕಳೆದು ಹೋಗುವಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ದೇಹಾವಸಾನವನ್ನಂಟುಮಾಡಿ ದಿವ್ಯವೈಕುಂಠ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸುವನು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎನೊಂದು ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಇರುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಈಗ ಉಪಪಾದಿಸಿ ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಒಂದು ಕಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆರ್ದ್ರಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇಕರುಣಿಸಿ ದೇಹಾವಸಾನವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದರೆ ಎನೊಂದೂ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲವು. ತಾನೇ ಆರ್ದ್ರಪ್ರಪನ್ನನು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ತೀರ್ಥಪ್ರವೇಶಾದಿಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಯಾಗಾದಿಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡಲು ಅನುಮತಿಯುಂಟೇ? ಅದು ದೋಷಾವಹವಲ್ಲವೇ? ದೃಪ್ತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ “ಯಸ್ಯ ದೇಹಾ ರ್ತರ ಕೃತೇ ಶೋಕೋ ದೃಪ್ತ ಸ್ತ ಉಚ್ಯತೇ | ದೃಪ್ತಾನಾ ಮಸಿ ಜಂತೂನಾಂ ದೇಹಾಂತರ ನಿವಾರಿಣೀ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈ ದೃಪ್ತನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎನೊಂದೂ ಆಕ್ಷೇಪವಿಲ್ಲವು. ಆದರೆ “ಆತ್ಮನ ಸ್ವಾಗ್ನಿನಾಂ ನಾಸ್ತಿ ಪತಿತಾನಾಂ ತಥಾಕ್ರಿಯಾಃ | ಆತ್ಮನ ಸ್ವಾಗ್ನಿನಾಂ ಜೈವ ನಿವರ್ತೀ ಶೋ ದಕಕ್ರಿಯಾಃ | ಮಹಾಸಾತಕಿನಾಂ ಜೈವ ತಥಾ ಜೈವಾತ್ಯಾಘಾ ತಿನಾಮು” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡವನಿಗೆ ಅಪರ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಕೂಡಾ ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದಿರುವಾಗ ಆರ್ದ್ರ ಪ್ರಪನ್ನನು ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ಜಲಾಗ್ನಿಗಳ ಮೂಲಕ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬಹುದೋ? ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ “ಕ್ರೋಧಾತ್ಮಾಯಂ ವಿಷಂ ವಹ್ನಿಂ ಶಸ್ತ್ರಮುದಬಂಧನಂ ಜಲಮು” | ೧೦ ವೃಕ್ಷ ಪ್ರಸಾತಂ ವಾ ಯೇ ಕುರ್ದಂತಿ ನರಾಧಮಾಃ” ಕ್ರೋಧದಿಂದ ವಿಷ ವಹ್ನಿ ಜಲಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಗುಡ್ಡ ವೃಕ್ಷಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಧುಮಕಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವವರನ್ನು ನರಾಧಮರು ಎಂದು ಹೇಳಿಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದೆ. ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ದೋಷಾವಹವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಕ್ತಾ. “ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಿಶೇಷೇಷು ಸರ್ವಸ್ವಾರಾದಿ (ಕೇಷು ಚ) ಕರ್ಮಸು |
ನಾತ್ಮಹಿಂಸನ ದೋಷೋಸ್ತಿ ತಥಾರ್ತ ಶರಣಾಗತೌ |

ಆರ್ದ್ರ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಅನುಮತಿಯುಂಟೆಂಬುದನ್ನು
ಒಂದು ಕಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—

ಅರ್ಥವು - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಿಶೇಷೇಷು-ಕೆಲವು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲೂ, ಸರ್ವಸ್ವಾರಾದಿ ಕೇಷುಚ - ಸರ್ವಸ್ವಾರವೇ ಮೊದಲಾದ ಯಜ್ಞ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲೂ ಕೂಡ, ಆತ್ಮ ಹಿಂಸನ ದೋಷ - ಆತ್ಮಾನನ್ನು ಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿದ ದೋಷವಿಲ್ಲವು. ತಥಾ - ಅದರ ಹಾಗೆಯೇ, ಆರ್ದ್ರಶರಣಾಗತೌ - ಆರ್ದ್ರನು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ, ಆತ್ಮ ಹಿಂಸನ ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ, ಆತ್ಮ ಹಿಂಸನ ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂದರು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ—“ಯಃ ಕಾಮತೋ ನರಃ ಸಾಪಂ ಮಹತ್ಕುರ್ವಾತ್ಕಥಂ ಚನ | ನ ತಸ್ಯ ನಿಷ್ಕೃತಿ ದ್ವೃಷ್ಟಾ ಭೃಗ್ವಗ್ನಿ ಪತ ನಾದ್ಯತೇ | ಅಂತೇನ ಸಹ ಸಂಪರ್ಕೇ ಭೋಜನೇ ಮೈಥುನೇ ಕೃತೇ | ಪ್ರವಿಶೇ ತ್ಸಂ ಪ್ರದೀಪ್ತಾಗ್ನಾ ಮೃತ್ಯುನಾ ಸಾ ವಿಶುಧ್ಯತಿ” ಯಾವನು ಕಾಮ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮಹತ್ತಾದ ವಾವನನ್ನು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಮಾಡಿದು ದಾದರೆ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿನಿಂದಾಗಲಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಬೀಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಲ್ಲವು. ಅಂತಿಜನೊಂದಿಗೆ ಭೋಜನ ಮೈಥುನಾದಿಗಳು ಉಂಟಾದರೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ಮೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವದರಿಂದ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಇಂತಹ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವು ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸರ್ವಸ್ವಾರವೆಂಬುದು ಒಂದು ಯಜ್ಞವು. ಇದನ್ನು ಶುನಃ ಕರ್ಣಸ್ತೋಮೇನ ಮರಣ ಕಾಮೋ ಯಜೇತ ನಾಯಿಯ ಕರ್ಣಗಳಿಂದ ಸಾಯಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿರುವವನು ಯಜ್ಞ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಇದೆ. ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ “ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರ್ಥೇ ಗವಾರ್ಥೇವಾ ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರಾಣಾ ಪರಿತ್ಯಜೇತ” ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟವರು ಸೋಮ್ಯತತ್ವಂ ಭಜಂತೇ - ನೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವರು ಎಂದಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜಟಾಯುವು ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಿ ಸೀತಾ ನಿಮಿತ್ತ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಭುವು, “ಮಯಾ ಚ ಸಮನುಜ್ಞಾತಃ ಗಚ್ಛ ಲೋಕಾ ನ ನುತ್ತರ್ಮಾ” ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಹೋಗಿ ಸೇರು ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಆತ್ಮಹನನವು, ದೇಹತ್ಯಾಗವು, ಹೇಗೆ ದೋಷವಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಆರ್ದ್ರಶರಣಾಗತಿಯಲ್ಲೂ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಆರ್ದ್ರನು ಹೀಗೆ ದೇಹತ್ಯಾಗವನ್ನು

ಮಾಡುವದು ಆತ್ಮಾವಿಗೇ ದೋಷವೇದು ಭಾವಿಸುವದಿಲ್ಲವು. ಆತ್ಮವಿನ ದುರ್ದತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಆತ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನೇ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮೋಜ್ಜೀವನವನ್ನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಾಗಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಂಬಿರುವವನು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ನಿದರ್ಶನವುಳ್ಳವನೋ ? ಎಂದರೆ ಉಂಟು. ಎಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ—

ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಅರಣ್ಯಕಾಂಡ ಪಂಚಮ ಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶರಭಂಗ ಮಹರ್ಷಿಯು ಆರ್ದ್ರರಾಗಿ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ವಧಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮಾಗಮನವನ್ನೇ ಕಾದಿದ್ದು ಒಡನೆಯೇ ಶ್ರೀ ಸೀತಾ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. **ಧರ್ಮೋವಿಗ್ರಹರ್ವಾ** ಆದ ಶ್ರೀ ರಾಮಪ್ರಭುವು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮುನಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಲಿಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಭಗವದನುಮತಿಯುಂಟೆಂಬುದು ತೋರಿ ಬರುತ್ತದೆ. “**ಅಹಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾನರ ವ್ಯಾಘ್ರ ವರ್ಮಮಾನ ಮದೂರತಃ | ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ನಗಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಾನುದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಿಯಾತಿಥಿಮ್ | ತ್ವಯಾ ಹಂ ಪುರುಷ ವ್ಯಾಘ್ರ ಧಾರ್ವಿಕೇಣ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ | ಸಮಾಗಮ್ಯ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ತ್ರಿದಿವಂ ದೇವ ಸೇವಿತಮ್**” ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಭುವು ಈ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಿದರು ; ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡದೆ ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದೆನು ; ಈಗ ನೋಡಿದ ಸುಕೃತ ಉಂಟಾದುದರಿಂದ ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋಗುವನೆಂದು ಶರಭಂಗ ಋಷಿಯು ಹೇಳಿ, ಶ್ರೀರಾಮಪ್ರಭುವಿಗೆ ಸುತೀಷ್ಟರ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಮುಹೂರ್ತಂ ಸತ್ಯತಾತಮಾನು’, ತನ್ಮು ದಿವ್ಯ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಿನಿಂದ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ಮಾತ್ರ ದಯಮಾಡಿ ನೋಡಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, “**ತತೋಗ್ನಿಂ ಸುಸಮಾಧಾಯ ಹುತ್ವಾ ಚಾ ಜ್ಯೇನ ಮಂತ್ರವಿತ | ಶರಭಂಗೋಮಹಾ ತೇಜಾ ಪ್ರವಿನೇಶ ಹುತಾಶನಮ್**” ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ “**ವೃದ್ಧಃ ಶಾಚಕ್ರಿಯಾಲುಪ್ತಃ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾತ ಭಿಷಕ್ರಿಯಃ | ಆತ್ಮಾನಂ ಘಾತ ಯೇದ್ಯಸ್ತು ಭೃಗ್ವಗ್ನೃ ನಶನಾದಿಭಿಃ || ರತಿವಚನಾ ಚೈರ ಭಂಗಸ್ಯ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶಃ ಸಮಂಜಸಃ**” ಶರಭಂಗರ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶವು ಸಮಂಜಸವೆಂದು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆತ್ಮ ಹನನದಿಂದ ಶರಭಂಗರು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋದರೆಂದು ಶ್ರೀ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಯು ಮುಂದೆ ಶರಭಂಗೇ ದಿವಂ ಯಾತೇ” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ—

೨. ಶರಭಂಗ ವೃತ್ಯಾಂತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಭುವಿನ ಅನುಮತಿಯು

ಅನುಭಾವ್ಯವು. ಶಬರೀ ವೃತ್ತಾಂತದಲ್ಲಿ ಕಳೇಬರ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ತಾನು ಮತಂಗ ಮಹರ್ಷಿಯ ಶಿಷ್ಯಳು, ಪರಿಚಾರಿಣೀ ಎಂದು ಶ್ರೀ ರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಮತಂಗ ಮಹರ್ಷಿಯು ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಕುರಿತು ತೆರಳಿದಾಗ ತಾನೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬರಲು ಅನುಮತಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಋಷಿಯು ಸದ್ಯದಲ್ಲೇ ನಿನಗೆ ಶ್ರೀ ರಾಮ ಸಂದರ್ಶನವು ದೊರೆತು ಅದರಿಂದ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ನೀನು ಅವರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಬಂದು ಸೇರಬಹುದೆಂದು ನಿಯಮಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ರಾಮಾಗಮನವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ, ವನದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ರುಚಿಯಾಗರಬಹುದಾದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಇಟ್ಟು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ—

“ತದಿಷ್ಟಾನ್ಯು ಭೃನುಜ್ಞಾತಾ ತ್ಯಕ್ತು ಮೇತತ್ಕಳೇಬರಮ” | ತೇಷಾಂ ಮಿಷ್ಟಾನ್ಯುಹಂ ಗಂತುಂ ಸಮೀಪಂ ಭಾವಿತಾತ್ಮನಾಮ” ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನು **“ಅರಿತೋಹಂ ತ್ವಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಗಚ್ಛ ಕಾ ಮಂ ಯಥಾ ಸುಖಮು”**, ತಾನು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. **“ಅನುಜ್ಞಾತೇರು ರಾಮೇಣ ಹುತ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಹುತಾಶನೇ | ಜ್ವಲತ್ಪಾ ವಳ ಸಂಕಾಶಾ ಸ್ವರ್ಗಮೇವ ಜಗಾಮಸು | ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಅಗ್ನಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ವಲಿಸುವ ಕಾನ್ತಿಯುಕ್ತಳಾಗಿ ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋದಳು ಎಂದು ಇರುತ್ತದೆ—ಈ ಶಬರೀ ವೃತ್ತಾಂತ ಸರ್ಗದ ಕೊನೆಯ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವು **“ತತ್ಪುಷ್ಕಾಂ ಶಬರೀ ಸ್ಥಾನಂ ಜಗಾಮಾತ್ಮ ಸಮಾಧಿನಾ”** ಎಂದಿರುವದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದ ರಾಜೀಯರರತ್ನಮೇಖಲವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ **“ಸ್ತ್ರಿಯಾ ಅಪಿ ವಿದುರಾದೇರಿವ ಯೋಗಾಧಿಕಾರ ಸ್ಪರ್ಶವತಿ”** ಶಬರೀಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿದ್ದರೂ ವಿದುರಾದಿಗಳ ಹಾಗೆ, (ಅದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಧರ್ಮವ್ಯಾಧಾದಿಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರು) ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂದರೆ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ವುಂಟೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿದುದ್ದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವು ಉತ್ತರ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಶುಂಭಕನೆಂಬ ಶೂದ್ರನು ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಧರ್ಮವಿದುದ್ದವಾದುದರಿಂದ ಆತನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವಹಸ್ತದಿಂದಲೇ ಭೇದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಶಬರೀ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿಯೂ ಶೂದ್ರಳಾಗಿಯೂ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದು ಶ್ರೀ ರಾಮನಿಗೆ ಗ್ರಾಹ್ಯವೆಂದರೆ ಪಕ್ಷಪಾತ ದೋಷವನ್ನು ಹೊರಸಿದಂತಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ? ಶ್ರೀ ರಾಮಪ್ರಭುವೂ ಕೂಡ ಯಾವಾಗ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಅವತಾರಯೋ ಆಗ ಆತನೂ ಮನುಷ್ಯನ ಹಾಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯನು. **ವಿದುರಾದೇರಿವ ನಾಟದರಿಂದ ವಿದುರನೂ ಉಪಾಸಕನು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದೂ ಕೂಡ ಶಾಸ್ತ್ರ****

ಎರುದ್ದವು. ಬೇರೆ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲೇ ಎದುರನು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ತೋರಿಸಿರುತ್ತೇನೆ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಿಂದ ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದರಾಜೇಯರು ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮ ಶ್ಲೋಕವಾದ “ಧರ್ಮವ್ಯಾಧಾದಯೋ ಹ್ಯನೈಃ ಪೂರ್ವಾಭ್ಯಾಸಾತ್ ಜಿಗುಪ್ಸಿತೇ | ವರ್ಣಾವರತ್ವೇ ಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾಶ್ರಮಣೀಯಥಾ” ಎಂಬುವದಕ್ಕೂ ಅಸಾರ್ಥ ಹೇಳಿ ಧರ್ಮವ್ಯಾಧರು, ಎದುರ ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲಾ ಶಬರಿಯ ಹಾಗೆ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆಂದು ಅಸಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಅನುಮತಿ ಶ್ಲೋಕವು ; ಪಕ್ಷಹೇತು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಿಂದ ಸೇರಿದುದು. ಪರ್ಮತೋವಹಿಮಾನ್ ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಧರ್ಮವ್ಯಾಧಾದಯಃ ಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಎಂದು ಇದೆ ; ಇದಕ್ಕೆ ಹೇಳುವು ಪೂರ್ವಾಭ್ಯಾಸಾತ್ - ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಜಡಭರತರ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪಾಸನೆಯ ಬಲದಿಂದ, ದೃಷ್ಟಾಂತವು ಶ್ರಮಣೀಯಥಾ - ಶಬರಿಯು ಹೇಗೆ ಸ್ತ್ರೀತ್ವ ಶಬರತ್ವಗಳಿಂದ ಉಪಾಸನಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಭಾಗವತ ಸಂಶ್ರಯಣದಿಂದ, ಮತಂಗ ಮುಷಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದುದರಿಂದ, ಸಂಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಳೋ, ಹಾಗೆಯೇ ; ಜುಗುಪ್ಸಿತೇವರ್ಣಾವರತ್ವೇ - ಶೂದ್ರಾದಿಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಭಾಗವತ ಸಂಶ್ರಯಣದಿಂದ, ಆ ಭಾಗವತರ ಉಪಾಯಾಸುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಇವರೂ ಅಂತರ್ಗತರಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರವರಿಗೆ ಸರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಕರಾತಲಾ ಮಲಕವು. ಅದರಲ್ಲೂ ಶ್ರೀ ಮದ್ರಾಮಾಯಣವು ವಲ್ಮೀಕಿ ಸಂಭವರಗಿರವಾಗಿ ತುಂಬಾ ಅದರವುಳ್ಳದು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಈ ನಿರ್ದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಮಿ ದೇಶಿಕರವರು ಏಕೆ ಉದಾಹರಿಸಲಿಲ್ಲವು ? ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಗೂ ದೃಷ್ಟನಿಗೂ ಫಲವು ಮೋಕ್ಷವಾಗಿ ಒಂದೇ. ಸ್ವಾಮಿಯು ಕರುಣಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವದು ಕರಣ ಕಳೆಬರಯೋಗವು. ಮುಮುಕ್ಷುವು ನಿಶ್ಚಿತ್ಯತ್ವದಫೇನತಾಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಮೂಲಮನ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿದನಂತರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಭೃಗುಗ್ನೀತಿರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡುವದು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಮಾತ್ರ ಉಪಪಾದಿಸಿದರೇ ಎನಾ ಅದನ್ನು ನಿರ್ದರ್ಶನಗಳಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸಲಿಲ್ಲವು. ಶಾಸ್ತ್ರವು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವದಲ್ಲದೆ ಸ್ವಾಮಿಯೇ “ಆರ್ಮಾನಾ ಮಾತು ಫಲದಾ ಸಕೃದೇವ ಕೃತಾಹ್ಯಸಾ” ಈ ಆದ್ಯನ ದೈನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ದೇಹತ್ಯಾಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನು. ದೃಷ್ಟನಾಗಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಸ್ವಾಮಿಯು ಕರಣ ಕಳೆಬರವಿಯೋಗವನ್ನು ಕೊಡುವತನಕ ಕಾದಿದ್ದು ದಾಯಧನದಹಾಗೆ ಸಜ್ಜುಲಿಸಿಟ್ಟು

ದೃಪ್ತಸ್ಯತು ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಂ ಚಿರಂಜೀವಿತು ಮಿಚ್ಛತಃ |

ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ಲಂಘನಂ ತ್ವಪರಾಧನಮ್'.

ರುವ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವದು ಯುಕ್ತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಭೃಗು ಗ್ನೀರ್ಥ ಪತನದಿಂದ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಉಂಟಾಗದಿದ್ದರೆ, ಈಗಿನ ಸರ್ವಾರದ ಆತ್ಮ ಹತ್ಯಾದೋಷ ಶಿಕ್ಷೆಗೂ ಗುರಿಯಾಗಬಹುದು.

ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರವರೇ ನೂರುವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬದುಕಿ ಲೋಕೋಪ ಕಾರಕವಾದ ಕೆಲಸದಲ್ಲೇ ನಿರಂತರ ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟರು. ಇದರಿಂದಲೂ ಅವರಿಗೆ ಆರ್ದನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಅವಲಂಬನದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ ವೆಂಬದನ್ನು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಮುಂದಿನ ಕಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದೃಪ್ತಸ್ಯತು ಎಂಬಲ್ಲಿ ರುವ ತು ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ ಇದನ್ನು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಸ್ವಾಮಿಯು ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಯಾವಾಗ ನಿರ್ರಾಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನೋ ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಆತನಿಗೆ ಸದ್ಭ ವಿದ್ಯದಲ್ಲೂ ಕಾದಿದ್ದು ಅನಂತರ ಆಚಾರಾದಿಗತಿಯಿಂದ ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಸೇರುವದು ಉಚಿತವು ಆದರೆ ಆತನು ಮುಂದೆ ಜೀವಿಸಿರಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ರುವದರಿಂದ ಆತನು ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವದೇನೋ ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಷು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದರು. ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾದುದೇ ಎಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕಾರಿಕೆಗೆ ಅರ್ಥವು :- ದೃಪ್ತಸ್ಯತು - ದೃಪ್ತನ ವಿಸಯದಲ್ಲಾದರೋ, **ಯಥಾ ಶಾಸ್ತ್ರಂ** - “ಸದ್ಭೈವಾ ತ್ವಾನಂ ಗೋಷಾಯೇತ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, **ಚಿರಂಜೀವಿತುಮಿಚ್ಛತಃ** - ಬಹುಕಾಲ ಬದುಕಿ ರಲು ಅಸೇಕ್ಷಿಸುವನಾದುದರಿಂದ, **ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ಲಂಘನಂತು** - ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಸದ್ಭೈವ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಭಗ ವದಾಜ್ಞೆಯ ಉಲ್ಲಂಘನವಾದರೋ, **ಅಪರಾಧನಮ್** - ದೋಷಯುಕ್ತವಾ ದದ್ದು. ಆತನಿಗೇನೋ ದೋಷಯುಕ್ತವಾದುದಲ್ಲವು. ದೃಪ್ತನಾದವನು ವ್ಯಾಧಿ ಬಂದರೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದದ್ದಾಗಲಿ ಎಂದರೆ ದೋಷವು. ಸಾಹಸವನ್ನಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಾಡಕೂಡದು. ಒಬ್ಬನು ನದಿ ಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರೆ ತನಗೆ ಈಜುವದು ತಿಳಿಯದೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಧುಮುಕುವದು ಅಪ ರಾಧವು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸದ್ಭವು ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿಯುತ್ತೇನೆಂದು ಹೋಗುವದು ಸರಿಯಲ್ಲವು. ಅನೆಲ್ಲವೂ ದುರ್ಮರಣವೆಂದೆನಿಸಿ ದೋಷವಹ ವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ರೋಷದಿಂದ ಹೋಗಿ ಶತ್ರುವನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿ ತಾನು ಸಾಯುವದೂ ಸಹ ದೋಷವು.

ಯೋಗಿಗಳ' ಯೋಗವಿಶೇಷತ್ತಾಲೇ ದೇಹನ್ಯಾಸಮ್ ಪಣ್ಣುಮಾ
ಪೋತೇ ಆರ್ದ್ರತಿಶಯ ಮುಡೈಯವನ್ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾಲೇ ದೇಹನ್ಯಾಸ
ಮುಣ್ಣುಗೈಕ್ಕು ತೀರ್ಥಪ್ರವೇಶಾದಿಗಳಿರ' ಪೋಲೇ ಯುಗ ವಿಶೇಷ
ನಿಯಮ ಮಿಲ್ಲೈ.

ಆದರೆ, ಜಲಾಗ್ನಿಪ್ರವೇಶಾದಿಗಳು, "ಸ್ವರಾಗ್ನಿದ್ಯುರ್ಧಂ ತಪಸ್ತಸ್ತಾಸುಮು
ಹತ್ವಾರ್ಣಮಾನಸಃ | ತೀರ್ಥಾದಿಷುತ್ಯಜೇದ್ವೇಹಂ ನೈವಂ ಕಲಿಯುಗೇ
ಭವೇತ್" ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಆರ್ದ್ರನಿಗೆ ನಿಸಿದ್ಧವೇ ಎಂಬ
ಶಂಕಾ ದಲ್ಲಿ ಅದು ಆರ್ದ್ರಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಹಾಗಾದರೆ ಯಾರನ್ನು ಅದು ಹೇಳಿದುದು ಎಂದರೆ ಸ್ವರಾಗ್ನಿದ್ಯುರ್ಧಂ ಎಂಬುದರಿಂದ
ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವರ್ಗವೇ ಮೊದಲಾದವನು ಫಲವುಳ್ಳವು ಬ್ರಹ್ಮಕುಬೇರಾದಿ
ಲೋಕಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಅಭಿ
ಪ್ರಾಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ಗಚ್ಛಲೋರ್ಕಾ ಅನುತ್ತರ್ಮಾ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ
ಅದಕ್ಕಿಂತ ಸಮ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳಿಲ್ಲ ವಾದುದರಿಂದ ಆದಿ- ಶಬ್ದ
ಪ್ರಯೋಗವು ಸರಿಯಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ನೈವಂ ಕಲಿಯುಗೇ ಭವೇತ್ - ಎಂಬ
ವಿಧಿಯು ಆರ್ದ್ರಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು ಅಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಯೋಗಿಗಳ' - ಭಕ್ತಿಯೋಗ ನಿಷ್ಕರು, ಉಪಾಸಕರು, ಯೋಗವಿಶೇಷ
ತ್ತಾಲೇ - ತಾವು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಿರುವ ಉಪಾಸನಾ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ, ದೇಹ
ನ್ಯಾಸಮ್ - ಶರೀರತ್ಯಾಗವನ್ನು, ಪಣ್ಣುಮಾಪೋಲೇ - ಮಾಡುವಹಾಗೆ
ಆರ್ದ್ರತಿಶಯ ಮುಡೈಯವನ್ - ದೈನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಈ ದುಃಖಕರವಾದ
ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಇರಲಾರನೆಂದು ಶೋಕಾತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು,
ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾಲೇ - ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವದರ ಮೂಲಕ, ದೇಹ
ನ್ಯಾಸಪಣ್ಣುಗೈಕ್ಕು - ಶರೀರ ತ್ಯಾಗಮಾಡುವದಕ್ಕೆ, ತೀರ್ಥಪ್ರವೇಶಾದಿಗಳಿರ'
ಪೋಲೇ - ಸ್ವರ್ಗಾದಿಭೋಗಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಕೃತತ್ರೇತಾ ದ್ವಾಪರಗಳಲ್ಲಿ
ಅನುಮತಿಯೂ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೂಡದೆಂಬ ನಿಯಮವಿರುವ ಹಾಗೆ, ಯುಗ
ವಿಶೇಷನಿಯಮಮಿಲ್ಲೈ - ಆರ್ದ್ರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ನಿಯಮವೇನೂ
ಇಲ್ಲವು. ಎಂದರೆ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲೂ ಕೂಡ, ಆರ್ದ್ರನಿಗೆ ದೇಹನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾನು
ಮತಿಯುಂಟೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಸರ್ವಧೈನ ಆತ್ಮಾರಕ್ಷಣೇಯವೆಂದು ಪ್ರಾಜ್ಞರೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ
ಶಾಸ್ತ್ರವು ಆರ್ದ್ರನಿಗೆ ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಇತ್ತಿತು
ಎಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—ದೇಹನಾಶವಾದರೂ ಆತ್ಮಾವಿಗೆ ನಾಶವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಗೀತಾ

ಇವ್ವಾರ್ತ ಪ್ರಪನ್ನನೇ ಎಲ್ಲಾರಿಲುಮ' ಕಡುಗ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣಮ' ಪಣ್ಣುಗಿರವರ್.

ದ್ವಿತೀಯಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣತರವಾಗಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಭಗವಾಢರವರು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಮದರಿಂದ ಈ ದೇಹತ್ಯಾಗದ ಮೂಲಕ ಈಗಿರುವ ಈ ದುಃಖಭಾಕ್ಯಾಗಿರುವ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ದುಃಖಗಂಧವೇ ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೋಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನಾದುದರಿಂದ ಅಂತವನು ಮಾನನೀಯನಾದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಮತಿಯು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—ಆತ್ಮರಕ್ಷಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಆದರವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದಲೇ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾರಿಲುಮ' ಕಡುಗ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣ ಪಣ್ಣುಗಿರವರ್ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮೋಜ್ಜ್ವಲವನನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನು ಆದ್ದನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ದೃಢಪ್ರಪನ್ನರಿಗಿಂತಲೂ ಆದ್ರಪ್ರಪನ್ನನು ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಯು ಬೇಗನೇ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಕಾತರವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಮತಿ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅಂತವರು ಅತಿ ವಿರಳರೂ ಎಂಬ ಭಾವವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಇವ್ವಾರ್ತ ಪ್ರಪನ್ನನೇ - ಈ ಆದ್ರ ಪ್ರಪನ್ನನೇ, ಎಲ್ಲಾರಿಲುಮ' - ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಪನ್ನರಲ್ಲೂ, **ಕಡುಗ -** ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ, **ಆತ್ಮರಕ್ಷಣವ್ವಣ್ಣುಗಿರವರ್ -** ಆತ್ಮರಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನು. ದೇಹತ್ಯಾಗವು ಹೇಗೆ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣವಾದೀತು ? ಎಂಬುದೀಗ ಪ್ರಶ್ನೆಯು. ಈ ಆತ್ಮಾ, ಜ್ಞಾನೈಕಾಕಾರನು, ದಿವ್ಯ ನೈಕುಂಠದಲ್ಲೇ ಸುಖವಾಗಿರಲು ಯೋಗ್ಯನು. ಕರ್ಮಮೂಲಕವಾಗಿ ದೇಹಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಈತನ ಜ್ಞಾನವು ತಿರೋಹಿತವಾಗಿ, ಬಂಧಕಗಳಾದ ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಬಂಧದಲ್ಲಿದ್ದ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವನು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ದೇಹವು ಆತನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದುದು. ದೇಹನಿವೃತ್ತಿ ಯಾವಾಗ ಆಯಿತೋ, ಆಗ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಯಾಯಿತು. ಮರಣವು ಅಂತವನಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಹೀಗೆ ಆದ್ದನು ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ತ್ವರೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಆಗ್ರೇಸರನೆಂದೂ, ಅದರಿಂದಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮ್ಮತಿಯೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು.

ಮುಂದೆ ಆದ್ರ ದೃಢ ತಬ್ಬಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿತರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಆದ್ರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗೀತಾ ಶ್ಲೋಕವಾದ ಚತುರ್ವಿಧಾಭಿಜನ್ತೇ ಮಾಂಜನಾ ಸ್ತುತ್ವತಿನೋರ್ಜುನ | ಆರೋಜಿಜಾಸುರರ್ಥಾಹೀ ಜಾ ವೀಚ

ಅಥ ಆರ್ದ್ರ ದೃಪ್ತ ಶಬ್ದಯೋರರ್ಥೌ ವದತಿ

ಇಪ್ಪಡಿ ಆರ್ದ್ರ, ದೃಪ್ತ, ಎಜ್ಜೆರ ಪಿರವುಮ್ ಇವನುಕ್ಕು ಪಿರನ್ನ ಶೋಕತ್ತಿಲ್ ವೈಷಮ್ಯ ಮಡಿಯಾಗ ಚೊಲ್ಲುಗಿರದತ್ತನ್ನೆ, ಒರುನನುಕ್ಕು

ಭರತರ್ಷಭ" ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಆರ್ದ್ರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಯರು "ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಹೀನಃ ಭ್ರಷ್ಟೈಶ್ಚರೈಃ ಪುನಸ್ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಕಾಮಃ" ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ವಶ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡು ಪುನಃ ಅದನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ಅರ್ಥವೇ? ಈ ಆರ್ದ್ರ ನಿಗೆ ಐಹಿಕ ಕಾಮನೆಯಿರುವದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಪ ದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಆರ್ದ್ರ ಶಬ್ದಾರ್ಥವೇನು? ದೃಪ್ತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗರಿಷ್ಟನು ಎಂಬ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. "ಹೃಷ್ಟೋ ದೃಪ್ಯತಿ, ಧೃವೋಧರ್ಮಮತಿ ಕ್ರಾಮತಿ ಧರ್ಮಾತಿಕ್ರಮೇ ಖಲು ಪ್ರನರ್ಸರಕಃ" "ಸಂತುಷ್ಟನು ಅಹಂಕಾರ ಪಡುವನು, ಅಹಂಕಾರಿಯು ಧರ್ಮವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವನು, ಧರ್ಮಾತಿಕ್ರಮ ಉಂಟಾಗಲು ನರಕವು" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅರ್ಥವೇ ದೃಪ್ತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ಈ ದೃಪ್ತನಿಗೂ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವು. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ದೃಪ್ತಪ್ರಪನ್ನರೆಗೆ ದೇಹಾ ವಸಾನಾನಂತರ ಮೋಕ್ಷವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆರ್ದ್ರನಿಗೇನೋ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಶೋಕ ಉಂಟು. ಮಾಶುಚಃ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವೇನೋ ಸಾರ್ಥಕ ವಾದುದು ಆಯಿತು. ದೃಪ್ತನಿಗೆ ಮರಣಾನಂತರ ಮೋಕ್ಷದ ಆಶೆಯು. ಆತನು ಶೋಕಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ. ಗರಿಷ್ಟನಿಗೆ ಶೋಕವೆಲ್ಲಿಯದು? ಇತ್ಯಾದಿ ಈತನ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ಮಾಶುಚಃ ಎಂದು ಹೇಳುವದು ನಿರರ್ಥಕವಲ್ಲವೋ? ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವು ಆತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಯೇ? ಇತ್ಯಾದಿ ಶಂಕಾ ಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆರ್ದ್ರಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗೀತಾಪ್ರಯೋಗದ ಅರ್ಥ ವಲ್ಲವು. ದೃಪ್ತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗರಿಷ್ಟ ನೆಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಅಲ್ಲವು. ಇಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಮೋಕ್ಷಾ ರ್ಥಗಳಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವರೇ. ಇಬ್ಬರೂ ಮಾಶುಚಃ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವರೇ. ಅವರುಗಳಿಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆರ್ದ್ರದೃಪ್ತ ಶಬ್ದಗಳು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥಗಳುಳ್ಳವಲ್ಲವೆಂದೂ ಭಿನ್ನವಾದ ಅರ್ಥಗಳುಳ್ಳ ವೆಂದೂ ದೃಪ್ತಪ್ರಪನ್ನನಿಗೂ ಶೋಕ ಉಂಟೆಂದೂ, ಆದುದರಿಂದ ಚರಮಶ್ಲೋ ಕದ ಮಾಶುಚಃ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಸಾರ್ಥಕವಾದುದ್ದೆಂದೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ:—

ಇಪ್ಪಡಿ - ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ದ್ರನು ದೃಪ್ತನು, ಎಜ್ಜೆರ ಪಿರವುಮ್ - ಎನ್ನುವದರಲ್ಲಿ ಭೇದವು, ಇವನುಕ್ಕು - ಈ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ಪಿರನ್ನ ಶೋಕತ್ತಿಲ್ - ಉಂಟಾದ ಶೋಕದಲ್ಲಿ, ವೈಷಮ್ಯಮಡಿಯಾಗ - ತಾರತಮ್ಯ ಮೂಲಕವಾಗಿರು

ಶೋಕಮಿಲ್ಲಾ ಮೈಯನು. ಜನ್ಮಾಂತರಾದಿ ಮಾತ್ರಮ್ ಶೋಕನಿಮಿತ್ತ ಮಾಯ' ಏತೇನು ಮೊರನಾಳ್ ಮೋಕ್ಷಮ್ ಪೆರುಮೋ ಮನು ತೇರಿ ಯಿರುಕ್ಕುಮರ್ವ ಇಜ್ಜು ದೃಷ್ಟ. ಅಲ್ಲದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟಜನಾವಮಾನಾದಿ ಹೇತು ವಾನ ಗರ್ವರೂಪಮಾನ ಅನಾತ್ಮಗುಣತ್ವೈಯುಡೆಯನಲ್ಲ.

ವದನ್ನು ಶೋಲ್ಲುಗಿರದು ಅತ್ತನೇ - ಹೇಳುತ್ತದಷ್ಟೇ ಎನಾ ಇನ್ನು ಯಾವ ಬೇಧವೂ ಇಲ್ಲವು. ಒರುವನುಕ್ಕು - ಆ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ದೃಷ್ಟನಿಗೆ, ಶೋಕಮಿಲ್ಲಾ ಮೈಯನು - ಶೋಕವಿಲ್ಲಾ ಎಂದಲ್ಲವು; ಅಂದರೆ ಆತನಿಗೆ ಶೋಕ ಉಂಟೆಂಬ ಭಾವವು. ಆದ್ದು ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವದ ರಿಂದ ಆತನಲ್ಲಿ ಶೋಕ ಉಂಟೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾದುದರಿಂದ ಆತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲವು. ದೃಷ್ಟನಲ್ಲಿ ಶೋಕ ಉಂಟೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಚರ್ಚಿಸು ತ್ತಾರೆ.

ಜನ್ಮಾಂತರಾದಿಮಾತ್ರಮ್ - ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಜನ್ಮವೇ ಮೊದಲಾದವು, ಶೋಕನಿಮಿತ್ತಮಾಯ' - ಬೇಡವೆಂಬ ಶೋಕವೇ ಕಾರಣವಾಗಿ, ಏದೇನು ಒರುವನಾಳ್ - ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದಿನ, ಮೋಕ್ಷಮ್ ಪೆರುವೋಮ್ - ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವೆವು, ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ, ತೇರಿಯಿರುಕ್ಕುಮ್ ಅವನ್ - ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನಂಬಿರುವವನು, ಇಜ್ಜು - ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ದೃಷ್ಟ. ಹೀಗೆ ನಂಬಿರುವದರಿಂದ ದೃಷ್ಟನೆನಿಸಿರುವವನು. ಸ್ವಾಮಿಯು ದೇಹಾ ವಸಾನಾನಂತರ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವನೆಂಬ ಪೂರ್ಣನಂಬಿಕೆಯಿಂದಿರುವವನು. ಅಲ್ಲದು - ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಜನಾವಮಾನಾದಿ ಹೇತುವಾನ - ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಜನರಿಗೆ, ಸಾಧುಜನರಿಗೆ, ಅವಮಾನಾದಿ - ಅವಮಾನ ಮಾಡೋಣ ಅದಿ ಶಬ್ದ ದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಖಿನ್ನತೆ ಮೊದಲಾದವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ಇವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ, ಗರ್ವರೂಪಮಾನ - ಗರ್ವರೂಪವಾದ, ಅನಾತ್ಮಗುಣತ್ವೈಯುಡೆಯನಲ್ಲ ಆತ್ಮಾವಿಗಿ ಸ್ವರೂಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡದಿರುವ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಲ್ಲವು.

ಆದ್ದರಿಗೂ ದೃಷ್ಟನಿಗೂ ಶೋಕದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವು. ಶೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವೈಷಮ್ಯವೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಜನ್ಮಾಂತರ ಬೇಡ ವೆಂದೂ, ಸರ್ವಾಪರಾಧವೂ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದೇ ಶೋಕವು. ಆದ್ದರಿಂದರೋ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸನು. ದೃಷ್ಟನಾದರೋ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸುವವನು. ಆದ್ದ ರಿಗಾದರೋ ಶೋಕದಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವು; ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಶೋಕವು. ಜನ್ಮಾಂತರ ವಿಲ್ಲದಹಾಗಿ ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ಮೋಕ್ಷಣ, ಮತ್ತು ಈಗಲೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ಬೇಕು; ಇಲ್ಲಿರುವದು ಅಗ್ನಿಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವಹಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಶೋಕವು. ದೃಷ್ಟ

ಇವ್ವಾರ್ತ ಪ್ರಪನ್ನನೇ ಎಲ್ಲಾರಿಲುಮು' ಕಡುಗ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣಮು' ಪಣ್ಣಾಗಿರವು.

ದ್ವಿತೀಯಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣತರವಾಗಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಭಗವಾಂಸವರು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ದೇಹತ್ಯಾಗದ ಮೂಲಕ ಈಗಿರುವ ಈ ದುಃಖಭಾಕ್ಕಾಗಿರುವ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ದುಃಖಗಂಧವೇ ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೋಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನಾದುದರಿಂದ ಅಂತವನು ಮಾನನೀಯನಾದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಮತಿಯು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—ಆತ್ಮರಕ್ಷಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಆದರವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದಲೇ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾರಿಲುಮು' ಕಡುಗ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣ ಪಣ್ಣಾಗಿರವು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮೋಜ್ಜಿವನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನು ಆದ್ದನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ದೃಪ್ತಪ್ರಪನ್ನರಿಗಿಂತಲೂ ಆದ್ರಪ್ರಪನ್ನನು ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಯು ಬೇಗನೇ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಕಾತರವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಮತಿ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅಂತವರು ಅತಿ ವಿರಳರೂ ಎಂಬ ಭಾವವೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಇವ್ವಾರ್ತ ಪ್ರಪನ್ನನೇ - ಈ ಆದ್ರ ಪ್ರಪನ್ನನೇ, ಎಲ್ಲಾರಿಲುಮು' - ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಪನ್ನರಲ್ಲೂ, **ಕಡುಗ -** ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ, **ಆತ್ಮರಕ್ಷಣವ್ವಣ್ಣಾಗಿರವು -** ಆತ್ಮರಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನು. ದೇಹತ್ಯಾಗವು ಹೇಗೆ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣವಾದೀತು ? ಎಂಬುದೀಗ ಪ್ರಶ್ನೆಯು. ಈ ಆತ್ಮಾ, ಜ್ಞಾನೈಕಾಕಾರನು, ದಿವ್ಯವೈಕುಂಠದಲ್ಲೇ ಸುಖವಾಗಿರಲು ಯೋಗ್ಯನು. ಕರ್ಮಮೂಲಕವಾಗಿ ದೇಹಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಈತನ ಜ್ಞಾನವು ತಿರೋಹಿತವಾಗಿ, ಬಂಧಕಗಳಾದ ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಬಂಧದಲ್ಲಿದ್ದು ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವನು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ದೇಹವು ಆತನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದುದು. ದೇಹನಿವೃತ್ತಿ ಯಾವಾಗ ಆಯಿತೋ, ಆಗ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಯಾಯಿತು. ಮರಣವು ಅಂತವನಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಹೀಗೆ ಆದ್ರನು ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ತ್ವರೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅಗ್ರೇಸರನೆಂದೂ, ಅದರಿಂದಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮ್ಮತಿಯೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು.

ಮುಂದೆ ಆದ್ರ ದೃಪ್ತ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಆದ್ರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗೀತಾ ಶ್ಲೋಕವಾದ ಚತುರ್ವಿಧಾಭಜನೇ ಮಾಂಸನಾ ಸ್ನುಕೃತಿನೋರ್ಜುನ | ಅರೋಚಿಜ್ಞಾಸುರರ್ಥಾಥೀ ಜ್ಞಾನೀಚ

ಲೋಕ ಸಾರ್ವಭೌಮವನ್ನಾಗಲಿ, ಚತುರ್ಮುಖಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ, ಕೈವಲ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ, ಪರಮಪುರುಷನ ಪಾದಕಮಲ ರಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ಪ್ರಪನ್ನರು ಬಯಸುವದಿಲ್ಲವು ಎಂಬುದು ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಥವು.

ಈ ದೇಹವು “ಶರೀರಾಕೃತಿಭೇದಾಸ್ತು ಭೂಪೈತೇ ಕರ್ಮಯೋನಯೇ”

ಎ. ಪು. ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಕರ್ಮಮೂಲಕ ಉಂಟಾದುದು. ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕ ಕರ್ಮಫಲವೆಲ್ಲಾ ನಶಿಸಿ ಹೋಗುವದರಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕೂಡ ಆರ್ದ್ರ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಈ ಅನರ್ಥವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಉಪಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುವ ಈ ಶರೀರದಿಂದಿರಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಈ ದೇಹದಿಂದಿರುವುದು ಜ್ವಲಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವಹಾಗೆ ಭಾವಿಸುವನು. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾಥಾಚಾರ್ಯವಾದ “ನ ದೇವ ಲೋಕಾಕ್ರಮಣಂ ನಾಮುರ್ದತ್ವ ಮಹಂ ವೃಣೇ | ಐಶ್ವರ್ಯಂ ವಾಸಿ ಲೋಕಾಕಾಂಕ್ಷಾಂ ಕಾಮಯೇ ನ ತ್ವಯಾವಿನಾ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಆರ್ದ್ರ ಪ್ರಪನ್ನನ ಮನೋರಥವು, ಇವು ಯಾವುವನ್ನು ಬಯಸುವದಿಲ್ಲವು. ಆತನಿಗೆ ಪರಮ ಹಿತವಾದುದು ಪರಮಾತ್ಮಸಾಯುಷ್ಯವು. ಈ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಆತನಿಗೆ ನರಕಪ್ರಾಯವು.

ಉಡಲು ಮುಯುರು ಮುಜ್ಗುಂಟೆ ಎಂಬ ಪೂರಾಪಾಶುರವು ಯಾವುದೆಂದರೆ—

“ಊಳಿಮುದಲ್ವ ನೊರುವನೇಯೆನ್ನು ನೊರುವ ನುಲಿಗೆಲ್ಲಾ |

ಮೂಳಿತೋರುನ್ನೆನ್ನುಳ್ಳೇಪಡೈತ್ತು ಕಾ ತ್ತುಕ್ಕೈಡತ್ತುಳಲು |

ಮಾಳಿವಣ್ಣ ನೆನ್ನೆ ಮ್ಮಾನನ್ನೆನ್ನೆರು ಮಾಲಿರು ಜ್ಞಾಂಟೆ |

ನಾಳಿ ಮನಮೇ ಕೈ ವಿಡ ಉಡಲು ಮುಯುರು ಮುಜ್ಗುಂಟೆ ||

ತಿರು ಗಂ. ೭. ೯. ಅರ್ಥವು. ಊಳಿ ಮುದಲ್ವನೊರುವನೇ ಯೆನ್ನು ನೊರುವನ - ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ಸಮಸ್ತ ಪರಮಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಕಾರಣಭೂತನಾಗಿ ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ “ಸದೇವ ಸೋಮ್ಯೇದಮಗ್ರಾತೀತ” ಸೂಕ್ಷ್ಮಚಿದ ಚಿದ್ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ, ಏಕಮೇ ವಾದ್ವಿತೀಯಮ್ - ಉಸಾದಾನ ನಿಮಿತ್ತಾದಿ ಸರ್ವ ಕಾರಣನಾಗಿ ಒಬ್ಬನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವನು, ಉಲಿಗೆಲ್ಲಾ ಊಳಿತೇರು - ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳನ್ನು, ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲೂ, ತನ್ನುಳ್ಳೇಪಡೈತ್ತುಕಾತ್ತು - ತನ್ನ ಸದ್ವಿಲ್ಲದಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಿ, ಕಡತ್ತು - ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಳಿಸಿಬಿಟ್ಟ, ಉಳೆಲುಮ್ ಆಳಿವಣ್ಣ - ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದೇ ತನಗೆ ಯಾತ್ರೆ ಯಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ ಉದಾರವಾದ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವನೇ, ಎನ್ನಮ್ಮಾ - ನನಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವ, ಅಮ್ ಕಣ್ - ದರ್ಶನೀಯಮಾಗಿ ಶ್ರಮಪರಿಹಾರವಾದ,

ತಿರುಮಾಲಿರು ಇಷ್ಟೋಲೇ - ಎಂಬುವ ದಿವ್ಯದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಿಜಮಾಡಿಸಿ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹಯುಕ್ತನಾಗಿ ತೋರುವ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು, **ಮನಮೇ - ಓ ಮನಸ್ಸೇ ! ಉಡಲುಮುಯಿರುಮು** - ನಮಗೆ ಹೇಯವಾದ ದೇಹ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣವೂ, ಮಜ್ಜೆ - ನಶಿಸಿ ಹೋಗುವಹಾಗೆ, ಒಟ್ಟು - ಅಶ್ರಯಿಸು. **ಕೈವಿ ಡೇಲೆ** - ಅವರ ಕೈಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಡ, ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಕಾರಣಭೂತನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ಹೇಯವಾಗಿ ಬೋಷಯುಕ್ತವಾದ ಶರೀರಪ್ರಾಣಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ, ತನ್ನನ್ನು ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ತನಕ ಓ ಮನಸ್ಸೇ ಆತನ ಕೈಬಿಡಬೇಡ, ಅಶ್ರಯಿಸಿ ಅವುಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಶರೀರದೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಕೂಡ ಇರಲಾರನೆಂದು ಶೋಕಿಸುವವನು ಆರ್ದ್ರನು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಮುಂದೆ ಆರ್ದ್ರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಆರ್ದ್ರಶಬ್ದಾರ್ಥವಲ್ಲವು. ಅಲ್ಲಿನ ಅರ್ಥವೇ ಬೇರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಆರ್ದ್ರಶಬ್ದಾರ್ಥವೇ ಬೇರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—**ಆರ್ದ್ರೋ ಜಿಜ್ಞಾಸು ರಥಾರ್ಥಿಃ** - ಎಂದು ಗೀತಾ (೭. ೧೯) ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಹೇಳುವ, **ಎಜ್ಜಿರಸ್ಥಳತ್ತಿಲ್** - ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, **ಚ್ಚೊಲ್ಲಪಟ್ಟಿವನಲ್ಲ** - ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವನಲ್ಲವು. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಆರ್ದ್ರನು ಐಹಿಕವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅದು ಪುನಃ ಬೇಕೆಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಶೋಕಿಸಿ ಬೇಡುವವನು. ಈ ಪ್ರಪಂಚನಾದ ಆರ್ದ್ರನಹಾಗೆಯೇ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಕಳೆಕ್ಕೊಂಡು ಬೇಕೆಂದು ಶೋಕಿಸುವವನು, ಆದರೆ ಮೋಕ್ಷವು ಆತನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು. ಐಹಿಕಾ ಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುವವನು. ಅದುದರಿಂದ ಗೀತೆಯ ಆರ್ದ್ರಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರು **“ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಹೀನಃ, ಭ್ರಷ್ಟೇಶ್ವರೈಃ ಪುನಸ್ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಕಾಮಃ** ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಆರ್ದ್ರಶಬ್ದಾರ್ಥವು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಉಪಸಾದಿತವೋ ಎಂದರೆ ? ಶ್ರೀ ಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲೂ ಇನ್ನೂ ಇತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದುಂಟೆಂದು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ—ಶ್ರೀ ಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಶ್ಲೋಕವು ಯಾವುದೆಂದರೆ **“ಆರ್ದ್ರೋ ನಾ ಯದಿನಾ ದೈವೈಃ ಪರೇಷಾಂ ಶರಣಾಗತಃ | ಅರಿಃ ಸ್ರಾಣಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ರಕ್ಷಿತವ್ಯಃ ಕೃತಾತ್ಮನಾ”** ಎಂಬುದು. ಶತ್ರುಗಳ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಶತ್ರುವು ಬಂದು ಆತನು ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ ಒಡನೆ ತನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಶರಣಾಗತನಾದರೂ, ಅಥವಾ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮನೋರಥವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದವನಾದರೂ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನವನ್ನಾದರೂ ಬಿಟ್ಟು ರಕ್ಷಿತತತ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನ ಕರ್ತವ್ಯವು. ಇಲ್ಲಿ ಇವರುಗಳು

“ಆರ್ಮೋ ವಾ ಯದಿನಾ ದೃಪ್ತಃ” ಎಜ್ಜಿರ ವಿಡಮು’ ಅತಿನಾದ ಮನ್ನಾರ್ಯು
ಇಜ್ಜಾವ್ವರ್ಥ ಸ್ಥಿತಿಯಿಲ್’ ವಿನಾದ ಪುಣ್ಣವೊಣ್ಣಾದು. ಉಪಾಯಾನು

ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಆರ್ಮನು - ಎಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸು
ವವನು. ದೃಪ್ತನು - ಎಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸಿ ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು
ಬಯಸುವವನು. ಆರ್ಮೋ ವಾ ಯದಿನಾ ದೃಪ್ತಃ ಎಜ್ಜಿರ ವಿಡಮು’ - ಎಂದು
ಹೇಳಿರುವ ಸ್ಥಳವು, ಅತಿನಾದ ಮನ್ನಾರ್ಯು - ವಿಭೀಷಣ ಶರಣಾಗತಿಯ ವಿಷಯ
ದಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಲು ಪ್ರಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅತಿ ಪ್ರಸಂಗವೆನ್ನುವವರಿಗೆ, ಇಜ್ಜಾವ್ವ
ರ್ಥ ಸ್ಥಿತಿಯಿಲ್’ - ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥ ಶರಣಾ
ಗತಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ವಿನಾದಂ ಪುಣ್ಣವೊ
ಣ್ಣಾದು - ಪೂರೈಪಕ್ಷವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದಲ್ಲವು, ವಿನಾದವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದಲ್ಲವು.
ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಭುವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿ ಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರ
ಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಅತಿನಾದವೆಂದು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಸಾಮಾ
ನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಪ
ಪಾದಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ವಿಭೀಷಣನ ಶರಣಾಗತಿಯು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಂಬುದು
ಶ್ರೀ ಮದಾಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ನಿಪುಣತರವಾಗಿ
ಅಭಯಪ್ರಧಾನ ಸಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿತವು. ಆಗಲಿ ವಿಭೀಷಣನು ರಾಜ್ಯ
ಕಾಂಕ್ಷೆಃ ಎಂದೂ, ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ ಲಂಕಾರಾಜ್ಯಕಾಂಕ್ಷೆಯೂ ಆತನ
ಲ್ಲವು; ಆದು ಸ್ವಾಮಿದತ್ತವಾದುದು. ಆತನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವದು ಕಿಂಕರತ್ವಾಧಿ
ರಾಜ್ಯವು ದಿವ್ಯ ನೈಕುಂಠದಲ್ಲೂ, ಈ ವಿಭವಾವತಾರಕಾಲದಲ್ಲೂ ಸಹ.

ಅತಿನಾದವು, ಆರ್ಮನ ಮತ್ತು ದೃಪ್ತನ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಎಂದು ಮೂಲದಲ್ಲಿ
“ಆರ್ಮೋ ವಾ ಯದಿನಾ ದೃಪ್ತಃ ಎಜ್ಜಿರ ವಿಡಮು’ ಅತಿನಾದ ಎನ್ನಾರ್ಯು
ಎಂದು ಇರುವದರಿಂದ ಎರಡಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಹಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಾರದೀಪ ಮತ್ತು ಸಾರಾ ಸ್ವಾದಿನಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಗಳು ದೃಪ್ತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ಮಾತ್ರ ಅತಿನಾದವೆಂಬುದನ್ನು ಶಂಕಿಸಿ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆರ್ಮನ
ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಅತಿನಾದವಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾಂತರೇ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ
ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ದೃಪ್ತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತಿನಾದ ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ ದೃಪ್ತನು
ಗರ್ವಿಷ್ಠನಾಗಿರುವಾಗ ಆತನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷರೂಪ ರಕ್ಷಣೆಯು ಅತಿನಾದವಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ
ಎಂಬಾಕ್ಷೇಪಣೆಯು. ದೃಪ್ತನು ಗರ್ವಿಷ್ಠನಲ್ಲವು. ಆತನೂ ಮೋಕ್ಷಾಕಾಂಕ್ಷೆ
ಯುಳ್ಳವನೇ. ಆದುದರಿಂದ ರಕ್ಷಿತೆಯಲ್ಲಿ ವಿನಾದವಿಲ್ಲವು.

ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವು ಆರ್ತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಹೋಗುತ್ತದೆಯೇ ?

ಷ್ಠಾನತ್ತುಕ್ಕು ಪಿನ್ನು ಫಲಮಾಗ್ಯಯಾಲುಮ್', ಇದು ಉಪದೇಶವೇಳ್ಳಿ
ಯಾಗ್ಯಯಾಲುಮ ಇವ್ವಾರ್ತ ತಿರುತ್ತಿಲುಮ್', ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎನ್ನು
ಭವಿಷ್ಯನ್ನಿರ್ದೇಶತ್ತುಕ್ಕು ಕ್ಕುರೈಯಿಲ್ಲೈ.

ಇವ್ವಾರ್ತದ್ವಪ್ತಾದಿ ವಿಭಾಗಜ್ಞಳಿಲ್ಲಾಮ್' ಸುಕೃತ ತಾರತಮ್ಯಮೂಲ
ಮಾನ ಭಗವದನುಗ್ರಹ ತಾರತಮ್ಯತ್ತಾಲೇ ವರುಮ್. "ಪ್ರಾರಬ್ಧಮಾತ್ರ

ಆತನು ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಒಡನೆಯೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಬಯಸುವಾಗ ಮೋಕ್ಷ
ಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲ ಪ್ರಯೋಗವು ಸರಿಯೇ? ಎಂದರೆ ಶರಣಂವ್ರಜ
ಎಂಬ ಉಪದೇಶಾನಂತರವೇ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವು ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನಾ
ನಂತರ ನಿರ್ವಾಣ ಮೋಕ್ಷಗಳಾದುದರಿಂದ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಯೋಗವು ಉಪಪನ್ನವೆಂದು
ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನತ್ತುಕ್ಕು ಪಿನ್ನು -
ಉಪಾಯವಾದ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ನಂತರ, ಫಲಮಾಗ್ಯಯಾಲೇ -
ಮೋಕ್ಷರೂಪ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯಾದುದರಿಂದ, ಇದು - ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರು
ವದು ಅದು ಏನೆಂದರೆ ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬ ಉಪದೇಶವು, ಉಪದೇಶಮಾಗ್ಯ
ಯಾಲೇ - ಉಪದೇಶವಾದುದರಿಂದ, ಇವ್ವಾರ್ತತಿರುತ್ತಿಲ್ - ಈ ಆಶ್ವನ ವಿಷ
ಯದಲ್ಲೂ, ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎನ್ನು- ಎಂಬದಾಗಿ, ಭವಿಷ್ಯನ್ನಿರ್ದೇಶತ್ತುಕ್ಕು -
ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ, ಕ್ಕುರೈಯಿಲ್ಲೈ - ಏನೊಂದೂ ಅನುಪಪನ್ನವಾದುದು
ಇರುವದಿಲ್ಲವು.

ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬ ಉಪದೇಶಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನವು
ಆಶ್ವದ್ವಪ್ರರಗೂ ಒಂದೇ ಆಗಿ, ಇಬ್ಬರ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಯು ಸರ್ವಾಪ
ರಾಧಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಜನ್ಮಾಂತರ ಎಲ್ಲದೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧ
ವಾಗಿರುವಾಗ ಆಶ್ವದ್ವಪ್ರರೆಂಬ ವಿಭಾಗವೂ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಇರುವ ಶೋಕಗಳಿಗೆ
ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆಶ್ವದ್ವಪ್ರಶಬ್ದಗಳಿಗೆ
ಇತರರು ಹೇಳಿರುವ ಅರ್ಥವು ಸರಿಯಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು
ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—

ಇವ್ವಾರ್ತದ್ವಪ್ತಾದಿ ವಿಭಾಗಜ್ಞಳಿಲ್ಲಾಮ್' - ಈ ಆಶ್ವರು ದ್ವಪ್ರರು ಎಂಬ
ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗಗಳಿಲ್ಲವೂ, ಸುಕೃತತಾರತಮ್ಯ
ಮೂಲಮಾನ - ಸುಚರಿತ ಪರಿಪಾಕದ ತರತಮ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಉಂಟಾದ,
ಭಗವದನುಗ್ರಹದ ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ, ವರುಮ್ - ಉಂಟಾಗುವದು, ಸುಕೃತ
ಎಲ್ಲದೆ ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನವು ಲಭಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ, ಸುಕೃತ

ಭುಕ್ತತ್ರತತ್ಪ್ರವಿತ್ಸುಖನಾಶ್ಚುಯಾತ್” ಇತ್ಯಾದಿ ವಚನಶ್ಲೋಕ ಅರ್ದಪ್ರಸವ್ನ
ವಿಷಯಪ್ರತಿ ನಿರವಕಾಶಶ್ಲೋಕ.

ತಾರತಮ್ಯ ವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ಸುಕೃತ ತಾರತಮ್ಯಕ್ಕೆನುಗುಣವಾಗಿ
ಭಗವದನುಗ್ರಹವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಶರಭಂಗಮುನಿಗಳೂ ಶಬರಿಯೂ
ಅರ್ದಪ್ರಸತ್ತಿ ಮಾಡಿದವರಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಸುಕೃತಿಗಳೆಂಬ ಭಾವವು. ಪ್ರಪನ್ನರಲ್ಲಿ
ಅರ್ದನು ಯಾರು ಎಂದರೆ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಒಡನೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು
ಬೇಡುವವನು. ಸ್ವಾಮಿಯು ಅತ್ಯಂತಾನುಗ್ರಹ ಮೂಲಕ ಒಡನೆ ನಿರ್ವಾಣ
ವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಅಥವಾ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು
ಸ್ವಾಮಿಯು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಈತನಿಗೆ
ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಶೇಷವೂ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ದೃಷ್ಟ
ನಾದರೋ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸುವವನು. ನಿರ್ವಾಣಪ್ರಾಪ್ತವಾದನಂತರ ಸ್ವಾಮಿ
ಕೃಪೆಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ಶ್ರೀ ಮದ್ರಾಮಾಯಣದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕರ್ತಾವಾದ ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದ ರಾಜೇ
ಯರು, “ಅರ್ದೋವಾ ಯದಿವಾ ದೃಪ್ತಃ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ
ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆನೆಂದರೆ—“ಅರ್ದಃ ಸ್ವಾಭಿಮತ ಸಂಭವೇ ವಿಳಂಬಾಕ್ಷಮ
ತೀವ್ರ ಸಂವೇಗವಾನ್ವಾ ಶರಣಾಗ ಮನ ನೇಳಾಯಾ ಮುಖಿ ಸ್ವಾಪರಾಧ
ನಿಮಿತ್ತ ಭಯಾದಿನೂ ವೇ ತ್ಯರ್ಥಃ. ದೃಪ್ತಸ್ತು ವಿಳಂಬಾ ವಿಳಂಬವನಾ
ದೃತ್ಯ ಫಲಮಾತ್ರ ಸಕ್ತಃ, ತಸ್ಯಾಂ ವೇಳಾಯಾ ಮುಖಿ ವಿನಯ ಸ್ವಾಪ
ರಾಧ ನಿಮಿತ್ತ ಭಯ ತೂನ್ಯೋ ವೇತ್ಯರ್ಥಃ. ಮುಮುಕ್ಷು ಪಕ್ಷೇ ಸಂಸಾರ
ಜಿಗುಪ್ಸಾನು ಸಂಧಾನೇನ ಸದ್ಯ ಏವ ದೇಹ ನಿವೃತ್ತಿ ಕಾಮು ಅರ್ದಃ
ದೃಪ್ತಸ್ತು ಶರೀರಾವಸಾನಕಾಲೇ ಮುಕ್ತಿ ಕಾಮುಃ ಯದ್ವಾ, ಅಕಿಂಚನ್ಯಾ
ನನ್ಯ ಗತತ್ವಪುರಸ್ಕರಂ ಪ್ರಪನ್ನ ಅರ್ದಃ, ಸ್ತೋಬಹೇಳನಾದಿ ರೂಪೇಣ
ಶರಣಾಗತೋ ಸ್ವೀತಾಬ್ರುವಾ ದೃಪ್ತಃ” ಅರ್ದ ದೃಪ್ತ ಶರಣಾಗತಿಯು ಏಕಕಾ
ದಿಗಳಿಗೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೂ ಆಗಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿ, ಏಕಕ, ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳಿಗೆ
ವಿಳಂಬ ಸಹಿಸದೆ ಒಡನೆ ಬೇಕೆಂಬುವನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡುವ
ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಪರಾಧ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಭಯಪಡುವನೆಂಬುವನಾಗಲಿ ಅರ್ದ
ನೆಂದೂ, ದೃಪ್ತನಾದರೋ ವಿಳಂಬ ಅಥವಾ ಅವಿಳಂಬಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆ,
ತಾನು ಕೋರುವ ಫಲಸಿದ್ಧಿ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಭಿಲಾಷೆ ಉಳ್ಳವನಾಗಲಿ ಅಥವಾ
ಶರಣಾಗತಿವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವಿನಯ ಭಯಗಳಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಆಗಬಹುದು ಎಂದು,
ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ; ಮುಮುಕ್ಷುವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅಕಿಂಚನ್ಯ ಅನನ್ಯ

ಗತಿತ್ವ ಪುರಸ್ಸವಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿದವನು ಆರ್ದ್ರನೆಂದೂ, ಸ್ತೋಬವೆಂದರೆ ಶರಣಾಗತಿಶಬ್ದವನ್ನಾಗಲಿ, ಶರಣಾಗತಿ ಮನ್ತ್ರವನ್ನಾಗಲಿ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಹಾಗೆ ಹೇಳಲು ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, ಹೇಳನೆ - ಅದು ಅಷ್ಟು ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಹೇಳನವು, ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವನು ದೃಪ್ತನು ಎಂದೂ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಕಿಂಚನ್ಯ, ಅನನ್ಯಗತಿತ್ವವು ಆರ್ದ್ರ ದೃಪ್ತರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬೇಕಾದ ಅಂಗಗಳು. ಸ್ತೋಭ ಹೇಳನಾದಿಗಳಿಂದ ಶರಣಾಗತಿಯು, ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವದರಿಂದ ಶರಣಾಗತಿಯೇ ಆಗುವದಿಲ್ಲವು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಆರ್ದ್ರದೃಪ್ತ ಶಬ್ದಗಳು ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವನನ್ನು ಕುರಿತವಾದುದರಿಂದ ಆ ಶಬ್ದಗಳ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ವದು ಅಂಗಗಳೂ ಇರುವದರಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ತುಂಬಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸುಕೃತಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಸುಕೃತದಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ ಉಂಟಾಗಿ ಶೋಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದೂ, ಅದರಿಂದ ಭಗವದನುಗ್ರಹದಲ್ಲೂ ತಾರತಮ್ಯ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಫಲದಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು.

ಹೀಗೆ ಇತರರ ಸಮಂಜಸವಲ್ಲದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ, ಆರ್ದ್ರ ದೃಪ್ತಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸರಸ್ವತಮಂಜಸಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.—ಆರ್ದ್ರನು ಎಳೆಂಬ ಸಹಿಸದೆ ಈ ಹೇಯದೇಹದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವನು. ದೃಪ್ತನಾದರೋ ಅಷ್ಟು ಗುರುತರವಾದ ಶೋಕವಿಲ್ಲದೆ, ದೇಹಾವಸಾನಾನಂತರ ಈ ಹೇಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಕೋರುವನು. ಇಷ್ಟೇ ಇವರುಗಳಿಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು.

ಅಗಲಿ ಆರ್ದ್ರನಿಗೆ ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನದ ಉತ್ತರಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ದೇಹಾವಸಾನವನ್ನೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಕೋರುವನಾದರೆ, “ಪ್ರಾರೇಚ್ಛೇತರ ಪೂರ್ದಸಾಪಮಖಿಲಂ ಎಂದು ತಾನೇ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುವದೂ, ಮತ್ತು “ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಮಾತ್ರ ಭುಕ್ತತ್ರ ತತ್ಪನಿತ್ಸುಖ ಮಾಪ್ನುಯಾತ್” ಎಂದರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಮಾತ್ರ ಭುಕ್ - ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಮಾತ್ರವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದವನಾಗಿ, ತತ್ಪತತ್ಪನಿತ್ - ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದವನು, ಸುಖಂ - ಮೋಕ್ಷಸುಖವನ್ನು, ಅಪ್ನುಯಾತ್ - ಹೊಂದುವನು ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೂ ವಿರೋಧವಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ ? ಎಂದರೆ ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:- ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಚನಗಳು ಆರ್ದ್ರಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ನಿರವಕಾಶಂಗಳ - ಶಂಕೆಗೆ ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲವು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದುದು ನಿರವಕಾಶವು. ಅನಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ನಾಶವಾಗುವದಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹ ತಾರ

ದೃಪ್ತಪ್ರಪನ್ನತೀರ್ತಿಲಃ ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯಾಂಶತ್ವೈ ಸ್ವತ್ತ "ಮಾಶುಚಃ" ಎಚ್ಚಿರ ವಾಕ್ಯತ್ವಿಕ ಕರುತ್ತೈ "ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಧಿಭೌತಿಕ" ಎನ್ನು ತುಡಜ್ಜಿ "ಅತಸ್ತಂ ತವ ತತ್ವತೋ ನುದಾಜ್ಞಾನ ದರ್ಶನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಷು ನಿಸ್ಸಂಶಯಂ ಸುಖಮಾಸ್ವ" ಎನ್ನರುಳಿ ಚ್ಚೆಯ ದಾರ'.

ತಮ್ಮದಿಂದ ಅಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧಾಂಶವೂ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು. ಆದ್ದರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಶೋಕ ಉಂಟಾದುದರಿಂದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಶೋಕ ತಾರತಮ್ಯ ವೆಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಳೆಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಶೋಕವು ಆದ್ರದೃಪ್ತರಿಗೂ ಸಮನಾದವು. ಆದ್ದರಿಗಾದರೋ ಆಯುಷ್ಸಿನ ಶೇಷ ವಿರುತ್ತದೆಯೇ, ಅಲ್ಲಿವರಿಗೆ ಈ ದೇಹದಿಂದಿರುವದು ಹೇಗೆ? ದೇಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಬಂಧಕಗಳೇ? ಏನು ಮಾಡುವದು ಎಂಬ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶೋಕವು. ಈ ಎರಡು ಶೋಕಗಳನ್ನು ಆದ್ರನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಮಾಶುಚಃ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದ ರೆಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಆದ್ರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಶುಚಃ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಭಿ ಪ್ರಾಯವಾದರೆ ದೃಪ್ತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾಶುಚಃ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದ ಅಭಿ ಪ್ರಾಯವೇನು ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರು ಶರಣಾಗತಿಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—ದೃಪ್ತನಾದರೋ ಅಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಅನಂತರ ದೇಹಾವಸಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವ ನೆಂಬರ್ಥವು.

ದೃಪ್ತಪ್ರಪನ್ನತೀರ್ತಿಲಃ - ದೃಪ್ತಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯಾಂಶತ್ವೈ ಸ್ವತ್ತ - ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನಾನಂತರ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯ ಶೇಷವನ್ನು ಕುರಿತು, ಮಾಶುಚಃ ಎಚ್ಚಿರ ವಾಕ್ಯತ್ವಿಕ ಕರುತ್ತೈ - ಮಾಶುಚಃ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು, "ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಧಿಭೌತಿಕ" ಎನ್ನು ತುಡಜ್ಜಿ - ಎಂದು ಆರಂಭಿಸಿ, ಅತಃ - ಆ ಕಾರಣದಿಂದ, ತವ - ನಿನ್ನ, ತತ್ವತಃ - ಯಥಾರ್ಥ ವಾದ "ಮದ್ಜ್ಞಾನ ದರ್ಶನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಷು - ನನ್ನ (ಸರೈಶ್ವನ) ಜ್ಞಾನವೇನು, ದರ್ಶನ - ಧ್ಯಾನಮೂಲಕ ದರ್ಶನವೇನು, ಪ್ರಾಪ್ತಿಷು - ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇನು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಂಶಯಃ - ಏನೊಂದೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದವನಾಗಿ, ಸುಖಮಾಸ್ವ - ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳು, ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ, ಅರುಳಿಚ್ಚೆಯ ದಾರ' - ಕೃಪಯಾ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು.

ಶರಣಾಗತಿಗಿದ್ದ ಆ ವಾಕ್ಯವು ಯಾವುದೆಂದರೆ—"ಅಧ್ಯಾತ್ಮಕಾದಿ ಭೌತಿ ಕಾಧಿ ದೈವಿಕ ದುಃಖ ವಿಘ್ನಗಂಧ ರಹಿತಸ್ತ್ವಂ ದ್ವಯ ಮರ್ಥಾನು ಸಂಧಾ ನೇನ ಸಹ ಸದ್ವೇನಂ ವಕ್ತಾ ಯಾವ ಚ್ಚರೀರಸಾತಂ ಶ್ರೀರಂಗೇ ಸುಖ

ಮಾಸ್ತು. ಶರೀರಸಾತ ಸಮಯೇತು ಕೇವಲಂ ಮದೀಯ ಯೈವ ದಯ
ಯಾತಿ ಪ್ರಬುದ್ಧೋ ನಾನುನಾನಾ ಲೋಕಯನ್ ಪ್ರಚ್ಯುತ ಪೂರ್ದಸಂಸಾ
ಮನೋರಥಃ ಜೀರ್ಣ ಮಿವ ವಸ್ತ್ರಂ ಸುಖೇನೇನಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಸ್ಥೂಲ
ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪಾಂ ವಿಸೃಜ್ಯ ತದಾನೀ ಮೇವ ಮತ್ತಸಾದ ಲಬ್ಧಮಚ್ಚರ
ಣಾರವಿಂದ ಯುಗೈಕಾಂತಿಕಾತ್ಯಂತಿಕ ಪರಭಕ್ತಿ ಪರಜ್ಞಾನ ಪರಮ
ಭಕ್ತಿ ಕೃತ ಪರಿಪೂರ್ಣಾನವರತ ನಿತ್ಯ ವಿಶದತಮಾ ನನ್ಯಪ್ರಯೋಜನಾ
ನವಧಿಕಾತಿಶಯ ಸ್ತೀತಿಕಾರಿತಾ ಶೇಷಾ ವಸ್ತೋಚಿತಾ ಶೇಷ ಶೇಷ ತೈಕ
ರೂಪ ನಿತ್ಯ ಕಿಂಕರೋಭವಿಷ್ಯಸಿ, ಮಾತೇ ಭೂದತ್ರ ಸಂಶಯಃ || ಅನ್ಯತಂ
ನೋಕ್ತ ಪೂರ್ದಂ ಮೇ ನಚ ನಕ್ಷ್ಯೇ ಕದಾಚನ|| ರಾನೋ ದ್ವಿರಾಭಿ
ಭಾಷತೇ || ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ನಾಯ ತವಾಸ್ತೀತಿ ಚ ಯಾಚತೇ|| ಅಭ
ಯಂ ಸರ್ದಭೂತೇಭ್ಯೋ ದದಾಮ್ಯೇ ತದ್ವ್ರತಂ ಮನು || ಸರ್ದ ಧರ್ಮಾ
ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮಾನೇಕಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ | ಅಹಂ ತ್ವಾ ಸರ್ದ ಸಾಪೇಭ್ಯೋ
ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾಶುಚಃ|| ಇತಿ ಮಯೈವ ಹ್ಯುಕ್ತಮ್. ಅತಸ್ತ್ವಂ ತವ
ತತ್ವತೋ ಮದ್ಜ್ಞಾನ ದರ್ಶನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಷು ನಿಸ್ಸಂಶಯ ಸ್ಸುಖಮಾಸ್ತು”
ಎಂಬುದು.”

ದೃಪ್ತಪ್ರಪನ್ನನು ಆರ್ದ್ರಪ್ರಪನ್ನನಿಗೇನಾ ಲಘುವಾದ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವನ
ಲ್ಲವು. ಇಬ್ಬರು ಮಾನ್ಯರೇ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಹೇಳಿದ ವಾಕ್ಯವಾಗಿರು
ತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯು ಆ ದೃಪ್ತಪ್ರಪನ್ನನು ದೇಹಾನಸಾನದ ವರೆವಿಗೂ
ಮಾಡಬೇಕಾದ ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯಾಂಶವನ್ನು ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಯರು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದು
ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ—

೧. ಸುಖದುಃಖಗಳು, ಇವುಗಳಿಗೆ ತಾಪತ್ರಯವೆಂದು ಹೆಸರು. ತಾಪತ್ರಯ
ದಲ್ಲಿ ದುಃಖಮಾತ್ರ ಸೇರಲಿಲ್ಲವು. ಸುಖವೂ ಅಂತಾದ್ದೇ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆಧಿ ಚೌತಿಕ
ಆಧಿದೈವಕವೆಂಬದಾಗಿ ಮೂರುವಿಧ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಕವು ಅಚಿತ್ತಾದ ಶರೀರದ ಮೂಲಕ
ಉಂಟಾಗಿ ಅದು ಶರೀರ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ರೂಪವಾಗಿ ಎರಡು ವಿಧವು. ಆಧಿ ಭೌತಿಕ
ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿ ಮನುಷ್ಯರ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾದುದು. ಆಧಿದೈವಿಕ ಶೀತೋಷ್ಣ
ವರ್ಷಾತಪ ವೈದ್ಯುತ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗುವಂತಾದ್ದು. ಇಂತಹ
ಕ್ಷೇಶಗಳು ಪ್ರಪನ್ನನಾದವನಿಗೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವು. ಅಂತ
ವನು ಪರಮಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದವರುಗಳ ಮಧ್ಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು, ಸ್ನಾನ
ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ಮೂರು ರಹಸ್ಯಗಳ ಮಂತ್ರಜಪ, ಧ್ಯಯಮಂತ್ರವನ್ನು ಅವಕಾಶ

ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸದಾ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಉಪದೇಶಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶ್ರೀರಂಗವೇ ಮೊದಲಾದ ದಿವ್ಯದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ಸೇವೆ ಕೈಂಕರ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಸುಖವಾಗಿ ಶರೀರಾವಸಾನದವರೆವಿಗೂ ಇರತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದು ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನ ಆಜ್ಞೆಯು.

೨. ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಾದರೂ, ಕೇವಲ ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥನಾದ ತಮ್ಮ ದಯೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾಗಿ ಸ್ವಮನೋರಥವನ್ನು ಪಡೆದವನಾಗಿ ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರದೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಚಿರಾದಿ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ತೆರಳಿ ವಿರಜಾವಹಗಾಹಾನಂತರ ಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ, ದಿವ್ಯ ಶರೀರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃಪಯಾ ಪಡೆದವನಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ತಮಗೆ ನಿತ್ಯ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ದಿವ್ಯ ಸುಕೃತವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವ ರೂಪ ಆನಂದವನ್ನು ಹೊಂದುವಿ ಎಂದು ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನ ದಿವ್ಯೋಕ್ತಿಯು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಈಷತ್ತಾದರೂ ಸಂಶಯಬೇಡ, ನಿಸ್ಸಂಶಯವೆಂಬುದಕ್ಕೆ “ಅನೃತಂ ಮೋಕ್ಷ ಪೂರ್ವಂನೇ” ಇತ್ಯಾದಿ ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಸೂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಪ್ರಪನ್ನನ ಕುರಿತ ದಿವ್ಯ ಸೂಕ್ತಿಯು. ಅಪ್ರಪನ್ನರುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಸೂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲವು. ಬಲಿ, ಭಸ್ಮಾಸುರ ಅಸುರರುಗಳು ಇವರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಉಂಟು. ಮೇಲಿನ ಸೂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಶಯಬೇಡವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

“ಪತೇದ್ವ್ಯಾ ಹಿಮವಾಃ ಶೀಝೇ ತ್ವಥಿವೀ ಶಕಲೀ ಭವೇತ್ |

ಶುಷ್ಕೇ ತ್ವೋಯ ನಿಧಿಃ ಕೃಷ್ಣೇ ನ ಮೇ ಮೋಘಂ ವಚೋ ಭವೇತ್”

ಇದು ದುರ್ಯೋಧನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತನಗಾದ ದುರ್ದೇಶಿಯನು ಚಿಂತಿಸಿ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಳುವ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು.

ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವುದು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅಂಗಿಯಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವನನ್ನು ಕುರಿತ ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥೋಕ್ತಿಯಾಗಿ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವೂ ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರಿಂದ ಉದಾಹೃತವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರು ಚರಮ ಶ್ಲೋಕ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂಗ ಶರಣಾಗತಿಯಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂಬ ವಾದವು ನಿರಸ್ತವು.

ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಮರು ಶ್ರೀಯಾಮುನ ಮುನಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ, “ಯತ್ಪದಾಂ ಮೋರುಹಧ್ಯಾನ” ವೆಂಬ ಶ್ಲೋಕದ ಮೂಲಕ ಹಾಗೆ ವರಿಸಿರುವದರಿಂದ, ಶ್ರೀಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳು “ನಧರ್ಮ ನಿಷ್ಕಾಸ್ತಿ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಭರನ್ಯಾಸವನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಅನ್ಯಥಾ

“ಮಾತುಚಃ” ಇತ್ಯನೇನ ಸೂಚಿತ ಶೋಕನಿವೃತ್ತಿ ಸ್ತು ಜ್ಞಾನಾನುಷ್ಠಾನಫಲೈವ, ನ ತು ಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರೇಣ.

ಇಜ್ಞು ಶೋಲುಗಿರ ಶೋಕ ನಿವೃತ್ತಿಕ್ಕು ಒರುಪಡಿಯಾಲುವು' ಸಂಕೋಚಮಿಲ್ಲಾವೈಯಾಲೇ ಇವ್ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನತ್ತಾಲು ಮಾಗ ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರ ಶೋಕ ಹೇತುಕ್ಕಳಿಲ್ಲಾಮು' ಕಳಿಯುನ್ನುಡಿ ಶೋಲಿತ್ತಾಗಿರದು.

ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುವರೇ ? ಆಗಲಿ, “ಪರಭಕ್ತಿ ಪರಜ್ಞಾನ ಪರಮ ಭಕ್ತಿಯುತಂ ಮಾಂಕುರುಷ್ಯ” ಎಂಬ ಇವರ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೂ, ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನು ಹಾಗೆಯೇ ದಯಪಾಲಿಸಿರುವದೂ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಭಕ್ತಿಯ ಅತಿರೇಕವನ್ನೆಯಲ್ಲವೇ ? ಎಂದಾಕ್ಷೇಪ ತಂದರೆ, ಮೂರು ರಹಸ್ಯಗಳ ಜಪಕಾಲದಲ್ಲೂ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವದರಿಂದ ಈ ಭಕ್ತ್ಯತಿರೇಕದ ಸಿದ್ಧಿಯು ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರವರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಪದನದಲ್ಲೂ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದುದರಿಂದ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲವು.

ಆದುದರಿಂದ ಮಾತುಚಃ ಎಂಬುದು ದೃಷ್ಟನ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷ ಉಂಟು ; ಶೋಕಿಸಬೇಡ ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯು ಆತನ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಸಮಂಜಸವೇ ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಮಾತುಚಃ ಎಂಬುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಶೋಕ ನಿವೃತ್ತಿ ಫಲವು ಬರೀ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲ್ಲವು ; ಜ್ಞಾನಾನುಷ್ಠಾನ ಎರಡರಿಂದಲೂ ಉಂಟಾಗುವ ಫಲವು

ಇಜ್ಞು - ಈ ಮಾತುಚಃ ಎಂಬ ಪದಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ, ಶೋಲುಗಿರ - ಹೇಳುವ; ಶೋಕ ನಿವೃತ್ತಿಗೆ ಒರುಪಡಿಯಾಲುವು' - ಒಂದು ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಸಂಕೋಚಮಿಲ್ಲಾವೈಯಾಲೇ - ನ್ಯೂನತೆಯಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಇವ್ವಿಶೇಷಜ್ಞಾನ ತ್ತಾಲುಮಾಗ - ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಜ್ಞಾನಮೂಲಕವಾಗಿ, ಸರ್ವಪ್ರಕಾರ ಶೋಕಹೇತುಕ್ಕಳಿಲ್ಲಾಮು' - ಸರ್ವ ವಿಧ ಶೋಕಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದವುಗಳೆಲ್ಲಾ, ಕಳಿಯುನ್ನುಡಿ - ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತವೆಂದು, ಶೋಲಿತ್ತಾಗಿರದು-ಹೇಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ, ಹೀಗೆ ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪಗಳೂ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದವು

ಅನುಷ್ಠಾನ ಪಠ್ಯಂತ ಮಲ್ಲಾದ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರಂ ಇವ್ವುಪದೇಶತ್ತಾಲೇ ಪಿರ
ನ್ದಾಲುಮು' (೧) ನಗಾಧಾ ಗಾಧಿನಂ ಶಾಸ್ತಿ ಬಹುಚೇದಸಿ ಗಾಯತಿ |
ಪ್ರಕೃತಿಂ ಯಾನ್ತಿ ಭೂತಾನಿ ಕುಲಿಂಗ ಶಕುನಿರ್ಮಥಾ|| ಎಜ್ಜಿರ ಕಣಕ್ಕಾಯ್
ನಿಷ್ಠಯೋ ಜನ ಮಾಗೈಯಾಲೇ ಜ್ಞಾನಾನುಷ್ಠಾನಜ್ಞಳಿರುಣ್ಣಿ ನುಡೈಯು

ಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದು ಹೋಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮುಂದೆ ಆ
ಶೋಕ ಹೇತುಗಳೆಲ್ಲಾ ಯಾವುವೆಂಬುದನ್ನು ಉಪಸಾದಿಸುತ್ತಾರೆ—

ಇಲ್ಲಿ ಒರುಪಡಿಯಾಲುಮು' ಸಂಕೋಚಮಿಲ್ಲಾವೈಯಾಲೇ ಎಂದು
ಏಕೆ ಹೇಳಿದರು ಎಂದರೆ ಈ ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಯಾವ ನ್ಯೂನತೆ
ಇದ್ದದಾದರೂ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟು. ಯಾವ ವಿಧವಾದ ವಿಶೇಷವೂ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು
ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಾ ದದಾಮ್ಯೇ ತದ್ವ್ರತಂ ಮಮ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ
ರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವು ತಾನೇ, ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ "ನ ಜಾತಿ
ಭೇದಂ ನ ಕುಲಂ ನ ಲಿಂಗಂ ನ ಗುಣ ಕ್ರಿಯಾಃ | ನ ದೇಶ ಕಾಲೋ ನಾನ
ಸ್ಥಾಂ ಯೋಗೋಹ್ಯಯ ಮಪೇಕ್ಷತೇ || ಎಂಬುದೂ ಅನುಸಂಧೇಯವು.
ದಾಸನು ಬರೆದಿರುವ ಅಭೀತಿಪ್ತವದ ೨ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. ಗಜ,
ಜಟಾಯು, ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್, ಪಾಣಾಳ್ವಾರ್, ಕುಬ್ಜೆ, ಶಬರಿ, ಧರ್ಮವ್ಯಾಧ, ದ್ರೌಪ
ದಿಯು (ಬಹುಷ್ಠೆಯಾಗಿರುವ ಅವಸ್ಥೆ) ಇವರುಗಳೆಲ್ಲಾ ದೈವಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಶರಣಾ
ಗತಿಯಿಂದ ಪಡೆದುದು ಈ ಮೇಲಿನ ಶೋಕಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳು.

ಬರೀ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರದಿಂದ ಫಲವು ಸಿದ್ಧಿಸದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—
ಅನುಷ್ಠಾನ ಪಠ್ಯಂತ ಮಲ್ಲಾದ - ಅನುಷ್ಠಾನವೂ ಸೇರದೆ ಇರುವ, ಜ್ಞಾನ
ಮಾತ್ರ - ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರವೇ, ಅದು ಯಾವುದು
ಎಂದರೆ ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಯಾದ ನನ್ನ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಸರ್ವ
ಪಾಪಗಳೂ ಕಳೆದು ನೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರವೇ ಇವ್ವುಪ
ದೇಶತ್ತಾಲೇ ಪಿರನ್ದಾಲುಮು' - ಈ ಭಗವದುಪದೇಶದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದರೂ
"ಗಾಧಾ - ಶ್ಲೋಕರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಜ್ಞಾನವು, ಗಾಧಿನಂ - ಅದನ್ನು ಪಠಿ
ಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನನ್ನೂ, ಬಹು ಚೇದಸಿ - ಬಹಳವಾಗಿಯೂ, ಗಾಯತಿ - ಗಾನ
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಪದೇ ಪದೇ ಪಠಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ನಶಾಸ್ತಿ - ಶಾಸನ ಮಾಡಲಾ
ರದು, ಶಿಕ್ಷಿಸಲಾರದು, ಅದರ ಫಲವು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಭೂತಾನಿ-
ಚೇತನರು, ಪ್ರಕೃತಿಂ - ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವ ಗುಣವನ್ನು, ಯಾನ್ತಿ - ಹೊಂದುವರು.
ಹೇಗೆಂದರೆ; ಕುಲಿಂಗ ಶಕುನಿರ್ಮಥಾ - ಕುಲಿಂಗ ಪಕ್ಷಿಯ ಹಾಗೆ, ಎನ್ನು ಕಣ
ಕ್ಕಾಯ್' - ಎಂಬ ಲೆಖ್ವಕ್ಕೆ ಸಮವಾಗಿ, ನಿಷ್ಠಯೋಜನ ಮಾಗೈಯಾಲೇ -

ವುಮ್ ಫಲಮಾನ ಶೋಕ ನಿವೃತ್ತಿಯೈ ಯೆಲ್ಲಾಮ್ ಇಜ್ಜು ನಿವಕ್ಷಿಕೈರದು.

ಫಲಸಿದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆ ವೃಥಾವಾಗುವದರಿಂದ, ಜ್ಞಾನಾನುಷ್ಠಾನಜ್ಞಾನ್ ಇರಣ್ಣಿ ನುಡೈಯಮುಮ್ - ಜ್ಞಾನ ತದನುಗುಣವಾದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಇವೆರಡು ಗಳೂ ಸೇರುವದರಿಂದಂಟಾದ, ಫಲಮಾನ ಶೋಕನಿವೃತ್ತಿಯೆಲ್ಲಾಮ್ - ಫಲವಾದ ಎಲ್ಲಾ ಶೋಕನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ, ನಿವಕ್ಷಿಕೈರದು - ಈ ಮಾತುಚ್ಚಃ - ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪಕ್ಷಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ, “ಮಾಸಾಹನಂಕುರು” ಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತದೋ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಕೂಗುತ್ತಾ, ತಾನೇ, ಸಿಂಹವು ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿಂದು ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಲಗಿರುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ರಭಸದಿಂದ ಹೋಗಿ ಸಿಂಹದ ಹಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಾಂಸವನ್ನು, ಅದು ಬಾಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದರೆ ತಾನು ಸಾಯುತ್ತೇನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ಸಾಹಸವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಮೊದಲು ಶರಣಾಗತಿಯ ಜ್ಞಾನ ಅನಂತರ ಅನುಷ್ಠಾನ ಎರಡೂ ಇದ್ದರೆ ಫಲವೇ ಏನಾ ಬರೀ ಜ್ಞಾನವು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನವು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಭಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಜ್ಞಾನ ವಿರಬಹುದು. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡಿ ತಿಂದರೆ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬಹುದು. ಕೆಲವರು ಬರೀ ತತ್ತ್ವಮುಸಿ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವೆನ್ನುವರು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ ವಿದ್ದರೇನೆ ಮೋಕ್ಷಫಲ ಸಿದ್ಧಿಯು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲವು. ಶ್ರೀ ಯತಿವರ್ಯರು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಞಾನಾನೋಕ್ಷಃ ಎಂಬುದನ್ನು ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಹೇಳುವದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಆ ಜ್ಞಾನವು ಯದ್ರೂಪವೆಂದು ಚರ್ಚಿಸಿ, ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನರೂಪವೆಂದು ತೀರ್ಪಾನಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದುದರಿಂದಲೇ “ತಮೇವಂ ವಿದ್ವಾನ್ ಅಮೃತ ಇಹ ಭವತಿ, ಸಾಸ್ಯಃ ಪನ್ನಾ ಅಯನಾಯವಿದ್ಯತೇ.” ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಏವಂ ಎಂಬುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನವು ಆಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ವಿದ್ವಾನ್ ಎಂಬುದರಿಂದ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವಾದ ಉಪಾಸನಾ ಅಥವಾ ಪ್ರಪತ್ತಿ, ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು ಅಮೃತ ಇಹ ಭವತಿ ಎಂದು ಇಲ್ಲೂ ಅಯನಾಯ ಎಂಬುದರಿಂದ ನಿತ್ಯ ವಿಭೂತಿ ಸ್ವಾಪ್ತಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಫಲವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಅದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ ಫಲವಾದ ಶೋಕ ನಿವೃತ್ತಿಯು ಮಾತುಚ್ಚಃ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಕೃತಿಂ ಯಾನ್ರಿಭೂತಾನಿ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಗೀತಾ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಆಗೈಯಾಲ್ ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನತ್ತಿಲ್ ಪೂರ್ವಾಪರಮಧ್ಯ ದಶೈ
ಗಳ ಪ್ಪತ್ತ ಸಂಭಾವಿತಮಾನ ಶೋಕಮಲ್ಲಾಮ್ ಇಜ್ಜೇ ಕಳಿಕ್ಕ ಪಡು
ಗಿರದು. ಎಜ್ಜನೇ ಎನ್ನಿಲ್ (೧) ಅಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷತ್ವೈಯುಮ್,
(೨) ಉಪಾಯವಿಶೇಷತ್ವೈಯುಮ್, ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯ ವಿಶೇಷತ್ವೈಯುಮ್,
(೩) ಪರಿಪೂರ್ಣ ಕೈಜ್ಜರೈ ಪರೈನ್ತ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯೈಯುಪ್ಪತ್ತ ಫಲಮಡಿ

“ಸದೃಶಂ ಚೇಷ್ಟತೇ ಸ್ವಸ್ಥಾಃ ಪ್ರಕೃತೇ ಜ್ಞಾನವಾನಪಿ |

ಪ್ರಕೃತಿಂ ಯಾನ್ತಿ ಭೂತಾನಿ ನಿಗ್ರಹಃ ಕಿಂಕರಿಷ್ಯತಿ ||” ೩, ೩೩.

ದಾಸನು ಬರೆದಿರುವ ಗೀತೆಯ ೩೬೦ ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. ನಮ್ಮ
ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಜ್ಞಾನಾನುಸಾರ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು
ಕುಳಿಂಗ ಪಕ್ಷಿಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕವರ್ಯರು ಇದನ್ನೇ
ದಯಾ ಶತಕದ ೯೪ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಘೋರಂ ಕುಲಿಂಗ ಶಕುನೇ ರಿವ
ಚೇಷ್ಟಿತಮೇ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಪಸಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಪರಾಂಬರಿಸಬಹುದು.

ಹಿಂದೆ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೋಕನಿವೃತ್ತಿಯೈ ಎಲ್ಲಾಂ ಇಜ್ಜೇ ವಿನಕ್ತುಕ್ಕಿರದು”
ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಆ ಎಲ್ಲಾ ಶೋಕಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಆ ಶೋಕಗಳು ಮೂರು ದಶೆಯಲ್ಲೂ ಉಂಟಾಗುವುವು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ,
೧. ಪೂರೈದಶೆ, ೨. ಮಧ್ಯಮದಶೆ, ೩. ಉತ್ತರದಶೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಶೋಕ
ಗಳು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—

ಆಗೈಯಾಲ್ - ಆದುದರಿಂದ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಶೋಕನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ
ಮಾತುಚೆ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಸೂಚಿಸುವದರಿಂದ, ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನ
ತ್ತಿಲ್ - ಉಪಾಯವಾದ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವಾಗ, ಪೂರ್ವಾ ಪರ
ಮಧ್ಯ ದಶೆಗಳಪ್ಪತ್ತ-ಆ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಾವಸ್ಥೆ, ಉತ್ತರಾವಸ್ಥೆ ಮಧ್ಯಮಾ
ವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು, ಸಂಭಾವಿತಮಾನ - ಉಂಟಾಗುವ, ಶೋಕವೆಲ್ಲವು,
ಇಜ್ಜೇ - ಈ ಮಾತುಚೆ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ. ಕಳಿಕ್ಕಪಡುಗಿ
ರದು - ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುವು. ಎಜ್ಜನೇ ಎನ್ನಿಲ್ - ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ,
ಅವು ಯಾವುವು ಎಂದರೆ ಎಂಬರ್ಥವು.—(೧) ಅಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷತ್ವೈಯುಮ್ -
ಶೋಕ ನಿವೃತ್ತಿಯು ಎಂಬುದನ್ನು ಉಪಾಸನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದೆ, ವಿಳಂಬವನ್ನು
ಸಹಿಸದೆ, ಇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಾಪಗಳು ಕಳೆಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಅಧಿ
ಕಾರವಿಶೇಷವನ್ನು ಕುರಿತ, (೨) ಉಪಾಯವಿಶೇಷತ್ವೈಯುಮ್ - ಕರ್ತೃಯೋಗ
ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ತನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದರಿಂದ
ಉಪಾಯವನ್ನು ಕುರಿತ, (೩) ಪರಿಪೂರ್ಣಕೈಜ್ಜರೈ ಪರೈನ್ತ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯು

ಯಾಗ ಶೋಕಮ್' ಸಂಭಾವಿತಮ್. ಅದಿಲ್' (೧) ಅನುಷ್ಠಿಕ್ತೃ ಪುಗಿಗಿರ ಶರಣಾಗತಿ ಧರ್ಮಂ ಜಾತಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದಿ ವಿಶೇಷ ನಿಯತ ಮಲ್ಲಾನ್ವಯಾಲ' ಪ್ರಾಪ್ಯರುಚಿಯುಮ್, ಪ್ರಾಪಕ ವಿಶ್ವಾಸಮುಮ್, ಆಕಿಂಚನ ಜ್ಞಾನಾದಿಗಳು ಮುಣ್ಣಾನಪೋದೂರುವರುಕ್ಕುಮ್ ನಾಮಿ

ವ್ವತ್ತ - ಹೀಗಿರುವಾಗ ಫಲರೂಪವಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವ ಮತ್ತು ಶ್ರಿಯಃಪತಿಗೆ ಮಾಡುವ ಸರ್ವ ಕೈಜ್ಞರೈಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇವುಗಳು ಉಂಟಾಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತ ಶೋಕಗಳೆಲ್ಲಾ, ಸಂಭಾವಿತಮ್ - ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಯೋಚಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿವೆ, ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತವೆ; ಮಾಶುಚಿಃ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ (೧) ನೆಯದು ಪೂರ್ವಾ ವಸ್ಥೆಯ ಶೋಕವು. (೨) ಮಧ್ಯಮಾವಸ್ಥೆಯ ಶೋಕ. (೩) ನೆಯದು ಅಪರಾ ವಸ್ಥೆಯದು.

ಈ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳ ಶೋಕಗಳನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸಿ ಹೇಗೆ ಶೋಕ ನಿವೃತ್ತಿಯು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ ಅದಿಲ್' ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ.

ಅದಿಲ್ - ಈ ಮೂರು ವಿಧ ಶೋಕದಲ್ಲಿ, ಅಧಿಕಾರಿವಿಶೇಷವ್ವತ್ತ, ಶೋಕ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.— ಅನುಷ್ಠಿಕ್ತೃ ಪುಗಿಗಿರ - ನೀನು ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವ, ಶರಣಾಗತಿ ಧರ್ಮಂ - ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಧರ್ಮವು, ಜಾತಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದಿ ವಿಶೇಷ ನಿಯತ ಮಲ್ಲಾನ್ವಯಾಲೇ - ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಜಾತಿ ಮನುಷ್ಯಜಾತಿ, ವರ್ಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯ ಆಶ್ರಮ - ಸನ್ಯಾಸ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮ, ಆದಿ - ಮೊದಲಾದ, ವಿಶೇಷಗಳೇ ಬೇಕೆಂಬ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳಿಗೂ ಈ ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ವಿರುವದರಿಂದ, ಪ್ರಾಪ್ಯರುಚಿಯುಮ್ - ಈ ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ರೂಪ ಫಲವು ನಿರತಿಶಯ ಸುಖರೂಪವಾದುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯೂ, ಪ್ರಾಪಕ ವಿಶ್ವಾಸಮುಮ್ - ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ನಿಂತು, ಆ ಉಪಾಸನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಾನು ನಿಂತು ಫಲವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಕೊಡುವದರಿಂದ ಪ್ರಾಪಕ ವಿಶ್ವಾಸವೂ, ಆಕಿಂಚನ ಜ್ಞಾನಾದಿಗಳುಮ್ - ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನ ಯೋಗ ಸಹಕೃತ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ತನಗೆ ಅಧಿಕಾರವಾಗಲಿ ಶಕ್ತಿಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವದರಿಂದ ತಾನು ಅಕಿಂಚನನೆಂಬ ಜ್ಞಾನವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ, ಆದಿ ಶಬ್ದದಿಂದ, ಸ್ವಾಮಿಯು ಮಹಾ ಕೃಪಾಳುವು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ರಕ್ಷಿಸಿಯೇ ರಕ್ಷಿಸುವನೆಂಬ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸಾದಿಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ಇವುಗಳು, ಉಣ್ಣಾನಪೋದು - ಉಂಟಾದಾಗ, ನಾಮ್ - ನಾವುಗಳೂ,

ತುಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲೋಮ' ಎನ್ನು ಶೋಕಕ್ಕೆ ನೇಣ್ಣಾ. (೨) ಇವ್ವು
ಸಾಯ ವಿಶೇಷಮ' ಸಪರಿಕರಮಾಗ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸಾಧ್ಯಮಾಯ', ಸುಕರ
ಮಾಯ', ಆವೃತ್ತಿ ನಿರಪೇಕ್ಷಮಾಯ' ಉಪಾಯಾಂತರ ವ್ಯವಧಾನ
ಮುಮ್ ದುಷ್ಟರ ಪರಿಕಾರಾಂತರಮು ಮು ನಿ ಕ್ಕೇ ಇರುಪ್ಪದಾಯ',
ಕೋಲಿನ ಕಾಲತ್ತಿಲೇ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಫಲಜ್ಞಳಿಲ್ಲಾತ್ಮೆಯುಮ್ ತರುವದಾ
ಯಿರುಕ್ಕೆಯಾಲೇ ಆಕಿಂಚನ್ಯಮುಮ', ಫಲವಿಳಂಬ ಭಯಮು ಮುಡೈ

ಇದುಕ್ಕು - ಈ ಪ್ರಪದನಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲೋಮ' ಎನ್ನು - ಅಧಿ
ಕಾರಿಗಳಲ್ಲವೆಂದು, ಒರುವರುಕ್ಕುಮ' - ಯಾವ ಒಬ್ಬನಿಗೂ, ಶೋಕಕ್ಕೆ
ನೇಣ್ಣಾ - ಶೋಕಿಸಬೇಕಾದುದು ಇಲ್ಲವು, ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರ
ವಿರುವದರಿಂದ, ಸ್ವಾಮಿಯು ತಾನೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಡುವದರಿಂದ,
ಫಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾದುದಾದುದರಿಂದ ಭರನ್ಯಾಸ ನಿಷ್ಠನು ಶೋಕಿಸಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ
ವೆಂಬ ಭಾವವು. ಇದು ಭರನ್ಯಾಸನಿಷ್ಠನಾಗುವನಿಗೆ ಪೂರೈಭಾವಿಯಾಗಿ
ಶೋಕಿಸಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

(೨) ಉಪಾಯವು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯ
ವಾದುದರಿಂದ ಈ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯ ವಿಷಯವಾದ ಶೋಕ
ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವ್ವುಸಾಯ ವಿಶೇಷಂ - ಈ ಸಾಧ್ಯೋ
ಪಾಯವಾದ ಪ್ರಪತ್ತಿಯು, ಸಪರಿಕರಮಾನ - ಅನುಕೂಲ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪಾದಿ ಐದು
ಅಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿ, ಕ್ಷಣಕಾಲಸಾಧ್ಯಮಾಯ' - ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯದ
ಹಾಗೆ ಯಾವ ಜ್ಞೇವವೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲದೆ, ಆಚಾರ್ಯರು ದ್ವಯಮನ್ತ್ರವನ್ನು
ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯಮಾಗಿ, ಸುಕರಮಾಯ' -
ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾಯದ ಹಾಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲದೆ, ಅನುಷ್ಠಿಸುವದು ಸುಲಭವಾಗಿ,
ಆವೃತ್ತಿ ನಿರಪೇಕ್ಷಮಾಯ' - ಭಕ್ತ್ಯುಪಾಯವು ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲೂ ಆವೃತ್ತಿಯಿಂದ
ಉಪಾಸನೆಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಂಟು, ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಆವೃತ್ತಿಬೇಕಾಗಿಲ್ಲದೆ, ಉಪಾಯಾಂತ
ರವ್ಯವಧಾನಮುಮ' - ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವ ವ್ಯವಹಿತ
ಸಾಧನವು ಯಾವುದೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲದಿರುವ, ಪರಿಕರಾಂತರ ಮುನಿಕ್ಕೇ - ನಿತ್ಯ
ನೈಮಿತ್ತಿಕಾದಿ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ರೂಪ ಬೇರೆ ಪರಿಕರಗಳು ಯಾವುವೂ ಇಲ್ಲದೆ,
ಕೋಲಿನ ಕಾಲತ್ತಿಲೇ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಫಲಜ್ಞಳಿಲ್ಲಾತ್ಮೆಯುಮ್ ತರುವದಾಯಿ
ರುಕ್ಕೆಯಾಲೇ - ಆದ್ದರಿಂದ ಒಡನೆ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ ಇದ್ದರೆ ಒಡನೆಯೇ, ಅಥವಾ
ದೃಢಪ್ರಪನ್ನನಾದರೆ ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲೇ ಇವನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ಫಲಗಳನ್ನು
ಕೊಡುವಂತಾದ್ದಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಆಕಿಂಚನ್ಯಮುಮ' ಫಲವಿಳಂಬ ಭಯ

ಯವನುಳ್ಳು ಸಪರಿಕರ ಚಿರಕಾಲಾನು ವರ್ದಿನೀಯಮಾಯ್, ಅತ್ಯಂತವ ಹಿತರ್ಮನು' ಕೃಚ್ಛ್ರಸಾಧ್ಯಮಾಯ್, ತಥಾವಿದ ಪರಿಕರಾಂತರ ಸಾಪೇಕ್ಷಮು ಮಾಯ್ ಫಲವಿಳಂಬ ಮುಮುಡೈತ್ತಾನ ಉಪಾಯಾನ್ತರಿತ್ತಲೇ ಅಲೈಯ ವೇಣ್ಣಾಗಿರತೋವೆನ್ನು ಶೋಕಿಕ್ಕೇವೇಣ್ಣಾ.

(೩) ಇಪ್ಪಡಿ ಲಘೂಪಾಯಮಾತ್ರತ್ತಾಲೇ ವಶೀಕಾರ್ಯನಾಯ್, ಫಲ ಪ್ರದಾನಮ್ ಪುಣ್ಣ ವಿರುಕ್ಕಿರ ಶರಣ್ಣ ಸರ್ವಸುಲಭನಾಯ್ ವಿಶ್ವಾಸನೀಯ ಮುಮ್ ಉಡೈಯವನುಳ್ಳು - ತನಗೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬ ದೈನ್ಯವೂ, ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮವನ್ನೇನಾದರೂ ಎತ್ತಬೇಕಾಗುತ್ತದೋ ಎಂಬ ಭಯವೂ, ಇರುವವನಿಗೆ, ಸಪರಿಕರ ಚಿರಕಾಲಾನುವರ್ದಿನೀಯಮಾಯ್ - ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ ಪರಿಕರ ಬಲದಿಂದ ಬಹುಕಾಲವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದುದಾಗಿ, ಅತ್ಯಂತವಹಿತರ್ಮನು' - ತುಂಬಾ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರುವವರಿಗೂ ಕೂಡ, ಕೃಚ್ಛ್ರಸಾಧ್ಯ ಮಾಯ್ - ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗಿ, ತಥಾವಿದ ಪರಿಕರಾಂತರ ಸಾಪೇಕ್ಷಮಾಯ್ - ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿ ಪರಿಕರಗಳೂ ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟವಾದುದರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ, ಫಲವಿಳಂಬ ಮುಮುಡೈತ್ತಾನ - ಫಲಸಿದ್ಧಿಯು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕಳೆದ ನಂತರ ವಾದುದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಎತ್ತಬೇಕಾದ ವಿಳಂಬವಿರುವ, ಉಪಾಯಾ ನ್ತರಿತ್ತಲೇ - ಬೇರೇ ಉಪಾಯವಾದ ಭಕ್ತೃಪಾಯದಲ್ಲಿ, ಅಲೈಯವೇಣ್ಣಾಗಿ ರತೋ - ಎಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೋ, ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ, ಶೋಕಿಕ್ಕೇ ವೇಣ್ಣಾ - ಶೋಕಿಸಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಮಾತುಚೆ - ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಭಕ್ತೃ ಪಾಯದ ಕಷ್ಟವನ್ನೂ ಶರಣಾಗತಿಯ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ, ಈಗ ತಾವು ತಿಳಿಸಿ ರುವ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯವಾದ ಶರಣಾಗತಿಯು ಬಹುಸುಲಭವಾದ ಉಪಾಯವಾ ದುದರಿಂದ ಇದನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ, ಇನ್ನೊಂದಾದ ಉಪಾಸನವು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟತರ ವಾದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೋ ಎಂದು ನೀನು ಶೋಕಿ ಸುವ ಕೆಲವವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು. ಹಿಂದೆ ಉಪಾಯ ವಿಭಾಗಾಧಿ ಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ ದನೋಪಾಯಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಉಪಾಸನಾರೂಪೋಪಾಯಕ್ಕೂ ಹೇಳಿದ ತಾರತಮ್ಯ ಗಳು ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲೂ ಉಪಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

(೩) ಇಪ್ಪಡಿ - ಹೀಗೆ ಗುರೂಪಾಯವಾದ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಲೈಯದೇ ಲಘೂಪಾಯ ಮಾತ್ರತ್ತಾಲೇ - ಲಘೂಪಾಯವಾದ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾತ್ರದಿಂದ, ವಶೀಕಾರ್ಯನಾಯ್ - ಉಪಾಯ ನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಅಹಂ ಭಕ್ತ ಪರಾಧೀನಃ ಎಂದೂ "ಇಮೌಸ್ಮ ಮುನಿತಾದೂರ್ಲ ಕಿಂಕತೌ ಸಮುಪಸ್ಥಿತೌ | ಆಜ್ಞಾಪಯ" ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ವಶನಾಗಿರುವ, ಫಲಪ್ರದಾನಂ ಪುಣ್ಣ ವಿರು

ತನುಕುಂದು', ಪರಮ ಕಾರುಣಿಕನಾಯ', ನಿರಜ್ಞತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಾಯ', ಇರುಕ್ಚೈಯಾರ' ಸಿದ್ಧೋಪಾಯತ್ತೈ ಪ್ಪತ್ತ ಶೋಕಿಕ್ಕವೇಣ್ಣಾ.

ಶ್ವೇತ - ಆತನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವ, ಶರಣ್ಯ - ಸರ್ವಲೋಕ ರಕ್ಷಕನಾದ, ಸರ್ವಸುಲಭನಾಯ' - ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯವಲ್ಲೂ ಅನಂತರ ಸುಲಭ ಸಾಗಿ, ವಿಶ್ವಸನೀಯತಮನಾಯ' - ಆತನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶ್ವಾಸ ವನ್ನು ಇಡಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿ, ಆತನು ಸತ್ಯಸದ್ವಿಲ್ಲನಾಗಿ ಆಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪವನಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾದ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಇಡಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿ ಎಂಬ ಭಾವವು, ಪರಮಕಾರುಣಿಕನಾಯ' - ಎಷ್ಟು ಪಾಪಗಳು ಇದ್ದರೇನು? ಎಲ್ಲ ಪನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವನೆಂದು ಪ್ರತಿಫಲವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ದಯಾಪರನಾಗಿ, ನಿರಜ್ಞತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಾಯ' - ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ತನ್ನ ಸದ್ವಿಲ್ಲವನ್ನು ನಡೆಸುವವನಾಗಿ, ಇರುಕ್ಚೈಯಾಲೇ - ಇರುವುದರಿಂದ, ಸಿದ್ಧೋ ಪಾಯತ್ತೈಪ್ಪತ್ತ - ಆತನು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗಿ ಫಲಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವ ನೆಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು, ಶೋಕಿಕ್ಕವೇಣ್ಣಾ - ಅಳಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲವು, ಎಂಬುದು ಮಾರುಚಿ ಎಂಬರ್ಥವು. ಇಲ್ಲಿ ಶರಣ್ಯ - ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜ ತಾರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ತಮ್ಮ ವ್ರತವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಲೋಕ ಶರಣ್ಯಾಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ವಿಭಿಷಣೋಕ್ತಿಯೂ, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಭುವಿನ ವಾಕ್ಯವಾದ "ಸಕ್ಕದೇವ ಪ್ರಸನ್ನಾಯ ತನಾಸ್ತೀತಿಚ ಯಾಚತೇ ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಾ ದದಾಮೈತದ್ವ್ರತಮಮು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ವತೀಕಾರ್ಯನು ಎಂಬುದನ್ನು, ಗೋವಿಂದೇತಿಯದಾ ಕ್ರಂದತ್ಯಷ್ಟಾ ಮಾಂ ದೂರವಾಸಿನಮ' | ಋಣಂ ಪ್ರವೃದ್ಧ ಮಿವ ಮೇ ಹೃದಯಾನ್ನಾಪಸರ್ವತಿ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವು, ಸ್ವಾಮಿಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನೂ ಪರಮ ಕಾರುಣ್ಯ ವನ್ನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ನಿರಜ್ಞತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ನಿರರ್ಶನವಾಗಿ, ವಿಭಿಷಣನು ಶರಣಾಗತನಾದ ಒಡನೆಯೇ ಆತನಿಗೆ ತಕ್ಷಣವೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವದ ಕ್ಕಾಗಿ, ಸಮುದ್ರತರಣಕ್ಕೂ ರಾವಣಾದಿಗಳ ಹನನಕ್ಕೂ ಪೂರೈಭಾವಿಯಾಗಿಯೇ ಲಂಕಾರಾಜ್ಯಾಭಿಷಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿಸಿ, ನಿರಜ್ಞತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಭಾವನಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ರಾವಣ ವಧಾನಂತರ ಪುನಃ ವಿಭಿಷಣನನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಲಂಕಾರಾಜ್ಯಾಭಿಷಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿದನೆಂದು ವಿಜ್ಞರಃ ಪ್ರಮು ನೋದ ಹ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

.ಹೆಶಬ್ಬವು ಇಂತಹ ನಿರಜ್ಞತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪರಮ ಪ್ರಪನ್ನಕಾದ ದ್ರೌಪದಿಗೆ "ಯತ್ಸಮರ್ಥಂ ಸಾಂಡವಾನಾಂ ತತ್ಕರ

ಸ್ವಾಮಿ ಮಾತುಚಃ | ಸತ್ಯಂತೇಪ್ರತಿಜಾನಾಮಿ ರಾಜ್ಯಾಂ ರಾಜ್ಯೇ ಭವಿಷ್ಯಸಿ" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತುಚಃ ಎಂದೇ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ-ಓ ದ್ರೌಪದಿಯೇ ಕಾರವರ ದೌಷ್ಠ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅಳಬೇಡ; ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮನಾದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಸಮರ್ಥನನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಪಂಚರಾಜರ ಮಹಸಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡುವೆನು, "ಪತೇದ್ವ್ಯಾಹಿಮವಾರ್ಹೀರೈಶ್ಚೈಧಿವೀಶಕಲೀ ಭವೇತ್ | ಶುಷ್ಯೇತ್ತೋಯನಿಧಿಃ ಕೃಷ್ಣೇನಮೇ ಮೋಘಂ ವಚೋಭವೇತ್" ಭಾರತ. ವನ ೧೨, ೧೩-೪. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಬಹುದು, ಹಿಮವತ್ಪ್ರಕೃತವು ಶೀಳಹೋಗಬಹುದು; ಪೃಥಿವಿಯು ಚೂರುಚೂರಾಗಬಹುದು; ಸಮುದ್ರವು ಶೋಷಿಸಿ ಹೋಗಬಹುದು; ನನ್ನ ವಾಕ್ಯಾದರೋ ಎಂದಿಗೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿರಜ್ವಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅತಿಸುಲಭನಾಯ-ತಾನು ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಅತಿಸುಲಭನೆಂದು ತಾವೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ - ಅನನ್ಯಚೇತಾಸ್ತತಂ ಯೇಮಾಂಸ್ತರತಿ ನಿತ್ಯಶಃ | ತಸ್ಯಾಹಂ ಸುಲಭಃ ಪಾರ್ಥ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಸ್ಯಯೋಗಿನಃ ಎಂಬದಾಗಿ. ಶರಣಾಗತಿಯೂ ಯೋಗದಲ್ಲೇ ಸೇರಿತು - ಸಿದ್ಧೋಪಾಯತ್ರೈಪತ್ತಶೋಕಿಕ್ಕವೇಣಾ-ಹೀಗೆ ಪರಮ ಕಾರುಣಿಕನಾದ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನು ತಾನು ಎಂದು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ - ತೇಷಾಮೇವಾನುಕಂಪಾರ್ಥಂ ಅಹಮಜ್ಞಾನಜಂತಮಃ | ನಾಶಯಾಮ್ಯಾತ್ಮಭಾಸಸ್ಥೋ ಜ್ಞಾನದೀಪೇನ ಭಾಸ್ತತಃ (ಗೀ ೧೦.೧೧) ಎಂಬದಾಗಿ.

ಅನುಷ್ಠಾನದಶ್ಯಯಲ್ಲಿ ಅಂಗವೈಕಲ್ಯದಿಂದ ಉಪಾಯವು ಎಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಸದೆ ಹೋದೀತೋ ಎಂಬ ಶೋಕವೂ ಬೇಡವೆಂದು ಮಾತುಚೇ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. (೪) ಇವು ಸಾಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನು-ಈ ಭರಣ್ಯಾಸನಕ್ಕೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ನಂತರ ಆಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾಕಣ್ಣುಗಳಾಲೇ - ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳು ಆಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು, ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಜ್ಞರಗಳು ಅನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳು, ಇವುಗಳಿಂದ ಪಣ್ಣುಮು' ಸತ್ಕರ್ಯಗಳಾಲೇ - ಮಾಡುವ ಸದ್ಧರ್ಮಗಳಿಂದ, ಇಪ್ರಪತ್ತಿಕ್ಕು - ಈ ಶರಣಾಗತ್ಯಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ, ಅಜ್ಞಮಲ್ಲಾ ಮೈಯಾಲೇ - ಅಜ್ಞವಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಈ ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದೇ ಅಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು, ಅವತ್ತುಕ್ಕು - ಆ ಆಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾಕೈಜ್ಞರ್ಮಗಳಿಗೆ ದೇಶಕಾಲಾದಿವೈಗು

ಉನು', ಉಪಾಸನತತ್ತ್ವಕ್ಕುಪೋಲ' ಇದುಕ್ಕು ಪರಿಕರ ವೈಕಲ್ಯಂ ಪಿರಕ್ಕಿ ರದೋವೆನ್ನು ಶೋಕಿಕ್ಕವೇಣ್ಣಾ (೫) ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯಾದಿಗಳುಕ್ಕು ಅನರ್ಹ ತೆಯುಂಡಾಕ್ಕುಮ' ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವ ಮಹಾಭಾಗವತಾಪಚಾರಾದಿಗಳೈ ವಿಕ್ಕಿ

ಣ್ಣತ್ತಾಲೇ - ದೇಶಕಾಲಾವಸ್ಥೆಗಳ ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲದಿರುವದ ರಿಂದ, ಶಿಲವೈಕಲ್ಯಮುಣ್ಣಾನಾಲುಮ' - ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನ್ಯೂನತೆ ಗಳುಂಟಾದರೂ, ಉಪಾಸನಕ್ಕುಪೋಲ' - ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಅಜ್ಞಗಳು, ಮಾಡಿಯೇ ತೀರಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಉಪಾಸನೆಯು ಸಿದ್ಧಿಸದು ಹಾಗೆ ಉಪಾಸನೆಯಹಾಗೆ, ಇದುಕ್ಕು - ಈ ಶರಣಾಗತಿಗೆ, ಪರಿಕರವೈಕಲ್ಯಮ' - ಅಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯೂನತೆಯು, ಪಿರಕ್ಕಿರದೋ - ಎಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ, ಎನ್ನು ಶೋಕಿಕ್ಕವೇಣ್ಣಾ - ಎಂಬದಾಗಿ ಮಾತುಚ: ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಜ್ಞಗಳು; ಹಾಗೆಯೇ ವ್ಯಾಸಸೂತ್ರದಲ್ಲೂ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲೂ ಗೀತೆಯಲ್ಲೂ ಪ್ರೋಕ್ತವು. ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರು "ಜ್ಞಾನಕರಾ ನುಗೃಹೀತಭಕ್ತಿಯೋಗಮವತಾರಯಾಮಾಸ". ಎಂದು ಗೀತಾವತಾರಕೆ ಯಲ್ಲೂ, ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ದ್ವಿತೀಯಾಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೂ, ನಿವೃತ್ತತರವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿತವು. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಉಪಪಾದಿತವು ; ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳು ಉಪಾಸನದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಂಗಗಳ ಲ್ಲವು. ದೇಶಕಾಲವೈರುದ್ಧ್ಯದಿಂದ ಆಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ನಡೆಯದೇ ಹೋಗಬಹುದು. ನಿರ್ಜಲ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ರೈಲು ನಿಂತು ಹೋಗಲು ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಗೆ ನ್ಯೂನತೆಯುಂಟಾಗಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಜಾತಾದಿ ಅಶೌಚಗಳಲ್ಲೂ ನ್ಯೂನತೆ ಲಭಿಸಬಹುದು. ಶರೀರಾಲಸ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ನಡೆ ಯದೇ ಹೋಗಬಹುದು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಪ್ರತ್ಯವಾಯ ವಿಲ್ಲನೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ದೇಶ ಕಾಲಾದಿವೈರುದ್ಧ್ಯಗಳ ಶಿಲವೈಕಲ್ಯ ಮುಂಡಾನಾಲುಮ' ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಉಪಾಸನಕ್ಕಾದರೋ ಈ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕಜ್ಞಗಳು ಅಜ್ಞಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಉಪಾಸನತತ್ತ್ವಕ್ಕುಪೋಲ' ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಈ ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳು ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಜ್ಞವಲ್ಲದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳ ವೈಕಲ್ಯದಿಂದ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಮಾತುಚ: ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಭಾವವು.

ಮುಂದೆ ಉತ್ತರಕೃತ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬರುವ ಶೋಕವೂ ಬೇಡವೆಂದು ಮಾತುಚ: ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆನ್ನುತ್ತಾರೆ-(೫) ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯಾದಿಗಳುಕ್ಕು ಭಗವದ್ಭಾಗವತಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನರ್ಹತೆಯುಂಡಾಕ್ಕುಮ' - ಅಯೋಗ್ಯತೆ ಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಮಹಾಭಾಗವತಾಪಚಾರಾದಿಗಳೈ

ತ್ತು ದಗ್ಧಪಟಿಂಪೋಲೇ ಆಕ್ಕವಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಬ್ಧಫಲಮಾನ ಸಾಪವಿಶೇಷತ್ವಕ್ಕಂ
ಜಿ ಪ್ರಥಮಪ್ರಪತ್ತಿಕಾಲತ್ತಿಲೇ ಯಾದಲ್, ಸಿನ್ನೊರುಕಾಲ' ಅದಕ್ಕಾಗ
ಪ್ರಪತ್ತಿಪಣ್ಣಿಯಾದಲ್, ನಿರಪರಾಧಮಾನ ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯತ್ವ ಅಪೇಕ್ಷಿ
ತ್ತಾಲ' ಮೇಲ' ಅಪರಾಧ ಪ್ರಸಜ್ಜತ್ವಯುಮ' ಪತ್ತ ಶೋಕಿಕ್ಕವೇಣ್ಣಾ.

ಮಹತ್ತಾದ ಭಾಗವತಾಪಚಾರವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ವಿಳೈತ್ತು - ಹೆಚ್ಚಿಸಿ
ಕೊಂಡು, ದಗ್ಧಪಟಿಂಪೋಲೇ - ಸುಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯಹಾಗೆ, ಬಟ್ಟೆಸುಟ್ಟರೆ ಬೂದಿ
ಕೂಡವಿರುವದಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅದರಹಾಗೆ ಯಾವದಕ್ಕೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೆ, ಆಕ್ಕವಲ್ಲಿ
ಮಾಡುವಂತಹ, ಸ್ವಾರಬ್ಧಫಲನಾದ, ಸಾಪವಿಶೇಷತ್ವಕ್ಕಂಜಿ - ಭಯಪಟ್ಟು,
ಪ್ರಥಮಪ್ರಪತ್ತಿಕಾಲತ್ತಿಲಾದಿಲ' - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಮೊದಲುಮಾಡುವ
ಪ್ರಪತ್ತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಸಿನ್ನೊರುಕಾಲ' - ಅಥವಾ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು
ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಅದಕ್ಕಾಕ - ಆ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕಳೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಪ್ರಪತ್ತಿ ಪಣಿ
ಯಾದಲ್ - ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿಯಾಗಲಿ, ನಿರಪರಾಧಮಾನ ಉತ್ತ
ರಕೃತ್ಯತ್ವ - ಅಪರಾಧಪ್ರಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಉತ್ತರಕೃತ್ಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ
ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯವನ್ನು, ಅಪೇಕ್ಷಿತ್ತಾಲ' - ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ, ಮೇಲ' ಅಪರಾಧ
ಪ್ರಸಂಗತ್ವಯುಮ' - ಮುಂದೆ ಅಪರಾಧವು ಎಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿಸುತ್ತೋ ಎಂಬ
ವಿಷಯವನ್ನು, ಪತ್ತ - ಕುರಿತು, ಶೋಕಿಕ್ಕವೇಣ್ಣಾ - ಶೋಕಿಸಬೇಡವೆಂದು
ಮಾತುಚಿ: ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಭಾಗವತಾಪಚಾರಕ್ಕೆ ಮಹತ್ತೆಂಬ ವಿಶೇ
ಷಣವೇತಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಅಪಚಾರಗಳೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಾ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು
ಭಾಗವತಾಪಚಾರವೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಗವು;
ಭಾಗವತಾಪಚಾರವನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯು ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಂಬರಿ
ಷೋಪಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಆ ಭಾಗವತರಲ್ಲಿ
ಮಾಡುವ ಶರಣಾಗತಿಯು; ಆತನಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪುನಶ್ಚರಣಾಗತಿ ಎಂದು
ಹಿಂದೆ ಉಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ; ಈ ಭಾಗವತಾಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಪುನಃ
ಭಾಗವತರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರಲು ಅನರ್ಹನೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; ಅದುದರಿಂದ ಅಂತ
ವನು ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹನೆಂದು ಹೇಳಿದರು, ದೇವಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ
ಮಿಂದು ಪಾವನತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು ಪುನಃ ಕೆಸರುಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗು
ವದು ಈತನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪಹಾನಿರೂಪವಾದುದರಿಂದ ಭಾಗವತ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರಲು
ಅನರ್ಹನೆಂಬ ಭಾವವು. ಇಲ್ಲಿ ಭಾಗವತಾಪಚಾರವು ತುಂಬಾ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಅಪ
ರಾಧವಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದುದು ಇತರ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೂ ಉಪಲಕ್ಷಣವು.
ಈ ಭಾಗವತಾಪಚಾರದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಈ ಮನುಷ್ಯನು ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಮುಕ್ಷು

ವು ಯಾವ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ ಹೊಂದಲಾರನೆಂದು ದಗ್ಧಪಟದ ಸಾಮ್ಯವು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿಯು ಭಾಗವತಾಪಚಾರಾದಿ ಅಪರಾಧಗಳಿಗುಂಟು. ಅಂತಹ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದರೆ ? ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವದನ್ನೇ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವೂ ಕಳೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಪ್ರಥಮ ಶರಣಾಗತಿಯಲ್ಲೇ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಮಾಡಬಹುದು ; ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧನಿವಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು ; ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದುದಾದರೆ, ಪ್ರಾರಬ್ಧವೂ ಕಳೆದು ಉತ್ತರಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಲ್ಪಿತ್ಯಾದಿಗಳು ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವು ; ಮಾತುಚೇ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ನ್ಯೂನತೆ ಬಂತೆಂಬದಾಗಿ ಶೋಕಿಸುವ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಎಂದರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧವೂ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆಯೇ ಅಥವಾ ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕೇ ಎಂಬ ವಿವಾದವು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲೂ ಉಪಪಾದಿತವು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕುರಿತು ಬಹುಳವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದರೂ ಯುದ್ಧಮಾಡದಿರಲು, ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಯುದ್ಧಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ ; ಅದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುತ್ತೀಯೋ ? ಸ್ವಭಾವಸ್ತ್ವಂನಿಯೋಹ್ಯಸಿ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಹೃತ್ರಿಯಶರೀರ ಸ್ವಭಾವವು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರೇರಿಸುವಹಾಗೆ ಮಾಡುವೆನು ; ಏಕೆಂದರೆ 'ಈಶ್ವರಸಂಸ್ಥಭೂತಾನಾಂ ಹೃದ್ವೇಶೇರ್ಜುನತಿಷ್ಠತಿ' ನೀನು ಯುದ್ಧಮಾಡದೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರೆ ನಿನ್ನ ಶತ್ರುವಾದ ದುರ್ಯೋಧನನು ಹೇಡಿಯು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ನೋಡಿ ಎನ್ನುವನು ; ಆಗ ನೀನು ಯಾರೋ ಹೇಡಿ ? ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ನನ್ನ ಸಜ್ಜಲ್ಪರೀತ್ಯಾ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಲ್ಲುವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಅರ್ಜುನನು ಸುಕೃತದುಷ್ಕೃತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧವು ಎರಡು ವಿಧವು. ಸುಕೃತ ಮೂಲಕ ಸುಖ ಉಂಟಾದರೆ ಲಿಪ್ತನಾಗದೆ ಅನುಭವಿಸಬಹುದು. ದುಷ್ಕೃತಮೂಲಕ ದುಃಖ ಉಂಟಾದರೆ ಅದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾರ್ಗ ಉಂಟೋ ಎಂಬ ಕೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾನ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ "ತಮೇವಶರಣಂಗಚ್ಛ ಸರ್ವಭಾವೇನಭಾರತ | ತತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಪರಾಂಶಾಂತಿಂ ಸ್ಥಾನಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ಶಾಶ್ವತಮ್" ಎಂಬದಾಗಿ, ಪ್ರಾರಬ್ಧವೂ ಕಳೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

(೬) ನಿರಪರಾಧಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ ಅಪರಾಧಗಳು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಉಂಟಾದರೆ ಆಗಲೂ ಕೊಡ ಸ್ವಾಮಿಯು ಅಂತವನನ್ನು ನತ್ಯಜೇಯಂಕಥಂಚನ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಅಂತಹ ಪಾಪಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಅನುಕಾಶವನ್ನು ಒಟುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಸರಣಾಗತಿಯನ್ನು

(೬). ಇಪ್ಪಡಿ ನಿರಪರಾಧಮಾನ ಉತ್ತರಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತಯಾದಾರ್ಹಮ್ ಮೇಲೆ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಾಪರಾಧಮ್ ನಾಶ್ವಾಲುಮ್ ಸತ್ಯಜೇಯಕಥಂಚನ ಪಿನ್ನು ಇರುಳ್ಳ ಕೃಡಮಶರಣ್ಯ ಇವನುಳ್ಳ ಅನುತಾಪತ್ರೈಯುಂಡಾಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾಗಿರ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಿಶೇಷತ್ತಾಲೇ ಮೂಟ್ಟಿಯುಮ್, ಅದುವುಮ್ ಕೃತಪುನ್ಮದಿಯಾನ ಕಠಿಣ ಪ್ರಕೃತಿಗಕುಳ್ಳ ಶಿಕ್ಷಾರೂಪ ಜ್ಞಳಾನ ಉಪಕ್ಷೇಪನಾತ್ರಂಗಕ್ಕೆಕ್ಕಾಟ್ಟಿ, ಮೇಲಪರಾಧಮ್ ಪಣ್ಣಾದಪದಿ ವಿಲಕ್ಷಿಯುಮ್, ಫಲಮ್ ಕೋಲಿನ ಕಾಲತ್ತುಕ್ಕು ಕಣ್ಣಳಿಕ್ಕೆಯಾಲೇ ಪ್ರಪನ್ನನುಳ್ಳ ಮಿನ್ನೊಳಿಪ್ಪೋಲೇ ತೋತ್ತಿ ನಿಲೈ ನಿಲ್ಲಾದಪೋಗಿರ ಬುದ್ಧಿ

ಅನುಷ್ಠಿಸುವಹಾಗೆ ಮಾಡುವನು ; ಅಂತಹ ಅನುತಾಪಾದಿಗಳು ಉಂಟಾಗದೆ ಕಠಿಣ ಮನಸ್ಸನಿಗೆ ಅಲ್ಪಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವನು ; ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿರೇ, ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವೋ ಎನೋ ಎಂಬ ಶಂಕಾ ಮೂಲಕ ಶೋಕಿಸುವದು ಬೇಡವೆಂದೂ “ಮಾತುಚೇ” ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.—ಇಪ್ಪಡಿ - ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಎಂಬರ್ಥವು, ನಿರಪರಾಧನಾದ ಉತ್ತರಕೃತ್ಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಯಾದಾರ್ಹಮ್ - ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಇರುವರಿಗೂ, ಮೇಲೆ - ಶರಣಾಗತೃನುಷ್ಠಾನಾಂತರ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧವು, ವಂದಾಲುಮ್ - ಬಂದರೂ, ಸತ್ಯಜೇಯಕಥಂಚನ - ವಿನೇಯಾಗಲಿ ಪ್ರಪನ್ನನನ್ನು ನಾನು ರಕ್ಷಿಸದೆ ಬಿಡೆನು, ಎನ್ನು- ಎಂಬದಾಗಿ, ಇರುಳ್ಳ ಕೃಡವಶರಣ್ಯ ಇರುವಂತಹ ಸರ್ದರಕ್ಷಕನು, ಇವನುಕು ಈ ಅಪರಾಧಿಯಾದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ಅನುತಾಪತ್ರೈಉಂಡಾಕ್ಕೆ - ಅನುತಾಪ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಪುನಃ ಪ್ರಪತ್ತಿಯಾಗಿರ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಿಶೇಷತ್ತಾಲೇ ಮೂಟ್ಟಿಯುಮ್ - ಪುನಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರೇರಿಸಿ, ಅದುವುಮ್ ಕೃತಪುನ್ಮದಿಯಾನ ಕಠಿಣಪ್ರಕೃತಿ ಗಕುಳ್ಳ - ಅಂತಹ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನೂ ಮಾಡುವದು ತಪ್ಪಿ ಹೋಗುವ ಕಠಿಣ ಸ್ವಭಾವ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ಶಿಕ್ಷಾರೂಪಜ್ಞಳಾನ ಉಪಕ್ಷೇಪಜ್ಞ ಕೈಕ್ಕಾಟ್ಟಿ - ಶಿಕ್ಷಾರೂಪವಾದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಮೇಲೆ - ಮುಂದಕ್ಕೆ ಅಪರಾಧಮ್ ಪಣ್ಣಾದಪದಿ - ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡದ ಹಾಗೆ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿ, ಫಲಮ್ ಕೋಲಿನ ಕಾಲತ್ತುಕ್ಕು - ಫಲವನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸಿದ ಕಾಲಕ್ಕೆ, ಕಣ್ಣಳಿ ಕೈಯಾಲೇ ಪ್ರಪನ್ನನುಳ್ಳ - ಇಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ, ಇಲ್ಲಿ ದ್ವಿಪ್ರಪನ್ನನು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟನು. ಮಿನ್ನೊಳಿಪ್ಪೋಲೇ-ಮಂಚಿನ ಕಾಂತಿಯ ಹಾಗೆ, ತೋತ್ತಿ - ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಂಡು, ನಿಲೈನಿಲ್ಲಾದಪೋಗಿರ - ಇರಲು ಸ ಕವಿಲ್ಲದ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಾಪರಾಧ

ಪೂರ್ವಾಪರಾಧ ಲೇಶಜ್ಞಳಾಲೇ ನರಕಾದಿ ಮಹಾಕ್ಷೇಶಜ್ಞಳ ವರಿಲ' ಶಯ್ಯ
ನದೆನ್ನೆನ್ನು ಶಂಕಿತ್ತು ಶೋಕಿಕ್ಕವೇಣ್ಣಾ.

ಲೇಶಜ್ಞಳಾಲೇ - ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಪರಾಧಗಳ ಅಲ್ಪದಿಂದ, ನರಕಾದಿ
ಮಹಾಕ್ಷೇಶಗಳು ಬಂದರೆ, ಶಯ್ಯನದೆನ್ನೆನ್ನು - ಆಗ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನು ?
ಎಂಬದಾಗಿ, ಶಂಕಿತ್ತು - ಶಂಕಾಮೂಲಕವಾಗಿ, ಶೋಕಿಕ್ಕವೇಣ್ಣಾ - ಶೋಕಿಸ
ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇದೂ ಮಾತುಚೆ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವೆಂಬ ಭಾವವು.

ದೃಪ್ತಪ್ರಪನ್ನನು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ, ನಿರಪರಾಧವಾದ ಉತ್ತರ ಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ
ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ದೇಹಾವಸಾನದವರೆಗೂ ಕಾದುಕೊಂಡಿರ
ತಕ್ಕದ್ದು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಉತ್ತರಾಘಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ,
ತುಂಬಾ ಕಠಿಣಾಪರಾಧಗಳಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾದುದರಿಂದ
“ಅನುತಾಪಾದುಪರಮಾತ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಅಯ್ಯೋ! ಇಂತಹ
ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದನೆ ಎಂದು ಪರಿತಾಪವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ, ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ
ಅಪರಾಧ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವಹಾಗೆ ಪ್ರೇರಿಸು
ವನು. ಏಕೆಂದರೆ ಆತನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದ ಪ್ರಪನ್ನನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾತ್ಸಲ್ಯವಿರು
ವದರಿಂದ. ಆದುದರಿಂದ ವಿಭೀಷಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವು
ಹೇಳುತ್ತಾರೇನೆಂದರೆ—“ಸತ್ಯಜೇಯಂ ಕಥಂಚನ” ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ
ಶರಣಾಗತನನ್ನು ಕಾಪಾಡದೆ ಬಿಡಲಾರೆನು ಎಂಬದಾಗಿ. ಈ ಪೂರಾ ಶ್ಲೋಕವು
ತುಂಬಾ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದುದು. ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದರಾಜೇವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ
ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.—

“ಮಿತ್ರಭಾವೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ನತ್ಯಜೇಯಂ ಕಥಂಚನ |

ದೋಷೋಯದ್ಭವಿತಸ್ಯ ಸ್ಯಾತ್ಸತಾ ಮೇತದಗರ್ಹಿತಮ್” (ಯುದ್ಧ. ೧೮.೩)

ನಾನು ಶರಣಾಗತನನ್ನು “ಸದ್ಭವಶರಣಾಂಸುಹೃತ್” ಎಂಬಲ್ಲೂ ಸುಹೃದಸದ್ಭ
ಭೂತಾನಾಮ್” (೧೯) ಎಂಬಲ್ಲೂ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಮಿತ್ರಭಾವದಿಂದ ವಿಭೀಷ
ಣನು ರಾಘವಂ ಶರಣಾಗತಃ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಶರಣಾಗತನಾಗಿ, ಬಂದಿರುವದ
ರಿಂದ ಆತನನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ರಕ್ಷಿಸದೇ ಬಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ
ವನ್ನೇ ಸೀತೆಯು ರಾವಣನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ:—

ವಿದಿತಸ್ಸಹಿ ದದ್ಭಿಜ್ಞಶರಣಾಗತವತ್ಸಲಃ | ತೇನಮೈತ್ರಿಭವತುತೇ
ಯದಿಜೀವಿತು ಮಿಚ್ಛಸಿ” ಶರಣಾಗತನಾಗುವದೇ ಮೈತ್ರಿಭಾವಕ್ಕೆ ಹೇತುವು.
ಕಥಂಚನ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಸುಗ್ರೀವಾದಿಗಳು ವಿಭೀಷಣ

ನಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸಯೋನಿತ್ವದಿಂದ ಆತನು ದುಷ್ಟನೇಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಅಂತವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸದೇ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲವು. ಸುಕೃತಿಯು ಶರಣಾಗತನಾದರೆ ಅಂತವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಮಹಿಮೆಯಿಲ್ಲವು. ದೋಷಿಯನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯವನನ್ನಾಗಮಾಡ್ತಿ ಅಂತವನನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಆಗೀಗ ಮಹಿಮೆಯು ಹೆಚ್ಚು. ಆದುದರಿಂದ “ದೋಷೋಯದ್ವಸಿತಸ್ಯ ಸ್ಯಾತ್” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಸತಾಮೇತದ್ವಿ ತಮ್ - ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಹಾಗೆ ದೋಷಿಯನ್ನು ಕೂಡ ರಕ್ಷಿಸುವದು, ಅಗರ್ಹಿತಮ್ - ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವು; ಹಾಗೆ ದೋಷಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರೆ ನಾನು ಕರುಣಾಳುವು, ವಾತ್ಸಲ್ಯಪರನು, ಉದಾರನು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಇಶ್ವರರಾದ ಅನೇಕ ದೋಷಿಗಳೂ ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವರು. ಹೆಚ್ಚು ಲೋಕಹಿತವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮಿತ್ರತ್ವವು ಅನುಕೂಲನಾಗಿರುವ ಭಾವವು; ಆದುದರಿಂದ ಮಿತ್ರಭಾವೇನವೆಂದರೆ ಅನುಕೂಲ್ಯಸಂಕಲ್ಪಾದಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿರುವನೆಂದೂ ಅರ್ಥ ಹೇಳಬಹುದು. ಅಥವಾ ನೀರೂ ಹಾಲೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದರೆ ಹಾಲು ತನ್ನ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವನಿಗೆ ಆನಂದಮಯನಾದ ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯು “ನಿರಂಜನಃ ಪರಮಂಸಾಮ್ಯಮುಖೈ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ತನಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಡುವವನು ನಾನು ಎಂಬ ಮಿತ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. “ಅನುಕೂಲಫಲಂ ಮೈತ್ರಮ್ ಅಪಕಾರೋರಿ ಲಕ್ಷಣಮ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ವಿಭಿಷಣನು ತಾನು ತುಂಬಾ ಅನುಕೂಲನಾಗಿರುವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬಂದಿರುವನು. ಅನುಕೂಲತೆ ಹೇಗೆಂದರೆ, ಕಳೆಬರಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ, ಸತ್ಸಂಗ, ಆಚಾರಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನ ಇವೆ ಮುಂತಾದ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಪರಮ ಸೌಹಾರ್ದದಿಂದಂಟುಮಾಡುವನೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಬಂದವನು. ಮೇಧ್ಯತಿಥಿಂಬ ವೈತ್ಯತ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಹೀಗೆ ಸರ್ವವಿಧ ರಕ್ಷಕನಾಗಿ ಸ್ನೇಹಿತನು ಎಂಬರ್ಥವು. ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರಭಾವವನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿದರೆ ಈ ಮೇಲಿನ ಅರ್ಥವು. ಮಿತ್ರಭಾವವನ್ನು ಮುಮುಕ್ಷುವಿನಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸಿದರೆ, ಆಗ ಮಿತ್ರಭಾವೇನ - ಸಂಯಾದ ಮಿತ್ರತೆಯಲ್ಲದೆ ಮಿತ್ರನೆಂಬ ವೇಷಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದರೂ ಅಗಲೂ ನತ್ಯಜೇಯಂ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಥವಾ “ರಕ್ಷಿತಾಜೀವಲೋಕಸ್ಯ ಸ್ವಜನಸ್ಯ ಚ ರಕ್ಷಿತಾ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಾನಂದಾರಿಯಾದ ತಾನು ಸರ್ವರಕ್ಷಕನೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ, ಮಿತ್ರಭಾವೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ಎಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಈಡಿನಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನತ್ಯಜೇಯಂ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞನಿಗೆ “ಅವಿಜ್ಞಾತಾ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರಪನ್ನನ ಅಪರಾಧ

೭. ಆರ್ದ್ರ ಪ್ರಪನ್ನನುಳ್ಳು ಅಪ್ಪೋದೇ ಭಲಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವುದು
ಯುರುಳ್ಳೆಯಾಲೇ (೧) "ದೇಹೇ ಜೀವೀತಿಮಾಗ್ ಮೂಢೋ ಭವಿತಾ
ನಕ್ಷೀಲೇನಃ" ಎನ್ನುವುದು, ನರಕ ತುಲ್ಯಮಾನ ಇತ್ಯರೀರಂ ಅನುವರಿತ್ಯ
ಕೋಲೇ ವೆನ್ನು ಶೋಕಿತ್ಯವೇಶ್ವಾ.

ಗಲನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸದ ಒಂದು ಅವಿಜ್ಞತೆಯೂ, ಸರ್ದಶಕ್ತನಿಗೆ ಪ್ರಪನ್ನನು ಎಷ್ಟು
ದೋಷಿಯಾಗದ್ದರೂ ಬಡದ ಒಂದು ಅಶಕ್ತತೆಯು, ಸರ್ದವನ್ನೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಸ್ಮರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರಪನ್ನನ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು "ನಸ್ಮರತ್ಯಪ
ರಾಧಾನಾಂ ಶತಮುಷ್ಯಾತ್ಮವತ್ತಯಾ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸ್ಮರಿಸುವ
ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.—

ಭಾಗವತಾಪಕಾರಾದಿ ಮಹಾಪಾತಕಜ್ಞಃ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಭವಿಸಿ
ದರೆ ಆಗ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ದಿವ್ಯ ವೈಕುಂಠಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ತಪ್ಪಿ ನರಕಾದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇ ?
ಎಂದರೆ ನೀನು ಅಂತಹ ಶಬ್ದಾಮೂಲಕವಾಗಿ ಶೋಕಿಸ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲವೆಂದು
ಮಾತುಚೇ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೃಪಾನಿಧಿಯಾದ
ಸ್ವಾಮಿಯು ಅಂತವನ ವಿನಯದಲ್ಲಿ ಅನುತಾನಾದಿಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಅಪರಾಧ
ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರೇರಿಸಿಯಾಗಲಿ
ಅಥವಾ ಹಾಗೆ ಪುನಃ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಪನ್ನನಾದುದರಿಂದ
ಲಭ್ಯ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿ, ಕ್ರೋಡೀಕರೋತಿಪ್ರಭಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ
ಶಿಕ್ಷಾ ಅಂತವನನ್ನೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೀಯುವ ಪಥವು ತಾನು ಎಂದು
ಮಾತುಚೇ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.—

೭. ಮುಂದೆ "ಆರ್ದ್ರಪ್ರಪನ್ನನುಳ್ಳು" ಎಂದಾರಂಭಿಸಿದ ವಾಕ್ಯದ ಮೂಲಕ,
ಆರ್ದ್ರ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಅಸಾಧಾರಣ ಶೋಕ ನಿವೃತ್ತಿಯು ಮಾತುಚೇ ಎಂಬುದರಿಂದ
ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಉತ್ತರ ಕಾಲೀನ ಶೋಕ ನಿವೃತ್ತಿಯು (೧)
ಮೂಢಃ - ಜ್ಞಾನ ಶೂನ್ಯನು, ದೇಹೇ - ತನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಮಾಗ್ -
ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನು, ಯದಿಚೇತಃ - ಆದರೆ, ನರಕೇನಿ - ನರಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲೂ
ಕೂಡ, ಸಃ-ಅವನು ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನು, ಭವಿತಾ - ಆಗುವನು; ಎನ್ನುವುದು -
ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ನರಕತುಲ್ಯಮಾನ - ನರಕಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ, ಇತ್ಯ
ರೀರಮ್ - ಈ ಶರೀರವು, ಅನುವರಿತ್ಯರದೋಲೇ ವೆನ್ನು - ಎಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಿ ಬಡ
ತ್ತದೋ ಎಂಬದಾಗಿ, ಶೋಕಿತ್ಯವೇಶ್ವಾ - ಶೋಕಿಸಬೇಡವೆಂದು ಮಾತುಚೇ
ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಶ್ಲೋಕದ ಪೂರ್ವಾರ್ಥವು

(೮) 'ಕರ್ಮಯೋಗಮಃ' ಮೊದಲಾನ ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮಗಳಿಲ್ಲಾ ಮಃ "ನೇ ಪಾಠಿಕ್ರಮ ಸಾಶಾಸ್ತಿ" ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರ ಪದಿಯೇ ಯಿಟ್ಟ ಪಡೆ ಕ್ಕರ್ಮದ್ವಯಾತ್ಮಯಾಲಾಮಃ ಇತ್ಯರಣಾಗತನ್ವೈಪ್ಪತ್ತ ವಿಶೇಷಿತ್ತು "ನತ್ಯಜೇಯಂ

ಯಾವುದೆಂದರೆ? - "ಮಾಂಸಾ ಸ್ಯ ಕ್ಷೌಯ ನಿಣ್ಣಾತ್ರ ಸ್ವಾಯು ಮಜ್ಜಾಸಿ ಸಂಹತೌ | ಎಂಬುದು. ಮಾಂಸ ರಕ್ತ ಕೀವು (Seton) ಅಮೈಧ್ಯ ಮೂತ್ರ, ಷ್ಣಾಯು ಎಂದರೆ ಮಾಂಸವು ಎಲುಬಿಗೆ ಬಿಗಿದಿರುವ ಭಾಗ, ಮಜ್ಜನೆಂದರೆ ಎಲು ಬಿನ ಒಳಗಿರುವ ರಕ್ತ ಭಾಗವು, ಎಲಬು ಇವುಗಳಿಂದ ಸೇರಿದುದಾಗಿ ಹೇಯವಾದ ಶರೀರವು. ಇಂತಹ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಭೋಗಬುದ್ಧಿಯಿದ್ದರೆ, ನರಕದಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಹೇಯ ಗುಂಡಿಗಳೇ ಇದ್ದು ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯ ವಾಸದಲ್ಲೂ ಆಶೆಯುಳ್ಳವನಾಗುವನು. ನರಕದಲ್ಲಾದರೋ ಈ ಹೇಯ ವಸ್ತುಗಳು ಹೊರಗೆ ಇರುವುವು ಅಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೋ ಎರಡೋ ಇರುವದರಲ್ಲಿ ವಾಸವು. ಇಲ್ಲಿಯಾದರೋ ಎಲ್ಲವೂ ಸಂಹತೌ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಶರೀರದೊಳಗೇ, ಇರುವವು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ನರಕಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಯವಾದುದು ಈ ಶರೀರ ನರಕವೆಂಬ ಭಾವವು. ಆದ್ದರಿಗೆ ಒಡನೆಯೇ ದೇಹ ವಯೋಗ ಉಂಟಾಗಿ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುವದರಿಂದ, ಇಂತಹ ಹೇಯ ಶರೀರ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ ಎಂಬ ಶೋಕವು ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಭಾವವು.

(೮) ಈ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ದೃಷ್ಟಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಸುಕೃತರೂಪ ವಾದ ಶರಣಾಗತಿಯು ಏನಾದರೂ ದುಷ್ಕೃತದಿಂದ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೋ ಎಂದು ಭಯ ಶತ್ರು ಶತ್ಯಗಳಿಂದ ಶೋಕಿಸಬೇಡವೆಂದು ಮಾತುಚು - ಎಂದು ಹೇಳಿದ ರೆನ್ನತ್ತಾರೆ. 'ಕರ್ಮಯೋಗಮಃ' - ಕರ್ಮಯೋಗವೇ, ಮೊದಲಾನ ಎಂಬುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು, ಇದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯಾದ ಉಪಾಸನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇಂತಹ ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮಗಳಿಲ್ಲಾ ಮಃ - ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಃ ನಿವೃತ್ತಿಃ ಪರಮಾಗತಿಃ (ಮೋಕ್ಷ. ೨೯) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಕರ್ಮಯೋಗ ಸಹಕೃತ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುಮುಕ್ಷುವು ಫಲಾದಿ ಸಂಗ ಎಲ್ಲದೆ ಅನುಷ್ಠಿಸುವದರಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮಗಳಿವೆನ್ನುವೆ ಎಂದೂ ನೇಹಾಭಿಕ್ರಮ ಸಾ ಶೋಸ್ತಿ ಎಂಬಗೀತಾಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ, ಯಿಟ್ಟ ಪಡೆ ಕ್ಕರ್ಮದ್ವಯಾತ್ಮಯಾ ಲಾಮಃ - ಹಾಕಿದ ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಗೋಡೆಯು ಕಲ್ಲಿನ ಗೋಡೆಯ ಹಾಗೆ ಪರಿಣಮಿಸುವದರಿಂದ, ಎಂದರೆ ಎಂದಿಗೂ ನಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವದರಿಂದಲೂ, (ಕ ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನೇ ಅರ್ಥಪಂಚಕಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ೪೦ ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.)

ಕಥಂಚನ" ಎನ್ನೆಯಾಲುಮ್, ದೃಪ್ತಪ್ರಪನ್ನನುಳ್ಳು ಕೋಲಿನ ಕಾಲತ್ತ
ಳುವುಮ್, ವಿಳಂಬಿತ್ತಾಲುಮ್ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯಿಲ್ ಸಂಶಯ ಮಿಲ್ಲಾಮ್
ಯಾಲೇ, "ಯಜ್ಞೇಽ ನೃತೇನ ಕ್ಷರತಿ ತಪಃ ಕ್ಷರತಿ ವಿಸ್ಮಯಾತ್ |
(ಅಶ್ರುತಸ್ಯಾಪ್ರದಾನೇನ) ಆಯುರ್ವಿಪ್ರಸರೀವಾದಾತ್ ದಾನಂ ಚ ಪರಿ

ಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ಯರಣಾಗತಿ ತನ್ನೈಪ್ಪತ್ತ ವಿಶೇಷಿತ್ತು - ಈ ಲಘುಪಾಯವಾದ
ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿರುವ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ನೇಹಾಭಿ
ಕ್ರಮನಾಶೋಷಿ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ನತ್ಯಜೇಯಕಥಂಚನ -
ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ರಕ್ಷಿಸದೇ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು, ಎನ್ನೆಯಾಲುಮ್ - ಎಂದು
ಹೇಳಿರುವದರಿಂದಲೂ, ದೃಪ್ತಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿ ಎರಡು ಉಪಾಯಾ
ನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲೂ ದೃಪ್ತನು ಇರಬಹುದು, ಕೋಲಿನ ಕಾಲತ್ತಳುವುಮ್
ವಿಳಂಬಿತ್ತಾಲುಮ್ - ತಾನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಎಳೆಂಬಿಸಿದರೂ,
ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಫಲಸಿದ್ಧಿ ಎಂಬುದು ಹೇಳಲಾಗುವದಿಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ
ಶರಣಾಗತಿಯಲ್ಲಾ ನಿರ್ಯಾಣ ಯಾವಾಗ ಉಂಟಾಗಿ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗು
ವದಿಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ಎಳೆಂಬ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು (೧) "ಯಜ್ಞಃ -
ಯಜ್ಞವು, ಅನೃತೇನ - ಮನ್ತ್ರವನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವದರಿಂದ, ಕ್ಷರತಿ -
ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮರಕ್ಷಣಾಗುವನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.
ಈಗ ಅರ್ಥದೊಂದಿಗೆ ಮುದ್ರಿಸಿರುವ ಮನುಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲೂ, ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಾ
ಸೆಟ್ಟಿಲಾರು ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರವರೂ ಅನೃತೇನ - ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವದರಿಂದ
ಆತನ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ
ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದರೆ ಯಜ್ಞಾಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲದವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವಿಲ್ಲವು. ಸುಳ್ಳನ್ನು
ಹೇಳಬಹುದೆಂಬ ಅಪಾರ್ಥವು ಆಗ ತೋರಿರುವದರಿಂದ ಆ ಅರ್ಥವು ಸರಿಯಾಗಿ
ತೋರುವದಿಲ್ಲವು. ಹಾಗೆಯೇ ತಪಃ - ತಪಸ್ಸು, ವಿಸ್ಮಯಾತ್ - ಫಲವಿಷಯ
ದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿರುವದರಿಂದ, ಕ್ಷರತಿ - ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ತಪಸ್ಸು, ವಿಸ್ಮಯಾತ್ -
ಗರ್ವದಿಂದ ನಶಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆಂದು ಸಾರದೀಪ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇದೂ
ಸಮಂಜಸವೇ, ವಿಸ್ಮಯ ವೆಂದರೆ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಯ ವೆಂದರೆ ಹೆಚ್ಚಾದ ಗರ್ವ, ತಾನು
ತಪೋನಿಷ್ಠನೆಂಬ ಗರ್ವದಿಂದ ತಪಸ್ಸು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಯುಃ - ಆಯುಸ್ಸು,
ವಿಪ್ರಸರೀವಾದಾತ್ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾವಮಾನದಿಂದ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತದೆ, "ಆಯು
ರ್ವಿವಿಪ್ರಾಪದಾದೇನ" ಎಂಬದಾಗಿ ಪಾರಾಂತರವು. ಆದರೆ ಅಶ್ರುತಸ್ಯಾಪ್ರದಾನೇನ.
ಎಂಬ ಪಾರಾಂತರದಿಂದಂಟಾಗುವ ಅರ್ಥವೂ ಸರಿಯಾಗಿ ತೋರುವದಿಲ್ಲವು
ಒಂದು ಪ್ರಥಮಾಂತಪದವೂ ಒಂದು ತೃತೀಯಾಂತ ಅಥವಾ ಪಂಚಮ್ಯಂತಪದವೂ

ಕೀರ್ತನಾತ್” ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರಾ ಪಡಿಯೇ ಸುಕೃತನಾಶಜ್ಞಳಾಯಿರುಪ್ಪನ ಶಿಲಿದುಷ್ಯತಜ್ಞಳಾಲೇ ಪ್ರಪತ್ತಿರೂಪವಾನ ಸುಕೃತಮು ನಶಿತ್ತು ಫಲಂ ಕಿಡಿ ಯಾದೊಳಿಯಿಲಾ ಶಿಯವದೆನ್ನೆನ್ನು ಶೋಕಿಕ್ಕವೇಣ್ಣಾ.

ಇರಬೇಕು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಪಷ್ಕಂತ ಪದವಿರುವದರಿಂದ, ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞದಾನ ತಪಸ್ಸುಗಳಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಪ್ರಕ್ರಿಯಗಳ ಫಲಗಳಾದ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಲೋಕ ಭೋಗ ಫಲವು ಕೊಡುವ ವಿಧಾನಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವು. ದಾನಂಚ - ದಾನವೂ ಕೂಡ, ಪರಿಕೀರ್ತನಾತ್ - ಇಷ್ಟು ದಾನಮಾಡಿದೆ ಎಂಬ ಹೊಗಳಿಕೆಯಿಂದ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ, ಅಶ್ರುತಸ್ಯ ಪ್ರದಾನೇನ ಎಂಬ ಪಾರಾಂತರದಿಂದ ಶೋರುವ ಅರ್ಥವು ಸರಿಯಾಗಿ ಶೋರುವದಿಲ್ಲವು, ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ದಾನ ವಿಷಯವು; ದಾನಂಚ ಪರಿಕೀರ್ತನಾತ್ ಎಂದು ಮುಂದೆ ಇರುವದರಿಂದ; ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿರಾ ಪಡಿಯೇ - ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಸುಕೃತನಾಶಜ್ಞಳಾಯಿರುಪ್ಪನ-ಸುಕೃತವಾದ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ, ಶಿಲಿದುಷ್ಯತಜ್ಞಳಾಲೇ - ಕೆಲವು ದುಷ್ಯತಗಳಿಂದ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ದ್ವೀತರಾಘಾದಿಗಳಿಂದ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಪತ್ತಿರೂಪವಾದ ಸುಕೃತವು, ನಶಿತ್ತು - ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಫಲಂ ಕಿಡಿಯಾದೊಳಿಯಿಲಾ - ಮೋಕ್ಷಫಲವನ್ನು ಕೊಡದೇ ಹೋದರೆ, ಶಿಯವದೆನ್ನೆನ್ನು ಶೋಕಿಕ್ಕವೇಣ್ಣಾ - ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನೆಂದು ನೀನು ಶೋಕಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವು ಎಂಬುದೂ ಮಾತುಚಃ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವು.

ನೇಹಾಭಿಕ್ರಮನಾಶೋಸ್ತಿ ಎಂಬಲ್ಲಿನೋ ಉಪಾಸನೋಪಾಯನಿಷ್ಠನಿಗೆ ನಿಷ್ಠಾಮು ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗದೆ ಮೋಕ್ಷರೂಪ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯುಂಟೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಶರಣಾಗತನಿಷ್ಠನಾದ ದೃಪ್ತನಿಗೂ ದೇಹಾವಸಾಲ ಕಾಲಾನಂತರ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಂಬುದು ಉಂಟೇ ಉಂಟು; ಏಕೆಂದರೆ ಪರಮ ಪುರುಷನು “ನತ್ಯಜೇಯಂ ಕಥಂಚನ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ದ್ವೀ ತರಾಘಾದಿಗಳಿಂದಾಗಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ವಿಷಯ ದುಷ್ಯತದಿಂದಾಗಲಿ ಈ ಶರಣಾಗತ್ಯನುಷ್ಠಾನರೂಪ ಸುಕೃತವೇನಾದರೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಫಲಸಿದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡದೇ ಏನಾದರೂ ಹೋದೀತೋ ಎಂಬದಾಗಿ ನೀನು ಶೋಕಿಸುವ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲವೆಂಬುದೂ ಮಾತುಚಃ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವು. ಈ ವಾಕ್ಯದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಪತ್ಯತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ದ್ವೀಕಾಪರಾಧಗಳಿಂದ ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯವು ಫಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಕೊಡದೆ ಹೋದೀತೋ ಎಂಬ ಶೋಕ ನಿವೃತ್ತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಮುಂದೆ “ಇತ್ಯರೀರಾ ನಂತರಂ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದ ಮೂಲಕ ಫಲವಿಷಯ ಶೋಕನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು “ಮಾತುಚಃ” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು

(೯) ಇತ್ಯರೀರಾನ್ತರಣ ಮೋಕ್ಷಂ ನರವೇಣು ಮೆನ್ನು ಜಾಲಂ
ಜನ್ಮಾಂತರಾದಿ ಹೇತುಕ್ಕಳಾನ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ನಿಶೇಷಜ್ಞಕಾಲೇ ನಮಕ್ಕಳ
ಜನ್ಮಾಂತರಜ್ಞಕ ವರಿಳ ಶಯ ವದನ್ನೆನ್ನು ಶೋಕಿಕ್ಕಳೇತ್ಯಾ.

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾನುಭವ ಕೈವಲ್ಯವೇನಾದರೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷ
ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎನಾದರೂ ಬಹುಕಾಲ ಸಿಕ್ಕದೇ ಹೋದೀತೋ ಎಂದು ನೀನು ಶೋಕಿಸ
ಬೇಡವೆಂದು ಮಾತುಚೇ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಉಗ್ರಸಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ—
ಇತ್ಯರೀರಾನ್ತರಣ - ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಶರೀರವಿಯೋಗಾನಂತರ,
ಮೋಕ್ಷಂ ಪರವೇಣುಮೆನ್ನು - ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು, ಕಾಲಂ
ಕುರಿತ್ಸೆಯಾಲೇ - ಕಾಲವನ್ನು ದೃಷ್ಟವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವದರಿಂದ, ಜನ್ಮಾಂತರ
ಗಳಿಗೆ ಹೇತುಗಳಾದ, ಪ್ರಾರಬ್ಧ ವಿಶೇಷ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ | ನಮಕ್ಕಳ - ನಮಗೆ,
ಜನ್ಮಾನ್ತರಜ್ಞಕ - ಮುಂದೆ ಬೇರೆ ಜನ್ಮಗಳು ಬಂದರೆ, ಶಯ ವದನ್ನೆನ್ನು -
ಆಗ ಎನು ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು, ಶೋಕಿಕ್ಕಳೇತ್ಯಾ - ಶೋಕಿಸಬೇಡ
ವೆಂದು ಮಾತುಚೇ ಪ್ರಯೋಗವು.

ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದು ಏನೆಂದರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ವಿಶೇಷಗಳು ಜನ್ಮಾನ್ತರವನ್ನು
ಎಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶೋಕಿಸಲು ಕಾರಣ
ವಿರುವದಿಲ್ಲವು; ನೀನು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೆ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು
ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ವಿಶೇಷವು ತೊಲಗುತ್ತದೆಂದು
ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ಕಳೆಯದೇ ಇದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪುನರ್ಜನ್ಮವು ಬೇಕಾ
ಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಪ್ರಾರಬ್ಧಸ್ಯಾಪಿಭೂಯಸೀ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿ
ರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ನಿಪುಣತರವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.
ಎಷ್ಟು ದೂರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರೂ ಗಾಂಧೀವ
ನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಯುದ್ಧ ಸನ್ನಾಹನಾಗದಿರಲು; ಆಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು “ಯದ್ವ
ಹಂಕಾರ ಮಾಶ್ರಿತ್ಯ” ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೆ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ನಯೋತ್ಕೇ
ನಾನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ನಿನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲವು. ನನ್ನ
ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ನೀನೇ ಯುದ್ಧಮಾಡುವಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದು ಹೇಗೆ ?
ಎಂದು ಅರ್ಜುನನು ಕೇಳಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಸ್ತ್ರೀ ಭಗವಾನರವರು ಮುಂದೆ
“ಸ್ವಭಾವಸ್ತೃನಿಯೋಕ್ಷ್ಯಸಿ” ನಿನ್ನ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸ್ವಭಾವವೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ಆಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನೀನು ಯುದ್ಧರಂಗದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದರೆನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಡಿ
ಎಂದು ದುರೈ್ಯಾಧನನು ಹೀಯಾಳಿಸುವನು. ಯಾರು ಹೇಡಿ ಎಂದು ಪುನಃ ಹೋಗಿ
ನನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವುಗುಣವಾಗಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಲ್ಲುವಿ ; ಇದು ಏಕೆಂದರೆ “ಅಕ್ಷರ

(೧೦) ಅನನ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನನಾಯ' ಪ್ರಪನ್ನನಾನ ಇವನುಳ್ಳು ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳಾನ ಸರ್ವಪಾಪಜ್ಞಳುಮ' ಕಳಿಗೈಯಾಲೇ ಕೇವಲಾತ್ಮಾನುಭವಾದಿಗಳಾನ ಅಂತರಾಯಜ್ಞಳಾಲೇ ಪರಮ ಫಲತ್ತುಳ್ಳು ವಿಳಂಬಂ ವರುಕಿರತೋ ಎನ್ನು ಶೋಕಿಕ್ಕೇನೇಣ್ಣಾ.

ರುವ ಹೃದ್ವೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ದೇಶ್ವರನು ಈತನ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಪ್ರೇರಿತನು. ಆ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮವು ಸುಕೃತವಾಗಿ ಸುಖರೂಪವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತನಾಗದೆ ಸುಖಾನುಭವವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧವು ದುಷ್ಕೃತವಾಗಿ ದುಃಖರೂಪವಾದರೆ ಆಗ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ತೊಲಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ತನ್ನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ-“ತಮೇವ ಶರಣಂಗಚ್ಛೇ ಸರ್ವಭಾವೇನ ಭಾರತ” ಆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವೂ ತೊಲಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳೂ ಉಂಟು.

(೧೧) ಮುಂದೆ ಆತ್ಮಾನುಭವ ಮಾತ್ರವಿರುವ ಕೈವಲ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ವಿಳಂಬ ಉಂಟಾಗುತ್ತೋ ಎಂದು ಶೋಕಿಸುವ ಕೆಲವೆಲ್ಲ ವೆಂಬುದೂ ಮಾತುಚಃ ಎಂಬುದರಿಂದ ತೋರುವ ಅರ್ಥವೆಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—

ಅನನ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನನಾಯ' - ಬೇರೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ತನಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲದವನಾಗಿ, ಪ್ರಪನ್ನನಾನ - ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ, ಇವನುಳ್ಳು ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳಾನ - ಇವನಿಗೆ ಎಷ್ಟುಗಳಾದ, ಸರ್ವಪಾಪಜ್ಞಳು ಕಳಿಗೈಯಾಲೇ - ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳೂ ನಷ್ಟವಾಗುವದರಿಂದ ಕೇವಲಾತ್ಮಾನುಭವಾದಿಗಳಾನ ಅಂತರಾಯಜ್ಞಳಾಲೇ - ಕೇವಲ ಆತ್ಮಾನುಭವರೂಪ ಕೈವಲ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳಾದ, ಪರಮ ಫಲತ್ತುಳ್ಳು - ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟಫಲವಾದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ, ವಿಳಂಬಂ ವರುಕಿರತೋ ಎನ್ನು - ಎಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬ ಬರುತ್ತದೋ ಎಂದು, ಶೋಕಿಕ್ಕೇನೇಣ್ಣಾ - ಅಳಬೇಡವೆಂದೂ, ಮಾತುಚಃ ಹೀಗೆ ೧೦ ವಿಧ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾತುಚಃ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದರು.

ಈ ಆತ್ಮಾನುಭವ ಉಂಟಾದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಆ ಆತ್ಮಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಬೇಕಾದುದರಿಂದ ವಿಳಂಬಂ ವರುಕಿರದೋ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೇವಲನಿಗೆ ಜಿಜ್ಞಾಸುವೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮಧು ವಿದ್ಯೆ ಪ್ರತರ್ಥನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಆತ್ಮಾನುಭವವು ಉಂಟಾ

ಗುತ್ತದೆ. ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಉಪಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಪಂಚಾಗ್ನಿ ವಿದ್ಯೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಆತ್ಮಾನುಭವ ಉಂಟಾದವರಿಗೂ ಕೊನೆಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇ ಎಂದು ೮-೨೧ ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ:-

“ಅನ್ಯಕ್ತೋಽಕ್ಷರ ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ತಮಾಹುಃ ಪರಮಾಂಗತಿಮಃ |

ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನ ನಿವರ್ತಂತೇ ತದ್ವಾನ್ಮ ಪರಮಂ ಮಮ ||

ಇದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ದಾಸನು ಮುದ್ರಿಸಿರುವ ಗೀತಾ ದ್ವಿತೀಯ ಷಟ್ಪದಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಎಶ್ವರೈಪ್ರಾಪ್ತಿಗೂ ಕೈವಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗೂ ಶರಣಾಗತಿಯುಂಟು. ಸರ್ವಸಾಪೇಕ್ಷೋಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾತುಚಃ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಶರಣಾಗತಿ, ಪರಮಪದಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಶರಣಾಗತಿಯು. ಆದುದರಿಂದ ಕೈವಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಎಳೆಂಬ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೋ ಎಂಬ ಭೀತಿ ಶೋಕಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ಎಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಮಾತುಚಃ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ೧೦ ವಿಧ ಅರ್ಥಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ—

೧. ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಜಾತಿ ಕುಲಮೊದಲಾದವುಗಳೆಲ್ಲವೆಂಬ ಶೋಕವು ಬೇಡ

೨. ಕಷ್ಟತರವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಶೋಕವೂ ಬೇಡ

೩. ಈ ಲಭ್ಯವಾಯದಿಂದ ಸರ್ವಶಕ್ತನಾಗಿ ಕಾರುಣ್ಯಾದಿಗುಣಯುಕ್ತನಾದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯು ಫಲಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಶೋಕವು ಬೇಡ

೪. ಆಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯ ನ್ಯೂನತೆಯುಂಟಾದರೆ, ಉಪಾಸನವು ವಿಫಲವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಈ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಇವು ಅಂಗವಲ್ಲದುದರಿಂದ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತೆ ಎಂಬ ಶೋಕವೂ ಬೇಡ

೫. ಒಂದು ವೇಳೆ ಭಾಗವತಾಪಚಾರಾದಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಪದನ ಕಾಲದಲ್ಲೇಯಾಗಲಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅನಂತ ರವಾಗಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವದರಿಂದ ಅಪರಾಧಪರಿಹಾರವಾಗುವದರಿಂದ, ಮುಕ್ತಿ ಎಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿತೋ ಎಂಬ ಶೋಕವು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

೬. ಇಂತಹ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಘವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯು ಅನುತಾಪಾದಿಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಆತನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವನು ; ಹಾಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಆತನಿಗೆ ಅಲ್ಪ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅನಂತರ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವನಾದುದರಿಂದ ಶೋಕಿಸಬೇಡ.

೭. ಆಶ್ರಪ್ರಪನ್ನನಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಒಡನೆ ದೇಹ ವಿಯೋಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ

ಶೋಕವಿನಾನುಚಿತಮ್' ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಪ್ರಭಾವಾತ್.

ಇಪ್ಪಡಿ ಸರಸ್ವತಕಾರ ಶೋಕ ಹೇತುಕ್ಕೆಳುಮ್ ಕಳಿಯುವುದಿ ಯೆನಕ್ಕು ಅನುಗ್ರಹ ವಿಷಯಭೂತನಾನ ನೀ, ಇನಿ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಯಾವುದು? ಮುನ್ನು ನಿಗ್ರಹ ವಿಷಯ ಭೂತನಾಯ್ ನಿನ್ನದಶೆಯಿಲ್ ಶೋಕಿಯಾದಾ ಪೋಲೆ, ಅನಿಪುಣಕ್ಕೆತ್ತಮಾಯ್, ಇವ್ವುಸಾಯ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯತ್ತುಕ್ಕುಮ್ ಯಾಗಲಿ, ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಅನುಮತಿಯನಿತ್ತಾದರೂ, ಶೋಕನಿವಾರಣೆ ಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನು.

೮. ದೃಷ್ಟಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ ತಾನು ಹಿಂದೆಯಾಗಲಿ ಈಗಲಾಗಲಿ ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಕೃತ್ಯದಿಂದ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಶರಣಾಗತಿಯು ಏನಾದರೂ ಫಲಕೊಡದೇ ಹೋದೀತೋ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಶೋಕಿಸುವ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲಾ. ಏಕೆಂದರೆ ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಯು "ನತ್ಯಜೇಯಂ ಕಥಂಚನ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ.

೯. ಪ್ರಾರಬ್ಧ ವಿಶೇಷಾನುಭವವಿದ್ದು ಆ ಕಾರಣದಿಂದೇನಾದರೂ ಈ ಜನ್ಮ ದಲ್ಲೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪಿ ಹೋದೀತೋ ಎಂದು ಶೋಕಿಸುವ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ,

೧೦. ಮಧ್ಯೆ ಆತ್ಮಾನುಭವರೂಪ ಕೈವಲ್ಯಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವೇನಾದರೂ ಏಳೆಂಬಿಸೀತೋ ಎಂದು ಶೋಕಿಸಬೇಡ.

ಶೋಕವೇ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಚಿತವಾದುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾತುಚೇ ಎಂಬುದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಪ್ಪಡಿ - ಹೀಗೆ, ಸರಸ್ವತಕಾರ ಶೋಕಹೇತುಕ್ಕೆಳುಮ್ - ಹತ್ತು ಏಳ ವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸಿದ ಸಮಸ್ತ ಶೋಕಗಳಿಗೂ ಕಾರಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಳಿಯುವುದಿ - ತೊಲಗುವ ಹಾಗೆ, ಎನಕ್ಕು - ಸರ್ದೇಶ್ವರನಾದ ನನಗೆ ಅನುಗ್ರಹ ವಿಷಯ ಭೂತನಾನ ನೀ - ಅನುಗ್ರಹಿಸುವದಕ್ಕೆ ವಿಷಯಭೂತನಾಗಿ ಪ್ರಿಯನಾದ ನೀನು, ಇನಿ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಯಾವುದು ? - ಇನ್ನು ಶೋಕಿಸುವದು ಎಂಬುದು ಯಾವುದು ? ಎಂದರೆ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು ; ಶೋಕವು ಪ್ರಪನ್ನನಾದ ನನಗೆ ಸ್ವರೂಪವೇ ಅಲ್ಲವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ; ಮುನ್ನು - ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನು ಸ್ಥಿಸುವದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ, ನಿಗ್ರಹ ವಿಷಯಭೂತನಾಯ್ - ಅಪರಾಧಾನಂತ್ಯದಿಂದ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿ, ನಿನ್ನದೆಶೆಯಿಲ್ - ಇರುವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಶೋಕಿ ಯಾದಾಪೋಲೆ - ಹೇಗೆ ಶೋಕಿಸದೇ ಇದ್ದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ, ಅನಿಪುಣಕ್ಕೆತ್ತ

ರಕ್ಷಣ ಭರಮು' ಏರಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುಗಿರ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯಭೂತನಾನ ಎನ್ನಭಾ
ವತ್ತು ಕೃಮು' (೩) ಎನ್ನಕ್ಕಲಿಲ' ಸರ್ದಭರನ್ಯಾಸಮು' ಪ್ವಣ್ಣ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾ
ಗಿರ ಉನ್ನಿಲೈಕ್ಕುಮು' ತಗುದಿಯನೈನ್ನು ತಿರುವುಳ್ಳಮು'.

ಮಾಯು' - ಪ್ರಾಜ್ಞತೆ ಅಥವಾ ವಿನೇಕವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಕೃತ್ಯವಾಗಿ, (೧) ಇವು
ಪಾಯ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಕ್ಕುಮು' - ಕ್ಷಣಕೃತವಾಗಿ ಸುಲಭವಾಗಿ, ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲೇ
ಸರ್ವಾಪರಾಧಕ್ಷಯದ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಗೂ,
(೨) ರಕ್ಷಣ ಭರಮೇರಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುಗಿರ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯ ಭೂತನಾನ - ಶರ
ಣಾಗತನ ರಕ್ಷಿಸುವ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾದ ಎನ್ನಕ್ಕ
ಲಿಲ' - ಕರುಣಾಮಯನಾಗಿ ಉದಾರನಾಗಿರುವ ಎನು' ಪಕ್ಕಲಿಲ' - ಸರ್ದೇಶ್ವರ
ನಾಗಿ ಈಗ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿರುವ ನನ್ನಲ್ಲಿ, ಸರ್ದಭರನ್ಯಾಸಮು' ಪ್ವಣ್ಣ
ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿರುವ - ಸಮಸ್ತ ರಕ್ಷಾಭರವನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕ
ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿರುವ, ಉನ್ನಿಲೈಕ್ಕುಮು' - ನಿನ್ನ (ಅರ್ಜುನನಾದ)
ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ, ತಗುದಿಯನೈನ್ನು - ಉಚಿತವಾದುದಲ್ಲವೆಂಬುದು, ತಿರುವುಳ್ಳಮು' -
ಪಾರ್ಥಸಾರಥಿಯ ಮಾತುಚೇ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರ ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯವು. ಶರಣಾ
ಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ತಾನು ನಿಗ್ರಹ ಭೀತನಾಗಿ ಶೋಕಿಸಬೇಕಾ
ಗಿತ್ತು. ಆಗ ಶೋಕಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಶರಣಂವ್ರಜ ವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದನಂತರ,
ನೀನೂ ಭರನ್ಯಾಸನಿಷ್ಠನಾದರೆ ಆಗ ಶೋಕಿಸಿದುದಾದರೆ ಅದು ಅನಿವೃಣ ಕೃತ್ಯವು.
ಪ್ರಾಜ್ಞನಲ್ಲದಿರುವವನ ಕೃತ್ಯವು. ಏಕೆಂದರೆ ಈಗ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇ ವಿಲ್ಲವು.
ಏಕೆಂದರೆ, ನೀನು ಹಾಗೂ ಶೋಕಿಸಿದುದಾದರೆ ಮೂರಕ್ಕೆ ಅನುಚಿತವು.
(೧) ಉಪಾಯದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಗೂ (೨) ಕಾರುಣ್ಯಸೌಲಭ್ಯಸೌಶೀಲ್ಯ ವಾತ್ಸ
ಲ್ಯಾದಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಯುಕ್ತನಾಗಿ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾದ ನನ್ನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಗೂ
(೩) ನನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ
ಕುಂದಕವು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಮೊದಲು ನಿಗ್ರಹವಶನಾಗಿದ್ದೆ ; ಆಗ ಶೋಕಿಸಲಿಲ್ಲ;
ಈಗ ಅನುಗ್ರಹಪಾತ್ರನಾಗಿರುವೆ ; ಈಗ ಶೋಕವೇ ?

ಇನ್ನೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾಃರವರು ಅರ್ಜುನ
ನಿಗೆ ಮೂದಲಿಸಿರುತ್ತಾರೆ—ದ್ರೌಪದಿಗೆ ಅವಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿದಾಗ ನೀನು ಶೋಕಿ
ಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಶೋಕಿಸಲಿಲ್ಲ, ಈಗ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದು ಕ್ಷತ್ರಿಯ
ಧರ್ಮವಾಗಿರುವಾಗ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಇಂತವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾರೆ ಎಂದು ಶೋಕಿಸು
ತ್ತೀಯೇ, ಹಾಗೆ ಅನಿವೃಣ ಕೃತ್ಯವೂ ಹಿಂದೆಯೂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. (೧೬.)

ಈಗಲಾದರೋ ಯಾವ ಎಥದಲ್ಲೂ ನೀನು ಶೋಕಿಸುವದು ಅನಿವೃಣ

ಇಪ್ಪಡಿ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲ ಸಾರತಮಮಾನ “ಮಾತುಚಿ” ಎಜ್ಜಿರ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲ ತಾತ್ಪರ್ಯತ್ವ ತಜ್ಞಳ್ ಚರಮ ದಶೈಯಿಲೇ ಅಚಾರ್ಯರ ಸಚ್ಚಿಷ್ಯರುಕ್ಕು ಉಪದೇಶಿಸ್ವಾರಗಳ

ಕೃತ್ಯವು. ಶೋಕವು ಶರಣಾಗತಿಯ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ, ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ, ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ ಕುಂದಕವು. ಆದುದರಿಂದ ಮಾತುಚಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇದೀಗ ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಈ ಮಾತುಚಿ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ನಿವುಣತರವಾಗಿ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲಾ ಹೇಳಿದುದು ತಮ್ಮ ಕವಿತ್ವವಲ್ಲವು. ತಾವು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಅಚಾರ್ಯರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದ ಅರ್ಥಗಳೆಂದೂ, ಈ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅಚಾರ್ಯರುಗಳು ತಮ್ಮ ಸಚ್ಚಿಷ್ಯರಿಗೆ ಚರಮದಶೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿತಾಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುವ ರೆಂದು ಹೇಳಿ ನಿಗಮನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಪ್ಪಡಿ - ಈಗ ತಾವು ಹಿಂದೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಹಾಗೆ, ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಸಾರತಮವಾದ “ಮಾತುಚಿ” ಎನ್ನುವ, ಚರಮ ವಾಕ್ಯತ್ತಿಲ - ಕೊನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ, ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು, ತಜ್ಞಳ್ ಚರಮದಶೈಯಿಲೇ - ತಮ್ಮ ದೇಹಾವಸಾನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಚ್ಚಿಷ್ಯರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವರು. ಚರಮ ದಶೈಯಿಲೇ ಎಂಬುದರಿಂದ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವು ಪರಮ ರಹಸ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಸಚ್ಚಿಷ್ಯರು ಒಂದು ವೇಳೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಕೇಳದೇ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಚರಮ ದಶೈಯಿಲೇ ತಾವೇ ಸಚ್ಚಿಷ್ಯರಾದುದರಿಂದ ಉಪದೇಶಿತತಕ್ಕದ್ದು ಅಚಾರ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅಚಾರ್ಯರಿಗಿರುವ ಪರಮದಯಾಳುತ್ವವಾಗಲಿ ಇದರಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಚರಮದಶೈಯಲ್ಲಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ದೇಹಾವಸಾನಾನಂತರ ಏನಾಗುತ್ತೋ ಎಂಬ ಶೋಕಭೀತಿಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಎಷ್ಟು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮನಸ್ಸುಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ, ಶೋಕ ಉಂಟಾಗಬಹುದೋ ಎಂಬ ಶಂಕಾ ದಿಗಳಾಗಲಿ, ಸಚ್ಚಿಷ್ಯರಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲಿ ಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿತೋ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದಾಗಲಿ ಅಚಾರ್ಯರು ಉಪದೇಶಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಸುಖವಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಲು ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಪದಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಜ್ಜುಹಿಸುತ್ತಾ ಶಿ.

ಪದಗಳಿಂದ ತೋರಿಬರುವ ಐವತ್ತುಮೂರು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವಧರ್ಮಾಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬುದರಿಂದ ೬ ಅರ್ಥಗಳು, ಮಾಂ - ಎಂಬುದರಿಂದ ೩, ಏಕಂ ಎಂಬುದರಿಂದ ೮, ಶರಣಂ ಎಂಬುದರಿಂದ ೭, ವ್ರಜ ಎಂಬುದ

ಸೂಪಾನು ಸಂಧಾನಾರ್ಥಂ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕ ಸದಾಧಾರ್ ಸಚ್ಚುರೇಣಾದ

ಇಶ್ಲೋಕತ್ತಿಲ' ಪದಜ್ಞಲಿಲ' ಅಡೈವ ಅಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷಮ್, ಆಕಿಂ ಚನ್ಯ ಪುರಸ್ಕಾರಮ್, ದುಷ್ಕರ ಪರಿಕರಾಂತರ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯಮ್, ಅಶಕ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನೌ ಚಿತ್ಯಮ್, ದುಷ್ಕರಾಭಿ ನಿವೇಶ ವೈಯರ್ಥಮ್, ಉಪಾಯ ವಿಶೇಷಾರ್ಥ ತುಣೈಯುಡನ್ನು, ಮುಮುಕ್ಷುವುಕ್ಕು ಶರಣ್ಯ ವಿಶೇಷಮ್,

೦೮೬ ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ ೨, ಅಹಂ ೬, ತ್ವಾ ೪, ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯಾ, ಮೋಕ್ಷ ಯಿಷ್ಯಾಮಿ ೭ ಮಾಶುಚಃ ೭, ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿ ೧ ; ಹೀಗೆ ೫೩ ಅರ್ಥಗಳು ತೋರಿಬ ರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ತೋರುವ, ಅರ್ಥಗಳು:-

೧. ಅಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷಮ್ - ಉಪಾಸನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಅಶಕ್ತತೆ. ಅಶಕ್ತರಾದ ವರ್ಣತ್ರಯರೂ, ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರ ಪಂಚಮಾದಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರ ವಿಶೇಷವು "ಅತೋಽಶಕ್ತಾಧಿಕಾರತ್ವಂ ಆಕಿಂಚನ್ಯ ಪುರಸ್ಕಿಯಾ | ಅನಂಗ ಭಾವೋಧರ್ಮಾಣಾಂ ಅಶಕ್ತಾರಂಭ ನಾರಣಮ್ | ತತ್ಪ್ರತ್ಯಾಶಾ ಪ್ರಶಮನಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರನ್ಯಾಯ ಸೂಚನಮ್" ಎಂಬ ಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ ಆರಾಕ್ರಮ ವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು.

೨. ಆಕಿಂಚನ್ಯ ಪುರಸ್ಕಾರಮ್ - ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾ ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀ ಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಅಕಿಂಚನೋಽನನ್ಯಗತಿಃ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿರುತ್ತಾರೆ—ಕಾರ್ಪಣ್ಯದ ಪ್ರದರ್ಶನವು.

೩. ದುಷ್ಕರ ಪರಿಕರಾಂತರ ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯಂ ದುಷ್ಕರವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಗಳು ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಅಂಗಗಳು, ಅಂತಹ ಪರಿಕರಗಳು ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬರ್ಥವು.

೪. ಅಶಕ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿನೌಚಿತ್ಯಮ್ - ಇದು ಅಶಕ್ತಾರಂಭನಾರಣಮ್ ಎಂದು ಕಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವದರ ಅರ್ಥವು. ಸರ್ವಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಸಗು ವದು ಕಷ್ಟವಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

೫. ದುಷ್ಕರಾಭಿ ನಿವೇಶ ವೈಯರ್ಥಮ್ - ತತ್ಪ್ರತ್ಯಾಶಾ ಪ್ರಶಮ ನಮ್ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವು. ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನಾಗಲಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು, ಮಾಡುವೆನೆಂಬ ಸಜ್ಜಲ್ಪವೂ ಬೇಕಿ ಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವವು.

೬. ಉಪಾಯ ವಿಶೇಷಾರ್ಥ ತುಣೈಯುಡನ್ನು - ಉಪಾಯ ವಿಶೇಷ

ಶರಣ್ಯನುಡೈಯ ಸುಲಭತ್ವ ಸುಶೀಲತ್ವಾದಿ ಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವಂ.

ಪ್ರಾಪ್ಯನೇ ಪ್ರಾಪಕನಾನಮೈ, ನಿರಪೇಕ್ಷಿತ ಸರ್ವವಿಷಯ ನಿವೃತ್ತೋಹ ಕರ್ತೃತ್ವಮ್, ವ್ಯಾಜಮಾತ್ರ ಪ್ರತೀಕ್ಷತ್ವಮ್, ಉಪಾಯಾಂತರ ವ್ಯವಧಾನ

ವಾದ ಈ ಭರನ್ಯಾಸದ, ಶುಣೈಯುಡಮೈ - ಅತಿಶಯವಾದ ಮುಹಮೆಯು. ಇದು ಸಾರಾ ಸ್ವಾದನಿಯುವರ ಅರ್ಥವು. ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರನ್ಯಾಯ ಸೂಚನೆಯಿಂದ ಸರೋತ್ಪನ್ನ ಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳದು ಎಂದು ಅವರ ಅರ್ಥವು. ಸಾರಪ್ರಕಾಶೆಯವರು ಶುಣೈಯುಡಮೈ - “ಲಜ್ಜಾವತ್ವ” ವೆಂದು ಅರ್ಥ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇತರೋಪಾಯವನ್ನು ತಂದರೆ ಇದು ಲಜ್ಜಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರದ ಕಟ್ಟು ವಲ್ಕಲವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಲಜ್ಜಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವದರಿಂದ ಇದರ ಮುಹಮೆ ಹೆಚ್ಚಾದುದು ಎಂಬ ಭಾವವು. ಹೀಗೆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಮುಂದೆ ಮಾಂ ಎಂಬುದರ ಮೂರರ್ಥಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು:—

೧. ಮುಮುಕ್ಷುವುಳ್ಳು ಶರಣ್ಯ ವಿಶೇಷಮ್ - ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗೆ ತಾನು ಶರಣ್ಯನು ಎಂಬುದು. “ಮಾನೋನ ಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ಮಾಯಾ ಮೇ ತಾಂ ತರಂತೀ”. ಆತನು ಆಶ್ರಿತೋಚಿತಗಳಾದ ಉದಾರ ಗುಣಗಳನ್ನುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ಶರಣ್ಯನು.

೨. ಶರಣ್ಯನುಡೈಯ ಸುಲಭತ್ವ ಸುಶೀಲತ್ವಾದಿ ಗುಣ ಪೂರ್ಣತ್ವಂ - ಈ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿರುವದರಿಂದಲೇ ಆತನು ಶರಣ್ಯನು.

೩. ಹಿತ ತಮೋಪದೇಶಿತ್ವಮ್ - ಮುಂದೆ ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬ ಹಿತ ತಮವಾದ ಉಪಾಯವು ಮಾಂ - ಆದ ತಾನೇ ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸುವನು. “ಯದ್ವಿತ್ತಂ ಮನು ದೇವೇಶ ತದಾಜ್ಞಾಸಾಯ ಮಾಧವ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ “ಮಾಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ” ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸುವನು. ಇದು ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದ ಮಾಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ದ್ವ್ಯೋಷಿತವು.

ಮುಂದೆ ಏಕಂ - ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ೮೦ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—

೧. ಪ್ರಾಪ್ಯನೇ ಪ್ರಾಪಕನಾನಮೈ - ಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಯೇವ ಪ್ರಾಪಕತ್ವಮ್ ಎಂಬ ಕಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದು ಸ್ಮಾರಿತವು. ಪ್ರಾಪಕನೂ ಪ್ರಾಪ್ಯನೂ ಸಹ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂಬ ಭಾವವು.

೨. ನಿರಪೇಕ್ಷಿತ ಸರ್ವವಿಷಯ ನಿವೃತ್ತೋಹ ಕರ್ತೃತ್ವಮ್ - ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೇನೆ, ನಿವೃತ್ತೋಹ ಕರ್ತೃತ್ವಮ್ - ಯಾವದೊಂದು ಪ್ರತಿಬಂಧಕವೂ ಇಲ್ಲದೆ ತಾನೇ ಮಾಡಿಕೊಡುವನು ಎಂಬುದು. ಇದು “ಸ್ವಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ನಿವಾರಣಮ್” ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದುದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಮಾನೋಕಂ

**ನಿರಪೇಕ್ಷತ್ವಮ್, ಪರಿಕರಾಂತರ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಪ್ರಸಾದ್ಯತ್ವಮ್, ಸದ್ವ್ಯ
ಫಲಾರ್ಥಶರಣ್ಯತ್ವಮ್, ಶರಣ್ಯಾಂತರ ಪರಿಗ್ರಹಾಸಹತ್ವಮ್, ಶರಣ್ಯ**

ಎಂಬುದರ ಏಕಮೇವ ಎಂಬ ಅವಧಾರಣಾರ್ಥವು. ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯ ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಬೇಕಾದರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕರಣ ಕಳೆಬರಯೋಗ, ವಿನೇಕ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಭಾಗವತ ಸಂಭಾಷಣ, ಆಚಾರ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಆತನ ಅಧೀನ ವಾದುದರಿಂದ ಏಕವಿವ - ಎಂಬ ಭಾವವು.

೩. **ವ್ಯಾಜಮಾತ್ರ ಪ್ರತೀಕ್ಷತ್ವಮ್** - ಸರ್ವವಿಷಯ ನಿರಪೇಕ್ಷತ್ವ ವೆಂದರೆ ಹಾಗಾದರೆ ಯಾವುದರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲವೋ, ಪ್ರಪದನವೂ ಬೇಡವೋ? ಎಂದರೆ ಅದುಮಾತ್ರ ಬೇಕು. ಅದು ವ್ಯಾಜಮಾತ್ರವೇ ಎಂದು ಈ ಏಕಶಬ್ದವು ತಿಳಿ ಸುತ್ತದೆ. **ಪ್ರಪತ್ತಿರ್ವ್ಯಾಜಮಾತ್ರತ್ವಮ್** ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದುದರ ಸಜ್ಜುಕವು.

೪. **ಉಪಾಯಾನ್ತರ ವ್ಯವಧಾನ ನಿರಪೇಕ್ಷತ್ವಮ್** - ಅನ್ಯೋಪಾಯೈ ರನಸ್ತಯಃ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವು. ಬೇರೇ ಉಪಾಯವಾದ ಉಪಾಸನದ ಅಪೇ ಕ್ಷೆಯು ಬೇಡದಿರುವಿಕೆಯು; ತನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಶರಣ ಹೊಂದಿದರೆ ಸಾಕೆಂಬ ಭಾವವು. ಮಾಮೇಕಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು.

೫. **ಪರಿಕರಾಂತರ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಪ್ರಸಾದ್ಯತ್ವಮ್** - ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾ ಯವಾದ ಉಪಾಸನೆಯ ಪರಿಕರವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಸ್ವಾಮಿಯು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವಿಕೆ. ಪ್ರಪದನಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಬೇಕಿಲ್ಲವು. ಹಾಗಾದರೆ ಅವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಬೇಡವೋ ಎಂದರೆ ಬೇರೇ ವಿಧಗಳಿಂದ ಆವಶ್ಯಕವೇ. ಆದರೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಬೇಕಿಲ್ಲ ವೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ತನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಮಾಮೇಕಂ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ತದಂಗೈ ರಸಬಂಧಃ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವು.

೬. **ಸದ್ವ್ಯಫಲಾರ್ಥಶರಣ್ಯತ್ವಮ್** - ಸಮಸ್ತ ಫಲಗಳಾದ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮ ಮೋಕ್ಷಾಗಳನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವವರಿಗೂ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಶರಣ್ಯನೆಂಬುದು. ಇದು ಸದ್ವ್ಯಸಾಧ್ಯೇಷ್ಟಭಿನ್ನ ತಾ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದುದರ ಉಪನ್ಯಾಸವು. “ಯದ್ವೇನ ಕಾಮಕಾಮೇನ ನ ಸಾಧ್ಯಂ ಸಾಧನಾನ್ತರೈಃ | ಮುಮುಕ್ಷುಣಾ ಯತ್ಸಾಂ ಹ್ಯೇನ ನ ಯೋಗೇನ ನ ಭಕ್ತಿತಃ | ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಪರಮಂ ಧಾಮ ಯಶೋ ನಾವರತೇ ಪುನಃ | ತೇನತೇನಾ ಪ್ಯತೇ ತತ್ತನ್ನಾಸೇನೈವ ಮಹಾ ಮುನೇ ||” ಈ ತನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಶರಣ ಹೊಂದುವದರಿಂದಲೇ ಐಹಿಕಾದಿವುರು ಷಾರ್ಥಕಾಮಿಯೂ ಕೇವಲನೂ ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಸಹ ಹೊಂದುವನೆಂಬರ್ಥವು.

೭. **ಶರಣ್ಯಾಂತರ ಪರಿಗ್ರಹಾಸಹತ್ವಮ್** - ಇತರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಶರಣ್ಯ

ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಮ್, ಉಪಾಯಾನ್ತರ ಸ್ಥಾನ ನಿವೇಶ್ಯತ್ವಮ್, ಭರಸ್ವೀಕರ್ಮತ್ವಮ್,

ರನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದರೆ ತಾನು ತಟಸ್ಥನಾಗಿರುವಿಕೆಯು. ಇತರ ದೇವತೆಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯು ತಟಸ್ಥನಾಗಿರುವನು. **ಮಾಮೇಕಂ ತನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ** ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೇನೇ ಮೋಕ್ಷಸಿದ್ಧಿಸೀತೇ ವಿನಾ, ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲವೆಂಬರ್ಥವು. ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ ಕಟ್ಟಿ ಆಂಜನೇಯನ್ನು ಬಿಗಿದಿರುವಾಗ ಶಣು ಹಗ್ಗದಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಒಡನೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರದ ಕಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೋಯಿತೋ ಹಾಗೆ ಅನ್ಯ ದೇವತಾಶ್ರಯಣದಿಂದ ಪ್ರಪದನವು ನಿರರ್ಥಕವಾದುದು ಆಗುವದು.

(೪) **ಶರಣ್ಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಮ್** - ಶರಣ್ಯನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಇರುವಿಕೆಯು. **ಏಕಮ್** - ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾಸಹ ಏಕಮ್ ಎಂಬರ್ಥವು. ಇದನ್ನೇ “**ಅನೀತವಾದೇ ಗಮ್**” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯೂ, “**ಶ್ರಿಯಂವಸಾನಾ ಮೃತತ್ವ ಮಾಯಾ**” ಎಂದೂ “**ತ್ವಾಂ ಪದ್ಮನೇಮೀಂ ಶರಣಮಹಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ**” ಎಂದೂ, ಶ್ರೀ ಸೂಕ್ತವೂ, ಸಂಸಾರಾರ್ಣವತಾರೀಣೀಂ, ವಿಮುಕ್ತಿ ಫಲದಾಯಿನೀಮ್ - ಎಂದು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವೂ, “**ಏಕಾಕೀ ವಿದ್ಯಯಾ ಸಾರ್ಥಂ**” ಎಂಬ ವ್ಯಾಸೋಕ್ತಿಯೂ, “**ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾಸಹ ಹೃಷೀಕೇಶಃ**” ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರ್ಮವೂ ಶ್ರೀ ಭಗವನು ವಾಚ ಎಂದು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯೂ, ಯುವಾಂ ಹಿ ವರದೌ ಎಂದು ಭಾಗವತವೂ, “**ಉಪಾಯಂ ವೃಣು ಲಕ್ಷ್ಮೀಶಂ**” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವೂ ಎಲ್ಲವೂ ಏಕ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತವೆ.

ಮುಂದೆ ಶರಣ ಶಬ್ದದ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಿವರವಿವರವು.

(೧) **ಉಪಾಯಾನ್ತರ ಸ್ಥಾನ ನಿವೇಶ್ಯತ್ವಮ್** - ಭಕ್ತಿಯೋಗವಾದ ಉಪಾಯಾನ್ತರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಉಪಾಯವಾಗಿ ನಿಂತು ನಡೆಸಿಕೊಡೋಣವು.

(೨) **ಭರಸ್ವೀಕರ್ಮತ್ವಮ್** - ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮತಂತ್ರಕ್ಷಣಿಯನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವಭರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುತ್ತೇನೆಂಬುದು ಶರಣ ಶಬ್ದದ ಎರಡನೆಯ ಅರ್ಥವು.

ಮುಂದೆವ್ರಜ ಶಬ್ದದ ಆರು ಅರ್ಥಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು.

(೧) **ಭರನ್ಯಾಸರೂಪ ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯ ವಿಶೇಷಮ್** - ಉಪಾಯವನ್ನಾಗಿ ವ್ರಜ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸರ್ವಭರವನ್ನೂ ಸ್ವಾಮಿಸಾದದಲ್ಲಿ ಇಡುವ ಶರಣಾಗತಿಯು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪರಿಕರಗಳಿಂದ ಸೇರಿದ ಆತ್ಮರಕ್ಷಾ ಭರ ಸಮರ್ಪಣೆಯು ಇದರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದು ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ರೂಪವಾದುದು. ವ್ರಜಧಾತುವಿನಿಂದ ಈ ಅರ್ಥವು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ವ್ರಜ ಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು

ಭರಣ್ಯ ಸರೂಪಸಾಧ್ಯೋಪಾಯ ವಿಶೇಷಮ್, ಅದಿ೯ಪರಿಕರಣ್ಣಳ್, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವಮ್, ಸಕೃತ್ಕರ್ತೃತ್ವಮ್, ಸುಕರತ್ವಮ್, ಅವಿಳಂಬಿತ ಫಲಪ್ರದತ್ವಮ್, ಪ್ರಾರಬ್ಧನಿವರ್ತಕತ್ವಮತ್ವಮ್, ಅಧಿಕಾರಿಯನುದ್ಯಯ ಪರಾಧೀನಕರ್ತೃತ್ವಮ್,

ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ “ಸಪರಿಕರಾತ್ಮ ನಿರ್ಜೇಷತ್ವೈ ಶೂಲ್ಕಗಿರದು” ಎಂದು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಚರಮಶ್ಲೋಕಾಧಿಕಾರದ ೩೮೩ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

(೨) ಅದಿ೯ಪರಿಕರಣ್ಣಳ್ — ವ್ರಜ ಎಂಬುದು ಪರಮಹಿತವಾದುದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವದರಿಂದ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲ್ಯ ಸಜ್ಜಲ್ಯಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯ ವರ್ಜನಗಳಾದ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಉಹಿಸಬಹುದು. ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ವ್ರಜ ನೆಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಪರಮ ವಿಶ್ವಾಸವೂ ಗೋಪ್ಯತ್ವರಣವೂ ಬೋಧಿತವು.

(೩) ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವಮ್ — ಅವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸರ್ವರನ್ನೂ ಕರಿತು ವ್ರಜ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಶೂದ್ರಾದಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂಕೂಡ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟೆಂಬುದು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. “ಸ್ತ್ರಿಯೋವೈಶ್ಯಾಸ್ತಥಾಶೂದ್ರಾತೇಪಿಯಾಸ್ತಿಪರಾಂ ಗತಿಮ್” ಎಂದೂ, ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಾದದಾಮ್ಯೇತದ್ವ್ರತಮನು ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಶರಣಾಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು ಪಂಚಮರು ಮೊದಲು ಗೊಂಡು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರವುಂಟೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಉಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

(೪) ಸಕೃತ್ಕರ್ತೃತ್ವಮ್ — ಒಂದೇಸಲ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇದನ್ನು “ಸಕೃದೇವಹಿಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಃ ಕೃತೋಯಂತಾರಯೇನ್ನರಮ್” ಎಂಬುದರಿಂದ ಸಮರ್ಥನಮಾಡಿ ಹೇಳಿದರು (೩೮೬ನೆಯ ಪುಟನೋಡಿ.). ಹಾಗೆಯೇ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಸೂಕ್ತಿಯ:- ಸಕೃದೇವ ಪ್ರವನ್ನಾಯತವಾಸ್ತೀತಿಯಾಚತೇ ಇನ್ನೊಂದಾದಲುಪಾಯಕ್ಯಾದರೋ ‘ಅವೃತ್ತಿರಸಕೃದುಪದೇಶಾತ್’ ‘ಸಖಲ್ವೇ ವಂವರ್ರಯನ್ ಯಾವದಾಯುಷಂ’ ಅಸಕೃತ್ತೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

(೫) ಸುಕರತ್ವಮ್ — ಸುಲಭೋಪಾಯತ್ವವು ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳ ಹಾಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಹಾಗೂ ಕಷ್ಟಕರವಾದುದಲ್ಲವು. ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

(೬) ಅವಿಳಂಬಿತ ಫಲಪ್ರದತ್ವಮ್ — ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಮಾತುಚೇ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಫಲಕ್ಕೆ ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲವು. ಉಪಾಸನ ವಿಷಯದಲ್ಲಾದರೋ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ವಿಳಂಬಿಸಬಹುದು, ಅನಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧವೂ ಕಳೆಯಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದ. ಮುಂದೆ ವ್ರಜ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷದಿಂದ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತ್ವಮ್; ರಕ್ಷಕನುಡೈಯ ಪರಮಕಾರುಣಿಕತ್ವಮ್, ಸುಪ್ರ ಸನ್ನತ್ವಮ್, ನಿರಜ್ಞುಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮ್, ದುರ್ದಿವಾರತ್ವಮ್, ಪರಾನಶೇಕ್ಷ

(೧) ಪ್ರಾರಬ್ಧನಿವರ್ದಕತ್ವಮ್ ಇದು “ಆಗೈಯಾಲೇ ಇನ್ನಾಸ ವಿದೈಕ್ಕು ಪ್ರಾರಬ್ಧನಿವರ್ದಕತ್ವಮ್ ವಿಶೇಷವಾಗಿರದು” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಪ ಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ೩೮೯ನೆಯ ಪುಟನೋಡಿ.

(೨) ಅಧಿಕಾರಿಯನುಡೈಯ ಪರಾಧೀನಕರ್ತೃತ್ವಮ್ - ವ್ರಜವೆಂಬ ವಿಧವಾಕ್ಯವೇ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂಬ ಪೂರ್ದಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ, ಪರಾತ್ತುತ ಚ್ಚುತೇಃ ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ಕೃತಪ್ರಯತ್ನಾಪೇಕ್ಷಸ್ತು ಎಂಬ ಎರಡು ಸೂತ್ರಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿಯದ ಪೂರ್ದಪಕ್ಷವೆಂದು ಸಮಾಧಾನ. ಹೇಳಿ, ಇದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಧವಾಕ್ಯಗಳು ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವು.

(೩) ಆದುದರಿಂದಲೇ, ಶಾಸ್ತ್ರವಶ್ಯತ್ವಮ್ -- ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಿಗೆ ನಾವು ವಶ್ಯರು. ಇದನ್ನು ಪರಾಧೀನಕರ್ತೃತ್ವದಲ್ಲೇ ಸೇರಿದಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಮುಂದೆ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಅಹಂ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ತೋರುವ ೬ ಅರ್ಥಗಳು ಸಜ್ಜುಹಿಸಲ್ಪಡುವುವು:-

(೧) ರಕ್ಷಕನುಡೈಯ ಪರಮಕಾರುಣಿಕತ್ವಂ-ಹಿಂದೆ ಭರನ್ಯಾಸಮಾಡಿದ ಪ್ರಪನ್ನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲಸಿತಕಾರುಣ್ಯನು ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಯು ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಸ್ಮಚ್ಛಬ್ದವಿದ್ದರೂ ಅಹಂ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಅರ್ಥವಾಗಿ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಮಹರ್ಷಿಯ ಲೋಚನಾಭ್ಯಾಂ ಪಿಬನ್ನಿವ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಇದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸಹಜ ಕಾರುಣ್ಯಾದಿಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗನ್ನಿರಿದು ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

(೨) ಸುಪ್ರಸನ್ನತ್ವಮ್— ಈ ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಆತನು ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು. ನಸ್ಮರತ್ಯಪಕಾರೇಣ ಶತಮಸ್ಯಾತ್ಮವತ್ತಯಾ ಎಂದು ಮಹರ್ಷಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. “ಪ್ರಸಾದ ವಿಶೇಷಂ ಇಳವಣಿ” ಎಂದು ಉಪಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. “ತತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ಪರಾಂ ಶಾಂತಿಂಸ್ಥಾನಂಪ್ರಾಪ್ಯಸಿ ಶಾಶ್ವತಮ್”

(೩) ನಿರಂಕುತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಂ— ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು. ಅಘಟಿತ ಘಟನಾಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಅಹಂ ತಾನೇ, ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು.

(೪) ದುರ್ದಿವಾರತ್ವಮ್—ಹೀಗೆ ನಿರುಜ್ಜುಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುವವರಿಂದಲೇ ಚೇತನನನ್ನು ತಾನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಏನೊಂದು ವಿಘ್ನವಿಲ್ಲದಿರೋಣವು.

ತ್ವಮ್, ಅವಸರ ಪ್ರತೀಕ್ಷತ್ವಮ್, ಶರಣಾಗತನುಡೈಯ ಕೃತಕೃತ್ಯತ್ವಮ್, ಪರಿಗೃಹೀತೋಪಾಯತತ್ಪಲಂಗಳೈಪ್ಪತ್ತ ಕರ್ತವ್ಯಾಂತರತ್ತಿಲ್ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲಾ ಮೈ, ಭಗವದತ್ಯರ್ಥಪ್ರಿಯತ್ವಮ್, ತ್ರೈಕಾಲಿಕ ವಿರೋಧಿಭೂಮಿತ್ವಮ್ ರಿರಕ್ಷಷತಿಯತ್ರ ಚ ಪ್ರತಿಭಯಂ ನಕಿಂಚಿತ್ಕ್ಷಚಿತ್ ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಭಿತಪ್ತವ ದಲ್ಲಿ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

(೫) ಪರಾನಪೇಕ್ಷತ್ವಂ— ಸರ್ವಸ್ವಾಂತತ್ಯವೂ ಅಘಟಿತಘಟಿನಾಶಕ್ತಿಗಳೂ ಪರಮವುರುಷನಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ ಅಹಂ ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ನಾನೇ ಶರಣಾಗತನಾದ ನಿನಗೆ ಇತರರ, ಮತ್ತು ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳ ಸಹಾಯ ಬೇಕಿಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೀಯುವೆನು ಎಂಬ ಭಾವವು ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತದೆಂಬ ಭಾವವು.

(೬) ಅವಸರಪ್ರತೀಕ್ಷತ್ವಮ್—ತಾನು ಪರಮಕಾರುಣಿಕನಾದುದರಿಂದ ಲೇ ನಾನು, ಯಾವಾಗ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಎಂಬದಾಗಿ ಅವಸರ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಹಂ ನಾನು ಎಂಬರ್ಥವು.

ಮುಂದೆ “ತ್ವಾ” ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ನಾಲ್ಕು ಅರ್ಥಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು.

(೧) ಶರಣಾಗತ ನುಡೈಯ ಕೃತಕೃತ್ಯತ್ವಮ್-ನಿನಗೆ ಹಿತೋಪದೇಶವು ತರಣಂ ವ್ರಜ ಎಂಬದಾಗಿ; ಹಾಗೆ ನೀನು ಮಾಡಿದುದಾದರೆ ನೀನು ಕೃತಕೃತ್ಯನು. ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದನನು. ಅಂತಹತ್ವಾ ಎಂಬ ಭಾವವು. ಅಂತವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

(೨) ಪರಿಗೃಹೀತೋಪಾಯ ತತ್ಪಲಂಗಳೈಪ್ಪತ್ತ ಕರ್ತವ್ಯಾಂತರತ್ತಿಲ್ ಪ್ರಾಪ್ತಿ (೩) ಇಲ್ಲಾ ಮೈ—ಸಕೃತ್ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದ ನಂತರ ಪರಿಗೃಹೀತ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಉಪಾಯ ಮತ್ತು ತತ್ಪಲಂಗಳೈಪ್ಪತ್ತ-ಅದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಫಲ, ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯಾಂತರತ್ತಿಲ್ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲಾ ಮೈ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದುದರಿಂದ ಬೇರೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿರೋಣವು. ತ್ವಾ-ನೀನು ಭರನ್ಯಾಸಾನಂತರ ಕೃತಕೃತ್ಯನು, ನೀನು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೇನೂ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದವನೆಂಬ ಭಾವವು.

(೪) ಭಗವದತ್ಯರ್ಥಪ್ರಿಯತ್ವಮ್—ತ್ವಾ ಶಬ್ದದಿಂದ, ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರರಾದ ತಮಗೆ ಅತ್ಯರ್ಥಪ್ರಿಯನೆಂಬ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂಬ ಭಾವವು. ಎಭಿಷಣನು ಶರಣಾಗತನಾದುದರಿಂದ ಲೋಚನಾಭ್ಯಾಂಸಿಬನ್ನಿವ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅತ್ಯರ್ಥಪ್ರಿಯತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಜನೇಯನು ರಾವಣನೊಂದಿಗೆ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆತನ ಕಿರೀಟವನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಿಸಿ

ವಿರೋಧಿವರ್ಗ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಮ್, ಅವತ್ತಾನುಡೈಯ ಈಶ್ವರಸಂಕಲ್ಪ ನಿವರ್ತ್ಯ

ಹಂತಿರುಗಿ ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಭುವು ಹೇಳುತ್ತಾನೆಂದರೆ “ತ್ವಯಿಕಿಂಚಿತ್ ನಾಪನ್ನೇ ಕಿಂಕಾರ್ಯಂ ಸೀತಯಾಮಮು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶರಣಾಗತರಾದ ಮುಷಿಗಳಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಶತ್ರುಗಳಾದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ ತನ್ನ ಪತಿಯಾದ ರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು, ರಾಕ್ಷಸರು ನಿನಗೇನು ಮಾಡಿದರು ಅವರನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವೆನೆಂದು ಸಜ್ಜುಳ್ಳ ಸಿದೆಯಲ್ಲಾ ಇದು ಯಾವ ನ್ಯಾಯವೆಂಬ ಸೀತೆಯ ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ “ಅಪ್ಯಹಂಜೀವಿತಂ ಜಹ್ಯಾಂತ್ಯಾಂವಾಸೀತೇ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡಲಾರೆನು ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯು ಅತ್ಯರ್ಥಪ್ರಿಯತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ದ್ವಂಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಬಹುದು. ಮುಂದೆ ಸರ್ವಸಾಪೇಕ್ಷೀ ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಎರಡರ್ಥಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು.

(೧) ತ್ರೈಕಾಲಿಕ ವಿರೋಧಿಭೂಯಸ್ತ್ವಮ್ — ತ್ರೈಕಾಲಿಕ - ಹಿಂದೆ, ಈಗ, ಮುಂದೆ, ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅಪರಾಧಗಳ ಬಾಹುಳ್ಯವು. ಆ ದುಷ್ಕರ್ಮದ ಸರ್ವಸಾಪೇಕ್ಷೀ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶಬ್ದವು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಸಂಚಿತವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾರಬ್ಧದಲ್ಲಿ ವರ್ಮಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವ್ಯವು ಅಭ್ಯುಪಗತ ಪ್ರಾರಬ್ಧವು. ಇದು ದೇಹಾವಸಾನಾನಂತರದಲ್ಲಿ ವಿನಾಶ್ಯವು. ಅನಭ್ಯುಪಗತವು ನಾಶ್ಯವು. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಲ್ಲದವು ವಿನಾಶ್ಯವೇ. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದುದು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಪದಂಡನೆಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

(೨) ವಿರೋಧಿವರ್ಗವೈಚಿತ್ರ್ಯಮ್ - ಸಾಪವರ್ಗದಹಾಗೆ ಪುಣ್ಯವರ್ಗವೂ ಬಂಧಕವಾಗಿರುವುದು ವಿರೋಧಿವರ್ಗದ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವು. ಪುಣ್ಯಸಾಪೇ ವಿಧಾಯ ನಿರಂಜನಃ ಪರಮಂಸ್ವಾಮ್ಯ ಮುಪೈತಿ” ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಇರುತ್ತದೆ. ಪುಣ್ಯ ಸಾಪ ರೂಪಮಾನ ಬಂಧಕಾರಣತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತಶಬ್ದತ್ತಾಲೇ ಜೊಲ್ಲಿ ಬಹುವಚನತ್ತಾಲೇ ಸಾಪಜ್ಞಾನುಡೈಯ ಆನನ್ತ್ಯತ್ವ ನಿವಕ್ಷ್ಯಕಿರದು ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬ ಪದದ ವಿಳರ್ಥಗಳು.

(೧) ಅವತ್ತಿ ನುಡೈಯ ಈಶ್ವರ ಸಂಕಲ್ಪ ನಿವರ್ತ್ಯತ್ವಮ್ — ಅವತ್ತಿ ನುಡೈಯ ಎಂದರೆ ಆ ವಿರೋಧಿವರ್ಗದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಈಶ್ವರ ಸಂಕಲ್ಪ ನಿವರ್ತ್ಯತ್ವಮ್ ನಿಗ್ರಹಸರ್ವೇಕೆಂದು ಇದ್ದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಸಂಕಲ್ಪವು ನಿವರಿಸಿ ಹೋಗಿರುವುದು ಎಂಬುದು. ಮೋಕ್ಷವಿರೋಧಿ ನಿವೃತ್ತಿಕಾಲಮ್, ವಿರೋಧಿ ನಿವೃತ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಮ್, ಅತ್ಯುಕ್ತವಲ್ಯ ನಿವೃತ್ತ ಯಥಾವಸ್ಥಿತ ಸ್ವರೂಪಾ ವಿಭಾವಮ್,

ಪ್ರಪನ್ನೇಚ್ಛಾನಿಯತಮಾನ ವಿರೋಧಿ ನಿವೃತ್ತಿಕಾಲಮ್, ವಿರೋಧಿ ನಿವೃತ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಮ್, ಅತ್ಯುಚೈವಲ್ಯನಿವೃತ್ತ ಯಥಾವಸ್ಥಿತ ಸ್ವರೂಪಾವಿಭಾವಮ್, ಪರಿಪೂರ್ಣ ಭಗವದನುಭವಮ್, ಸರ್ವವಿಧ ಕೈಂಕರ್ಯ ಲಾಭಾಮ್, ಪರಿಪೂರ್ಣಭಗವದನುಭವಮ್, ಸರ್ವವಿಧ ಕೈಂಕರ್ಯಲಾಭಮ್, ಅಪುನುರಾವೃತ್ತಿ ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವು. ನಿಗ್ರಹಸಂಜ್ಞೆ ಕಳೆದು ಅನುಗ್ರಹರೂಪ ವಾಯಿತೆಂಬ ಭಾವವು.

(೨) **ಪ್ರಪನ್ನೇಚ್ಛಾನಿಯತಮಾನ ವಿರೋಧಿ ನಿವೃತ್ತಿಕಾಲಮ್**—ಪ್ರಪನ್ನನ ಇಷ್ಟಪ್ರಕಾರ ನಿಯತವಾದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿವೃತ್ತಿಸಿ ಹೋಗುವ ಕಾಲವು ಸೂಚಿತವು. ಅದು ಪ್ರಪನ್ನನ ನಿರ್ಯಾಣಕಾಲವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಪನ್ನನಾದರೆ ಒಡನೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿರೋಧಿವರ್ಗದಿಂದಲೂ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಸುಕೃತಗಳು ಮಿತ್ರರಲ್ಲಾ ದುಷ್ಕೃತಗಳು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಹೋಗಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ನಿರ್ಯಾಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಭಾವವು.

(೩) **ವಿರೋಧಿ ನಿವೃತ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಮ್**—ಇದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಆರಬ್ಬಿ ಕಾರ್ಯಾ ಅನಾರಬ್ಬಿ ಕಾರ್ಯಾ ಕೈತಾಕ್ರಿಯ ಮಾರ್ಗಾಸರ್ವಾ ಅಶೇಷತಃ ಜ್ಞಾನಸ್ವ ಎಂದು ವಿರೋಧಿನಿವೃತ್ತಿ ಸ್ವರೂಪವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿತವು.

(೪) **ಅತ್ಯುಚೈವಲ್ಯ ನಿವೃತ್ತಿಯಥಾವಸ್ಥಿತ ಸ್ವರೂಪಾವಿಭಾವಮ್**—ಕೈವಲ್ಯವೂಕೂಡ ಮುಮುಕ್ಷುವಾದ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೆ “ಏತೇವೈನಿರಯಾಸ್ತಾತ ಸ್ಥಾನಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ನರಕಪ್ರಾಯವಾದುದರಿಂದ ಅತ್ಯವಿಗೆ ಯಥಾವಸ್ಥಿತ ಎಂದರೆ ನೈಜವಾದ ಸ್ವರೂಪಾವಿಭಾವವು “ಸ್ವೇನ ರೂಪೇಣಾಭಿವಿಷ್ಟದತೇ” ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಾ “ಸಂಪದ್ಯಾವರ್ಭಾವಃ ಸ್ವೇನಕಶ್ಚಾತ್” ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಾ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಾವಿಭಾವವು, ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

(೫) **ಪರಿಪೂರ್ಣ ಭಗವದನುಭವವು**—ಎರಡು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಈತನಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಸೂಕ್ಷ್ಮಹೇಯ ಶರೀರವು ಕಳೆದು ಹೋಯಿತೋ, ಆಗ ಅಮಾನವ ಕರಸ್ಪರ್ಶ ಉಂಟಾಗಿ, ಅವರು ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯಾದ ಪರವಾಸುದೇವನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೋ, ಆಗ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಭಗವದನುಭವವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬುದರ ಮೂಲಕ ಅರ್ಥವಾಗಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

(೬) **ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸರ್ವವಿಧ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವ ಭಾಗ್ಯವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆಯಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವವಿಧಕೈಂಕರ್ಯಲಾಭವೂ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬ**

ಅಪುನರಾವೃತ್ತಿ; ಮುನ್ನು ಶೋಕ ಹೇತು ಪ್ರಾಚುರ್ಯಮ್, ಸಿನ್ನು ಶೋಕ ಸ್ವಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲಾ ಮೈ, ವಿಮರ್ಶಕಾಲಮೆಲ್ಲಾ ಮ್ ನಿಸ್ಸಂಶಯತ್ವಮ್, ಶೋಕ

ಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. (೫) ಮತ್ತು (೬) ಎರಡನ್ನೂ ಒಂದಾಗಿ ಭಾವಿಸಬಹುದು.

(೭) **ಅಪುನರಾವೃತ್ತಿ**— ಯಾವಾಗ ದಿವ್ಯವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವದ ಅನಂದವೂ ತತ್ತ್ವೈಕರೂ ಭಾಗ್ಯವೂ ಲಭಿಸಿತೋ ಆಗ ಅಂತಹ ದಿವ್ಯಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಹೇಯವಾಗಿ ದುಃಖಕರವಾದ ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರಲು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಪುತ್ರನು ಬಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರುವನೇ ಎಂದು ಕಾದಿದ್ದು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೃಪಾಸಿಯಾಪ ಜಲಧಿಯು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ದಬ್ಬಿಬಿಡುವನೇ? ಆದುದರಿಂದ **ಅಪುನರಾವೃತ್ತಿಯು**. ಇದೂ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಟಾಮಿ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅರ್ಥವಾಗಿ ದ್ಯೋತಿತವು.

ಮುಂದೆ ಮಾತುಚೇ ಎಂಬ ಪದದ ಏಳರ್ಥಗಳು “ಮುನ್ನು ಶೋಕಹೇತು ಪ್ರಾಚುರ್ಯಮ್” ಎಂಬುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು “ನಿರಪರಾಧಕೃತ್ಯ ರಸಿಕತ್ವಮ್” ಎಂಬುದರವರೆಗೂ ಸತ್ಕೃಹಿಸಲ್ಪಡುವುವು.

(೧) **ಮುನ್ನು ಶೋಕಹೇತು ಪ್ರಾಚುರ್ಯಮ್**— ಮುನ್ನು ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಎಂಬ ಉಪದೇಶಾನುಸಾರವಾಗಿ ಭರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಇದ್ದ ನಿನ್ನ ಶೋಕ ಗಳೆಲ್ಲಾ ತೊಲಗುತ್ತವೆಯಾದುದರಿಂದ ಮಾತುಚೇ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(೨) **ಸಿನ್ನು ಶೋಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲಾ ಮೈ** - ಸಿನ್ನು-ಶರಣಂ ವ್ರಜಾ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲಾ ಮೈ - ಶೋಕಿಸುವ ಸಂಭವವೇ ಯಿಲ್ಲಾದಿರುವಕೆ.

(೩) **ವಿಮರ್ಶಕಾಲಮೆಲ್ಲಾ ಮ್ ನಿಸ್ಸಂಶಯತ್ವಮ್** - ಇಂತಹ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ವೆಂಬ ಅಲ್ಪೋಪಾಯದಿಂದ ಅನೋಘ ಫಲಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆಯೇ ಎಂಬ ಪಂಚ ಶಿಷ್ಟಾಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಶಂಕಾಗಳೆಲ್ಲಾ ದುರ್ವೀಕ್ಯತವಾಗಿ ನಿಸ್ಸಂಶಯತ್ವವು ಈ ಮಾತುಚೇ ಎಂಬುದರಿಂದ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

(೪) **ಶೋಕನಿವೃತ್ತಿ** - ಗುರೂಪಾಯವಾದ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೇ? ಅಥವಾ ಪಾಪಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ತಿಸಾಧನಗಳಿಲ್ಲವೇ ಇತ್ಯಾದಿ ಶೋಕ ನಿವೃತ್ತಿಯು.

(೫) **ನಿರ್ಭಯತ್ವಮ್**, - ಈ ಮುನ್ನುಕ್ಷುವಿಗೆ ಶೋಕಮಾತ್ರವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಭಯವೂ ಇತ್ತು. ಭಯವು ಏಕೆಂದರೆ ಅಪರಾಧಗಳ ನಾಶವಿಲ್ಲದೆ ನರಕವಾಹಿನಿ.

ನಿವೃತ್ತಿ, ನಿರ್ಭಯತ್ವಮ್, ಹರ್ಷವಿಶೇಷಮ್, ಶರೀರಪಾತಕಾಲ ಪ್ರತೀಕ್ಷ
ತ್ವಮ್, ನಿರಪರಾಧ ಕೃಂಕರ್ಮ ರಸಿಕತ್ವಮ್ ; - ಎನ್ನು ಇವೈ ಪ್ರಧಾನ
ಮಾಯಾ ಮತ್ತು ಮಿವತ್ತುಕ್ಕು ಅಪೇಕ್ಷಿತಜ್ಞಳಿಲ್ಲಾ ಶಬ್ದ ಶಕ್ತಿಯಾಲುಮ್,
ಅರ್ಥ ಸ್ವಭಾವತ್ತಾಲುಮ್, ಅನುಶಿಷ್ಟಂಗಳ್,

ಚರಮಶ್ಲೋಕಸ್ಯ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಸಾರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಃ

ಎಲ್ಲಿಯಾಗುತ್ತದೋ ಎಂಬ ಭಯವೂ. ಇದು ಶೋಕದೊಂದಿಗೆ ಇರುವದರಿಂದ
ಮಾತುಚಃ ಎಂಬುದರಿಂದ ಭಯ ನಿವೃತ್ತಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(೬) ಹರ್ಷವಿಶೇಷಮ್, - ಯಾವಾಗ ಶೋಕಭಯಗಳು ಕಳೆದವೋ,
ಆಗ ತಾನು ಏನೊಂದೂ ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಈ ಹೇಯ ಶರೀರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು
ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದೆ ನಿರತಿಶಯಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನಾಗಿ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಗೆ
ಕೃಂಕರ್ಮಮಾಡುವ ಭಾಗ್ಯವು ನಿರಾಣಾನಂತರ ಲಭಿಸುತ್ತದೆಂದು ಹರ್ಷವಿಶೇಷವು.

(೭) ಅದುದರಿಂದಲೇ ಶರೀರಪಾತಕಾಲ ನಿರೀಕ್ಷಣವು.

ಹೀಗೆ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ೧೨ ಪದಗಳಿಂದ ೫೩ ತಾತ್ಪರ್ಯಗಳು ತೋರಿ
ಬರುತ್ತವೆಂಬ ಭಾವವು.

ಎನ್ನು - ಎಂಬದಾಗಿ, ಇವೈ ಪ್ರಧಾನಮಾಯಾ - ಈ ಅರ್ಥಗಳೇ ಮುಖ್ಯ
ವಾಗಿ, ಮತ್ತುಂ - ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಇವತ್ತುಕ್ಕು ಅಪೇಕ್ಷಿತಜ್ಞಳಿಲ್ಲಾ ಮ್ - ಈ
ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ, ಶಬ್ದ ಶಕ್ತಿಯಾಲುಮ್ - ಶಬ್ದ ಶಕ್ತಿಮೂಲಕವಾಗಿಧೂ,
ಅರ್ಥಸ್ವಭಾವತ್ತಾಲುಮ್ - ಅರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ಅನುಶಿಷ್ಟಂಗಳ್ - ಉಪದೇಶಿಸ
ಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥದ ಸಾರಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವು.

ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕವು ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನುಳ್ಳದ್ದು. ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬ
ವವರೆಗೆ ಪೂರ್ವಾರ್ಥವೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಮಹಾ ವಾಕ್ಯವು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೋಕ್ಷಯಿ
ಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬುವವರೆಗೂ ದ್ವಿತೀಯ ವಾಕ್ಯವು. ಮಾತುಚಃ ಮೂರನೆಯ
ವಾಕ್ಯವು. ಇವುಗಳಿಂದ ತೋರಿಬರುವ “ತಿರುಂಡ ಪೊರುಳ್” ಮುಖ್ಯಾರ್ಥವೇ
ನೆಂಬುದನ್ನೀಗ ನಿಗಮನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. —

೧. ಮೊದಲು ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ತೋರಿಬರುವ
ತ್ವಮ್ ಎಂಬ ಯುಷ್ಮಚ್ಚಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೀನು ಎಂತವನೆಂದರೆ -
ಅಲ್ಪಜ್ಞನಾಯ್ - ಶಾಸ್ತ್ರವು ವಿಪುಲವು, ಅದನ್ನು ಎಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ

ಅಲ್ಪಜ್ಞನಾಯ್, ಅಲ್ಪಶಕ್ತಿಯಾಯ್, ಪರಿಮಿತಕಾಲವರ್ತಿಯಾಯ್, ವಿಳಂಬಕ್ಷಮನು ಮನ್ರಿಕ್ಕೇ ಇರುಕ್ಕಿರ ಉನ್ನಾಲೇ, ಅರಿಯಾವುಮ್, ಅನು ಸ್ಥಿಕ್ಕವುಮ್ ಅರಿತಾಯ್, ಫಲವಿಳಂಬುಮು ಮುಣ್ಣಾಯಿರುಕ್ಕಿರ ಉಪಾಯಾನ್ತರಜ್ಞಳಿಲಯಾದೇ, ಸುಲಭನಾಯ್ ಸರ್ವಲೋಕ ಶರಣ್ಯನಾಮ್. ಶರಣ್ಯತ್ವೋಪಯುಕ್ತ ಸರ್ವಾಕಾರ ವಿಶಿಷ್ಟನಾನ ಎನ್ನೈ, ಒರುವನ್ನೆಯುಮೇ ಯುಪಾಯಮಾಗ ಅಧ್ಯವಸಿತ್ತುಕ್ಕಾಂಡು ಅಜ್ಞಪಂಚಕ ಸಂಪನ್ನನಾನ ಆತ್ಮಾರಕ್ಷಾಭರ ಸಮರ್ಪಣತ್ತೆಪ್ಪಣ್ಣು.

ಜ್ಞಾನ ತುಂಬಾ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿ ಯಾವನು, ಅಲ್ಪಶಕ್ತಿಯಾಯ್ - ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವದಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನು, ಪರಿಮಿತಕಾಲವರ್ತಿಯಾಯ್ - ಈ ದೇಹಾನಂತರವೇ ಮೋಕ್ಷ ಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿರುವದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಗಳಿಗಾಗಲಿ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಲಿ, ಬೇಕಾದ ಕಾಲವಿಲ್ಲದೆ ಪರಿಮಿತಕಾಲವರ್ತಿ ಯಾಗಿರುವವನು, ವಿಳಂಬಕ್ಷಮನು ಮನ್ರಿಕ್ಕೇ ಇರುಕ್ಕಿರ ಉನ್ನಾಲೇ - ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮವು ಒಂದು ವೇಳೆ ಇತರೋಪಾಯದಿಂದ ಉಂಟಾದರೂ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಅಂತಹ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಸಹಿಸದೇ ಇರುವ ಉನ್ನಾಲೇ - ನಿನ್ನಿಂದ (ಇದಿಷ್ಟು ಪ್ರಜಶಬ್ದದ ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷದಿಂದ ಅರ್ಥವಾಗಿ ತೋರಿಬರುವ “ತ್ವಂ” ಶಬ್ದಾರ್ಥವು.) ಅರಿಯುವುಮ್ - ಜ್ಞಾನ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯುವದಕ್ಕೂ, ಅನುಷ್ಠಿಕ್ಕವುಮ್ - ಅನುಷ್ಠಿಸುವದಕ್ಕೂ, ಅರಿದಾಯ್ - ಕಷ್ಟವಾಗಿರುವ, ಫಲವಿಳಂಬುಮುಮುಣ್ಣಾಯಿರುಕ್ಕಿರ - ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾಯದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಉಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕಳೆಯದೆ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮವನ್ನು ಎತ್ತಬೇಕಾದ ವಿಳಂಬವಿರುವ, ಉಪಾಯಾನ್ತರಗಳಿಲೇ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ, ಅಲಿಯಾದೇ - ಅಲಿಯದೆ, ಕಷ್ಟಪಡದೆ ಇದು “ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ” - ವೆಂಬುದರ ಅರ್ಥವು. ಸುಲಭನಾಗಿ ಸರ್ವಲೋಕಶರಣ್ಯನಾಗಿರುವ, ಶರಣ್ಯೋಪಯುಕ್ತ ರಕ್ಷಕನಾಗಿರಲು ಬೇಕಾದ, ಸರ್ವಾಕಾರ ವಿಶಿಷ್ಟನಾನ - ಸಮಸ್ತ ಆಶ್ರಯೋಪಯುಕ್ತ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ, ಅವು ಯಾವು ವೆಂದರೆ ಆಶ್ರಯೋಪಯುಕ್ತ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಾದ ಸೌಲಭ್ಯ, ಸೌಶೀಲ್ಯ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಕಾರುಣ್ಯ, ಔದಾರ್ಯಾದಿಗುಣ ವಿಶೇಷಗಳೇನು, ಕರುಣಾರೂಪಿಯಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಮಯಳಾದ ಶ್ರೀ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಂದ ಸೇರಿರುವದೇನು, ಹೀಗೆ ಸರ್ವಾಕಾರ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ, ಎನ್ನೈ - ನನ್ನನ್ನು (ಇದಿಷ್ಟು ಮಾಂ ಎಂಬ ಶಬ್ದಾರ್ಥವು) ಒರುವನ್ನೆಯೇ - ಅನ್ಯ ದೇವತೆಗಳು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸಹಾಯ

(೨) ಇಪ್ಪಡಿ ಅನುಷ್ಠಿತೋಪಾಯನಾಯ, ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಯ, ಎನ ಕೃಡೈಕ್ಕಲಮಾಯ, ಅತ್ಯರ್ಥಪ್ರಿಯತಮನಾನ ಉನ್ನೈ, ಪರಮ ಕಾರುಣಿಕನಾಯ, ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಯ, ನಿರಜ್ಞಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಾಯ, ಸ್ವಾರ್ಥಪ್ರವೃತ್ತನಾನ ನಾನೇ, ಎನ ಸಜ್ಜಲ್ಪಮಾತ್ರಮೇ ತುಣೈಯಾಗಕ್ಕೊಂಡು, ಬಹುಪ್ರಕಾರಮಾಯ, ಅನಂತಮಾಯ, ದುರತ್ಯಯಮಾನ ಸರ್ವವಿರೋ

ಮಾಡಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರಾದುದರಿಂದ ಅವರುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಇದು ಏಕೆ - ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥವು, ಉಪಾಯನಾಗ ಅಧ್ಯವಸಿತ್ತುಕ್ಕೊಂಡು (ಇದು ಶರಣಂ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವು) ಉಪಾಯವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅಜ್ಞ ಪಂಚಕ ಸಂಪನ್ನಮಾನ - ಅನುಕೂಲ್ಯಾದಿ ಅಂಗ ಪಂಚಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಅತ್ತರಕ್ಷಾಭರಸಮಪಣವನ್ನುಮಾಡು (ಇದು ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವು)

೨. ಮುಂದೆ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಸಾರಭೂತಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ—

ಇಪ್ಪಡಿ - ಹಿಂದೆ ಶರಣಂವ್ರಜ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ಅನುಷ್ಠಿತೋಪಾಯನಾಯ - ಉಪಾಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನಾಗಿ, ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿ - ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆಗೆ ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದವನಾಗಿ, ಎನಕೃಡೈಕ್ಕಲಮಾಯ - ಶರಣಾಗತನಾದವನು ನನ್ನ ಪ್ರತಾನುಸಾರ ರಕ್ಷ್ಯವಸ್ತುವಾಗಿ, ಅತ್ಯರ್ಥಪ್ರಿಯತಮನಾಯ - “ಪ್ರಿಯೋಸಿಮೇ” ಎಂದು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಇಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದಷ್ಟು ಪ್ರಿಯತಮನಾದ, ಉನ್ನೈ - ನಿನ್ನನ್ನು (ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಶೇಷಣಗಳು “ತ್ವಾ” ಶಬ್ದಾರ್ಥವು). ಪರಮಕಾರುಣಿಕನಾಗಿ, ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ - ಶರಣಾಗತನಾದುದರಿಂದ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ, ನಿರಜ್ಞಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಾಯ - ಅಘಟಿತಘಟನಾಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಾಗಿ, ಸ್ವಾರ್ಥಪ್ರವೃತ್ತನಾನ - ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ದಾಯಧನವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿ ಮೋಕ್ಷ ಸುಖವನ್ನೀಯುವದೇ ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿ ಭಾವಿಸುವ, ನಾನೇ-ನಾನೇ, (ಇದುಂ ಅಹಂ ಶಬ್ದಾರ್ಥವು) ಎನ ಸಜ್ಜಲ್ಪಮಾತ್ರಮೇ ತುಣೈಯಾಗಕ್ಕೊಂಡು - ನನ್ನ ಸಜ್ಜಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಭಯಂ ನ ಕಿಂಚಿತ್ತ್ವಚಿತ - (ಅಭೀತಿ. ೨೯) ಎಂಬ ಭಾವವು (ಇದು ಅಹಮೇವ ಎಂಬುದರಿಂದ ತೋರುವ ಅವಧಾರಣಾರ್ಥವು ಬಹುಪ್ರಕಾರಮಾಯ - ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಅನಂತಮಾಯ - ಸೃಷ್ಟಿ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಇದುವರೆಗೂ ಬಹುಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದವುಗಳಾದುದರಿಂದ ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವವುಗಳಾಗಿ (ಸರ್ವಸಾಪೇಕ್ಷೋಃ ಎಂಬಲ್ಲಿನ ಸರ್ವಶಬ್ದಾರ್ಥವು, ದುರತ್ಯಯ

ಧಿವರ್ಗತೋಡುಮ್' ಪಿಫತುಡ್ಱಿಯಿಲ್ಲಾದ ಪಡಿ ತುವಕ್ಕರುತ್ತು, ಎನ್ನೋಡೊಕ್ಕ ಎನ್ನುಡೈಯ ಆತ್ಮಾತ್ತೀಯಜ್ಞಳಿಲ್ಲಾಮ್' ಅನುಭವಿಕ್ಕೈಯಾಲೇ ತುಲ್ಯಭೋಗನಾಕ್ಕೆ ಪರಿಪೂರ್ಣಾನುಭವ ಪರೀವಾಹರೂಪನಾನ ಸರ್ವದೇಶ ಸರ್ವಕಾಲ ಸರ್ವಾವಸ್ಥೋಚಿತ ಸರ್ವವಿಧ ಕೈಂಕರ್ಯತ್ತೈಯುಮ್, ತನ್ನುಕಪ್ಪೆ.

(೩) ನೀಯೊನ್ನುಕ್ಕುಮ್' ಶೋಕಿಕ್ಕವೇಣ್ಣಾವೆನ್ನು ಚರಮಶ್ಲೋಕ ತ್ತಿಲ' ತಿರಣ್ಣ ಪೊರುಳ'.

ಮಾನ - ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳಿಂದಲೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ, ಸರ್ವವಿರೋಧಿವರ್ಗತೋಡು - ಬಂಧಕಗಳಾದ ಸಮಸ್ತ ಪುಣ್ಯಪಾಪ ಸಮೂಹಗಳೊಂದಿಗೆ (ಇದು ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯಃ) ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವು, ಪಿಫತುಡ್ಱಿಯಿಲ್ಲಾದ ಪಡಿ - ಪುನಃ ಹಿಂತಿರುಗುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಪುನಃ ಸಂಸಾರಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ಭಾವವು, ತುವಕ್ಕರುತ್ತು - ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಿ, ಎಂದರೆ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, (ಇದು ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬುದರ ಶಾಬ್ದವಾಗಿ ತೋರುವ ಅರ್ಥವು,) ಮುಂದೆ ಅರ್ಥವಾಗಿ, ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಇಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಲಭಿಸುವ ಅರ್ಥವು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.) ಎನ್ನೋಡೊಕ್ಕ - ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ, ಎಂದರೆ ನನ್ನ ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಎನ್ನುಡೈಯ ಆತ್ಮಾತ್ತೀಯಜ್ಞಳಿಲ್ಲಾಮ್' - ನನಗೆ ಶೇಷಭೂತರಾದ ನಿತ್ಯ ಮುಕ್ತರುಗಳೆಲ್ಲಾ, ಅನುಭವಿಕ್ಕೈಯಾಲೇ - ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವದರಿಂದ, ತುಲ್ಯಭೋಗನಾಕ್ಕೆ - ಭೋಗಮಾತ್ರ ಸಾಮ್ಯಲಿಂಗಾಚ್ಛಾ ( ) ಎಂಬ ವ್ಯಾಸಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಸಮವಾದ ಭೋಗವನ್ನಂಟುಮಾಡಿ, ಪರಿಪೂರ್ಣಾನುಭವ - ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಆನಂದದ, ಪರೀವಾಹ - ಪ್ರವಾಹರೂಪವಾದ, ಸರ್ವದೇಶ ಸರ್ವಕಾಲ ಸರ್ವಾವಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಉಚಿತವಾದ ಸರ್ವವಿಧ ಕೈಂಕರ್ಯತ್ತೈಯುಮ್' - ಸಮಸ್ತ ವಿಧ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನೂ ತನ್ನುಕಪ್ಪೆ - ಕೊಟ್ಟು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಮಾಡುವವನು, ಅಹಂ - ನಾನು ಎಂಬುದರೊಂದಿಗೆ ಅನ್ವಯವು; ತನ್ನುಗಪ್ಪೇ - ಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವೆನು ಎಂದು ಇದ್ದರೆ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಎಂಬ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯವು.

೩. ಮೂರನೆಯ ವಾಕ್ಯವು-ನೀಯೊನ್ನುಕ್ಕುಮ್' - ನೀನು ಇವು ಯಾವುಗಳ ವಷಯದಲ್ಲೂ, ಶೋಕಿಕ್ಕವೇಣ್ಣಾ - ಮಾತುಚಃ ಎಂಬ ಅಭಯಪ್ರದಾನವಾಕ್ಯವು. ಇದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಹತ್ತು ವಿಧ ಭಾವಗಳು ಅಡಗಿವೆ ಎನ್ನು -

ಏಕಂ ಸರ್ವಪ್ರದನ್ನೈರ್ಮಂ ಶ್ರಿಯಾಜುಷ್ಯಂ ಸಮಾಶ್ರಿತೈಃ |

ಅಪೇತ ಶೋಕೈ ರಾಜಾರ್ಥೈರಯಂ ಪನ್ನಾಃ ಪ್ರದದ್ಧತಃ ||

ಎಂಬುದು, ಚರಮಶ್ಲೋಕದ, ತಿರಣ್ಣಪೂರಣ - ಸಾರಭೂತಾರ್ಥವು.

ಅನಂತಾರೀ.-ಶಾಂಕರಾದಿ ಇತರ ಮತಸ್ಥರು ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ವಾರಸ್ಯರಾಗಿ ಗುಹ್ಯತಮಗಳಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳದೇ ಇರುವಾಗ ಇಷ್ಟು ರಹಸ್ಯಗಳಾದ ಅರ್ಥಗಳು ಅತಿಶಯಕ್ರಿಯೆಲ್ಲವೋ ? ಸ್ವಖ್ಯಾತಿಗೋಸ್ಕರ ಹೇಳಿದ ಉಕ್ತಿಗಳಲ್ಲವೋ ? ಎಂದರೆ ಇವು ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯೂ ಅಲ್ಲವು. ತಮಗೆ ಖ್ಯಾತಿ ಮೊದಲಾದವೂ ಬೇಕಿಲ್ಲವು. ಶ್ರೀಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಪೆರಿಯನಂಬಿ ತಿರುಕೋಟ್ಟಿಯಾರ್ ನಂಬಿ, ಅವರುಗಳ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು, ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ನಡಾದೂರಮ್ಮಾಳ್ ಪೆರಿಯ ಆಚಾರ್ಯ ಹೀಗೆ ಪರಂಪರಾ ಮೂಲಕವಾಗಿ ತಮಗೆ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಂದ ಬಂದ ಅರ್ಥಗಳು. ಇತರರಿಗೆ ಈ ಅಮೋಘ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಉಪಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯೂ ನಿಷ್ಠೆಯೂ ಮಹಾತ್ಮಿಯೂ ಇಲ್ಲವು. ತಮಗಾದರೋ ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು ತಾವು ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತರಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ, ತಮಗೂ ಶ್ರದ್ಧಾನಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರುವದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರುಗಳ ಉಜ್ಜೀವನಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತೇನೆ ಎನಾ ಸ್ವಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲವು ಎಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ಉಪಕಾರ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪಾಶುರದಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಥವು ಏಕಂ - ಒಬ್ಬನಾದ, **ಸರ್ವಪ್ರದಮ್** - ಚತುರ್ದಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ, **ಧರ್ಮಂ** - ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾದ, **ಶ್ರೀಯಾಜುಷ್ಯಮ್** - ಯಾವಾಗಲೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು, **ಸಮಾಶ್ರಿತೈಃ** - ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ, **ಅಪೇತ ಶೋಕೈಃ** - ಹೋಗಬಲ್ಲ ಶೋಕಗಳನ್ನುಳ್ಳ, **ಆಚಾರ್ಯೈಃ** - ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಿಂದ, **ಅಯಂಪನ್ನಾಃ** - ಈ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾರ್ಗವು, **ಪ್ರದರ್ಶಿತಃ** - ಜಿನ್ನಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ - ಈ ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, **ಏಕಂ** - ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟನು. ಯಾವಾಗಲೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಇರುವವನಾದರೂ, ಶ್ರಿಯಾಜುಷ್ಯನಾದರೂ **ಏಕಂ** - ಶ್ರುತಿಯೇ ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸ್ವಧಯಾ ತದೇಕಂ - ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಒಬ್ಬನು, ಸಿದ್ಧೋಪಾಯನಾಗುವಾಗಲೂ “ಲಕ್ಷ್ಮಾಪ್ತಸಹ ಹೃಷೀಕೇತನು” ಉಪಾಯನು, ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಲೋಕದಂಪತಿಗಳೇ ಪ್ರಾಪಕರೂ ಪ್ರಾಪ್ಯರೂ ಸಹ ಆದುದರಿಂದ **ಏಕಂ** - ಏಕ ಶಬ್ದದ ಷಡರ್ಥಗಳೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳಿಗೆ “ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಶಿತಿಕಂ

ದಂಚೆ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡಲು ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವು. ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯು ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಎಂಬರ್ಥವು. ಅದುದರಿಂದ ಸರ್ವಪ್ರದಮ - ಚತುರ್ದಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು. ಐಹಿಕಾದಿಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿಯೂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಎಂಬ ಉಪದೇಶವು ಎಂಬದಾಗಿ ಹಿಂದೆ "ಸುದುಷ್ಕರೇಣ ಶೋಚೇದ್ಯಃ..... ಚರಮಶ್ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಃ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಾದವನು ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳಿಂದ ಸಹಕೃತವಾದ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ತನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಾಗಲಿ ಅಧಿಕಾರವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಶೋಕಿಸಿದರೆ ಉಪಾಸನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ನಿಂತು ಶರಣಾಗತಿಯ ಮೂಲಕ ಕೊಡುವನಾದುದರಿಂದ, ಧರ್ಮ - ಎಂದು ಕೃಷ್ಣಂಧರ್ಮ ಸನಾತನಮ್ - ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವು ಈ ಧರ್ಮ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಹೀಗೆ ಶರಣಂ ವ್ರಜ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕೃಪಾಸಿಯುಷಜಲನಿಧಿಯನ್ನು ಸಮಾಪ್ರಿತ್ಯೈ - ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರು, ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು ಉಪಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ, ನಮಗೇನುಗತಿ ಎಂದು ಆಕಿಂಚಿನ್ಯಾದಿ ಪಂಚಾಂಗಗಳಿಂದಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರು. ತಾವು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಶೇಷಭೂತರಾಗಿ ಅಧೀನರು. ಆತನೇ ರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವನು. ಈ ಶರಣಾಗತಿಯೇ ತಮಗೆ ಸುಲಭ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸವನ್ನೂ ನಿಸ್ಕೆಯನ್ನೂ ಇಟ್ಟು ಗುರುಮುಖೇನ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವರು. ಅದುದರಿಂದ ಅವರು, ಅಪೇತ ಶೋಕೈಃ - ಅವರು ಶೋಕವಿಲ್ಲದ ಕೃತಕೃತ್ಯರು, ನಿರ್ಭಯರು, ನಿರ್ಭರರು, ಹೃಷ್ಯಮನಸ್ಕರು, ಅದುದರಿಂದ ಸಮಾಪ್ರಿತ್ಯೈ - ಹೇಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕದ್ದೋ ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರು. ಇಂತಹ ಆಚಾರ್ಯೈಃ - ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಿಂದ ಹಿಂದೆ ಹೇಗೆ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ ಹಾಗೆಯೇ ತಮಗೂ ಮಹನೀಯರುಗಳಾದ ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪ್ರದರ್ಶಿತಃ - ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಭ್ರಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಭಾವವು. ಈ ಭರನ್ಯಾಸವು ಅಮೋಘವಾದ ಸುಲಭವಾದ ಸರ್ಮರಗೂ ಅಧಿಕಾರವಿರುವ ಅಮೋಘೋಪಾಯವಾದುದರಿಂದ, ಅಯಂಪೆನ್ಯಾಃ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದೊಂದು ಸರ್ಮಪ್ರದವಾದ ಸುಲಭೋಪಾಯವೆಂಬುದು ಹಿಂದೆ ತೋರಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿ, ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣ, ಸಂಹಿತೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಉಪಾಯವೇ ಅಲ್ಲ

ಕುರಿ ಪ್ಪುಡ್ ನೇವನತ್ತರುಮಜ್ಜಳಿನ್ರಿಯ ಕ್ಕೋವಲಾನಾತ್
 ವೆರಿತ್ತುಳವಕ್ಕಳಲ್ ಮೆಯ್ಯರಣೆನ್ನು ಏರಿನ್ನಡೈನ್ನು
 ಪಿರಿತ್ತವನ್ನೈತ್ತಿರಳ ಪಿನ್ರಿ ಡ ರಾವಗೈಯ ಪೆರಿಯೋರ್
 ಮುರಿ ಪ್ಪುಡೈ ಮನ್ನಿರುಳ ವಾಶಕತ್ತಾನ್ ಮರುಳತ್ತನಮೇ ||೨೬||

ಎಂಬದು ಅನೇಕರ ಶಂಕಾನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ “ಅಯಂಪಸ್ಥಾಃ” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಅನೋಘಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಆಚಾರ್ಯಶಿಷ್ಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದರಿಂದ ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ಉಪಾದೇಯವು; ಸ್ವಕಪೋಲ ಕಲ್ಪಿತವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಅವತಾರಿಕ—ಮುಂದಿನ ಪಾಶುರದಿಂದ ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕದ ಆಚಾರ್ಯೋಪದೇಶದ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ತಮಗುಂಟಾಗಿರುವ ಸುಕೃತ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಪರಾಶರಭಟ್ಟರವರು ಅಷ್ಟಶ್ಲೋಕಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ “ಸರ್ವಾಪರಾಧಕ್ಷಯಮ್ ಕರ್ತಾಸೀತಿ ದೃಢೋಸ್ಥಿತೇತು ಚರಮಂ ವಾಕ್ಯಂ ಸ್ಮರನ್ ಸಾರಥೇಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಮನ್ನರುಳ ವಾಶಕತ್ತಾಲ್ ಮರುಳತ್ತನಮೇ ಎಂದು ತಮಗುಂಟಾದ ಭಾಗ್ಯೋದಯವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಥವು—ಕುರಿಪ್ಪುಡನ್-ಅವಧಾನದಿಂದ ಕೂಡಿ, ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ, ಇದರಿಂದ ಉಪಾಸನಕ್ಕೆ ಅಂಗಗಳಾದ ಕರ್ಮ ಜ್ಞಾನಾಯೋಗಗಳ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ದುಷ್ಟರತ್ನವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ಮೇವುಂ-ಅನುಷ್ಠಿಸುವ, ತರುಮಜ್ಜಳಿನ್ರಿ-ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸರ್ವಧರ್ಮ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವು; ಆದುದರಿಂದ ತಾವು ಅಕಿಂಚನರೆಂದು ಶ್ರೀಯಾಮುನ ಮುನಿಗಳು ಸ್ತೋತ್ರರತ್ನದಲ್ಲಿ ನೆ ಧರ್ಮ ನಿಷ್ಕೋಸ್ಥಿ ನ ಚಾತ್ಮವೇದೀ, ನ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ ತ್ವಚ್ಚರಣಾರವಿಂದೇ | ಅಕಿಂಚನೋಽನನ್ಯಗತೀ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ತಾವೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡರು, ತರುಮಜ್ಜಳಿನ್ರಿಯ ಎಂಬುದು ಅಪ್ಪೆರಿಯೋರ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಣವು, ಅವರು ಈ ಗುರೂಪಾಯ ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟವೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ತಾವೂ ತ್ಯಜಿಸಿ, ಶರಣಾಗತಿಯು ಸುಲಭವಾದ ಮಹತ್ತಾದ ಉಪಾಯವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಉಪದೇಶ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ತಾವೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಿದವರು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದನ್ನೇ ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ:

೨. ಕೋವಲನ್ ರ್—ಗೋಪಾಲರಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಭಗವಾನರ, ಶಿಷ್ಯ ಪರಿಪಾಲನ, ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ, ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಗೋಪಾಲರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ, ಪೆರಿತ್ತುಳವಕ್ಕಳಲ್....ಪೆರಿಯೋರ್, ಪೆರಿ-ಪರಮಳ

ವುಳ್ಳ, ತುಳವಕ್ಕೆಳಲ್-ತುಳಸಿಯ (ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ) ತಿರುವಡಿಗಳನ್ನು ಮೆಯ್ಯರುಣೆನ್ನು-ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಉಪಾಯವೆಂದು ಅಥವಾ ಪ್ರಧಾನೋಪಾಯವೆಂದು, ವಿದ್ಯೆನ್ನು-ಮಹಾವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ, ಅಡ್ಡೆನ್ನು-ಶರಣಂವ್ರಜವೆಂಬ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯ ವಾಕ್ಯನ ಮೂಲಕ ಉಪಾಯವಾಗಿ ಹೊಂದಿ, ಪಿರಿತ್ತ-ನೋಜ್ವಲಿ ಸ್ಯಾಮಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಬಿಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಪಿನ್ನೆತ್ತಿರಳ್-ಸಮಸ್ತ ವಾಸಗಳೂ (ವುಣ್ಯಗಳೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು), ಪಿನ್ ತೊಡರಾವಗೈ-ಪುನಃ ಹಿಂತಿರುಗಿಬಂದ ಬಂಧಕಗಳಾಗದ ಹಾಗೆ ಸವಾಸನೆಯಾಗಿ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಆಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಉಪಕರಿಸಿದ(ಇದು ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ) ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವು. ಅಪ್ಪೆರಿಯೋರ್-ಅಂತಹ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ನಮ್ಮ ಪರಮಾಚಾರ್ಯರುಗಳು, ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು ಕೆಲವರು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಇದು ಉಪಾಯವೇ ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವನ್ನು ತೊರೆದು ತಾವೂ ಅನುಷ್ಠಿಸಿ, ನಮಗೂ ಉಪದೇಶಿಸಿ ಎಂಬ ಭಾವವು ; ಮರಿಪ್ಪುಡೈ-ಸರ್ವರನ್ನೂ ವಶೀಕರಿಸುವ, ಮನ್ನರುಳ್ ವಾಶಕತ್ತಾಲ್-ದೇಶಿಕೋಮೇದಯಾಳು: ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸಹಜ ಕಾರುಣ್ಯಯುಕ್ತವಾದ ಸದುಪದೇಶರೂಪ ದಿವ್ಯ ಸೂಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ, ಮರುಳತ್ತ ನವೇ-ಅಜ್ಞಾನಾನ್ಯಥಾ ಜ್ಞಾನ ವಿಪರೀತ ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ನೀಗಿಕೊಂಡು ಸುಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆವಲ್ಲವೇ ? ನಮ್ಮ ಸುಕೃತವು ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ತಾದುದು. ಇಲ್ಲಿ “ಯಥಾದೇವೇ ತಥಾಗುತಾ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಮಹತ್ತಾದ ಉಪಕಾರಸ್ಪೃತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀ ನಿಗಮಾನ್ತದೇಶಿಕರವರು ಮಹಾಕವಿಗಳಾದುದರಿಂದ, ಪೆರಿಯೋರ್-ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿ ಲೋಕಗುರುವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಧ್ವನೈರ್ಥವು ಇಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಅಪ್ಪೆರಿಯೋರ್-ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಲೋಕಗುರುವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾನರವರು, ಮರಿಪ್ಪುಡೈ-ಸರ್ವರನ್ನೂ ವಶೀಕರಿಸುವ, ಮನ್ನರುಳ್ ವಾಶಕತ್ತಾಲ್-ಕೃಪಾಜಲನಿಧಿಯ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಯಾದ ‘ಗೀತೋಪದೇಶದಿಂದ, ಮರುಳತ್ತ ನವೇ-ಸರ್ವವಿಧ ಅಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡೆವಲ್ಲವೇ ಎಂಬರ್ಥವು. ಅದುದರಿಂದ ನಾವು ನಿಸ್ಸಂರಯನಾಗಿ, ಶೋಕ ಭೀತಿಗಳಿಲ್ಲದವರಾಗಿ, ನಿರ್ಭರರಾಗಿ, ಸಂತುಷ್ಟರಾದೆವು ಎಂಬ ಭಾವವು.

ಅವತಾರಿಕೆ-ಹಿಂದೆಯೇ ಗುರುಪರಂಪರಾಸಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪರಾಶರರೇ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಮೈತ್ರೇಯರನ್ನು ಕುರಿತು, ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಂ ವ್ಯಾಸಂ ವಿದ್ಧಿ ನಾರಾಯಣಂ ಪ್ರಭುಮ್ | ಕೋಹ್ಯನ್ಯೋಭುವಿ ಮೈತ್ರೇಯ ಮಹಾಭಾರತ

ವ್ಯಾಸಾನುಯಾಯ ಪರ್ಯಾಯ ಕೌಸ್ತುಭನಾಭಂ ಹೃದ್ಯಂ ಹರೇ:

ರುತ್ತಮಂ |

ಕೃದ್ಭವೇತ್ || ವ್ಯಾಸರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಅನುಪ್ರವೇಶಾವತಾರವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. “ವ್ಯಾಸಾಯ ವಿಷ್ಣುರೂಪಾಯ ವ್ಯಾಸರೂಪಾಯ ವಿಷ್ಣುನೇ” ಎಂದೂ ಪ್ರಯೋಗವಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ಭಾರತವು ಬಹು ವಿಪುಲವಾಗಿ ಪಂಚಮ ವೇದವೆನಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ದೇಶಿಕರವರು “ವ್ಯಾಸಾನುಯಾಯ”ವೆಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪಂಚಮ ವೇದದಲ್ಲಿ ಸಾರ ಭೂತಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯು “ನೇದೇಷು ಪೌರುಷಂಸೂಕ್ತಂ ಪುರಾಣೇಷುಚ ವೈಷ್ಣವಮ್ | ಭಾರತೇ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರೋಷು ಮಾನವಮ್ ||” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸಾರತರವಾದ ಭಾಗವು. ಅದರಲ್ಲೂ ಸಾರತಮ ಭಾಗವು ಈ ಚರಮಶ್ಲೋಕವು. ಇದು ಅತ್ಯಂತಾನೋಫವಾದ ಸಾರತಮ ಗಳಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ ಎಂದು ಬಹು:ವಿಶದವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಿಂದ ತಮಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಲಭಿಸಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯ ಚರಮಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪುನಃಪುನಃ ವಿಚಾರಮಾಡ ವೈಶಂಪಾಯನ ಶೌನ ಕಾದಿ ಇತರ ಜ್ಞಾನಾಗ್ರೇಸರುಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠರೆನಿಸಿದವರು ಶಿರಃಕಂಪನ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಿ ಈ ಮೂರನೆಯ ರಹಸ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ನಿಗಮನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಥವು—ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವು ಎಂತಾದ್ದೆಂದರೆ? ವ್ಯಾಸಾನುಯಾಯ ಪರ್ಯಾಯ ಕೌಸ್ತುಭನಿಭಮ್—ವ್ಯಾಸರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವೇದ, ಪಂಚಮ ವೇದವಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣಭಾರತ, ಇದೇ ಒಂದು ಪರ್ಯಾಯ-ಸಮುದ್ರ ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಒಟ್ಟು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಗ್ರಂಥವು, ಅದುದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ-ಅನೇಕ ರತ್ನಗಳುಂಟು, ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಸಹಸ್ರಾರು ಇತಿಹಾಸಗಳೂ ನೀತಿಗಳೂ ಸ್ತೋತ್ರಗಳೂ, ವಿದುರ ನೀತಿ, ಶಾಂತಿಪರ್ವ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ರತ್ನಗಳು. ಅಂತಹ ರತ್ನಗಳೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿವೆ. ಆ ರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರತ್ನವಾದ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿಗೆ ಸಮಾನವಾದುದು ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಎಂತಾದ್ದು ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವೆಂದರೆ? ಹೃದ್ಯಂ-ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿಯು ಹೇಗೆ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತವಾದುದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಲೀಲಾಸಾರಥಿಯಶ್ಲೋಕವೂ ತುಂಬಾ ಹೃದಯಂಗಮವಾದುದು ; ಕೌಸ್ತುಭಸ್ಥಾನಿಯನಾದ ಈ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಹೃದಯಂಗಮವಾದುದು ಎಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ; ಏಕೆಂದರೆ ತನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನಾದ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಚತುರ್ದಿಧ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೂ ಪರಮ ಹೇತುಭೂತವಾದ

ಶ್ಲೋಕಂ ಶೇಚನ ಲೋಕವೇದ ಪದವೀ ವಿಶ್ವಾಸಿತಾರ್ಥಂ ವಿದುಃ ||
 ಯೇಷಾ ಮುಕ್ತಿಷು ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧ ವಿಶಿಖಾ ಸೋಪಾನ ಪಜ್ಞಾಷ್ಟಮಾ |
 ವೈಶಂಪಾಯನ ಶಾಂಕ ಪ್ರಭೃತಯಶ್ಚೇಷ್ಠಾಶ್ಶಿರಃ ಕಂಪಿನಃ ||೬೯||

ಉಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶ್ಲೋಕವು. ಹರೇಃ-ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಂ ಶ್ಲೋಕಂ-ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಲಭ್ಯವಾಯವನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಈ ಸರ್ಟ್ರೇಷ್ಠ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು, ಕೇಚನ-ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವು ಭಾಗವತೋತ್ತಮರಾದ ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ಪಂಡಿತರು, ಲೋಕವೇದ ಪದವೀ ವಿಶ್ವಾಸಿತಾರ್ಥಂ-ಇಹ ಲೋಕ ಮತ್ತು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಆಮುಷ್ಮಿಕ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ವುಳ್ಳ ಅರ್ಥಹೊಂದಿದ್ದೆಂದು, ವಿದುಃ-ತಿಳಿದರು.

ಯೇಷಾಂ-ಯಾವ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದವರ, ಉಕ್ತಿಷು-ದಿವ್ಯ ಸೂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಆ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಗಳೆಂತವು ಎಂದರೆ, ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧ ವಿಶಿಖಾ ಸೋಪಾನ ಪಜ್ಞಾಷ್ಟಮುಕ್ತಿ ಎಂಬುದೇ ಒಂದು ಉಪ್ಪರಿಗೆ ಮನೆ, ತುಂಬಾ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುವುದು, ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಹತ್ತಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು, ಅಂತಹ ಉಪ್ಪರಿಗೆಗೆ, ವಿಶಿಖಾ-ರಾಜಮಾರ್ಗವಾದ, ಸೋಪಾನ ಪಂಜ್ಞಾಷ್ಟಮು-ಸುಲಭ ಹತ್ತಿಹೋಗಲು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ, ಸೋಪಾನ ಪಂಜ್ಞಾಷ್ಟಮು-ಮೆಟ್ಟಿಲು ಪಂಜ್ಞಗಳುಳ್ಳ ದಿವ್ಯ ಸೂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಗಳ ಪರಾಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ, ವೈಶಂಪಾಯನ-ವ್ಯಾಸ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ವೈಶಂಪಾಯನರು ಇವರು ಜನಮೇಜಯರಾಯನಿಗೆ ವೀಷ ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳ ಉಪದೇಶವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದವರು, ಶಾಂಕ - ಶಾಂಕ ಮಹರ್ಷಿಯು, ಇವರು ಅಶ್ವಲಾಯನರವರ ಆಚಾರ್ಯರು, ಇಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾದ ಪ್ರಾಜ್ಞರೆಲ್ಲರೂ, ಶಿರಃಕಂಪಿನಃ-ವಿಚಾರವನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಮಾಡಿ ಅದರ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಗೆ ಬೆರಗಾಗಿ ತಲೆಯನ್ನು ತೂಗುವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಉಪಸಾದನೆಯು—ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗೆ, ವೇದಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಪಡಿಸಿ ವಿಭಾ ಗಿಸಿ ಪರಷ್ಕಾರ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ವೇದವ್ಯಾಸರೆಂಬ ಹೆಸರು; ಉಪ ನಿಷ್ಕತ್ತುಗಳಿಗೆ ಅಪಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಎಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ವ್ಯಾಸ ಸೂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. (ಅದರೂ ಮೂರು ಮತೋದ್ಧಾರಕರೂ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.) ಆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೇ ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳ ಮೂಲಕ ಉಪಸಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ

ಇತಿ ಕನಿತಾರ್ಥಿಕ ಸಿಂಹಸ್ಯ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರಸ್ಯ ಶ್ರೀಮದ್ವೇಂಜ್ಞಟಿನಾಥಸ್ಯ
 ನಾಚಾರ್ಯಸ್ಯ ಕೃತಿಷು ಶ್ರೀಮದ್ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರೇ ಚರಮ
 ಶ್ಲೋಕಾಧಿಕಾರ ಏಕೋನತ್ರಂಶಃ
 ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತ ಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

ಅವರು ಮಾಡಿರುವ ಉಪಕಾರವು ಇಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನಾವು ಮಾಡುವ ದೇವರ್ಷಿ ಪಿತೃತರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ಭಾರತವು “ಇದಂ ಶತಸಹಸ್ರಂ ತು ಶ್ಲೋಕಾನಾಂ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಣಾಂ | ಉಪಾಖ್ಯಾನ್ಯಃ ಸಹಜ್ಞೇಯಂ ಶ್ರಾವ್ಯಂ ಭಾರತಮುತ್ತಮಮ್” (ಭಾರ. ಅದಿ. ಪ. ೭೭) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ, ವ್ಯಾಸಮುನಿಯ ಪಯೋಧಿಃ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಆಗಾಧ ಗ್ರಂಥವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರತ್ನಗಳು ತುಂಬಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ರತ್ನಾಕರವೆನಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗೀತೆಯೂ ಕೂಡ ಅನೇಕ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಅಮೋಘವಾದುದು. ರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಿಯವಾದುದು ಕೌಸ್ತುಭ ರತ್ನವು. ಇದನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ “ಮಣಿವರ ಇವ ಶೌರೇರ್ನಿತ್ಯಹೃದ್ಯೋಽಪಿಜೀವಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕೌಸ್ತುಭರತ್ನವೂ ಕೌಸ್ತುಭಸ್ಥಾನೀಯನಾದ ಜೀವನೂ ಸಹ ಆತನಿಗೆ ಹೃದ್ಯವು. ಇಲ್ಲಿ ಗೀತೆಯ ಉತ್ತಮ ಶ್ಲೋಕವಾದ ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವು ಹೃದ್ಯವು. ಆ ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ಗುಹ್ಯತಮವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಚರಮಶ್ಲೋಕವು ಪ್ರಾಜ್ಞರಿಗೆಲ್ಲಾ ಹೃದಯಂಗಮವಾದುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅತಿ ಸುಲಭೋಪಾಯವಾಗಿ ಚತುರ್ದಿಧವುರುಷಾರ್ಥದಾಯಕವಾದುದಾದುದರಿಂದ, ಇದನ್ನು ಅರ್ಜುನನೇ ಒಪ್ಪಿರುತ್ತಾನೆ. “ನಮೋಮೋಹಃ ಸ್ಮೃತಿರ್ಲಬ್ಧಾ” ಎಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಕೇಳಿದನಂತರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಮುದ್ರ ಮಥನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಐರಾವತ, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಅಮೃತ ನೊದಲಾದವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೃಜಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮತ್ತು ಕೌಸ್ತುಭರತ್ನಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಮಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರು. ಆದುದರಿಂದ ಕೌಸ್ತುಭನಿಭಂ ಎಂಬೂ ಹೃದ್ಯಂ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗಗಳು. ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವು ಹೇಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಉಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವು ಎಂದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಕೂಡ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವ ಸುಲಭವಾದ ಹಿತತಮವಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಅದು ಬೋಧಿಸುವುದರಿಂದ. ಇಂತಹ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಶ್ಲೋಕವೆಂದು ತಿಳಿದವರು ಯಾರು? ಎಂದರೆ ಕೇಚನ-ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವರು, ಸ್ವಾಮಿ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಅದರ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಬುದ್ಧಿ

ಯೋಗವನ್ನೂ ಶ್ರೀಹರಿ ಕೃಪೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿದವರು. ಅವರು ಯಾರಿಂದರೆ, ಶ್ರೀನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ ಪ್ರಭೃತಿಗಳು, ಮುನಿಶ್ರಯರಾದ ನಾಥಮುನಿ, ಯಾಮುನ ಮುನಿ, ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಮುನಿ, ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪರಾಶರ, ಶ್ರೀಶುಕ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಯರು, ಸ್ಮೃತಿಕರ್ತೃರುಗಳು ಮನು ಮೊದಲಾದವರು. ಆರಿಸಿಕ್ಕು ನೆಪಾದಮೇ ಶರಣಾಗ ತಂದೊಳಿದಾಯ್ ಎಂಬುದು ಶ್ರೀನಮ್ಮಾಳ್ವಾರವರ ವಾಚರವು. “ಅಂಕಿಚನೋಽನ್ಯಗತಿಶ್ಚರಣ್ಯಂ ತತ್ಪಾದಮೂಲಂ ಶರಣಂಪ್ರವದ್ಯೇ” ಎಂಬುದು ಶ್ರೀ ಯಾಮುನ ಮುನಿಯ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಯು. ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗದ್ಯವನ್ನೇ ರಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಯೋಗವುಳ್ಳ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರು ಏದು:-ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಅಸುರ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಾದರೋ “ಅಸುರ ಪ್ರಕೃತಯಃ ನ ಭವಂತಿ ಬೋದ್ಯಮ್” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಅಂತಹ ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲದ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರು ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರರೆಂಬ ಭಾವವು. ಅವರುಗಳು ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೂ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಜ್ಜತಿ ಏನೆಂದು ಕೂಡ ಹೇಳಲಾರರೆಂಬ ಭಾವವು. “ತಮೇವ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛ ಸರ್ವ ಭಾವೇನ ಭಾರತ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅನಂತರ ಮಧ್ಯೆ ಮೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಪುನಃ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂವ್ರಜ” ಎಂದು ಏಕೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದ ನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಅದುದರಿಂದ ಸರಿಯಾದ ಯಥಾರ್ಥವಾದ, ಸಜ್ಜತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅವರು ಬೋಧಿಸಲಾರರು. ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಾವೂ ಗ್ರಹಿಸಿ ಇತರರಿಗೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ದವರು ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವರು ಎಂದು ಕೇಚಿನ ಪ್ರಯೋಗವು. ಆತನನ್ನೇ ಯಥಾರ್ಥ ವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವವರು ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವರು ಎಂದು “ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಸಹಸ್ರೇಷು ಕಶ್ಚಿದ್ಧ ತತಿಸಿದ್ಧಯೇ | ಯತತಾಮುನಿ ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ಕಶ್ಚಿನ್ಮಾನೇತ್ತಿ ತತ್ಪತಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆ ಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವವರು ಕೇಚಿನ ಎಂಬುದು ಸಿದ್ಧವು.

ಆ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯತಕ್ಕ ಅಂಶವು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಹೇಳು ತ್ತಾರೆ, ಲೋಕಪದವೀ ವೇದಪದವೀ ವಿಶ್ವಾಸಿತಾರ್ಥಂ-ಲೋಕಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ವೇದೋಕ್ತಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಅರ್ಥವುಳ್ಳದ್ದು. ಲೋಕ ದಲ್ಲೂ ಎಷ್ಟೇ ದ್ವೇಷಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಶರಣಾಗತನಾದರೆ ಆತನ ಹಿಂದಿನ ಅಕೃತ್ಯ ಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಆತನಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯವು ಉಂಟಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವನು, ಸಾಗರನು ತನ್ನ ಉದಾಸೀನ ಮತ್ತೂ ಅಹಂಕಾರ ಭಾವಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ

ಶರಣಾಗತನಾಗಲು ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಳೀಯ ಸರ್ದನ ಹೆಂಡತಿಯು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಲು ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ವೇದದಲ್ಲೂ ಶರಣಾಗತಿಯು ಪ್ರಬಲೋಪಾಯವಾಗಿ ಪ್ರೋಕ್ತವು. ಮುನ್ನುಹ್ನುರ್ದೈಶರಣಮಹಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸಿ ಚತುರ್ಮುಖನು ಸರ್ದಶ್ರೀಯಸ್ಸನ್ನೂ ಹೊಂದಿದನು. “ವಿದಿತಸ್ಸಹಿ ಧರ್ಮಜ್ಞಃ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲಃ | ತೇನ ಮೈತ್ರೀ ಭವತು ತೇ ಯದಿ ಜೀವಿತು ಮಿಚ್ಛಸಿ” ಎಂಬುದು ಮಹಾಪರಾಧಿ ರಾವಣನಿಗೆ ಲೋಕಮಾತೆಯ ಪರಮ ಹಿತೋಪದೇಶವು. ದಂಡಕಾರಣ್ಯ ವಾಸಿಗಳು, ವಾಯಸ, ವಿಭೀಷಣ, ಭರತ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಗುಹಾದಿಗಳು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವಿನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಉದ್ಧವ, ಅಕ್ಬರ, ಗೋಪಿಕಾಸ್ತ್ರೀಯರು, ಎದುರರೂ ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಲೋಕಪದವೀ ವಿಶ್ವಾಸಿತಾರ್ಥಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಲೋಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸ್ತುತಿ ಎಂಬರ್ಥವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಸ್ತುತಿಗಳೂ ಕೂಡ, ಇದು ಮಹತ್ತಾದ ಸುಲಭೋಪಾಯವೆಂದು ಅವುಗಳ ವಿಶ್ವಾಸಯುಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದೂ ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವು. ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆಗೆ “ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು” ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಂಹಿತೆ, ವಿಷ್ಣುಕ್ಷೇಪ ಸಂಹಿತೆ, ಅಹಿರಬುದ್ಧಿ ಸಂಹಿತೆ, ವ್ಯಾಸಸ್ತುತಿ, ಶೌನಕ ಸಂಹಿತೆ, ನಾರದೀಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಮಹಾತ್ಮೆಯ ಉಪಬ್ರಹ್ಮಣವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ವೇದೋಪಬ್ರಹ್ಮಣಗಳಾದ ಅನೇಕ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲೂ ಇದು ಮಹತ್ತಾದ ಉಪಾಯವೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ವೇದವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಇದರ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಗಳಿರುತ್ತದೆಯೇ? ಎಂದರೆ ತೈತ್ತರೀಯದಲ್ಲಿ ತಸ್ಮಾನ್ನಾಸಮೇಷಾಂ ತಪಸಾಸುತಿರಿಕ್ತಮಾಹುಃ, ಅನ್ಯಾಸವು ಯಾವುದು ಎಂದರೆ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ “ಓ ಮಿತ್ಯಾತ್ಮಾನಂಯುಂ ಜೀತ” ಎಂದು ಹೇಳಿತು.

ಮುಂಡಕದಲ್ಲಿ — “ಪ್ರಣವೋಧನುಶ್ವರೋಹ್ಯಾತ್ಮಾ ಬಹುತಲ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಮುಚ್ಯತೈ | ಅಪ್ರಮತ್ತೇನನೇದ್ಯವ್ಯಂ ಶರವತ್ತನ್ಮಯೋ ಭವೇತ್ ”

ಇವರುಗಳ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದೇನೆಂದರೆ? ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳೇ ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಉಪಪಾದಿತವಾಗಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೈಶಂಪಾಯನ ಶೌನಕಾದಿಗಳು ಈ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗ್ರಹಿಸಿ, ಶಿರಃಕಂಪನ ರೂಪದಿಂದ ಅದರ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ ಮೊದಲಾದವರುಗಳ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಗಳು “ಮುಕ್ತಿ

ಸೌಧ ವಿಶಿಖಾ ಸೋಪಾನ ಪಜ್ಜಷು” — ಮುಕ್ತಿ ಎಂಬುವುದು ಒಂದು ಎತ್ತರವಾದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹತ್ತಲಾದ ಉಪರಿಗೆ ಮನೆ. ಅದೇ ಪರಮಪದವು, ಅದಕ್ಕೆ ಎರ್ಪಡಿಸಿರುವ ವಿಶಿಖಾ-ರಾಜಮಾರ್ಗವು ಅದು ಯಾವುದು ಎಂದರೆ ಶರಣಾಗತಿಯು, ಅದು ಎಂತಾದ್ದೆಂದರೆ ಬಹು ಸುಲಭವಾಗಿ, ಸುಖಕರವಾಗಿ ಹತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸೋಪಾನ ಪಜ್ಜಷು-ಆ ಸೌಧವನ್ನು ಹೋಗಿಸೇರಲು ಅನುಕೂಲವಾದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಪಜ್ಜಯುಳ್ಳದ್ದು ; ಇಂತಹ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಚರಮಶ್ಲೋಕ ಗುಹ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಂಡು ತಲೆದೂಗಿದ್ದಾರೆ, ವೈಶಂಪಾಯನ ಶೌನಕಾದಿಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ವೈಶಂಪಾಯನರು, ವ್ಯಾಸಶಿಷ್ಯರು ಜನಮೇಜಯರಾಜನಿಗೆ ಭಾರತ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿದವರು, ಶೌನಕರು ಋಗ್ವೇದಾಚಾರ್ಯರಾದ ಅಶ್ವಲಾಯನಿಗೆ ಗುರುಗಳು. “ಶೌನಕೋಹವೈನುಹಾಶಾಲೋಚ್ಚರಸಂ ವಿಧಿನದುಪ ಸನ್ನಃ ಪಪ್ರಚ್ಛ” ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಂದ ಉಪದೇಶಹೊಂದಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರಾದವರು ಮಾತ್ರವೇ ಇದರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದವರೇ ಎನಾ ಸಾಧಾರಣ ಮತಿಗಳೂ ಮಂದಮತಿಗಳೂ ಇದರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಲಾರರೆಂಬ ಭಾವವು. ಪ್ರಭೃತಯಃ-ಮೊದಲಾದವರು ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ, ಪರಾಶರ, ಶುಕ, ಮನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಭರದ್ವಾಜ, ನಾರದಾದಿಗಳು ಸಜ್ಜುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಶ್ರೀಪರಾಶರೋಕ್ತಿಯು — “ತಾವದಾರ್ತಿಸ್ತಥಾನಾಂಭಾ ತಾವನ್ನೋಹಸ್ತಥಾಽಸುಖಮ್ | ಯಾವನ್ನ ಯಾತಿಶರಣಂ ತ್ವಾಮಶೇಷಾಘನಾಶನಮ್.” ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಯು:—“ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ಯಾಯ ತವಾಸ್ತೀತಿ ಚ ಯಾಚತೇ | ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯೋ ದದಾಮ್ಯೇ ತದ್ವೃತಂ ನುನು.” ಶುಕರು “ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಮುದ್ಧವೋತ್ಸೃಜ್ಯ ಚೋದನಾಮ್ ಪ್ರತಿ ಚೋದನಾಮ್ | ಮಾಮೇಕ ಮೇವ ಶರಣಂ ಆತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಂ | ಯಾಹಿ ಸರ್ವಾತ್ಮ ಭಾವೇನ ಯಾಸ್ಯಸ್ಯಕುತೋ ಭಯಮ್.”

ವೇದಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರು ಆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಋಷಿಗಳು ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳಿಂದ ವೇದೋಕ್ತಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಪಬ್ರಹ್ಮಣ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. “ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾಭ್ಯಾಂ ವೇದಂ ಸಮುಪಬ್ರಹ್ಮಯೇತ್” ಇಂತಹ ಉಪಬ್ರಹ್ಮಣ ಮೂಲಕ ಉಪದೇಶಿಸಿದವರು, ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ವೈಶಂಪಾಯನ ಶೌನಕರು. ಅಂತಹ ಇವರುಗಳು ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಅಮೀ ಎಂದು ಇವರನ್ನು ಕುರಿತ ಪ್ರಯೋಗವು. ವೇದೋಕ್ತಾರ್ಥಗಳು ಇವು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಸರು

ಪ್ರಮಾಣವು. ವೈಶಂಪಾಯನ ಶೌನಕರು ಅರ್ಥಗಳ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷೀ
ಭೂತರು. ಏಕೆಂದರೆ ಶಿರಃಕಂಪನವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಾರ್ಥವನ್ನು
ಸೂಚಿಸುವುದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಂತು ಶ್ರೀ ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕ ವಿರಚಿತಾನೋಘ ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರವೆಂಬ
ಗ್ರಂಥದ ಚರಮಶ್ಲೋಕಾಧಿಕಾರವೆಂಬ ೨೯ನೆಯ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ
ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರಂ ವಿಜಯರಾಘವ ಶರ್ಮನಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ
ಅಚಾರ್ಯಹೃದಯಾನ್ವೇಷಿಣೀ
ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ ತಾತ್ಪರ್ಯಗಳು ಸಮಾಪ್ತವು.

